

KODEKS PRAWA KANONICZNEGO

Księga I NORMY OGÓLNE

NORMY OGÓLNE

Tytu³ I - USTAWY KOŃCIELNE (7-22)

Tytu³ II - ZWYCZAJ (23-28)

Tytu³ III - DEKRETY OGÓLNE ORAZ INSTRUKCJE (29-34)

Tytu³ IV - POSZCZEGÓLNE AKTY ADMINISTRACYJNE

Rozdzia³ I: Normy wspólne (35-47)

Rozdzia³ II: Dekrety i poszczególne nakazy (48-58)

Rozdzia³ III: Reskrypty (59-75)

Rozdzia³ IV: Przywileje (76-84)

Rozdzia³ V: Dyspensy (85-93)

Tytu³ V - STATUTY I PRZEPISY PORZĘDKOWE (94-95)

Tytu³ VI - OSOBY FIZYCZNE I PRAWNE

Rozdzia³ I: Pozycja kanoniczna osób fizycznych (96-112)

Rozdzia³ II: Osoby prawne (113-123)

Tytu³ VII - AKTY PRAWNE (124-128)

Tytu³ VIII - WŁADZA RZĘDZENIA (129-144)

Tytu³ IX - URZĘDY KOŃCIELNE (145)

Rozdzia³ I: Powierzenie urzędu koŃcielnego (146-183)

Rozdzia³ II: Utrata urzędu koŃcielnego (184-196)

Tytu³ X - PRZEDAWNIEŃ (197-199)

Tytu³ XI - OBLICZANIE CZASU (200-203)

Księga II LUD BOŃY

Człœœ I - WIERNI

WIERNI (204-207)

Tytu³ I - PRAWA I OBOWIĘZKI WSZYSTKICH WIERNYCH (208-223)

Tytu³ II - OBOWIĘZKI PRAWA WIERNYCH I WIECKICH (224-231)

Tytu³ III - **WIĘCI SZAFARZE CZYLI DUCHOWNI**

Rozdzia³ I: Kszta³cenie duchowieństwa (232-293)

Rozdzia³ II: Przynależno³æ czyli inkardynacja duchowieństwa (265-272)

Rozdzia³ III: Obowi³zki i prawa duchownych (273-289)

Rozdzia³ IV: Utrata stanu duchownego (290-293)

Tytu³ IV - PRAŁATURY PERSONALNE (294-297)

Tytu³ V - **STOWARZYSZENIA WIERNYCH**

Rozdzia³ I: Normy wspólne (298-311)

Rozdzia³ II: Publiczne stowarzyszenia wiernych (312-320)

Rozdzia³ III: Prywatne stowarzyszenia wiernych (321-326)

Rozdzia³ IV: Normy specjalne dotycz³ce stowarzysze³ń **¶wieckich** (327-329)

Cz³¶æ II - HIERARCHICZNY USTRÓJ KOŁCIOŁA

Sekcja I: NAJWYŁSZA WŁADZA KOŁCIOŁA

Rozdzia³ I: Biskup Rzymski i Kolegium Biskupów (330-341)

Rozdzia³ II: Synod Biskupów (342-348)

Rozdzia³ III: Kardynałowie **¶więtego Kołcioła Katolickiego** (349-359)

Rozdzia³ IV: Kuria Rzymska (360-361)

Rozdzia³ IV: Legaci Biskupa Rzymskiego (362-367)

Sekcja II: KOŁCIOŁY PARTYKULARNE ORAZ ICH ZESPOŁY

Tytu³ I - **KOŁCIOŁY PARTYKULARNE I USTANOWIONA W NICH WŁADZA**

Rozdzia³ I: Kołcioły partykularne (368-374)

Rozdzia³ II: Biskupi (375-411)

Rozdzia³ III: Przeszkoda w działaniu i wakans stolicy (412-430)

Tytu³ II - **ZESPOŁY KOŁCIOŁÓW PARTYKULARNYCH**

Rozdzia³ I: Prowincje i regiony kołcielne (431-434)

Rozdzia³ II: Metropolici (435-438)

Rozdzia³ III: Synody partykularne (439-446)

Rozdzia³ IV: Konferencje Episkopatu (447-459)

Tytu³ III - **WEWNÊTRZNA ORGANIZACJA KOŁCIOŁÓW PARTYKULARNYCH**

Rozdzia³ I: Synod diecezjalny (460-468)

Rozdzia³ II: Kuria diecezjalna (469-494)

Rozdział III: Rada kapłańska i kolegium konsultorów (495-502)

Rozdział IV: Kapituły kanoników (503-510)

Rozdział V: Rada duszpasterska (511-514)

Rozdział VI: Parafie, proboszczowie, wikariusze parafialni (515-552)

Rozdział VII: Dziekani (553-555)

Rozdział VIII: Rektorzy kościołów, kapelani (556-572)

Część III - INSTYTUTY ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZENIA ŻYCIA APOSTOLSKIEGO

Sekcja I: INSTYTUTY ŻYCIA KONSEKROWANEGO

Tytuł I - NORMY WSPÓLNE WSZYSTKIM INSTYTUTOM ŻYCIA KONSEKROWANEGO (573-606)

Tytuł II - INSTYTUTY ZAKONNE (607)

Rozdział I: Domy zakonne, ich erekcja i znoszenie (608-616)

Rozdział II: Zarząd instytutów (617-640)

Rozdział III: Przyjmowanie kandydatów i kształcenie członków (641-661)

Rozdział IV: Obowiązki i prawa instytutów oraz ich członków (662-672)

Rozdział V: Apostolstwo instytutów (673-683)

Rozdział VI: Wyłączenie członków z instytutu (684-704)

Rozdział VII: Zakonnicy wyniesieni do godności biskupiej (705-707)

Rozdział VIII: Konferencje wyższych przełożonych (708-709)

Tytuł III - INSTYTUTY ŚWIĘCKIE (710-730)

Sekcja II: STOWARZYSZENIA ŻYCIA APOSTOLSKIEGO (731-746)

Księga III

NAUCZYCIELSKIE ZADANIE KOŚCIOŁA

KANONY WSTĘPNE (747-755)

Tytuł I - POSŁUGA SŁOWA BOŻEGO (756-761)

Rozdział I: Przepowiadanie Słowa Bożego (762-772)

Rozdział II: Nauczanie katechetyczne (773-780)

Tytu³ II - MISYJNA DZIAŁALNOŚĆ KOŃCIOŁA (781-792)

Tytu³ III - WYCHOWANIE KATOLICKIE (793-795)

Rozdzia³ I: Szko³y (796-806)

Rozdzia³ II: Uniwersytety katolickie oraz inne instytuty wyższych studiów
(807-814)

Rozdzia³ III: Uniwersytety i fakultety katolickie (815-821)

**Tytu³ IV - ŃRODKI SPOŁECZNEGO PRZEKAZU, W SZCZEGÓLNOŃCI
KSIŃKI** (822-832)

Tytu³ V - WYZNANIE WIARY (833)

Księga IV UŃWIĘCAJŃCE ZADANIE KOŃCIOŁA

KANONY WSTĒPNE (834-839)

CzĕŃ I - SAKRAMENTY

KANONY WSTĒPNE (840-848)

Tytu³ I - CHRZEST (849)

Rozdzia³ I: Sprawowanie chrztu (850-860)

Rozdzia³ II: Szafarz chrztu (861-863)

Rozdzia³ III: PrzyjmujŃcy chrzest (864-871)

Rozdzia³ IV: Chrzestni (872-874)

Rozdzia³ V: Stwierdzenie i zapisanie przyŃcia chrztu (875-878)

Tytu³ II - SAKRAMENT BIERZMOWANIA (879)

Rozdzia³ I: Sprawowanie bierzmowania (880-881)

Rozdzia³ II: Szafarz bierzmowania (882-888)

Rozdzia³ III: PrzyjmujŃcy bierzmowanie (889-891)

Rozdzia³ IV: Ńwiadkowie (892-893)

Rozdzia³ V: Stwierdzenie i zapisanie bierzmowania (894-896)

Tytu³ III - NAJŃWIĒTSZA EUCHARYSTIA (897-898)

Rozdział I: Sprawowanie Eucharystii (899-933)

Rozdział II: Przechowywanie i kult Najświętszej Eucharystii (934-944)

Rozdział III: Ofiary mszalne (945-958)

Tytuł IV - SAKRAMENT POKUTY (959)

Rozdział I: Sprawowanie sakramentu (960-964)

Rozdział II: Szafarz sakramentu pokuty (965-986)

Rozdział III: Penitent (987-991)

Rozdział IV: Odpusty (992-997)

Tytuł V - SAKRAMENT NAMASZCZENIA CHORYCH (998)

Rozdział I: Sprawowanie sakramentu (999-1002)

Rozdział II: Szafarz namaszczenia chorych (1003)

Rozdział III: Osoby, którym należy udzielać namaszczenia chorych (1004-1007)

Tytuł VI - ŚWIĘCENIA (1009-1009)

Rozdział I: Udzielanie i szafarz święceń (1010-1023)

Rozdział II: Kandydaci do święceń (1024-1052)

Rozdział III: Zapisanie i świadectwo święceń (1053-1054)

Tytuł VI - MAŁŻEŃSTWO (1055-1062)

Rozdział I: Pasterska troska i czynności poprzedzające zawarcie małżeństwa (1063-1072)

Rozdział II: Przeshkody zrywające w ogólności (1073-1082)

Rozdział III: Poszczególne przeshkody zrywające (1083-1094)

Rozdział IV: Zgoda małżeńska (1095-1107)

Rozdział V: Forma zawarcia małżeństwa (1108-1123)

Rozdział VI: Małżeństwa mieszane (1124-1129)

Rozdział VII: Małżeństwo zawierane tajnie (1130-1133)

Rozdział VIII: Skutki małżeństwa (1134-1140)

Rozdział IX: Rozdzielenie małżonków (1141-1155)

Rozdział X: Uwaznienie małżeństwa (1156-1165)

Część II - POZOSTAŁE AKTY KULTU BOŻEGO

Tytuł I - SAKRAMENTALIA (1166-1172)

Tytu³ II - LITURGIA GODZIN (1173-1175)

Tytu³ III - POGRZEB KOŹCIELNY (1176)

Rozdzia³ I: Odprawianie pogrzebu (1177-1182)

Rozdzia³ II: Osoby, którym naleŹy udzieliæ lub odmówiæ pogrzebu koŹcielnego (1183-1185)

Tytu³ IV - KULT ŹWIÊTYCH, OBRAZÓW I RELIKWII (1186-1190)

Tytu³ V - ŹLUB I PRZYSIÊGA

Rozdzia³ I: Źlub (1191-1198)

Rozdzia³ II: Przysiêga (1199-1204)

CzêŹæ III - MIEJSCA I CZASY ŹWIÊTE

Tytu³ I - MIEJSCA ŹWIÊTE (1205-1213)

Rozdzia³ I: KoŹcioŹy (1214-1222)

Rozdzia³ II: Kaplice (1223-1229)

Rozdzia³ III: Sanktuaria (1230-1234)

Rozdzia³ IV: OŹtarze (1235-1239)

Rozdzia³ V: Cmentarze (1240-1243)

Tytu³ II - CZASY ŹWIÊTE (1244-1243)

Rozdzia³ I: Dni Źwi±teczne (1246-1248)

Rozdzia³ II: Dni pokuty (1249-1253)

Ksiêga V

DOBRA DOCZESNE KOŹCIOŹA

KANONY WSTÊPNE (1254-1258)

Tytu³ I - NABYWANIE DÓBR (1259-1272)

Tytu³ II - ZARZËD DÓBR (1273-1289)

Tytu³ III - UMOWY, ZWÊASZCZA ALIENACJA (1290-1298)

Tytu³ IV - POBOŹNE ZAPISY W OGÓLNOŹCI. POBOŹNE FUNDACJE (1299-

Ksiêga VI
SANKCJE W KO|CIELE

Czê¶|æ I - PRZESTÊPSTWA I KARY W OGÓLNO|CI

Tytu³ I - KARANIE PRZESTÊPSTW W OGÓLNO|CI (1311-1312)

Tytu³ II - USTAWA KARNA I NAKAZ KARNY (1313-1320)

Tytu³ III - PODMIOT SANKCJI KARNYCH (1321-1330)

Tytu³ IV - KARY ORAZ INNE |RODKI KARNE

Rozdzia³ I: Cenzury (1331-1335)

Rozdzia³ II: Kary ekspijacyjne (1336-1338)

Rozdzia³ III: |rodki karne i pokuty (1339-1340)

Tytu³ V - WYMIERZANIE KAR (1341-1353)

Tytu³ VI - USTANIE KAR (1354-1363)

Czê¶|æ II - KARY ZA POSZCZEGÓLNE PRZESTÊPSTWA

Tytu³ I - PRZESTÊPSTWA PRZECIWKO RELIGII I JEDNO|CI KO|CIOŁA
(1364-1369)

**Tytu³ II - PRZESTÊPSTWA PRZECIWKO WŁADZY KO|CIELNEJ I
WOLNO|CI KO|CIOŁA** (1370-1377)

**Tytu³ III - UZURPACJA KO|CIELNYCH ZADAÑ ORAZ PRZESTÊPSTWA
W ICH WYKONYWANIU** (1378-1389)

Tytu³ IV - PRZESTÊPSTWO FAŁSZU (1390-1391)

Tytu³ V - PRZESTÊPSTWO PRZECIWKO SPECJALNYM OBOWI;ZKOM
(1392-1396)

**Tytu³ VI - PRZESTÊPSTWA PRZECIWKO |YCIU I WOLNO|CI CZ
ŁOWIEKA** (1397-1398)

Tytu³ VII - ZASADA OGÓLNA (1399)

KSIÊGA VII

PROCESY

CZĘŚĆ I - POSTĘPOWANIE SĄDOWE W OGÓLNOŚCI (1400-1403)

Tytu³ I - WŁAŚCIWOŚCI SĄDU (1404-1416)

Tytu³ II - RÓŻNE STOPNIE I RODZAJE TRYBUNAŁÓW (1417-1418)

Rozdzia³ I - Trybuna³ pierwszej instancji (1419-1437)

Rozdzia³ II - Trybuna³ drugiej instancji (1438-1441)

Rozdzia³ III - Trybuna³y Stolicy Apostolskiej (1442-1445)

Tytu³ III - ZASADY DZIAŁANIA TRYBUNAŁÓW

Rozdzia³ I - Obowiązki sędziów i pracowników trybuna³u (1446-1457)

Rozdzia³ II - Kolejność rozpoznawania spraw (1458-1464)

Rozdzia³ III - Terminy i odrzucenia sędowe (1465-1467)

Rozdzia³ IV - Miejsce sędu (1468-1469)

Rozdzia³ V - Osoby, które dopuszcza się do auli, oraz sposób sporządzania i przechowywania akt (1470-1475)

Tytu³ IV - STRONY W SPRAWIE

Rozdzia³ I - Powód i strona pozwana (1476-1480)

Rozdzia³ II - Pełnomocnicy sądowi i adwokaci (1481-1490)

Tytu³ V - SKARGI I ZARZUTY

Rozdzia³ I - Skargi i zarzuty w ogólności (1491-1495)

Rozdzia³ II - Poszczególne skargi i zarzuty (1496-1500)

CZĘŚĆ II - PROCES SPORNY

Sekcja I - ZWYKŁY PROCES SPORNY
Tytu³ I - WPROWADZENIE SPRAWY

Rozdzia³ I - Skarga powodowa (1501-1506)

Rozdzia³ II - Wezwanie s±dowe i zawiadomienie o aktach s±dowych (1507-1512)

Tytu³ II - ZAWIĄZANIE SPORU (1513-1516)

Tytu³ III - INSTANCJA SPORU (1517-1525)

Tytu³ IV - DOWODY (1526-1529)

Rozdzia³ I - O¶wiadczenie stron (1530-1538)

Rozdzia³ II - Dowód z dokumentów (1539-1546)

Rozdzia³ III - ¶wiadkowie i zeznania (1547-1573)

Rozdzia³ IV - Biegli (1574-1581)

Rozdzia³ V - Wizja lokalna i oglêdziny s±dowe (1582-1583)

Rozdzia³ VI - Domniemania (1584-1586)

Tytu³ V - SPRAWY WPADKOWE (1587-1597)

Rozdzia³ I - Niestawiennictwo stron (1592-1595)

Rozdzia³ II - Udzia³ trzeciej osoby w sprawie (1596-1597)

**Tytu³ VI - OGŁOSZENIE AKT, ZAMKNIĘCIE POSTĘPOWANIA
DOWODOWEGO, DYSKUSJA SPRAWY (1598-1606)**

Tytu³ VII - ORZECZENIE S±DZIEGO (1607- 1618)

Tytu³ VIII - ZASKARŻENIE WYROKU (1619-1640)

Rozdzia³ I - Skarga o nieważno¶æ wyroku (1619-1627)

Rozdzia³ II - Apelacja (1628-1640)

**Tytu³ IX - STAN RZECZY OS±DZONEJ I PRZYWRÓCENIE DO STANU
POPZEDNIEGO**

Rozdzia³ I - Stan rzeczy os±dzonej (1641- 1644)

Rozdział II - Przywrócenie do stanu poprzedniego (1645-1648)

Tytuł X - KOSZTY SĄDOWE I BEZPŁATNA POMOC (1649)

Tytuł XI - WYKONANIE WYROKU (1650-1655)

Sekcja II - USTNY PROCES SPORNY (1656-1670)

CZĘŚĆ III - NIEKTÓRE PROCESY SPECJALNE

Tytuł I - PROCESY MAŁOLETNIE

Rozdział I - Sprawy o orzeczenie nieważności małżeństwa (1671-1691)

Rozdział II - Sprawy o separację małżonków (1692-1696)

Rozdział III - Proces do dyspensy od małżeństwa zawartego a niedopełnionego (1697-1706)

Rozdział IV - Proces dotyczący domniemanej śmierci współmałżonka (1707)

Tytuł II - SPRAWY O ORZECZENIE NIEWAŻNOŚCI WIECIEŃ (1708-1712)

Tytuł III - SPOSOBY UNIKNIĘCIA PROCESÓW (1713-1716)

CZĘŚĆ IV - PROCES KARNY

Rozdział I - Wstępne dochodzenie (1717- 1719)

Rozdział II - Przebieg procesu (1720-1728)

Rozdział III - Skarga o naprawienie szkód (1729-1731)

**CZĘŚĆ V - SPOSÓB POSTĘPOWANIA W REKURSACH
ADMINISTRACYJNYCH ORAZ PRZY USUWANIU LUB PRZENOSZENIU
PROBOSZCZÓW**

Sekcja I - REKURS PRZECIW DEKRETOM ADMINISTRACYJNYM (1732-1739)

**Sekcja II - PROCEDURA PRZY USUWANIU LUB PRZENOSZENIU
PROBOSZCZÓW**

*Rozdział I - Sposób postępowania przy usuwaniu proboszczów
(1740-1747)*

*Rozdział II - Sposób postępowania przy przenoszeniu proboszczów
(1748-1752)*

Archidiecezja łódzka

| [Archidiecezja łódzka](#) | [Życie Archidiecezji](#) | [Biskupi łódzcy](#) | [Urzędy i Instytucje](#) | [Dekanaty i parafie](#) |
| [Zakony i zgromadzenia](#) | [Msze św. w łodzi](#) | [Ruchy i stowarzyszenia](#) | [Seminarium Duchowne](#) |
| [Czytelnia internetowa](#) | [Adresy poczty elektronicznej](#) | [Ciekawe miejsca w sieci](#) | [Spis stron
www](#) | [Szukaj](#) |

KSIĘGA I

NORMY OGÓLNE

Kan. 1 - Kanony tego Kodeksu dotyczą jedynie Kościoła rzymskokatolickiego.

Kan. 2 - Kodeks zazwyczaj nie określa obrzędów, jakie należy zachować w sprawowaniu czynności liturgicznych, dlatego obowiązują także dotychczas przepisy liturgiczne zachowujące swoją moc, chyba że któreś z nich są przeciwne kanonom Kodeksu.

Kan. 3 - Kanony Kodeksu nie odwołują ani też nie zmieniają umów zawartych przez Stolicę Apostolską z krajami lub innymi społecznościami politycznymi. Zachowują one przeto swoją dotychczasową moc, chociażby nawet były przeciwne przepisom tego Kodeksu.

Kan. 4 - Prawa nabyte oraz przywileje udzielone dotychczas przez Stolicę Apostolską osobom fizycznym lub prawnym, a będące w użyciu i nie odwołane, pozostają nienaruszone, chyba że kanony tego Kodeksu wyraźnie je odwołują.

Kan. 5 -

§ 1. Istniejące dotychczas zwyczaje przeciwne przepisom niniejszych kanonów - tak powszechne, jak i partykularne - zostają całkowicie zniesione i w przyszłości nie dopuszcza się do ich wznowienia, jeżeli zostały odrzucone przez kanony obecnego Kodeksu. Również pozostałe należy uważać za zniesione, chyba że Kodeks wyraźnie co innego zastrzega, albo są one stuletnie lub niepamiętne - mogą być tolerowane, jeżeli zdaniem ordynariusza nie da się ich usunąć ze względu na okoliczności miejsca i osób.

§ 2. Zachowuje się istniejące dotychczas zwyczaje obok prawa, tak powszechne, jak i partykularne.

Kan. 6 -

§ 1. Z chwilą wejścia w życie niniejszego Kodeksu, zostają zniesione:

1° Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany w 1917 roku;

2° również inne ustawy, powszechne lub partykularne, przeciwne przepisom obecnego Kodeksu, chyba że odnośnie do partykularnych co innego wyraźnie zastrzeżono;

3° jakiegokolwiek ustawy karne - tak powszechne, jak i partykularne - wydane przez Stolicę Apostolską, chyba że zostały włączone do tego Kodeksu;

4° wreszcie pozostałe powszechne ustawy dyscyplinarne, które dotyczą spraw w całości regulowanych obecnym Kodeksem.

§ 2. Jeżeli kanony niniejszego Kodeksu zawierają stare prawo, winny być interpretowane z uwzględnieniem również kanonicznej tradycji.

Tytu³ I

USTAWY KOŒCIELNE

Kan. 7 - Ustawa powstaje z chwil± jej promulgowania.

Kan. 8 -

§ 1. Powszechne ustawy koŒcielne s± promulgowane przez zamieszczenie w organie urzêdowym Actorum Apostolicae Sedis, chyba Œe w poszczególnych przypadkach zosta³ przepisany inny sposób promulgowania. Uzyskuj± moc praw± wy³±cznie po up³ywie trzech miesiêcy od dnia, którym numer Akt jest oznaczony, chyba Œe z natury rzeczy wi±± od razu albo w samej ustawie zosta³ specjalnie i wyra¼nie okreŒlony krótszy lub d³u¿szy okres nieobowi±zywalnoŒci.

§ 2. Ustawy partykularne s± promulgowane w sposób okreŒlony przez prawodawcê i zaczynaj± obowi±zywaæ po miesi±cu od dnia promulgacji, chyba Œe w samej ustawie okreŒlono inny termin.

Kan. 9 - Ustawy odnosz± siê do przysz³oŒci nie do przesz³oŒci, chyba Œe zastrzega siê w nich wyra¼nie o rzeczach przesz³ych.

Kan. 10 - Jedynie te ustawy nale¿y uznaæ za uniewa¿niaj±ce lub uniezdalniaj±ce które wyra¼nie postanawiaj±, Œe akt jest niewa¿ny, albo osoba niezdolna.

Kan. 11 - Ustawom czysto koŒcielnym podlegaj± ochrzczeni w KoŒciele katolickim lub do niego przyjêci, którzy jednak posiadaj± wystarczaj±ce u¿ywanie rozumu oraz - jeŒli ustawa czego innego wyra¼nie nie zastrzega - ukoñczy³y siódmy rok Œycia.

Kan. 12 -

§ 1. Ustawom powszechnym podlegaj± na ca³ym Œwiecie wszyscy dla których zosta³y wydane.

§ 2. Spod ustaw powszechnych, które nie obowi±zuj± na okreŒlonym terytorium, s± wyjêci wszyscy, którzy na tym terytorium aktualnie przebywaj±.

§ 3. Ustawy wydane dla okreŒlonego terytorium wi±±± tych dla których zosta³y wydane i którzy posiadaj± na nim sta³e lub tymczasowe zamieszkanie oraz równoczeŒnie aktualnie na nim przebywaj±, z zachowaniem przepisu kan. 13.

Kan. 13 -

§ 1. O ile nie stwierdzi siê czego innego, ustawy partykularne posiadaj± charakter terytorialny nie zaŒ personalny.

§ 2. Podró¿ni nie s± zwi±zani:

1° ustawami partykularnymi w³asnego terytorium, jak d³ugo poza nim przebywaj±, chyba Œe ich przekroczenie powoduje szkodê na w³asnym terytorium albo ustawy maj± charakter personalny;

2° ani ustawami terytorium na którym przebywaj± z wyj±tkiem tych, które zaradzaj± porz±dkowi publicznemu albo okreŒlaj± formalnoŒci aktów, albo dotycz± rzeczy nieruchomych, po³o¿onych na tym terytorium

§ 3. Tu³±ce podlegaj± ustawom - tak powszechnym, jak i partykularnym - obowi±zuj±cym w miejscu przebywania.

Kan. 14 - W w±tpliwoŒci prawnej, ustawy nie obowi±zuj±, nawet uniewa¿niaj±ce i uniezdalniaj±ce. Natomiast w w±tpliwoŒci faktycznej, ordynariusze mog± od nich dyspensowaæ byleby - gdy idzie o dispensê zastrze¿on± - zwyk³a jej udzielaæ w³adza, której jest zarezerwowana.

Kan. 15 -

§ 1. Ignorancja lub b³±d dotycz±ce ustaw uniewa¿niaj±cych lub uniezdalniaj±cych, nie przeszkadzaj± ich skutkom, chyba Œe co innego jest wyra¼nie postanowione.

§ 2. Nie domniemywa się ignorancji lub b³êdu odno¶nie do ustawy, kary, albo odno¶nie do faktu w³asnego czy cudzego notorycznego; natomiast domniemywa się to odno¶nie do faktu cudzego nienotorycznego, dopóki co¶ przeciwnego nie zostanie udowodnione.

Kan. 16 -

§ 1. W sposób autentyczny ustawy interpretuje prawodawca oraz ten, komu on zleci³ w³adzê autentycznego interpretowania.

§ 2. Interpretacja autentyczna, dokonana w formie ustawy posiada tak± sam± moc co ustawa i wymaga promulgacji; je¶li tylko wyja¶nia s³owa ustawy same w sobie pewne wtedy dzia³a wstecz. Gdy ustawê zawê¿a lub poszerza albo t³umaczy w ±tpliwi±, nie dzia³a wstecz.

§ 3. Interpretacja za¶ dokonana w formie wyroku s±dowego lub aktu administracyjnego w poszczególnej sprawie, nie ma mocy ustawy i wi±¿e jedynie osoby oraz dotyczy spraw, dla których zosta³a wydana.

Kan. 17 - Ustawy ko¶cielne nale¿y rozumieæ wed³ug w³asnego znaczenia s³ów, rozwa¿anego w tek¶cie i kontek¶cie. Je¶li pozostaje ono w±tpliwe i niejasne, nale¿y uwzglêdniaæ miejsca paralelne, gdy takie s±, cel i okoliczno¶ci ustawy oraz my¶l prawodawcy.

Kan. 18 - Ustawy, które ustanawiaj± kary, ograniczaj± swobodne wykonywanie uprawnieñ albo zawieraj± wyj±tek od ustawy, podlegaj± ¶cis³ej interpretacji.

Kan. 19 - Je¶li w okre¶lonej sprawie brak wyra¼nej ustawy, powszechnej lub partykularnej, albo prawa zwyczajowego sprawa - z wyj±tkiem karnej - winna byæ rozstrzygniêta z uwzglêdzeniem ustaw wydanych w podobnych sprawach, ogólnych zasad prawnych z zachowaniem s³usznno¶ci kanonicznej, jurysprudencji, praktyki Kurii Rzymskiej oraz powszechnej i sta³ej opinii uczonych.

Kan. 20 - Pó¼niejsza ustawa uchyla wcze¶niejsz± lub j± zmienia, je¶li wyra¼nie to postanawia albo jest jej wprost przeciwna, albo porz±dkuje w ca³o¶ci przedmiot dawnej ustawy. Jednak¿e ustawa powszechna nie zmienia prawa partykularnego lub specjalnego, chyba ¿e co innego jest w prawie wyra¼nie zastrze¿one.

Kan. 21 - W w±tpliwo¶ci nie domniemywa się, ¿e ustawa poprzednia zosta³a odwo³ana, lecz ustawy pó¼niejsze nale¿y odnie¶æ do poprzednich i wedle mo¿no¶ci z nimi uzgodniaæ.

Kan. 22 - Ustawy pañstwowe, do których odsy³a prawo ko¶cielne, nale¿y zachowaæ w prawie kanonicznym na ile nie s± przeciwne prawu Bo¿emu i o ile prawo kanoniczne czego innego nie zastrzega.

Tytu³ II

ZWYCZAJ

Kan. 23 - Tylko ten zwyczaj wprowadzony przez wspólnotê wiernych posiada moc prawa, który zosta³ zatwierdzony przez prawodawcê, zgodnie z kanonami ni¿ej zamieszczonymi.

Kan. 24 -

§ 1. ³aden zwyczaj przeciwny prawu Bo¿emu nie mo¿e uzyskaæ mocy prawa.

§ 2. Nie mo¿e te¿ uzyskaæ mocy prawa zwyczaj przeciwny prawu kanonicznemu albo powsta³y obok niego, je¶li nie jest rozumny. Nie jest za¶ rozumny zwyczaj wyra¶nie przez prawo odrzucony.

Kan. 25 - Tylko ten zwyczaj uzyskuje moc ustawy, który jest zachowywany z zamiarem wprowadzenia prawa przez wspólnotê zdoln± przynajmniej do jego przyjêcia.

Kan. 26 - Je¶li nie uzyska³ specjalnego zatwierdzenia kompetentnego prawodawcy, zwyczaj przeciwny obowi±zuj±cemu prawu kanonicznemu oraz zwyczaj obok prawa kanonicznego jedynie wtedy otrzymuje moc prawa, gdy jest zachowywany zgodnie z prawem w sposób ci±g³y przez pe³nych lat trzydzie¶ci. Natomiast przeciwny ustawie kanonicznej, która zawiera klauzulê zabraniaj±c± przysz³ych zwyczajów tylko wtedy mo¿e przewa¿yæ, gdy jest stuletni albo niepamiêtny.

Kan. 27 - Zwyczaj jest najlepsz± interpretacj± ustaw.

Kan. 28 - Z zachowaniem przepisu [kan. 5](#), zwyczaj czy to przeciwny prawu, czy obok niego, zostaje odwo³any przez zwyczaj przeciwny lub ustawê. Je¶li jednak o nich wyra¶nie nie wspomina, ustawa nie odwo³uje zwyczajów stuletnich lub niepamiêtnych, ani te¿ ustawa powszechna nie odwo³uje zwyczajów partykularnych.

Tytu³ III

DEKRETY OGÓLNE ORAZ INSTRUKCJE

Kan. 29 - Dekrety ogólne, wydawane przez kompetentnego prawodawcę dla wspólnoty zdolnej do przyjęcia prawa i zawierające ogólne przepisy, są ustawami w³asciwym znaczeniu i rz±dz± siê przepisami kanonów o ustawach.

Kan. 30 - Kto posiada jedynie w³adzê wykonawcz±, nie mo¿e wydaæ dekretu ogólnego, o którym w kan. 29, chyba ¿e w poszczególnych wypadkach zostanie mu wyra¼nie udzielona zgodnie z prawem przez kompetentnego prawodawcę, z zachowaniem warunków okre¶lonych w akcie jej udzielenia.

Kan. 31 -

§ 1. Ogólne dekrety wykonawcze, w których mianowicie dok³adniej okre¶la siê sposoby zastosowania ustawy albo przynagla siê jej zachowanie, mog± wydawaæ - w ramach w³asnej kompetencji - posiadaj±cy w³adzê wykonawcz±.

§ 2. Co do promulgacji i okresu nieobowi±zywalno¶ci dekretów, o których w § 1, nale¿y zachowaæ postanowienia [kan. 8.](#)

-

Kan. 32 - Ogólne dekrety wykonawcze obowi±zuj± podlegaj±cych ustawom, których sposoby wykonania dekrety te okre¶laj± lub przynaglaj± wykonanie.

Kan. 33 -

§ 1. Ogólne dekrety wykonawcze, chocia¿by by³y wydane w formie dyrektorów lub dokumentów o innej nazwie, nie zmieniaj± ustaw, a ich przepisy ustawom przeciwne są pozbawione wszelkiej mocy.

§ 2. Dekrety te trac± moc na skutek odwo³ania wyra¼nego lub po¶redniego, dokonanego przez kompetentn± w³adzê, jak równie¿ z chwil± wyga¶niêcia ustawy, dla wykonania której zosta³y wydane. Nie wygasaj± natomiast z ustaniem w³adzy wydaj±cego, chyba ¿e co innego wyra¼nie zastrze¿ono.

Kan. 34 -

§ 1. Instrukcje, które mianowicie wyja¶niaj± przepisy ustaw oraz rozwijaj± i okre¶laj± racje, które nale¿y uwzglêdniaæ przy ich zachowaniu, są dane na u¿ytek tych, którzy maj± siê troszczyæ o wprowadzenie ustaw w ¿ycie i obowi±zuj± ich w wykonywaniu ustaw. Wydaj± je zgodnie z prawem w granicach swojej kompetencji ci, którzy posiadaj± w³adzê wykonawcz±.

§ 2. Postanowienia instrukcji nie zmieniaj± ustaw. Je¶li za¶ które¶ z nich nie dadz± siê pogodziæ z przepisami ustaw, są pozbawione wszelkiej mocy.

§ 3. Instrukcje trac± moc nie tylko przez odwo³anie wyra¼ne lub po¶rednie przez kompetentn± w³adzê, która je wyda³a, lub wy¿sz±, lecz tak¿e przez wyga¶niêcie ustawy, dla której wyja¶nienia czy wprowadzenia jej w ¿ycie, zosta³y wydane.

Tytu³ IV

POSZCZEGÓLNE AKTY ADMINISTRACYJNE

Rozdzia³ I

NORMY WSPÓLNE

Kan. 35 - Poszczególny akt administracyjny - a wiêc dekret, nakaz czy reskrypt - mo¿e byæ wydany przez posiadaj±cego w³adzê wykonawcz± w granicach przys³uguj±cej mu kompetencji, z zachowaniem przepisu [kan. 76, § 1](#).

Kan. 36 -

§ 1. Akt administracyjny winien byæ rozumiany zgodnie z w³acnym znaczeniem s³ów i powszechnie przyjêtym sposobem mówienia. W przypadku w±tpliwo¶ci akty dotycz±ce sporów, zagro¿enia lub wymierzenia kary, ograniczaj±ce prawa osoby lub naruszaj±ce czyje¶ prawa nabyte albo przeciwnie ustawie z korzy¶ci± dla osób prywatnych - podlegaj± ¶cis³ej interpretacji; wszystkie inne - szerokiej.

§ 2. Akt administracyjny nie powinien byæ rozci±gany na inne przypadki, poza wyra¼nie wymienionymi.

Kan. 37 - Akt administracyjny dotycz±cy zakresu zewnêtrznego powinien byæ wydany na pi¶mie. Dotyczy to tak¿e wykonania tego aktu, je¶li jest przewidziany wykonawca.

Kan. 38 - Akt administracyjny, nawet wtedy gdy chodzi o reskrypt wydany z w³asnej inicjatywy, jest pozbawiony mocy w tym, co narusza nabyte przez kogo¶ prawo albo jest przeciwny ustawie lub zatwierdzonemu zwyczajowi, chyba ¿e kompetentna w³adza wyra¼nie do³czy³a klauzulê uchylaj±c±.

Kan. 39 - Warunki dodane do aktu administracyjnego tylko wtedy wymagane s± do wa¿no¶ci, gdy s± wyra¿one partyku³±: je¶li, chyba ¿e, o ile.

Kan. 40 - Wykonawca jakiego¶ aktu administracyjnego niewa¿nie wype³nia swoje zadanie przed otrzymaniem pisma i sprawdzeniem jego autentyczno¶ci oraz integralno¶ci, chyba ¿e w³adza wydaj±c akt przes³a³a mu wcze¶niej o tym wiadomo¶æ.

Kan. 41 - Wykonawca aktu administracyjnego, któremu powierzono samo wykonanie nie mo¿e odmówiæ wykonania tego aktu, chyba ¿e oczywistym jest, ¿e ten akt by³by niewa¿ny albo ¿e na skutek innej wa¿nej przyczyny nie mo¿e on trwaæ lub nie zosta³y wype³nione warunki do³czone do tego aktu administracyjnego. Gdy natomiast wykonanie aktu administracyjnego wydaje siê niewskazane ze wzglêdu na okoliczno¶ci osoby lub miejsca, wykonawca powinien przerwaæ jego wykonanie. W tych przypadkach ma obowi±zek natychmiast powiadomiæ w³adzê, która akt wyda³a.

Kan. 42 - Wykonawca aktu administracyjnego winien postêpowaæ zgodnie z tre¶ci± zlecenia. Niewa¿ne za¶ jest wykonanie aktu je¿eli nie wype³ni³ istotnych warunków podanych w pi¶mie i nie zachowa³ istotnej formy postêpowania.

Kan. 43 - Zgodnie ze swoim roztropnym uznaniem, wykonawca mo¿e wyznaczyæ swego zastêpcê, chyba ¿e zastêpstwo zosta³o zabronione albo zosta³ on wybrany ze wzglêdu na osobiste przymioty lub oznaczono zastêpcê. W takich jednak wypadkach wolno wykonawcy komu¶ innemu powierzyæ podjêcie aktów przygotowawczych.

Kan. 44 - Akt administracyjny mo¿e byæ wykonany tak¿e przez nastêpcê wykonawcy na urzêdzie, chyba ¿e wykonanie powierzono z racji osobistych przymiotów.

Kan. 45 - Je¶li w wykonywaniu aktu administracyjnego wykonawca pope³ni³ jaki¶ b³±d, powinien ponownie wykonaæ ten akt.

Kan. 46 - Akt administracyjny nie traci mocy z chwil± ustania prawa tego, który go wyda³, chyba ¿e co innego wyra¼nie w prawie zastrze¿ono.

Kan. 47 - Odwołanie aktu administracyjnego przez inny akt administracyjny kompetentnej władzy osiąga swój skutek dopiero od momentu zgodnego z prawem powiadomienia osoby, dla której był wydany.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Tytu³ IV

POSZCZEGÓLNE AKTY ADMINISTRACYJNE

Rozdzia³ II

DEKRETY I POSZCZEGÓLNE NAKAZY

Kan. 48 - Przez poszczególny dekret nale¿y rozumieæ akt administracyjny, wydany przez kompetentn± w³adzê wykonawcz±, w którym zgodnie z przepisami prawa zostaje podjêta decyzja w poszczególnym przypadku albo ma miejsce powierzenie, które ze swej natury nie sponuje wniesienia przez kogo¶ pro¶by.

Kan. 49 - Poszczególny nakaz jest dekretem, który jednej lub okre¶lonym osobom, wprost i zgodnie z prawem co¶ poleca wykonaæ lub czego¶ zaniechaæ, przede wszystkim celem przynaglenia do zachowania ustawy.

Kan. 50 - Przed wydaniem poszczególnego dekretu, w³adza powinna zebraæ konieczne wiadomo¶ci i dowody, oraz - o ile to mo¿liwe - wys³uchaæ tych, których prawa mog± byæ naruszone.

Kan. 51 - Dekret powinien byæ wydany na pi¶mie, z podaniem, je¶li zawiera decyzjê, przynajmniej ogólnej motywacji.

Kan. 52 - Poszczególny dekret posiada moc tylko w sprawach które rozstrzyga i w odniesieniu do osób, dla których zosta³ wydany; wi±¿e je za¶ wszêdzie, chyba ¿e z tre¶ci wynika co innego.

Kan. 53 - Je¶li dekrety s± sobie przeciwne, szczegó³owy przewa¿a nad ogólnym w tym, co zosta³o wyra¿one szczegó³owo. Gdy s± jednakowo szczegó³owe lub ogólne, czasowo pó¼niejszy odwo³uje wcze¶niejszy, w tym, w czym jest mu przeciwny.

Kan. 54 -

§ 1. Poszczególny dekret, powierzony do realizacji wykonawcy, osi±ga swój skutek w momencie wykonania; poza ty od momentu powiadomienia osoby powag± wydaj±cego decyzjê.

§ 2. Tylko wtedy mo¿na siê domagaæ wykonania poszczególnego dekretu, gdy zosta³ zgodnie z przepisem prawa dorêczony jako prawomocny dokument.

Kan. 55 - Zachowuj±c przepisy [kan. 37](#) i 51, gdy bardzo powa¿na przyczyna nie pozwala na dorêczenie tekstu dekretu na pi¶mie, wtedy powiadomienie o dekrete ma miejsce przez odczytanie temu, dla którego jest przeznaczony, wobec notariusza lub dwóch ¶wiadków. Zredagowany dokument o tym fakcie winien byæ podpisany przez wszystkich obecnych.

Kan. 56 - Powiadomienie o dekrete ma miejsce, je¿eli osoba, dla której jest przeznaczony, prawnie wezwana po odbiór dekretu lub wys³uchanie jego tre¶ci, nie maj±c s³usznego powodu nie stawia siê albo odmówia z³o¿enia podpisu.

Kan. 57 -

§ 1. Ilekroæ ustawa nakazuje wydaæ dekret, albo osoba zainteresowana wnios³a pro¶bê lub rekurs zgodnie z przepisem prawa, by otrzymaæ dekret, kompetentna w³adza winna za³atwiaæ sprawê w ci±gu trzech miesiêcy od otrzymania pro¶by lub rekursu, chyba ¿e w ustawie zosta³ przepisany inny termin.

§ 2. Po up³ywie tego terminu - je¶li nie wydano jeszcze dekretu - nale¿y domniemywaæ odpowied¼ negatywn± w odniesieniu do sk³adania kolejnego rekursu.

§ 3. Domniemana odpowied¼ negatywna nie zwalnia kompetentnej w³adzy od obowi±zku wydania dekretu, a tak¿e od obowi±zku naprawienia ewentualnej szkody, zgodnie z postanowieniem [kan. 128](#).

Kan. 58 -

§ 1. Poszczególne dekrety tracą swoją moc na skutek zgodnego z prawem odwołania przez kompetentną władzę, a także przez wygaśnięcie ustawy, dla wykonania której zostały wydane.

§ 2. Każdy nakaz, który nie został opublikowany zgodnie z przepisami prawa, wygasa z ustaniem władzy nakazującej.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Tytu³ IV

POSZCZEGÓLNE AKTY ADMINISTRACYJNE

Rozdzia³ III

RESKRYPTY

Kan. 59 -

§ 1. Przez reskrypt nale¿y rozumieæ akt administracyjny wydany na pi¶mie przez kompetentn± w³adzê wykonawcz±, którym - zgodnie z jego natur± - na czyj¶ pro¶bê udziela siê przywileju, dyspensy czy innej ¶aski.

§ 2. Przepisy ustanowione w odniesieniu do reskryptów maj± zastosowanie tak¿e w stosunku do udzielanych ustnie zezwoleñ i ¶ask, chyba ¿e stwierdza siê co¶ innego.

Kan. 60 - Ka¿dy mo¿e uzyskaæ jakikolwiek reskrypt, je¿eli mu tego wyra¼nie nie zabroniono.

Kan. 61 - Je¶li nie stwierdza siê czego¶ innego, reskrypt mo¿e byæ uzyskany dla drugiego, nawet niezale¿nie od jego zgody, i jest wa¿ny przed jego akceptacj±, z zachowaniem przeciwnych klauzul.

Kan. 62 - Reskrypt bez wykonawcy staje siê skuteczny z chwil± wydania pisma; pozosta³e od momentu ich wykonania.

Kan. 63 -

§ 1. Wa¿no¶ci reskryptu stoi na przeszkodzie subrepcja, czyli zatajenie prawdy, je¶li w pro¶bie nie wyra¿ono tego, co zgodnie z ustaw±, stylem i praktyk± kanoniczn± winno byæ wyra¿one do wa¿no¶ci, chyba ¿e chodzi o reskrypt ¶aski wydany z w³asnej inicjatywy.

§ 2. Wa¿no¶ci reskryptu stoi równie¿ na przeszkodzie obrepcja, czyli przedstawienie nieprawdy, je¶li ani jedna z podanych przyczyn sk³aniaj±cych nie jest prawdziwa.

§ 3. W reskryptach bez wykonawcy przyczyna sk³aniaj±ca musi byæ prawdziwa w chwili udzielania reskryptu; w pozosta³ych - w momencie ich wykonania.

Kan. 64 - Zachowuj±c nienaruszone prawo Penitencjarii w odniesieniu do zakresu wewnêtrznego, ¶aska, której odmówi³a jakakolwiek dykasteria Kurii Rzymskiej, nie mo¿e byæ wa¿nie udzielona przez inn± dykasteriê tej¿e Kurii lub przez inn± kompetentn± w³adzê - ni¿sz± od Biskupa Rzymskiego - bez zgody dykasterii, z któr± sprawê zaczêto za³atwiaæ.

Kan. 65 -

§ 1. Zachowuj±c przepisy §§ 2 i 3, nikt nie mo¿e, bez wspomnienia o odmowie, prosiæ innego ordynariusza o ¶askê, której odmówi³ w³asny ordynariusz. Po zawiadomieniu o odmowie, ordynariusz nie powinien udzielaæ ¶aski, bez rozwa¿enia racji, dla których pierwszy ordynariusz jej odmówi³.

§ 2. ¶aski nie udzielonej przez wikariusza generalnego lub wikariusza biskupiego, nie mo¿e wa¿nie udzieliæ inny wikariusz tego¿ biskupa, nawet po rozwa¿eniu racji, dla których poprzedni wikariusz jej odmówi³.

§ 3. Bez powiadomienia o odmowie, biskup diecezjalny niewa¿nie udziela ¶aski, której uprzednio odmówi³ wikariusz generalny lub wikariusz biskupi. Natomiast po odmowie ¶aski przez biskupa diecezjalnego wikariusz generalny lub wikariusz biskupi nie mo¿e jej wa¿nie udzieliæ bez zgody biskupa nawet po zawiadomieniu o odmowie.

Kan. 66 - Nie powoduje niewa¿no¶ci reskryptu b³±d dotycz±cy nazwiska osoby, której siê udziela ¶aski lub która wystawia reskrypt, ,

także dotyczący jej miejsca zamieszkania lub sprawy, o której chodzi, byleby, zdaniem ordynariusza, nie było żadnej wątpliwości co do samej osoby lub sprawy.

Kan. 67 -

§ 1. Jeżeli się zdarzy, że w jednej i tej samej sprawie uzyskano dwa przeciwne reskrypty, wtedy szczególny przeważa nad ogólnym, w tym, co zostało szczególnie wyrażone.

§ 2. Jeżeli są jednakowo szczególne lub ogólne, wcześniejszy przeważa nad późniejszym, chyba że w późniejszym wyraźnie zaznaczono o poprzednim, albo ten, który wcześniej uzyskał reskrypt, dotąd z niego nie korzystał podstępnie lub wskutek swego oczywistego zaniedbania.

§ 3. W wątpliwości czy reskrypt jest ważny lub nie, należy się odnieść do dawcy reskryptu.

Kan. 68 - Reskrypt Stolicy Apostolskiej bez wykonawcy, tylko wtedy winien być przedstawiony ordynariuszowi prośbego, gdy zostało to w tymże piśmie nakazane albo chodzi o sprawy publiczne lub potwierdzenie warunków.

Kan. 69 - Reskrypt, w którym nie wyznaczono czasu jego okazania, może być przedstawiony wykonawcy w dowolnym czasie, byleby nie było oszustwa czy podstęp.

Kan. 70 - Jeżeli w reskrypcie zlecono wykonawcy samo udzielenie, do niego należy zgodnie z jego roztropnym uznaniem i sumieniem udzielenie lub odmowa ³aski.

Kan. 71 - Nikt nie ma obowiązku korzystać z reskryptu udzielonego tylko dla własnego pożytku, chyba że skądinąd jest do tego kanonicznie zobowiązany.

Kan. 72 - Reskrypty udzielone przez Stolicę Apostolską, które wygasły, mogą zostać jednorazowo dla s³uszej przyczyny przedłożone przez biskupa diecezjalnego, jednak nie ponad trzy miesiące.

Kan. 73 - Ustawa przeciwna nie odwołuje żadnego reskryptu, chyba że co innego w samej ustawie zastrzeżono.

Kan. 74 - Chociaż z ³aski udzielonej mu ustnie może ktoś korzystać w zakresie wewnętrznym, jednak obowiązany jest udowodnić je w zakresie zewnętrznym, ilekroć ktoś domaga się tego zgodnie z prawem.

Kan. 75 - Jeżeli reskrypt zawiera przywilej lub dyspensę, należy ponadto zachować przepisy kanonów, które następują.

Tytu³ IV

POSZCZEGÓLNE AKTY ADMINISTRACYJNE

Rozdzia³ IV

PRZYWILEJE

Kan. 76 -

§ 1. Przywilej, czyli ³aska udzielona dla po³ytku pewnych os³ob, fizycznych lub prawnych, szczególnym aktem, mo³ze byæ przyznany przez ustawodawcê oraz przez w³adzê wykonawcz±, której prawodawca da³ tak± w³adzê.

§ 2. Stuletnie lub niepamiêtnie posiadanie wprowadza domniemanie udzielenia przywileju.

B - Przywilej nale³zy interpretowaæ wed³ug przepisu [kan. 36, § 1](#). Zawsze jednak winna byæ zastosowana taka interpretacja, dziêki której ci, którzy otrzymali przywilej, rzeczywi³cie uzyskaliby jak±³ ³askê.

Kan. 78 -

§ 1. Przywilej domniemywa siê jako sta³y, chyba ³e udowodni siê co³ przeciwnego.

§ 2. Przywilej osobowy, ten mianowicie, który ³±czy siê z os³ob±, z ni± te³ wygasa.

§ 3. Przywilej rzeczowy wygasa przez ca³kowite zniszczenie rzeczy lub miejsca. Jednak³e przywilej miejscowy od³ywa, je³li miejsce zostanie przywrócone swemu przeznaczeniu w ci±gu piêædziesiêciu lat.

Kan. 79 - Przywilej ustaje drog± odwo³ania przez kompetentn± w³adzê zgodnie z norm± [kan. 47](#), z zachowaniem przepisu [kan. 81](#).

Kan. 80 -

§ 1. ³aden przywilej nie ustaje przez zrzeczenie siê, chyba ³e zosta³o ono przyjête przez kompetentn± w³adzê.

§ 2. Ka³da jednak osoba fizyczna mo³ze siê zrzec przywileju udzielonego wy³±cznie na jej korzy³æ.

§ 3. Przywileju udzielonego jakiej³ osobie prawnej albo z racji godno³ci miejsca lub rzeczy, nie mog± siê zrzec pojedyncze osoby. Równie³ samej osobie prawnej nie wolno siê zrzec udzielonego jej przywileju, je³eli zrzeczenie przynosi szkodê Ko³ci³owi lub innym.

Kan. 81 - Z ustaniem w³adzy udzielaj±cego przywilej nie wygasa, chyba ³e zosta³ udzielony z klauzul± wed³ug naszego uznania lub inn± równoznaczn±.

Kan. 82 - Przywileje nie bêd±ce dla drugich ciê³arem, nie ustaj± przez niekorzystanie z nich lub u³ywanie przeciwne. Natomiast przywilej uci±³liwy dla drugich traci moc, je³eli przedawnienie nast±pi³o zgodnie z prawem.

Kan. 83 -

§ 1. Przywilej ustaje z up³ywem czasu lub po wyczerpaniu przypadków, dla których zosta³ udzielony, z zachowaniem przepisu [kan. 142, § 2](#).

§ 2. Ustaje równie³, je³eli z up³ywem czasu - zdaniem kompetentnej w³adzy - tak siê zmieni³y okoliczno³ci rzeczowe, ³e sta³

się szkodliwy albo jego użycie niegodziwe.

Kan. 84 - Kto nadużywa władzy udzielonej mu przywilejem, zasługuje na pozbawienie samego przywileju. Stąd też ordynariusz po bezskutecznym upomnieniu posiadacza przywileju, który poważnie go nadużywa, powinien pozbawiać go przywileju, którego sam udzielił, a jeżeli przywilej został przyznany przez Stolicę Apostolską, ordynariusz ma obowiązek powiadomić o tym.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Tytu³ IV

POSZCZEGÓLNE AKTY ADMINISTRACYJNE

Rozdzia³ V

DYSPENSY

Kan. 85 - Dyspensa, czyli rozlu⁴nienie prawa czysto ko¹cielnego w poszczególnym wypadku, mo²że zosta²e udzielona przez tych, którzy posiadaj[±] w³adz²e wykonawcz[±] w granicach ich kompetencji, a tak²e przez tych, którym wyra⁴nie lub po¹r²ednio przys³uguje w³adza dyspensowania, b[±]d¹/₄ moc[±] samego prawa, b[±]d¹/₄ moc[±] zgodnej z prawem delegacji.

Kan. 96 - Nie podlegaj[±] dyspensie ustawy, o ile definiuj[±] to, co jest istotnie konstytutywne dla instytucji albo aktów prawnych.

Kan. 87 -

§ 1. Biskup diecezjalny mo²że dyspensowa²e wiernych - ilekro²e uzna to za po²zyteczne dla ich duchowego dobra - od ustaw dyscyplinarnych, tak powszechnych, jak i partykularnych, wydanych przez najwy²sz[±] w³adz²e ko¹cieln[±] dla jego terytorium lub dla jego podw³adnych, jednak nie od ustaw procesowych lub karnych ani od których dyspensa jest specjalnie zarezerwowana Stolicy Apostolskiej lub innej w³adzy.

§ 2. Je²eli trudno jest zwróci²a si²e do Stolicy ¹wi²êtej i równocze¹nie zw³oka grozi niebezpieczeństwem powa²żnej szkody, ka²dy ordynariusz mo²że dyspensowa²e od tych²e ustaw, nawet je²eli dyspensa zarezerwowana jest Stolicy ¹wi²êtej, je¹śli tylko chodzi o dyspens²e, której ona w tych samych okoliczno¹ciach zwyk³a udziela²e, z zachowaniem przepisu [kan. 291](#).

Kan. 88 - Ordynariusz miejsca mo²że dyspensowa²e od ustaw diecezjalnych, a tak²e, ilekro²e uzna, ²e b²dzie to dla dobra wiernych, od ustaw wydanych przez synod plenarny lub prowincjalny albo przez Konferencj²e Episkopatu.

Kan. 89 - Proboszcz i inni prezbiterzy lub diakoni nie mog[±] dyspensowa²e od ustawodawstwa powszechnego i partykularnego, chyba ²e taka w³adza by³aby im wyra⁴nie udzielona.

Kan. 90 -

§ 1. Od ustawodawstwa ko¹cielnego nie nale²ży dyspensowa²e bez s³usznej i racjonalnej przyczyny, z uwzgl²dnieniem okoliczno¹ci przypadku i wa²żno¹ci ustawy, od której si²e dyspensuje. W przeciwnym razie dyspensa jest niegodziwa a tak²e niewa²żna, chyba ²e zosta³a udzielona przez prawodawc²e lub jego prze³o²onego.

§ 2. W w²tpliwo¹ci co do wystarczalno¹ci przyczyny, dyspensa jest udzielona wa²żnie i godziwie.

Kan. 91 - Kto posiada w³adz²e dyspensowania, ma prawo wykonywa²e j[±] b²ed[±]c tak²e poza terytorium w stosunku do podw³adnych chocia²by nieobecnych na terytorium, a tak²e je¹śli czego¹ innego wyra⁴nie nie postanowiono, w stosunku do podró²nych, przebywaj[±]cych aktualnie na terytorium, a równie²ż wzgl²dem samego siebie.

Kan. 92 - ¹cis³ej interpretacji podlega nie tylko dyspensa, zgodnie z przepisem [kan. 36](#).

§ 1, lecz sama w³adza dyspensowania udzielona do konkretnego przypadku.

Kan. 93 - Dyspensa maj[±]ca na celu zastosowanie ustaje w ten sam sposób co przywilej, a mianowicie poprzez pewne i ca³kowite wyga¹ni²enie przyczyny sk³aniaj[±]cej.

Tytu³ V

STATUTY I PRZEPISY PORZ;DKOWE

Kan. 94 -

§ 1. Statuty w sensie w³a¶ciwym oznaczaj± zarz±dzenia wydawane zgodnie z prawem w zespo³ach osób lub rzeczy, a okre¶laj±ce ich cel, konstytucjê, zarz±d i sposoby dzia³ania.

§ 2. Statutami zespo³u osób zobowi±zane s± tylko osoby, bêd±ce ich cz³onkami zgodnie z prawem; statutami zespo³u rzeczy, ci którzy nimi kieruj±.

§ 3. Przepisy statutów, ustanowione i promulgowane moc± w³adzy ustawodawczej, kieruj± siê przepisami kanonów o ustawach.

Kan. 95 -

§ 1. Przepisami porz±dkowymi s± regu³y czy normy, które nale¿y zachowaæ podczas zgromadzeñ osób czy to og³oszonych przez w³adzê ko¶cieln±, czy zwo³ywanych swobodnie przez wiernych, a tak¿e z okazji ró¿nych obchodów i przez które okre¶la siê to, co dotyczy ich ukonstytuowania, kierowania nimi i sposobu dzia³ania.

§ 2. Podczas zgromadzeñ i obchodów, przepisami porz±dkowymi s± zwi±zane osoby, które bior± w nich udzia³.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ VI

OSOBY FIZYCZNE I PRAWNE

Rozdzia³ I

POZYCJA KANONICZNA OSÓB FIZYCZNYCH

Kan. 96 - Przez chrzest cz³owiek zostaje wcielony do Ko¶cio³a Chrystusowego i staje siê w nim osob±, z obowi±zkami i prawami, które - zwa¿ywszy ich pozycjê - s± w³a¶ciwe chrze¶cijanom, je¶li s± we wspólnocie ko¶cielnej i o ile nie przeszkadza sankcja na³o¿ona zgodnie z przepisem prawa.

Kan. 97 -

§ 1. Osoba, która ukoñczy³a osiemna¶cie lat, jest pe³noletnia; poni¿ej tego wieku ma³oletnia.

§ 2. Ma³oletni, przed ukoñczeniem siódmego roku ¿ycia, nazywa siê dzieckiem i uwa¿any jest za nie posiadaj±cego u¿ywania rozumu. Po skoñczonym siódmym roku ¿ycia domniemywa siê, ¿e posiada u¿ywanie rozumu.

Kan. 98 -

§ 1. Osobie pe³noletniej przys³uguje pe³ne wykonywanie jej uprawnieñ.

§ 2. W wykonywaniu swoich uprawnieñ osoba ma³oletnia podlega w³adzy rodziców lub opiekunów, z wyj±tkiem tych spraw, w których ma³oletni na podstawie prawa Bo¿ego lub kanonicznego s± wy¿eci spod ich w³adzy; co do ustanowienia opiekunów oraz ich w³adzy, nale¿y zachowaæ przepisy prawa cywilnego, chyba ¿e w prawie kanonicznym co innego zastrze¿ono albo biskup diecezjalny uzna³ w pewnych wypadkach, ze s³usznej przyczyny, ¿e nale¿y zaradziæ temu przez ustanowienie innego opiekuna.

Kan. 99 - Ktokolwiek na sta³e nie posiada u¿ywania rozumu, uznany jest za nieodpowiedzialnego i przyrównany dzieciom.

Kan. 100 - Osobê nazywa siê mieszkańcem w miejscu, gdzie posiada sta³e zamieszkanie; przybyszem w miejscu, w którym ma zamieszkanie tymczasowe; podró¿nym, je¶li znajduje siê poza miejscem sta³ego lub tymczasowego zamieszkania, które nadal zatrzymuje; tu³aczem, je¿eli nigdzie nie posiada sta³ego lub tymczasowego zamieszkania.

Kan. 101 -

§ 1. Miejscem pochodzenia dziecka, tak¿e neofity, jest to, w którym rodzice w chwili jego urodzenia posiadali sta³e zamieszkanie albo - w jego braku - tymczasowe; lub matka, je¿eli rodzice nie mieli tego samego sta³ego lub tymczasowego zamieszkania.

§ 2. Je¿eli chodzi o dziecko tu³aczy, to miejscem pochodzenia jest samo miejsce narodzenia; je¶li za¶ o porzucone, to miejsce, w którym zosta³o znalezione.

Kan. 102 -

§ 1. Zamieszkanie sta³e nabywa siê takim przebywaniem na terytorium jakiej¶ parafii lub przynajmniej diecezji, które albo jest po³±czone z zamiarem pozostania tam na sta³e, je¶li nic stamt±d nie odwo³a, albo trwa³o przez pe³nych piêæ lat.

§ 2. Tymczasowe zamieszkanie nabywa siê przez takie przebywanie na terenie jakiej¶ parafii lub przynajmniej diecezji, które albo jest po³±czone z zamiarem pozostania tam przynajmniej przez trzy miesi±ce, je¶li nic stamt±d nie odwo³a, albo przed³u¿y³o siê rzeczywi¶cie do trzech miesi±cy.

§ 3. Sta³e lub tymczasowe zamieszkanie na terenie parafii nazywa siê parafialnym; na terenie diecezji - chocia³by nie w parafii - diecezjalnym.

Kan. 103 - Członkowie instytutów zakonnych i stowarzysze³nia apostołskiego nabywaj[±] sta³e zamieszkanie w miejscu, gdzie jest po³o³ony dom, do którego nale³±; tymczasowe zamieszkanie w domu, w którym przebywaj[±] zgodnie z przepisem kan. 102, § 2.

Kan. 104 - Ma³ł³onkowie winni mie^æ wspólne sta³e lub tymczasowe zamieszkanie. Z racji prawnej separacji albo innej s³usznej przyczyny, ka³dy z nich mo³e mie^æ w³asne sta³e lub tymczasowe zamieszkanie.

Kan. 105 -

§ 1. Ma³oletni z konieczno³ci posiada zamieszkanie sta³e lub tymczasowe tego, którego w³adzy podlega. Po wyj³ciu z dzieci³stwa, mo³e naby^æ równie³ w³asne tymczasowe zamieszkanie, a uzyskawszy usamodzielnienie zgodnie z przepisami prawa cywilnego, tak³e w³asne sta³e zamieszkanie.

§ 2. Ktokolwiek z innego powodu ni³ ma³oletno³æ oddany jest zgodnie z prawem pod czyj³æ opiekê lub kuratelê posiada sta³e lub tymczasowe zamieszkanie opiekuna lub kuratora.

Kan. 106 - Sta³e lub tymczasowe zamieszkanie traci siê przez odej³cie z miejsca po³±czone z zamiarem niepowracania, z zachowaniem przepisu kan. 105.

Kan. 107 -

§ 1. Zarówno przez zamieszkanie sta³e jak i tymczasowe, ka³dy uzyskuje w³asnego proboszcza oraz ordynariusza.

§ 2. W³asnym proboszczem lub ordynariuszem tu³acza jest proboszcz lub ordynariusz jego aktualnego pobytu.

§ 3. Proboszczem w³asnym tego, kto posiada tylko sta³e lub tymczasowe zamieszkanie diecezjalne, jest proboszcz miejsca aktualnego pobytu.

Kan. 108 -

§ 1. Pokrewie³stwo oblicza siê poprzez linie i stopnie.

§ 2. W linii prostej tyle jest stopni, ile zrodze³ni, czyli osó³, nie lic[±]c przodka.

§ 3. W linii bocznej jest tyle stopni, ile jest osó³ w obydwu razem liniach, nie lic[±]c przodka.

Kan. 109 -

§ 1. Powinowactwo powstaje z wa³znego ma³ł³e³stwa, nawet niedope³nionego, i istnieje miê³dy mê³em a krewnymi ³ony oraz miê³dy ³on[±] a krewnymi mê³a.

§ 2. Oblicza siê tak, ³e krewni mê³a w tej samej linii i w tym samym stopniu [±] powinowatymi ³ony i odwrotnie.

Kan. 110 - Dzieci adoptowane zgodnie z przepisami prawa cywilnego uwa³ane [±] za dzieci tego lub tych, którzy je adoptowali.

Kan. 111 -

§ 1. Do Ko³cio³a ³aci³skiego zostaje w³±czone przez przyjêcie chrztu dziecko rodziców, którzy do niego nale³±, lub - je³li jedno z nich do niego nie nale³y - którzy zgodnie sobie ³ycz[±], by potomstwo by³o ochrzczone w Ko³ciele ³aci³skim. Je³eli za³ brak zgodno³ci, zostaje w³±czone do Ko³cio³a obr[±]dku ojca.

§ 2. Ka³dy z maj[±]cych by^æ ochrzczonym, który uko³czy³ czternasty rok ³ycia, mo³e dobrowolnie wybra^æ chrzest w Ko³ciele ³aci³skim lub Ko³ciele innego samodzielnego obr[±]dku; w takim wypadku nale³y do tego Ko³cio³a, który wybra³.

§ 1. Po przyjęciu chrztu, do Kościoła innego samodzielnego obrządku zostają włączeni:

1° ci, którzy otrzymali zezwolenie Stolicy Apostolskiej;

2° małżonek, który zawierając małżeństwo lub w czasie jego trwania oświadczy, że pragnie przejść do Kościoła innego samodzielnego obrządku swego małżonka; po rozwiązaniu jednak małżeństwa może w sposób nieskrępowany powrócić do Kościoła rzymskiego;

3° dzieci tych, o których w nn. 1 i 2, przed ukończeniem czternastego roku życia, a w małżeństwie mieszanym dzieci strony katolickiej, która zgodnie z przepisami prawa przeszła do Kościoła innego obrządku; po osiągnięciu wskazanego wieku mogą powrócić do Kościoła rzymskiego.

§ 2. Nawet długotrwały zwyczaj przyjmowania sakramentów według obrzędów Kościoła innego samodzielnego obrządku, nie pociąga za sobą przynależności do tego Kościoła.

Tytu³ VI

OSOBY FIZYCZNE I PRAWNE

Rozdzia³ II

OSOBY PRAWNE

Kan. 113 -

§ 1. Ko¶ció³ katolicki i Stolica Apostolska s± osobami moralnymi z samego ustanowienia Bo¿ego.

§ 2. Oprócz osób fizycznych s± w Ko¶ciele tak¿e osoby prawne, b±d±ce mianowicie w prawie kanonicznym podmiotem praw i obowi±zków, które odpowiadaj± ich charakterowi.

Kan. 114 -

§ 1. Osoby prawne s± ustanowione albo na mocy samego przepisu prawa, albo przez specjalne przyznanie kompetentnej w³adzy, wydane w formie dekretu jako zespo³y osób lub rzeczy, skierowane do celu odpowiadaj±cego misji Ko¶cio³a, ale przekraczaj±cego cel poszczególnych jednostek.

§ 2. Przez cele, o których w § 1, nale¿y rozumieæ te, które odnosz± siê do dzie³ pobo¿no¶ci, aposto³atu lub mi³o¶ci czy to duchowej, czy materialnej.

§ 3. Kompetentna w³adza Ko¶cio³a nie powinna nadawaæ osobowo¶ci prawnej, jak tylko tym zespo³om osób lub rzeczy, które realizuj± cel rzeczywisty i po¿yteczny oraz - po rozwa¿eniu wszystkiego - posiadaj± ¶rodki, które wed³ug przewidywañ wystarczaj± do osi±gniêcia ustalonego celu.

Kan. 115 -

§ 1. Osobami prawnymi w Ko¶ciele s± albo zespo³y osób, albo zespo³y rzeczy.

§ 2. Zespo³ osób, który mo¿e byæ ustanowiony co najmniej z trzech osób, jest kolegialny, je¿eli jego dzia³anie okre¶laj± cz³onkowie wspó³dzia³aj±cy w podejmowaniu decyzji, na równych prawach lub nie, zgodnie z przepisami prawa i statutów; w przeciwnym wypadku jest niekolegialny.

§ 3. Zespo³ rzeczy, czyli fundacja autonomiczna, sk³ada siê z dóbr lub rzeczy duchowych lub materialnych którymi, zgodnie z postanowieniami prawa i statutów, zarz±dza jedna lub kilka osób fizycznych albo kolegium.

Kan. 116 -

§ 1. Publicznymi osobami prawnymi s± zespo³y osób lub rzeczy, które s± ustanowione przez kompetentn± w³adzê ko¶cieln±, by wykonywa³y w imieniu Ko¶cio³a w oznaczonym dla nich zakresie, zgodnie z przepisami prawa, w³asne zadania im zlecone dla publicznego dobra; pozosta³e osoby prawne s± prywatnymi.

§ 2. Osoby prawne publiczne otrzymuj± tê osobowo¶æ b±d¼ moc± samego prawa, b±d¼ specjalnym dekretem kompetentnej w³adzy, przyznaj±cym j± wyra¶nie; osoby prawne prywatne otrzymuj± tê osobowo¶æ tylko specjalnym dekretem kompetentnej w³adzy, przyznaj±cym wyra¶nie tê osobowo¶æ.

Kan. 117 - ¶aden zespo³ osób lub rzeczy, pragn±cy otrzymaæ osobowo¶æ prawn±, nie mo¿e jej uzyskaæ, chyba ¿e jego statuty zosta³y zatwierdzone przez kompetentn± w³adzê.

Kan. 118 - Publiczn± osobê prawn± reprezentuj±, dzia³aj±c w jej imieniu, ci, którym przyznaje to uprawnienie prawo powszechne lub

partykularne albo własne statuty; prywatnie osobę prawną ci, którym to uprawnienie przyznaje statuty.

Kan. 119 - W odniesieniu do aktów kolegialnych, chyba że w prawie lub w statutach inaczej zastrzeżono:

1° jeżeli chodzi o wybory, to ma moc prawa co - przy obecności większości tych, którzy powinni być wezwani - odpowiada bezwzględnej większości obecnych; po dwóch bezskutecznych głosowaniach, należy głosować na dwóch kandydatów, którzy otrzymali większość głosów, lub, jeżeli ich jest więcej, dwóch najstarszych wiekiem; jeżeli po trzecim głosowaniu pozostaje równowaga, ten jest wybrany, który jest starszy wiekiem;

2° jeżeli chodzi o inne sprawy, to ma moc prawa, za czym - przy obecności większości tych, którzy powinni być wezwani - opowiada się bezwzględna większość obecnych; jeżeli jednak po dwóch głosowaniach liczba głosów jest równa, wtedy przewodniczący może przeważać swoim głosem;

3° co zań dotyczy wszystkich jako jednostek, musi być przez wszystkich zaaprobowane.

Kan. 120 -

§ 1. Osoba prawna ze swej natury trwa nieprzerwanie. Wygasa jednak, jeżeli zostanie zniesiona przez kompetentną władzę albo nie działa przez okres stu lat. Prywatna osoba prawna wygasa ponadto, jeżeli samo stowarzyszenie zostaje rozwiązane zgodnie z postanowieniami statutow, albo jeżeli zdaniem kompetentnej władzy wygasa sama fundacja, zgodnie z postanowieniami statutow.

§ 2. Jeżeli spośród osoby prawnej kolegialnej pozostaje choćby jeden członek, a zespół osób nie przestaje istnieć według statutow, wykonywanie wszystkich praw zespołu przysuguje temu członkowi.

Kan. 121 - Jeżeli zespół osób lub rzeczy będzie publicznymi osobami prawnymi tak zostaje połączony, że zostaje z nich ustanowiony jeden zespół i to sam posiadający osobowość prawną, wtedy ta nowa osoba prawna przejmuje dobra oraz prawa dziedziczne należące do poprzednich osób i przejmuje zobowiązania, jakie je obciążały. Co zań dotyczy przeznaczenia zwłaszcza dóbr i wypełnienia zobowiązań, wola fundatorów i ofiarodawców oraz prawa nabyte muszą być zachowane.

Kan. 122 - Jeżeli zespół posiadający publiczną osobowość prawną zostaje tak podzielony, że albo jego część zostaje połączona z innymi osobami prawnymi, albo z oddzielonej części eryluje się odrębna publiczna osoba prawna, władza kolegialna, która jest kompetentna do dokonania podziału, winna zadbać sama lub przez wykonawcę, z zachowaniem przede wszystkim zarówno woli fundatorów i ofiarodawców, jak i praw nabytych oraz zatwierdzonych statutow:

1° by rzeczy wspólne, które można podzielić, dobra a także prawa dziedziczne oraz długi i inne ciężary zostały podzielone między osoby prawne, o które chodzi, z należytą proporcją i według dobra i słuszności z uwzględnieniem wszystkich okoliczności i potrzeb każdej z nich;

2° by używanie i korzyści dóbr wspólnych, które nie mogą ulec podziałowi, przypadły obydwu osobom prawnym, a zobowiązania im właściwie zostały obydwu nałożone choć z zachowaniem właściwej proporcji określonej według dobra i słuszności.

Kan. 123 - Po wygaśnięciu publicznej osoby prawnej przeznaczenie jej dóbr i praw dziedzicznych, jak również zobowiązań jest regulowane prawem i statutami. Jeżeli one milczą, przechodzą na osobę prawną bezpośrednio wyksz. Należy jednak zawsze zachować wolę fundatorów lub ofiarodawców oraz prawa nabyte. Po wygaśnięciu prywatnej osoby prawnej przeznaczenie jej dóbr i zobowiązań rzadzi się własnymi statutami.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ VII

AKTY PRAWNE

Kan. 124 -

§ 1. Do wa¿noœci aktu prawnego wymaga siê, by by³ on dokonany przez zdoln± do tego osobê oraz by by³y w nim zawarte wszystkie jego istotne elementy konstytutywne i zosta³y wype³nione formalnoœci oraz warunki wymagane przez prawo do wa¿noœci aktu.

§ 2. Domniemywa siê wa¿noœæ aktu prawnego w³aœciwie dokonanego w jego elementach zewnêtrznych.

Kan. 125 -

§ 1. Akt dokonany na skutek zewnêtrznego przymusu wywartego na osobê, któremu nie mog³a siê ona w ¿aden sposób oprzeæ, nale¿y uwa¿aæ za niedokonany.

§ 2. Akt dokonany pod wp³ywem ciê¿kiej, niesprawiedliwej boja³ni albo na skutek podstêpu jest wa¿ny, chyba ¿e prawo inaczej zastrzega; mo¿e byæ jednak rozwi±zany wyrokiem sêdziego b±d¼ na wniosek strony poszkodowanej, b±d¼ jej prawnych spadkobierców, b±d¼ te¿ z urzêdu.

Kan. 126 - Akt dokonany pod wp³ywem ignorancji lub b³êdu dotycz±cego samej istoty aktu lub warunku wymaganego w sposób bezwzglêdny - jest niewa¿ny, inaczej jest wa¿ny, chyba ¿e prawo zastrzega co innego, lecz akt dokonany pod wp³ywem ignorancji lub b³êdu mo¿e byæ podstaw± skargi o uniewa¿nienie wed³ug przepisu prawa.

Kan. 127 -

§ 1. Gdy prawo postanawia, ¿e prze³o¿ony do podjêcia czynnoœci potrzebuje zgody lub rady jakiegoœ kolegium lub zespo³u osób, winien zwo³aæ kolegium lub zespó³, zgodnie z postanowieniem kan. 166, chyba ¿e - gdy chodzi tylko o uzyskanie rady - inaczej zastrzega prawo partykularne lub w³asne. Do wa¿noœci zaœ aktów wymaga siê uzyskania zgody bezwzglêdnej wiêkszoœci tych, którzy s± obecni, albo wys³uchania rady wszystkich.

§ 2. Gdy ustawa postanawia, ¿e prze³o¿ony do podjêcia pewnych aktów potrzebuje zgody lub rady niektórych pojedynczych osób, wtedy:

1° jeœli jest wymagana zgoda, akt prze³o¿onego jest niewa¿ny bez zwrócenia siê o wyra¿enie zgody przez te osoby albo podjêty wbrew ich zdaniu lub któregoœ z nich;

2° jeœli jest wymagana rada, niewa¿ny jest akt prze³o¿onego bez wys³uchania zdania tych osób. Wprawdzie prze³o¿ony nie ma ¿adnego obowi±zku pó¿niæ za ich zdaniem, chocia¿by by³o zgodne, jednak¿e bez przewa¿aj±cego powodu - przez siebie ocenianego - nie powinien odstêpowae od wyra¿onego przez nich zdania, zw³aszczã gdy jest zgodne.

§ 3. Wszyscy, których zgoda lub rada jest wymagana, obowi±zani s± szczerze wyraziæ swoje stanowisko, a tak¿e, gdy domaga siê tego wa¿noœæ sprawy, pilnie zachowaæ tajemnicê. Ten obowi±zek mo¿e byæ urgowany przez prze³o¿onego.

Kan. 128 - Ktokolwiek aktem prawnym nielegalnie albo jakimkolwiek innym aktem dokonany z winy umyœlnej lub nieumyœlnej wyrz±dzi³ komuœ krzywdê, obowi±zany jest do naprawienia wyrz±dzonej szkody.

Tytu³ VIII

WŁADZA RZĄDZENIA

Kan. 129 -

§ 1. Ci, którzy otrzymali ¶wiecienia, zdolni s± do sprawowania - zgodnie z przepisami prawa - w³adzy rz±dzenia, która jest w Ko¶ciele z Bo¿ego ustanowienia i nazywana jest równie¿ w³adz± jurysdykcji.

§ 2. W wykonywaniu tej w³adzy mog± wspó³dziaæ wierni ¶wieccy, zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 130 - W³adza rz±dzenia zasadniczo jest wykonywana w zakresie zewnêtrznym; czasem jednak tylko w zakresie wewnêtrznym, tak mianowicie, ¿e skutki, jakie jej wykonywanie zdolne jest wywo³aæ w zakresie zewnêtrznym, nie s± uznawane w tym zakresie, chyba ¿e jest to postanowione w okre¶lonych przez prawo przypadkach.

Kan. 131 -

§ 1. W³adza rz±dzenia jest zwyczajna, je¶li na mocy samego prawa ³±czy siê z jakim¶ urzêdem; jest delegowana, gdy zostaje udzielona samej osobie, nie z racji urzêdu.

§ 2. Zwyczajna w³adza rz±dzenia mo¿e byæ w³asna lub zastêpcza.

§ 3. Kto twierdzi, ¿e jest delegowany, ma obowi±zek udowodnienia delegacji.

Kan. 132 -

§ 1. Do uprawnieñ habitualnych stosuje siê przepisy o w³adzy delegowanej.

§ 2. Jednak¿e, je¶li w akcie nadania czego innego nie zastrze¿ono albo nie udzielono czego¶ ze wzglêdu na osobê, habitualne uprawnienie przekazane ordynariuszowi nie wygasa z ustaniem w³adzy tego, który je otrzyma³, choæby zacz±³ je wykonywaæ, lecz przechodzi na ka¿dego ordynariusza, jego nastêpcê w rz±dzeniu.

Kan. 133 -

§ 1. Delegowany dzia³a niewa¿nie, je¶li przekracza granice swego zlecenia, dotycz±ce czy to rzeczy, czy osób.

§ 2. Nie uwa¿a siê, ¿e delegowany przekroczy³ granice swego zlecenia, gdy w inny sposób, ni¿ to okre¶lono zlecenie, wykona³ swoj± delegacjê, chyba ¿e sposób zosta³ przepisany do wa¿no¶ci przez samego deleguj±cego.

Kan. 134 -

§ 1. Pod nazw± ordynariusz rozumiani s± w prawie, oprócz Biskupa Rzymskiego, biskupi diecezjalni oraz inni, którzy - choæby tylko czasowo - s± prze³o¿onymi Ko¶cio³a partykularnego lub wspólnoty do niego przyrównanej zgodnie z przepisem [kan. 368](#), jak równie¿ ci, którzy w nich posiadaj± ogóln± wykonawcz± w³adzê zwyczajn±, mianowicie wikariusze generalni i biskupi, a tak¿e - dla w³asnych cz³onków - wy¿si prze³o¿eni kleryckich instytucj± zakonnych na prawie a papieskim i kleryckich stowarzyszeñ ¿ycia apostolskiego na prawie papieskim, którzy posiadaj± przynajmniej zwyczajn± w³adzê wykonawcz±.

§ 2. Pod nazw± ordynariusz miejsca rozumiani s± wszyscy wliczeni w § 1, z wyj±tkiem prze³o¿onych instytucj± zakonnych i stowarzyszeñ ¿ycia apostolskiego.

§ 3. To, co w zakresie w³adzy wykonawczej zostaje w kanonach imiennie przyznane biskupowi diecezjalnemu, nale¿y rozumieæ jako przys³uguj±ce jedynie biskupowi diecezjalnemu i tym, którzy s± mu przyrównani w [kan. 381, § 2](#), z

wykluczeniem wikariusza generalnego i biskupiego, chyba że otrzymają specjalne zlecenie.

Kan. 135 -

§ 1. Władza rządzenia dzieli się na ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską.

§ 2. Władza ustawodawcza winna być wykonywana w sposób przepisany prawem, a ta, która posiada ustawodawca konstytucyjny, niższy od władzy najwyższej, nie może być w pełni delegowana, chyba że co innego prawo wprost zastrzega. Niższy prawodawca nie może w pełni wydać ustawy przeciwnej wyższemu prawu.

§ 3. Władza sędziowska, którą posiadają sędziowie lub kolegia sędziowska, winna być wykonywana w sposób przepisany prawem i nie może być delegowana, chyba że chodzi o dokonanie aktów przygotowawczych jakiegoś dekretu lub wyroku.

§ 4. W tym, co dotyczy posługiwania się władzą wykonawczą, należy zachować przepisy kanonów, które następują.

Kan. 136 - Władzę wykonawczą może wykonywać - jeżeli coś innego nie wynika z natury rzeczy lub z przepisu prawa - nawet przebywając poza terytorium w stosunku do podwładnych, także nieobecnych na terytorium. W stosunku do podróźnych, aktualnie przebywających na terytorium, jeżeli chodzi o udzielenie tego, co korzystne, albo wykonanie tego, co nakazane prawem powszechnym lub partykularnym, którym są związani na mocy [kan. 13, § 2, n. 2](#).

Kan. 137 -

§ 1. Zwyczajna władza wykonawcza może być delegowana tak do poszczególnego aktu, jak do ogółu spraw, chyba że prawo coś innego wyraźnie zastrzega.

§ 2. Władza wykonawcza delegowana przez Stolicę Apostolską, może być subdelegowana do poszczególnego aktu lub do ogółu spraw, chyba że została przekazana ze względu na osobiste przymioty albo subdelegacja została wyraźnie zakazana.

§ 3. Władza wykonawcza delegowana przez inny autorytet posiadający władzę zwyczajną, jeżeli jest delegowana do ogółu spraw może być subdelegowana tylko do poszczególnych aktów. Jeżeli jednak została delegowana do jednego lub określonych przypadków, nie może być subdelegowana, chyba że delegujący wyraźnie na to zezwolił.

§ 4. Jedna władza subdelegowana nie może być ponownie subdelegowana, chyba że delegujący wyraźnie na to zezwolił.

Kan. 138 - Zwyczajna władza wykonawcza oraz władza delegowana do ogółu spraw winna być szeroko interpretowana; każda zaś inna - ściśle. Komu jednak została delegowana władza, uważa się, że otrzymał upoważnienie do wykonania wszystkiego, co warunkuje użycie tej władzy.

Kan. 139 -

§ 1. Na skutek odniesienia się kogoś do jakiejś kompetentnej władzy, nawet wyższej, nie zostaje zawieszona władza wykonawcza innej kompetentnej władzy, czy to zwyczajna czy delegowana, chyba że prawo co innego stanowi.

§ 2. Do sprawy przedstawionej władzy wyższej, nie powinna mieszać się niższa, chyba że z ważnej i nagłej przyczyny, w którym to wypadku winna natychmiast powiadomić o tym władzę wyższą.

Kan. 140 -

§ 1. Gdy do wykonania tej samej sprawy kilku zostało solidarnie delegowanych, ten kto pierwszy zaczął załatwiać sprawę, wyklucza od tego samego działania innych, chyba że później nie może on lub nie chce prowadzić dalej rozpoczętej sprawy.

§ 2. Delegowani kolegiально do wykonania sprawy, winni działać wszyscy, zgodnie z przepisem [kan. 119](#), chyba że w zleceniu coś innego zostało zastrzeżone.

§ 3. Domniemywa się, że władza wykonawcza delegowana wielu osobom została im delegowana solidarnie.

Kan. 141 - Z kilku sukcesywnie delegowanych sprawê za³atwia ten, który otrzyma³ wcze¶niejsze zlecenie dot±d nie odwo³ane.

Kan. 142 -

§ 1. W³adza delegowana wygasa: po wykonaniu zlecenia; po up³ywie czasu lub po wyczerpaniu wypadków, dla których by³a udzielona; na skutek ustania przyczyny celowej delegacji; przez odwo³anie dokonane przez deleguj±cego i podane bezpo¶rednio do wiadomo¶ci delegowanego, a tak¿e w wypadku rezygnacji ze strony delegowanego, po powiadomieniu deleguj±cego i jej przyjêciu. Nie ustaje natomiast w razie wyga¶niêcia w³adzy deleguj±cego, chyba ¿e co innego wynika z do³±czonych klauzul.

§ 2. Wa¿ny jest jednak akt w³adzy delegowanej zakresu wewnêtrznego dokonany przez nieuwagê po up³ywie czasu, na jaki jej udzielono.

Kan. 143 -

§ 1. W³adza zwyczajna wygasa z utrat± urzêdu z którym jest z³±czona.

§ 2. W³adza zwyczajna ulega zawieszeniu, je¶li zgodnie z prawem z³o¿ono apelacjê lub rekurs przeciwko pozbawieniu urzêdu lub usuniêciu z niego, chyba ¿e prawo zastrzega co¶ innego.

Kan. 144 -

§ 1. W przypadku b³êdu powszechnego, faktycznego czy prawnego, a tak¿e w przypadku w±tpliwo¶ci pozytywnej i prawdopodobnej, prawnej lub faktycznej, Ko¶ció³ uzupe³nia wykonawcz± w³adzê rz±dzenia, zarówno w zakresie zewnêtrznym, jak i wewnêtrznym.

§ 2. Ten sam przepis ma zastosowanie do uprawnieñ, o których mowa w [kan. 882, 883, 966](#) oraz [1111, § 1](#).

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ IX

URZÊDY KOŒCIELNE

Kan. 145 -

§ 1. Urz±d koŒcielny jest jakimkolwiek ustanowionym na sta³e zadaniem z postanowienia czy to Bo¼ego, czy koŒcielnego dla realizacji celu duchowego.

§ 2. Obowi±zki i prawa w³±ciwe ka¼demu urzêdowi koŒcielnemu s± okre¶lane albo samym prawem, którym urz±d ustanowiono, albo dekretem kompetentnej w³adzy, którym jest on równocze¶nie ustanowiony i nadany.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ IX

URZÊDY KOŒCIELNE

Rozdzia³ I

POWIERZENIE URZÊDU KOŒCIELNEGO

Kan. 146 - Urzêdu koŒcielnego nie moŒna waŒnie otrzymaæ bez kanonicznego powierzenia.

Kan. 147 - Powierzenie urzêdu koŒcielnego dokonuje siê: poprzez swobodne nadanie przez kompetentn± w³adzê koŒcieln±; poprzez przydzielenie przez ni± dokonane, jeŒeli poprzedza³a je prezentacja; poprzez zatwierdzenie lub dopuszczenie, przez ni± dokonane, jeŒeli poprzedza³ je wybór lub postulacja; poprzez zwyk³y wybór przyjęty przez elekta, jeŒeli wybór nie wymaga zatwierdzenia.

Kan. 148 - Do w³adzy, która jest kompetentna erygowaæ urzêdy, dokonywaæ w nich zmian i znoszenia, naleŒy równieŒ ich kanoniczne powierzanie, chyba Œe prawo coŒ innego postanawia.

Kan. 149 -

§ 1. AŒeby urzêd koŒcielny moŒna komuŒ powierzaæ, powinien on pozostawaæ we wspólnocie KoŒcio³a i byæ zdatnym, czyli posiadaæ przymioty wymagane do tego urzêdu prawem powszechnym, partykularnym lub fundacyjnym.

§ 2. Powierzenie urzêdu koŒcielnego temu, kto nie posiada wymaganych przymiotów, niewaŒne jest tylko wtedy jeŒeli przymioty s± wymagane wyraŒnie prawem powszechnym, partykularnym lub fundacyjnym do waŒnoŒci powierzenia. Poza tym jest waŒne, ale moŒe byæ cofniête dekretem kompetentnej w³adzy albo wyrokiem trybuna³u administracyjnego.

§ 3. Powierzenie urzêdu dokonane symoniacko jest niewaŒne z mocy samego prawa.

Kan. 150 - Temu, kto nie otrzyma³ jeszcze Œwiêceñ kap³ańskich, nie moŒna waŒnie nadaæ urzêdu zwi±zanego z pe³nym duszpasterstwem, do wype³niania którego potrzebne jest wykonywanie w³adzy Œwiêceñ.

Kan. 151 - Powierzenia urzêdu duszpasterskiego nie naleŒy odk³adaæ bez waŒnej przyczyny.

Kan. 152 - Nie wolno nikomu nadawaæ dwóch lub wiêcej urzêdów niepo³±czalnych, a wiêc takich, które równoczeŒnie przez jednego nie mog± byæ wykonywane.

Kan. 153 -

§ 1. Powierzenie urzêdu, który zgodnie z prawem nie wakuje, jest tym samym niewaŒne i nie zyskuje waŒnoŒci przez pólniejszy wakans.

§ 2. JeŒli jednak chodzi o urzêd nadawany z przepisu prawa na okreŒlony czas, powierzenie moŒe byæ dokonane w ci±gu szeŒciu miesiêcy przed up³ywem tego czasu i osi±ga swój skutek od dnia wakansu urzêdu.

§ 3. Obietnica jakiegokolwiek urzêdu - przez kogokolwiek zosta³aby dana - nie powoduje Œadnego skutku prawnego.

Kan. 154 - Urzêd prawnie wakuj±cy, a przez kogoŒ bezprawnie jeszcze zatrzymywany, moŒe byæ nadany, jeŒeli zostanie w³aŒciwie stwierdzone jego bezprawne zatrzymanie, i o tym stwierdzeniu mówi pismo nadaj±ce urzêd.

Kan. 155 - Kto, dzia³aj±c za kogoŒ zaniedbuj±cego siê lub maj±cego przeszkodê, nadaje urzêd, nie otrzymuje Œadnej w³adzy nad osob±, której go nada³, lecz jej pozycja prawna pozostaje nienaruszona tak jak gdyby powierzenie zosta³o dokonane wed³ug zwyczajnych przepisów prawa.

Kan. 156 - Każde powierzenie urzędu powinno być dokonane na piśmie.

Art. 1 SWOBODNE NADANIE

Kan. 157 - Jeżeli prawo czegoś innego wprost nie postanawia, do biskupa diecezjalnego należy swobodne powierzanie urzędów kościelnych we własnym Kościele partykularnym.

Art. 2 PREZENTACJA

Kan. 158 -

§ 1. Ten, komu przysuguje prawo prezentacji na urząd, powinien przedstawić kandydata władzy, do której należy przydzielanie urzędu, i to - jeżeli coś innego nie zostało prawnie zastrzeżone - w ciągu trzech miesięcy od otrzymania wiadomości o wakansie urzędu.

§ 2. Jeżeli prezentacja przysuguje jakiemuś kolegium albo zespołowi osób, prezentowanego należy wyznaczyć z zachowaniem przepisów kan. 165-179.

Kan. 159 - Nikt nie może być prezentowany wbrew jego woli; stąd proponowany do prezentacji zapytany o zgodę, jeżeli do ośmiu dni użytecznych nie odmówi, może być prezentowany.

Kan. 160 -

§ 1. Komu przysuguje prawo prezentacji, może przedstawić jednego kandydata lub kilku, i to równocześnie lub kolejno.

§ 2. Nikt nie może prezentować samego siebie; natomiast kolegium lub zespół osób może prezentować któregoś ze swoich członków.

Kan. 161 -

§ 1. Jeżeli prawo czegoś innego nie postanawia, kto przedstawi kandydata, który okazał się niezdatny, może tylko raz powtórnie prezentować innego kandydata w ciągu miesiąca.

§ 2. Jeżeli przed przydzieleniem prezentowany zrezygnował albo zmarł, posiadający prawo prezentacji może w ciągu miesiąca od otrzymania wiadomości o rezygnacji lub śmierci, ponownie wykonywać swe prawo.

Kan. 162 - Kto w użytecznym czasie, zgodnie z postanowieniami kan. 158, § 1, i kan. 161, nie dokonał prezentacji, a także dwa razy przedstawił kandydata, który okazał się niezdatny, traci w tym wypadku prawo prezentacji. Władza za którą, która ma prawo przydzielania, przysuguje swobodne powierzenie wakującego urzędu, za zgodą jednak własnego ordynariusza kandydata. Kan. 163 - Władza, która, zgodnie z przepisami prawa kompetentna jest do przydzielenia urzędu prezentowanemu, ma obowiązek przydzielić go prawnie przedstawionemu, którego uważa za zdatnego i który wyraził zgodę, a jeżeli kilku prezentowanych, zgodnie z przepisami prawa, okazało się zdatnymi, winna przydzielić go jednemu z nich.

Art. 3 WYBÓR

Kan. 164 - W wyborach kanonicznych, jeżeli prawo czegoś innego nie przewiduje, należy zachować przepisy kanonów, które następują.

Kan. 165 - Jeżeli kolegium lub zespołowi osób przysuguje prawo wyboru na urząd, nie powinno się wyboru odkładać przez okres dłuższy niż trzy użyteczne miesiące, licząc od otrzymania wiadomości o wakansie urzędu, chyba że inaczej zostało zastrzeżone w prawie, albo w prawnych statutach kolegium lub zespołu. Po bezskutecznym upływie tego terminu, wakujący urząd powinna powierzyć swobodnie ta władza, której przysuguje prawo zatwierdzania wyboru lub zastępczego powierzania urzędu.

Kan. 166 -

§ 1. Przewodniczący kolegium lub zespołu winien zwołać wszystkich należących do kolegium lub zespołu. Wezwanie załącznikowe, gdy ma być osobiste, jest ważne, jeżeli zostało dokonane w miejscu stałego lub tymczasowego zamieszkania lub w miejscu pobytu.

§ 2. Jeżeli ktoś z tych, których należy wezwać, został pominięty i dlatego był nieobecny, wybór jest ważny, jednakże na jego wniosek, ale po udowodnieniu pominięcia i nieobecności winien być unieważniony przez kompetentną władzę, nawet po zatwierdzeniu wyboru, jeżeli prawnie stwierdzono, że rekurs został przesłany przynajmniej w trzy dni od otrzymania wiadomości o wyborach.

§ 3. Jeżeli pominięto więcej niż jedną trzecią wyborców, wybór z mocy samego prawa jest nieważny, chyba że wszyscy pominięci rzeczywiście wzięli udział w głosowaniu.

Kan. 167 -

§ 1. Po zwołaniu dokonanym zgodnie z prawem, uprawnienie do głosowania przysuguje tylko osobom obecnym w dniu i miejscu oznaczonym w tymże wezwaniu, z wykluczeniem - jeżeli statuty legalnie czegoś innego nie zastrzegają - możliwości głosowania b±d¼ listownie, b±d¼ przez pełnomocnika.

§ 2. Jeżeli któryś z wyborców jest obecny w domu, gdzie odbywa się głosowanie, lecz nie może wziąć w nim udziału z powodu choroby, skrutatorzy powinni przyjąć od niego głos na piśmie.

Kan. 168 - Choćby ktoś posiadał liczne tytuły do głosowania we własnym imieniu, może oddać tylko jeden głos.

Kan. 169 - Do ważności wyborów wymaga się, by nikt, kto nie należy do kolegium lub zespołu, nie został dopuszczony do głosowania.

Kan. 170 - Wybór, którego wolność rzeczywiście została naruszona w jakikolwiek sposób, jest mocą samego prawa nieważny.

Kan. 171 -

§ 1. Niezdolnymi do głosowania są:

- 1° niezdolni do aktu ludzkiego;
- 2° nie posiadający głosu czynnego;
- 3° związani karą ekskomunikacji b±d¼ to przez wyrok sądowy, b±d¼ przez dekret wymierzający lub deklarujący karę;
- 4° którzy notorycznie odstąpili od wspólnoty Kościoła.

§ 2. Jeżeli ktoś z wymienionych został dopuszczony, jego głos jest bez znaczenia, ale sam wybór ważny, chyba że stwierdzono po odliczeniu go, że wybrany nie uzyskałby wymaganej liczby głosów.

Kan. 172 -

§ 1. Aby głos był ważny, musi być:

- 1° wolny; stąd też nieważny jest głos tego, kto został skłoniony cięsk± boja¼ni± lub podstępem, bezpořrednio lub pořrednio, do wybrania jakiejś osoby, lub różnych osób rozszcznie;
- 2° tajny, pewny, bezwarunkowy, określony.

§ 2 Warunki doszczone do głosu przed wyborem uważa się za nie doszczone.

Kan. 173 -

§ 1. Przed rozpoczęciem wyborów należy wyznaczyć spośród grona kolegium lub zespołu przynajmniej dwóch skrutatorów.

§ 2. Skrutatorzy winni zebrać głosy i wobec przewodniczącego sprawdzić, czy liczba oddanych kartek odpowiada liczbie

wyborców, zbadać oddane głosy i ogłosić, ile każdy otrzymał.

§ 3. Jeżeli liczba głosów przewyższa liczbę wyborców, nic nie zostało dokonane.

§ 4. Wszystkie czynności wyborców powinny być pilnie zaprotokółowane przez pełniącego funkcję protokolanta i podpisane przynajmniej przez niego, przewodniczącego oraz skrutatorów. Protokół należy pilnie przechowywać w archiwum kolegium.

Kan. 174 -

§ 1. Wybory, jeżeli prawo albo statuty nie zastrzegają czego innego, mogą być dokonane także przez kompromis, jeżeli wyborcy jednomyślnie i poprzez zgodę na piśmie przekazują na ten raz uprawnienie wyboru jednemu lub kilku zdatnym białym z swego grona, białym obcym, którzy w imieniu wszystkich wybierają moc otrzymanego mandatu.

§ 2. Jeżeli chodzi o kolegium lub zespół składający się tylko z duchownych, kompromisariusze muszą mieć pełnienie; inaczej wybór jest nieważny.

§ 3. Kompromisariusze powinni zachować przepisy prawa dotyczące wyborów oraz - do ważności wyboru - warunki dołączone do kompromisu, nie przeciwne prawu. Warunki zaś przeciwne prawu należy uznać za niedołączone.

Kan. 175 - Kompromis przestaje istnieć, a prawo głosu powraca do tych, którzy zgodzili się na kompromis:

1° na skutek odwołania dokonanego przez kolegium lub zespół, przed rozpoczęciem sprawy;

2° przez niewypełnienie jakiegokolwiek warunku dołączonego do kompromisu;

3° przez dokonanie nieważnego wyboru.

Kan. 176 - Jeżeli czego innego nie zastrzegają prawo lub statuty, ten winien być uznany za wybranego i ogłoszony przez przewodniczącego kolegium lub zespół, kto otrzymał wymaganą liczbę głosów, zgodnie z postanowieniem kan. 119, n. 1.

Kan. 177 -

§ 1. O wyborze należy od razu powiadomić wybranego, który powinien w ciągu ośmiu użytecznych dni, licząc od powiadomienia, oznajmić przewodniczącemu kolegium lub zespołowi, czy przyjmuje wybór lub nie; inaczej wybór nie osiąga skutku.

§ 2. Gdy elekt nie przyjmuje wyboru, traci wszelkie prawo uzyskane wskutek wyboru i nie odzyskuje go przez późniejsze wyrażenie zgody, może być jednak ponownie wybrany. Kolegium zaś lub zespół ma przystąpić do nowych wyborów w ciągu miesiąca od momentu otrzymania wiadomości o niezaakceptowaniu wyboru.

Kan. 178 - Elekt, po przyjęciu wyboru, który nie wymaga zatwierdzenia, natychmiast otrzymuje pełnoprawnie urząd; inaczej nabywa tylko prawo do niego.

Kan. 179 -

§ 1. Jeżeli wybór wymaga zatwierdzenia, elekt powinien w ciągu ośmiu użytecznych dni, od dnia przyjęcia wyboru, prosić osobliwie lub przez kogoś innego kompetentną władzę o zatwierdzenie, inaczej pozbawiony jest wszelkiego prawa; chyba że udowodni, iż posiada słuszną przeszkodę, by prosić o zatwierdzenie.

§ 2. Kompetentna władza nie może odmówić zatwierdzenia, jeżeli uzna elekta zdatnym według przepisu kan. 149, § 1, a wybór został dokonany zgodnie z przepisem prawa.

§ 3. Zatwierdzenie należy dać na piśmie.

§ 4. Przed zawiadomieniem o zatwierdzeniu, elekt nie może ingerować w wykonywanie urzędu, zarówno w zakresie spraw duchowych, jak i doczesnych, a podjęte przez niego ewentualnie akty są nieważne.

§ 5. Po powiadomieniu o zatwierdzeniu, elekt otrzymuje pełnoprawnie urząd, chyba że prawo zastrzega co innego.

Art. 4
POSTULACJA

Kan. 180 -

§ 1. Jeżeli wyborowi tego, którego wyborcy wol± i uważaj± za odpowiedniego, stoi na drodze kanoniczna przeszkoda, od której można i zwykle się dyspensować, mogą go swoimi głosami postulować u kompetentnej władzy, chyba że prawo zastrzega inaczej.

§ 2. Kompromisariusze nie mogą postulować, chyba że to wyrażono w kompromisie.

Kan. 181 -

§ 1. Do ważności postulacji wymaga się przynajmniej dwóch trzecich głosów.

§ 2. Głos za postulacją powinien być wyrażony przez słowo postuluje lub inne równoznaczne. Formuła wybieram lub postuluje lub równoznaczna jest za wyborem, jeżeli nie ma przeszkody; w przeciwnym razie za postulacją.

Kan. 182 -

§ 1. Przewodniczący ma w użytecznym czasie ośmiu dni wysłać postulację do kompetentnej władzy, do której należy zatwierdzenie wyboru, która ma prawo udzielenia dyspensy od przeszkody, albo, jeżeli takiego uprawnienia nie posiada, poproszenia o nią u władzy wyższej. Jeżeli potwierdzenie nie jest wymagane, postulację należy wysłać do kompetentnej władzy aby udzieliła dyspensy.

§ 2. Jeżeli w przepisany czas nie przesłano postulacji, jest tym samym nieważna, a kolegium lub zespół tym razem pozbawiany jest prawa wyboru czy postulacji, jeżeli nie udowodniono, że przewodniczący nie przesłał postulacji z powodu słusznej przeszkody albo że od przesłania jej we właściwym czasie nie powstrzymał się podstępnie lub z niedbalstwa.

§ 3. Postulowany nie nabywa żadnego prawa z postulacji, a kompetentna władza nie jest zobowiązana jej zaakceptować.

§ 4. Po dokonaniu postulacji wobec kompetentnej władzy, wyborcy nie mogą jej odwołać, jeżeli władza nie wyrazi na to zgody.

Kan. 183 -

§ 1. Gdy kompetentna władza nie dopuści postulacji, prawo wyboru powraca do kolegium lub zespołu.

§ 2. Po dopuszczeniu postulacji, należy o tym powiadomić postulowanego, który winien odpowiedzieć zgodnie z przepisem kan. 177, § 1.

§ 3. Kto przyjmuje dopuszczoną postulację, zyskuje natychmiast pełnoprawnie urząd.

Tytu³ IX

URZÊDY KO¦CIELNE

Rozdzia³ II

UTRATA URZÊDU KO¦CIELNEGO

Kan. 184 -

§ 1. Urzêd ko¦cielny traci siê po up³ywie wyznaczonego czasu, po osi±gniêciu okre¶lonego prawem wieku, na skutek rezygnacji, przeniesienia, usuniêcia a tak¿e pozbawienia.

§ 2. Nie traci siê urzêdu ko¦cielnego po ustaniu w jakikolwiek sposób w³adzy, która go nada³a, chyba ¿e prawo zastrzega co¶ innego.

§ 3. Utrata urzêdu, która sta³a siê faktem, ma zostaæ podana do wiadomo¶ci wszystkim, którym przys³uguje jakie¶ prawo do powierzania urzêdu.

Kan. 185 - Temu, kto utraci³ urzêd przez osi±gniêcie wyznaczonego wieku albo przez przyjêcie rezygnacji, mo¿na przyznaæ tytu³ emeryta.

Kan. 186 - Utrata urzêdu po up³ywie okre¶lonego czasu lub po osi±gniêciu wieku nastêpuje dopiero od momentu pisemnego zawiadomienia przez kompetentn± w³adzê.

Art. 1 REZYGNACJA

Kan. 187 - Ka¿dy, kto jest poczytalny, mo¿e dla s³usznej przyczyny zrzec siê urzêdu ko¦cielnego.

Kan. 188 - Moc± samego prawa niewa¿na jest rezygnacja pod wp³ywem ciê¿kiej i niesprawiedliwej boja³ni, podstêpu, b³êdu istotnego lub symonii.

Kan. 189 -

§ 1. Rezygnacja - czy wymaga przyjêcia, czy nie - aby by³a wa¿na, powinna byæ z³o¿ona temu, kto powierza urzêd, o który chodzi, i to na pi¶mie albo te¿ ustnie wobec dwóch ¶wiadków.

§ 2. W³adza nie powinna przyjmowaæ rezygnacji jak tylko uzasadnionej s³uszn± i proporcjonaln± przyczyn±.

§ 3. Rezygnacja wymagaj±ca przyjêcia traci wszelk± moc, je¶li nie zostanie akceptowana w ci±gu trzech miesiêcy. Nie wymagaj±ca przyjêcia osi±gnie zwój skutek z chwil±, gdy rezygnuj±cy zakomunikuje j± zgodnie z prawem.

§ 4. Dopóki rezygnacja nie osi±gnie skutku, mo¿e byæ odwo³ana przez rezygnuj±cego; z chwil± osi±gniêcia skutku nie mo¿e byæ odwo³ana, ale ten, kto zrezygnowa³, mo¿e otrzymaæ urzêd z innego tytu³u.

Art. 2 PRZENIESIENIE

Kan. 190 -

§ 1. Tylko ten mo¿e dokonaæ przeniesienia, komu przys³uguje prawo powierzenia, zarówno urzêdu, który siê zwalnia, jak i urzêdu, który siê powierza.

§ 2. Jeżeli przeniesienie jest dokonywane wbrew woli zajmującego urząd, wymagana jest poważna przyczyna z zachowaniem zawsze prawa do przedstawienia przeciwnych racji, przy czym należy przestrzegać sposobu postępowania przepisanego prawem.

§ 3. Aby przeniesienie osiągnęło skutek, musi być przekazane na piśmie.

Kan. 191 -

§ 1. Przy przeniesieniu, pierwszy urząd wakuje przez kanoniczne objęcie drugiego urzędu, chyba że prawo co innego zastrzega albo zarządzi kompetentna władza.

§ 2. Przeniesiony pobiera wynagrodzenie związane z pierwszym urzędem do czasu kanonicznego objęcia drugiego.

Art. 3 USUNIĘCIE

Kan. 192 - Z urzędu zostaje ktoś usunięty albo dekretem wydanym zgodnie z przepisem prawa przez kompetentną władzę, z zachowaniem jednak uprawnień nabytych ewentualnie na mocy umowy, albo na mocy samego prawa zgodnie z przepisem kan. 194.

Kan. 193 -

§ 1. Z urzędu nadanego komuś na czas nieokreślony nie można go usunąć, chyba że na skutek poważnych przyczyn oraz z zachowaniem sposobu postępowania określonego prawem.

§ 2. To samo ma zastosowanie, gdy ktoś ma być usunięty z urzędu nadanego mu na określony czas, ale przed upływem tego okresu, z zachowaniem przepisu [kan. 624, § 3](#).

§ 3. Z urzędu - zgodnie z przepisami prawa - który został komuś nadany według roztropnego rozeznania kompetentnej władzy, można go usunąć z powodu słusznej przyczyny, ocenianej przez tę władzę.

§ 4. Dekret usunięcia, by osiągnął skutek, ma być przekazany na piśmie.

Kan. 194 -

§ 1. Moc samego prawa zostaje usunięty z urzędu kościelnego:

1° kto utracił stan duchowny;

2° kto publicznie odstąpił od wiary katolickiej lub wspólnoty z Kościołem;

3° duchowny, który usiłował zawrzeć małżeństwo, choćby tylko cywilne.

§ 2. Usunięcie, o którym w nn. 2 i 3, tylko wtedy może być urgovane, jeżeli wiadomo, że stwierdziła to kompetentna władza.

Kan. 195 - Jeżeli ktoś, jednak nie na mocy samego prawa, lecz dekretem kompetentnej władzy zostaje usunięty z urzędu, który był podstawą jego utrzymania, wtedy ta sama władza winna zatroszczyć się o zabezpieczenie usuniętemu utrzymaniu przez odpowiedni czas, chyba że zaradzono temu w inny sposób.

Art. 4 POZBAWIENIE

Kan. 196 -

§ 1. Pozbawienie urzędu, stanowiące mianowicie karę za przestępstwo, może być dokonane tylko zgodnie z przepisami

prawa.

§ 2. Pozbawienie osiąga skutek według przepisów prawa karnego.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ X

PRZEDAWNIENIE

Kan. 197 - Przedawnienie jako sposób nabycia lub utraty prawa subiektywnego jak równie¿ uwolnienia siê od obowi±zków, Koñci³ przyjmuje takie, jakie jest w ustawodawstwie cywilnym danego kraju, z zachowaniem wyj±tków ustanowionych w kanonach tego Kodeksu.

Kan. 198 - Przedawnienie jest wa¿ne, jeñli opiera siê na dobrej wierze, nie tylko na pocz±tku, lecz przez ca³y przeci±g czasu wymagany do zaistnienia przedawnienia, z zachowaniem przepisu [kan. 1362](#).

Kan. 199 - Nie podlegaj± przedawnieniu:

- 1° prawa i obowi±zki wynikaj±ce z prawa Bo¿ego naturalnego lub pozytywnego;
- 2° uprawnienia, które mo¿na uzyskaæ jedynie na mocy apostolskiego przywileju;
- 3° prawa i obowi±zki dotycz±ce bezpoñrednio duchowego ¿ycia wiernych;
- 4° ustalone i niew±tpliwe granice okrêgów koñcielnych;
- 5° stypendia i zobowi±zania mszalne;
- 6° powierzenie urzêdu koñcielnego, którego wykonywanie zgodnie z przepisami prawa wymaga ¶wiêceñ;
- 7° prawo wizytacji i obowi±zek pos³uszeñstwa, tak by wierni nie mogli byæ wizytowani przez ¿adn± w³adzê koñcieln± i nie podlegali ju¿ ¿adnej w³adzy.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ XI

OBLICZANIE CZASU

Kan. 200 - Je¶li prawo czego¶ innego wyra¼nie nie zastrzega, czas nale¿y liczyæ zgodnie z postanowieniami kanonów, które nastêpuj±.

Kan. 201 -

§ 1. Czas ci±g³y nale¿y rozumieæ jako niedopuszczaj±cy ¿adnej przerwy.

§ 2. Czas u¿yteczny nale¿y rozumieæ, ¿e wykonuj±cemu lub dochodz±cemu swego prawa tak przys³uguje, i¿ dla nie wiedzy ±cego albo nie mog±cego dzia³aaæ nie p³ynie.

Kan. 202 -

§ 1. Dzieñ w prawie oznacza sta³y czasokres obejmuj±cy 24 kolejno liczone godziny i zaczyna siê od pó³nocy, chyba ¿e inaczej wyra¼nie zastrze¿ono. Tydzieñ to okres 7 dni, miesi±c okres 30 dni, a rok 365 dni, chyba ¿e miesi±c i rok poleca siê braæ zgodnie z kalendarzem.

§ 2. Je¿eli czas jest ci±g³y, miesi±c i rok nale¿y zawsze liczyæ zgodnie z kalendarzem.

Kan. 203 -

§ 1. Pierwszego dnia nie wlicza siê do terminu, chyba ¿e jego pocz±tek zbiega siê z pocz±tkiem dnia, albo prawo wyra¼nie co¶ innego zastrzega.

§ 2. Je¿eli czego¶ innego nie postanowiono, ostatni dzieñ wlicza siê do terminu, który - je¶li czas obejmuje jeden lub wiêcej miesi±cy albo lat, jeden lub kilka tygodni - koñczy siê po up³ywie ostatniego dnia tej samej daty, albo je¿eli miesi±c nie ma dnia o tej dacie, po up³ywie ostatniego dnia miesi±ca.

CZĘŚĆ I

WIERNI

Kan. 204 -

§1. Wiernymi są ci, którzy przez chrzest wszczępieni w Chrystusa, zostali ukonstytuowani Ludem Bożym i stawszy się z tej racji na swój sposób uczestnikami kapłańskiego, prorockiego i królewskiego posłannictwa Chrystusa, zgodnie z własną kaźdego pozycją, są powołani do wypełniania misji, jaką Bóg powierzył pnię Kościołowi w świecie.

§ 2. Ten Kościół, ukonstytuowany i uporządkowany na tym świecie jako społeczność, trwa w Kościele katolickim, kierowanym przez następcę Piotra i biskupów we wspólnocie z nim.

Kan. 205 - W pełnej wspólnocie Kościoła katolickiego pozostają tutaj na ziemi ci ochrzczeni, którzy w jego widzialnym organizmie łączą się z Chrystusem więzami wyznawania wiary, sakramentów i zwierzchnictwa kościelnego.

Kan. 206 -

§ 1. Z Kościołem w specjalny sposób łączą katechumeni, ci mianowicie, którzy pod natchnieniem Ducha świętego wyrażają swoją prośbę o włączenie do niego i dlatego tym samym pragnieniem jak i życiem wiary, nadziei i miłości, które praktykują, łączą się z Kościołem, który ich wspiera już jako swoich.

§ 2. Kościół otacza katechumenów szczególną troską, zachęcając ich do prowadzenia życia zgodnego z Ewangelią i wprowadzając do udziału w świętych obrzędach, przyznaje im już różne prerogatywy, które są właściwe chrześcijanom.

Kan. 207 -

§ 1. Z ustanowienia Bożego są w Kościele wśród wiernych święci szafarze, których w prawie nazywa się też duchownymi, pozostających za siebie nazywa się wieckimi.

§ 2. Spośród jednych i drugich wywodzą się wierni, którzy profesją rad ewangelicznych, przez siebie lub inne święte więzy, przez Kościół uznane i zatwierdzone, w sposób szczególny poświęcają się Bogu a także pomagają w zbawczej misji Kościoła. Ich stan, choć nie odnosi się do hierarchicznej struktury Kościoła, jednak należy do jego życia i świętości.

CZĘŚĆ I

WIERNI

Tytuł I

OBOWIĄZKI I PRAWA WSZYSTKICH WIERNYCH

Kan. 208 - Z racji odrodzenia w Chrystusie wszyscy wierni są równi co do godności i działania, na skutek czego każdy, zgodnie z własną pozycją i zadaniem współpracuje w budowaniu Ciała Chrystusowego.

Kan. 209 -

§ 1. Wierni zobowiązani są - każdy przez swoje własne działanie - zachować zawsze wspólnotę z Kościołem.

§ 2. Z wielką pilnością wierni powinni wypełniać obowiązki, którymi są związani zarówno wobec Kościoła powszechnego, jak i partykularnego, do którego należą zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 210 - Wszyscy wierni, zgodnie z własną pozycją, winni starać się prowadzić życie święte, przyczyniać się do wzrostu Kościoła i ustawicznie wspierać rozwój jego świętości.

Kan. 211 - Wszyscy wierni mają obowiązek i prawo współpracy w tym, aby Bóg przepowiadanie zbawienia rozszerzało się coraz bardziej na wszystkich ludzi każdego czasu i każdego miejsca.

Kan. 212 -

§ 1. To, co święci pasterze, jako reprezentanci Chrystusa, wyjątkowo jako nauczyciele wiary albo postanawiają jako kierujący Kościołem, wierni, świadomi własnej odpowiedzialności, obowiązani są wypełniać z chrześcijańskim posuszeństwem.

§ 2. Wierni mają prawo, by przedstawiać pasterzom Kościoła swoje potrzeby, zwłaszcza duchowe, jak również swoje życzenia.

§ 3. Stosownie do posiadanej wiedzy, kompetencji i zdolności, jakie posiadają, przysuguje im prawo, a niekiedy nawet obowiązek wyjawiania swojego zdania świętym pasterzom w sprawach dotyczących dobra Kościoła, oraz - zachowując nienaruszalność wiary i obyczajów, szacunek wobec pasterzy, biorąc pod uwagę wspólny użytek i godność osoby - podawania go do wiadomości innym wiernym.

Kan. 213 - Wierni mają prawo otrzymywać pomoce od swoich pasterzy z duchowych dóbr Kościoła, zwłaszcza za pomocą Boga i sakramentów.

Kan. 214 - Wiernym przysuguje prawo sprawowania kultu Boga, zgodnie z przepisami własnego obrządku, zatwierdzonego przez prawowitych pasterzy Kościoła, jak również podążania własną drogą życia duchowego, zgodnie jednak z doktryną Kościoła.

Kan. 215 - Wierni mają prawo swobodnego zakładania stowarzyszeń i kierowania nimi dla celów misyjnych lub pobożności albo dla ożywiania chrześcijańskiego powołania w świecie, a także odbywania zebrań dla wspólnego osiągnięcia tych celów.

Kan. 216 - Wszyscy wierni, którzy uczestniczą w misji Kościoła, mają prawo, by przez własne inicjatywy, każdy zgodnie ze swoim stanem i pozycją, popierali lub podtrzymywali apostołską działalność. Żadna jednak inicjatywa nie może sobie przypisywać miana katolickiej, jeżeli nie otrzyma zgody kompetentnej władzy kościelnej.

Kan. 217 - Wierni, którzy to przez chrzest są powoływani do prowadzenia życia zgodnego z doktryną ewangeliczną, posiadają prawo do wychowania chrześcijańskiego, przez które mają być odpowiednio przygotowywani do osiągnięcia dojrzałości osoby ludzkiej i jednocześnie do poznania i przeżywania tajemnicy zbawienia.

Kan. 218 - Ci którzy zajmują się świętymi naukami, korzystają ze s³uszej wolnoœci poszukiwania, jak równie¿ roztropnego wypowiedziania swojego zdania w sprawach, w których s³e specjalistami, z zachowaniem jednak pos³uszeñstwa nale¿nego Nauczycielskiemu Urzêdowi Koœcio³a.

Kan. 219 - Wszyscy wierni mają prawo byæ wolni od jakiegokolwiek przymusu w wyborze stanu ¿ycia.

Kan. 220 - Nikomu nie wolno bezprawnie naruszaæ dobrego imienia, które ktoœ posiada, ani te¿ naruszaæ prawa ka¿dej osoby do ochrony w³asnej intymnoœci.

Kan. 221 -

§ 1. Wiernym przys³uguje legalne dochodzenie i obrona przys³uguj±cych im w Koœciele uprawnieñ na w³aœciwym forum koœcielnym wed³ug przepisów prawa.

§ 2. Wierni, je¿eli zostali wezwani przed s±d przez kompetentn± w³adzê, mają prawo, by byli s±dzeni z zachowaniem przepisów prawa, stosowanych ze s³usznosciami.

§ 3. Wiernym przys³uguje prawo, by nie nak³adano na nich kar kanonicznych, jak tylko zgodnie z przepisami ustawy.

Kan. 222 -

§ 1. Wierni mają obowi±zek zaradzaæ potrzebom Koœcio³a, aby posiada³ œrodki konieczne do sprawowania kultu, prowadzenia dzie³ aposto³stwa oraz mi³oœci, a tak¿e do tego, co jest konieczne do godziwego utrzymania szafarzy.

§ 2. Obowi±zani s± tak¿e do popierania sprawiedliwoœci spo³ecznej, jak równie¿, pamiêtaj±c o przykazaniu Pana, do udzielania pomocy biednym z w³asnych dochodów.

Kan. 223 -

§ 1. W wykonywaniu swoich praw - czy to indywidualnie, czy zrzeszeni w stowarzyszeniach - wierni powinni mieæ na uwadze dobro wspólne Koœcio³a, uprawnienia innych oraz w³asne obowi±zki wobec drugih.

§ 2. Ze wzglêdu na dobro wspólne, przys³uguje w³adzy koœcielnej prawo domagania siê, by wierni korzystali z umiarem z przys³uguj±cych im praw.

[Archidiecezja łódzka](#)

CZĘŚĆ I

WIERNI

Tytuł II

OBOWIĄZKI I PRAWA WIERNYCH KWIECKICH

Kan. 224 - Oprócz obowiązków i praw, które są wspólne wszystkim wiernym, jak również tych, które są ustalone w innych kanonach, wierni Kwieccy są związani obowiązkami i cieszą się uprawnieniami, wyliczonymi w kanonach niniejszego tytułu.

Kan. 225 -

§ 1. Kwieccy, którzy na równi ze wszystkimi wiernymi przez chrzest i bierzmowanie są przeznaczeni przez Boga do apostołstwa, mają ogólny obowiązek i zarazem prawo współpracować - czy to indywidualnie, czy też zrzeszeni w stowarzyszeniach - ażeby Boga przepowiadanie zbawienia było poznane przez wszystkich ludzi na całym Kwiecie i przez nich przyjęte. Ten obowiązek spoczywa na nich w sposób szczególny w tych okolicznościach, w których tylko przez nich ludzie mogą usłyszeć Ewangelię i poznać Chrystusa.

§ 2. Każdy, zgodnie z własną pozycją, jest także szczególnie zobowiązany przepajać i udoskonalać duchem ewangelicznym porządek doczesny, dając w ten sposób w dokonywaniu tych spraw i w wykonywaniu Kwieckich funkcji szczególne świadectwo Chrystusowi.

Kan. 226 -

§ 1. Żyjący w stanie małżeńskim, zgodnie z własnym powołaniem, mają szczególnie obowiązek przyczyniać się do budowania Ludu Boga przez małżeństwo i rodzinę.

§ 2. Rodzice, ponieważ dali dzieciom życie, mają bardzo poważny obowiązek i prawo ich wychowania. Stąd też na pierwszym miejscu do chrześcijańskich rodziców należy troska o chrześcijańskie wychowanie dzieci, zgodnie z nauką przekazywaną przez Kościół.

Kan. 227 - Wierni Kwieccy mają prawo, aby w zakresie spraw doczesnej społeczności przyznano im wolność przysługującą wszystkim obywatelom. Korzystając wszakże z tej wolności, niech zatroszczą się o to, ażeby swoją działalnością przepoią duchem ewangelicznym i miarą na uwadze naukę przedstawioną przez Nauczycielski Urząd Kościoła oraz wystrzegają się przedstawiania w kwestiach wrażliwych swojego stanowiska jako nauki Kościoła.

Kan. 228 -

§ 1. Odpowiednio przygotowani Kwieccy są zdolni, by otrzymać od Kwieckich pasterzy te urzędy kościelne i posługi, które wolno im piastować zgodnie z przepisami prawa.

§ 2. Kwieccy odznaczający się odpowiednią wiedzą, roztropnością i uczciwością, są zdolni do tego, by jako biegli lub doradcy świadczyli pomoc pasterzom Kościoła, także w radach działających zgodnie z przepisem prawa.

Kan. 229 -

§ 1. Kwieccy, aby mogli żyć zgodnie z nauką chrześcijańską, a także sami ją głosić oraz bronić w razie potrzeby, jak również mieć swój udział w wykonywaniu apostołatu, mają obowiązek i prawo poznania tej nauki, także w sposób dostosowany do jego możliwości i zajmowanej pozycji.

§ 2. Mają również prawo do zdobycia pełniejszej znajomości Kwieckiej nauki, wykądanej w kościelnych uniwersytetach czy fakultetach lub w instytutach wiedzy religijnej, uczęszczając tam na wykłady i zdobywając stopnie akademickie.

§ 3. Podobnie - zachowuj±c jednak przepisy stawiaj±ce wymagania co do zdarno¶ci - mog± otrzymaæ od kompetentnej w³adzy ko¶cielnej zlecenie nauczania ¶wiêtej nauki.

Kan. 230 -

§ 1. Mê¿czy¶ni ¶wieccy, posiadaj±cy wiek i przymioty ustalone zarz±dzeniem Konferencji Episkopatu, mog± byæ na sta³e przyjêci, przepisany obrzêdem liturgicznym, do pos³ugi lektora i akolity, udzielenie jednak tych pos³ug nie daje im prawa do utrzymania czy wynagrodzenia ze strony Ko¶cio³a.

§ 2. ¶wieccy mog± byæ czasowo wyznaczeni do pe³nienia funkcji lektora w czynno¶ciach liturgicznych, podobnie wszyscy ¶wieccy mog± wykonywaæ funkcje komentatora, kantora lub inne, zgodnie z przepisami prawa.

§ 3. Tam, gdzie to doradza konieczno¶æ Ko¶cio³a, z braku szafarzy, tak¿e ¶wieccy, chocia¿by nie byli lektorami lub akolitami, mog± wykonywaæ pewne obowi±zki w ich zastêpstwie, mianowicie: pos³ugê s³owa, przewodniczyæ modlitwom liturgicznym, udzielaæ chrztu a tak¿e rozdzielaæ Komuniê ¶wiêt±, zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 231 -

§ 1. ¶wieccy, którzy na sta³e lub czasowo po¶wiêcaj± siê pos³udze Ko¶cio³a, obowi±zani s± zdobyæ odpowiedni± formacjê potrzebn± do w³a¶ciwego wykonywania swego zadania, by j± spe³niali ¶wiadomie, umiejêtnie i pilnie.

§ 2. Zachowuj±c przepis kan. 230, § 1, maj± prawo do godziwego wynagrodzenia, odpowiedniego ich pozycji, dziêki któremu, zachowuj±c równie¿ przepisy prawa pañstwowego, mogliby zaradziæ potrzebom w³asnym oraz rodziny. Przys³uguje im te¿ prawo, by by³o w³a¶ciwie przewidziane ubezpieczenie i zabezpieczenie spo³eczne, a tak¿e ubezpieczenie zdrowotne.

Tytu³ III

¶WIÊCI SZAFARZE CZYLI DUCHOWNI

Rozdzia³ I

KSZTAŁCENIE DUCHOWIEŃSTWA

Kan. 232 - Ko¶ció³ ma obowi±zek, a zarazem w³asne i wy³±czne prawo ksztacenia tych, którzy s± przeznaczeni do ¶wiêtej pos³ugi.

Kan. 233 -

¶ 1. Na ca³ej wspólnocie chrze¶cijaŃskiej spoczywa obowi±zek troski o powo³ania, a¿eby wystarczaj±co zaradziaæ potrzebom ¶wiêtej pos³ugi w ca³ym Ko¶ciele. W sposób szczególny ten obowi±zek wi±¿e chrze¶cijaŃsk± rodzinê, wychowawców oraz ze specjalnej racji kap³anów, zw³aszcza proboszczów. Biskupi diecezjalni, na których w najwy¿szym stopniu spoczywa troska o rozbudzanie powo³añ, powinni powierzony sobie lud pouczaæ o wa¿no¶ci ¶wiêtego pos³ugiwania i o konieczno¶ci szafarzy w Ko¶ciele, a tak¿e inicjowaæ i popieraæ poczynania zmierzaj±ce do wspierania powo³añ, g³ównie przy pomocy dzie³ do tego ustanowionych.

¶ 2. Kap³ani, a zw³aszcza biskupi diecezjalni powinni troszczyæ siê równie¿ o to, by mê¿czy¼ni w bardziej dojrza³ym wieku, przekonani o powo³aniu do ¶wiêtej pos³ugi, otrzymali roztropn± pomoc ujawnion± s³owem i czynem oraz zostali w³a¶ciwie przygotowani.

Kan. 234 -

¶ 1. Nale¿y zachowaæ i popieraæ ni¿sze seminaria lub inne tego rodzaju instytucje, tam gdzie istniej±, w których mianowicie - maj±c na uwadze wspieranie powo³añ - wraz z wykszta³ceniem humanistycznym i naukowym, przewidziana jest specjalna formacja religijna. Co wiêcej, gdzie biskup diecezjalny uzna to za wskazane, powinien doprowadziaæ do erygowania ni¿szego seminarium lub podobnej instytucji.

¶ 2. Je¶li w pewnych wypadkach okoliczno¶ci czego innego nie doradzaj±, m³odzieŃcy maj±cy zamiar przyst±piæ do kap³añstwa winni otrzymaæ tak± formacjê humanistyczn± i naukow±, jak± w ich kraju otrzymuj± m³odzieŃcy zamierzaj±cy podj±æ studia wy¿sze.

Kan. 235 -

¶ 1. M³odzieŃcy, zamierzaj±cy do¶¶æ do kap³añstwa, powinni dla otrzymania odpowiedniej formacji duchowej oraz przygotowania siê do w³a¶ciwych im obowi±zków ksztaciciaæ siê w wy¿szym seminarium przez ca³y okres formacji, albo - gdy zdaniem biskupa diecezjalnego wymagaj± tego okoliczno¶ci - przynajmniej przez cztery lata.

¶ 2. Ci, którzy zgodnie z przepisami prawa przebywaj± poza seminarium, powinni byæ powierzeni przez biskupa diecezjalnego pobo¿nemu i zdatnemu kap³anowi, który by czuwa³ nad tym, by byli starannie formowani do ¿ycia duchowego i karno¶ci.

Kan. 236 - Kandydaci do sta³ego diakonatu maj± byæ, zgodnie z przepisami Konferencji Episkopatu, ksztatowani do pielêgnowania ¿ycia duchowego oraz nauczeni w³a¶ciwego wykonywania funkcji zwi±zanych z tym ¶wiêceniem:

1° m³odzieŃcy przebywaj±c w jakim¶ specjalnym domu przynajmniej przez trzy lata, chyba ¿e biskup diecezjalny dla powa¿nych racji inaczej zarz±dzi³;

2° starsi wiekiem mê¿czy¼ni, celibatariusze lub ¿onaci, zgodnie z programem ustalonym przez Konferencjê Episkopatu roz³o¿onym na trzy lata.

Kan. 237 -

§ 1. W każdej diecezji, gdzie to jest możliwe a także potrzebne, winno istnieć wyższe seminarium. W przeciwnym razie alumnus przygotowujący się do świętej posługi powinni być powierzeni innemu seminarium albo należącej erygowanej seminarium międzydiecezjalnej.

§ 2. Seminarium międzydiecezjalne nie może być erygowane bez wcześniejszej aprobaty Stolicy Apostolskiej, dotyczącej zarówno erekcji seminarium jak i jego statutów, uzyskanej przez Konferencję Episkopatu, jeżeli chodzi o seminarium dla całego jej terytorium, w przeciwnym razie przez zainteresowanych biskupów.

Kan. 238 -

§ 1. Seminarium erygowane zgodnie z przepisem prawa otrzymuje w Kościele osobowość prawną na mocy samego prawa.

§ 2. W załatwianiu wszystkich spraw w imieniu seminarium występuje jego rektor, chyba że w odniesieniu do pewnych spraw kompetentna władza postanowi inaczej.

Kan. 239 -

§ 1. Każde seminarium powinno mieć rektora, który stoi na jego czele, a w razie potrzeby wicerektora, ekonoma, a także, jeżeli alumnus odbywają studia w samym seminarium, również wykładowców, którzy wykładają różne przedmioty, odpowiednio między sobą skoordynowane.

§ 2. W każdym seminarium powinien być przynajmniej jeden kierownik duchowy z pozostawieniem jednak alumnusom swobody udania się do innych kapłanów, wyznaczonych przez biskupa do tego zadania.

§ 3. W statutach seminarium należy przewidzieć sposób uczestniczenia innych wychowawców, wykładowców, a także samych alumnusów w trosce rektora, zwłaszcza o zachowanie dyscypliny.

Kan. 240 -

§ 1. Oprócz spowiedników zwyczajnych, powinni regularnie przychodzić do seminarium także inni spowiednicy, a ponadto alumnus powinni mieć zawsze możliwość udania się, z zachowaniem jednak seminaryjnej dyscypliny, do jakiegokolwiek spowiednika, w seminarium lub poza nim.

§ 2. W podejmowaniu decyzji przy dopuszczaniu alumnusów do święceń lub wydalaniu z seminarium, nigdy nie wolno łączyć opinii kierownika duchowego i spowiedników.

Kan. 241 -

§ 1. Do wyższego seminarium biskup diecezjalny powinien przyjmować jedynie tych, którzy, biorąc pod uwagę ich przymioty ludzkie i moralne, duchowe i intelektualne, ich zdrowie fizyczne i psychiczne, jak również szczerą wolę, wydają się być zdolni do oddania się na stałe świętym posługom.

§ 2. Zanim zostaną przyjęci, winni przedstawiać dokumenty przyjęcia chrztu i bierzmowania oraz inne, które są wymagane przez program kształcenia kapłańskiego.

§ 3. Jeżeli chodzi o wydalonych z innego seminarium lub instytutu zakonnego, wymaga się ponadto zaświadczania właściwego przełożonego, zwłaszcza o przyczynie ich wydalenia lub odejścia.

Kan. 242 -

§ 1. W poszczególnych krajach powinien obowiązywać program kształcenia kapłańskiego, ustalony przez Konferencję

Episkopatu, z uwzględnieniem norm wydanych przez najwyższą władzę kościelną i zatwierdzony przez Stolicę Świętą; powinien on być również do nowych warunków przystosowany, a także za zgodą Stolicy Świętej określać najważniejsze zasady i normy ogólne dotyczące kształcenia seminaryjnego, przystosowane do potrzeb pastoralnych każdego regionu lub prowincji.

§ 2. Normy zawarte w programie kształcenia, o którym w § 1, winny być przestrzegane we wszystkich seminariach, zarówno diecezjalnych, jak i międzydiecezjalnych.

Kan. 243 - Każde seminarium winno mieć ponadto własny regulamin, zatwierdzony przez biskupa diecezjalnego albo - w przypadku seminarium międzydiecezjalnego - przez zainteresowanych biskupów. W regulaminie tym należy przystosować do miejscowych warunków normy programu kształcenia kapłańskiego, a zwłaszcza dokładniej sprecyzować te punkty dyscypliny, które dotyczą codziennego życia alumnów oraz porządku całego seminarium.

Kan. 244 - Duchowa formacja alumnów w seminarium oraz kształcenie doktrynalne winny być harmonijnie ułożone i tak ukierunkowane, by alumni, każdy zgodnie z własną zdolnością, zdobywali wraz z odpowiednimi ludźmi dojrzałość, ducha Ewangelii i życia z Chrystusem.

Kan. 245 -

§ 1. Przez formację duchową alumni winni stać się zdolni do owocnego wykonywania pasterskiej posługi i ukształtowani w duchu misyjnym, rozumiejąc, że posługi wypełniane zawsze w żywej wierze i miłości przyczyniają się do ich uświęcenia; niech uczą się także wypracowywać te cnoty, które posiadają duże znaczenie w obcowaniu z ludźmi, tak jednak, by doszli do osiągnięcia właściwej harmonii pomiędzy wartościami ludzkimi i nadprzyrodzonymi.

§ 2. Alumnów tak należy formować, ażeby, przepojeni umiłowaniem Kościoła Chrystusowego, będąc związani pokorą i synowską miłością z Biskupem Rzymskim, następcą Świętego Piotra, przylgnęli do własnego biskupa jako wierni współpracownicy oraz podejmowali zgodną współpracę z braćmi; przez wspólne życie w seminarium a także przez nawierzchnię przyjaźni i miłości z drugimi, przygotowywali się do braterskiej jedności z diecezjalnym prezbiterium, którego będą uczestnikami w służbie Kościoła.

Kan. 246 -

§ 1. Sprawowanie Eucharystii winno być centrum całego życia seminaryjnego, tak aby alumni, uczestnicząc codziennie w samej miłości Chrystusa, czerpali głównie z tego najbogatszego źródła siłę ducha do pracy apostołskiej oraz dla swego duchowego życia.

§ 2. Niech będą przygotowani do odmawiania liturgii godzin, którą służy Bóg w imieniu Kościoła modlą się do Boga za cały powierzony sobie lud, a nawet za cały świat.

§ 3. Należy ożywiać kult Najświętszej Maryi Panny, również przez różaniec, rozmyślanie oraz inne ćwiczenia pobożne, przez które alumni zdobywają ducha modlitwy i otrzymują wzmocnienie dla własnego powołania.

§ 4. Powinni się przyzwyczajać do częstego korzystania z sakramentu pokuty i zaleca się, by każdy miał kierownika swojego życia duchowego, ale wybranego w sposób wolny, przed którym mógłby z zaufaniem otwierać swoje sumienie.

§ 5. Każdego roku alumni powinni odprawiać ćwiczenia duchowe.

Kan. 247 -

§ 1. Do zachowania celibatu mają być przygotowani przez odpowiednie wychowanie i niech uczą się doceniać go jako szczególny dar Boga.

§ 2. Alumnów trzeba należyście zapoznać z obowiązkami i trudami, które są właściwe Świętemu Sługom Kościoła, nie ukrywając żadnej trudności życia kapłańskiego.

Kan. 248 - Przekazywane kształcenie naukowe dotyczy tego, by alumni, wraz z ogólną kulturą odpowiadającą potrzebom miejsca i czasu, otrzymali obszerną i solidną znajomość nauk Świętych, tak by opierając się na nich i karmiąc nimi swoją wiarę, mogli głosić

naukę Ewangelii współczesnym sobie ludziom w sposób odpowiedni i przystosowany do ich mentalności.

Kan. 249 - W programie kształcenia kapłańskiego należy przewidzieć, by alumni nie tylko nauczyli się dokładnie języka ojczystego, lecz także by dobrze znali język łaciński oraz posiadali wystarczającą znajomość języków obcych, których umiejętnością wyda się konieczna lub pożyteczna do ich formacji albo do wykonywania pasterskiej posługi.

Kan. 250 - Przewidziane w samym seminarium studia filozoficzne i teologiczne mogą odbywać się albo sukcesywnie, albo równocześnie, zgodnie z postanowieniami programu kształcenia kapłańskiego; mają one obejmować przynajmniej pełne sześć lat, tak jednak, by czas przeznaczony na studia filozoficzne zawierał pełne dwa lata, a na studia teologiczne pełne cztery lata.

Kan. 251 - Kształcenie filozoficzne, które ma się oprzeć na wiecznym trwałym dziedzictwie filozoficznym, uwzględniającym również współczesne badania filozoficzne, ma się tak odbywać, by doskonaliło formację humanistyczną alumnów, ćwiczyło umysł i przygotowywało ich do podjęcia studiów teologicznych.

Kan. 252 -

§ 1. Kształcenie teologiczne, w świetle wiary pod kierownictwem Urzędu Nauczycielskiego, winno być tak prowadzone, by alumni poznali całą doktrynę katolicką opartą na Objawieniu, uczynili ją pokarmem własnego życia duchowego, a w wykonywaniu posługi potrafili ją odpowiednio głosić i jej bronić.

§ 2. Z szczególnej staranności należy kształcić alumnów w Piśmie Świętym, tak by zdobyli znajomość całego Pisma Świętego.

§ 3. Należy prowadzić wykłady teologii dogmatycznej, oparte zawsze na słowie Bożym pisanym, szczególnie ze Świętej Tradycji, przy pomocy których alumni winni się nauczyć wnikać w tajemnice zabwienia, zwłaszcza za nauczycielem św. Tomaszem, a także wykłady teologii moralnej i pastoralnej, prawa kanonicznego, liturgii, historii Kościoła oraz innych dyscyplin, pomocniczych i specjalnych, zgodnie z przepisami programu kształcenia kapłańskiego.

Kan. 253 -

§ 1. Na stanowisko wykładowców przedmiotów filozoficznych, teologicznych i prawnych, biskup lub zainteresowani biskupi, powinni mianować tylko tych, którzy odznaczają się cnotą, uzyskali doktorat lub licencjat na uniwersytecie albo wydziale uznanym przez Stolicę Apostolską.

§ 2. Należy zadbać, by zostało mianowanych tylu różnych wykładowców, ilu potrzeba do nauczania Pisma Świętego, teologii dogmatycznej, teologii moralnej, liturgii; filozofii, prawa kanonicznego, historii Kościoła oraz innych przedmiotów, które winny być wykładane własnymi metodami.

§ 3. Wykładowca, który poważnie się sprzeniewierzył swojemu zadaniu, powinien być usunięty przez władzę, o której w § 1.

Kan. 254 -

§ 1. Wykładowcy winni się stale troszczyć w nauczaniu przedmiotów o wewnętrzną jedność i harmonię całej nauki wiary, by alumni doświadczali, że zdobywają jedną wiedzę. Aby łatwiej to osiągnąć, powinien ktoś w seminarium kierować całym porządkiem studiów.

§ 2. Alumnów tak należy nauczać, by i sami byli zdolni badać zagadnienia metodami naukowymi przy pomocy własnych poszukiwań; trzeba więc prowadzić ćwiczenia, w których alumni, pod kierunkiem wykładowców, nauczyliby się własnym wysiłkiem przeprowadzać pewne studia.

Kan. 255 - Chociaż cała formacja alumnów w seminarium ma cel pastoralny, należy zorganizować w nim kształcenie ściśle pastoralne, przez które - uwzględniając również potrzeby miejsca i czasu - alumni nauczyliby się zasad i umiejętności wypowiadania posługi nauczania Ludu Bożego, uczenia i kierowania.

Kan. 256 -

§ 1. Należy pilnie pouczać alumnów w tym, co w szczególny sposób jest związane ze świętym posługiwaniem, zwłaszcza w umiejętności katechizowania i głoszenia homilii, w kulcie Bożym, szczególnie zaś w sprawowaniu sakramentów, kontaktach z ludźmi, również z niekatolikami lub z niewierzącymi, w kierowaniu parafii a także w wypełnianiu pozostałych zadań.

§ 2. Alumnów należy zapoznawać z potrzebami całego Kościoła, tak by troszczyli się o popieranie powołań, o sprawy misyjne, ekumeniczne oraz inne bardziej palące, w tym także społeczne.

Kan. 257 -

§ 1. Należy zabiegać o takie wykształcenie alumnów, by troszczyli się nie tylko o Kościół partykularny, dla służenia któremu będą inkardynowani, lecz także o cały Kościół, i okazywali gotowość oddania się Kościołom partykularnym, będącym w wielkiej i nagłej potrzebie.

§ 2. Biskup diecezjalny winien zatroszczyć się o to, by duchowni zamierzający udać się z własnego Kościoła partykularnego do Kościoła partykularnego innego kraju, zostali odpowiednio przygotowani do wypełniania tam świętego posługiwania, by mianowicie zdobyli znajomość języka kraju, a także i rozumieli jego instytucje, warunki socjalne, obyczaje i zwyczaje.

Kan. 258 - Alumni, by posiadać umiejętność prowadzenia apostołstwa, także w samej praktyce, podczas trwania studiów, a zwłaszcza w czasie wakacji, winni być wprowadzeni w praktykę pastoralną poprzez ćwiczenia prowadzone zawsze przez doświadczonego kapłana, ustalone według uznania ordynariusza, a dostosowane do wieku alumnów i lokalnych warunków.

Kan. 259

§ 1. Do biskupa diecezjalnego albo do zainteresowanych biskupów, jeżeli chodzi o seminarium międzydiecezjalne, należy decyzja co do nadrzędnego zarządu i administracji seminarium.

§ 2. Biskup diecezjalny, a w przypadku seminarium międzydiecezjalnego zainteresowani biskupi mają, często osobiście wzywając seminarium, czuwać nad formacją swoich alumnów, oraz nad dokonywanym w nim kształceniem filozoficznym i teologicznym, i poznawać sprawy związane z powołaniem alumnów, zdolnościami, pobożnościami i postępkami, zwłaszcza w związku ze święceniami, których mają udzielać.

Kan. 260 - Rektorowi, do którego należy troska o codzienne kierowanie seminarium, w wypełnianiu swoich obowiązków powinni być posłuszni wszyscy, zgodnie jednak z postanowieniami programu kształcenia kapłańskiego oraz regulaminu seminaryjnego.

Kan. 261 -

§ 1. Rektor seminarium oraz - pod jego zwierzchnictwem - wychowawcy i wykładowcy winni we własnym zakresie czuwać nad tym, by alumni doświadczenie zachowywali normy ustalone w programie kształcenia kapłańskiego i w regulaminie seminaryjnym.

§ 2. Rektor seminarium oraz kierownik studiów mają czuwać nad tym, by wykładowcy w sposób właściwy wypełniali swoje zadanie, zgodnie z przepisami programu kształcenia kapłańskiego i regulaminu seminaryjnego.

Kan. 262 - Seminarium ma być wyjęte spod zwierzchnictwa parafialnego, a wobec wszystkich przebywających w seminarium obowiązków proboszcza winien spełniać rektor lub jego delegat, z wyjątkiem spraw materialnych i z zachowaniem przepisu [kan. 985](#).

Kan. 263 - Biskup diecezjalny, a jeżeli chodzi o seminarium międzydiecezjalne zainteresowani biskupi, w części określonej przez nich we wspólnym porozumieniu, powinni zatroszczyć się o dostarczenie środków potrzebnych do założenia i zachowania seminarium, utrzymania alumnów, wynagrodzenia wykładowców oraz innych potrzeb seminarium.

Kan. 264 -

§ 1. By zabezpieczyć potrzeby seminarium - oprócz zbiórki o które w [kan. 1266](#) - biskup może nałożyć na diecezję podatek.

§ 2. Obowiązek p³acenia podatku na seminarium maj± wszystkie ko¶cielne osoby prawne, tak¿e prywatne, posiadaj±ce siedzibê w diecezji, chyba ¿e utrzymuj± siê tylko z ja³mu¿ny albo znajduje siê u nich aktualnie kolegium studiuj±cych lub nauczaj±cych, dla wspólnego dobra Ko¶cio³a. Podatek taki winien byæ powszechny i proporcjonalny do dochodów tych, którzy winni go p³aciæ, a tak¿e okre¶lony zgodnie z potrzebami seminarium.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ III

WIÊCI SZAFARZE CZYLI DUCHOWNI

Rozdzia³ II

PRZYNALEŃNOŒĆ CZYLI INKARDYNACJA DUCHOWNYCH

Kan. 265 - Ka¿dy duchowny powinien byæ inkardynowany do jakiego¶ Ko¶cio³a partykularnego albo do pra³atury personalnej, albo do jakiego¶ instytutu ¿ycia konsekrowanego lub do jakiego¶ stowarzyszenia, które posiada tê zdolno¶æ, tak ¿e nie mo¿e byæ duchownych nikomu nie podlegaj±cych czyli tu³aczy.

Kan. 266 -

§ 1. Przyjmuj±cy diakonat staje siê duchownym i zostaje inkardynowany do Ko¶cio³a partykularnego lub pra³atury personalnej, dla których pos³ugi zosta³ promowany.

§ 2. Cz³onek instytutu zakonnego po ¶lubach wieczystych albo cz³onek kleryckiego stowarzyszenia ¿ycia aposto³skiego definitywnie do niego w³±czony, przyjmuj±c diakonat zostaje jako duchowny inkardynowany do tego¿ instytutu lub stowarzyszenia, chyba ¿e w odniesieniu do stowarzyszeñ co innego postanawiaj± konstytucje.

§ 3. Cz³onek instytutu ¶wieckiego przez przyjêcie diakonatu zostaje inkardynowany do Ko¶cio³a partykularnego, dla pos³ugi którego zosta³ promowany, chyba ¿e na mocy zezwolenia Stolicy Aposto³skiej jest inkardynowany do samego instytutu.

Kan. 267 -

§ 1. Aby duchowny ju¿ inkardynowany mó¿ byæ wa¿nie inkardynowany do innego Ko¶cio³a partykularnego, winien otrzymaæ od biskupa diecezjalnego podpisane przez niego pismo ekskardynuj±ce i jednocze¶nie pismo inkardynuj±ce podpisane przez biskupa diecezjalnego Ko¶cio³a partykularnego, do którego pragnie siê inkardynowaæ.

§ 2. Udzielona w ten sposób ekskardynacja osi±ga swój skutek z chwil± inkardynacji w innym Ko¶ciele partykularnym.

Kan. 268 -

§ 1. Duchowny, który przesiedli³ siê zgodnie z przepisami prawa z w³asnego Ko¶cio³a partykularnego do innego, po up³ywie piêciu lat zostaje na mocy samego prawa inkardynowany do tego Ko¶cio³a partykularnego, je¶li tak± wolê wyrazi³ na pi¶mie, zarówno biskupowi diecezjalnemu Ko¶cio³a goszcz±cego, jak i w³asnemu biskupowi diecezjalnemu i ¿aden z nich nie wyrazi³ na pi¶mie sprzeciwu w ci±gu czterech miesiêcy od otrzymania pisma.

§ 2. Przez w³±czenie na sta³e lub definitywnie do instytutu ¿ycia konsekrowanego albo do stowarzyszenia ¿ycia aposto³skiego, duchowny, który zgodnie z postanowieniem kan. 266, § 2, zostaje inkardynowany do takiego instytutu lub stowarzyszenia, jest ekskardynowany z w³asnego Ko¶cio³a partykularnego.

Kan. 269 - Biskup diecezjalny nie powinien dokonywaæ inkardynacji, jak tylko wtedy, gdy:

1° domaga siê tego konieczno¶æ lub po¿ytek jego Ko¶cio³a partykularnego i z zachowaniem przepisów prawa dotycz±cych godziwego utrzymania duchownych;

2° na podstawie dokumentu zgodnego z prawem ustali, ¿e zosta³a udzielona ekskardynacja i ponadto otrzyma od biskupa diecezjalnego ekskardynuj±cego - w razie potrzeby z zachowaniem tajemnicy - odpowiednie ¶wiadectwa o ¿yciu duchownego, obyczajach i studiach;

3° duchowny temu¿ biskupowi diecezjalnemu o¶wiadczy³ na pi¶mie, ¿e chce siê po¶wieciæ s³u¿bie nowego Ko¶cio³a partykularnego, zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 270 - Ekskardynacji mo¿na udzieliæ godziwie tylko z racji, którymi s± po¿ytek Ko¶cio³a lub dobro samego duchownego. Natomiast nie wolno jej odmówiaæ, chyba ¿e istnieje± powa¿ne przyczyny; duchowny, który czuje siê pokrzywdzony i znalaz³ sobie

innego biskupa, może odwozać się przeciwko decyzji.

Kan. 271 -

§ 1. Poza wypadkiem prawdziwej konieczności własnego Kościoła partykularnego, biskup diecezjalny nie powinien odmawiać zezwolenia na przesiedlenie się duchownym, o których wie, że są gotowi i uzna ich za odpowiednich, aby udać się do krajów odczuwających brak duchowieństwa dla wypełniania tam świętego posługiwania. Powinien jednak zatroszczyć się przez pisemną umowę z biskupem diecezjalnym miejsca, do którego chcą się udać, o ustalenie praw i obowiązków tych duchownych.

§ 2. Biskup diecezjalny może zezwolić swoim duchownym przesiedlić się do innego Kościoła partykularnego na czas określony, nawet wielokrotnie wznawiany, tak jednak, by ci duchowni pozostali inkardynowani do własnego Kościoła partykularnego i kiedy do niego powrócą cieszyli się wszystkimi uprawnieniami, jakie by posiadali, gdyby w nim wykonywali święte posługiwanie.

§ 3. Duchowny, który przeszedł zgodnie z przepisami prawa do innego Kościoła partykularnego, pozostając inkardynowany do własnego Kościoła, może być dla słusznej przyczyny odwołany przez własnego biskupa diecezjalnego, jeżeli została zachowana umowa zawarta z drugim biskupem oraz naturalna słuszość. Z zachowaniem tych samych warunków, również biskup diecezjalny drugiego Kościoła partykularnego może temu samemu duchownemu, dla słusznej przyczyny, odmówić zezwolenia na dalszy pobyt na swoim terytorium.

Kan. 272 - Ekskardynacji i inkardynacji, jak również zezwolenia na przesiedlenie się do innego Kościoła partykularnego nie może udzielić administrator diecezjalny, chyba że po roku wakansu stolicy biskupiej i za zgodą kolegium konsultorów.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Tytu³ III

WIÊCI SZAFARZE CZYLI DUCHOWNI

Rozdzia³ III

OBOWI¿KI I PRAWA DUCHOWNYCH

Kan. 273 - Duchowni maj± szczególny obowi±zek okazywania szacunku i pos³uszeñstwa Papie¿owi oraz ka¿dy w³asnemu ordynariuszowi.

Kan. 274 -

§ 1. Tylko duchowni mog± otrzymaæ urzêdy, do wykonywania których wymaga siê w³adzy ¶wiêceñ albo ko¶cielnej w³adzy rz±dzenia.

§ 2. Duchowni maj± obowi±zek - chyba ¿e usprawiedliwia ich prawnie uznana przeszkoda - przy±æ i wiernie wype³niaæ zadanie powierzone im przez w³asnego ordynariusza.

Kan. 275 -

§ 1. Wszyscy duchowni, zw³aszcza ¿e podejmuj± to samo dzie³o, mianowicie budowanie Chrystusowego Cia³a, winni byæ z³±czeni ze sob± wêz³em braterstwa i modlitwy oraz wspó³pracowaæ miêdzy sob±, wed³ug przepisów prawa partykularnego.

§ 2. Duchowni powinni uznaæ i popieraæ misjê, jak± ¶wieccy, ka¿dy wed³ug swojej roli, wykonuj± w Ko¶ciele i ¶wiecie.

Kan. 276 -

§ 1. Duchowni w swoim ¿yciu z szczególnej racji obowi±zani s± d±¿yæ do ¶wiêto¶ci, zw³aszcza ¿e - bêd±c konsekrowani Bogu z nowego tytu³u przez przyjêcie ¶wiêceñ - staj± siê szafarzami Bo¿ych tajemnic dla s³u¿enia Jego ludowi.

§ 2. Aby mogli osi±gn±æ tê doskona³o¶æ:

- 1° powinni przede wszystkim wiernie i niestrudzenie wype³niaæ obowi±zki pasterskiej pos³ugi;
- 2° maj± posilaæ swoje duchowe ¿ycie z podwójnego sto³u: Pisma ¶wiêtego i Eucharystii; st±d usilnie zachêca siê kap³anów, aby codziennie sprawowali Ofiarê eucharystyczn±, diakonów za¶, by w jej sk³adaniu codziennie uczestniczyli;
- 3° kap³ani a tak¿e diakoni przygotowuj±cy siê do prezbiteratu maj± obowi±zek odmawiaæ codziennie liturgiê godzin, zgodnie z w³asnymi i zatwierdzonymi ksiêgami liturgicznymi, natomiast diakoni stali maj± odmawiaæ jej czê¶æ, okre¶lon± przez Konferencjê Episkopatu;
- 4° obowi±zani s± równie¿ do odprawiania rekolekcji, wed³ug przepisów prawa partykularnego;
- 5° zachêca siê, by regularnie oddawali siê rozmy¶laniu, czêsto przystêpowali do sakramentu pokuty, oddawali szczególne cze¶æ Bogurodzicy Dziewicy i praktykowali inne powszechne i partykularne ¶rodki u¶wiêcenia.

Kan. 277 -

§ 1. Duchowni obowi±zani s± zachowaæ ze wzglêdu na Królestwo niebieskie doskona³± i wieczyst± wstrzemiêliwo¶æ; i dlatego zobowi±zani s± do celibatu, który jest szczególnym darem Bo¿ym, dziêki któremu ¶wiêci szafarze mog± niepodzielnym sercem ±twiej z³±czyæ siê z Chrystusem a tak¿e swobodniej oddaæ siê s³u¿bie Bogu i ludziom.

§ 2. Duchowni powinni odnosiæ siê z nale¿yt± roztropno¶ci± do osób do których uczêszczanie mog³oby naraziæ na niebezpieczeñstwo ich obowi±zek zachowania wstrzemiêliwo¶ci lub wywo³aæ zgorzenie wiernych.

§ 3. Biskup diecezjalny może wydać bardziej szczegółowe normy w tej sprawie i oceniać w poszczególnych przypadkach zachowanie tego obowiązku.

Kan. 278 -

§ 1. Duchowni diecezjalni mają prawo zrzeszania się z innymi dla osiągnięcia celów zgodnych ze stanem duchownym.

§ 2. Duchowni diecezjalni powinni w sposób szczególny doceniać te stowarzyszenia, które - mając statuty zatwierdzone przez kompetentną władzę - przez odpowiedni i właściwie zatwierdzony sposób życia oraz braterską pomoc pobudzają wśmiętość w wykonywaniu posługi, jak również sprzyjają pogłębianiu więzi między sobą i z własnym biskupem.

§ 3. Duchowni powinni się powstrzymać od zakładania lub przynależności do stowarzyszeń, których cel albo działalność nie dadzą się pogodzić z obowiązkami właściwymi stanowi duchownemu lub mogłyby przeszkadzać w sumiennym wypełnianiu zadania zleconego im przez kompetentną władzę kościelną.

Kan. 279 -

§ 1. Duchowni również po przyjęciu kapłaństwa powinni kontynuować studia teologiczne. Niech się starają postępować za tym solidnie i opartym na Piśmie Świętym, przekazane przez przodków i powszechnie przyjęte przez Kościół, która jest okrzestowana zwłaszcza w dokumentach Soborów i Biskupów Rzymskich, unikając świeckich nowości oraz fałszywej wiedzy.

§ 2. Kapłani, według przepisów prawa partykularnego, mają uczestniczyć na wykłady duszpasterskie, jakie winny być organizowane po święceniach kapłańskich, a także w terminach ustalonych przez to prawo powinni brać udział również w innych wykładach, zebraniach teologicznych lub konferencjach, dających im okazję nabycia pełniejszego poznania świętej nauki i metod duszpasterskich.

§ 3. Powinni się także zapoznawać z innymi naukami, zwłaszcza z tymi, które wiążą się ze świętymi, przede wszystkim gdy ułatwiają wykonywanie pasterskiej posługi.

Kan. 280 - Bardzo zaleca się duchownym jakimiś formami życia wspólnego, a tam, gdzie ono istnieje, należy je wedle możliwości zachować.

Kan. 281 -

§ 1. Wypełniając kościelną posługę, duchowni zasługują na wynagrodzenie odpowiednie ich pozycji, z uwzględnieniem zarówno natury ich zadania, jak również okoliczności miejsca i czasu, dzięki któremu mogliby zaspokoić potrzeby własnego życia a także wynagrodzić tych, których pomocy potrzebują.

§ 2. Należy także zatroszczyć się, by mieli właściwie zabezpieczoną opiekę społeczną, jeżeli byliby byli dotknięci chorobami, niezdolności lub starości.

§ 3. Diakoni żonaci, którzy się całkowicie oddali kościelnej posłudze, zasługują na wynagrodzenie wystarczające na ich utrzymanie oraz ich rodzin. Ci jednak, którzy otrzymują wynagrodzenie z racji świeckiego zawodu, który wykonują lub wykonywali, powinni z otrzymanych z tego dochodów zaspokajać potrzeby własne i swojej rodziny.

Kan. 282 -

§ 1. Duchowni powinni prowadzić życie proste i powstrzymywać się od wszystkiego, co traci próżność.

§ 2. Z dóbr, które im przypadły z racji wykonywania kościelnego urzędu, to, co im zbywa po zapewnieniu godziwego utrzymania i wypełnieniu wszystkich obowiązków własnego stanu, niech zechcą przeznaczyć na dobro Kościoła i dzieła miłosierdzia.

Kan. 283 -

§ 1. Duchowni, chociażby nie piastowali urzędu rezydencjalnego, nie powinni jednak na dłuższy czas, który należy określić prawem partykularnym, opuszczać swojej diecezji bez zezwolenia - przynajmniej domniemanego - własnego ordynariusza.

§ 2. Przys³uguje im za¶ prawo do nale¿nych i wystarczaj±cych corocznych wakacji, okre¶lonych prawem powszechnym lub partykularnym.

Kan. 284 - Duchowni powinni nosiæ odpowiedni strój ko¶cielny, wed³ug przepisów wydanych przez Konferencjê Episkopatu a tak¿e zwyczajów miejscowych, zgodnych z przepisami prawa.

Kan. 285 -

§ 1. Duchowni powinni powstrzymaæ siê od tego wszystkiego, co wprost nie przystoi ich stanowi, wed³ug przepisów prawa partykularnego.

§ 2. Duchowni niech unikaj± tego, co chocia¿ nie jest nieprzyzwoite, jednak obce stanowi duchownemu.

§ 3. Duchownym zabrania siê przyjmowania publicznych urzêdów, z którymi ±czy siê udzia³ w wykonywaniu w³adzy ¶wieckiej.

§ 4. Bez pozwolenia w³asnego ordynariusza nie wolno duchownym podejmowaæ zarz±du dóbr nale¿±cych do ¶wieckich albo ¶wieckich urzêdów, z którymi ±czy siê obowi±zek sk³adania rachunków; nie wolno im rêczyæ, nawet w³asnym maj±tkiem, bez porozumienia siê z w³asnym ordynariuszem, powinni te¿ siê powstrzymaæ od podpisywania weksli, przez które mianowicie przyjmuje siê obowi±zek wyp³acenia pieniêdzy, bez ¿adnego rozstrzygni±cia sprawy.

Kan. 286 - Zabrania siê duchownym uprawiania transakcji osobi¶cie lub przez innych, czy to na w³asn±, czy na korzy¶æ innych, chyba ¿e za zgod± legalnej w³adzy ko¶cielnej.

Kan. 287 -

§ 1. Duchowni powinni jak najbardziej popieraæ zachowanie miêdzy lud¼ami pokoju i zgody, opartej na sprawiedliwo¶ci.

§ 2. Nie mog± braæ czynnego udzia³u w partiach politycznych ani w kierowaniu zwi±zkami zawodowymi, chyba ¿e - zdaniem kompetentnej w³adzy ko¶cielnej - bêdzie wymaga³a tego obrona praw Ko¶cio³a lub rozwój dobra wspólnego.

Kan. 288 - Diakoni stali nie s± zwi±zani przepisami kanonów 284, 285, §§ 3 i 4, 286, 287, § 2, chyba ¿e prawo partykularne co innego postanawia.

Kan. 289 -

§ 1. Poniewa¿ s³u¿ba wojskowa nie odpowiada stanowi duchownemu, dlatego duchowni a tak¿e kandydaci do ¶wieceñ nie powinni zaci±gaæ siê dobrowolnie do wojska, chyba ¿e za zezwoleniem w³asnego ordynariusza.

§ 2. Duchowni powinni korzystaæ ze zwolnieñ od wykonywania zadañ i publicznych obowi±zków cywilnych, obcych stanowi duchownemu, przyznanych na ich korzy¶æ przez ustawy, umowy lub zwyczaje, chyba ¿e w poszczególnych wypadkach w³asny ordynariusz zarz±dzi³ inaczej.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ III

¶WIÊCI SZAFARZE CZYLI DUCHOWNI

Rozdzia³ IV

UTRATA STANU DUCHOWNEGO

Kan. 290 - ¶wiêcenia raz wa¿nie przyjête nigdy nie trac± wa¿no¶ci. Jednak¿e duchowny traci stan duchowny:

- 1° przez wyrok s±dowy lub dekret administracyjny, stwierdzaj±cy niewa¿no¶æ ¶wiêceñ;
- 2° przez karê wydalenia na³o¿on± zgodnie z przepisami prawa;
- 3° przez reskrypt Stolicy Apostolskiej, którego to reskryptu Stolica Apostolska udziela diakonom tylko z powa¿nych przyczyn, a prezbiterom z najpowa¿niejszych.

Kan. 291 - Oprócz wypadków, o których w kan. 290, n. 1, utrata stanu duchownego nie niesie z sob± dyspensy od obowi±zku celibatu, która udzielana jest tylko przez Biskupa Rzymskiego.

Kan. 292 - Duchowny, który utraci³ stan duchowny zgodnie z przepisami prawa, traci z nim uprawnienia w³±ciwe stanowi duchownemu, jak równie¿ nie podlega ¿adnym obowi±zkom stanu duchownego, z zachowaniem przepisu kan. 291, ma zakaz wykonywania w³±dzy ¶wiêceñ, z zachowaniem przepisu [kan. 976](#), tym samym zostaje pozbawiony wszystkich urzêdów, zadañ i wszelkiej w³±dzy delegowanej.

Kan. 293 - Duchowny, który utraci³ stan duchowny, nie mo¿e ponownie byæ w³±czony do duchowieñstwa, chyba ¿e przez reskrypt Stolicy Apostolskiej.

[Archidiecezja £ódzka](#)

Tytu³ IV

PRAŁATURY PERSONALNE

Kan. 294 - Celem w³acnego rozmieszczenia duchowieñstwa albo prowadzenia specjalnych dzie³ duszpasterskich lub misyjnych w ró¼nych regionach, albo dla ró¼nych grup spo³ecznych, Stolica Apostolska, po wys³uchaniu zdania zainteresowanych Konferencji Episkopatu, mo¼e erygowaæ prałatury personalne, z³o¼one z prezbiterów i diakonów duchowieñstwa diecezjalnego.

Kan. 295 -

§ 1. Prałatura personalna r¿dzi siê statutami nadanymi przez Stolicê Apostolsk±, a na jej czele stoi prałat jako w³asny ordynariusz, który ma prawo erygowaæ krajowe lub miêdzynarodowe seminarium, a tak¼e inkardynowaæ alumnów i promowaæ ich do ¶wiêceñ tytu³em s³u¼by prałaturze.

§ 2. Prałat powinien zadbaæ zarówno o kszt±cenie duchowe tych, których promowa³ wspomnianym tytu³em, jak te¼ o ich godne utrzymanie.

Kan. 296 - Na podstawie umowy zawartej z prałatur±, ¶wieccy mog± siê po¶wiêciæ dzie³om apostolskim prałatury personalnej; sposób za¶ tej organicznej wspó³pracy a tak¼e g³ówne obowi±zki i prawa z ni± z³±czone, winny byæ odpowiednio okre¶lone w statutach.

Kan. 297 - Statuty winny równie¼ okre¶liæ stosunki prałatury personalnej do ordynariuszy miejscowych, w których ko¶cio³ach partykularnych prałatura personalna prowadzi lub zamierza prowadziæ swoje dzie³a duszpasterskie lub misyjne, za uprzedni± zgod± biskupa diecezjalnego.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ V

STOWARZYSZENIA WIERNYCH

Rozdzia³ I

NORMY WSPÓLNE

Kan. 298 -

§ 1. W Ko¶ciele istnie± stowarzyszenia ró¿ni±ce siê od instytucjów ¿ycia konsekrowanego i stowarzyszeñ ¿ycia aposto¶skiego, w których wierni, czy to duchowni czy ¶wieccy, albo duchowni i ¶wieccy razem, d±¿± wspólnym wysi³kiem do o¿ywiania doskonalszego ¿ycia, do rozwoju publicznego kultu lub popierania chrze¶cijañskiej doktryny, albo do podejmowania dzie³ aposto¶atu, mianowicie poczynañ zwi±zanych z ewangelizacj±, wykonywania dzie³ pobo¿no¶ci lub mi³o¶ci lub zmierzaj±cych do o¿ywienia duchem chrze¶cijañskim porz±dku doczesnego.

§ 2. Wierni powinni nale¿eæ przede wszystkim do tych stowarzyszeñ, które przez kompetentn± w³adzê ko¶cieln± zosta³y albo erygowane, albo s± przez ni± zalecane lub popierane.

Kan. 299 -

§ 1. Na podstawie zawartej miêdzy sob± prywatnej umowy, wierni mog± zak³adaæ stowarzyszenia dla osi±gniêcia celów, o których w kan. 298, § 1, z zachowaniem przepisu kan. 301, § 1.

§ 2. Tego rodzaju stowarzyszenia, chocia¿by by³y przez w³adzê ko¶cieln± zalecone lub by³y przez ni± popierane, nazywaj± siê stowarzyszeniami prywatnymi.

§ 3. Nie uznaje siê w Ko¶ciele ¿adnego prywatnego stowarzyszenia wiernych, chyba ¿e jego statuty s± potwierdzone przez kompetentn± w³adzê.

Kan. 300 - adne stowarzyszenie nie mo¿e przybraæ nazwy "katolickie", chyba za zgod± kompetentnej w³adzy ko¶cielnej, zgodnie z kan. 312.

Kan. 301 -

§ 1. Jedynie kompetentna w³adza ko¶cielna mo¿e erygowaæ stowarzyszenia wiernych, które zamierzaj± przekazywaæ doktryne chrze¶cijañsk± w imieniu Ko¶cio³a albo te¿ rozwijaæ kult publiczny, b±d¼ te¿ przedsiêbraæ inne cele, których realizacja ze swej natury zastrze¿ona jest w³adzy ko¶cielnej.

§ 2. Kompetentna w³adza ko¶cielna, je¶li to uzna za stosowne, mo¿e erygowaæ stowarzyszenia wiernych dla osi±gniêcia bezpo¶rednio lub po¶rednio tak¿e innych celów duchowych, czemu nie zaradza siê dostatecznie przez poczynania osób prywatnych.

§ 3. Stowarzyszenia wiernych, erygowane przez kompetentn± w³adzê ka¶cieln±, nazywaj± siê stowarzyszeniami publicznymi.

Kan. 302 - Kleryckimi stowarzyszeniami wiernych s± nazwane te, które s± kierowane przez duchownych, podejmuj± wykonywanie ¶wiêceñ oraz jako takie s± uznawane przez kompetentn± w³adzê.

Kan. 303 - Stowarzyszenia, których cz³onkowie ¿yj±c w ¶wiecie uczestnicz± w duchu jakiego¶ instytucji zakonnej, pod wy¿szym kierownictwem tego¿ instytucji prowadz± ¿ycie aposto¶skie i zd±¿aj± do chrze¶cijañskiej doskona³o¶ci, nazywaj± siê trzecimi zakonami lub otrzymuj± inn± odpowiedni± nazwê.

Kan. 304 -

§ 1. Wszystkie stowarzyszenia wiernych, zarówno publiczne, jak i prywatne, niezależnie od tego, jaki noszą tytuł lub nazwę, powinny mieć własne statuty, które określają cel stowarzyszenia, czyli przedmiot społeczny, siedzibę, zarząd i warunki wymagane do uczestnictwa w nich i którymi też określone są sposoby działania, uwzględniając jednak potrzeby lub korzyści czasu i miejsca.

§ 2. Powinny one obierać sobie tytuł czyli nazwę, dostosowaną do zwyczajów czasu i miejsca, a szczególnie związaną z celem, do którego zmierzają.

Kan. 305 -

§ 1. Wszystkie stowarzyszenia wiernych podlegają nadzorowi kompetentnej władzy kościelnej, która ma troszczyć się o to, by zachowały one nienaruszoną wiarę i obyczaje, jak również nadzorować, by nie wkradły się nadużycia do dyscypliny kościelnej. Ma ona prawo i obowiązek wizytowania ich zgodnie z przepisami prawa oraz statutów, podlegają również kierownictwu tej władzy, zgodnie z przepisami kanonów, które następują.

§ 2. Nadzorowi Stolicy Apostolskiej podlegają wszystkie stowarzyszenia; nadzorowi ordynariusza miejsca podlegają stowarzyszenia diecezjalne a także inne stowarzyszenia, działające w diecezji.

Kan. 306 - Do uczestnictwa w uprawnieniach a także przywilejach stowarzyszenia, w nadanych stowarzyszeniu odpustach czy innych łaskach duchowych, jest konieczne i wystarczające, by zgodnie z przepisami prawa i własnymi statutami stowarzyszenia ktoś został do niego ważnie przyjęty i nie był z niego prawnie wydany.

Kan. 307 -

§ 1. Przyjmowanie członków winno się dokonywać zgodnie z przepisami prawa i statutami każdego stowarzyszenia.

§ 2. Ta sama osoba może się zapisać do kilku stowarzyszeń.

§ 3. Członkowie instytutów zakonnych mogą należeć do stowarzyszeń, zgodnie z przepisami własnego prawa, za zgodą swego przełożonego.

Kan. 308 - Kto został prawnie przyjęty do stowarzyszenia, nie może być z niego usunięty, chyba że na skutek słusznej przyczyny, zgodnie z przepisami prawa i statutów.

Kan. 309 - Stowarzyszenia prawnomocnie założone mogą wydawać zgodnie z przepisami prawa i statutów - szczególne normy dotyczące samego stowarzyszenia, odbywania zebrań, wyznaczania moderatorów, urzędników, pomocników a także zarządców dóbr.

Kan. 310 - Stowarzyszenie prywatne, nie ukonstytuowane jako osoba prawna, jako takie nie może być przedmiotem obowiązków i praw. Jednakże wierni w nim zrzeszeni mogą wspólnie zaciągać zobowiązania oraz jako współwłaściciele i współposiadacze nabywać i posiadać uprawnienia i dobra. Wspomniane prawa i obowiązki mogą wykonywać przez zleceniobiorcę czyli pełnomocnika.

Kan. 311 - Członkowie instytutów życia konsekrowanego, którzy stoją na czele lub wypełniają funkcje asystentów w stowarzyszeniach związanych w jakiś sposób z ich instytutem, mają troszczyć się o to, by te stowarzyszenia świadczyły pomoc dziełom apostołstwa istniejącym w diecezji, zwłaszcza współdziałając, pod kierownictwem ordynariusza miejsca, ze stowarzyszeniami, które ukierunkowane są do apostołstwa w diecezji.

Tytu³ V

STOWARZYSZENIA WIERNYCH

Rozdzia³ II

PUBLICZNE STOWARZYSZENIA WIERNYCH

Kan. 312 -

§ 1. W³adz± kompetentn± do erygowania stowarzyszeñ publicznych jest:

- 1° dla stowarzyszeñ powszechnych oraz miêdzynarodowych - Stolica Swiêta;
- 2° dla stowarzyszeñ krajowych, które mianowicie na mocy mej erekcji s± przeznaczone do wykonywania dzia³alno¶ci w ca³ym kraju - Konferencja Episkopatu na swoim terytorium;
- 3° dla stowarzyszeñ diecezjalnych, z wyjatkiem jednak stowarzyszeñ, których prawo erygowania zosta³o innym zarezerwowane na podstawie apostolskiego przywileju - biskup diecezjalny, ka¿dy na swoim terenie, ale nie administrator diecezjalny.

§ 2. Do dokonania wa¿nej erekcji stowarzyszenia lub jego sekcji w diecezji, chocia¿by siê to dzia³o moc± przywileju apostolskiego, wymagane jest pisemne zezwolenie biskupa diecezjalnego; jednak¿e zezwolenie udzielone przez biskupa diecezjalnego na erekcjê domu instytutu zakonnego zawiera w sobie tak¿e zezwolenie na erekcjê w tym¿e domu lub w z³±czonym z nim ko¶ciele stowarzyszenia, które jest w³a¶ciwe temu instytutowi.

Kan. 313 - Stowarzyszenie publiczne, jak równie¿ konfederacja stowarzyszeñ publicznych, na mocy samego dekretu, dokonuj±cego erekcji przez kompetentn± w³adzê ko¶cieln± zgodnie z przepisem kan. 312, staje siê osob± prawn± i otrzymuje w razie potrzeby misjê do realizacji celów, które sama sobie wyznaczy³a w imieniu Ko¶cio³a.

Kan. 314 - Statuty ka¿dego publicznego stowarzyszenia, a tak¿e ich odnowa lub zmiana, wymagaj± aprobaty w³adzy ko¶cielnej, która jest kompetentna do erekcji stowarzyszenia wed³ug przepisu kan. 312, § 1.

Kan. 315 - Stowarzyszenia publiczne mog± swobodnie podejmowaæ inicjatywy, odpowiadaj±ce ich w³asnemu charakterowi, a tak¿e kierowaæ nimi zgodnie z postanowieniami statutów pod nadrzêdnym jednak zwierzchnictwem w³adzy ko¶cielnej, o której w kan. 312, § 1.

Kan. 316 -

§ 1. Nie mo¿e byæ wa¿nie przyjêty do stowarzyszeñ publicznych ten, kto publicznie odst±pi³ od wiary katolickiej albo zerwa³ wspólnotê ko¶cieln±, albo podlega ekskomunice na³o¿onej wyrokiem lub zadeklarowanej.

§ 2. Ci, którzy zgodnie z przepisami prawa zostali przyjêci, a mia³by do nich zastosowanie wypadek o którym w § 1, po uprzednim upomnieniu, powinni byæ wydaleny ze stowarzyszenia, z zachowaniem postanowieñ jego statutów i zachowaniem prawa rekursu do w³adzy ko¶cielnej, o której w kan. 312, § 1.

Kan. 317 -

§ 1. Je¶li inaczej nie przewidziano w statutach, w³adza ko¶cielna, o której w kan. 312, § 1, zatwierdza moderatora stowarzyszenia publicznego, wybranego przez stowarzyszenie publiczne, ewentualnie ustanawia kandydata prezentowanego b±d¼ te¿ mianuje na mocy w³asnego prawa. Ta sama w³adza ko¶cielna mianuje kapelana, czyli asystenta ko¶cielnego, wys³uchawszy - gdy to wskazane - wy¿szych urzêdników stowarzyszenia.

§ 2. Zasada okre¶lona w § 1 ma tak¿e zastosowanie do stowarzyszeñ za³o¿onych na mocy przywileju apostolskiego przez cz³onków instytutów zakonnych poza ich w³asnymi ko¶cio³ami lub domami. W stowarzyszeniach za³o¿onych przez cz³onków instytutów zakonnych w ich w³asnym ko¶ciele lub domu, nominacja lub zatwierdzenie moderatora i kapelana nale¿y do prze³o¿onego instytutu, zgodnie z postanowieniami statutów.

§ 3. W stowarzyszeniach niekleryckich ¶wieccy mog± pe³niaæ funkcjê moderatora. Na to stanowisko nie powinien byæ wyznaczany kapelan, czyli asystent ko¶cielny, chyba ¿e co innego zastrzegaj± statuty.

§ 4. W publicznych stowarzyszeniach wiernych, które maj± bezpo¶rednio ukierunkowanie do aposto¶stwa, moderatorami nie powinni byæ ci, którzy pe³ni± kierownicze urzêdy w partiach politycznych.

Kan. 318 -

§ 1. W specjalnych okoliczno¶ciach, gdzie domagaj± siê tego powa¿ne racje, w³adza ko¶cielna, o której w kan. 312, § 1, mo¿e wyznaczyæ pe³nomocnika, aby w jej imieniu kierowa³ prze¶ciowo stowarzyszeniem.

§ 2. Moderatara stowarzyszenia publicznego mo¿e na skutek s³usznej przyczyny usun±æ ten, kto go mianowa³ lub zatwierdzi³, po wys³uchaniu jednak zarówno samego moderatora, jak i wy¿szych urzêdników stowarzyszenia, zgodnie z postanowieniami statutów. Kapelana natomiast mo¿e usun±æ ten, kto go mianowa³ wed³ug przepisów [kan. 192-195](#).

Kan. 319 -

§ 1. Stowarzyszenie publiczne, erygowane zgodnie z przepisami prawa, je¶li czego innego nie zastrze¿ono, zarz±dza posiadanyimi dobrami zgodnie z postanowieniami statutów, pod zwierzchnim kierownictwem w³adzy ko¶cielnej, o której w kan. 312, § 1, której te¿ nale¿y ka¿dego roku sk³adaæ sprawozdania z zarz±dzania.

§ 2. Tej¿e w³adzy winno siê tak¿e zdaæ dok³adne sprawozdanie z wydatków, zebranych danin i ofiar.

Kan. 320 -

§ 1. Stowarzyszenia erygowane przez Stolicê Swiêt± mog± byæ tylko przez ni± zniesione.

§ 2. Z powodu powa¿nych przyczyn Konferencja Episkopatu mo¿e znie¶æ stowarzyszenia przez ni± erygowane; biskup diecezjalny stowarzyszenia przez siebie erygowane, a tak¿e stowarzyszenia erygowane na mocy indultu aposto¶skiego przez cz³onków instytucjów zakonnych za zgod± biskupa diecezjalnego.

§ 3. Kompetentna w³adza nie powinna znosiæ stowarzyszenia publicznego, je¿eli nie wys³ucha jego moderatora, a tak¿e innych wy¿szych urzêdników.

Tytu³ V

STOWARZYSZENIA WIERNYCH

Rozdzia³ III

PRYWATNE STOWARZYSZENIA WIERNYCH

Kan. 321 - Wierni zarz±dzaj± i kieruj± stowarzyszeniami prywatnymi, zgodnie z postanowieniami statutów.

Kan. 322 -

§ 1. Prywatne stowarzyszenie wiernych mo¿e uzyskaæ osobowo¶æ prawn± przez formalny dekret kompetentnej w³adzy ko¶cielnej, o której w [kan. 312](#).

§ 2. ±adne stowarzyszenie prywatne wiernych nie mo¿e uzyskaæ osobowo¶ci prawnej, je¶li jego statuty nie zosta³y zatwierdzone przez w³adzê ko¶cieln±, o której w [kan. 312, § 1](#); zatwierdzenie za¶ statutów nie zmienia prywatnej natury stowarzyszenia.

Kan. 323 -

§ 1. Chocia¿ prywatne stowarzyszenia wiernych ciesz± siê autonomi±, wed³ug przepisów kan. 321, podlegaj± nadzorowi w³adzy ko¶cielnej wed³ug przepisów [kan. 305](#), a tak¿e kierownictwu tej¿e w³adzy.

§ 2. Do w³adzy ko¶cielnej nale¿y tak¿e, z zachowaniem wszak¿e autonomii w³a¶ciwej prywatnym stowarzyszeniom, nadzorowaæ i troszczyæ siê, aby unikaæ rozproszenia si³, a ich dzia³alno¶æ apostojsk± skierowaæ ku dobru wspólnemu.

Kan. 324 -

§ 1. Prywatne stowarzyszenie wiernych w sposób wolny wyznacza sobie moderatora i urzêdników, zgodnie z postanowieniami statutów.

§ 2. Prywatne stowarzyszenie wiernych, je¶li to uzna za wskazane, mo¿e sobie swobodnie dobraæ duchowego doradcê spo¶ród kap³anów pe³ni±cych zgodnie z przepisem prawa pos³ugê w diecezji, potrzebuje on jednak zatwierdzenia ordynariusza miejsca.

Kan. 325 -

§ 1. Prywatne stowarzyszenie wiernych zarz±dza w sposób wolny tymi dobrami, które posiada, zgodnie z przepisami statutów, z zachowaniem jednak prawa kompetentnej w³adzy ko¶cielnej do nadzorowania, by dobra by³y u¿yte na cele stowarzyszenia.

§ 2. Podlega ono w³adzy ordynariusza wed³ug przepisów [kan. 1301](#) w zakresie zarz±dzania i dysponowania dobrami, które zosta³y ofiarowane lub pozostawione stowarzyszeniu na cele pobo¿ne.

Kan. 326 -

§ 1. Prywatne stowarzyszenie wiernych wygasa zgodnie z postanowieniem statutów; mo¿e byæ tak¿e zniesione przez kompetentn± w³adzê, je¶li jego dzia³alno¶æ obraca siê na powa¿n± szkodê doktryny lub dyscypliny ko¶cielnej, albo powoduje zgórszenie wiernych.

§ 2. Przeznaczenia dóbr stowarzyszenia, które przesta³o istnieæ, nale¿y dokonaæ, zgodnie z postanowieniami statutów, z

zachowaniem praw nabytych, a także woli ofiarodawców.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ V

STOWARZYSZENIA WIERNYCH

Rozdzia³ IV

NORMY SPECJALNE DOTYCZĄCE STOWARZYSZEŃ WIERNYCH

Kan. 327 - Wierni ¶wieccy powinni doceniaæ stowarzyszenia ustanawiane dla celów duchowych, o których w kan. 298, zw³aszcza te, które zmierzaj± do o¿ywienia chrze¶cijañskim duchem porz±dku rzeczy doczesnych i w ten sposób usilnie d±¿± do osi±gniêcia ¶cis³ego zwi±zku miêdzy wiar± i ¿yciem.

Kan. 328 - Ci, którzy przewodnicz± stowarzyszeniom ¶wieckich, tak¿e tym, które zosta³y erygowane na mocy przywileju aposto³skiego, maj± siê troszczyæ o to, aby ich stowarzyszenia, tam gdzie to jest wskazane, wspó³pracowa³y z innymi stowarzyszeniami wiernych i chêtnie ¶wiadczy³y pomoc ró¿nym dzie³om chrze¶cijañskim, zw³aszcza istniej±cym na tym samym terytorium.

Kan. 329 - Moderatorzy stowarzyszeñ ¶wieckich winni siê zatroszczyæ, by cz³onkowie stowarzyszenia zostali odpowiednio uformowani do wykonywania aposto³stwa w³a¶ciwego ¶wieckim.

[Archidiecezja łódzka](#)

Sekcja I

NAJWYŻSZA WŁADZA KOŃCIOŁA

Rozdział I

BISKUP RZYMSKI I KOLEGIUM BISKUPÓW

Kan. 330 - Jak z ustanowienia Pańskiego Kwiaty Piotr i pozostali Aposto³owie stanowi± jedno kolegium, w podobny sposób s± z³±czeni miêdzy sob± Biskup Rzymski, nastêpca Piotra, i biskupi, nastêpcy Aposto³ów.

Art. 1 - BISKUP RZYMSKI

Kan. 331 - Biskup Koñcio³a Rzymskiego, w którym trwa urzêd udzielony przez Pana samemu Piotrowi, pierwszemu z Aposto³ów, a który ma byæ przekazywany jego nastêpcom, jest G³ow± Kolegium Biskupów, Zastêpc± Chrystusa i Pasterzem ca³ego Koñcio³a tutaj na ziemi. Dlatego, z racji swego urzêdu, posiada on najwy¿sz±, pe³n±, bezpoñredni± i powszechn± w³adzê zwyczajn± w Koñciele, któr± mo¿e wykonywaæ zawsze w sposób nieskrêpowany.

Kan. 332 -

§ 1. Pe³n± i najwy¿sz± w³adzê w Koñciele otrzymuje Biskup Rzymski przez zgodny z prawem i zaakceptowany przez niego wybór wraz z konsekracj± biskupi±. Stêd tê sam± w³adzê otrzymuje od momentu przyjêcia wyboru na Papie¿a ten elekt, który posiada sakrê biskupi±. Gdyby elekt nie mia³ sakry biskupiej, powinien byæ zaraz konsekrowany na biskupa.

§ 2. Gdyby siê zdarzy³o, ¿e Biskup Rzymski rzek³by siê swego urzêdu, to do wa¿noñci wymaga siê, by zrzeczenie zosta³o dokonane w sposób wolny i by³o odpowiednio ujawnione; nie wymaga zañ niczyjzego przyjêcia.

Kan. 333 -

§ 1. Na mocy swego urzêdu, Biskup Rzymski nie tylko posiada w³adzê nad ca³ym Koñcio³em, lecz równie¿ otrzymuje nad wszystkimi Koñcio³ami partykularnymi oraz ich zespo³ami naczeln± w³adzê zwyczajn±, przez któr± zostaje jednoczeñnie potwierdzona i umocniona w³adza w³asna, zwyczajna i bezpoñrednia, jak± posiadaj± biskupi w koñcio³ach partykularnych powierzonych ich pieczy.

§ 2. W wykonywaniu zadania najwy¿szego Pasterza Koñcio³a, Biskup Rzymski jest zawsze z³±czony wspóln± z pozosta³ymi biskupami, a tak¿e z ca³ym Koñcio³em. Jemu jednak przys³uguje prawo okreñlania - zgodnie z potrzebami Koñcio³a - sposobu, indywidualnego lub kolegialnego, wykonywania tego zadania.

§ 3. Przeciwno wyrokowi lub dekretowi Biskupa Rzymskiego nie ma apelacji lub rekursu.

Kan. 334 - W wykonywaniu zadania, Biskupowi Rzymskiemu Kwiatcz± pomoc biskupi, którzy mog± to czyniaæ w ró¿ny sposób, w tym tak¿e poprzez Synod Biskupów. Ponadto Kwiatcz± mu pomoc kardyna³owie, a tak¿e inne osoby oraz ró¿ne instytucje stosownie do aktualnych potrzeb. Wszystkie te osoby i instytucje, w imieniu i jego w³adz± wykonuj± powierzone sobie zadanie dla dobra wszystkich Koñcio³ów, zgodnie z normami okreñlonymi w prawie.

Kan. 335 - Podczas wakansu stolicy rzymskiej lub przeszkody w jej dzia³aniu, nie nale¿y niczego zmieniaæ w zarzêdzie Koñcio³a powszechnego; powinny zañ byæ zachowane ustawy specjalne wydane na te okolicznoñci.

Art. 2 - KOLEGIUM BISKUPÓWI

Kan. 336 - Kolegium Biskupów, którego g³ow± jest Papie¿ a cz³onkami biskupi na mocy sakramentalnej konsekracji oraz hierarchicznej wspólnoty z g³ow± Kolegium i cz³onkami, i w którym trwa nieprzerwanie cia³o aposto³skie, razem ze swoj± g³ow±, a nigdy bez niej, stanowi równie¿ podmiot najwy¿szej i pe³nej w³adzy nad ca³ym Koñcio³em.

Kan. 337 -

§ 1. W³adzê w ca³ym Ko¶ciele, Kolegium Biskupów wykonuje w sposób uroczysty na soborze powszechnym.

§ 2. Tê samê w³adzê wykonuje przez zjednoczonê dzia³alno¶æ biskupów rozproszonych po ¶wiecie, która jako taka zosta³a przez Biskupa Rzymskiego zapowiedziana lub dobrowolnie przyjêta, tak ¿eby sta³a siê prawdziwym aktem kolegialnym.

§ 3. Do Biskupa Rzymskiego nale¿y, stosownie do potrzeb Ko¶cio³a, dobieranie i popieranie sposobów wykonywania przez Kolegium Biskupów jego zadania w ca³ym Ko¶ciele.

Kan. 338 -

§ 1. Tylko Biskup Rzymski mo¿e zwo³aæ sobór powszechny, przewodniczyæ mu, osobi¶cie lub przez innych, a tak¿e przenie¶æ sobór, zawiesiaæ lub rozwi±zaæ, jak równie¿ zatwierdzaæ jego dekrety.

§ 2. Biskup Rzymski okre¶la sprawy, które maj± byæ przedmiotem obrad soboru oraz ustala porz±dek obowi±zuj±cy w czasie soboru. Do tematów zaproponowanych przez Biskupa Rzymskiego, ojcowie soboru mog± do³±czyæ tak¿e inne. Wymagaj± one jednak zatwierdzenia papieskiego.

Kan. 339 -

§ 1. Wszyscy i tylko biskupi, którzy s± cz³onkami Kolegium Biskupów, maj± prawo i obowi±zek uczestniczenia w soborze powszechnym z g³osem decyduj±cym.

§ 2. Najwy¿sza w³adza ko¶cielna mo¿e wezwaæ na sobór powszechny równie¿ niektórych innych, nie maj±cych godno¶ci biskupiej. Do niej te¿ nale¿y okre¶liæ ich udzia³ w soborze.

Kan. 340 - Gdyby siê zdarzy³o, ¿e w czasie soboru zawakowa³aby Stolica Apostolska, na mocy samego prawa sobór zostaje przerwany, dopóki nowy Papie¿ nie naka¿e go kontynuowaæ lub rozwi±zaæ.

Kan. 341 -

§ 1. Dekrety soboru powszechnego nie posiadaj± mocy obowi±zuj±cej, dopóki, po zatwierdzeniu ich przez Biskupa Rzymskiego wraz z ojcami soboru, nie zostan± przez niego potwierdzone i na jego polecenie ogłoszone.

§ 2. Takiego samego potwierdzenia i ogłoszenia, dla uzyskania mocy obowi±zuj±cej, wymagaj± dekrety Kolegium Biskupów, gdy podejmuje dzia³alno¶æ ¶ci¶le kolegialnê, w sposób wskazany albo dobrowolnie przyjêty przez Biskupa Rzymskiego.

Sekcja I

NAJWYŻSZA WŁADZA KOŃCIOŁA

Rozdział II

SYNOD BISKUPÓW

Kan. 342 - Synod Biskupów jest zebraniem biskupów, wybranych z różnych regionów Kościoła, którzy zbierają się w określonych terminach, ażeby pobudzać współpracę między Biskupem Rzymu i biskupami, jak również temuż Biskupowi Rzymskiemu świadczyć pomoc swoją radą w celu zachowania i wzrostu wiary oraz obyczajów, a także zachowania i umocnienia dyscypliny kościelnej, i rozwiązania problemów związanych z działalnością Kościoła w świecie.

Kan. 343 - Zadaniem Synodu Biskupów jest rozpatrywanie przedstawionych mu spraw i wysuwanie wniosków, nie zaś ich rozstrzyganie i wydawanie dekretów, chyba że w pewnych wypadkach zostanie on wyposażony przez Biskupa Rzymskiego w głos decydujący, wówczas Biskup Rzymski ma prawo zatwierdzić decyzje Synodu.

Kan. 344 - Synod Biskupów podlega bezpośrednio władzy Biskupa Rzymskiego, który ma prawo:

- 1° zwoływania Synodu, ilekroć uzna to za wskazane, i oznaczania miejsca, gdzie ma się odbyć zebranie;
- 2° zatwierdzania wyboru członków, którzy zgodnie z przepisami prawa specjalnego mają być wybrani, jak również oznaczania i mianowania innych członków;
- 3° ustalania zagadnień - jakie mają być rozpatrywane w odpowiednim czasie przed zebraniem się Synodu, zgodnie z przepisem prawa specjalnego;
- 4° ustalania porządku obrad;
- 5° przewodniczenia Synodowi, osobiście lub przez innych.
- 6° zamknięcia Synodu, przeniesienia, zawieszenia i rozwiązania.

Kan. 345 - Synod Biskupów może się zebrać na zebranie generalne, na którym mianowicie rozpatruje się sprawy dotyczące bezpośrednio dobra Kościoła powszechnego, które to zebranie może być zwyczajne lub nadzwyczajne; albo także na zebranie specjalne, na którym rozpatruje się sprawy dotyczące bezpośrednio jednego lub kilku regionów.

Kan. 346 -

§ 1. Synod Biskupów, zbierający się na zebranie generalne zwyczajne, składa się z członków, których większość stanowi biskupi wybrani na poszczególne zebranie przez Konferencje Episkopatu w sposób określony prawem specjalnym Synodu; inni są oznaczani na mocy tego samego prawa; inni wreszcie mianowani są bezpośrednio przez Biskupa Rzymskiego. Do nich dołącza się niektórych członków kleryckich instytutów zakonnych, wybranych zgodnie z prawem specjalnym Synodu.

§ 2. Synod Biskupów, zebrany na zebranie generalne nadzwyczajne dla omówienia spraw wymagających szybkiego załatwienia, składa się z członków, których większość stanowi biskupi, wyznaczeni zgodnie z prawem specjalnym Synodu, z racji sprawowanego urzędu. Inni są mianowani bezpośrednio przez Biskupa Rzymskiego. Do nich dołącza się niektórych członków kleryckich instytutów zakonnych, wybranych zgodnie z tym samym prawem Synodu.

§ 3. Synod Biskupów, zbierający się na zebranie specjalne, składa się z członków, wybranych głównie z tych regionów, dla których zwoływane jest zebranie, z zachowaniem przepisów prawa specjalnego, którym Synod się kieruje.

Kan. 347 -

§ 1. Z chwilą zamknięcia przez Biskupa Rzymskiego zebrania Synodu Biskupów wygasa tym samym zadanie powierzone na danym zebraniu biskupom czy innym członkom.

§ 2. W przypadku wakansu Stolicy Apostolskiej po zwołaniu Synodu albo w czasie jego trwania, na mocy samego prawa następuje zawieszenie zebrania Synodu, jak również powierzonych jego członkom zadań, dopóki nowy Papież nie zadecyduje o rozwiązaniu lub kontynuowaniu zebrania.

Kan. 348 -

§ 1. Synod Biskupów posiada stały Sekretariat Generalny, któremu przewodniczy Sekretarz Generalny, mianowany przez Biskupa Rzymskiego. Ma on do pomocy Radę Sekretariatu, składającą się z biskupów. Zgodnie z prawem specjalnym Synodu, niektórzy z członków Rady są wybierani przez sam Synod Biskupów, inni zaś otrzymują nominację od Biskupa Rzymskiego. Zadanie ich wszystkich wygasa z chwilą rozpoczęcia nowego zebrania generalnego.

§ 2. Dla każdego zebrania Synodu Biskupów ustanawia się ponadto jednego lub kilku sekretarzy specjalnych, mianowanych przez Papieża. Ich urząd wygasa w momencie zakończenia zebrania Synodu.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Sekcja I

NAJWYŻSZA WŁADZA KOŚCIOŁA

Rozdział III

KARDYNAŁOWIE ŚWIĘTEGO KOŚCIOŁA RZYMSKIEGO

Kan. 349 - Kardynałowie Świętego Rzymskiego Kościoła tworzą szczególne Kolegium, któremu przysługuje prawo wyboru Biskupa Rzymskiego, zgodnie z postanowieniami specjalnego prawa. Ponadto kardynałowie są do dyspozycji Papieża, czy to działając kolegiально, gdy są zwoływani razem dla rozważenia ważniejszych spraw, czy też pojedynczo, mianowicie przez wykonywanie różnych urzędów, świadcząc pomoc Biskupowi Rzymskiemu, zwłaszcza w codziennej trosce o Kościół powszechny.

Kan. 350 -

§ 1. Kolegium Kardynałów dzieli się na trzy stopnie: biskupów, do którego należą kardynałowie otrzymujący od Biskupa Rzymskiego jako tytuł kościelny podmiejskie oraz patriarchowie wschodni włączeni do Kolegium Kardynałów; prezbiterów i diakonów.

§ 2. Każdemu z kardynałów stopnia prezbiterów i diakonów wyznacza Papież w Rzymie tytuł lub diakonię.

§ 3. Patriarchowie wschodni włączeni do Kolegium Kardynałów mają jako tytuł własny kościół patriarchalny.

§ 4. Kardynał Dziekan otrzymuje jako tytuł diecezję Ostii, wraz z kościołem, który stanowi jego dotychczasowy tytuł.

§ 5. Przez opcję dokonaną na konsystorzu i zatwierdzoną przez Papieża, kardynałowie, zachowując pierwszeństwo święceń i promocji, mogą ze stopnia prezbiterów przechodzić na inny tytuł, a ze stopnia diakonów z jednej diakonii na drugą, oraz - gdy przez pełnych dziesięć lat pozostawali w stopniu diakonów - także do stopnia prezbiterów.

§ 6. Kardynał ze stopnia diakona, przechodząc na skutek opcji do stopnia kardynałów prezbiterów, zajmuje miejsce przed wszystkimi kardynałami prezbiterami, którzy po nim zostali wyniesieni do godności kardynalskiej.

Kan. 351 -

§ 1. Kardynałów ustanawia w sposób nieskrępowany Biskup Rzymski, wybierając ich spośród mężczyzn, którzy mają przynajmniej święcenia prezbiteratu, odznaczając się szczególną nauką, obyczajami, pobożnością i roztropnością w załatwianiu spraw. Ci, którzy nie są jeszcze biskupami, powinni przyjąć sakrament biskupstwa.

§ 2. Kardynałowie są promowani dekretem Biskupa Rzymskiego, publikowanym wobec Kolegium Kardynałów. Od momentu ogłoszenia są związani obowiązkami i cieszą się przywilejami, określonymi przez prawo.

§ 3. Kto jednak został promowany do godności kardynalskiej i Biskup Rzymski wybór zapowiedział, jednak zarezerwował sobie in pectore ogłoszenie jego nazwiska, na razie nie ma żadnych obowiązków, ani też nie przysługują mu żadne uprawnienia kardynałów. Z chwilą wszakże ogłoszenia później jego nazwiska przez Biskupa Rzymskiego, zostaje związany obowiązkami i otrzymuje uprawnienia, przy czym pierwszeństwo liczy się od momentu zarezerwowania in pectore jego nazwiska.

Kan. 352 -

§ 1. Kolegium Kardynałów przewodniczy Dziekan, którego w razie przeszkody zastępuje Prodziekan. Dziekan lub Prodziekan nie posiadają żadnej władzy rządzenia w odniesieniu do pozostałych kardynałów, lecz są jako pierwsi wśród równych.

§ 2. Z chwilą wakansu urzędu Dziekana, kardynałowie posiadający tytuły kościołów miejskich i tylko oni, zebrani pod przewodnictwem Prodziekana, albo - gdy go nie ma - najstarszego z nich, powinni wybrać ze swego grona Dziekana

Kolegium. Jego nazwisko przedstawiaj± Papie¿owi, któremu przys³uguje prawo zatwierdzenia wybranego.

§ 3. W sposób przewidziany w § 2 dokonuje siê, pod przewodnictwem Dziekana, wyboru Prodziekana. Równie¿ do Papie¿a nale¿y zatwierdzenie wyboru Prodziekana.

§ 4. Gdyby Dzekan i Prodziekan nie mieli sta³ego zamieszkania w Rzymie, winni je tam uzyskaæ.

Kan. 353 -

§ 1. Kardyna³owie dzia³aniem kolegialnym s³u¿± najwy¿szemu Pasterzowi Ko¶cio³a pomoc±, g³ównie na konsystorzach, na które zbieraj± siê z polecenia Biskupa Rzymskiego i pod jego przewodnictwem. Konsystorze bywaj± zwyczajne i nadzwyczajne.

§ 2. Na konsystorzu zwyczajny s± zwo³ywani wszyscy kardyna³owie, przynajmniej przebywaj±cy w Rzymie, dla przekonsultowania niektórych wa¿niejszych spraw, czê¶ciej jednak siê zdarzaj±cych, albo dokonania najbardziej uroczystych aktów.

§ 3. Na konsystorz nadzwyczajny, który odbywa siê wtedy, gdy to doradzaj± szczególne potrzeby Ko¶cio³a lub konieczno¶æ rozwa¿enia powa¿niejszych spraw, zwo³uje siê wszystkich kardyna³ów.

§ 4. Tylko konsystorz zwyczajny, na którym s± dokonywane pewne uroczyste akty, mo¿e byæ publiczny, a wiêc taki, na który, oprócz kardyna³ów dopuszcza siê pra³atów, przedstawicieli cywilnych spo³eczo¶ci oraz innych zaproszonych.

Kan. 354 - Kardyna³owie prze³o¿eni dykasterii czy te¿ innych sta³ych instytucji Kurii Rzymskiej i Pañstwa Watykańskiego, którzy ukoñczyli siedemdziesi±ty pi±ty rok ¿ycia, s± proszeni o z³o¿enie rezygnacji z zajmowanego urzêdu na rêce Biskupa Rzymskiego, który podejmie decyzjê w tej sprawie, po rozwa¿eniu wszystkich okoliczno¶ci.

Kan. 355 -

§ 1. Kardyna³owi Dziekanowi przys³uguje prawo udzielania wybranemu na Biskupa Rzymskiego, gdyby elekt tego potrzebowa³, sakry biskupiej. Je¶li Dziekan nie mo¿e tego uczyniæ, prawo to przechodzi na Prodziekana, a w wypadku gdy i on ma przeszkodê, na najstarszego kardyna³a biskupa.

§ 2. Pierwszy z kardyna³ów diakonów og³asza ludowi imiê nowo wybranego Papie¿a. On te¿, w zastêpstwie Biskupa Rzymskiego, nak³ada paliusze metropolitom lub przekazuje je ich pe³nomocnikom.

Kan. 356 - Kardyna³owie maj± obowi±zek gorliwie wspó³pracowaæ z Biskupem Rzymskim. Z tej racji kardyna³owie, którzy wype³niaj± jakikolwiek urzêd w Kurii, a nie s± biskupami diecezjalnymi, maj± obowi±zek rezydowaæ w Rzymie; kardyna³owie za¶ kieruj±cy jak ±¶ diecezj± w charakterze biskupów diecezjalnych, powinni przybyæ do Rzymu, ilekroæ s± wzywani przez Biskupa Rzymskiego.

Kan. 357 -

§ 1. Kardyna³owie, którzy otrzymali jako tytu³ ko¶ció³ podmiejski albo ko¶ció³ w Rzymie, od chwili objêcia ich w posiadanie, maj± siê troszczyæ o diecezjê lub ko¶ció³ przez udzielanie rad i otaczanie ich opiek±. Nie otrzymuj± jednak w stosunku do nich ¿adnej w³adzy rzêdzenia ani te¿ w ¿aden sposób nie mog± ingerowaæ w zakresie spraw dotycz±cych czy to zarz±dzania dobrami, dyscypliny, czy te¿ wykonywania pos³ugi ko¶cielnej.

§ 2. Kardyna³owie przebywaj±cy poza Rzymem i poza w³asn± diecezj±, w sprawach dotycz±cych ich osoby s± wyjêci spod w³adzy rzêdzenia biskupa diecezji, w której przebywaj±.

Kan. 358 - Kardyna³owi, któremu Biskup Rzymski zleca reprezentowanie go na jakim¶ uroczystym obchodzie lub zgromadzeniu osób, w charakterze legata "a latere", a wiêc wystêpuj±cego jako jego alter ego, jak równie¿ kardyna³owi, który jako jego specjalny wys³annik ma wype³niaæ okre¶lon± pos³ugê pastersk±, przys³uguje tylko to, co mu zosta³o zleczone przez Biskupa Rzymskiego.

Kan. 359 - Podczas wakansu Stolicy Apostolskiej Kolegium Kardyna³ów przys³uguje jedynie ta w³adza, któr± przyznaje mu specjalne prawo.

Sekcja I

NAJWYŻSZA WŁADZA KOŃCIOŁA

Rozdział IV

KURIA RZYMSKA

Kan. 360 - Kuria Rzymska, przy pomocy której Papież załatwia sprawy Kościoła powszechnego i która w jego imieniu oraz jego autorytetem wykonuje zadania dla dobra i służy Kościołom, obejmuje Papieski Sekretariat Stanu, Radę Publicznych Spraw Kościoła, Kongregacje, Trybunały oraz inne instytucje. Ich strukturę i kompetencje określają specjalne przepisy.

Kan. 361 - Przez Stolicę Apostolską lub Stolicę świętą rozumie się w niniejszym Kodeksie nie tylko Biskupa Rzymskiego, lecz także - o ile nie wynika co innego z natury rzeczy lub z kontekstu Sekretariat Stanu, Radę Publicznych Spraw Kościoła, jak również inne instytucje Kurii Rzymskiej.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Sekcja I

NAJWYŻSZA WŁADZA KOŃCIOŁA

Rozdział V

LEGACI BISKUPA RZYMSKIEGO

Kan. 362 - Biskupowi Rzymskiemu przys³uguje naturalne i niezale¿ne prawo mianowania i wysy³ania swoich legatów, czy to do KoŃcio³ów partykularnych w ró¿nych krajach lub regionach, czy te¿ równocze¶nie do pañstw i rz±dów, jak równie¿ przenoszenia ich i odwo³ywania, z zachowaniem przepisów prawa miêdzynarodowego, gdy idzie o wysy³anie i odwo³ywanie legatów ustanowionych w pañstwach.

Kan. 363 -

§ 1. Legatom Biskupa Rzymskiego zleca siê funkcjê reprezentowania go na sposób sta³y w KoŃcio³ach partykularnych lub tak¿e wobec pañstw i w³adz publicznych, do których s± posy³ani.

§ 2. Stolicê Apostolsk± reprezentuj± równie¿ ci, którzy w charakterze papieskiej misji s± wyznaczani jako delegaci lub obserwatorzy do organizacji miêdzynarodowych albo na konferencje czy zjazdy.

Kan. 364 - G³ównym zadaniem legata papieskiego jest zacie¶nianie i umacnianie coraz bardziej wiêzów ±cz±cych Stolicê Apostolsk± z KoŃcio³ami partykularnymi. Tak wiêc w odniesieniu do powierzzonego mu okrêgu, do papieskiego legata nale¿y:

- 1° przesy³anie do Stolicy Apostolskiej wiadomo¶ci na temat warunków, w których znajduj± siê KoŃcio³y partykularne, i o tym wszystkim, co dotyczy ¿ycia samego KoŃcio³a i dobra dusz;
- 2° wspieranie biskupów czynem i rad±, nie naruszaj±c jednak wykonywania przyznanej im prawem w³adzy;
- 3° o¿ywiwanie czêstych kontaktów z Konferencj± Episkopatu przez udzielanie jej wszechstronnej pomocy;
- 4° gdy idzie o nominacjê biskupów: przesy³anie lub proponowanie Stolicy Apostolskiej nazwisk kandydatów, jak równie¿ przeprowadzanie procesu informacyjnego odno¶nie do kandydatów, z zachowaniem norm wydanych przez Stolicê Apostolsk±;
- 5° usilne popieranie tego, co s³u¿y utrwaleniu pokoju, rozwoju postêpu i zgodnej wspó³pracy miêdzy narodami;
- 6° podejmowanie wraz z biskupami odpowiednich kontaktów miêdzy KoŃcio³em katolickim oraz innymi KoŃcio³ami lub wspólnotami koŃcielnymi, a nawet i religiami niechrze¶cijañskimi;
- 7° podejmowanie, dzia³aj±c wspólnie z biskupami, u kieruj±cych pañstwem obrony tego, co jest zwi±zane z misj± KoŃcio³a i Stolicy Apostolskiej;
- 8° wykonywanie ponadto pe³nomocnictw oraz wype³nianie innych poleceñ, przekazanych mu przez Stolicê Apostolsk±.

Kan. 365 -

§ 1. Do papieskiego legata, który zgodnie z przepisami prawa miêdzynarodowego wype³nia równocze¶nie misjê w pañstwie, nale¿y tak¿e szczególne zadanie:

- 1° podtrzymywaæ i o¿ywiaæ wiêzy miêdzy Stolic± Apostolsk± i Rz±dem;
- 2° prowadziæ rokowania w zakresie spraw dotycz±cych stosunków KoŃcio³a i Pañstwa oraz w sposób szczegó³ny pertraktowaæ o zawarcie konkordatu czy innych tego rodzaju uk³adów, jak równie¿ wprowadzenie ich w ¿ycie.

§ 2. W za³atwianiu spraw, o których w § 1, zgodnie z tym, co zalecaj± okoliczno¶ci, legat papieski niech nie zaniedba zasiêgaæ opinii i rady biskupów okrêgu koŃcielnego oraz informowaæ ich o przebiegu sprawy.

Kan. 366 - Ze wzglêdu na szczegó³ny charakter pos³ugi legata:

- 1° siedziba papieskiego poselstwa jest wyjêta spod w³adzy rz±dzenia miejscowego ordynariusza, chyba ¿e chodzi o zawieranie ma³¿eñstw;
- 2° wolno legatowi papieskiemu - po powiadomieniu wedle mo¿no¶ci miejscowych ordynariuszy - we wszystkich koŃcio³ach jego poselstwa sprawowaæ funkcje liturgiczne, nawet w pontyfikaliach.

Kan. 367 - Zadanie papieskiego legata nie wygasa z chwilą wakansu Stolicy Apostolskiej, chyba że co innego zastrzeżono w papieskim piśmie. Wygasa natomiast po wypełnieniu zlecenia, przez odwołanie podane do wiadomości zainteresowanego oraz zrzeczenie przyjęte przez Biskupa Rzymskiego.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział I

KOŃCIEŻY PARTYKULARNE

Kan. 368 - Końcieceży partykularne, w których istnieje i z których składa się jeden i jedyny Końcieceż katolicki, to przede wszystkim diecezje, z którymi - jeżeli nie stwierdza się czegoś innego - są zrównane: praeatura terytorialna i opactwo terytorialne, wikariat apostołski i prefektura apostołska, jak również administratura apostołska erygowana na stałe.

Kan. 369 - Diecezję stanowi część Ludu Bożego, powierzona pasterskiej pieczy biskupa z współpracującym z nim prezbiterium, tak by trwał przy swoim pasterzu i zgromadzona przez niego w Duchu świętym przez Ewangelię i Eucharystię, tworzy Końcieceż partykularny, w którym prawdziwie obecny jest i działa jeden, święty, katolicki i apostołski Końcieceż Chrystusa.

Kan. 370 - Praeatura terytorialna lub opactwo terytorialne oznacza część Ludu Bożego w określonych granicach terytorium. Ze względu na szczególne warunki, piecza o ten lud zostaje powierzona praetowi lub opatowi, który kieruje nim, na podobieństwo biskupa diecezjalnego, jako wasny jego pasterz.

Kan. 371 -

§ 1. Wikariat apostołski lub prefektura apostołska oznacza określony część Ludu Bożego, która z racji szczególnych okoliczności nie została jeszcze ukonstytuowana jako diecezja i jest powierzona pasterskiej trosce wikariusza apostołskiego lub prefekta apostołskiego, abyby kierowali nim w imieniu Papieża.

§ 2. Administratura apostołska oznacza część Ludu Bożego, która ze względu na specjalne i wyjątkowo poważne racje, nie jest erygowana przez Papieża jako diecezja, a piecza pasterska o nim zostaje powierzona administratorowi apostołskiemu, aby nim kierował w imieniu Papieża.

Kan. 372 -

§ 1. Należy przyjąć jako regułę, że część Ludu Bożego, która tworzy diecezję lub inny Końcieceż partykularny, jest oznaczona określonym terytorium, w ten sposób, że obejmuje wszystkich wiernych na nim mieszkających.

§ 2. Jednakże tam, gdzie zdaniem najwyższej władzy kościelnej, o wysłuchaniu opinii zainteresowanych Konferencji Episkopatu, okaże się to pożyteczne, mogą być na tym samym terytorium erygowane Końcieceży partykularne odrębne z racji obrędku wiernych lub innej podobnej racji.

Kan. 373 - Tylko najwyższa władza kościelna ma prawo erygować Końcieceży partykularne, które erygowane zgodnie z prawem z mocy samego prawa otrzymują osobowość prawną.

Kan. 374 -

§ 1. Każda diecezja lub inny Końcieceż partykularny powinny być podzielone na odrębne części czyli parafie.

§ 2. Celem wsparcia pasterzowania przez wspólne działanie, kilka sąsiednich parafii może być łączyonych w specjalne zespoły, takimi są wikariaty rejonowe (dekanaty).

Rozdział II

BISKUPI

Art. 1 O BISKUPACH W OGÓLNOŚCI

Kan. 375 -

§ 1. Biskupi, którzy z Bożego postanowienia są następcami Apostołów, przez Ducha świętego, który został im dany, są ustanawiani w Kościele pasterzami, ażeby byli nauczycielami, kapłanami świętego kultu i sprawującymi posługę rządzenia.

§ 2. Przez samą konsekrację biskupi otrzymują biskupi wraz z zadaniem uświęcania, także zadanie nauczania i rządzenia, które z natury swojej mogą być wykonywane tylko w hierarchicznej wspólnoty z Głową Kolegium i jego członkami.

Kan. 376 - Biskupów nazywa się diecezjalnymi, gdy ich troska została powierzona jakaś diecezja; pozostałych nazywa się tytularnymi.

Kan. 377 -

§ 1. Papież mianuje biskupów w sposób nieskrępowany albo zatwierdza wybranych zgodnie z prawem.

§ 2. Przynajmniej co trzy lata, biskupi prowincji kościelnej, albo - gdzie to doradzają okoliczności - Konferencje Episkopatu po wspólnej naradzie i z zachowaniem tajemnicy, mają sporządzić listę prezbiterów, także członków instytutów życia konsekrowanego, zdniejszych do biskupstwa, i przesłać ją do Stolicy Apostolskiej. Każde jednak biskup ma prawo osobno podać Stolicy świętej nazwiska prezbiterów, których uznaje za godnych i odpowiednich do posługi biskupiej.

§ 3. Jeżeli inaczej zgodnie z prawem nie postanowiono, w przypadku mianowania biskupa diecezjalnego lub biskupa koadiutora odnośnie do trzech kandydatów przedstawianych Stolicy Apostolskiej, zadaniem legata papieskiego jest pojedynczo zbadać i zakomunikować Stolicy świętej - łącznie z własnym wnioskiem - co w tej sprawie sugerują metropolita i sufragani prowincji, do której diecezja, o której chodzi, należy, lub na zebrania przybywa, jak również przewodniczący Konferencji Episkopatu. Ponadto papieski legat powinien wysłuchać zdania niektórych członków kolegium konsultorów i kapituły katedralnej oraz - gdy to uznaje za wskazane - także pojedynczo i z zachowaniem tajemnicy, innych osób z kleru diecezjalnego i zakonnego oraz świeckich odznaczających się mędrością.

§ 4. Jeżeli zgodnie z prawem inaczej nie zostało przewidziane, biskup diecezjalny, który uważa, że jego diecezja powinna otrzymać biskupa pomocniczego, powinien przedstawić Stolicy Apostolskiej listę przynajmniej trzech prezbiterów odpowiedniejszych na ten urząd.

§ 5. Nie udziela się na przyszłość władzom państwowym żadnych uprawnień i przywilejów dotyczących wyboru, nominacji, prezentowania lub wyznaczania biskupów.

Kan. 378 -

§ 1. Jeżeli chodzi o zdanie kandydatów do biskupstwa, wymaga się od każdego :

- 1° odznaczania się niezachwianą wiarą, dobrymi obyczajami, pobożnością, gorliwością dusz, pasterską mędrością, roztropnością i ludzkimi cnotami, jak również pozostałymi przymiotami, które czynią go odpowiednim do wypełniania zleconego mu urzędu, o który chodzi;
- 2° dobrej opinii;
- 3° przynajmniej trzydziestu pięciu lat życia;
- 4° przynajmniej pięciu lat kapłaństwa;
- 5° doktoratu lub przynajmniej licencjatu z Pisma świętego, teologii lub prawa kanonicznego, uzyskanego w instytucji studiów wyższych, zatwierdzonym przez Stolicę Apostolską, lub prawdziwej biegłości w tych dyscyplinach.

§ 2. Do Stolicy Apostolskiej należy ostateczny osąd co do zdania kandydata.

Kan. 379 - Je¶li nie ma prawnej przeszkody, promowany do biskupstwa powinien w ci±gu trzech miesi±cy od otrzymania apostolskiego pisma przyj±æ sakrê biskupi±. Ma to nast±pi± przed objêciem urzêdu.

Kan. 380 - Przed kanonicznym objêciem swego urzêdu, promowany winien z³o¿y± wyznanie wiary oraz przysiêgê wierno¶ci wobec Stolicy Apostolskiej, wed³ug formu³y zatwierdzonej przez tê sam± Stolicê Apostolsk±.

Art. 2 **BISKUPI DIECEZJALNI**

Kan. 381 -

¶ 1. Biskupowi diecezjalnemu w powierzonych mu diecezjach przys³uguje wszelka w³adza zwyczajna, w³asna i bezpo¶rednia, jaka jest wymagana do jego pasterskiego urzêdu, z wy³±czeniem tych spraw, które na mocy prawa lub dekretu Papie¿a s± zarezerwowane najwy¿szej lub innej w³adzy ko¶cielnej.

¶ 2. Je¶li co innego nie wynika z natury rzeczy lub z przepisu prawa, z biskupem diecezjalnym s± zrównani w prawie ci, którzy s± zwierzchnikami wspólnot wiernych, o których w kan. 368.

Kan. 382 -

¶ 1. Przed kanonicznym objêciem diecezji, biskup promowany nie mo¿e ingerowa± w wykonywanie powierzonych sobie urzêdów. Mo¿e jednak wykonywa± urzêdy, które ju¿ posiada³ w chwili promocji na tê diecezjê, z zachowaniem przepisu kan. 409, ¶ 2.

¶ 2. Je¶li tylko nie wstrzyma go zgodna z prawem przeszkoda, promowany na urzêd biskupa diecezjalnego powinien obj±æ swoj± diecezjê w kanoniczne posiadanie: gdy nie ma jeszcze sakry biskupiej - w ci±gu czterech miesi±cy od otrzymania pisma apostolskiego; je¶li za¶ posiada ju¿ sakrê - w ci±gu dwóch miesi±cy od jego otrzymania.

¶ 3. Biskup obejmuje kanonicznie diecezjê, skoro tylko w tej diecezji - osobi¶cie lub przez pe³nomocnika - przedstawi apostolskie pismo kolegium konsultorów, w obecno¶ci kanclerza kurii, który sporzêdzi odpowiedni akt, albo w diecezjach nowo erygowanych poda do wiadomo¶ci to pismo apostolskie w obecno¶ci wiernych i duchowieñstwa, zgromadzonych w ko¶ciele katedralnym. Najstarszy spo¶ród obecnych prezbiterów sporzêdzi odpowiedni akt.

¶ 4. Bardzo siê zaleca, a¿eby kanoniczne objêcie diecezji zosta³o z³±czone z czynno¶ci± liturgiczn± w ko¶ciele katedralnym, w obecno¶ci duchowieñstwa i ludu.

Kan. 383 -

¶ 1. Wype³niaj±c swoj± pastersk± pos³ugê, biskup diecezjalny winien siê troszczy± o wszystkich wiernych powierzonych jego pieczy, bez wzglêdu na ich wiek, pozycjê czy narodowo¶æ, zarówno o sta³ych mieszkañców, jak i o tych, którzy czasowo przebywaj± na jego terytorium, okazuj±c apostolsk± troskê tak¿e wobec tych, którzy z racji warunków swego ¿ycia nie mog± wystarczaj±co korzysta± ze zwyczajnej formy pasterzowania oraz wobec niepraktykuj±cych.

¶ 2. Je¶li ma w swojej diecezji wiernych odmiennego obrzêdku, niech stara siê zaradzi± ich duchowym potrzebom przez pos³ugê kap³anów lub tworzenie parafii obrzêdkowych czy przez wikariusza biskupiego.

¶ 3. Do braci nie bêd±cych w pe³nej wspólnocie z Ko¶cio³em katolickim niech siê odnosi ¿yczliwie i z mi³o¶ci±, popieraj±c tak¿e ekumenizm, zgodny z my¶l± Ko¶cio³a.

¶ 4. Powinien uwa¿a± za powierzonych sobie w Panu nie ochrzczonych, a¿eby i im zaja¶nia³a mi³o¶æ Chrystusa, której ¶wiadkiem biskup winien by± w³êdem wszystkich.

Kan. 384 - Biskup diecezjalny winien otoczy± szczegól± trosk± prezbiterów, których powinien wys³uchiwa± jako pomocników i doradców, sta± na stra¿y przys³uguj±cych im uprawnieñ i troszczy± siê o to, aby wype³niali w³a¶ciwie ich stanowi obowi±zki i mieli do dyspozycji ¶rodki oraz instytucje potrzebne do rozwoju ¿ycia duchowego i intelektualnego. Jego trosk± ma by± równie¿ zapewnienie im godziwego utrzymania oraz opieki spo³ecznej, zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 385 - Biskup diecezjalny niech popiera jak najbardziej powo³ania do r³oznych pos³ug oraz do ¿ycia konsekrowanego, okazuj±c

szczególne troski o powołania kapłańskie i misyjne.

Kan. 386 -

§ 1. Biskup diecezjalny ma obowiązek przedstawiać wiernym i wyjaśniać prawdy wiary, w które należy wierzyć i stosować w obyczajach, sam często przepowiadając. Powinien również troszczyć się o to, by pilnie wypełniano przepisy kanonów, dotyczące posługi słowa, zwłaszcza homilii i nauczania katechetycznego, tak żeby wszystkim była przekazywana cała nauka chrześcijańska.

§ 2. Stosując odpowiednie środki, winien zdecydowanie bronić nienaruszalności i jednoci prawd wiary, w które należy wierzyć, uznając jednak uzasadnioną swobodę w zakresie zgłębiania prawd.

Kan. 387 - Pamiętajć o tym, że ma obowiązek dawać przykład wierności poprzez miłość, pokorę i prostotę życia, biskup diecezjalny winien zabiegać wszystkimi środkami o wzrost wierności wiernych, zgodnie z własnym powołaniem każdego. Ponieważ za jest głównym szafarzem Bożych tajemnic, ma zabiegać ustawicznie o to, by wierni powierzeni jego pieczy, przez uczestnictwo w sakramentach wzrastali w asce, a także poznawali paschalną tajemnicę i nią żyli.

Kan. 388 -

§ 1. Od chwili objęcia diecezji, biskup diecezjalny obowiązany jest odprawiać Mszę świętą za powierzony sobie lud w każdą niedzielę i święta nakazane w jego regionie.

§ 2. Mszę świętą za diecezjan w dni, o których w § 1, biskup winien odprawiać i ofiarować osobom. Jeżeli jednak nie może odprawiać ze zgodnego z prawem powodu, w wymienione dni ma wypełnić ten obowiązek przez innych albo wypełnić go osobom w inne dni.

§ 3. Biskup, któremu oprócz własnej diecezji powierzono inne, nawet tytułem zarządzenia, czyni zadość obowiązkowi odprawiając jedną Mszę świętą za cały powierzony sobie lud.

§ 4. Biskup, który nie wypełni obowiązków, o jakim w §§ 1--3, powinien jak najszybciej odprawiać za lud tyle Mszy świętych, ile pominiętych.

Kan. 389 - Powinien on często w kościele katedralnym lub w innym kościele swojej diecezji przewodniczyć sprawowaniu Najświętszej Eucharystii, zwłaszcza w święta nakazane lub w uroczystości.

Kan. 390 - Biskup diecezjalny może używać pontyfikałów na terenie całej swojej diecezji; jednak nie poza własną diecezją bez wyraźnego lub przynajmniej rozumnie domniemanego zezwolenia ordynariusza miejsca.

Kan. 391 -

§ 1. Obowiązkiem biskupa diecezjalnego jest rzucić powierzonym mu Kościołem partykularnym; z władzą ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską, zgodnie z przepisami prawa.

§ 2. Władzę ustawodawczą wykonuje sam biskup; władzę wykonawczą wykonuje 1/4 osobom, 1/4 przez wikariuszy generalnych lub biskupich, zgodnie z przepisami prawa; władzę sędziowską osobom albo przez wikariusza sądowego i sędziów, według przepisów prawa.

Kan. 392 -

§ 1. Ponieważ biskup winien mieć staranie o jednolitość całego Kościoła, jest obowiązany dbać o utrzymanie karności wspólnej całemu Kościołowi i dlatego winien domagać się przestrzegania wszystkich przepisów kościelnych.

§ 2. Ma czuwać nad tym, by do dyscypliny kościelnej nie wkradły się nadużycia, zwłaszcza w zakresie posługi słowa, sprawowania sakramentów i sakramentaliów, kultu Boga i świętych, jak również zarządzenia dobrami.

Kan. 393 - W załatwianiu wszystkich spraw diecezji o charakterze prawnym, biskup diecezjalny występuje w jej imieniu.

Kan. 394 -

§ 1. Biskup powinien popierać różne formy apostołstwa w diecezji oraz czuwać nad tym, by w całej diecezji lub w obrębie jej poszczególnych okręgów, były pod jego kierownictwem koordynowane wszystkie dzieła apostołskie, z zachowaniem jednak właściwego charakteru każdego z nich.

§ 2. Winien przypominać wiernym obowiązek podjęcia apostołstwa, zgodnie z pozycją i zdolnością każdego, jak również zachęcać ich do uczestnictwa i wspomagania różnych dzieł apostołskich, zgodnie z potrzebami miejsca i czasu.

Kan. 395 -

§ 1. Chociażby biskup diecezjalny miał koadiutora lub biskupa pomocniczego, związany jest prawem osobistej rezydencji w diecezji.

§ 2. Oprócz nawiedzania grobów apostołskich, obowiązkowego uczestniczenia w soborze lub synodzie, w Synodzie Biskupów, w Konferencji Episkopatu, czy też wypełniania jakiegokolwiek innego prawnie powierzonego mu obowiązku, poza diecezją może on przebywać dla słusznej przyczyny tylko przez miesiąc, bez przerwy lub z przerwami, jeżeli jest pewne, że z jego nieobecnością nie wyniknie szkoda dla diecezji.

§ 3. Poza przypadkiem poważnej i nagłej przyczyny, nie powinien opuszczać diecezji w dni Bożego Narodzenia, Wielkiego Tygodnia, Zmartwychwstania Pańskiego, Zesłania Ducha Świętego oraz Ciała i Krwi Chrystusa.

§ 4. Gdyby biskup był bezprawnie nieobecny w diecezji ponad sześć miesięcy, metropolita ma powiadomić Stolicę Apostołą o jego nieobecności. Jeżeli chodzi o metropolitę, ma to uczynić najstarszy z sufraganów.

Kan. 396 -

§ 1. Biskup obowiązany jest wizytować diecezję każdego roku, albo w całości, albo częściowo, tak jednak, by przynajmniej raz na pięć lat zwizytował całość diecezji. Obowiązek ten ma wypełniać osobiście, a w wypadku uzasadnionej przeszkody, przez biskupa koadiutora lub pomocniczego, albo przez wikariusza generalnego lub biskupiego albo przez innego prezbitera.

§ 2. Na towarzyszy i pomocników wizytacji biskup może sobie dobrać dowolnie wybranych duchownych, z odrzuceniem wszelkiego przeciwnego przywileju lub zwyczaju.

Kan. 397 -

§ 1. Zwyczajnej wizytacji biskupiej podlegają osoby, instytucje katolickie, rzeczy i miejsca święte, znajdujące się w obrębie diecezji.

§ 2. Członków instytutów zakonnych na prawie papieskim oraz ich domy, biskup może wizytować jedynie w przypadkach przewidzianych przez prawo.

Kan. 398 - Pasterską wizytację biskup winien odbywać z należytą pilnością, wystrzegając się, by przez zbytne wydatki nie stał się dla nikogo przykry czy uciążliwy.

Kan. 399 -

§ 1. Biskup diecezjalny obowiązany jest co pięć lat przedstawiać Papieżowi sprawozdanie o stanie powierzonej sobie diecezji, według formy i w czasie określonym przez Stolicę Apostołą.

§ 2. Jeżeli rok wyznaczony na przedłożenie sprawozdania przypadnie w całości lub części w pierwszym dwuleciu pasterzowania diecezji, biskup może powstrzymać się od sporządzenia i przedstawienia sprawozdania.

Kan. 400 -

§ 1. Jeżeli Stolica Apostoła inaczej nie zadecyduje, biskup diecezjalny powinien w tym roku, w którym jest obowiązany przedłożyć sprawozdanie, udać się do Rzymu dla uczczenia grobów świętych Apostołów Piotra i Pawła oraz spotkania się z

Biskupem Rzymu.

§ 2. Powyższy obowiązek biskup powinien wykonać osobiście, chyba że nie może tego uczynić z powodu zgodnej z prawem przeszkody. W takim przypadku obowiązek ten ma wykonać przez koadiutora, gdy go posiada, albo przez biskupa pomocniczego, albo przez odpowiedniego kapłana swego prezbiterium, mieszkającego w jego diecezji.

§ 3. Wikariusz apostolski może wykonać ten obowiązek przez zastępcę, nawet przybywającego w Rzymie. Prefekt apostolski nie ma tego obowiązku.

Kan. 401 -

§ 1. Biskup diecezjalny, który ukończy siedemdziesiąty piąty rok życia, jest proszony o złożenie na ręce Papieża rezygnacji z zajmowanego urzędu. Po rozważeniu wszystkich okoliczności, Papież podejmie decyzję.

§ 2. Usilnie prosi się biskupa diecezjalnego, który z powodu choroby lub innej poważnej przyczyny nie może w sposób właściwy wykonać swojego urzędu, by przedłożyć rezygnację z urzędu.

Kan. 402 -

§ 1. Biskup, którego zrzeczenie się urzędu zostało przyjęte, zachowuje tytuł emeryta swojej diecezji i jeżeli sobie tego życzy, może zachować mieszkanie w tej diecezji, chyba że w pewnych przypadkach inaczej zdecydował Stolica Apostolska ze względu na specjalne okoliczności.

§ 2. Konferencja Episkopatu powinna zatroszczyć się o zabezpieczenie biskupowi zrzekającemu się odpowiedniego i godnego utrzymania, mając w pierwszym rzędzie na uwadze obowiązek ciążący w tym zakresie na diecezji, której on służy.

Art. 3 **BISKUPI KOADIUTORZY I POMOCNICZY**

Kan. 403 -

§ 1. Jeżeli to zalecają pasterskie potrzeby diecezji, na prośbę biskupa diecezjalnego ustanowieni zostają jeden lub kilku biskupów pomocniczych. Biskupowi pomocniczemu nie przysuguje prawo następstwa.

§ 2. W poważniejszych okolicznościach, o charakterze także personalnym, biskupowi diecezjalnemu może być dany biskup pomocniczy, wyposażony w specjalne uprawnienia.

§ 3. Jeżeli Stolicy Świętej wyda się to bardziej wskazane, może z urzędu ustanowić biskupa koadiutora, wyposażonego w specjalne uprawnienia. Biskup koadiutor ma prawo następstwa.

Kan. 404 -

§ 1. Biskup koadiutor obejmuje swój urząd przez okazanie nominacyjnego pisma apostolskiego - osobiście lub przez pełnomocnika - biskupowi diecezjalnemu oraz kolegium konsultorów, w obecności kanclerza kurii, który winien spisać protokół.

§ 2. Biskup pomocniczy obejmuje swój urząd przez okazanie nominacyjnego pisma apostolskiego biskupowi diecezjalnemu, w obecności kanclerza kurii, który winien sporządzić protokół.

§ 3. Gdyby biskup diecezjalny miał niepokonalne przeszkody, wtedy wystarcza gdy biskup koadiutor lub biskup pomocniczy, przedstawia apostolskie pismo nominacyjne kolegium konsultorów, w obecności kanclerza kurii.

Kan. 405 -

§ 1. Obowiązki i prawa biskupa koadiutora oraz biskupa pomocniczego określają zamieszczone poniżej kanony, jak również

pismo nominacyjne.

§ 2. Biskup koadiutor oraz biskup pomocniczy, o którym w kan. 403, § 2, winni wspomagać biskupa diecezjalnego w całym zarządzeniu diecezji, a także zastępować go w czasie, gdy jest nieobecny lub gdy ma przeszkody.

Kan. 406 -

§ 1. Biskupa koadiutora oraz biskupa pomocniczego, o którym w kan. 403, § 2, biskup diecezjalny winien ustanowić wikariuszem generalnym. Im też, przed innymi, biskup diecezjalny powinien powierzać to, co na podstawie prawa wymaga specjalnego zlecenia.

§ 2. Jeżeli czego innego nie przewidziano w papieskim piśmie, i zachowując przepis § 1, biskup diecezjalny winien ustanowić biskupa pomocniczego lub biskupów pomocniczych, wikariuszami generalnymi lub przynajmniej wikariuszami biskupimi zależnymi tylko od jego władzy, bądź też od władzy biskupa koadiutora lub biskupa pomocniczego, o którym w kan. 403, § 2.

Kan. 407 -

§ 1. Mając na uwadze możliwie najlepsze zagwarantowanie, aktualnie i w przyszłości, dobra diecezji, biskup diecezjalny, koadiutor i biskup pomocniczy, o którym w kan. 403, § 2, winni się wzajemnie konsultować w ważniejszych sprawach.

§ 2. Wypada, aby biskup diecezjalny w rozważaniu ważniejszych spraw, zwłaszcza duszpasterskich, konsultował się na pierwszym miejscu z biskupami pomocniczymi.

§ 3. Biskup koadiutor i biskup pomocniczy, z racji swego powołania do udziału w troskach biskupa diecezjalnego, tak mają wypełniać swoje zadania, ażeby postępowali zgodnie z nim w duchu i działaniu.

Kan. 408 -

§ 1. Biskup koadiutor i biskup pomocniczy, jeżeli tylko nie tłumaczy ich słuszną przeszkoda, ilekroć biskup diecezjalny by tego potrzebował, obowiązani są wykonywać czynności pontyfikalne oraz inne funkcje, do których zobowiązany jest sam biskup diecezjalny.

§ 2. Uprawnień i czynności, które biskup koadiutor i pomocniczy mogą wykonać, biskup diecezjalny nie powinien zlecać na stałe komu innemu.

Kan. 409 -

§ 1. Z chwilą wakansu stolicy biskupiej, biskup koadiutor staje się od razu biskupem diecezji, dla której został ustanowiony, jeżeli zgodnie z przepisami prawa objął swój urząd.

§ 2. Jeżeli kompetentna władza nie zarządziła czego innego, z chwilą wakansu stolicy biskupiej, biskup pomocniczy zachowuje - do czasu objęcia diecezji przez nowego biskupa - wszystkie, ale tylko te, władze i uprawnienia, które przed wakansiem stolicy biskupiej posiadał jako wikariusz generalny lub wikariusz biskupi. Gdy nie został administratorem diecezji, tę swoją władzę, chociaż jest udzielona na mocy prawa, powinien wykonywać w zależności od władzy administratora diecezji, kierującego diecezją.

Kan. 410 - Podobnie jak sam biskup diecezjalny, biskup koadiutor i biskup pomocniczy, mają obowiązek przebywania w diecezji, której - oprócz wykonywania jakiegokolwiek urzędu poza diecezją oraz wakacji, nie przekraczających jednego miesiąca - nie powinni opuszczać, chyba że na krótki czas.

Kan. 411 - Gdy chodzi o rzeczenie się urzędowi, to do biskupa koadiutora i pomocniczego mają zastosowanie przepisy kan. 401 i 402, § 2.

Rozdział III

PRZESZKODA W DZIAŁANIU I WAKANS STOLICY

Art. 1

PRZESZKODA W DZIAŁANIU STOLICY

Kan. 412 - Uważa się, że stolica biskupia ma przeszkodę w działaniu, jeżeli biskup diecezjalny na skutek uwięzienia, usunięcia, wygnania lub niezdatności, jest całkowicie pozbawiony możliwości wypełniania pasterskiej posługi w diecezji, nie mogąc nawet listownie porozumiewać się z diecezjanami.

Kan. 413 -

§ 1. Jeżeli Stolica Apostolska czego innego nie zarządzi, w przypadku przeszkody w działaniu stolicy kierowanie diecezją przysługuje - jeżeli jest - biskupowi koadiutorowi. Gdy takiego nie ma albo sam ma przeszkodę, władzę przejmuje któryś z biskupów pomocniczych, wikariusz generalny lub biskupi, albo inny kapłan, według kolejności ustalonej w wykazie, który biskup diecezjalny winien sporządzić możliwie najszybciej po objęciu diecezji. Wykaz ten należy podać do wiadomości metropolity i odnawiać przynajmniej co trzy lata, a przechowuje go kanclerz, zachowując tajemnicę.

§ 2. Jeżeli nie ma biskupa koadiutora lub ma przeszkody i nie ma wykazu, o którym w § 1, wtedy kolegium konsultorów wybiera kapłana, aby kierował diecezją.

§ 3. Kto zgodnie z przepisem §§ 1 lub 2, przejął rząd diecezją, powinien możliwie najszybciej powiadomić Stolicę Apostolską o przeszkodzie w działaniu stolicy biskupiej i o podjęciu zadania.

Kan. 414 - Kto zgodnie z kan. 413 zostanie powołany do sprawowania tymczasowo pasterskiej posługi diecezją, a więc tylko w okresie przeszkody w działaniu stolicy, w pasterzowaniu diecezją ma te same obowiązki i posiada taką samą władzę, jakie prawo przyznaje administratorowi diecezji.

Kan. 415 - Gdyby na skutek kary kościelnej biskup diecezjalny nie mógł sprawować swojej posługi, wówczas metropolita, a jeżeli go nie ma lub o niego chodzi, najstarszy promowany sufragan, powinien natychmiast powiadomić Stolicę Apostolską, ażeby sama zarządziła.

Art. 2

WAKANS STOLICY

Kan. 416 - Stolica biskupia wakuje na skutek śmierci biskupa diecezjalnego, zrzeczenia przyjętego przez Biskupa Rzymskiego, przeniesienia i pozbawienia, po powiadomieniu o tym biskupa.

Kan. 417 - Zachowuje moc wszystko, co zostało dokonane przez wikariusza generalnego lub wikariusza biskupiego do momentu otrzymania przez nich pewnej wiadomości o śmierci biskupa diecezjalnego. Podobnie to, co zostało dokonane przez biskupa diecezjalnego albo przez wikariusza generalnego czy biskupiego, aż do otrzymania pewnej wiadomości o wspomnianych papieskich aktach.

Kan. 418 -

§ 1. Licząc od chwili otrzymania pewnej wiadomości o przeniesieniu, biskup powinien w ciągu dwóch miesięcy udać się do nowej diecezji i objąć ją kanonicznie. Od dnia objęcia nowej diecezji, dotychczasowa diecezja wakuje.

§ 2. Od otrzymania pewnej wiadomości o przeniesieniu do czasu kanonicznego objęcia nowej diecezji, biskup przeniesiony w dotychczasowej diecezji:

1° otrzymuje władzę i przejmuje obowiązki administratora diecezji; ustaje jednak wszelka władza wikariusza generalnego i wikariusza biskupiego, z zachowaniem wszakże [kan. 409, § 2](#);

2° pobiera pełne wynagrodzenie związane z urzędem.

Kan. 419.- W wypadku wakansu stolicy, aż do ustanowienia administratora diecezji, rząd diecezją przechodzi na biskupa

pomocniczego, a gdy jest ich kilku, na najstarszego promocj±; je¶li za¶ nie ma biskupa pomocniczego - na kolegium konsultorów, chyba ¶e Stolica ¶wiêta inaczej zarz±dzi³a. Kto tak przejmuje rz±dy diecezj±, powinien bezzw³ocznie zwo³aæ kolegium kompetentne do wyznaczenia administratora diecezji.

Kan. 420 - W wypadku wakansu stolicy wikariatu lub prefektury apostolskiej, rz±dy przejmuje prowikariusz lub proprefekt, mianowany w tym tylko celu przez wikariusza lub prefekta apostolskiego bezpo¶rednio po objêciu w posiadanie stolicy, chyba ¶e Stolica ¶wiêta co innego zarz±dzi³a.

Kan. 421 -

¶ 1. W ci±gu o¶miu dni od uzyskania wiadomo¶ci o zawakowaniu stolicy biskupiej, kolegium konsultorów powinno wybraæ administratora diecezji, tego mianowicie, który bêdzie rz±dzi³ diecezj± - z zachowaniem przepisu [kan. 502, ¶ 3](#).

¶ 2. Je¶li z jakiegokolwiek przyczyny administrator diecezji nie zosta³ zgodnie z prawem wybrany w przepisany czasie, wyznaczenie go przechodzi na metropolitê. Gdyby za¶ zawakowa³ Ko¶ció³ metropolitalny albo równocze¶nie metropolitalny i sufragalny, biskup sufragan najstarszy promocj±.

Kan. 422 - Biskup pomocniczy, a gdy go nie ma, kolegium konsultorów ma obowi±zek powiadomiæ jak najszybciej Stolicê Apostolsk± o ¶mierci biskupa, a ten, kogo wybrano administratorem diecezji, o swoim wyborze.

Kan. 423 -

¶ 1. Nale¿y wyznaczyæ jednego administratora diecezji. Przeciwny zwyczaj jest odrzucony a dokonany wybór niewa¿ny.

¶ 2. Administrator diecezji nie powinien byæ równocze¶nie ekonomem. St±d w wypadku wyboru ekonoma diecezji na administratora, Rada do spraw ekonomicznych powinna wybraæ na ten czas innego ekonoma.

Kan. 424 - Administrator diecezji ma byæ wybrany zgodnie z [kan. 165-178](#).

Kan. 425 -

¶ 1. Na urz±d administratora diecezji mo¿e byæ wybrany wa¿nie tylko kap³an, który ukoñczy³ trzydzie¶ci piêæ lat i nie zosta³ ju¿ na wakuj±c± stolicê wybrany, mianowany lub prezentowany.

¶ 2. Na administratora diecezji nale¿y wybraæ kap³ana odznaczaj±cego siê wiedz± i roztropno¶ci±.

¶ 3. Je¶li nie uwzglêdniono warunków okre¶lonych w ¶ 1, wtedy - po ustaleniu faktu - metropolita, a gdyby chodzi³o o Ko¶ció³ metropolitalny, biskup sufragan najstarszy promocj± powinien tym razem wyznaczyæ administratora. Na mocy samego prawa niewa¿ne s± akty administratora wybranego wbrew postanowieniom ¶ 1.

Kan. 426 - Kto w czasie wakansu stolicy kieruje diecezj± przed wyznaczeniem administratora diecezji, posiada w³adzê przyznan± przez prawo wikariuszowi generalnemu.

Kan. 427 -

¶ 1. Administrator diecezji ma te same obowi±zki i w³adzê co biskup diecezjalny, z wyj±tkiem tych spraw, które z natury rzeczy lub na mocy samego prawa s± wyjête.

¶ 2. Administrator diecezji po przyêciu wyboru otrzymuje w³adzê i nie potrzebuje niczyjego zatwierdzenia, z zachowaniem obowi±zku, o którym w [kan. 833, n. 4](#).

Kan. 428 -

¶ 1. Podczas wakansu stolicy niczego nie nale¿y zmieniaæ.

¶ 2. Temu, kto tymczasowo kieruje diecezj±, zabrania siê podejmowania czynno¶ci, które by mog³y przynie¶æ jaki¶

uszczerbek diecezji lub prawom biskupa. W szczególności zabrania mu się, tak samo jak i komukolwiek innemu, osobiście lub przez kogoś, jakichkolwiek dokumentów z kurii zabierać, niszczyć lub cokolwiek w nich zmieniać.

Kan. 429 - Administrator diecezji ma obowiązek rezydować w diecezji i odprawiać Mszę świętą za lud, zgodnie z przepisem [kan. 388](#).

Kan. 430 -

§ 1. Urząd administratora diecezjalnego wygasa z objęciem w posiadanie diecezji przez nowego biskupa.

§ 2. Usunięcie administratora diecezji jest zarezerwowane Stolicy świętej. Ewentualne zrzeczenie się winno być przedstawione w formie autentycznej kolegium kompetentnemu do dokonania wyboru, ale nie wymaga przyjęcia. Po usunięciu administratora diecezji, zrzeczenia się lub śmierci, należy wybrać nowego administratora diecezji, zgodnie z postanowieniem kan. 421.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział I

PROWINCJE I REGIONY KOŚCIELNE

Kan. 431 -

§ 1. W celu wspólnego działania pasterskiego sąsiednich diecezji, zgodnie z okolicznościami osób i miejsca, jak również dla bardziej odpowiedniego ożywiania kontaktów między biskupami diecezjalnymi, sąsiednie Kościoły partykularne powinny łączyć się w prowincje kościelne, obejmujące określone terytorium.

§ 2. Na przyszłość nie dopuszcza się z reguły diecezji wyjętych. Stąd poszczególne diecezje lub inne Kościoły partykularne, znajdujące się w obrębie jakiejś prowincji kościelnej, winny do niej należeć.

§ 3. Jedynie do najwyższej władzy kościelnej - po wysłuchaniu zdania zainteresowanych biskupów - należy ustanawianie i znoszenie prowincji kościelnych oraz dokonywanie w nich zmian.

Kan. 432 -

§ 1. W prowincji kościelnej władzę posiada, zgodnie z przepisami prawa, synod prowincjalny oraz metropolita.

§ 2. Na mocy samego prawa prowincja kościelna posiada osobowość prawną.

Kan. 433 -

§ 1. Jeżeli się to okaże pożyteczne, zwłaszcza w krajach posiadających większą liczbę Kościołów partykularnych, Stolica święta może, na wniosek Konferencji Episkopatu, łączyć sąsiednie prowincje kościelne w regiony kościelne.

§ 2. Region kościelny może być erygowany jako osoba prawna.

Kan. 434 - Do zebrania biskupów regionu kościelnego należy popieranie współpracy i wspólnej działalności pasterskiej w ramach regionu. Władze jednak przyznane w niniejszym Kodeksie Konferencji Episkopatu nie przysługują temu zebraniu, chyba że jakieś z nich zostaną specjalnie przyznane mu przez Stolicę świętą.

Rozdział II

METROPOLICI

Kan. 435 - Na czele prowincji kościelnej stoi metropolita, który jest arcybiskupem diecezji, której jest zwierzchnikiem. Ten urząd jest związany ze stolicą biskupią, określone lub zatwierdzone przez Biskupa Rzymskiego.

Kan. 436 -

§ 1. W diecezjach sufragalnych metropolicie przysuguje:

- 1° czuwać nad właściwym zachowaniem wiary oraz dyscypliny kościelnej i powiadamiać Biskupa Rzymskiego o nadużyciach, jeżeli jakieś są;
- 2° dokonywać kanonicznej wizytacji, gdyby jej zaniedbał któryś z sufraganów - po uzyskaniu wcześniej aprobaty Stolicy Apostolskiej;
- 3° wyznaczyć administratora diecezji, zgodnie z przepisem [kan. 421, § 2 i 425, § 3](#).

§ 2. Gdzie domagają się tego okoliczności, Stolica Apostolska może zlecić metropolicie szczególne zadania i przyznać władze, które winny być określone w prawie partykularnym

§ 3. Poza tym nie przysuguje metropolitom żadna inna władza rzędzenia w diecezjach sufragalnych. Może on jednak we wszystkich okolicznościach sprawować właściwe czynności, jak biskup we własnej diecezji; w przypadku kościoła katedralnego - po powiadomieniu biskupa diecezjalnego.

Kan. 437 -

§ 1. W ciągu trzech miesięcy od przyjęcia konsekracji biskupiej, a gdy jest już konsekrowany, od powierzenia kanonicznego, metropolita obowiązany jest, osobiście lub przez pełnomocnika, prosić Biskupa Rzymskiego o paliusz, który stanowi znak władzy, jak - pozostając w wspólności z Kościołem Rzymskim - jest wyposażony na mocy prawa we własnej prowincji.

§ 2. Zachowując przepisy liturgiczne, metropolita może używać paliusza w każdym kościele swojej prowincji kościelnej, której przewodniczy, nigdy jednak poza nią, nawet za zgodą biskupa diecezjalnego.

§ 3. Jeżeli metropolita zostaje przeniesiony na inną stolicę metropolitalną, potrzebuje nowego paliusza.

Kan. 438 - Oprócz prerogatywy honoru, tytułu patriarchy i prymasa nie daje w Kościele rzymskim żadnej władzy rzędzenia, chyba że o niektórych z przywileju apostolskiego lub zatwierdzonego zwyczaju co innego wiadomo.

Rozdział III

SYNODY PARTYKULARNE

Kan. 439 -

§ 1. Synod plenarny, mianowicie dla wszystkich Kościołów partykularnych tej samej Konferencji Episkopatu, zbiera się wtedy, gdy Konferencja Episkopatu - mając aprobatę Stolicy Apostolskiej - uzna to za konieczne lub pożyteczne.

§ 2. Norma podana w § 1 ma zastosowanie także w odniesieniu do synodu prowincjalnego, odbywanego w prowincji kościelnej, której granice pokrywają się z granicami kraju.

Kan. 440 -

§ 1. Synod prowincjalny, dla Kościołów partykularnych tej samej prowincji kościelnej, należy zwołać ilekroć - zdaniem większości biskupów diecezjalnych prowincji wyda się to pożyteczne, z zachowaniem przepisu kan. 439, § 2.

§ 2. Podczas wakansu stolicy metropolitalnej nie powinno się zwoływać synodu prowincjalnego.

Kan. 441 - Do Konferencji Episkopatu należy:

- 1° zwołanie synodu plenarnego;
- 2° oznaczenie miejsca odbycia synodu w granicach terytorium, dla którego jest ustanowiona Konferencja;
- 3° wybranie spośród biskupów diecezjalnych przewodniczącego synodu plenarnego, który wymaga zatwierdzenia Stolicy Apostolskiej;
- 4° ustalenie regulaminu działania oraz tematów, jakie mają być rozważane, wskazanie czasu rozpoczęcia i trwania synodu plenarnego, jego przeniesienia, przedłużenia i zakończenia.

Kan. 442 -

§ 1. Do metropolity, za zgodą większej części biskupów sufraganów, należy:

- 1° zwołanie synodu prowincjalnego;
- 2° wybranie miejsca dla odbycia synodu prowincjalnego, w granicach terytorium prowincji;
- 3° ustalenie porządku działania oraz tematów, jakie mają być rozpatrywane, oznaczenie czasu rozpoczęcia i trwania synodu prowincjalnego, jego przeniesienia, przedłużenia i zakończenia.

§ 2. Synodowi prowincjalnemu przewodniczy metropolita, a gdy on ma prawną przeszkodę, biskup sufragan, wybrany przez pozostałych biskupów sufraganów.

Kan. 443 -

§ 1. Na synod partykularny należy wezwać i mają na nim głos decydujący:

- 1° biskupi diecezjalni;
- 2° biskupi koadiutorzy i pomocniczy;
- 3° inni biskupi tytularni, którzy na danym terytorium wykonują szczególne zadanie, zleczone im przez Stolicę Apostolską lub Konferencję Episkopatu.

§ 2. Na synody partykularne mogą być wezwani inni biskupi tytularni, także emeryci, mieszkający na danym terytorium. Mają oni prawo głosu decydującego.

§ 3. Na synod partykularny należy wezwać, ale tylko z głosem doradczym:

- 1° wikariuszy generalnych i wikariuszy biskupich wszystkich Kościołów partykularnych terytorium;
- 2° wyższych przełożonych instytucji zakonnych oraz stowarzyszeń życia apostolskiego, w liczbie - tak w odniesieniu do mężczyzn, jak i kobiet - do ustalenia przez Konferencję Episkopatu lub biskupów prowincji, wybranych przez wszystkich wyższych przełożonych instytucji i stowarzyszeń, mających swoje siedziby na terytorium;
- 3° rektorów uniwersytetów kościelnych i katolickich oraz dziekanów wydziałów teologii i prawa kanonicznego,

mających siedzibę na danym terytorium;
4° niektórych rektorów wyższych seminariów duchownych w liczbie wskazanej w n. 2, wybranych przez rektorów seminariów, powołanych na tym terytorium.

§ 4. Na synody partykularne mogą być także wezwani, ale z gósem jedynie doradczym, prezbiterzy oraz inni wierni ale w liczbie nie przekraczającej połowy tych, o których w §§ 1-3.

§ 5. Na synod prowincjalny należy ponadto wezwać kapituły katedralne oraz Radę kapłańską i Radę duszpasterską każdego Kościoła partykularnego tak, by każda z nich wybrała spośród swoich członków w sposób kolegialny i wysłała dwóch przedstawicieli. Mają oni jedynie głos doradczy.

§ 6. Na synody partykularne wolno zaprosić jako gości również innych, jeżeli wyda się to wskazane: zdaniem Konferencji Episkopatu w odniesieniu do synodu plenarnego lub metropolity wraz z biskupami sufraganami w odniesieniu do synodu prowincjalnego.

Kan. 444 -

§ 1. Wszyscy wzywani na synody partykularne mają obowiązek wziąć w nich udział, chyba że nie mogą tego uczynić z uzasadnionego powodu, o którym powinni powiadomić przewodniczącego synodu.

§ 2. Ci, którzy są wezwani na synody partykularne i mają na nich głos decydujący, w razie zaistnienia słusznej przeszkody, mogą wysłać pełnomocnika. Posiada on głos tylko doradczy.

Kan. 445 - Synod partykularny powinien, w odniesieniu do własnego terytorium, zatroszczyć się o zaspokojenie potrzeb pasterskich Ludu Bożego. Wyposażony jest we władzę rzędzenia, zwłaszcza ustawodawczą, tak aby - zachowując zawsze prawo powszechne Kościoła - mógł podejmować decyzje w tym, co wydaje się odpowiednie dla wzrostu wiary, ukierunkowania wspólnej działalności pasterskiej, poprawy obyczajów, zachowania, wprowadzenia lub strzeżenia jednakowej dyscypliny kościelnej.

Kan. 446 - Po zakończeniu synodu partykularnego, przewodniczący winien zatroszczyć się o przesłanie wszystkich akt synodu do Stolicy Apostolskiej. Uchwały wydane przez synod nie mogą być promulgowane, dopóki nie zostaną przejrane przez Stolicę Apostolską. Do synodu należy określić sposób promulgacji uchwał oraz czas, od którego zaczną obowiązywać promulgowane uchwały.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział IV

KONFERENCJE EPISKOPATU

Kan. 447 - Konferencja Episkopatu, będąca stałą instytucją, jest zebraniem biskupów jakiegoś kraju lub określonego terytorium, wypełniających wspólnie pewne zadania pasterskie dla wiernych jej terytorium, w celu pomnożenia dobra udzielanego ludziom przez Kościół, głównie przez odpowiednio przystosowane do bieżących okoliczności czasu i miejsca formy i sposoby apostolatu, z zachowaniem przepisów prawa.

Kan. 448 -

§ 1. Konferencja Episkopatu z ogólnej zasady obejmuje zwierzchników wszystkich kościołów partykularnych tego samego kraju, zgodnie z przepisem kan. 450.

§ 2. Jeżeli zdaniem Stolicy Apostolskiej, po wysłuchaniu zainteresowanych biskupów diecezjalnych, tak doradzają okoliczności osób lub rzeczy, można erygować Konferencję Episkopatu dla mniejszego lub większego terytorium, tak aby obejmowała tylko biskupów niektórych kościołów partykularnych, ustanowionych na określonym terytorium, albo pasterzy kościołów partykularnych znajdujących się w różnych krajach. Do Stolicy Apostolskiej należy także ustanowienie szczególnych norm dla każdej z nich.

Kan. 449 -

§ 1. Jedynie najwyższa władza kościelna ma prawo, po wysłuchaniu zainteresowanych biskupów, do erygowania Konferencji Episkopatu, znoszenia ich i dokonywania w nich zmian.

§ 2. Konferencja Episkopatu erygowana zgodnie z prawem uzyskuje z mocy samego prawa osobowość prawną.

Kan. 450 -

§ 1. Na mocy samego prawa do Konferencji Episkopatu należą wszyscy biskupi diecezjalni terytorium oraz ci, którzy są z nimi prawnie zrównani, następnie biskupi koadiutorzy, biskupi pomocniczy i pozostali biskupi tytularni, pełniący na terytorium szczególne zadanie, zlecone im przez Stolicę Apostolską lub Konferencję Episkopatu. Można zaprosić także ordynariuszy innego obrządku, ale tylko z głosem doradczym, chyba że co innego postanawiają statuty Konferencji Episkopatu.

§ 2. Pozostali biskupi tytularni, jak również legat Biskupa Rzymskiego, nie są na mocy prawa członkami Konferencji Episkopatu.

Kan. 451 - Każda Konferencja Episkopatu powinna sporządzać własne statuty, potwierdzane przez Stolicę Apostolską, w których - oprócz innych spraw - należy określić sposób odbywania zebrań plenarnych, przewidzieć stałą Radę Episkopatu i sekretariat generalny Konferencji, jak również inne urzędy oraz komisje, które zdaniem Konferencji skuteczniej pomogą osiągnąć cel.

Kan. 452 -

§ 1. Każda Konferencja Episkopatu powinna wybrać sobie przewodniczącego oraz określić, kto będzie wypełniał funkcję zastępcy przewodniczącego, gdy ten będzie miał prawne przeszkody, jak również ustanowić sekretarza generalnego, zgodnie z przepisami statutów.

§ 2. Przewodniczący Konferencji, a w razie gdy on by miał przeszkody uznane przez prawo, wiceprzewodniczący, przewodniczący nie tylko zebraniom plenarnym Konferencji Episkopatu, lecz także stałej Radzie.

Kan. 453 - Zebrania plenarne Konferencji Episkopatu powinny się odbywać przynajmniej raz w roku, a także wtedy, gdy się tego domagają szczególnie okoliczności, zgodnie z postanowieniami statutów.

Kan. 454 -

§ 1. Na zebraniach plenarnych Konferencji Episkopatu na mocy samego prawa głos decydujący przysuguje biskupom

diecezjalnym i tym, którzy s± z nimi prawnie zrównani, oraz biskupom koadiutorom.

§ 2. Biskupom pomocniczym oraz pozosta³ym biskupom tytularnym, wchodz±cym w sk³ad Konferencji Episkopatu, przys³uguje g³os decyduj±cy lub doradczy, zgodnie z postanowieniami statutów Konferencji. Zawsze jednak tylko tym, o których w § 1, przys³uguje g³os decyduj±cy, gdzie idzie o sporz±dzanie statutów i dokonywanie w nich zmian.

Kan. 455 -

§ 1. Konferencja Episkopatu mo¿e wydawaæ dekrety ogólne jedynie w tych sprawach, w których przewiduje to prawo powszechne, albo okre¶la szczególne polecenie Stolicy Apostolskiej, wydane przez ni± z w³asnej inicjatywy lub na pro¶bê samej Konferencji.

§ 2. Dekrety, o których w § 1, wtedy s± wa¿nie podejmowane na sesji plenarnej, gdy opowie siê za nimi przynajmniej dwie trzecie g³osów biskupów, nale¿±cych do Konferencji Episkopatu z g³osem decyduj±cym. Otrzymuj± za¶ moc obowi±zuj±c± po przejrzeniu ich przez Stolicê Apostolsk±, z chwil± prawnej promulgacji.

§ 3. Sposób promulgacji dekretów i czas ich wej¶cia w ¿ycie, okre¶la sama Konferencja Episkopatu.

§ 4. W wypadkach, w których ani prawo powszechne, ani szczególnie polecenie Stolicy Apostolskiej nie udzieli³o Konferencji Episkopatu w³adzy, o której w § 1, pozostaje nienaruszona kompetencja poszczególnego biskupa diecezjalnego i ani Konferencja, ani jej przewodnicz±cy nie mog± dzia³aæ w imieniu wszystkich biskupów, chyba ¿e wszyscy i poszczególni biskupi wyraż± na to zgodê.

Kan. 456 - Po zakoñczeniu sesji plenarnej Konferencji Episkopatu, jej przewodnicz±cy winien przes³aaæ Stolicy Apostolskiej relacje o aktach Konferencji oraz jej dekrety, zarówno w celu zapoznania siê z aktami, jak i dla ewentualnego przejrzenia dekretów, gdyby jakie¶ by³y.

Kan. 457 - Zadaniem sta³ej Rady Episkopatu jest przygotowywanie spraw, jakie maj± byæ rozwa¿ane na zebraniu plenarnym i czuwanie nad tym, by decyzje podjête na zebraniu plenarnym zosta³y przekazane do w³a¶ciwego wykonania. Za³atwia tak¿e inne sprawy zlecone jej zgodnie z postanowieniami statutów.

Kan. 458 - Do zadañ Sekretariatu Generalnego nale¿y:

- 1° przygotowaæ relacjê o aktach i dekretach zebrania plenarnego Konferencji, jak równie¿ czynno¶ci sta³ej Rady Episkopatu i zakomunikowaæ je wszystkim cz³onkom Konferencji; sporz±dzaæ tak¿e inne akta, na zlecenie przewodnicz±cego Konferencji lub sta³ej Rady;
- 2° zakomunikowaæ s±siednim Konferencjom Episkopatu akty i dokumenty, zgodnie z poleceniem zebrania plenarnego lub sta³ej Rady Episkopatu.

Kan. 459 -

§ 1. Nale¿y popieraæ kontakty miêdzy Konferencjami, zw³aszcza s±siednimi, dla pomno¿enia i ochrony wiêkszego dobra.

§ 2. Ilekroæ jednak czynno¶ci i sposoby dzia³ania podejmowane przez Konferencje przybieraj± charakter miêdzynarodowy, nale¿y porozumieæ siê ze Stolic± Apostolsk±.

Rozdział I

SYNOD DIECEZJALNY

Kan. 460 - Synod diecezjalny jest zebraniem wybranych kapłanów oraz innych wiernych Kościoła partykularnego, którzy dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej świadczą pomoc biskupowi diecezjalnemu, zgodnie z postanowieniami zamieszczonych poniżej kanonów.

Kan. 461 -

§ 1. Synod diecezjalny powinien odbywać się w poszczególnych Kościołach partykularnych, ilekroć zdaniem biskupa diecezjalnego i po wysłuchaniu Rady kapłańskiej, doradzają to okoliczności.

§ 2. Jeżeli biskupowi zlecono troskę o kilka diecezji, albo jest biskupem własnym jednej diecezji, drugie zaś kieruje jako administrator, może zwołać jeden tylko synod dla wszystkich powierzonych mu diecezji.

Kan. 462 -

§ 1. Synod diecezjalny zwołuje tylko biskup diecezjalny, nie zaś tymczasowy rzędca diecezji.

§ 2. Synodowi diecezjalnemu przewodniczy biskup diecezjalny, który jednak może delegować na poszczególne sesje synodu wikariusza generalnego lub wikariusza biskupiego do wypełnienia tego obowiązku.

Kan. 463 -

§ 1. Na synod diecezjalny powinni być wezwani jako członkowie i mają obowiązek w nim uczestniczyć :

- 1° biskup koadiutor oraz biskupi pomocniczy;
- 2° wikariusze generalni i wikariusze biskupi oraz wikariusz sędziowy;
- 3° kanonicy kościoła katedralnego;
- 4° członkowie Rady kapłańskiej;
- 5° wierni świeccy, także członkowie instytutów życia konsekrowanego, wybrani przez Radę duszpasterską, w sposób i w liczbie do określenia przez biskupa diecezjalnego; albo - tam gdzie nie ma tej Rady - w sposób oznaczony przez biskupa diecezjalnego;
- 6° rektor wyższego seminarium diecezjalnego;
- 7° dziekani;
- 8° przynajmniej jeden prezbiter z każdego dekanatu, wybrany przez wszystkich pełniących tam duszpasterstwo; należy także wybrać innego prezbitera, który by go zastąpił, gdyby ten miał przeszkodę;
- 9° niektórzy przełożeni instytutów zakonnych i stowarzyszeń życia apostolskiego, które posiadają dom w diecezji, wybrani w liczbie i w sposób określony przez biskupa diecezjalnego.

§ 2. Biskup diecezjalny może wzywać na synod diecezjalny w charakterze członków także innych, czy to duchownych, czy członków instytutów życia konsekrowanego, czy wiernych świeckich.

§ 3. Jeżeli biskup diecezjalny uzna to za wskazane, może zaprosić na synod diecezjalny w charakterze obserwatorów niektórych pełniących funkcje lub członków Kościołów czy wspólnot kościelnych, które nie są w pełnej wspólnotocie z Kościołem katolickim.

Kan. 464 - Członek Synodu, jeżeli byby powstrzymany od udziału prawnie uzasadnione przeszkodą, nie może wysłać pełnomocnika, który by w jego imieniu w nim uczestniczył. Powinien jednak powiadomić biskupa diecezjalnego o tej przeszkodzie.

Kan. 465 - Wszystkie zaproponowane tematy powinny być poddane swobodnemu omówieniu przez członków na sesjach synodalnych.

Kan. 466 - Jedynym ustawodawcą na synodzie diecezjalnym jest biskup diecezjalny, inni członkowie Synodu posiadają tylko głos doradczy. On sam podpisuje deklaracje i dekrety synodalne, które jedynie jego autorytetem mogą być promulgowane.

Kan. 467 - Biskup diecezjalny podaje do wiadomości treść deklaracji i dekretów synodalnych metropolicie i Konferencji Episkopatu.

Kan. 468 -

§ 1. Biskup diecezjalny może zgodnie ze swoim roztropnym osądem zawiesić lub rozwiązać synod diecezjalny.

§ 2. Z chwilą wakansu lub przeszkody w działaniu stolicy biskupiej, synod diecezjalny zostaje przerwany na mocy samego prawa, dopóki nowy biskup diecezjalny nie poleci go kontynuować lub nie zadeklaruje, że został rozwiązany.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział II

KURIA DIECEZJALNA

Kan. 469 - Kuria diecezjalna składa się z tych instytucji i osób, które świadczą biskupowi pomoc w zarządzaniu całej diecezji, zwłaszcza w kierowaniu działalnością pasterską, w administrowaniu diecezji i wykonywaniu władzy sędziowskiej.

Kan. 470 - Nominacja tych, którzy sprawują urzędy w kurii diecezjalnej, należy do biskupa diecezjalnego.

Kan. 471 - Wszyscy, którzy obejmują stanowiska w kurii, powinni:

- 1° złożyć przyrzeczenie, że będzie wiernie wypełniał zadanie w sposób określony prawem lub przez biskupa;
- 2° zachować tajemnicę w zakresie i w sposób oznaczony prawem lub przez biskupa.

Kan. 472 - Gdy idzie o sprawy i osoby, związane w kurii z wykonywaniem władzy sędziowskiej, należy zachować przepisy księgi VII Procesy; gdy zaś chodzi o sprawy dotyczące administracji diecezji, trzeba zachować przepisy zamieszczonych poniżej kanonów.

Kan. 473 -

§ 1. Biskup diecezjalny powinien czuwać nad tym, by wszystkie sprawy związane z zarządzaniem całej diecezji były odpowiednio skoordynowane i zawsze skierowane ku lepszemu osiągnięciu dobra powierzonej mu części Ludu Bożego.

§ 2. Do biskupa diecezjalnego należy koordynowanie działalności pasterskiej wikariuszy generalnych i biskupich. Tam, gdzie to będzie wskazane, można mianować moderatora kurii. Powinien to być kapłan, którego zadaniem jest koordynowanie pod władzą biskupa załatwianych w kurii spraw administracyjnych, jak i czuwanie nad tym, by pozostali pracownicy kurii właściwie wypełniali powierzone sobie funkcje.

§ 3. Jeżeli, zdaniem biskupa, czego innego nie doradzają okoliczności miejsca, moderatorem kurii winien być mianowany wikariusz generalny, a gdy jest kilku, jeden z nich.

§ 4. Gdzie biskup uzna to za wskazane dla bardziej odpowiedniego spotęgowania działalności pasterskiej, może ustanowić radę biskupią, złożoną z wikariuszy generalnych i wikariuszy biskupich.

Kan. 474 - Akta kurii, które powstają, by wywołać skutek prawny, winny być podpisane przez ordynariusza, od którego pochodzą, i to do ważności, jak również przez kanclerza kurii lub notariusza. Kanclerz kurii ma obowiązek powiadomić o wspomnianych aktach moderatora kurii. BR

Art. 1

WIKARIUSZE GENERALNI I BISKUPI

Kan. 475 -

§ 1. W każdej diecezji biskup diecezjalny powinien ustanowić wikariusza generalnego, wyposażonego we władzę zwyczajną, zgodnie z przepisami zawartymi w zamieszczonych poniżej kanonach, aby go wspierał w zarządzaniu całą diecezją.

§ 2. Należy przyjąć jako ogólną regułę, że ustanawia się jednego wikariusza generalnego, chyba że co innego zaleca wielkość diecezji, liczba mieszkańców lub inne racje duszpasterskie.

Kan. 476 - Ilekroć domaga się tego sprawny zarząd diecezji, biskup diecezjalny może ponadto mianować jednego lub kilku wikariuszy biskupich, którzy by w określonej części diecezji lub w oznaczonym zakresie spraw albo w odniesieniu do wiernych jakiegoś obrędku względnie do pewnej grupy osób, posiadali taką samą władzę zwyczajną, jaka na mocy prawa powszechnego przysługuje wikariuszowi generalnemu, zgodnie z przepisami zamieszczonych poniżej kanonów.

Kan. 477 -

§ 1. Wikariusz generalny i biskupi s± mianowani w sposób nieskrêpowany przez biskupa diecezjalnego i mog± byæ przez niego usuniêci, z zachowaniem przepisu kan. 406. Wikariusz biskupi, który nie jest biskupem pomocniczym, powinien byæ mianowany tylko na czas okre¶lony w samej nominacji.

§ 2. Gdy wikariusz generalny jest nieobecny lub ma prawne przeszkodê, biskup diecezjalny mo¿e ustanowiæ innego. Ta sama zasada ma zastosowanie do wikariusza biskupiego.

Kan. 478 -

§ 1. Wikariusz generalny i biskupi powinni byæ kap³anami, którzy ukoñczyli przynajmniej trzydzie¶ci lat, posiadaj± doktorat lub licencjat z prawa kanonicznego lub z teologii, ewentualnie w tych dyscyplinach s± przynajmniej naprawdê biegli, odznaczaj± siê zdrow± nauk±, prawo¶ci±, roztropno¶ci± i do¶wiadczeniem w za³atwianiu spraw.

§ 2. Zadanie wikariusza generalnego i biskupiego nie da siê pogodziæ z zadaniem kanonika penitencjarza. Nie nale¿y te¿ powierzaæ go krewnym biskupa, a¿ do czwartego stopnia.

Kan. 479 -

§ 1. Na mocy urzêdu, wikariuszowi generalnemu przys³uguje w ca³ej diecezji w³adza wykonawcza, któr± z mocy prawa posiada biskup diecezjalny, do podejmowania wszystkich aktów administracyjnych, z wyj±tkiem jednak tych, które biskup sobie zarezerwowa³, albo do których prawo wymaga specjalnego zlecenia biskupa.

§ 2. Wikariuszowi biskupiemu przys³uguje na mocy prawa ta sama w³adza, o której w § 1, lecz w odniesieniu do okre¶lonej czê¶ci terytorium albo oznaczonego rodzaju spraw, albo wiernych okre¶lonego obrzêdku lub tylko grupy osób, dla których zosta³ ustanowiony, z wy³±czeniem tych spraw, które biskup zarezerwowa³ sobie albo wikariuszowi generalnemu, albo do których prawo domaga siê specjalnego zlecenia biskupa.

§ 3. Wikariuszowi generalnemu oraz wikariuszowi biskupiemu, w zakresie jego kompetencji, przys³uguje tak¿e uprawnienia habitualne, udzielone biskupowi przez Stolicê Apostolsk±, jak równie¿ wykonywanie reskryptów, chyba ¿e co innego wyra¼nie zastrze¿ono albo zosta³ udzielony ze wzglêdu na osobê biskupa diecezjalnego.

Kan. 480 - Wikariusz generalny i wikariusz biskupi powinni wa¿niejsze sprawy, tak zamierzone, jak i wykonane, referowaæ biskupowi diecezjalnemu. Nie powinni te¿ nigdy dzia³aæ wbrew woli i zamierzeniom biskupa diecezjalnego.

Kan. 481 -

§ 1. W³adza wikariusza generalnego i wikariusza biskupiego wygasa po up³ywie czasu zlecenia, na skutek zrzeczenia siê, a tak¿e - z zachowaniem przepisów [kan. 406 i 409](#) - przez usuniêcie podane do wiadomo¶ci zainteresowanego przez biskupa diecezjalnego, jak równie¿ przez wakans stolicy biskupiej.

§ 2. Z chwil± zawieszenia w³adzy biskupa diecezjalnego zostaje zawieszona w³adza wikariusza generalnego i wikariusza biskupiego chyba ¿e posiadaj± godno¶æ biskupi±.

Art. 2

KANCLERZ, INNI NOTARIUSZE I ARCHIWUM

Kan. 482 -

§ 1. W ka¿dej kurii nale¿y ustanowiæ kanclerza. Je¶li czego innego nie postanowiono w prawie partykularnym, jego g³ównym zadaniem jest troska o sporz±dzanie i wysy³anie akt kurialnych oraz strze¿enie ich w archiwum kurii.

§ 2. W razie potrzeby mo¿na daæ kanclerzowi pomocnika, zwanego wicekanclerzem.

§ 3. Kanclerz oraz wicekanclerz s± tym samym notariuszami i sekretarzami kurii.

Kan. 483 -

§ 1. Oprócz kanclerza można ustanowić innych notariuszy. Sporządzone przez nich lub podpisane pismo nabiera charakteru urzędowego. Mogą być mianowani do jakichkolwiek czynności albo tylko do czynności sądowych, albo jedynie do określonej sprawy bądź części czynności.

§ 2. Kanclerz i notariusze winni być osobami o nieposzlakowanej opinii i ponad wszelkim podejrzeniem. W sprawach, w których opinia kapłana może być narażona na niebezpieczeństwo, notariuszem winien być kapłan.

Kan. 484 - Zadaniem notariuszy jest:

- 1° spisując akta i sporządzając dokumenty dotyczące dekretów, rozporządzeń, zobowiązań albo innych aktów wymagających ich udziału;
- 2° wiernie redagować na piśmie to, co się dzieje, i składać pod tym swój podpis, zaznaczając miejscowość, dzień, miesiąc i rok;
- 3° osobom, które prawnie o to proszą, udostępniać z rejestrowanych akty lub dokumenty - z zachowaniem tego, co należy przestrzegać - oraz poświadczając ich autentyczne odpisy.

Kan. 485 - Kanclerz i notariusze mogą być swobodnie usunięci z zajmowanego stanowiska przez biskupa diecezjalnego. Administrator diecezji może tego dokonać tylko za zgodą kolegium konsultorów.

Kan. 486 -

§ 1. Z największą troską należy strzec wszystkich dokumentów dotyczących diecezji lub parafii.

§ 2. W każdej kurii, w miejscu bezpiecznym, należy urządzić archiwum diecezjalne czyli depozyt dokumentów, w którym winny być przechowywane dokumenty i pisma dotyczące spraw diecezjalnych - zarówno duchowych, jak i doczesnych - odpowiednio uporządkowane i pilnie strzeżone pod zamknięciem.

§ 3. Powinien być sporządzony inwentarz, czyli katalog dokumentów znajdujących się w archiwum, z dołączeniem krótkiego opisu każdej pozycji.

Kan. 487 -

§ 1. Archiwum powinno być zamknięte, a klucz od go winien mieć tylko biskup i kanclerz. Nikomu nie wolno wchodzić do archiwum bez zezwolenia biskupa lub moderatora kurii i kanclerza równocześnie.

§ 2. Osoby zainteresowane mają prawo - gdy o to proszą osobiście lub przez pełnomocnika - otrzymać autentyczny odpis lub kopię dokumentu, z natury swej publicznego, który dotyczy ich osoby.

Kan. 488 - Z archiwum nie wolno zabierać dokumentów, chyba że tylko na krótki czas i za zgodą biskupa, albo moderatora kurii i kanclerza równocześnie.

Kan. 489 -

§ 1. W kurii diecezjalnej powinno także być archiwum tajne albo przynajmniej w ogólnym archiwum winna się znajdować kasa pancerna, dobrze zamknięta i umocowana, której nie da wynieść z miejsca. Należy w nim przechowywać z największą pilnością dokumenty tajne.

§ 2. Każdego roku należy zniszczyć dokumenty spraw karnych w zakresie obyczajów, dotyczące osób zmarłych albo spraw zakończonych przed dziesięciu laty wyrokiem skazującym, zachowując krótkie streszczenie faktu wraz z tekstem wyroku.

Kan. 490 -

§ 1. Klucz od tajnego archiwum powinien mieć tylko biskup.

§ 2. Podczas wakansu stolicy nie wolno otwierać tajnego archiwum lub kasy pancernej. W razie prawdziwej konieczności, czyni to sam administrator diecezji.

§ 3. Z tajnego archiwum lub kasy pancерnej nie wolno wynosić dokumentów.

Kan. 491 -

§ 1. Biskup diecezjalny powinien zatroszczyć się o to, aby pilnie były przechowywane akta i dokumenty również archiwów kościołów katedralnych, kolegiackich, parafialnych oraz innych znajdujących się na jego terytorium, jak również o to, by sporządzone były w dwóch egzemplarzach inwentarze czyli katalogi. Jeden z nich ma być przechowywany w miejscowym archiwum, drugi zaś w archiwum diecezjalnym.

§ 2. Biskup diecezjalny winien zatroszczyć się także o utworzenie archiwum historycznego, w którym strzeżonoby pilnie dokumenty posiadające walor historyczny, uporządkowane systematycznie.

§ 3. By korzystać z akt i dokumentów, o których w §§ 1 i 2, albo wypożyczać je, należy zachować normy ustanowione przez biskupa diecezjalnego.

Art. 3

RADA DO SPRAW EKONOMICZNYCH I EKONOM

Kan. 492 -

§ 1. W każdej diecezji należy ustanowić Radę do spraw ekonomicznych, na czele której stoi biskup lub jego delegat składający się z trzech przynajmniej wiernych, biegłych w sprawach ekonomicznych, znających dobrze prawo cywilne i odznaczających się prawością. Nominację otrzymują od biskupa.

§ 2. Członkowie Rady do spraw ekonomicznych powinni być mianowani na pięćlecie, po upływie którego mogą być mianowani na dalsze pięćlecie.

§ 3. Wykluczeni są ze składu Rady do spraw ekonomicznych krewni lub powinowaci biskupa, aż do czwartego stopnia.

Kan. 493 - Oprócz zadań powierzonych jej w księdze V Dobra doczesne Kościoła, Rada do spraw ekonomicznych przygotowuje każdego roku, zgodnie ze wskazaniem biskupa diecezjalnego zestaw przychodów i wydatków, przewidzianych w związku z zarządzeniem diecezji w roku następnym, jak również zatwierdza bilans przychodów i rozchodów za rok ubiegły.

Kan. 494 -

§ 1. Po wysłuchaniu zdania kolegium konsultorów oraz Rady do spraw ekonomicznych, każdy biskup winien ustanowić w swojej diecezji ekonoma. Winien on być rzeczywiście biegłym w sprawach gospodarczych i odznaczający się prawością.

§ 2. Ekonoma należy mianować na pięćlecie, lecz po jego upływie może być mianowany na dalsze pięćlecie. W czasie trwania kadencji, biskup nie powinien go usuwać bez ważnej przyczyny, którą sam ocenia i po wysłuchaniu zdania kolegium konsultorów oraz Rady do spraw ekonomicznych.

§ 3. Jest zadaniem ekonoma administrować pod władzą biskupa dobrami doczesnymi diecezji, w sposób określony przez Radę do spraw ekonomicznych, a także z dochodów diecezjalnych pokrywać wydatki, które biskup lub wyznaczone przez niego osoby zgodnie z prawem poleciły dokonać.

§ 4. Z końcem roku ekonom winien przedstawiać Radzie do spraw ekonomicznych wykaz przychodów i rozchodów.

Rozdział III

RADA KAPŁAŃSKA I KOLEGIUM KONSULTORÓW

Kan. 495 -

§ 1. W każdej diecezji winna być ustanowiona Rada kapłańska, czyli zespół kapłanów, będący jakby senatem biskupa i reprezentującym prezbiterium. Jej zadaniem jest wspieranie biskupa w kierowaniu diecezją, zgodnie z przepisami prawa, ażeby możliwie najbardziej pomnażało się dobro pasterskie powierzonej mu części Ludu Bożego.

§ 2. W wikariatach i prefekturach apostolskich, wikariusz lub prefekt apostolski powinni powołać Radę złożoną z trzech przynajmniej prezbiterów misjonarzy, których zdania mają być wysłuchane, nawet listownie, przy załatwianiu ważniejszych spraw.

Kan. 496 - Rada kapłańska powinna posiadać własne statuty, zatwierdzone przez biskupa diecezjalnego i uwzględniające normy wydane w tej sprawie przez Konferencję Episkopatu.

Kan. 497 - Gdy chodzi o wyznaczenie członków Rady kapłańskiej, to:

1° mniej więcej połowa powinna być wybrana w sposób wolny przez kapłanów, zgodnie z przepisami zamieszczonych poniżej kanonów oraz statutów;

2° niektórzy kapłani, zgodnie z postanowieniami statutów, winni być członkami stażymi, a więc należącymi do Rady z racji powierzonego im urzędu;

3° biskup może swobodnie mianować niektórych członków Rady.

Kan. 498 -

§ 1. Prawo wyboru do Rady kapłańskiej, zarówno czynne, jak i bierne, posiadają:

1° wszyscy kapłani diecezjalni inkardynowani do diecezji;

2° kapłani diecezjalni nie inkardynowani do diecezji, jak również kapłani członkowie jakiegoś instytutu zakonnego lub stowarzyszenia życia apostolskiego, którzy przebywają na terenie diecezji, wykonują dla jej dobra jakiś obowiązek.

§ 2. Jeżeli to przewidują statuty, to samo prawo wyboru może być przyznane innym kapłanom, posiadającym w diecezji staż lub tymczasowe zamieszkanie.

Kan. 499 - Sposób wyboru członków Rady kapłańskiej powinien być określony w statutach, tak jednak, ażeby wedle możliwości kapłani prezbiterium byli reprezentowani z uwzględnieniem przede wszystkim różnych rodzajów posług oraz różnych regionów diecezji.

Kan. 500 -

§ 1. Do biskupa diecezjalnego należy zwoływanie Rady kapłańskiej, przewodniczenie jej oraz określanie spraw, które mają być rozpatrywane, albo dopuszczanie zgłoszonych przez członków.

§ 2. Rada kapłańska posiada jedynie głos doradczy. Biskup diecezjalny powinien wysłuchać jej zdania w ważniejszych sprawach; potrzebuje za jej zgody tylko w wypadkach wyraźnie w prawie określonych.

§ 3. Rada kapłańska nie może nigdy działać bez biskupa diecezjalnego, który też jedynie może ogłosić to, co zostało uchwalone zgodnie z postanowieniem § 2.

Kan. 501 -

§ 1. Członkowie Rady kapłańskiej winni być ustanawiani czasowo, na okres przewidziany w statutach, ale w ten sposób, ażeby cała Rada lub przynajmniej jej część była odnawiana co pięć lat.

§ 2. Podczas wakansu stolicy, ustaje Rada kapłańska, a jej funkcje są wypełniane przez kolegium konsultorów. W ciągu roku od objęcia diecezji, biskup powinien ustanowić od nowa Radę kapłańską.

§ 3. Jeżeli Rada kapłańska nie wypełnia zadania powierzonego jej dla dobra diecezji albo poważnie go nadużywa, biskup diecezjalny może je rozwiązać, po konsultacji z metropolitą albo - gdy chodzi o metropolię - z biskupem sufraganiem najstarszym promocyjnie. Jednakże w ciągu roku winien ustanowić je na nowo.

Kan. 502 -

§ 1. Spośród członków Rady kapłańskiej biskup diecezjalny powinien w sposób swobodny mianować niektórych kapłanów, w liczbie nie mniejszej niż sześć i nie przekraczającej dwunastu, którzy by stanowili przez okres pięciu lat kolegium konsultorów, wypełniające zadania określone przez prawo. Po upływie jednak pięciolecia nadal swoje zadania, dopóki nie zostanie ukonstytuowane nowe kolegium.

§ 2. Kolegium konsultorów przewodniczy biskup diecezjalny, a podczas przeszkody w działaniu lub wakansu stolicy ten, kto tymczasowo zastępuje biskupa; przed jego zastąpieniem, kapłan najstarszy wybierany w kolegium konsultorów.

§ 3. Konferencja Episkopatu może zarządzić, by zadania konsultorów zostały powierzone kapitule katedralnej.

§ 4. W wikariacie i prefekturze apostolskiej, zadania kolegium konsultorów wypełnia Rada misji, o której w kan. 495, § 2, chyba że prawo co innego ustanawia.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział IV

KAPITUŁY KANONIKÓW

Kan. 503 - Kapituła kanoników, katedralna lub kolegiacka, jest kolegium kapłanów, którego zadaniem jest sprawowanie bardziej uroczystych czynności liturgicznych w kościele katedralnym lub kolegiackim. Kapituła katedralna wypełnia ponadto zadania zlecone jej przez prawo lub przez biskupa diecezjalnego.

Kan. 504 - Erekcja kapituły katedralnej, dokonywane w niej innowacje oraz zniesienie są zarezerwowane Stolicy Apostolskiej.

Kan. 505 - Każda kapituła, tak katedralna, jak i kolegiacka, powinny mieć własne statuty, sporządzone zgodnie z prawem aktem kapitulnym i zatwierdzone przez biskupa diecezjalnego. Statutów tych nie wolno zmieniać ani znosić, jak tylko za aprobatą biskupa diecezjalnego.

Kan. 506 -

§ 1. Zachowując zawsze prawa fundacyjne, statuty kapituły winny określać strukturę kapituły oraz liczbę jej członków. Powinny też sprecyzować czynności, jakie mają być wykonywane przez kapitułę lub poszczególnych kanoników w zakresie kultu Bożego oraz posługi. Winny także regulować odbywanie zebrań, na których załatwia się sprawy związane z działalnością kapituły, jak również określa warunki wymagane do ważności lub godziwości podejmowanych czynności, z zachowaniem jednak przepisów prawa powszechnego.

§ 2. Statuty winny także określać dochody, zarówno stałe, jak i pobierane z racji wykonywania jakiegoś zadania, oraz - biorąc pod uwagę normy wydane przez Stolicę Świętą - insygnia kanoników.

Kan. 507 -

§ 1. Jeden z kanoników powinien spełniać funkcje przewodniczącego kapituły. Zgodnie z postanowieniami statutów, mają być ustanowione także inne urzędy, biorąc pod uwagę miejscowe zwyczaje.

§ 2. Duchownym, którzy nie należą do kapituły, wolno powierzać inne urzędy, przez wykonywanie których będą - zgodnie z postanowieniami statutów - świadczyli pomoc kanonikom.

Kan. 508 -

§ 1. Kanonik penitencjarz, tak kościoła katedralnego, jak i kościoła kolegiackiego, ma z racji urzędu władzę zwyczajną, której jednak nie może innym delegować, rozgrzeszania w zakresie sakramentalnym od cenzur wiążących moc samego prawa, ale nie zdeklarowanych i nie zastrzeżonych Stolicy Apostolskiej. Na terenie diecezji może rozgrzeszać także obcych, a diecezjan również poza diecezją.

§ 2. Tam, gdzie nie ma kapituły, biskup diecezjalny powinien mianować jakiegoś kapłana do wykonywania tego zadania.

Kan. 509 -

§ 1. Po wysłuchaniu zdania kapituły, do biskupa diecezjalnego, nie zaś do administratora diecezji, należy prawo nadawania wszystkich i poszczególnych kanonikatów, tak w kościele katedralnym, jak i kolegiackim, z odwołaniem wszelkich przeciwnych przywilejów. Tenże biskup zatwierdza wybranego przez kapitułę jej przewodniczącego.

§ 2. Godność kanonika powinien nadawać biskup diecezjalny tylko kapłanom odznaczającym się nauką i prawością życia, którzy chwalebnie wypełniają posługę.

Kan. 510 -

§ 1. Nie należy więcej niż cztery kapituły kanoników z parafii. Jeżeli są parafie zróżnicowane z kapitułami, biskup diecezjalny powinien je oddzielić od kapituły.

§ 2. W kościele, który jest zarazem parafialnym i kapitulnym, należy ustanowić proboszcza, wybranego czy to spośród kanoników, czy też spoza nich. Na takim proboszczu spoczywają wszystkie obowiązki i posiada on wszystkie uprawnienia oraz władze, które na mocy prawa są właściwe proboszczowi.

§ 3. Jest rzeczą biskupa diecezjalnego ustalić określone normy, które by skoordynowały w sposób właściwy obowiązki duszpasterskie proboszcza i zadania właściwe kapitule, tak, by proboszcz nie przeszkadzał w funkcjach kapitulnych, a kapituła w czynnościach proboszczowskich. W razie powstania konfliktu sprawę rozstrzyga biskup diecezjalny, mając przede wszystkim na uwadze odpowiednie zabezpieczenie duszpasterskich potrzeb wiernych.

§ 4. Gdy chodzi o ofiary składane dla kościoła, który jest zarazem parafialny i kapitulny, to domniemywa się, że jeżeli ono je na parafię, chyba że co innego zostanie ustalone.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział V

RADA DUSZPASTERSKA

Kan. 511 - Gdy to zalecają okoliczności pasterskie, należy w poszczególnych diecezjach ustanowić Radę duszpasterską, której zadaniem jest badać pod władzą biskupa wszystko, co dotyczy działalności pasterskiej, a także rozważać i przedstawiać praktyczne wnioski.

Kan. 512 -

§ 1. Rada duszpasterska składa się z wiernych, pozostających w pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim, tak duchownych, jak członków instytucji życia konsekrowanego i przede wszystkim świeckich, wyznaczonych w sposób określony przez biskupa diecezjalnego.

§ 2. Do Rady duszpasterskiej należy dobrać wiernych w ten sposób, żeby jej skład był rzeczywistym odzwierciedleniem całej części Ludu Bożego, stanowiącego diecezję, z uwzględnieniem różnych regionów diecezji, warunków społecznych i zawodowych oraz udziału, jaki osoby pojedyncze lub zrzeszone mają w apostołstwie.

§ 3. Do Rady duszpasterskiej należy dobrać tylko tych wiernych, którzy odznaczają się pewną wiarą, dobrymi obyczajami i roztropnością.

Kan. 513 -

§ 1. Radę duszpasterską ustanawia się na czas przewidziany w statutach wydanych przez biskupa.

§ 2. Podczas wakansu stolicy ustaje Rada duszpasterska.

Kan. 514 -

§ 1. Rada duszpasterska, posiadająca jedynie głos doradczy, jest zwoływana, zależnie od potrzeb duszpasterskich, przez biskupa diecezjalnego, któremu też przysługuje wyjątkowe prawo przewodniczenia. Również tylko on decyduje o tym, co ze spraw rozważanych przez Radę ma być opublikowane.

§ 2. Powinna być zwoływana przynajmniej jeden raz w roku.

Rozdział VI

PARAFIE, PROBOSZCZOWIE I WIKARIUSZE PARAFIALNI

Kan. 515 -

§ 1. Parafia jest określona wspólnotą wiernych, utworzona na sposób stały w Kościele partykularnym, nad którą pasterską pieczę, pod władzą biskupa diecezjalnego, powierza się proboszczowi jako jej właściwemu pasterzowi.

§ 2. Erekcja parafii, zniesienie jej lub dokonywanie w niej zmian, należy do wyłącznej kompetencji biskupa diecezjalnego. Nie powinien on erygować parafii albo ich znosić, ewentualnie dokonywać poważnych zmian, bez wysłuchania Rady kapłańskiej.

§ 3. Parafia erygowana zgodnie z prawem posiada moc samego prawa osobowości prawnej.

Kan. 516 -

§ 1. Jeżeli czego innego w prawie nie zastrzeżono, z parafii jest zrównana parafia tymczasowa, która jest określona wspólnotą wiernych w Kościele partykularnym, powierzona kapłanowi, jak jej właściwemu pasterzowi, ze względu na szczególne okoliczności jeszcze nie erygowana jako parafia.

§ 2. Tam, gdzie jakieś wspólnoty wiernych nie mogą być erygowane jako parafie lub parafie tymczasowe, biskup diecezjalny powinien w inny sposób zapewnić im pasterską opiekę.

Kan. 517 -

§ 1. Gdzie domagają się tego okoliczności, piecza pasterska o parafię lub kilka parafii równocześnie, może być powierzona wspólnie kilku kapłanom, z zachowaniem jednak normy, i każdy z nich będzie kierował pasterzowaniem, a więc wspólnie podejmowanym działaniem, jako moderator, będąc też za nie odpowiedzialnym wobec biskupa.

§ 2. Gdyby, na skutek braku kapłanów, biskup diecezjalny doszedł do wniosku, i do współudziału w trosce o pasterzowanie parafii należą dopuścić diakona lub jakichś innych osób nie mających święceń kapłańskich, albo jakichś wspólnot osób, to powinien ustanowić jakiegoś kapłana, który by posiadając władzę i uprawnienia proboszczowskie, kierował działalnością pasterską.

Kan. 518 - Z zasady ogólnej parafia powinna być terytorialna, a więc obejmująca wszystkich wiernych określonego terytorium. Gdzie jednak jest to wskazane, należy tworzyć parafie personalne, określone z racji obrzędów, języka, narodowości wiernych jakiegoś terytorium, albo z innego jeszcze powodu.

Kan. 519 - Proboszcz jest właściwym pasterzem zleconej sobie parafii, podejmującym pasterską troskę o powierzony mu wspólnotę pod władzą biskupa diecezjalnego. Powołany jest do uczestnictwa w posłudze Chrystusa, ażeby dla tejże wspólnoty wykonywał zadania nauczania, uświęcania i kierowania, przy współpracy także innych prezbiterów i diakonów oraz niosących pomoc wiernym świeckich, zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 520 -

§ 1. Osoba prawna nie powinna być proboszczem. Jednakże za zgodą kompetentnego przełożonego, biskup diecezjalny, nie zaś administrator diecezji, może powierzyć parafię kleryckiemu instytutowi zakonnemu lub kleryckiemu stowarzyszeniu życia apostolskiego, erygując ją nawet w Kościele instytutu lub stowarzyszenia, ale na tej zasadzie, i każdy prezbiter będzie proboszczem parafii, albo, w przypadku powierzenia parafii kilku solidarnie, moderatorem, o którym w kan. 517, § 1.

§ 2. Powierzenie parafii, o którym w § 1, może być dokonane na stałe lub na ściśle określony czas. W obydwu przypadkach ma to być uczynione na podstawie pisemnej umowy zawartej pomiędzy biskupem diecezjalnym i kompetentnym przełożonym instytutu lub stowarzyszenia. Obok innych spraw należy w niej wyraźnie i dokładnie określić to, co dotyczy wypełniania posługi, przydzielonych do tego osób oraz spraw ekonomicznych.

Kan. 521 -

§ 1. Aby ktoś mógł waznie zostac proboszczem, musi posiadac swiadczenia prezbiteratu.

§ 2. Winien ponadto odznaczac sie zdrow± nauk± i dobrymi obyczajami, gorliwo±ci± pastersk± oraz innymi cnotami, jak równie¿ przymiotami, wymaganymi, czy to prawem powszechnym czy partykularnym, do kierowania parafi±, o któr± chodzi.

§ 3. Aby ktoś mógł otrzymac urz±d proboszcza, nale¿y - w sposób okre¶lony przez biskupa diecezjalnego, tak¿e przy pomocy egzaminu - przekonac sie o jego zdatosci.

Kan. 522 - Proboszcz winien cieszac sie stacjo¶ci± i dlatego ma byc mianowany na czas nieokre¶lony. Na czas okre¶lony biskup diecezjalny moze mianowac tylko wtedy, gdy zezwala na to dekret Konferencji Episkopatu.

Kan. 523 - Zachowuj±c w mocy przepis [kan. 682, § 1](#), powierzenie urz±du proboszczowskiego przys³uguje biskupowi diecezjalnemu i to przez swobodne nadanie, chyba ¿e ktoś posiada prawo prezentacji lub wyboru.

Kan. 524 - Wakuj±c± parafiê biskup diecezjalny powinien powierzyc temu, kogo po rozwa¿eniu wszystkich okoliczno¶ci, uzna za odpowiedniego do wype³niania w niej parafialnej pos³ugi, wykluczaj±c wszelki wzgl±d na osobê. Aby urobic sobie s±d o zdarno¶ci, winien wys³uchac zdania dziekana i przeprowadzic odpowiednie badania, zasiêgn±c, je¶li potrzeba, opinii niektórych prezbiterów oraz wiernych ¶wieckich.

Kan. 525 - W okresie wakansu stolicy lub przeszkody w dzia³aniu, do administratora diecezjalnego albo innego tymczasowego jej zarz±dcy nale¿y:

- 1° udzielaæ nadania lub zatwierdzac kap³anów, którzy zgodnie z prawem zostali na parafiê prezentowani lub wybrani;
- 2° mianowac proboszczów, gdy stolica wakuje lub ma przeszkodê w dzia³aniu od roku.

Kan. 526 -

§ 1. Proboszcz powinien sprawowac pieczê pastersk± w jednej tylko parafii. Jednak¿e z powodu braku kap³anów albo na skutek innych okoliczno¶ci, mo¿na takiemu proboszczowi powierzyc pieczê pastersk± o kilka s±siednich parafii.

§ 2. W tej samej parafii ma byc tylko jeden proboszcz albo moderator zgodnie z przepisem kan. 517, § 1. Odrzuca sie zwyczaj przeciwny oraz odwo³uje wszelki przeciwny przywilej.

Kan. 527 -

§ 1. Kto jest promowany do podjêcia troski pasterskiej w parafii, otrzymuje j± i obowi±zany jest pasterzowac od momentu jej objêcia w posiadanie.

§ 2. Proboszcza wprowadza w posiadanie ordynariusz miejsca lub kap³an przez niego delegowany, zachowuj±c sposób przewidziany prawem partykularnym lub zgodnym z prawem zwyczajem. Dla s³usznej wszak¿e przyczyny ten¿e ordynariusz moze dyspensowac od tego sposobu. W takim wypadku dyspensa podana do wiadomo¶ci parafii zastêpuje objêcie w posiadanie.

§ 3. Ordynariusz miejsca powinien okre¶lic czas, w którym ma nast±pic objêcie parafii w posiadanie. Po jego bezskutecznym up³ywie, moze og³osiac, ¿e parafia wakuje, chyba ¿e zaistnia³a s³uszna przeszkoda.

Kan. 528 -

§ 1. Proboszcz jest obowi±zany zatroszczyc sie o to, a¿eby przybywaj±cym w parafii g³oszone by³o nieska¿one s³owo Bo¿e. St±d zabiega o to, by wierni byli w³a¶ciwie o prawdach wiary pouczeni, zw³aszcza przez g³oszenie homilii w niedziele i ¶wiêta nakazane oraz przez nauczanie katechetyczne. Popiera te¿ dzie³a, poprzez które jest propagowany duch ewangeliczny, równie¿ w zakresie sprawiedliwo¶ci spo³ecznej. W sposób szczególny troszczy sie o katolickie wychowanie dzieci i m³odzie¿y. Wszelkimi si³ami zabiega, korzystaj±c tak¿e z pomocy wiernych, a¿eby ewangeliczne orêdzie dotar³o równie¿ do tych, którzy przestali praktykowac albo nie wyznaj± prawdziwej wiary.

§ 2. Proboszcz troszczy sie o to, a¿eby sprawowanie Eucharystii stacilo sie centrum parafialnego zgromadzenia wiernych. Pracuje nad tym, by wierni wzmacniali sie przez pobo¿ne uczestniczenie w sakramentach, a zw³aszcza czêsto przystêpowali

do sakramentów Najświętszej Eucharystii i pokuty. Stara się również o to, by wierni modlili się, także w rodzinach, oraz świadomie i czynnie uczestniczyli w liturgii. Proboszcz, pod władzą biskupa diecezjalnego, winien kierować liturgią w swojej parafii i czuwać nad tym, by nie wkradły się do niej nadużycia.

Kan. 529 -

§ 1. Pragnąc dobrze wypełniać funkcję pasterza, proboszcz powinien starać się poznać wiernych powierzonych jego pieczy. Winien zatem nawiedzać rodziny, uczestniczyć w troskach wiernych, zwłaszcza niepokojach i smutku, oraz umacniać ich w Panu, jak również - jeżeli w czymś nie pomagają - roztropnie ich koryguje. Goręcość miłości wspiera chorych, zwłaszcza bliskich śmierci, wzmacnia ich troskliwie sakramentami i poleca ich dusze Bogu. Szczególnie troski otacza biednych, cierpiących, samotnych, wygnańców oraz przeżywających szczególnie trudności. Stara się wreszcie o to, by małżonkowie i rodzice otrzymali pomoc do wypełniania własnych obowiązków oraz popiera wzrost życia chrześcijańskiego w rodzinach.

§ 2. Proboszcz uznaje i popiera własny udział wiernych w misji Kościoła, udzielając również poparcia ich stowarzyszeniom o celach religijnych. Współpracuje z własnym biskupem i diecezjalnym prezbiterium, zabiegając także o to, by wierni troszczyli się o parafialną wspólnotę, czuli się członkami zarówno diecezji, jak i Kościoła powszechnego, oraz uczestniczyli w rozwijaniu lub podtrzymywaniu tej wspólnoty.

Kan. 530 - Do funkcji specjalnie powierzonych proboszczowi należą następujące:

- 1° udzielanie chrztu;
- 2° udzielanie sakramentu bierzmowania osobom znajdującym się w niebezpieczeństwie śmierci, według przepisu [kan. 883, n. 3](#);
- 3° udzielanie Wiatyku i namaszczenia chorych, z zachowaniem wszakże przepisu [kan. 1003, §§ 2 i 3](#), a także udzielanie apostołskiego błogosławieństwa;
- 4° asystowanie przy zawieraniu małżeństw i błogosławieniu małżeństw;
- 5° odprawianie pogrzebów;
- 6° świecenie ¼ródła chrzcielnego w okresie wielkanocnym, prowadzenie procesji poza kościołem oraz dokonywanie uroczystych poświęceń poza kościołem;
- 7° bardziej uroczyste sprawowanie Eucharystii w niedziele i święta.

Kan. 531 - Chociażby kto inny wykonał parafialne zadanie, jednak ofiary przyjęte z tej okazji powinien przekazać do wspólnej kasy parafialnej, chyba że pewna jest przeciwna wola ofiarodawcy w odniesieniu do ofiar dobrowolnych. Do biskupa diecezjalnego należy - po wysłuchaniu zdania Rady kapłańskiej - wydać odpowiednie przepisy co do przeznaczenia składowanych ofiar oraz wynagrodzenia kapłanów wypełniających to zadanie.

Kan. 532 - W załatwianiu wszystkich czynności prawnych proboszcz występuje w imieniu parafii, zgodnie z przepisami prawa. Ma również troszczyć się o to, by dobra parafii były administrowane według norm kan. 1281-1288.

Kan. 533 -

§ 1. Proboszcz ma obowiązek rezydować w domu parafialnym w pobliżu kościoła. W szczególnych wszakże przypadkach, mając na uwadze sytuację przyczynę, ordynariusz miejsca może zezwolić, aby gdzie indziej zamieszkał, zwłaszcza w domu wspólnym dla wielu kapłanów, jeżeli zostanie zabezpieczone właściwie i odpowiednio wykonanie parafialnych zadań.

§ 2. Jeżeli czego innego nie domaga się poważny powód, wolno proboszczowi każdego roku opuścić parafię z racji wakacji najdłużej przez miesiąc, czy to ciągły, czy to z przerwami. Nie wlicza się do niego rekolekcji, odbywanych jeden raz w roku. Gdy proboszcz opuszcza parafię na ponad tydzień, obowiązany jest powiadomić o tym ordynariusza miejsca.

§ 3. Biskup diecezjalny powinien wydać przepisy, aby pod nieobecność proboszcza zabezpieczyć pieczę duszpasterską w parafii przez kapłana wyposażonego w potrzebne uprawnienia.

Kan. 534 -

§ 1. Po objęciu parafii proboszcz obowiązany jest odprawiać Mszę św. za powierzony sobie lud: we wszystkie niedziele i święta nakazane we własnej diecezji. Jeżeli w jakimś dniu nie może ich odprawiać wskutek uznanej przez prawo przeszkody, winien tego dokonać w te same dni przez kogo innego albo w innym dniu osobiście.

§ 2. Proboszcz pasterzujący w kilku parafiach obowiązany jest w dni wymienione w § 1, odprawiać tylko jedną Mszę św. za cały powierzony sobie lud.

§ 3. Proboszcz, który nie uczyni³ zado[¶]ła obowi[±]zkowi zgodnie z postanowieniem §§ 1 i 2, powinien jak najszybciej odprawiać tyle Mszy ¶w. za wiernych, ile opu[¶]ci³.

Kan. 535 -

§ 1. W ka[¶]dej parafii nale[¶]zy prowadziać księgi parafialne, a mianowicie ochrzczonych, ma³ł[¶]eństw, zmar³ych oraz inne, zgodnie z przepisami Konferencji Episkopatu lub biskupa diecezjalnego. Proboszcz ma czuwa[¶] nad tym, by księgi by³y w³a[¶]ciwie spisywane i przechowywane.

§ 2. W księdze ochrzczonych nale[¶]zy odnotowa[¶]ć bierzmowanie, jak równie[¶]ż to, co ma zwi[±]zek ze stanem kanonicznym wiernych z racji ma³ł[¶]eństwa, z zachowaniem wszak[¶]e przepisu [kan. 1133](#), z racji adopcji, jak równie[¶]ż przyjęcia ¶wi[¶]eceń wy[¶]szych, profesji wieczystej z³o[¶]onej w instytucie zakonnym oraz zmiany obrz[±]dku; adnotacje musz[±] by[¶]ć zawsze uwidocznione w metryce chrztu.

§ 3. Ka[¶]da parafia powinna mie[¶]ć w³asn[±] pieczę[¶]ć. Wydawane za[¶]wiadczenia kanonicznego stanu wiernych oraz wszystkie akty, które mog[±] posiada[¶]ć znaczenie prawne, maj[±] by[¶]ć podpisane przez proboszcza lub jego delegata i opatrzone pieczę[¶]ćią parafialn[±].

§ 4. Ka[¶]da parafia winna mie[¶]ć w³asny depozyt dokumentów czyli archiwum, w którym nale[¶]zy przechowywa[¶]ć księgi parafialne, ³±cznie z listami biskupów oraz innymi dokumentami, których zachowanie jest konieczne lub po[¶]zyteczne. Biskup diecezjalny lub jego delegat powinien, z okazji wizytacji lub w innym czasie, przejrze[¶]ć je wszystkie, a proboszcz ma czuwa[¶]ć nad tym, by nic z nich nie dosta³o si[¶]e do obcych r[±]k.

§ 5. Nale[¶]zy pilnie przechowywa[¶]ć tak[¶]e stare księgi parafialne, zgodnie z wymogami prawa partykularnego.

Kan. 536 -

§ 1. Je[¶]¶li zdaniem biskupa diecezjalnego, po zasi[¶]gni[¶]ciu opinii Rady kap³ańskiej, by³oby to po[¶]zyteczne, nale[¶]zy w ka[¶]dej parafii ustanowiać rad[¶]e duszpastersk[±]. Ma jej przewodniczy[¶]ć proboszcz, a cz³onkami powinni by[¶]ć wierni wraz z tymi, którzy z urz[¶]du uczestnicz[±] w trosce duszpasterskiej o parafi[¶]e i pomagaj[±] w o[¶]zywaniu dzia³alno[¶]ci pasterskiej.

§ 2. Rada duszpasterska posiada jedynie g³os doradczy i kieruje si[¶]e normami okre[¶]łonymi przez biskupa diecezjalnego.

Kan. 537 - W ka[¶]dej parafii powinna by[¶]ć rada do spraw ekonomicznych, która rz[±]dzi si[¶]e nie tylko przepisami prawa powszechnego, lecz tak[¶]e normami wydanymi przez biskupa diecezjalnego. Wierni dobrami zgodnie z tymi normami ¶wiadcz[±] proboszczowi pomoc w administrowaniu dobrami parafialnymi, z zachowaniem przepisu kan. 532.

Kan. 538 -

§ 1. Proboszcz traci swój urz[¶]d przez usuni[¶]cie lub przeniesienie, dokonane zgodnie z przepisami prawa przez biskupa diecezjalnego; przez zrzeczenie si[¶]e dla s³uszej przyczyny, dokonane przez samego proboszcza i, do wa[¶]no[¶]ci, przyj[¶]te przez biskupa diecezjalnego, jak równie[¶]ż po up³ywie czasu, je[¶]¶li proboszcz zgodnie z przepisami prawa partykularnego, o którym w kan. 522, by³ ustanowiony na oznaczony czas.

§ 2. Proboszcza, który jest cz³onkiem instytutu zakonnego albo jest inkardynowany do stowarzyszenia ¶ycia apostołskiego, usuwa si[¶]e z zachowaniem przepisu [kan. 682, § 2](#).

§ 3. Proboszcz, po uko[¶]czeniu siedemdziesi[±]tego pi[±]tego roku ¶ycia, jest proszony o z³o[¶]enie zrzeczenia si[¶]e urz[¶]du na r[¶]ce biskupa diecezjalnego, który rozwa[¶]żywszy wszystkie okoliczno[¶]ci osoby i miejsca, powinien zadecydowa[¶]ć o przyję[¶]ciu lub od³o[¶]eniu zrzeczenia. Biskup diecezjalny obowi[±]zany jest zapewni[¶]ć zrzekającemu si[¶]e odpowiednie utrzymanie i mieszkanie, maj[±]ć na uwadze normy ustalone przez Konferencj[¶]e Episkopatu.

Kan. 539 - Gdy parafia wakuje albo proboszcz, na skutek uwi[¶]zienia, zes³ania, czy wygnania, niezdolno[¶]ci lub s³abego zdrowia, lub innej przyczyny, nie mo[¶]że wype³nia[¶]ć pasterskiej pos³ugi w parafii, biskup diecezjalny winien jak najszybciej mianowa[¶]ć administratora parafii, mianowicie kap³ana, który by zast[¶]pow³ proboszcza, zgodnie z przepisem kan. 540.

Kan. 540 -

§ 1. Administrator parafii ma te same obowiązki i posiada te same uprawnienia co proboszcz, chyba że biskup diecezjalny inaczej postanowi.

§ 2. Administratorowi parafii nie wolno nic czynić, co mogłoby przynieść uszczerbek uprawnieniom proboszcza lub dobrom parafialnym.

§ 3. Po wypełnieniu swojego zadania, administrator parafii winien złożyć sprawozdanie proboszczowi.

Kan. 541 -

§ 1. W przypadku wakansu parafii, jak również wtedy, gdy proboszcz na skutek przeszkody nie może wypełniać pasterskiej posługi, kierowanie parafią, przed ustanowieniem administratora parafii, przejmuje tymczasowo wikariusz parafialny, a gdy jest ich kilku, najstarszy nominacją. Jeżeli zaś nie ma wikariusza proboszcz określony prawem partykularnym.

§ 2. Kto przejmuje kierowanie parafią zgodnie z przepisem § 1, powinien natychmiast powiadomić ordynariusza miejsca o wakansie parafii.

Kan. 542 - Kapłani, którzy według przepisu kan. 517, § 1, mają wspólnie pasterzować w jednej lub równocześnie w kilku parafiach:

1° powinni posiadać przymioty, o których w kan. 521;

2° mają być mianowani lub ustanowieni z zachowaniem przepisów kan. 522 i 524;

3° przejmują pasterzowanie dopiero z chwilą objęcia parafii w posiadanie; ich moderator obejmuje je w posiadanie zgodnie z przepisami kan. 527, § 2; dla pozostałych kapłanów złożenie wyznania wiary dokonane w sposób przewidziany prawem zastępuje objęcie w posiadanie.

Kan. 543 -

§ 1. Jeżeli kapłanom powierzono wykonywanie solidarnie pasterskiej posługi w jednej lub kilku parafiach, to każdy, według porządku przez nich ustalonego, ma obowiązek wypełniać posługę i funkcje proboszczowskie, o których w kan. 528, 529 i 530. Władza asystowania przy zawieraniu małżeństwa, jak również wszystkie uprawnienia w zakresie dyspensowania przyznane przez samo prawo proboszczom, przysługują wszystkim, ale należy z nich korzystać pod kierownictwem moderatora.

§ 2. Wszyscy kapłani, którzy należą do zespołu:

1° są związani obowiązkiem rezydencji;

2° wspólnie mają ustalać, w jakiej kolejności jeden z nich ma odprawiać za lud, zgodnie z przepisem kan. 534;

3° przy podejmowaniu czynności prawnych, sam moderator występuje w imieniu jednej lub kilku parafii powierzonych zespołowi.

Kan. 544 - Gdy ustaje urząd jednego kapłana z zespołu, o którym w kan. 517, § 1, albo moderator zespołu, a także gdy ktoś z nich staje się niezdolny do wykonywania pasterskiej posługi, nie wakuje parafia lub parafie powierzone zespołowi. Natomiast biskup diecezjalny powinien mianować nowego moderatora. Zanim jednak biskup mianuje innego, to zadanie winien wypełniać kapłan tego zespołu, najstarszy nominacją.

Kan. 545 -

§ 1. Ilekroć wydaje się to konieczne lub pożyteczne do właściwego wypełnienia pasterskiej posługi w parafii, można przydzielić proboszczowi jednego lub kilku wikariuszy parafialnych, którzy jako współpracownicy proboszcza i uczestnicy jego troski, wspólnie z proboszczem radzą i gorliwość oraz pod jego władzą, wykonują dzieło pasterskiej posługi.

§ 2. Wikariusz parafialny może być ustanowiony czy to by świadczyć pomoc w wypełnianiu całej posługi parafialnej albo w odniesieniu do całej parafii lub określonej jej części, lub w odniesieniu do określonego zespołu wiernych parafii, czy też by świadczyć pomoc w wypełnianiu oznaczonej posługi równocześnie w kilku parafiach.

Kan. 546 - Aby ktoś mógł być mianowany wikariuszem, winien posiadać święcenia prezbiteratu.

Kan. 547 - Wikariusza parafialnego swobodnie mianuje biskup diecezjalny, po wysłuchaniu, jeżeli to uzna za pożyteczne, proboszcza lub proboszczów parafii, dla których go się ustanawia, a także dziekana z zachowaniem przepisu [kan. 682, § 1](#).

Kan. 548 -

§ 1. Obowiązki i uprawnienia wikariusza parafialnego określone są, oprócz kanonów tego rozdziału, statutami diecezjalnymi a także pismem biskupa diecezjalnego, a szczegółowiej zdeterminowane zostają poleceniem proboszcza.

§ 2. Jeżeli co innego wyraźnie w piśmie biskupa diecezjalnego nie zastrzeżono, wikariusz parafialny z racji urzędu zobowiązany jest wspomagać proboszcza w całej posłudze parafialnej, z wyjątkiem odprawiania Mszy św. za lud, a także zgodnie z prawem zastępować proboszcza, jeżeli sprawa tego wymaga.

§ 3. Wikariusz parafialny przedstawia regularnie proboszczowi zamierzone lub podjęte poczynania pasterskie, tak żeby proboszcz i wikariusz lub wikariusze, mogli wspólnymi siłami wypełnić pasterskie posługę w parafii, za którą razem są odpowiedzialni.

Kan. 549 - Jeżeli biskup diecezjalny czego innego nie postanowi zgodnie z przepisem kan. 533, § 3 i jeżeli nie został ustanowiony administrator parafii, wtedy podczas nieobecności proboszcza należy zachować przepisy kan. 541, § 1. W takim wypadku wikariusz przejmuje również wszystkie obowiązki proboszcza, z wyjątkiem obowiązku odprawiania Mszy św. za lud.

Kan. 550 -

§ 1. Wikariusz parafialny jest obowiązany rezydować w parafii, a gdy został ustanowiony dla kilku parafii równocześnie, w jednej z nich. Jednakże na skutek słusznej przyczyny ordynariusz miejsca może zezwolić, by zamieszkał gdzie indziej, zwłaszcza w domu wspólnym dla wielu kapłanów, o ile nie ucierpi z tego powodu wykonywanie pasterskich zadań.

§ 2. Ordynariusz miejsca winien zatroszczyć się o to, by proboszcz i wikariusze praktykowali wedle możliwości jak najlepszą formę życia wspólnego w domu parafialnym.

§ 3. Odnosząc do czasu wakacji, wikariusz ma takie samo prawo jak proboszcz.

Kan. 551 - W odniesieniu do ofiar, jakie wierni składają wikariuszowi z okazji wykonywania pasterskiej posługi, należy zachować przepis kan. 531.

Kan. 552 - Biskup diecezjalny lub administrator diecezji może dla słusznej przyczyny usunąć wikariusza parafialnego z zachowaniem przepisu [kan. 682, § 2](#).

Rozdział VII

DZIEKANI

Kan. 553 -

§ 1. Wikariusz rejonowy, zwany także dziekanem albo archiprezbiterem, albo jeszcze inaczej, jest kapłanem, który stoi na czele wikariatu rejonowego (dekanatu).

§ 2. Jeżeli czego innego nie postanawia prawo partykularne, dziekana mianuje biskup diecezjalny, po wysłuchaniu zgodnie ze swoim roztropnym osądem zdania kapłanów pełniących posługę w danym dekanacie.

Kan. 554 -

§ 1. Na urząd dziekana, który nie jest związany z urzędem proboszcza określonej parafii, biskup powinien wybrać kapłana, jakiego uzna za odpowiedniego, po rozważeniu okoliczności miejsca i czasu.

§ 2. Dziekana należy mianować na pewien czas, określony prawem partykularnym.

§ 3. Na skutek słusznej przyczyny, zgodnie z własnym roztropnym osądem, biskup diecezjalny może swobodnie usunąć dziekana z urzędu.

Kan. 555 -

§ 1. Oprócz uprawnień prawomocnie mu udzielonych przez prawo partykularne, dziekan ma obowiązek i prawo:

- 1° popierać i koordynować w ramach dekanatu wspólną działalność pasterską;
- 2° czuwać nad tym, by duchowni jego okręgu prowadzili życie odpowiadające ich stanowi i troskliwie wypełniali swoje obowiązki;
- 3° czuwać nad tym, by święte czynności były sprawowane zgodnie z przepisami liturgicznymi, by czystość i piękno kultu i sprzętu liturgicznego, zwłaszcza w sprawowaniu i przechowywaniu Najświętszego Sakramentu były starannie utrzymywane; żeby księgi parafialne były w sposób należyty spisywane i należycie przechowywane, dobra kościelne prawidłowo administrowane, a budynek parafialny otoczony w sposób należyty troską.

§ 2. Dziekan w powierzonym sobie dekanacie:

- 1° zabiega o to, aby duchowni zgodnie z postanowieniami prawa partykularnego, uczestniczyli w określonym czasie w prelekcjach, spotkaniach teologicznych lub konferencjach, według postanowienia [kan. 279, § 2](#);
- 2° troszczy się o dostarczenie pomocy duchowych proboszczom swego okręgu; najbardziej za tym troszczy się o tych kapłanów, którzy znajdują się w trudniejszych okolicznościach lub przeżywają jakieś problemy.

§ 3. Dowiedziawszy się o poważnej chorobie proboszcza w swoim rejonie, dziekan winien zatroszczyć się o to, aby nie był on pozbawiony pomocy duchowej i materialnej, a w przypadku śmierci odprawiony był godny pogrzeb. Ma zatroszczyć się również o to, aby podczas choroby czy śmierci nie zostały zabrane lub nie zaginęły księgi, dokumenty, sprzęt liturgiczny oraz inne przedmioty należące do kultu.

§ 4. Dziekan ma obowiązek wizytować parafie swojego rejonu w sposób określony przez biskupa diecezjalnego.

Rozdział VIII

REKTORZY KOŚCIOŁÓW I KAPELANI

Art. 1 REKTORZY KOŚCIOŁA

Kan. 556 - Przez rektorów kościołów rozumie się tutaj kapłanów, którym powierzono troskę o jakiś kościół, który nie jest ani parafialny, ani kapitulny, ani złączony z domem wspólnoty zakonnej lub stowarzyszenia życia wspólnego, którzy sprawują w nim święte czynności.

Kan. 557 -

§ 1. Rektora kościoła mianuje swobodnie biskup diecezjalny, z zachowaniem prawa wyboru lub prezentacji, jeżeli komuś zgodnie z prawem przysługuje. W takim przypadku biskup diecezjalny zatwierdza lub ustanawia rektora.

§ 2. Również wtedy, gdy kościół należy do jakiegoś instytutu kleryckiego na prawie papieskim, biskupowi diecezjalnemu przysługuje prawo ustanowienia rektora przedstawionego przez przełożonego.

§ 3. Rektorem kościoła złączonego z seminarium lub innym kolegium kierowanym przez duchownych, jest rektor seminarium lub kolegium, chyba że biskup diecezjalny inaczej postanowi.

Kan. 558 - Zachowując przepis kan. 262, rektor w powierzonym sobie kościele nie może sprawować czynności parafialnych, o których w [kan. 530, nn. 1-6](#), bez zgody, a w razie potrzeby także delegacji proboszcza.

Kan. 559 - W powierzonym sobie kościele rektor może odprawiać nabożeństwa liturgiczne, nawet uroczyste, z zachowaniem prawnie ustanowionych przepisów fundacyjnych i - jeżeli zgodnie z osędem ordynariusza miejsca - nie będzie to w żaden sposób szkodliwym posługą parafialnej.

Kan. 560 - Jeżeli ordynariusz miejsca uzna to za pożyteczne, może rektorowi nakazać, ażeby w powierzonym mu kościele sprawował dla wiernych określone funkcje, nawet parafialne, jak również, by kościół był dostępny dla pewnych zespołów wiernych, w celu odprawiania w nim obrzędów liturgicznych.

Kan. 561 - Bez zezwolenia rektora lub innego prawnego przełożonego nie wolno nikomu w kościele sprawować Eucharystii, udzielać sakramentów lub odprawiać innych funkcji liturgicznych. Wyrażenie zgody lub jej odmowa muszą być dokonane zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 562 - Rektor kościoła, pod władzą ordynariusza miejsca i z zachowaniem prawnych statutów oraz praw nabytych, obowiązany jest czuwać, aby funkcje liturgiczne godziwie były sprawowane w kościele z zachowaniem przepisów liturgicznych i kanonicznych, zobowiązania wiernie wypełniane, dobra starannie administrowane, by sprzęt liturgiczny i budynki sakralne były restaurowane i ozdabiane, by nie działo się nic, co nie przystoi świętemu miejscu oraz poszanowaniu domu Boga.

Kan. 563 - Zgodnie z własnym osędem, ordynariusz miejsca może dla słusznej przyczyny usunąć rektora kościoła, chociażby był przez innych wybrany lub prezentowany, z zachowaniem przepisu kan. 682, § 2.

Art. 2 KAPELANI

Kan. 564 - Kapłanem jest kapłan, któremu powierza się przynajmniej częściowo stała troska pasterska o jakąś wspólnotę lub specjalny zespół wiernych, wykonywaną zgodnie z postanowieniami prawa powszechnego lub partykularnego.

Kan. 565 - Jeżeli w prawie czego innego nie zastrzeżono albo komuś nie przysługują, zgodnie z prawem, jakieś specjalne uprawnienia, kapłana mianuje ordynariusz miejsca, który też ustanawia prezentowanego lub zatwierdza wybranego.

Kan. 566 -

§ 1. Kapelan winien być wyposażony we wszystkie uprawnienia, których wymaga właściwe sprawowanie troski pasterskiej. Oprócz tego, co przyznaje kapelanowi prawo partykularne lub specjalna delegacja, posiada on na mocy urzędu władzę spowiadania wiernych powierzonych jego pieczy, a także głoszenia im słowa Bożego, udzielania Wiatyku i namaszczenia chorych oraz sakramentu bierzmowania tym, którzy znajdują się w niebezpieczeństwie śmierci.

§ 2. W szpitalach, więzieniach i podczas morskiej podróży, kapelan posiada ponadto władzę, którą może wykonywać tylko w tych miejscach, rozgrzeszenia z cenzur wiążących moc samego prawa, ale nie zarezerwowanych i nie zdeklarowanych, z zachowaniem jednak przepisu kan. 976.

Kan. 567 -

§ 1. Gdy idzie o kapelana domu laickiego instytutu zakonnego, to ordynariusz miejsca nie powinien go mianować bez konsultacji z przełożonym, który ma prawo zaproponować jakiegoś kapłana, po wysłuchaniu zdania wspólnoty.

§ 2. Da kapelana należy odprawianie lub kierowanie funkcjami liturgicznymi. Nie wolno mu jednak mieszać się do zarządu wewnętrznego instytutu.

Kan. 568 - W miarę możliwości należy mianować kapelanów dla tych, którzy ze względu na warunki życia nie mogą korzystać ze zwyczajnej posługi proboszczów, a więc dla emigrantów, wygnańców, uchodźców, koczowników, odbywających podróże morską.

Kan. 569 - Pozycja kapelanów wojskowych jest regulowana specjalnymi ustawami.

Kan. 570 - Jeżeli z siedzibą jakiejś wspólnoty lub zespołu, jest związany kościół nieparafialny, kapelanem powinien być rektor tego kościoła, chyba że czego innego domaga się troska o wspólnotę lub kościół.

Kan. 571 - W wykonywaniu swojego pasterskiego zadania, kapelan powinien utrzymywać należyty kontakt z proboszczem.

Kan. 572 - Gdy idzie o usunięcie kapelana, należy zachować przepisy [kan. 563](#).

Tytu³ I

NORMY WSPÓLNE WSZYSTKIM INSTYTUTOM ŹYCIA

KONSEKROWANEGO

Kan. 573 -

§ 1. Źycie konsekrowane przez profesjê rad ewangelicznych jest trwa³± form± Źycia, w której wierni pod dzia³aniem Ducha Źwiêtego na¶laduj±c dok³adniej Chrystusa, oddaj± siê ca³kowicie umi³owanemu nade wszystko Bogu, a¿eby - po¶wiêceni z nowego i szczególnego tytu³u dla chwa³y Boga, budowania Ko¶cio³a i zbawienia ¶wiata - osi±gn±æ doskona³± mi³o¶æ w s³u¿bie Królestwa Bo¿ego i, stawszy siê w Ko¶ciele wyra¼nym znakiem, zapowiadaæ niebiesk± chwa³ê.

§ 2. Tê w³a¶nie formê Źycia w instytutach Źycia konsekrowanego, kanonicznie erygowanych przez kompetent± w³adzê Ko¶cio³a, podejmuj± w sposób wolny ci wierni, którzy przez ¶luby lub inne zobowi±zania, zgodnie z przepisami w³asn±ch instytutów, zobowi±zuj± siê do zachowania ewangelicznych rad czysto¶ci, ubóstwa i pos³uszeñstwa oraz przez mi³o¶æ, do której prowadz±, ±cz± siê w sposób szczególny z Ko¶cio³em i jego tajemnic ±.

Kan. 574 -

§ 1. Stan tych, którzy we wspomnian±ch instytutach praktykuj± rady ewangeliczne, nale¿y niew±tpliwie do Źycia i ¶wiêto¶ci Ko¶cio³a, st±d powinien byæ przez wszystkich w Ko¶ciele szanowany i popierany.

§ 2. Do tego stanu Źycia niektórzy wierni ± specjalnie przez Boga powo³ywani, a¿eby w Źyciu Ko¶cio³a korzystali ze szczególnego daru oraz, zgodnie z celem i duchem instytutu, pomagali w Jego zbawczej misji.

Kan. 575 - Rady ewangeliczne, oparte na nauce i przyk³adzie Chrystusa-Nauczyciela, ± darem Bo¿ym, który Ko¶ció³ otrzyma³ od Pana i z Jego ±aski ustawicznie zachowuje.

Kan. 576 - Do kompetentnej w³adzy ko¶cielnej nale¿y interpretacja rad ewangelicznych, prawne regulowanie ich praktyki, ustanawianie sta³ych form takiego Źycia przez kanoniczn± aprobatê, jak równie¿ odpowiednia troska, aby instytuty wzrasta³y i rozwija³y siê zgodnie z duchem ich za³o¿ycieli i zdrowych tradycji.

Kan. 577 - Bardzo liczne ± w Ko¶ciele instytuty Źycia konsekrowanego, które posiadaj± ró¿ne dary, wed³ug udzielonej im ±aski: na¶laduj±c dok³adnie Chrystusa, czy to modl±cego siê, czy g³oszc±cego Królestwo Bo¿e, czy czyni±cego ludziom dobrze, czy te¿ obcuj±cego z nim w ¶wiecie, zawsze jednak wype³niaj±cego wolê Ojca.

Kan. 578 - Wszyscy powinni wiernie zachowywać myślenie i zamierzenia założycieli, zatwierdzone przez kompetentną władzę kościelną dotyczące natury, celu, ducha i charakteru instytutu, jak również zdrowych jego tradycji, co stanowi dziedzictwo tegoż instytutu.

Kan. 579 - Biskupi diecezjalni mogą, każdy na własnym terytorium, erygować formalnym dekretem instytuty życia konsekrowanego, po niezbędnej konsultacji Stolicy Apostolskiej.

Kan. 580 - Agregacja jednego instytutu życia konsekrowanego do drugiego jest zarezerwowana kompetentnej władzy instytutu agregującego, z zachowaniem zawsze kanonicznej autonomii instytutu agregowanego.

Kan. 581 - Dzielenie instytutu na części, niezależnie od tego, jak noszą nazwę, erygowanie ich od nowa, łączenie już erygowanych lub dokonywanie innego rodzaju zmian, należy do kompetentnej władzy instytutu, zgodnie z postanowieniami konstytucji.

Kan. 582 - Łączenie i unia instytutów życia konsekrowanego jest zarezerwowane tylko Stolicy Apostolskiej. Jej również jest zarezerwowane tworzenie konfederacji lub federacji.

Kan. 583 - Zmiany podejmowane w instytutach życia konsekrowanego, dotyczące tych elementów, które uzyskały aprobatę Stolicy Apostolskiej, nie mogą być dokonywane bez jej zgody.

Kan. 584 - Zniesienie instytutu należy do wyłącznej kompetencji Stolicy Apostolskiej, której też jest zastrzeżona decyzja odwołanie do dóbr doczesnych instytutu.

Kan. 585 - Zniesienie części instytutu należy do kompetentnej władzy tegoż instytutu.

Kan. 586 -

§ 1. Poszczególnym instytutom przyznaje się własną autonomię życia, zwłaszcza w zakresie zarządzania, dzięki której niech posiadają w Kościele własną dyscyplinę, a także zachowują własne dziedzictwo, o którym mowa w kan. 578.

§ 2. Ordynariusze miejsca winni tę autonomię zachowywać i jej strzec.

Kan. 587 -

§ 1. Dla lepszej ochrony własnego powołania oraz identyczności poszczególnych instytutów, kodeks fundamentalny, czyli konstytucje każdego instytutu, oprócz tego, co nakazuje zachować kan. 578, powinny zawierać także normy fundamentalne odnośnie do zarządzania instytutem i dyscypliny członków, włączania członków oraz ich formacji, jak również przedmiotu podejmowanych świętych zobowiązań.

§ 2. Kodeks ten jest zatwierdzany przez kompetentną władzę kościelną i tylko za jej zgodą może być zmieniony.

§ 3. W tym kodeksie należy odpowiednio zharmonizować elementy duchowe i prawne; przy czym jednak nie powinno się mnożyć norm prawnych bez konieczności.

§ 4. Pozostałe normy, wydane przez kompetentny instytut, winny być zebrane w innych kodeksach, które mogą być odpowiednio odnawiane i przystosowywane, stosownie do wymagań miejsca i czasu

Kan. 588 -

§ 1. Stan życia konsekrowanego nie jest ze swej natury ani klerycki, ani laicki.

§ 2. Instytut nazywa się kleryckim wtedy, gdy z racji celu, czyli zamierzenia założyciela, ewentualnie na podstawie prawomocnej tradycji, pozostaje pod zarządzeniem duchownych, podejmuje wykonywanie święceń i jako taki jest uznawany przez władzę kościelną.

§ 3. Natomiast instytut nazywa się laicki wtedy, gdy został uznany za taki przez władzę kościelną, na mocy jego natury, charakteru i celu ma właściwe sobie zadanie, określone przez założyciela czy prawnie ustaloną tradycję, nie zawierając w sobie wykonywania święceń.

Kan. 589 - Instytut życia konsekrowanego nazywa się instytutem na prawie papieskim, jeżeli został erygowany przez Stolicę Świętą albo otrzymał od niej formalny dekret zatwierdzający. Jest natomiast na prawie diecezjalnym, gdy został erygowany przez biskupa diecezjalnego, a nie otrzymał od Stolicy Apostolskiej dekretu zatwierdzającego.

Kan. 590 -

§ 1. Ponieważ instytuty życia konsekrowanego są w sposób specjalny poświęcone na służbę Bogu i całemu Kościołowi, stąd ze szczególnej racji podlegają najwyższej władzy kościelnej.

§ 2. Każdy członek obowiązany jest okazywać uległość Papieżowi jako swemu najwyższemu przełożonemu, również z racji świętych więzów posuszeństwa.

Kan. 591 - Mając na uwadze większe dobro instytutów oraz troskę o zabezpieczenie potrzeb apostolatu, Papież, na mocy swego prymatu obejmującego cały Kościół, może ze względu na wspólny pożytek wyjmować instytuty życia konsekrowanego spod kierownictwa ordynariuszy miejsca i poddawać je tylko sobie lub innej władzy kościelnej.

Kan. 592 -

§ 1. W celu zacieśnienia wspólnoty instytutów ze Stolicą Apostolską, każdy najwyższy przełożony ma obowiązek - w sposób i w czasie przez nią określonym - przesyłać do Stolicy Apostolskiej krótkie sprawozdanie dotyczące stanu i życia instytutu.

§ 2. Przełożeni każdego instytutu powinni upowszechniać znajomość tych dokumentów Stolicy Apostolskiej, które dotyczą powierzonych im członków, jak również zatroszczyć się o to, by były przestrzegane.

Kan. 593 - Z zachowaniem w mocy kan. 586 instytuty na prawie papieskim podlegają bezpośrednio i wyłącznie władzy Stolicy Apostolskiej w zakresie wewnętrznego zarządu i dyscypliny.

Kan. 594 - Instytut na prawie diecezjalnym pozostaje, z zachowaniem kan. 586, pod szczególną opieką biskupa diecezjalnego.

Kan. 595 -

§ 1. Do biskupa, w którego diecezji znajduje się dom główny, należy zatwierdzanie konstytucji i potwierdzanie prawnie wprowadzonych w nich zmian, z zachowaniem wszakże tego, do czego przywołuje się Stolica Apostolska. Należy do niego również załatwianie ważniejszych spraw, dotyczących całego instytutu, a przekraczających kompetencje władzy wewnętrznej. Gdy instytut objęty swym zasięgiem już kilka diecezji, biskup powinien się konsultować z pozostałymi biskupami diecezjalnymi.

§ 2. Biskup diecezjalny może w poszczególnych przypadkach dyspensować od przepisów konstytucji.

Kan. 596 -

§ 1. Przełożeni instytutów oraz kapituły posiadają w odniesieniu do podległych im członków władzę określoną prawem powszechnym i konstytucjami.

§ 2. Natomiast w zakonnych instytutach kleryckich na prawie papieskim posiadają ponadto kościelną władzę rządzenia, w zakresie zarówno zewnętrznym, jak i wewnętrznym.

§ 3. Do władzy, o której w § 1, mają zastosowanie przepisy [kan. 131, 133 i 137-144](#).

Kan. 597 -

§ 1. Do instytutu życia konsekrowanego może być przyjęty każdy katolik, kierujący się w³a¶ciw± intencj±, posiadaj±cy przymioty wymagane prawem powszechnym i w³asnym instytutu, nie zwi±zany ¿adn± przeszkod±.

§ 2. Nikt nie może być dopuszczony bez odpowiedniego przygotowania.

Kan. 598 -

§ 1. Każdy instytut mając na uwadze w³asny charakter i cele powinien okre¶li± w swoich konstytucjach sposób realizowania rad ewangelicznych czysto¶ci, ubóstwa i pos³uszeñstwa, zgodnie z w³asnym sposobem ¿ycia.

§ 2. Wszyscy cz³onkowie powinni nie tylko wiernie i ca³kowicie zachowywa± rady ewangeliczne, lecz tak¿e zgodnie z prawem w³asnego instytutu uk³ada± swoje ¿ycie i zd±¿a± do osi±gniêcia doskona³o¶ci w³asnego stanu.

Kan. 599 - Ewangeliczna rada czysto¶ci podejmowana ze wzglêdu na Królestwo niebieskie, bêd±ca znakiem przysz³ego ¶wiata i Źród³em obfitej p³odno¶ci w niepodzielnym sercu, zawiera w sobie obowi±zek doskona³ej wstrzemiêliwo¶ci w celibacie.

Kan. 600 - Ewangeliczna rada ubóstwa do na¶ladowania Chrystusa, który bêd±c bogaty sta³ siê dla nas cierpi±cym niedostatek, prócz ¿ycia w rzeczywisto¶ci i w duchu ubogiego, prowadzonego pracowicie w trze¼wo¶ci i dalekiego od ziemskich bogactw, niesie ze sob± zale¿no¶æ i ograniczenie w u¿ywaniu dóbr i dysponowaniu nimi, zgodnie z w³asnym prawem poszczególnych instytutów.

Kan. 601 - Ewangeliczna rada pos³uszeñstwa, podejmowana w duchu wiary i mi³o¶ci do na¶ladowania Chrystusa pos³usznego a¿ do ¶mierci, zobowi±zuje do podporz±dkowania w³asnej woli prawowitym prze³o¿onym, zastêpuj±cym Boga, gdy wyda± polecenia zgodnie z w³asnymi konstytucjami.

Kan. 602 - Braterskie wspó³¿ycie, w³a¶ciwe ka¿demu instytutowi, poprzez które wszyscy cz³onkowie jednocz± siê w szczególne jakby rodzinê w Chrystusie, tak powinno by± okre¶lone, a¿eby stawa³o siê dla wszystkich wzajemnym wsparciem w wype³nianiu w³asnego powo³ania. Przez bratersk± za¶ wspólnotê zaszczerpiona i ugruntowan± w mi³o¶ci, cz³onkowie winni stae siê przyk³adem powszechnego pojednania w Chrystusie.

Kan. 603 -

§ 1. Oprócz instytutów życia konsekrowanego, uznaje Ko¶ció³ ¿ycie pustelnicze, czyli anachoretyczne, w którym wierni przez surowsze odsuniêcie siê od ¶wiata, milczenie odosobnienia, gorliw± modlitw± i pokut± po¶wiêcaj± swoje ¿ycie na chwa³ê Boga i zbawienie ¶wiata.

§ 2. Prawnie uznaje siê za pustelnika osobê po¶wiêcon± Bogu w ¿yciu konsekrowanym, je¶li poprzez ¶lub albo inne ¶wiête wiêzy zobowi±zuje siê publicznie wobec biskupa diecezjalnego do praktykowania trzech rad ewangelicznych i pod jego kierownictwem zachowuje w³a¶ciwy tryb ¿ycia.

Kan. 604 -

§ 1. Do wspomnianych form życia konsekrowanego dochodzi stan dziewic, które - wyrażając święty zamiar gruntowniejszego naśladowania Chrystusa - są Bogu poświęcone przez biskupa diecezjalnego według zatwierdzonego obrzędu liturgicznego, zostają zaślubione mistycznie Chrystusowi, Synowi Bożemu, i przeznaczone na służbę Kościołowi.

§ 2. Dziewice mogą się zrzekać dla wierniejszego wypełnienia swojego zamiaru oraz dla służby Kościołowi, odpowiadając ich własnemu stanowi i wykonywanej przy wzajemnej pomocy.

Kan. 605 - Tylko Stolicy Apostolskiej rezerwuje się zatwierdzanie nowych form życia konsekrowanego. Biskupi diecezjalni niech starają się rozpoznać nowe dary życia konsekrowanego, powierzane przez Ducha Świętego Kościołowi, i wspomagać ich promotorów, ażeby możliwie najlepiej wyrażali swoje zażyczenia i zabezpieczali odpowiednimi statutami, posługując się zwyczajami ogólnymi zasadami podanymi w tej części.

Kan. 606 - Co się tutaj postanawia o instytutach życia konsekrowanego oraz o ich członkach, odnosi się w jednakowym stopniu do mężczyzn i kobiet, chyba że co innego wynika z kontekstu lub natury rzeczy.

Tytuł II

INSTYTUTY ZAKONNE

Kan. 607 -

§ 1. Życie zakonne, jako poświęcenie całej osoby, ukazuje przedziwne zaślubiny w Kościele dokonane przez Boga, stanowiące znak przyszłego wieku. Dzięki temu osoba zakonna dokonuje całkowitego oddania się, jakby złożenia się Bogu w ofierze, na skutek czego całe jej istnienie staje się ustawiczna czcią Boga w miłości.

§ 2. Instytut zakonny jest wspólnotą, której członkowie, zgodnie z własnym prawem, składają śluby wieczyste lub czasowe, ale odnawiane po upływie czasu oraz podejmują braterskie współżycie we wspólnocie.

§ 3. Publiczne świadectwo, jakie zakonnicy winni dawać Chrystusowi i Kościołowi, wymaga oddzielenia się od świata, zgodnie z charakterem i celem każdego instytutu.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział I

DOMY ZAKONNE ICH EREKCJA I ZNOSZENIE

Kan. 608 - Zakonna społeczność winna mieszkać w domu prawnie ustanowionym, pozostając pod władzą przełożonego wyznaczonego zgodnie z przepisem prawa. Każdy dom powinien mieć przynajmniej kaplicę, w której należy odprawiać i przechowywać Eucharystię, ażeby była rzeczywistym centrum wspólnoty.

Kan. 609 -

§ 1. Domy instytutu zakonnego są erygowane przez władzę kompetentną zgodnie z konstytucjami, po uzyskaniu wcześniej pisemnej zgody biskupa diecezjalnego.

§ 2. Na erekcję klasztoru mniszek wymagane jest ponadto zezwolenie Stolicy Apostolskiej.

Kan. 610 -

§ 1. Dokonywanie erekcji domu trzeba mieć na uwadze pożytek Kościoła oraz instytutu, jak również zadbać o to, co jest potrzebne do właściwego podjęcia przez członków życia zakonnego zgodnie z celami i duchem instytutu.

§ 2. Dom wolno erygować jedynie wtedy, gdy roztropnie się przewiduje, że będzie można odpowiednio zarządzać potrzebom członków.

Kan. 611 - Zezwolenie biskupa diecezjalnego na założenie domu zakonnego jakiegoś instytutu zawiera w sobie prawo do:

1° prowadzenia życia zgodnie z charakterem i własnymi celami instytutu;

2° wykonywania zgodnie z przepisami prawa własnych dzieł z uwzględnieniem warunków dołączonych do zezwolenia;

3° posiadania kościoła, gdy idzie o instytuty kleryckie, z zachowaniem przepisu [kan. 12 15, § 3](#), oraz wykonywania świętych posług zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 612 - Wymagana jest zgoda biskupa diecezjalnego na przeznaczenie domu zakonnego na dzieła apostolskie inne od tych, dla których był ustanowiony. Nie jest ona jednak potrzebna, gdy chodzi o zmiany, które przy zachowaniu przepisów fundacyjnych odnoszą się tylko do wewnętrznego zarządu i dyscypliny.

Kan. 613 -

§ 1. Dom zakonny kanoników regularnych i mnichów, pozostający pod kierownictwem i pieczęcią własnego przełożonego, jest domem niezależnym, chyba że co innego postanawiają konstytucje.

§ 2. Przełożony domu niezależnego jest na mocy prawa przełożonym wyższym.

Kan. 614 - Klasztory mniszek związane z jakimś instytutem męskim, zachowują własny sposób życia i zarządzania, zgodnie z konstytucjami. Wzajemne prawa i obowiązki należy określić w ten sposób, żeby wspomniane związane mogło pomnożyć dobro duchowe.

Kan. 615 - Klasztor niezależny, który poza własnym przełożonym nie ma innego wyższego przełożonego ani nie jest związany z jakimś instytutem zakonnym w ten sposób, żeby przełożony tego instytutu miał określone przez konstytucje władzę nad tym klasztor, jest powierzony szczególnemu nadzorowi biskupa diecezjalnego, zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 616 -

§ 1. Dom zakonny prawnie erygowany może być zniesiony przez najwyższego przełożonego zgodnie z przepisami konstytucji, po zasięgnięciu rady biskupa diecezjalnego. O majątku znoszonego domu winno zdecydować własne prawo instytutu, z zachowaniem jednak woli fundatorów lub ofiarodawców, jak również praw słusznie nabytych.

§ 2. Zniesienie jedynego domu jakiegos instytutu należy do Stolicy Apostolskiej, której też rezerwuje się w tym wypadku decyzję odnośnie do majątku.

§ 3. Zniesienie domu niezależnego, o którym w kan. 613, należy do kapituły generalnej, chyba że inaczej postanawiają konstytucje.

§ 4 Zniesienie niezależnego klasztoru mniszek należy do Stolicy Apostolskiej, z zachowaniem, odnośnie do majątku, przepisów konstytucji.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział II

ZARZĄD INSTYTUTÓW

Art. 1

PRZEŁOŻENI I RADY

Kan. 617 - Przełożeni powinni wypełniać swoje funkcje i wykonywać władzę zgodnie z postanowieniami prawa powszechnego oraz własnego.

Kan. 618 - Przełożeni otrzymani od Boga przez posługę Kościoła władzę powinni wykonywać w duchu służby. Nastawieni więc na przyjmowanie woli Bożej, w wykonywaniu swej posługi mają kierować podwładnymi jako synami Bożymi i odnosić się z szacunkiem do ich ludzkiej godności mając popierać dobrowolne posuszeństwo. Winni też chętnie ich wysłuchiwać i popierać wspólnie inicjatywę mającą na uwadze dobro instytutu i Kościoła. Zawsze jednak zachowują władzę w zakresie podejmowania rozstrzygnięć i wydawania poleceń.

Kan. 619 - Przełożeni powinni gorliwie wypełniać swój urząd i wraz z powierzonymi sobie członkami starać się budować braterską w Chrystusie wspólnotę, w której szuka się i miękuje przede wszystkim Boga. Powinni więc karmić często swoich podwładnych słowem Bożym i doprowadzać do sprawowania świętej liturgii. Mają być dla nich przykładem w pielęgnowaniu cnót oraz w zachowywaniu przepisów i tradycji własnego instytutu. Niech starają się zaradzać odpowiednio ich potrzebom, niech troszczą się o chorych i odwiedzają ich, niech poskramiają niespokojnych, pocieszają marnodusznych i będą dla wszystkich cierpliwi.

Kan. 620 - Do wyższych przełożonych zalicza się tych, którzy kierują całym instytutem lub jego prowincją, czy inni zrównani z nimi czelnicami lub domem niezależnym. Zalicza się do nich również ich zastępców. Do wymienionych dochodzi opat-prymas oraz przełożony kongregacji monastycznej, którzy jednak nie posiadają całej władzy, jak prawo powszechne przyznaje wyższym przełożonym.

Kan. 621 - Połączenie wielu domów pod kierownictwem jednego przełożonego stanowiące bezpośrednio część tego instytutu i kanonicznie erygowane przez uprawnionego przełożonego, nazywa się prowincją.

Kan. 622 - Najwyższy przełożony otrzymuje władzę nad wszystkimi prowincjami instytutu, domami i członkami, a powinien ją wykonywać zgodnie z przepisami własnego prawa. Pozostali przełożeni posiadają władzę w ramach swojego zadania.

Kan. 623 - Aby członkowie mogli być ważnie mianowani lub wybierani na przełożonych, wymaga się upływu odpowiedniego czasu od złożenia profesji wieczystej lub definitywnej, określonego prawem własnym, a gdy idzie o wyższych przełożonych, w konstytucjach.

Kan. 624 -

§ 1. Prze³o¿eni winni byæ ustanawiani na okre¶lony i odpowiedni przeci±g czasu, zgodnie z natur± i potrzebami instytutu, chyba ¿e - w odniesieniu do najwy¿szego prze³o¿onego lub prze³o¿onych domu niezale¿nego - inaczej postanawia± konstytucje.

§ 2. Prawo w³asne powinno przez odpowiednie normy zadbaæ, aby prze³o¿eni ustanawiani na okre¶lony czas, nie sprawowali urzêdów, z którymi ±±czy siê w³adza rz±dzenia, przez d³u¿szy okres bez przerw.

§ 3. Mog± byæ jednak usuniêci z urzêdu podczas trwania kadencji, ewentualnie przeniesieni na inny urz±d, na skutek przyczyn okre¶lonych we w³asnym prawie.

Kan. 625 -

§ 1. Najwy¿szy prze³o¿ony powinien byæ ustanawiany przez kanoniczny wybór, zgodnie z postanowieniami konstytucji.

§ 2. Wyborom prze³o¿onego klasztoru niezale¿nego, o którym w kan. 615, oraz najwy¿szego prze³o¿onego instytutu na prawie diecezjalnym, przewodniczy biskup domu g³ównego.

§ 3. Pozostali prze³o¿eni winni byæ ustanawiani zgodnie z przepisami konstytucji; jednak¿e w ten sposób, ¿e - gdy s± wybierani - zawsze wymagaj± zatwierdzenia ze strony kompetentnego prze³o¿onego wy¿szego; je¶li za¶ s± mianowani, wcze¶niej powinna mieæ miejsce odpowiednia konsultacja.

Kan: 626 - Prze³o¿eni w nadawaniu urzêdów, cz³onkowie w dokonywaniu wyborów powinni zachowaæ przepisy prawa powszechnego oraz w³asnego prawa, a tak¿e powstrzymywaæ siê od jakichkolwiek nadu¿yæ oraz wzglêdów osobistych. Maj±c za¶ przed oczyma tylko Boga i dobro instytutu, powinni mianowaæ lub wybieraæ tych, których wobec Pana uznaj± za rzeczywicie godnych i odpowiednich. Ponadto w dokonywaniu wyborów winni siê powstrzymaæ od pozyskiwania wyborców bezpo¶rednio lub po¶rednio, dla siebie lub dla innych.

Kan. 627 -

§ 1. Prze³o¿eni powinni mieæ w³asn± radê, ustanowion± zgodnie z postanowieniami konstytucji, i korzystaæ z jej pomocy w wykonywaniu swojego urzêdu.

§ 2. Oprócz wypadków okre¶lonych prawem powszechnym, w³asne prawo powinno ustalaæ sytuacje, w których do wa¿nego dzia³ania wymagana jest zgoda lub rada, wyra¿ane zgodnie z postanowieniem

[kan. 127.](#)

Kan. 628 -

§ 1. Prze³o¿eni, ustanowieni przez w³asne prawo instytutu, powinni w okre¶lonym czasie wizytowaæ domy i cz³onków sobie powierzonych zgodnie z przepisami wspomnianego prawa w³asnego.

§ 2. Biskup diecezjalny ma prawo i obowi±zek wizytowaæ, tak¿e w zakresie dyscypliny zakonnej :

1° niezależne klasztory, o których w [kan. 615](#);

2° poszczególne domy instytutu na prawie diecezjalnym, położone na jego terytorium.

§ 3. Członkowie winni z zaufaniem odnosić się do wizytatora, a gdy prawnie o coś pyta; mają obowiązek odpowiadać zgodnie z prawdą w miarę możliwości. Nikomu zażądaniu nie wolno w jakikolwiek sposób odwoływać członków od wypełniania tego obowiązku ani też w inny sposób udaremniać celu wizytacji.

Kan. 629 - Członkowie powinni przebywać każdy w swoim domu i nie opuszczają go, poza wypadkami przewidzianymi we własnym prawie.

Kan. 630 -

§ 1: Członkowie powinni zostawiać swoim podwładnym należną wolność w zakresie korzystania z sakramentu pokuty i kierownictwa duchowego, z zachowaniem wszelkiej dyscypliny instytutu.

§ 2. Zgodnie z przepisami własnego prawa, członkowie mają troszczyć się o to, aby ich podwładni mieli do dyspozycji odpowiednich spowiedników, u których mogliby się często spowiadać.

§ 3. W klasztorach mniszek, w domach formacji oraz w większych wspólnotach laickich, powinni być zwyczajni spowiednicy, zatwierdzeni przez ordynariusza miejsca, po konsultacji z zainteresowanymi wspólnotami, bez obowiązku jednak przystępowania do nich.

§ 4. Członkowie nie powinni spowiadać swoich podwładnych, chyba że sami dobrowolnie o to proszą.

§ 5. Podwładni powinni z zaufaniem przychodzić do swoich przełożonych, którym też mogą w sposób wolny i nie przymuszony otwierać swoje wnętrza. Natomiast zabrania się przełożonym nakłaniać ich w jakikolwiek sposób do otwierania przed nimi sumienia.

Art. 2

KAPITUŁY

Kan. 631 -

§ 1. Kapituła generalna, która zgodnie z konstytucjami otrzymuje najwyższą władzę w instytucie, powinna być w ten sposób powołana, aby reprezentować cały instytut, stać się prawdziwym znakiem jego jedności w miarę możliwości. Do niej głównie należy strzec dziedzictwa instytutu, o którym w kan. 578, popierać zgodną z nim przystosowaną odnowę, dokonywać wyboru najwyższego przełożonego, załatwiać ważniejsze sprawy oraz wydawać normy, które winni wszyscy zachowywać.

§ 2. Konstytucje mają określić skład kapituły i zakres jej władzy. Własne prawo winno dodatkowo określić obowiązujący sposób odbywania kapituły, zwłaszcza gdy idzie o wybory i sposób załatwiania spraw.

§ 3. Zgodnie z normami określonymi we własnym prawie, nie tylko prowincje i wspólnoty lokalne, lecz także każdy członek może w sposób wolny przedstawić da kapitule generalnej swoje życzenia i sugestie.

Kan. 632 - Własne prawo powinno dodatkowo określić, co należy do innych kapituł instytutu oraz innych podobnych zebrań, a mianowicie ich naturę, władzę, skład osobowy, sposób postępowania i czas ich odbywania.

Kan. 633 -

§ 1. Organa uczestnictwa lub konsultacji mają wiernie wypełniać powierzone sobie zadanie, zgodnie z przepisami prawa powszechnego i własnego, a w ten sam sposób powinna się wyrażać troska i udział wszystkich członków na rzecz dobra wspólnego całego instytutu lub wspólnoty.

§ 2. W organizowaniu i stosowaniu tych środków uczestnictwa i konsultacji należy stosować mądre rozważanie, a sposób ich działania powinien być zgodny z charakterem i celem instytutu.

Art. 3

DOBRA DOCZESNE I ICH ZARZĄD

Kan. 634 -

§ 1. Instytuty, prowincje i domy zakonne, jako osoby prawne na mocy samego prawa, zdolne są do nabywania, posiadania i alienowania dóbr doczesnych, chyba że konstytucje te zdolność wykluczają lub ograniczają.

§ 2. Powinny jednak unikać wszelkiego luksusu, nadmiernego zysku i gromadzenia dóbr.

Kan. 635 -

§ 1. Dobra doczesne instytutów zakonnych jako kościelne rzędzą się przepisami księgi V Dobra doczesne Kościoła, chyba że co innego wyraźnie zastrzeżono.

§ 2. Każdy jednak instytut powinien ustanowić odpowiednie normy, dotyczące użytkowania i zarządu dóbr, które by stały na straży właściwego instytutowi ubóstwa, strzegą go i wyrażają.

Kan. 636 -

§ 1. W każdym instytucie, a także prowincji kierowanej przez wyższego przełożonego, powinien być ekonom,

różny od wyższego przełożonego, a ustanowiony zgodnie z własnym prawem. Ma on zarządzać dobrami pod kierownictwem odnośnego przełożonego. Również we wspólnotach lokalnych należy wedle możliwości ustanowić ekonoma, różnego od przełożonego miejscowego.

§ 2. W czasie oraz w sposób określony we własnym prawie, ekonomi i inni zarządcy mają obowiązek przedłożyć kompetentnej władzy sprawozdanie z wykonanego zarządu.

Kan. 637 - Klasztory niezależne, o których w [kan. 615](#), powinny raz w roku składać sprawozdanie z zarządu ordynariuszowi miejsca. Ponadto ordynariuszowi miejsca przysuguje prawo wglądu w sprawy gospodarcze domu zakonnego na prawie diecezjalnym.

Kan. 638 -

§ 1. Własne prawo w ramach prawa powszechnego, winno określać akty, które przekraczają cel i sposób zwyczajnego zarządzania oraz sprecyzować warunki konieczne do ważnego podjęcia nadzwyczajnego aktu administracyjnego.

§ 2. Wydatki i akty prawne związane z wykonywaniem zwyczajnego zarządzania, oprócz przełożonych ważne podejmują, w ramach powierzonej im funkcji, także urzędnicy, których własne prawo do tego celu wyznacza.

§ 3. Do ważności alienacji i jakiegokolwiek działania, przez które stan majątkowy osoby prawnej może doznać uszczerbku, potrzebne jest pisemne zezwolenie kompetentnego przełożonego, wydane za zgodę jego rady. Jeżeli natomiast chodzi o transakcje, w których suma przekracza wysokość określoną dla danego regionu przez Stolicę Apostolską, albo przedmiotem są dobra ofiarowane Kościołowi na mocy tytułu albo rzeczy drogie, potrzebna jest ponadto zgoda Stolicy i wiwatycznej.

§ 4. Dla klasztorów niezależnych, o których w [kan. 615](#), oraz dla instytutów na prawie diecezjalnym, konieczna jest pisemna zgoda ordynariusza miejsca.

Kan. 639 -

§ 1. Jeżeli osoba prawna zaciągnęła długi i zobowiązania, nawet za zezwoleniem przełożonych, sama powinna za nie odpowiadać.

§ 2. Jeżeli zaciągnięte jest zobowiązanie instytutu za zezwoleniem przełożonego w stosunku do swoich dóbr, sam jest odpowiedzialny, jeżeli zaś na polecenie przełożonego załatwi sprawę instytutu, odpowiedzialny jest instytut.

§ 3. Jeżeli zaciągnięte jest zobowiązanie zakonnik bez zezwolenia przełożonych, powinien odpowiadać sam a nie osoba prawna.

§ 4. Zawsze jednak można wnieść skargę przeciw temu, który odniósł jakikolwiek korzyść z zawartego kontraktu.

§ 5. Przełożeni zakonnicy nie powinni zezwalać na zaciąganie długów, jeżeli nie jest pewne, że zwyczajnych dochodów można spłacić należne procenty, oraz w niezbyt długim czasie z uzyskanej zgodnie z prawem amortyzacji zwrócić sumę podstawową.

Kan. 640 - Uwzględniając miejscowe sytuacje, instytuty powinny starać się dawać niejako zbiorowe świadectwo miłości i ubóstwa, oraz stosownie do możliwości przeznaczać część własnych dóbr na potrzeby Kościoła, jak również pomóc w utrzymaniu osób potrzebujących.

Rozdział III

PRZYJMOWANIE KANDYDATÓW I KSZTAŁCENIE CZŁONKÓW

Art. 1

PRZYJĘCIE DO NOWICJATU

Kan. 641 - Prawo przyjmowania kandydatów do nowicjatu należy do wyższych przełożonych, zgodnie z własnym prawem.

Kan. 642 - Przejęci czujnie i troskliwie, przełożeni powinni przyjmować tylko tych, którzy, oprócz wymaganego wieku, mają zdrowie, odpowiedni charakter i wystarczające przymioty dojrzałości, konieczne do podjęcia życia w sakramentalnego danemu instytutowi. W razie potrzeby zdrowie, charakter i dojrzałość można stwierdzić również przy pomocy biegłych, z zachowaniem przepisu [kan. 220](#).

Kan. 643 -

§ 1. Nieważne jest przyjęcie do nowicjatu:

1° kto nie ukończył jeszcze siedemnastu lat;

2° małżonek w czasie trwania małżeństwa;

3° kto jest aktualnie związany świątym węzłem z jakimś instytutem życia konsekrowanego albo przynależy do jakiegoś stowarzyszenia życia apostołskiego, z zachowaniem przepisu [kan. 684](#);

4° kto wstępuje do instytutu pod wpływem przymusu, ciężkiej bojaźni albo kto został przyjęty przez przełożonego działającego pod takim samym wpływem;

5° kto zataił swoje wstąpienie do jakiegoś instytutu życia konsekrowanego lub stowarzyszenia życia apostołskiego.

§ 2. Własne prawo może ustanowić jeszcze inne przeszkody uniemożliwiające przyjęcie albo doświadczyć inne warunki.

Kan. 644 - Prześceni nie powinni przyjmować do nowicjatu duchownych diecezjalnych bez porozumienia się z własnym ich ordynariuszem, jak również obcych dżugiem, którego nie są w stanie spłacać.

Kan. 645 -

§ 1. Przed przyjęciem do nowicjatu kandydaci powinni przedstawiać świadectwo chrztu, bierzmowania oraz zaświadczenie o stanie wolnym.

§ 2. Gdy idzie o dopuszczenie duchownych albo tych, którzy byli już przyjęci do innego instytutu życia konsekrowanego, do stowarzyszenia życia apostolskiego albo do seminarium, to konieczne jest ponadto zaświadczenie od odpowiedniego ordynariusza miejsca, wyższego przełożonego instytutu lub stowarzyszenia, bądź rektora seminarium.

§ 3. Własne prawo może się domagać jeszcze innych świadectw, stwierdzających wymagania zdawną i wolność od przeszkód.

§ 4. Przełożeni mogą prosić o inne jeszcze informacje, nawet z zachowaniem tajemnicy, jeżeli wyda się im to konieczne.

Art. 2

NOWICJAT I KSZTAŁCENIE NOWICJUSZY

Kan. 646 - Nowicjat, którym rozpoczyna się życie w instytucie, zmierza ku temu, żeby nowicjusze dokładniej rozpoznali Boże powołanie i to właściwie danemu instytutowi, by doświadczyli sposobu życia instytutu, uformowali umysł i serce jego duchem, a także by można było potwierdzić ich zamiar i zdawną.

Kan. 647 -

§ 1. Erekcja, przeniesienie i zniesienie domu nowicjatu mają być dokonane pisemnym dekretem najwyższego przełożonego instytutu, wydanym za zgodę jego rady.

§ 2. Do ważności nowicjatu wymaga się, by odbywany w domu prawnie do tego przeznaczonym. W poszczególnych przypadkach i na zasadzie wyjątku, najwyższy przełożony za zgodę swojej rady może zezwolić, aby kandydat odbywał nowicjat w innym domu instytutu, pod kierownictwem jakiegoś doświadczonego zakonnika, który pełni rolę zastępcy mistrza nowicjuszy.

§ 3. Wyższy przełożony może zezwolić, aby zespół nowicjuszy przebywał przez pewne okresy czasu w innym domu instytutu, przez niego oznaczonym.

Kan. 648 -

§ 1. Nowicjat do ważności powinien trwać dwanaście miesięcy spędzonych we wspólnocie nowicjatu, z zachowaniem przepisu kan. 647, § 3.

§ 2. Dla ukształtowania nowicjuszy konstytucje, obok czasu o którym w § 1, mogą przewidzieć jeden lub kilka okresów praktyki apostolskiej, podejmowanej poza wspólnotą nowicjatu.

§ 3. Nowicjatu nie należy przedłużać ponad dwa lata.

Kan. 649 -

§ 1. Z zachowaniem przepisu kan. 647, § 3 i kan. 648, § 2, nieobecność w domu nowicjatu ponad trzy miesiące, czy to ciągła, czy przerywana, powoduje nieważność nowicjatu. Nieobecność przekraczająca piętnaście dni powinna być uzupełniona.

§ 2. Za zezwoleniem kompetentnego przełożonego wyższego, pierwsza profesja może być antycypowana, ale nie ponad piętnaście dni.

Kan. 650 -

§ 1. Cel nowicjatu wymaga, aby nowicjusze byli kształtowani pod kierownictwem mistrza, zgodnie z programem kształtowania określonym własnym prawem.

§ 2. Kierownictwo nowicjuszy jest pod zwierzchnictwem wyższych przełożonych zastrzeżone tylko mistrzowi.

Kan. 651 -

§ 1. Mistrzem nowicjuszy winien być członek instytutu, który żyje i jest wieczyste i zostaje zgodnie z prawem wyznaczony.

§ 2. Mistrzowi w razie potrzeby można przydzielać pomocników, którzy podlegają mu w zakresie kierowania nowicjatem i programu kształtowania formacji.

§ 3. Kształtowanie nowicjuszy należy powierzać członkom starannie do tego przygotowanym, którzy nie obciążeni innymi obowiązkami, mogliby owocnie i na sposób stały wypełniać swoje zadanie.

Kan. 652 -

§ 1. Zadaniem mistrza oraz jego współpracowników jest rozpoznać i potwierdzić powołanie nowicjuszy, a także uformować ich stopniowo do prowadzenia własnego instytutowi życia doskonałego.

§ 2. Nowicjusze powinni być doprowadzeni do zdobycia cnót ludzkich i chrześcijańskich; przez modlitwę i samozaparcie mają być wprowadzani na drogę pełniejszej doskonałości. Należy ich wdrażać w kontemplowanie tajemnicy zbawienia, do czytania i rozważania Pisma Świętego; przygotowywać do kultu Bożego sprawowanego w Świętej liturgii; nauczać sposobu praktyki życia konsekrowanego Bogu i ludziom w Chrystusie przez praktykowanie rad ewangelicznych. Mają być zaznajamiani z charakterem i duchem, celem i karnością, historią i życiem własnego instytutu, jak również przepajani miłością do Kościoła i jego pasterzy.

§ 3. Wiadomi własnej odpowiedzialności, nowicjusze niech tak współdziałają czynnie ze swoim mistrzem, aby wiernie odpowiedzieć sprawie powołania.

§ 4. Członkowie instytutu winni zatroszczyć się, aby we własnym zakresie wspierali dzieło kształtowania nowicjuszy przez przykład życia i modlitwę.

§ 5. Okres nowicjatu, o którym w kan. 648, § 1, ma być przeznaczony na dzieło kształtowania w właściwym znaczeniu, studium nowicjusze nie powinni podejmować studiów albo innych zajęć, które nie są bezpośrednio tej formacji.

Kan. 653 -

§ 1. Nowicjusz może swobodnie opuścić instytut; również kompetentna władza instytutu może go wydziać.

§ 2. Jeśli po upływie nowicjatu uznano nowicjusza za zdatnego, należy go dopuścić do czasowej profesji, w przeciwnym razie wydziać. Jeśli zaś co do jego zdatności istnieje wątpliwość, przełożony wyższy może przedłużyć okres próby, zgodnie z własnym prawem, nigdy jednak ponad sześć miesięcy.

Art. 3

PROFESJA ZAKONNA

Kan. 654 - Przez profesję zakonną członkowie zobowiązują się publicznym ślubem do zachowania trzech rad ewangelicznych, zostają konsekrowani przez posługę Kościoła Bogu i wzięczeni do instytutu z prawami i obowiązkami określonymi w prawie.

Kan. 655 - Profesja czasowa winna być składana na okres przewidziany we własnym prawie, nie krótszy niż trzy lata i nie dłuższy niż sześć lat.

Kan. 656 - Do ważności profesji czasowej wymaga się, aby:

1° składający ją ukończył przynajmniej osiemnasty rok życia;

2° nowicjat został odbyty w pełni;

3° dopuszczenia dokonano w sposób wolny kompetentny przełożony po wysłuchaniu głosu swojej rady, zgodnie z prawem;

4° była ona wyrażona i złożona bez przymusu, ciężkiej bojaźni lub podstęp;

5° została przyjęta przez właściwego przełożonego, osobiście lub przez innego.

Kan. 657 -

§ 1. Po upływie czasu, na jaki profesja została złożona, zakonnik, który sam o to prosi i jest uznany za zdatnego, powinien być dopuszczony do ponowienia profesji lub do złożenia profesji wieczystej. W przeciwnym razie winien odejść z instytutu.

§ 2. Jeśli zaś wydaje się to wskazane, kompetentny przełożony może zgodnie z własnym prawem przedłużyć okres profesji czasowej, tak jednak, by okres, w którym zakonnik jest związany ślubami czasowymi, nie przekroczył dziewięćdziesięciu lat.

§ 3. Profesję wieczystą można dla słusznej przyczyny antycypować, jednak nie ponad trzy miesiące.

Kan. 658 - Oprócz warunków określonych w kan. 656, nn. 3, 4 i 5, i innych dodanych przez własne prawo, do ważności profesji wieczystej wymaga się:

1° ukończenia przynajmniej dwudziestego pierwszego roku życia;

2° uprzedniej profesji czasowej, przynajmniej przez trzy lata, z zachowaniem przepisu kan. 657, § 3.

Art. 4

KSZTAŁCENIE ZAKONNIKÓW

Kan. 659 -

§ 1. W poszczególnych instytutach po pierwszej profesji ma być realizowane kształcenie wszystkich członków, zmierzające do prowadzenia pełniej życia wspólnotowego danemu instytutowi oraz coraz doskonalszej realizacji jego misji.

§ 2. Dlatego własne prawo powinno określać program i czas trwania tego kształcenia, uwzględniając potrzeby Kościoła oraz warunki ludzi i czasu, zgodnie z celem i charakterem instytutu.

§ 3. Kształcenie członków przygotowujących się do przyjęcia święceń jest regulowane prawem powszechnym i własnym programem studiów instytutu.

Kan. 660 -

§ 1. Kształcenie winno być systematyczne, przystosowane do zdolności członków, duchowe i apostołskie, naukowe i praktyczne, uwiecznione także, jeżeli to jest wskazane, uzyskaniem odpowiednich tytułów, tak kościelnych, jak i świeckich.

§ 2. W czasie trwania tego kształcenia, członkom nie należy powierzać obowiązków i funkcji, które by w nim przeszkadzały.

Kan. 661 - Zakonnicy mają przez całe życie kontynuować gorliwie swoją formację duchową, naukową i praktyczną, a przełożeni powinni zapewniać im potrzebne do tego środki i zostawiać na to czas.

Rozdział IV

OBOWIĄZKI I PRAWA INSTYTUTÓW ORAZ ICH CZŁONKÓW

Kan. 662 - Za najwyższą zasadę swego życia zakonnicy winni uznać naśladowanie Chrystusa ukazane w Ewangeli i wyrażone w konstytucjach własnego instytutu.

Kan. 663 -

§ 1. Pierwszym i podstawowym obowiązkiem wszystkich zakonników powinna być kontemplacja rzeczy Bożych oraz ustawiczne zjednoczenie z Bogiem w modlitwie.

§ 2. Członkowie powinni wedle możliwości codziennie uczestniczyć w Ofierze eucharystycznej, przyjmować Najświętsze Ciało Chrystusa i adorować tego Pana obecnego w Sakramencie.

§ 3. Powinni czytać Pismo Święte i odprawiać rozmyślanie według przepisów własnego prawa, sprawować godnie liturgie godzin, z zachowaniem w odniesieniu do duchownych obowiązku, o którym w [kan. 276, § 2, n. 3](#), jak również praktykować inne pobożne ćwiczenia.

§ 4. Niech mają - również przez modlitwę różańcową - specjalne nabożeństwo do Dziewicy, Bożej Rodzicielki, która jest wzorem i oparciem dla każdego rodzaju życia konsekrowanego.

§ 5. Niech wiernie praktykują okresy corocznego Świętego skupienia.

Kan. 664 - Zakonnicy mają często zwracać swój myślenie ku Bogu, codziennie robić rachunek sumienia i często przystępować do sakramentu pokuty.

Kan. 665 -

§ 1. Zakonnicy powinni mieszkać we własnym domu zakonnym zachowując życie wspólne i nie opuszczać go bez zezwolenia swego przełożonego. Gdy natomiast chodzi o dłuższą nieobecność w domu, to przełożony wyższy, działając za zgodą swojej rady, może dla słusznej przyczyny zezwolić zakonnikowi na przebywanie poza domem instytutu, jednak nie dłużej niż rok, chyba że chodzi o ratowanie zdrowia, odbycie studiów lub wykonywanie apostołatu w imieniu instytutu.

§ 2. Zakonnik, który bezprawnie przebywa poza domem zakonnym z zamiarem uwolnienia się spod władzy przełożonych, winien być przez nich usilnie nakazany i wspomagany, aby powrócił i wytrwał w swoim powołaniu.

Kan. 666 - W korzystaniu z środków społecznego przekazu, należy zachować konieczne rozeznanie i unikać tego, co przynosi szkodę własnemu powołaniu i stanowi zagrożenie dla czystości osoby konsekrowanej.

Kan. 667 -

§ 1. We wszystkich domach należy zachować klauzurę przystosowaną do charakteru i misji instytutu, zgodnie z postanowieniami własnego prawa, z zarezerwowaniem zawsze jakiejś części domu zakonnego tylko dla zakonników.

§ 2. Leciwsza klauzura winna być zachowywana w klasztorach nastawionych na życie kontemplacyjne.

§ 3. Klasztory mniszek, które ukierunkowane są całkowicie na życie kontemplacyjne, powinny zachowywać klauzurę papieską, zgodnie z normami wydanymi przez Stolicę Apostolską. Pozostałe klasztory mniszek - klauzurę przystosowaną do ich własnego charakteru i określonych w konstytucjach.

§ 4. Biskup diecezjalny może dla słusznej przyczyny wchodzić do klauzury klasztorów mniszek na terenie swojej diecezji, może też dla poważnej przyczyny i za zgodą przełożonej zezwolić innym na wejście do klauzury, jak również pozwolić mniszkom na wyjście z niej, na czas rzeczywistych konieczności.

Kan. 668 -

§ 1. Zakonnicy powinni przed pierwszą profesją przekazać, komu zechcą, zarządzanie swoimi dobrami oraz jeźli konstytucje czego innego nie postanawiają - w sposób wolny zadysponować ich użytkowaniem i korzystaniem z dochodów. Przynajmniej przed złożeniem wieczystej profesji mają sporządzić testament, ważny również wobec prawa świeckiego.

§ 2. Na zmianę tych dyspozycji ze słusznej przyczyny, jak również na podjęcie jakiegokolwiek aktu co do dóbr materialnych, potrzebują zezwolenia kompetentnego przełożonego, zgodnie z przepisami własnego prawa.

§ 3. Cokolwiek zakonnik nabywa własnym staraniem ale ze względu na instytut, nabywa to dla instytutu. Wszystko, co mu przysuguje z tytułu pensji, zapomogi lub ubezpieczenia, jest nabywane dla instytutu, chyba że własne prawo co innego postanawia.

§ 4. Kto z racji natury swego instytutu powinien całkowicie zrzec się swoich dóbr, tego zrzeczenia winien dokonać w formie ważnej także w miarę możliwości wobec prawa cywilnego, przed profesją wieczystą, ważnego od dnia złożenia profesji. To samo powinien uczynić profesorów wieczystych, którzy według przepisów własnego prawa chciałyby, za zezwoleniem najwyższego przełożonego, zrzec się w całości lub w części własnych dóbr.

§ 5. Profesor, który ze względu na naturę swego instytutu zrekł się całkowicie swoich dóbr, traci zdolność nabywania i posiadania, stąd nieważnie podejmuje akty przeciwne włubowi ubóstwa. Co jednak przechodzi na niego po dokonaniu zrzeczenia, przechodzi na instytut zgodnie z własnym prawem.

Kan. 669 -

§ 1. Zakonnicy powinni nosić strój instytutu, wykonany zgodnie z przepisami własnego prawa, na znak swojej konsekracji i świadectwa ubóstwa.

§ 2. Zakonnicy duchowni instytutu, który nie ma własnego stroju, powinni nosić strój duchowny zgodnie z postanowieniem [kan. 284](#).

Kan. 670 - Instytut powinien zapewnić swoim członkom wszystko, co zgodnie z postanowieniami konstytucji konieczne jest do osiągnięcia celu, związanego z ich powołaniem.

Kan. 671 - Zakonnik nie powinien przyjmować zajęć i obowiązków poza własnym instytutem bez zgody uprawnionego przełożonego.

Kan. 672 - Zakonnicy są związani przepisami [kan. 277, 285, 286, 287 i 289](#); zakonnicy będący duchownymi - ponadto przepisami [kan. 279, § 2](#). W instytutach laickich na prawie papieskim, zezwolenie, o których w [kan. 285, § 4](#), może być udzielone przez własnego przełożonego wyższego.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział V

APOSTOLSTWO INSTYTUTÓW

Kan. 673 - Apostolstwo wszystkich zakonników polega na świadectwie ich życia konsekrowanego, które winni ożywiać modlitwą i pokutą.

Kan. 674 - Instytuty nastawione tylko na kontemplację, otrzymują zawsze w mistycznym ciele Chrystusa znakomity udział; skądają bowiem Bogu doskonałą ofiarę chwały, Ludowi Bożemu dodają blasku przez obfite owoce świętości i pobudzają go przykładem oraz przyczyniają się do jego wzrostu dzięki tajemniczej podobności apostołskiej. Z tej racji, choćby nawet nagliż konieczność czynnego apostołstwa, członkowie tych instytutów nie mogą być odwoływani do niesienia pomocy w wykonywaniu różnych posług pasterskich.

Kan. 675 -

§ 1. W instytutach oddanych dziełom apostołskim, działalność apostołska należy do samej ich natury. Dlatego całe życie członków powinno być przepojone duchem apostołskim, a cała działalność apostołska ma być nacechowana duchem zakonnym.

§ 2. Działalność apostołska powinna wypływać zawsze z wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem, ugruntowywać je i pogłębiać.

§ 3. Działalność apostołska, wykonywana w imieniu i z polecenia Kościoła, winna być prowadzona w jego wspólnocie.

Kan. 676 - Instytuty laickie, zarówno męskie, jak i żeńskie, przez dzieła miłosierdzia dotyczące ducha i ciała uczestniczą w pasterskim zadaniu Kościoła i świadczą ludziom różnorodne usługi. Z tej racji powinny pozostawać wierne ślasy swego powołania.

Kan. 677 -

§ 1. Przełożeni i członkowie winni zachowywać wiernie misję i dzieła wspólnoty instytutowi. Uwzględniając jednak potrzeby miejsca i czasu, powinni przystosować je roztropnie, przy użyciu także nowych i stosownych środków.

§ 2. Jeżeli instytuty mają związane ze sobą jakieś stowarzyszenia wiernych, powinny je wspomagać specjalnie troską, aby były przepojone autentycznym duchem swojej rodziny.

Kan. 678 -

§ 1. W sprawach, które dotyczą duszpasterstwa, publicznego wykonywania kultu Bożego oraz innych dzieł apostołskich, zakonnicy podlegają władzy biskupów, którym winni okazać uległość i posłuszeństwo i szacunek.

§ 2. W wykonywaniu zewnętrznego apostolatu zakonnicy podlegają także w³asnym prze³o¿onym oraz winni pozostawaæ wierni dyscyplinie instytutu. W razie potrzeby sami biskupi powinni pilnowaæ zachowania tego obowi±zku.

§ 3. W zakresie zlecenia dzie³ apostolskich zakonnikom, biskupi diecezjalni i prze³o¿eni zakonni powinni dzia³aæ we wzajemnym porozumieniu.

Kan. 679 - Biskup diecezjalny, gdy przynagla bardzo powa¿na przyczyna, mo¿e zabroniæ cz³onkowi instytutu zakonnego przebywania na terenie diecezji, je¿eli powiadomiony o tym wy¿szy prze³o¿ony zaniedba³ zaradziæ sprawie. Sprawê nale¿y natychmiast przedstawiæ Stolicy Apostolskiej.

Kan. 680 - Trzeba popieraæ uporz±dkowan± wspó³pracê miêdzy ró¿nymi instytutami oraz pomiêdzy nimi i klerem diecezjalnym, jak równie¿, pod kierownictwem biskupa diecezjalnego, koordynacjê wszystkich dzie³ i poczynañ apostolskich, z zachowaniem wszelkie charakteru, celu poszczególnych instytutów i praw fundacyjnych.

Kan. 681 -

§ 1. Dzie³a powierzane zakonnikom przez biskupa

diecezjalnego podlegają jego w³adzy i kierownictwu, z zachowaniem prawa prze³o¿onych, zgodnie z kan. 678, §§ 2 i 3.

§ 2. W takich przypadkach biskup diecezjalny i kompetentny prze³o¿ony winni zawrzeæ pisemn± umowê, w której, obok innych spraw, nale¿y wyra¿nie i dok³adnie okre¶liæ to, co siê odnosi do przedmiotu wykonywanego dzie³a, przydzielania do niego zakonników i spraw materialnych.

Kan. 682 -

§ 1. Gdy idzie o nadanie zakonnikowi jakiego¶ urzêdu ko¶cielnego w diecezji, otrzymuje on nominacjê od biskupa diecezjalnego, po przedstawieniu kandydata przez kompetentnego prze³o¿onego lub przynajmniej za jego zgod±.

§ 2. Zakonnik mo¿e byæ usuniêty z powierzonego mu stanowiska, tak wed³ug uznania kompetentnej w³adzy, po powiadomieniu prze³o¿onego zakonnego, jak i przez prze³o¿onego, po powiadomieniu nadaj±cego, bez wymagania zgody drugiego.

Kan. 683 -

§ 1. Biskup diecezjalny mo¿e osobi¶cie lub przez kogo innego, podczas wizytacji pasterskiej, jak równie¿ w wypadku konieczno¶ci wizytowaæ: ko¶cio³y i kaplice, do których wierni habitualnie uczêszczają, szko³y oraz inne dzie³a religijne lub mi³osierdzia duchowego, powierzone zakonnikom. Nie dotyczy to jednak szkó³, które s± dostêpne wy³±cznie w³asnym alumnom instytutu.

§ 2. Gdyby przypadkiem wykry³ nadu¿ycie, mo¿e on - je¶li nie odnios³o skutku powiadomienie o tym prze³o¿onego - sam w³asn± powag± sprawê za³atwiæ.

Rozdział VI

WYJŚCIE CZŁONKÓW Z INSTYTUTU

Art. 1

PRZEJŚCIE DO INNEGO INSTYTUTU

Kan. 684 -

§ 1. Zakonnik po ślubach wieczystych nie może przejść z własnego do innego instytutu bez zezwolenia najwyższych przełożonych obydwu instytutów, którzy winni uzyskać zgodę własnej rady.

§ 2. Po odbyciu przynajmniej trzechletniej próby, zakonnik może być dopuszczony do profesji wieczystej w nowym instytucie. Jeżeli zaś nie chce złożyć profesji lub nie został do niej dopuszczony przez kompetentnych przełożonych, powinien wrócić do dawnego instytutu, chyba że otrzymałby indult sekularyzacyjny.

§ 3. Na przejście zakonnika z niezależnego klasztoru do innego klasztoru tegoż instytutu albo federacji lub konfederacji, wymagana jest i wystarcza zgoda przełożonego wyższego obydwu klasztorów oraz kapituły klasztoru przyjmującego, z zachowaniem innych wymogów przepisanych we własnym prawie. Nie jest wymagana nowa profesja.

§ 4. Własne prawo winno określać czas i sposób próby, jaka powinna poprzedzić złożenie przez zakonnika profesji w nowym instytucie.

§ 5. Na przejście do instytutu świeckiego albo do stowarzyszenia życia apostolskiego, albo z nich do instytutu zakonnego, wymagane jest zezwolenie Stolicy Apostolskiej, której nakazom należy się podporządkować.

Kan. 685 -

§ 1. Do momentu złożenia profesji w nowym instytucie, mimo pozostawania w mocy ślubów, zostają zawieszony uprawnienia i obowiązki, jakie miał zakonnik w poprzednim instytucie, jednakże od chwili rozpoczęcia próby obowiązany jest on do przestrzegania prawa własnego nowego instytutu.

§ 2. Przez złożenie profesji w nowym instytucie następuje wstąpienie do niego tego członka, równocześnie wygasają poprzednie śluby, uprawnienia i obowiązki.

Art. 2

WYJŚCIE Z INSTYTUTU

Kan. 686 -

§ 1. Najwyższy przełożony, za zgodą swojej rady może z ważnej przyczyny udzielać zakonnikowi, profesowi ¶lubów wieczystych, indultu eksklustracyjnego, jednak na okres nie przekraczający trzech lat; jeżeli chodzi o duchownego potrzebna jest wcześniej zgoda ordynariusza miejsca, na którym zakonnik ma zamieszkać. Przedłużenie takiego indultu lub udzielenie go na okres przekraczający trzechlecie leży w kompetencji Stolicy Apostolskiej, a gdy idzie o instytuty na prawie diecezjalnym, jest zarezerwowane biskupowi diecezjalnemu.

§ 2. Mniszkom tylko Stolica Apostolska może udzielać indultu eksklustracyjnego.

§ 3. Na prośbę najwyższego przełożonego, działającego za zgodą swojej rady, eksklustracja może być zastosowana przez Stolicę Apostolską odnośnie do członka instytutu na prawie papieskim, albo przez biskupa diecezjalnego, odnośnie do członka instytutu na prawie diecezjalnym, z ważnych przyczyn, z zachowaniem s³usznoci i mi³oci.

Kan. 687 - Cz³onek eksklustrowany zostaje zwolniony z tych obowi³zków, które nie dadz³ si³ pogodzi³ z nowymi warunkami ¿ycia. Jest jednak zale¿ny i pozostaje pod opiek³ swoich prze³o¿onych jak równie¿ ordynariusza miejsca, zw³aszcza gdy jest duchownym. Mo¿e nosi³ strój instytutu, chyba ¿e co innego postanowiono w indulcie, ale jest pozbawiony g³osu czynnego i biernego.

Kan. 688 -

§ 1. Kto po up³ywie czasu profesji chocia¿by odej³ z instytutu, mo¿e go opu¶ci³.

§ 2. Na prośbę profesa ¶lubów czasowych, który dla ważnej przyczyny pragnie opu¶cić instytut, indultu odej¶cia mo¿e udzielać w instytucie na prawie papieskim najwyższy prze³o¿ony za zgod³ swojej rady, natomiast w instytutach na prawie diecezjalnym oraz w klasztorach, o których mowa w [kan. 615](#), indult musi by³ do w³adno¶ci potwierdzony przez biskupa domu, do którego nale¿a³.

Kan. 689 -

§ 1. Kompetentny prze³o¿ony wy¿szy, jeżeli zachodz³ s³uszne przyczyny, po wys³uchaniu swojej rady mo¿e nie dopu¶ci³ cz³onka, którego profesja czasowa wygas³a, do z³o¿enia nast³pnej profesji.

§ 2. Choroba fizyczna lub psychiczna, tak¿e wtedy gdy pojawi³a si³ po z³o¿eniu profesji, stanowi podstaw³ niedopuszczenia do odnowienia profesji lub z³o¿enia profesji wieczystej, jeżeli zdaniem bieg³ych - cz³onek, o którym mowa w § 1, jest na skutek tego niezdolny do podj³cia ¿ycia zakonnego. Nie ma to zastosowania wtedy gdy choroba zaistnia³a na skutek zaniedbañ ze strony instytutu lub pracy podejmowanej w instytucie.

§ 3. Jeżeli w czasie trwania ¶lubów czasowych zakonnik sta³ si³ niepoczytalny, wówczas - chocia¿ jest niezdolny do z³o¿enia nowej profesji - nie mo¿e by³ wydalony z instytutu.

Kan. 690 -

§ 1. Najwyższy przełożony, za zgodą swojej rady, może ponownie przyjąć - bez obwi³zku ponawiania nowicjatu tego, kto po zakoñczeniu nowicjatu lub po profesji zgodnie z prawem opu¶ci³ instytut; do tego za¶ prze³o¿onego b³dzie nale¿a³o okre¶lenie czasu, odpowiedniej próby przed profesj³ czasow³ i okresu, na jaki maj³ by³ z³o¿one ¶luby poprzedzaj³ce profesj³ wieczyst³, zgodnie z [kan. 655 i 657](#).

§ 2. Takie samo uprawnienie posiada prze³o¿ony niezale¿nego klasztoru, za zgod³ swojej rady.

Kan. 691 -

§ 1. Zakonnik po złobach wieczystych nie powinien prosia o indult odejcia z instytutu, jak tylko z bardzo powaznych przyczyn rozwazonych wobec Pana. Swoje proby winien skierowac do najwyzszego przezoonego instytutu, który ma je przesaa do kompetentnej wadzy, do czajc opinie w asne oraz swojej rady.

§ 2. W instytutach na prawie papieskim tego rodzaju indult jest zarezerwowany Stolicy Apostolskiej ; w instytutach za na prawie diecezjalnym, indultu moze udziela takze biskup diecezji, w której znajduje sie dom instytutu.

Kan. 692 - Indult odejcia udzielony zgodnie z prawem i podany do wiadomoci zainteresowanego, na mocy samego prawa zawiera w sobie dyspensê od złobów oraz od wszystkich obowiazków wypywajcych z profesji, chyba ze sam czonek by go w chwili notyfikacji nie przyj³.

Kan. 693 - Jeeli czonek jest duchownym, indultu nie udziela sie, zanim nie znajdzie on biskupa, który go inkardynuje do diecezji lub przynajmniej przyjmie na okres próby. W razie przyjcia na próbê, po upywie pieciolecia, zostaje na mocy prawa inkardynowany do diecezji, chyba ze biskup by tego odmowi³.

Art. 3

WYDALANIE CZONKÓW

Kan. 694 -

§ 1. Na mocy samego prawa jest wydalony z instytutu czonek, który:

1° notorycznie odstpi od wiary katolickiej;

2° zawar³ ma³eństwo lub usiowa³ je zawzeæ, nawet tylko cywilne.

§ 2. W tych przypadkach przezoony wyzszy wraz ze swoje rad± powinien, po zebraniu dowodów, bezzwocznie wydaæ stwierdzenie

faktu, azeby prawnie sta³o sie wiadome wydalenie.

Kan. 695 -

§ 1. Czonek powinien byæ wydalony z powodu przestêpstw, o których w kan. 1397, 1398 i 1395, chyba ze w wypadku przestêpstw, o których w kan. 1395, § 2 przezoony uwaia, i, wydalenie nie jest bezwzglédnie konieczne, poniewaz i w inny sposób mozna zaradzic poprawie zycia czonka oraz wyrównaniu naruszonej sprawiedliwoci i naprawieniu zgorzenia.

§ 2. W tych przypadkach wyzszy przezoony, zebrawszy dowody co do faktu i poczitalnoci, winien

zakomunikowaæ wydalonemu cz³onkowi oskar¿enie i dowody, daj±c mu mo¿no¶æ obrony. Wszystkie akta podpisane przez prze³o¿onego wy¿szego i notariusza, wraz z odpowiedziami cz³onka sporz±dzonymi na pi¶mie i podpisanymi przez niego samego nale¿y przes³aaæ do najwy¿szego prze³o¿onego.

Kan. 696 -

§ 1. Cz³onek mo¿e byæ wydalony tak¿e z innych przyczyn, je¶li s± powa¿ne, zewnêtrzne, poczytalne i prawnie potwierdzone, jakimi s±: habitualne zaniedbywanie obowi±zków ¿ycia konsekrowanego; powtarzaj±ce siê naruszanie ¶wiêtych wiêzów; uporczywe niepos³uszeñstwo prawnym nakazom prze³o¿onych w powa¿nej materii; wielkie zgorwienie powsta³e wskutek zawnionego zachowania siê cz³onka; uporczywe podtrzymywanie lub rozpowszechnianie pogl±dów potêpionych przez Nauczycielski Urz±d Ko¶ci³o³a; publiczne przyjêcie ideologii przepojonych materializmem lub ateizmem; bezprawna nieobecno¶æ, o której mowa w kan. 665, § 2, trwaj±ca p³ roku; inne podobne powa¿ne przyczyny, okre¶lone ewentualnie w³asnym prawem instytutu.

§ 2. Do wydalenia cz³onka ¶lubów czasowych wystarczaj± tak¿e mniej wa¿ne przyczyny, okre¶lone we w³asnym prawie.

Kan. 697 - Je¶li w wypadkach, o których w kan. 696, prze³o¿ony wy¿szy, po wys³uchaniu swojej rady, uzna, ¿e nale¿y wszcz±æ proces o wydalenie:

1° powinien zebraæ lub uzupe³niæ dowody;

2° powinien upomnieæ cz³onka na pi¶mie lub wobec dwóch ¶wiadków, z wyra¼nym zagro¿eniem wydalenia, które nast±pi, je¶li siê nie poprawi, precyzuj±c wyra¼nie przyczynê wydalenia i daj±c mu pe³n± mo¿no¶æ obrony; w razie nieskuteczno¶ci tego upomnienia, powinien po up³ywie przynajmniej piêtnastu dni skierowaæ drugie upomnienie;

3° je¶li i to upomnienie okaza³o siê bezskuteczne a prze³o¿ony wy¿szy wraz ze swoj± rad± uzna³, ¿e niepoprawno¶æ jest wystarczaj±co pewna, a obrona jest niewystarczaj±ca, po bezskutecznym up³ywie piêtnastu dni od ostatniego upomnienia, nale¿y przes³aaæ do najwy¿szego prze³o¿onego wszystkie akta, podpisane przez wy¿szego prze³o¿onego i notariusza, wraz z odpowiedziami cz³onka, przez niego podpisanymi.

Kan. 698 - We wszystkich wypadkach, o których w kan. 695-696, cz³onek ma zawsze prawo komunikowania siê z najwy¿szym prze³o¿onym i bezpo¶redniego przedstawiania mu w³asnej obrony.

Kan. 699 -

§ 1. Najwy¿szy prze³o¿ony ze swoj± rad±, która do wa¿no¶ci powinna siê sk³adaæ z czterech przynajmniej cz³onków, ma

kolegialnie przyst±piæ do dok³adnego rozwa¿ania dowodów, argumentów i obrony oraz je¶li zostanie to zadecydowane w tajnym g³osowaniu, winien wydaæ dekret wydalaj±cy, który do wa¿no¶ci musi zawieraæ przynajmniej sumaryczne umotywowanie prawne i faktyczne.

§ 2. W klasztorach niezale¿nych, o których w [kan. 615](#), wydanie decyzji o wydaleniu nale¿y do biskupa

diecezjalnego, któremu prze³o¿ony winien przedstawiaæ akta zbadane przez swoj± radê.

Kan. 700 - Dekret wydalaj±cy nie posiada mocy, je¶li nie zosta³ potwierdzony przez Stolicê ¶wiêt±, której nale¿y przes³aaæ dekret i wszystkie akta; je¶li chodzi o instytut na prawie diecezjalnym, potwierdzenie nale¿y do biskupa diecezji, na terenie której znajduje siê dom, do którego przynale¿y zakonnik. Do wa¿no¶ci, dekret powinien zaznaczaæ prawo, przys³uguj±ce wydalonemu, niesienia w ci±gu dziesiêciu dni od otrzymania powiadomienia rekursu do kompetentnej w³adzy. Rekurs posiada skutek zawieszaj±cy.

Kan. 701 - Przez prawne wydalenie tym samym ustaj± ¶luby oraz prawa i obowi±zki wynikaj±ce z profesji. Je¶li jednak cz³onek jest duchownym, nie mo¿e wykonywaæ ¶wiêceñ, dopóki nie znajdzie biskupa, który go przyjmie po odbyciu odpowiedniej próby w diecezji, zgodnie z postanowieniem kan. 693, albo przynajmniej zezwoli na wykonywanie ¶wiêceñ.

Kan. 702 -

§ 1. Ci, którzy zgodnie z prawem opuszczaj± instytut zakonny lub zostali z niego prawnie wydaleniu, nie mog± siê od niego niczego domagaæ za jak±kolwiek pracê w nim wykonan±.

§ 2. Jednak¿e instytut winien zachowaæ s³usznosc i ewangeliczn± mi³o¶æ wobec wydalonego cz³onka.

Kan. 703 - W przypadku powa¿nego zgorwienia zewnêtrznego lub bardzo powa¿nej szkody gro¿±cej instytutowi, cz³onek mo¿e byæ natychmiast wydalony z domu zakonnego przez prze³o¿onego wy¿szego, albo - gdy przynagla niebezpieczeñstwo - przez miejscowego prze³o¿onego za zgod± jego rady. Wy¿szy prze³o¿ony, je¶li zachodzi potrzeba, winien wszcz±æ proces o wydalenie, zgodnie z przepisami prawa albo przedstawiaæ sprawê Stolicy Apostolskiej.

Kan. 704 - O cz³onkach, którzy w jakikolwiek sposób wy³±czeni s± z instytutu, nale¿y uczyniaæ wzmiankê w relacji przesy³anej do Stolicy Apostolskiej, o czym w [kan. 592, § 1](#).

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział VII

ZAKONNICY WYNIESIENI DO GODNOŚCI BISKUPIEJ

Kan. 705 - Zakonnik wyniesiony do godności biskupiej pozostaje członkiem swojego instytutu, lecz na mocy pełni lub posuszeństwa podlega jedynie Biskupowi Rzymskiemu. Jest też zwolniony z tych obowiązków, których według jego roztropnego uznania nie można pogodzić z jego stanem życia.

Kan. 706 - Zakonnik, o którym wyżej :

1° jeżeli przez profesję utracił prawo własności dóbr, ma prawo używania, użytkowania i zarządzania dobrami, które otrzymuje. Prawo za własności biskup diecezjalny oraz inni, o których mowa w [kan. 381, § 2](#), nabywają dla Kościoła partykularnego; inne za dla instytutu lub Stolicy Świętej, w zależności od tego, czy instytut jest zdolny do posiadania, czy też nie;

2° jeżeli przez profesję nie utracił prawa własności dóbr, które posiada, odzyskuje prawo używania, użytkowania i zarządzania; wszystko za, co odtąd otrzymuje, nabywa w pełni dla siebie;

3° w obydwu za przypadkach dobrami, które otrzymuje nie dla siebie, powinien rozporządzać zgodnie z wolą ofiarodawców.

Kan. 707 -

§ 1. Zakonnik, który stał się biskupem emerytem, może wybrać sobie miejsce zamieszkania także poza domem własnego instytutu, chyba że co innego przewidział Stolica Apostolska.

§ 2. Co do jego odpowiedniego i godnego utrzymania, to, jeżeli służył jakiej diecezji, należy zachować przepis [kan. 402, § 2](#), chyba że własny instytut zechciał zapewnić mu takie utrzymanie; w innych wypadkach powinna zarządzić sprawę Stolica Apostolska.

Rozdział VIII

KONFERENCJE WYŻSZYCH PRZEŁOŻONYCH

Kan. 708 - Wyżsi przełożeni mogą z pożytkiem się zebrać w konferencje czyli rady, ażeby wspólnymi siłami czy pracować nad ważniejszym osiągnięciem celu poszczególnych instytutów, z zachowaniem jednak zawsze ich autonomii, charakteru i własnego ducha, czy rozważać wspólne problemy, czy też doprowadzić do nawiązania odpowiedniej koordynacji i współpracy z Konferencjami Episkopatu, jak również z poszczególnymi biskupami.

Kan. 709 - Konferencje wyższych przełożonych winny mieć własne statuty, zatwierdzone przez Stolicę Świętą, która też jedynie może także nadać tym konferencjom osobowość prawną i pod której najwyższym zwierzchnictwem one pozostają.

[Archidiecezja łódzka](#)

Kan. 716 -

§ 1. Wszyscy członkowie mają czynnie uczestniczyć w życiu instytutu, zgodnie z własnym prawem.

§ 2. Członkowie tego samego instytutu winni zachowywać między sobą wspólnotę, pilnie troszczyć się o zachowanie jedności ducha i autentycznego braterstwa.

Kan. 717 -

§ 1. Konstytucje winny przepisać własny sposób zarządu, określić czas sprawowania urzędu przez przełożonych, a także sposób ich wyznaczania.

§ 2. Nikt nie może być wyznaczony na najwyższego przełożonego, dopóki nie zostanie definitywnie włączony do instytutu.

§ 3. Postawieni na czele zarządu instytutu winni troszczyć się, aby była zachowywana jedność jego ducha i popierane czynne uczestnictwo wszystkich członków.

Kan. 718 - Zarządzanie dobrami instytutu, które winno ukazywać i popierać ewangeliczne ubóstwo, jest regulowane przepisami zawartymi w Księdze V Dobra doczesne Kościoła oraz własnym prawem instytutu. Prawo własne powinno określić również obowiązki zwłaszcza ekonomiczne wobec członków podejmujących pracę dla instytutu.

Kan. 719 -

§ 1. Aby członkowie wiernie odpowiedzieli własnemu powołaniu, a ich działalność apostolska wypływała ze zjednoczenia z Chrystusem, powinni szczerze się modlić, w odpowiedni sposób oddawać się czytaniu Pisma Świętego, odbywać każdego roku okresy skupienia, jak również wykonywać inne ćwiczenia duchowe, zgodnie z przepisami własnego prawa.

§ 2. Wedle możliwości codzienne sprawowanie Eucharystii winno się stać źródłem i mocą całego ich życia konsekrowanego.

§ 3. W sposób nieskrępowany mają przystępować do sakramentu pokuty, z którego winni często korzystać.

§ 4. Konieczne kierownictwo duchowe obierają w sposób wolny i jeżeli zechcą mogą szukać w tej dziedzinie rad także u swoich przełożonych.

Kan. 720 - Prawo dopuszczania do instytutu, albo na okres próby lub do podjęcia świętych więzów, czasowych czy wieczystych lub definitywnych, należy do wyższych przełożonych ściśle z ich radą, zgodnie z przepisami konstytucji.

Kan. 721 -

§ 1. Nieważnie zostaje dopuszczony do wstępnej próby:

1° kto nie osiągnął jeszcze wieku pełnoletności;

2° kto jest aktualnie związany świątym węzłem w jakimś instytucie życia konsekrowanego albo jest włączony do stowarzyszenia życia apostołskiego;

3° małżonk w czasie trwania związku małżeńskiego.

§ 2. Konstytucje mogą ustanowić inne przeszkody, nawet do ważności dopuszczenia, albo dołożyć warunki.

§ 3. Ponadto do przyjęcia wymaga się, aby kandydat miał dojrzałość konieczną do życia w społeczeństwie danemu instytutowi.

Kan. 722 -

§ 1. Próba wstępna ma zmierzać do tego, by kandydaci lepiej rozpoznali swoje Boże powołanie i to społeczne danemu instytutowi oraz ćwiczyli się w duchu i sposobie życia instytutu.

§ 2. Kandydatów należy odpowiednio wykształcić do podjęcia życia zgodnego z radami ewangelicznymi i nauczyć całościowo poświęcenia się apostołstwu, z zastosowaniem tych form ewangelizacji, które bardziej odpowiadają celowi, duchowi i charakterowi instytutu.

§ 3. Sposób i czas prowadzenia tej próby przed pierwszym podjęciem świątym węzłów w instytucie, nie krótszy jak dwa lata, należy określić w konstytucjach.

Kan. 723 -

§ 1. Jeżeli po ukończeniu wstępnej próby, kandydat zostanie uznany za odpowiedniego, powinien podjąć trzy rady ewangeliczne, potwierdzając je świątym węzłem, albo też opuścić instytut.

§ 2. To pierwsze włączenie do instytutu, nie krótsze niż pięcioletnie, ma być zgodnie z konstytucjami czasowe.

§ 3. Po ukończeniu tego czasowego włączenia, kandydat uznany za odpowiedniego powinien być dopuszczony do włączenia wieczystego lub definitywnego, a więc przy stałym ponawianiu węzłów czasowych.

§ 4. Włączenie definitywne, w odniesieniu do niektórych skutków określonych w konstytucjach, jest zrównane ze włączeniem wieczystym.

Kan. 724 -

§ 1. Kształcenie po pierwszym podjęciu świątym węzłów winno być ustawicznie kontynuowane, zgodnie z postanowieniami konstytucji.

§ 2. Członkowie mają być kształceni w równej mierze w sprawach Bożych i ludzkich; o ich stałym formowaniu duchowym powinni się poważnie troszczyć przełożeni instytutu.

Kan. 725 - Instytut może łączyć ze sobą jakimś węzłem określonym w konstytucjach - innych wiernych, którzy dążą do ewangelicznej doskonałości zgodnie z duchem instytutu i uczestniczą w jego misji.

Kan. 726 -

§ 1. Po upływie okresu wyczerpania czasowego, członek może swobodnie opuścić instytut. Może też być przez wyższego przełożonego, po wysłuchaniu zdania jego rady, nie dopuszczony dla słusznej przyczyny do ponownia więzów.

§ 2. W okresie czasowego wyczerpania członek może na własną prośbę, ale na skutek poważnej przyczyny, uzyskać od najwyższego przełożonego, za zgodą jego rady, indult zezwalający na opuszczenie instytutu.

Kan. 727 -

§ 1. Członek wieczywie włączony, który chciałby opuścić instytut, rozważwszy poważnie sprawę w Panu, musi prosić o to Stolicę Apostolską za pośrednictwem najwyższego przełożonego, jeżeli instytut jest na prawie papieskim. W przeciwnym wypadku ma prosić o to biskupa diecezjalnego, zgodnie z określeniem konstytucji

§ 2. Jeżeli chodzi o duchownego, inkardynowanego do instytutu, należy zachować przepis kan. 693.

Kan. 728 - Po udzieleniu zgodnie z prawem odejścia, ustają wszystkie więzy oraz wygasają prawa i obowiązki wypływające z wyczerpania.

Kan. 729 - Wydalenie członka z instytutu dokonuje się zgodnie z postanowieniami przepisów kan. 694 i 695. Konstytucje powinny określać inne przyczyny wydalenia, byleby były proporcjonalnie ważne, zewnętrzne, poczytalne i prawnie udowodnione. Należy zachować sposób postępowania przepisany w kan. 697-700. Do wydalonego ma zastosowanie przepis [kan. 701](#).

Kan. 730 - Gdy członek instytutu wieckiego przechodzi do innego instytutu wieckiego, należy zachować przepisy [kan. 684](#), [§ 1, 2, 4](#) i [kan. 685](#). Natomiast na przejście do instytutu zakonnego lub do stowarzyszenia życia apostolskiego albo z nich do instytutu wieckiego, potrzebne jest zezwolenie Stolicy Apostolskiej, do której poleceń należy się stosować.

Sekcja II

STOWARZYSZENIA ŻYCIA APOSTOLSKIEGO

Kan. 731 -

§ 1. Do instytutów życia konsekrowanego dochodzą stowarzyszenia życia apostolskiego, których członkowie - bez względu na stan zakonu - realizują własny cel apostolski stowarzyszenia i prowadzą życie braterskie we wspólnocie, zgodnie z własnym sposobem życia, dążąc do doskonałości przez zachowanie konstytucji.

§ 2. Wśród nich są stowarzyszenia, których członkowie podejmują rady ewangeliczne przez jakieś więzy określone w konstytucjach.

Kan. 732 - Postanowienia zawarte w [kan. 578-597](#) oraz [606](#), mają zastosowanie do stowarzyszeń życia apostolskiego, z zachowaniem jednak natury każdego stowarzyszenia. Do stowarzyszeń zaś, o których mowa w kan. 731, § 2, stosuje się także przepisy [kan. 598-602](#).

Kan. 733 -

§ 1. Erekcji domu i ukonstytuowania lokalnej wspólnoty dokonuje kompetentna władza stowarzyszenia, po uzyskaniu wcześniej pisemnej zgody biskupa diecezjalnego, z którym należy się konsultować także w wypadku likwidacji domu.

§ 2. Zezwolenie na erekcję domu zawiera w sobie prawo do posiadania przynajmniej kaplicy, w której będzie sprawowana i przechowywana Najświętsza Eucharystia.

Kan. 734 - Zarząd stowarzyszenia jest określony w konstytucjach, z zachowaniem przepisów kan. 617-633, zgodnie z naturą każdego stowarzyszenia.

Kan. 735 -

§ 1. Prawo własne każdego stowarzyszenia określa dopuszczanie członków, okres próby, wstąpienie oraz kształcenie.

§ 2. Gdy idzie o dopuszczenie do stowarzyszenia, należy zachować warunki określone w kan. 642-645.

§ 3. Własne prawo winno określać sposób próby i kształcenia, przystosowany do celu i charakteru stowarzyszenia, zwłaszcza pod względem doktrynalnym, duchowym i apostolskim, tak by członkowie, rozpoznawszy Boże powołanie, odpowiednio się przygotowali do podjęcia misji i życia stowarzyszenia.

Kan. 736 -

§ 1. W stowarzyszeniach kleryckich duchowni s± inkardynowani do stowarzyszenia, chyba Ÿe inaczej postanawiaj± konstytucje.

§ 2. W tym, co dotyczy programu studiów i przyjmowania ¶wiêceñ, naleŸy zachowaæ przepisy wydane dla duchownych diecezjalnych, z zachowaniem jednak § 1.

Kan. 737 - W³±czenie poci±ga za sob± dla cz³onka prawa i obowi±zki okre¶lone w konstytucjach, a na stowarzyszenie nak³ada obowi±zek troski, aby cz³onkowie osi±gnêli cel w³asnego powo³ania, zgodnie z konstytucjami.

Kan. 738 -

§ 1. Wszyscy cz³onkowie podlegaj± w³asnym prze³oŸonym zgodnie z konstytucjami w tym, co dotyczy Ÿycia wewnêtrznego i dyscypliny stowarzyszenia.

§ 2. Podlegaj± takŸe biskupowi diecezjalnemu w tym, co dotyczy kultu publicznego, duszpasterstwa oraz innych dzie³ apostolatu, z uwzglêdnieniem [kan. 679-683](#).

§ 3. Relacje z w³asnym biskupem cz³onka inkardynowanego do diecezji okre¶laj± konstytucje lub szczegó³owe umowy.

Kan. 739 - Cz³onkowie oprócz obowi±zków, którymi s± zwi±zani jako cz³onkowie wed³ug konstytucji, podlegaj± takŸe obowi±zkom wspólnym duchownych, chyba Ÿe co innego wynika z natury rzeczy lub z kontekstu.

Kan. 740 - Cz³onkowie powinni mieszkaæ w domu lub we wspólnocie ustanowionej zgodnie z prawem i prowadziæ Ÿycie wspólne, wed³ug przepisów w³asnego prawa, które reguluje takŸe nieobecno¶æ w domu lub we wspólnocie.

Kan. 741 -

§ 1. Stowarzyszenia oraz, je¶li czego innego nie zastrzegaj± konstytucje, ich czê¶ci i domy s± osobami prawnymi i jako takie maj± zdolno¶æ nabywania, posiadania, zarz±dzania i alienowania dóbr doczesnych, zgodnie z postanowieniami przepisów Ksiêgi V Dobra doczesne Ko¶cio³a, zawartymi w [kan. 636, 638 i 639](#), jak równieŸ, w prawie w³asnym.

§ 2. Cz³onkowie maj± takŸe zdolno¶æ, zgodnie z w³asnym prawem, nabywania, posiadania, zarz±dzania dobrami doczesnymi i dysponowania nimi. Cokolwiek jednak otrzymuj± ze wzglêdu na stowarzyszenie, nabywaj± dla stowarzyszenia.

Kan. 742 - Wyj¶cie i wydalenie cz³onka, nie w³±czonego jeszcze definitywnie, jest regulowane przepisami konstytucji kaŸdego stowarzyszenia.

Kan. 743 - Indult odej¶cia ze stowarzyszenia, powoduj±cy wyga¶niêcie praw i obowi±zków wyp³ywaj±cych ze z³±czenia przy zachowaniu przepisu [kan. 693](#), moŸe cz³onek definitywnie z³±czony uzyskaæ od najwyŸszego prze³oŸonego, za zgod± jego rady, chyba

¿e konstytucje rezerwuj± t± spraw± Stolicy Apostolskiej.

Kan. 744 -

§ 1. Najwy¿szemu równie¿ prze³o¿onemu, za zgod± jego rady, jest zastrze¿one udzielenie zezwolenia cz³onkowi definitywnie w³±czonemu na przej¶cie do innego stowarzyszenia ¿ycia apostolskiego, po³±czone z tymczasowym zawieszeniem praw i obowi±zków w³±czonego stowarzyszenia, z zachowaniem jednak prawa powrotu przed definitywnym w³±czeniem do nowego stowarzyszenia.

§ 2. Na przej¶cie do instytutu ¿ycia konsekrowanego lub z takiego instytutu do stowarzyszenia ¿ycia apostolskiego wymagane jest zezwolenie Stolicy ¿wiêtej, której polecenia nale¿y zachowaæ.

Kan. 745 - Najwy¿szy prze³o¿ony za zgod± swojej rady mo¿e udzielaæ cz³onkowi definitywnie w³±czonemu indultu przebywania poza stowarzyszeniem, ale nie ponad trzy lata, po zawieszeniu praw i obowi±zków, które nie dadz± si± pogodziæ z jego now± sytuacj±. Pozostaje on jednak pod opiek± swoich prze³o¿onych. Gdy chodzi o duchownego, potrzebna jest ponadto zgoda ordynariusza miejsca, na którym winien przebywaæ; pozostaje on pod jego trosk± i jest od niego zale¿ny.

Kan. 746 - Przy wydalaniu cz³onka definitywnie w³±czonego nale¿y zachowaæ przepisy [kan. 694-704](#), z odpowiednimi modyfikacjami

[Archidiecezja łódzka](#)

Kan. 747 -

§ 1. Kościół, któremu Chrystus Pan powierzył depozyt wiary, aby z asystencją Ducha Świętego strzegł wiście prawdy objawionej, wnikliwie bada, wiernie gósi i wykada, ma obowiązek i wrodzone prawo przepowiadania Ewangelii wszystkim narodom, niezależnie od jakiegokolwiek ludzkiej wadzy, także z zastosowaniem właściwych sobie środków społecznego przekazu.

§ 2. Kościołowi przysuguje prawo głoszenia zawsze i wszędzie zasad moralnych również w odniesieniu do porządku społecznego, oraz wypowiedzenia oceny o wszystkich sprawach ludzkich, na ile wymagają tego fundamentalne prawa osoby ludzkiej i zbawienie człowieka.

Kan. 748 -

§ 1. Wszyscy ludzie obowiązani są szukać prawdy dotyczącej Boga i Jego Kościoła, a poznane mają obowiązek i prawo z mocy prawa Bożego przyjąć i zachowywać.

§ 2. Ludzie nie mogą być przez nikogo zmuszani do przyjęcia wiary katolickiej wbrew własnemu sumieniu.

Kan. 749 -

§ 1. Nieomyślnie w nauczaniu, na mocy swego urzędu, cieszy się Biskup Rzymski, kiedy jako najwyższy Pasterz i Nauczyciel wszystkich wiernych, którego zadaniem jest utwierdzać braci w wierze, w sposób definitywny gósi obowiązujące nauki w sprawach wiary i obyczajów.

§ 2. Nieomyślnie w nauczaniu cieszy się również Kolegium Biskupów, kiedy biskupi wyznaczają urząd nauczycielski zebrani na soborze powszechnym, gdy jako nauczyciele i sędziowie wiary i moralności ogłaszają w sposób definitywny całemu Kościołowi nauki, które należy wyznawać w sprawach wiary i obyczajów; albo kiedy rozproszeni po świecie, zachowując więź wspólnoty między sobą i z następcą Piotra, nauczają razem z tymże Biskupem Rzymskim autentycznie w sprawach wiary i moralności, wyrażając jednomyślnie, że coś należy przyjąć jako definitywnie obowiązujące.

§ 3. Tylko wtedy należy uznać jakiekolwiek nauki za nieomyślnie określone, gdy to zostało wyraźnie stwierdzone.

Kan. 750 - Wiary boskiej i katolickiej należy wierzyć w to wszystko co jest zawarte w święcie Bożym, pisany lub przekazany, a więc w jednym depozycie wiary powierzonym Kościołowi i co równocześnie jako przez Boga objawione podaje do wierzenia Nauczycielski Urząd Kościoła, czy to w uroczystym orzeczeniu, czy też w zwyczajnym i powszechnym nauczaniu; co mianowicie ujawnia się we wspólnym uznaniu wiernych pod kierownictwem Świętego Urzędu Nauczycielskiego. Wszyscy więc obowiązani są unikać doktryn temu przeciwnych.

Kan. 751 - Herezj± nazywa si± uporczywe, po przyj±ciu chrztu, zaprzeczanie jakiej¶ prawdzie, w któr± nale¿y wierzyæ wiar± bosk± i katolick±, albo uporczywe pow±tpiewanie o niej ; apostazj± - ca³kowite porzucenie wiary chrze¶cijañskiej, schizm± - odmowa uznania zwierzchnictwa Biskupa Rzymskiego lub utrzymywania wspólnoty z cz³onkami Ko¶ciõ³a, uznaj±cymi to zwierzchnictwo.

Kan. 752 - Wprawdzie nie akt wiary, niemniej jednak religijne pos³uszeñstwo rozumu i woli nale¿y okazywaæ nauce, któr± g³osi Papie¿ lub Kolegium Biskupów w sprawach wiary i obyczajów, gdy sprawuj± autentyczne nauczanie, chocia¿ nie zamierzaj± przedstawiaæ jej w sposób definitywny. St±d wierni powinni staraæ si± unikaæ wszystkiego, co si± z t± nauk± nie zgadza.

Kan. 753 - Chocia¿ biskupi, pozostaj±cy we wspólnocie z g³ow± Kolegium i cz³onkami, czy to pojedynczy, czy te¿ zebrani na Konferencjach Episkopatu lub na synodach partykularnych nie posiadaj± nieomylno¶ci w nauczaniu, s± jednak w odniesieniu do wiernych powierzonych ich trosce autentycznymi nauczycielami i mistrzami wiary. Temu autentycznemu przepowiadaniu swoich biskupów wierni obowi±zani s± okazaæ religijne pos³uszeñstwo.

Kan. 754 - Wszyscy wierni maj± obowi±zek zachowywaæ konstytucje i dekryty, które prawowita w³adza ko¶cielna wydaje w celu przedstawienia nauki i napiêtnowania b³êdnych opinii. Odnosi si± to w sposób szczególny do aktów wydawanych przez Biskupa Rzymskiego lub Kolegium Biskupów.

Kan. 755 -

§ 1. Do ca³ego Kolegium Biskupiego i Stolicy Apostolskiej nale¿y przede wszystkim popieranie ruchu ekumenicznego i kierowanie nim w¶ród katolików. Jego celem jest przywrócenie jedno¶ci w¶ród wszystkich chrze¶cijan, do czego zobowi±zany jest Ko¶ciõ³ wol± Chrystusa.

§ 2. Równie¿ biskupi oraz, zgodnie z prawem, Konferencje Episkopatu, maj± popieraæ t± jedno¶æ i stosownie do ró¿nych potrzeb i po¿ytku wydawaæ praktyczne normy, przy uwzglêdnieniu przepisów wydanych w tej sprawie przez najwy¿sz± w³adzê ko¶cieln±.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ I

POSŁUGA SŁOWA BOŻEGO

Kan. 756 -

§ 1. W odniesieniu do całego Kościoła, zadanie głoszenia Ewangelii zostało powierzone głównie Biskupowi Rzymskiemu i Kolegium Biskupów.

§ 2. W odniesieniu do powierzonego sobie Kościoła partykularnego zadanie to sprawują poszczególni biskupi, którzy też są w nim kierownikami całej posługi słowa. Czasem niektórzy biskupi wspólnie pełni to zadanie w odniesieniu do kilku równocześnie Kościołów, zgodnie z prawem.

Kan. 757 - Do ważnych zadań prezbiterów, którzy są współpracownikami biskupów, należy głoszenie Ewangelii Bożej. Ten obowiązek spoczywa zwłaszcza na proboszczach oraz innych duszpasterzach, w stosunku do powierzonego im ludu. Jest również rzeczą diakonów uczestniczyć w posłudze słowa, we wspólnocie z biskupem i jego prezbiterium.

Kan. 758 - Członkowie instytutów życia konsekrowanego, na mocy ważnego poświęcenia się Bogu, w sposób szczególny dają świadectwo Ewangelii i są w odpowiedni sposób powoływani przez biskupa do świadczenia pomocy w głoszeniu Ewangelii.

Kan. 759 - Wierni świadcy na mocy chrztu i bierzmowania są świadkami ewangelicznego orędzia przez słowo i przykład życia chrześcijańskiego. Mogą być też powoływani na współpracowników biskupa i prezbiterów w wykonywaniu posługi słowa.

Kan. 760 - W posłudze słowa, która winna się opierać na Piśmie Świętym, Tradycji, liturgii, Nauczycielskim Urzędzie i życiu Kościoła, należy przedstawiać w całości i wiernie tajemnicę Chrystusa.

Kan. 761 - Do głoszenia nauki chrześcijańskiej należy stosować różne dostępne środki, zwłaszcza przepowiadanie i nauczanie katechetyczne, które zajmują zawsze naczelne miejsce; następnie przedstawianie nauki w szkołach, w akademiach, na konferencjach i różnego rodzaju zebraniach; upowszechnianie jej przez publiczne deklaracje dokonywane przez kompetentną władzę z okazji pewnych wydarzeń nadto przez słowo drukowane oraz inne środki społecznego przekazu.

Rozdział I

PRZEPOWIADANIE SŁOWA BOŻEGO

Kan. 762 - Ponieważ Lud Boży jednoczy się przede wszystkim przez słowo Boga żywego, którego z całą słuszością można się domagać z ust kapłanów, stąd księżci szafarze winni bardzo cenić posługę przepowiadania, ponieważ ich podstawowym obowiązkiem jest głoszenie wszystkim Ewangelii Bożej.

Kan. 763 - Biskupi mają prawo przepowiadać wszędzie słowo Boże, również w kościołach i kaplicach instytutów zakonnych na prawie papieskim, chyba że miejscowy biskup w poszczególnych przypadkach wyraźnie tego odmówi.

Kan. 764 - Z zachowaniem przepisu kan. 765, prezbiterzy i diakoni posiadają wszędzie władzę przepowiadania, za domyślnie przynajmniej zgodą rektora kościoła, chyba że ta władza została ograniczona lub odwołana przez kompetentnego ordynariusza, albo na podstawie prawa partykularnego jest wymagane wyraźne zezwolenie.

Kan. 765 - Do przepowiadania zakonnikom w ich kościołach lub kaplicach wymagana jest zgoda przełożonego, kompetentnego zgodnie przepisami konstytucji.

Kan. 766 - Księżce mogą dopuścić do przepowiadania w kościele lub kaplicy, jeżeli w określonych okolicznościach domaga się tego konieczność albo gdy to w szczególnych wypadkach zaleca pożytek, zgodnie z przepisami wydanymi przez Konferencję Episkopatu i z zachowaniem przepisu kan. 767, § 1.

Kan. 767 -

§ 1. Wśród różnych form przepowiadania szczególnie miejsce zajmuje homilia. Stanowi ona część samej liturgii i jest zarezerwowana kapłanowi lub diakonowi. W ciągu roku liturgicznego należy wykonać w niej na podstawie świętych tekstów tajemnice wiary oraz zasady życia chrześcijańskiego.

§ 2. We wszystkich Mszach świętych w niedziele i święta nakazane, odprawianych z udziałem wiernych, homilia jest obowiązkowa i nie wolno jej opuszczać bez poważnej przyczyny.

§ 3. Gdy jest odpowiednia liczba wiernych, bardzo zaleca się homilię także w Mszach świętych odprawianych w ciągu tygodnia, zwłaszcza w okresie adwentu i wielkiego postu, albo z racji jakiegoś święta lub wydarzenia szczególnego.

§ 4. Do proboszcza lub rektora kościoła należy czuwać, by te przepisy były wiernie przestrzegane.

Kan. 768 -

§ 1. G³osiciele s³owa Bożego powinni przedstawiaæ wiernym przede wszystkim to, w co nale¿y wierzyæ i co trzeba czyniaæ dla chwa³y Bożej i zbawienia ludzi.

§ 2. Niech tak¿e przekazuj± wiernym naukê, jak± Urz±d Nauczycielski Koñcio³a g³osi o godnoñci i wolnoñci osoby ludzkiej, o jednoñci i trwa³oñci rodziny oraz o jej zadaniach, o obowi±zkach ludzi ¿yj±cych w spo³eczeñstwie, jak równie¿ o uk³adaniu spraw doczesnych zgodnie z porz±dkiem ustanowionym przez Boga.

Kan. 769 - Naukê chrzeñcijañsk± nale¿y wyk³adaæ w sposób dostosowany do poziomu s³uchaczy, z uwzglêdnieniem potrzeb czasu.

Kan. 770 - Proboszczowie zgodnie z zarz±dzeniem biskupa diecezjalnego powinni w pewnych okresach organizowaæ to przepowiadanie, które nazywa siê rekolekcjami i ¶wiêtymi misjami, lub inne formy przepowiadania dostosowane do miejscowych potrzeb.

Kan. 771 -

§ 1. Duszpasterze, zw³aszcza biskupi i proboszczowie, powinni troszczyæ siê, aby by³o g³oszone s³owo Bo¿e równie¿ tym, którzy ze wzglêdu na warunki ¿ycia nie mog± dostatecznie korzystaæ z ogólnej i zwyczajnej opieki pasterskiej albo s± jej ca³kowicie pozbawieni.

§ 2. Maj± te¿ zadbaæ o to, by ewangeliczne orêdzie dociera³o do niewierz±cych mieszkaj±cych na danym terytorium, poniewa¿ równie¿ ich, tak samo jak wiernych, trzeba obj±æ duszpasterstwem.

Kan. 772 -

§ 1. W wykonywaniu przepowiadania wszyscy powinni ponadto zachowaæ normy wydane w tej sprawie przez biskupa diecezjalnego.

§ 2. Gdy idzie o przekazywanie nauki chrzeñcijañskiej przez radio lub telewizjê, nale¿y zachowaæ przepisy wydane przez Konferencjê Episkopatu.

Rozdział II

NAUCZANIE KATECHETYCZNE

Kan. 773 - Własnym i powołanym obowiązkiem, zwłaszcza duszpasterzy, jest troska o katechizację ludu chrześcijańskiego, ażeby wiara wiernych przez przyjmowanie nauki i doświadczenie życia chrześcijańskiego stawała się żywa, wyrażana i czynna.

Kan. 774 -

§ 1. Troska o katechezę, pod kierownictwem prawowitej władzy kościelnej, należy do wszystkich członków Kościoła, w szczególności kapłanów i świeckich.

§ 2. Rodzice przed innymi mają obowiązek służyć i przykładem formować dzieci w wierze i praktyce życia chrześcijańskiego. Podobny obowiązek spoczywa na tych, którzy zastępują rodziców oraz na chrześniach.

Kan. 775 -

§ 1. Przy zachowaniu przepisów wydanych przez Stolicę Apostolską, zadaniem biskupa diecezjalnego jest wydawanie norm odnoszących się do katechezy i troska o dostarczenie odpowiednich pomocy katechetycznych, w razie potrzeby również przygotowanie katechizmu, a także popieranie i koordynacja poczynań katechetycznych.

§ 2. Jeżeli się to wyda pożyteczne, Konferencja Episkopatu zatroszczy się o wydanie katechizmów dla własnego terytorium, uprzedniej aprobacie Stolicy Apostolskiej.

§ 3. Przy Konferencji Episkopatu można powołać urząd katechetyczny, którego głównym zadaniem byłoby świadczenie pomocy poszczególnym diecezjom w sprawach katechezy.

Kan. 776 - Z racji swej funkcji, proboszcz obowiązany jest troszczyć się o nauczanie katechetyczne dorosłych, młodzieży i dzieci. Dla osiągnięcia tego celu powinien skorzystać ze współpracy duchownych przydzielonych do parafii, członków instytutów życia konsekrowanego oraz stowarzyszeń życia apostolskiego, uwzględniając charakter każdego instytutu, jak również wiernych świeckich, głównie katechetów. Wszyscy wymienieni, jeżeli tylko nie podlegają prawnej przeszkodzie, powinni chętnie spieszyć z pomocą. Do proboszcza należy popierać i umacniać zadanie rodziców w zakresie katechezy rodzinnej, o czym w kan. 774, § 2.

Kan. 777 - Uwzględniając normy wydane przez biskupa diecezjalnego, proboszcz ma w szczególności sposób troszczyć się:

1° żeby była prowadzona katecheza przygotowująca do uczestnictwa w sakramentach;

2° aby dzieci, przez nauczanie katechetyczne trwały odpowiedni okres czasu, w którym zostali przygotowani

do pierwszego przyjęcia sakramentów pokuty i Najświętszej Eucharystii oraz do sakramentu bierzmowania;

3° by dzieci, po przyjęciu pierwszej Komunii Świętej, były w dalszym ciągu przez formację katechetyczną szczególnie i w sposób bardziej pogłębiony kształtowane;

4° ażeby katechizować także upośledzonych fizycznie i umysłowo, na ile pozwala na to ich stan;

5° ażeby przez zastosowanie różnych form i poczynań umacniać, oświecać i potęgować wiarę młodzieży i dorosłych.

Kan. 778 - Przełożeni zakonów i stowarzyszeń życia apostolskiego winni zatroszczyć się o to, ażeby w ich kościołach, szkołach lub w innych zakładach, w jakikolwiek sposób im powierzonych, pilnie prowadzono katechizację.

Kan. 779 - Nauczanie katechetyczne winno być prowadzone z zastosowaniem wszelkich środków, pomocy dydaktycznych oraz środków społecznego przekazu, które wydają się bardziej skuteczne do tego, by wierni, w sposób dostosowany do ich charakteru, możliwości, wieku oraz warunków życia, mogli głębiej poznać naukę katolicką i lepiej według niej układać życie.

Kan. 780 - Ordynariusze miejsca winni troszczyć się o odpowiednie przygotowanie katechetów do właściwego wypełniania ich zadania, a więc by ich kształcenie miało charakter stały, aby mogli poznać w wystarczającym zakresie naukę katolicką oraz przyswoić sobie teoretycznie i praktycznie zasady dyscyplin pedagogicznych.

Tytuł II

MISYJNA DZIAŁALNOŚĆ KOŃCIOŁA

Kan. 781 - Ponieważ każdy Końcioł jest ze swej natury misyjny, a dzieło ewangelizacji winno być uznane za fundamentalny obowiązek Ludu Bożego, stąd wszyscy wierni, świadomi swojej odpowiedzialności, winni wносить swój udział w dzieło misyjne.

Kan. 782 -

§ 1. Najwyższe kierownictwo oraz koordynacja poczynań i działań, związanych z dziełem misyjnym i współpracą misjonarską, należy do Biskupa Rzymskiego oraz Kolegium Biskupów.

§ 2. Poszczególni biskupi, stanowiący rękomię Końcioła powszechnego oraz wszystkich Końciołów, winni okazywać szczególną troskę o dzieło misyjne, zwłaszcza poprzez poczynania misyjne, podejmowane, rozwijane i podtrzymywane we własnym Końciele partykularnym.

Kan. 783 - Ponieważ członkowie instytutów życia konsekrowanego na mocy samej konsekracji poświęcają się na służbę Końciołowi, powinni w sposób właściwy ich instytutowi mieć szczególny udział w działalności misyjnej.

Kan. 784 - Misjonarze, a więc ci, którzy są posyłani przez kompetentną władzę kościelną do podejmowania dzieła misyjnego, mogą być dobierani z terenów misyjnych lub spoza nich, spośród kleru diecezjalnego lub członków instytutów życia konsekrowanego, albo stowarzyszeń życia apostołskiego, albo spośród świeckich.

Kan. 785 -

§ 1. Do realizacji dzieła misyjnego powinni być angażowani katecheci, a więc wierni świeccy odpowiednio przygotowani i wyróżniający się życiem chrześcijańskim. Pod kierownictwem misjonarza zajmują się oni przekazywaniem nauki ewangelicznej, organizowaniem życia liturgicznego i prowadzeniem akcji charytatywnej.

§ 2. Katecheci winni otrzymać formację w przeznaczonych do tego szkołach, a gdy takich nie ma, pod kierunkiem misjonarzy.

Kan. 786 - Działalność misyjna we właściwym tego słowa znaczeniu, dzięki której zaszczepia się Końcioł w narodach i wspólnotach, w których jeszcze się nie zakorzeniła, jest prowadzona przez Końcioł, zwłaszcza poprzez wysyłanie zwiastunów Ewangelii, dopóki nowe Końcioły nie zostaną w pełni ukonstytuowane, a więc wyposażone we własne siły i wystarczające pomoce, dzięki czemu będą mogły same prowadzić dzieło ewangelizacji.

Kan. 787 -

§ 1. Misjonarze przez ¶wiadectwo ¿ycia i s³owa powinni nawi±zaæ dialog z niewierz±cymi w Chrystusa, a¿eby w sposób przystosowany do ich mentalno¶ci i kultury, otworzyæ im drogi, na których mogliby poznaæ orêdzie ewangeliczne.

§ 2. Maj± tak¿e zatroszczyæ siê o to, a¿eby ci, których uznaj± za przygotowanych do przyjêcia orêdzia ewangelicznego, pouczyæ o prawdach wiary, tak aby, gdy o to poprosz± w sposób wolny, zostali dopuszczeni do przyjêcia chrztu.

Kan. 788 -

§ 1. Ci, którzy wyrazili wolê przyjêcia wiary w Chrystusa, po odbyciu prekatechumenatu, winni byæ dopuszczeni do katechumenatu z zastosowaniem obrzêdów liturgicznych, a ich nazwiska maj± byæ wpisane do specjalnej ksiêgi.

§ 2. Katechumeni, przez naukê ¿ycia chrze¶cijañskiego i praktykê, winni byæ odpowiednio wprowadzeni w tajemnicê zbawienia oraz w ¿ycie przepojone wiar±, a tak¿e w liturgiê, umi³owanie Ludu Bo¿ego i aposto³stwo.

§ 3. Jest rzecz± Konferencji Episkopatu wydaæ postanowienia, reguluj±ce odbywanie katechumenatu i okre¶laj±ce obowi±zki oraz uprawnienia katechumenów.

Kan. 789 - Przez odpowiedni± formacjê nale¿y neofitów doprowadziaæ do pe³niejszego poznania prawdy ewangelicznej i w³a¶ciwego wype³niania obowi±zków podjêtych na chrzcie. Maj± byæ przepajani szczer± mi³o¶ci± do Chrystusa i Jego Ko¶cio³a.

Kan. 790 -

§ 1. Do biskupa diecezjalnego na terytoriach misyjnych nale¿y:

1° inicjowaæ, kierowaæ i koordynowaæ wszystkie poczynania i dzie³a misyjne;

2° czuwaæ nad tym, by zosta³y zawarte odpowiednie umowy z prze³o¿onymi instytucjami, oddaj±cych siê pracy misyjnej oraz ¿eby stosunki z nimi wychodzi³y na korzy¶æ misji.

§ 2. Przepisy, o których w § 1, n. 1, wydane przez biskupa diecezjalnego obowi±zuj± wszystkich misjonarzy, tak¿e zakonników oraz ich pomocników, przebywaj±cych na danym terytorium.

Kan. 791 - W poszczególnych diecezjach dla umacniania w³o³pracy misyjnej :

1° należy popierać powożenia misyjne;

2° trzeba wyznaczyć kapłana dla skutecznego popierania poczyniń misyjnych, zwłaszcza Papieskich Dzień Misyjnych;

3° winien być organizowany doroczny dzień misyjny;

4° trzeba każdego roku przekazać odpowiedni± ofiarę na rzecz misji za pośrednictwem Stolicy Świętej.

Kan. 792 - Konferencje Episkopatu powinny inicjować i popierać poczynania, dzięki którym osoby, przybywające z terenów misyjnych dla podjęcia pracy lub odbycia studiów, doznawają braterskiego przyjęcia i wsparcia.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytuł III

WYCHOWANIE KATOLICKIE

Kan. 793 -

§ 1. Rodzice oraz ci, którzy ich zastępują, mają obowiązek i zarazem prawo wychowania potomstwa. Rodzice katolicy mają ponadto obowiązek i prawo dobrania takich środków i instytucji, przy pomocy których, uwzględniając miejscowe warunki, mogliby lepiej zadbać o katolickie wychowanie swoich dzieci.

§ 2. Rodzice mają również prawo otrzymania od państwa pomocy potrzebnych do katolickiego wychowania dzieci.

Kan. 794 -

§ 1. Z szczególnej racji prawo i obowiązek wychowania należy do Kościoła, któremu została zlecona przez Boga misja niesienia ludziom pomocy, aby mogli osiągnąć pełnię życia chrześcijańskiego.

§ 2. Do duszpasterzy należy obowiązek czynić wszystko, ażeby wszyscy wierni mogli otrzymać katolickie wychowanie.

Kan. 795 - Ponieważ prawdziwe wychowanie powinno objąć pełną formację osoby ludzkiej, zarówno w odniesieniu do celu ostatecznego, jak i w odniesieniu do dobra wspólnego społeczności, dlatego dzieci i młodzież tak winny być wychowywane, ażeby harmonijnie mogły rozwijać swoje przymioty fizyczne, moralne oraz intelektualne, zdobywać coraz doskonalszy zmysł odpowiedzialności, w sposób korzystający z wolności i przygotowujący się do czynnego udziału w życiu społecznym.

Rozdział I

SZKOŁY

Kan. 796 -

§ 1. Wśród rodziców wychowania wierni powinni bardzo cenić szkoły, które są dla rodziców główną pomocą w wypełnianiu obowiązku wychowania.

§ 2. Rodzice mają ściśle współpracować z nauczycielami, którym powierzają nauczanie swoich dzieci. Również nauczyciele w wypełnianiu swojego obowiązku powinni ściśle współpracować z rodzicami, których też winni pilnie wysłuchiwać; należy organizować i doceniać zrzeczenia lub zebrania rodziców.

Kan. 797 - W wyborze szkoły rodzice powinni mieć prawdziwą wolność. Stąd wierni mają zabiegać o to, aby społeczność wiecka uznała tę wolność rodziców i zachowywać wymogi sprawiedliwej rozdzielczej wyposażeń w odpowiednie subsydia.

Kan. 798 - Rodzice powinni kierować swoje dzieci do szkół zapewniających katolickie wychowanie. Jeżeli nie mogą tego uczynić, mają obowiązek sami zatroszczyć się o to, by dzieci poza szkołą otrzymały należne wychowanie katolickie.

Kan. 799 - Wierni mają zabiegać o to, aby ustawy państwowe dotyczące kształcenia młodzieży zapewniały jej także w szkole wychowanie religijne i moralne, zgodne z sumieniem rodziców.

Kan. 800 -

§ 1. Kościołowi przysługuje prawo zakładania szkół jakiegokolwiek specjalności, rodzaju i stopnia, a także kierowania nimi.

§ 2. Wierni powinni popierać szkoły katolickie, świadcząc w miarę możliwości pomoc, gdy idzie o ich zakładanie i utrzymanie.

Kan. 801 - Instytuty zakonne, których właściwym zadaniem jest wychowanie, pozostają wiernie swojej misji, niech starają się podejmować katolickie wychowanie również poprzez własne szkoły, zakładane za zgodą biskupa diecezjalnego.

Kan. 802 -

§ 1. Jeżeli nie ma szkół, w których wychowanie jest przejęte chrześcijańskim duchem, jest rzeczą biskupa diecezjalnego zatroszczyć się o to, aby takie szkoły powstały.

§ 2. Jeżeli jest to wskazane, biskup diecezjalny winien zatroszczyć się także o zakładanie szkół zawodowych i technicznych oraz innych, wymaganych specjalnymi potrzebami.

Kan. 803 -

§ 1. Szkoła wtedy uważa się za katolicką, gdy jest kierowana przez kompetentną władzę kościelną albo kościelną osobę prawną publiczną, albo za katolicką została uznana przez władzę kościelną dokumentem na piśmie.

§ 2. W szkole katolickiej nauczanie i wychowanie powinny się opierać na zasadach chrześcijańskiej doktryny. Wykładowcy mają się odznaczać zdrową nauką i prawością życia.

§ 3. Żadna szkoła, chociażby w rzeczywistości była katolicka, nie może nosić nazwy szkoły katolicka bez zgody kompetentnej władzy kościelnej.

Kan. 804 -

§ 1. Władza kościelnej podlega katolickie nauczanie i wychowanie religijne przekazywane w jakichkolwiek szkołach, albo przy pomocy różnych środków społecznego przekazu. Jest rzeczą Konferencji Episkopatu wydać w tej sprawie ogólne normy, a do biskupa diecezjalnego należy kierowanie i nadzór i czuwanie nad nimi.

§ 2. Ordynariusz miejsca powinien zatroszczyć się o to, aby osoby wyznaczone do nauczania religii także w szkołach niekatolickich, odznaczały się zdrową nauką, wiadomością życia chrześcijańskiego i umiejętnością pedagogiczną.

Kan. 805 - W odniesieniu do własnej diecezji ordynariusz miejsca ma prawo mianowania lub zatwierdzania nauczycieli religii oraz usuwania lub zdania usunięcia, ilekroć wymaga tego dobro religii lub obyczajów.

Kan. 806 -

§ 1. Biskupowi diecezjalnemu przysługuje prawo czuwania nad szkołami katolickimi położonymi na jego terytorium oraz wizytowania ich, nawet wtedy, gdy zostały założone lub są kierowane przez członków instytutów zakonnych. Może on również wydawać przepisy dotyczące ogólnej struktury szkół katolickich. Tego rodzaju przepisy wiążą także szkoły kierowane przez zakonników, z zachowaniem wszakże ich autonomii w zakresie wewnętrznego zarządu tych szkół.

§ 2. Kierownicy szkół katolickich winni zabiegać, pod nadzorem miejscowego ordynariusza, by wykształcenie przekazywane w tych szkołach było przynajmniej na tym samym poziomie, co w innych tego rodzaju szkołach danego kraju.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział II

UNIWERSYTETY KATOLICKIE ORAZ INNE INSTYTUTY

WYŻSZYCH STUDIÓW

Kan. 807 - Kościół ma prawo zakładania uniwersytetów i kierowania nimi. Przyczyniają się one do pogłębiania kultury ludzi i pełniejszego rozwoju osoby ludzkiej, a także do wypełnienia posługi nauczania w Kościele.

Kan. 808 - Żaden uniwersytet, chociaż rzeczywiście katolicki, nie może używać nazwy uniwersytet katolicki, bez zgody kompetentnej władzy kościelnej.

Kan. 809 - Gdy to jest możliwe i wskazane, Konferencje Episkopatu powinny zatroszczyć się o to, aby na podległym im terytorium działały w ściśle określonych uniwersytetach lub przynajmniej wydziałach, w których byłyby kultywowane i wykładane z zachowaniem ich naukowej autonomii różne dyscypliny, przy uwzględnieniu doktryny katolickiej.

Kan. 810 -

§ 1. Władza kompetentna, zgodnie z postanowieniami statutów, ma obowiązek zatroszczyć się o to, aby nauczycielami uniwersytetów katolickich mianować osoby, które obok odpowiednich kwalifikacji naukowych i pedagogicznych, odznaczają się również nieskazitelną doktryną i dobrymi obyczajami. Gdy za brak tych wymogów, powinni być usunięci ze stanowiska, z zachowaniem sposobu określonego w statutach.

§ 2. Konferencje Episkopatu oraz zainteresowani biskupi diecezjalni mają obowiązek i prawo czuwać nad tym, by na katolickich uniwersytetach wiernie były przestrzegane zasady doktryny katolickiej.

Kan. 811 -

§ 1. Kompetentna władza kościelna powinna zatroszczyć się o to, by na katolickich uniwersytetach został utworzony wydział teologiczny albo instytut lub przynajmniej katedra teologii, prowadząca wykłady także dla studentów świeckich.

§ 2. Na każdym uniwersytecie katolickim winny być prowadzone wykłady, uwzględniające głównie te kwestie teologiczne, które mają związek z przedmiotami wykładanymi na jego wydziałach.

Kan. 812 - We wszystkich wyższych instytutach nauczyciele przedmiotów teologicznych muszą mieć zlecenie kompetentnej władzy kościelnej.

Kan. 813 - Biskup diecezjalny powinien otoczyć studentów szczególną troską duszpasterską, nawet erygując dla nich parafie albo przynajmniej wyznaczając do tego na sposób stały niektórych kapłanów. Winien również zatroszczyć się o to, żeby na uniwersytetach, także niekatolickich, powstały katolickie ośrodki uniwersyteckie, świadczące młodzieży pomoc, zwłaszcza duchową.

Kan. 814 - Przepisy dotyczące uniwersytetów mają zastosowanie w taki sam sposób do innych instytucji studiów wyższych.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział III

UNIwersytety i Fakultety Kościelne

Kan. 815 - Z tytułu swojego zadania głoszenia prawdy objawionej Kościół ma prawo do własnych uniwersytetów i wydziałów kościelnych, dla kultywowania w nich dyscyplin kościelnych lub z nimi związanych, a także kształcenia w nich studentów w sposób naukowy.

Kan. 816 -

§ 1. Uniwersytety i wydziały kościelne mogą być tworzone tylko na mocy erekcji dokonanej przez Stolicę Apostolską lub uzyskanego od niej zatwierdzenia. Jej również przysługuje najwyższe kierownictwo tychże instytucji.

§ 2. Każdy uniwersytet i wydział kościelny musi posiadać własne statuty i program studiów, zatwierdzone przez Stolicę Apostolską.

Kan. 817 - Stopnie akademickie, posiadające skutki kanoniczne w Kościele, może nadawać tylko uniwersytet lub wydział, który został erygowany albo zatwierdzony przez Stolicę Apostolską.

Kan. 818 - Przepisy zawarte w [kan. 810, 812 i 813](#), dotyczą uniwersytetów katolickich, mają zastosowanie także do uniwersytetów i fakultetów kościelnych.

Kan. 819 - Na ile wymaga tego dobro diecezji lub instytutu zakonnego, a nawet Kościoła powszechnego, biskupi diecezjalni albo kompetentni przełożeni instytutów zakonnych powinni posyłać na uniwersytety młodych duchownych i zakonników, odznaczających się charakterem, cnotami i uzdolnieniami.

Kan. 820 - Przewoźeni i profesorowie uniwersytetów i fakultetów kościelnych powinni zatroszczyć się o to, aby poszczególne wydziały uniwersytetu świadczyły sobie wzajemną pomoc, na ile zezwala na to przedmiot, oraz aby między własnym uniwersytetem lub wydziałem i innymi uniwersytetami i wydziałami, nawet niekościelnymi, istniała wzajemna współpraca, przez którą, podejmując wspólne działanie, poprzez spotkania, skoordynowane badania naukowe czy inne środki, zmierzają do większego postępu wiedzy.

Kan. 821 - Konferencja Episkopatu oraz biskup diecezjalny mają zatroszczyć się o to, aby tam, gdzie to możliwe, zakładały wydziały i instytuty wiedzy religijnej, w których mianowicie wykonywano by dyscypliny teologiczne oraz inne związane z kulturą chrześcijańską.

Tytu³ IV

¶RODKI SPOŁECZNEGO PRZEKAZU, W SZCZEGÓLNOŒCI KSI¿KI

Kan. 822 -

§ 1. W wype³nieniu swojej funkcji, pasterze Ko¶cio³a, korzystaj±c z prawa przys³uguj±cego Ko¶cio³owi, powinni pos³ugiwaæ siê ¶rodkami spo³ecznego przekazu.

§ 2. Pasterze ci maj± pouczaæ wiernych, ¿e spoczywa na nich

obowi±zek podejmowania wspó³pracy zmierzaj±cej do tego, by u¿ycie ¶rodków spo³ecznego przekazu przepoi±æ duchem ludzkim i chrze¶cijañskim.

§ 3. Wszyscy wierni, w szczególnœci za¶ci, którzy maj± jaki¶ udzia³ w organizowaniu lub u¿yciu ¶rodków spo³ecznego przekazu, powinni siê staraæ ¶wiadczyæ pomoc pasterskiej dzia³alno¶ci, tak ¿eby Ko¶ció³ mó³ tak¿e poprzez te ¶rodki skutecznie wype³niaæ swoj± misjê.

Kan. 823 -

§ 1. Dla zachowania nieskazitelno¶ci wiary i obyczajów, pasterze Ko¶cio³a posiadaj± prawo i s± zobowi±zani czuwaæ, by wiara i obyczaje wiernych nie dozna³y uszczerbku przez s³owo pisane lub u¿ycie ¶rodków spo³ecznego przekazu. Przys³uguje im równie¿ prawo domagania siê, aby przedk³adano do wcze¶niejszej oceny to, co ma byæ wydane przez wiernych na pi¶mie, a dotyczy wiary lub obyczajów, a tak¿e odrzucania pism przynosz±cych szkodê prawdziwej wierze lub dobrym obyczajom.

§ 2. Obowi±zek i prawo, o których w § 1, nale¿± do biskupów, zarówno poszczególnych, jak i zebranych na synodach lub Konferencjach Episkopatu - w odniesieniu do wiernych powierzonych ich pieczy. Natomiast nale¿± do najwy¿szej w³adzy ko¶cielnej - gdy idzie o ca³y Lud Bo¿y.

Kan. 824 -

§ 1. Je¶li inaczej nie postanawia siê, ordynariuszem miejsca, którego nale¿y prosiæ o zezwolenie lub aprobatê na wydanie ksi¿ek wed³ug kanonów niniejszego tytu³u, jest w³asny ordynariusz miejscowy autora albo ordynariusz miejsca wydawania ksi¿ek.

§ 2. Cokolwiek w kanonach tego tytu³u postanawia siê o ksi¿kach, nale¿y stosowaæ tak¿e do wszelkiego rodzaju pism przeznaczonych do publicznego rozpowszechniania, chyba ¿e co innego jest stwierdzone.

Kan. 825 -

§ 1. Księgi Pisma Świętego wolno wydawać tylko za aprobatę Stolicy Apostolskiej lub Konferencji Episkopatu. Również do wydania ich tłumaczeń na języki narodowe wymagana jest aprobatą tej samej władzy oraz zaopatrzenie ich w konieczne i wystarczające wyjaśnienia.

§ 2. Tłumaczenia Pisma Świętego, zaopatrzone w odpowiednie wyjaśnienia, katolicy mogą za zezwoleniem Konferencji Episkopatu przygotowywać i wydawać wspólnie z braćmi oddzielnymi.

Kan. 826 -

§ 1. Gdy idzie o księgi liturgiczne, należy zachować przepisy [kan. 838](#).

§ 2. Na ponowne wydanie ksiąg liturgicznych lub ich tłumaczeń na język narodowy, bądź ich części, konieczne jest potwierdzenie zgodności z wydaniem zatwierdzonym przez ordynariusza miejsca wydania.

§ 3. Modlitewniki do publicznego lub prywatnego użytku wiernych mogą być wydawane tylko za zezwoleniem ordynariusza miejsca.

Kan. 827 -

§ 1. Katechizmy oraz inne pisma służące do katechizacji lub ich przekłady wymagają aprobaty ordynariusza miejsca, z zachowaniem przepisu [kan. 775, § 2](#).

§ 2. Tylko te książki z zakresu Pisma Świętego, teologii, prawa kanonicznego, historii Kościoła oraz innych gałęzi wiedzy religijnej lub moralnej, które zostały wydane za aprobatę kompetentnej władzy kościelnej albo potem zostały przez nią zatwierdzone, mogą być używane jako podręczniki w szkołach podstawowych, średnich lub wyższych.

§ 3. Zaleca się, aby książki zawierające treści, o której w § 2, chociaż nie są używane jako podręczniki, jak również pisma o treści szczególnie dotyczącej religii lub dobrych obyczajów, zostały poddane osądowi ordynariusza miejsca.

§ 4. W kościołach lub kaplicach nie można wystawiać, sprzedawać lub rozdawać książek czy innych pism, traktujących o sprawach religii lub obyczajów, jeżeli nie zostały wydane za zezwoleniem kompetentnej władzy kościelnej albo nie były przez nią potem zaaprobowane.

Kan. 828 - Zbiory dekretów albo aktów, wydane przez jakiegokolwiek władzę kościelną, mogą być ponownie wydane tylko po uzyskaniu zgody tejże władzy i z zachowaniem warunków przez nią przepisanych.

Kan. 829 - Aprobata jakiegokolwiek dzieła lub zezwolenie na jego wydanie dotyczy tekstu oryginalnego, nie zaś jego nowych wydań lub przekładów.

Kan. 830 -

§ 1. Przy zachowaniu prawa każdego ordynariusza miejsca do powierzania oceny księzek osobom przez niego zatwierdzonym, Konferencja Episkopatu może sporządzić listę cenzorów odznaczających się odpowiednią wiedzą oraz zdrową nauką i roztropnością, aby byli do dyspozycji kurii diecezjalnych, albo ustanowić komisję cenzorów, z którą mogliby się konsultować ordynariusze miejsca.

§ 2. Odrzucając wszelki wzgląd na osobę, cenzor w wypełnianiu swojej funkcji winien mieć na uwadze tylko naukę Kościoła o wierze i obyczajach, przedstawianą przez Nauczycielski Urząd Kościoła.

§ 3. Swoją opinię cenzor winien wydać na piśmie. Jeżeli jest przychylna, ordynariusz, zgodnie z własnym roztropnym osądem, udziela zezwolenia na wydanie, zaznaczając swoje nazwisko, datę i miejsce udzielonego zezwolenia. W wypadku odmówienia zezwolenia ordynariusz przedstawia autorowi dzieła powody odmowy.

Kan. 831 -

§ 1. W dziennikach, czasopismach lub periodykach, które wyraźnie atakują religię lub dobre obyczaje, wierni mogą coś zamieszczać jedynie dla słusznej i uzasadnionej przyczyny. Duchowni i członkowie instytutów zakonnych mogą to czynić jedynie za zgodą ordynariusza miejsca.

§ 2. Do Konferencji Episkopatu należy wydanie przepisów określających warunki, jakie winny być wypełnione, aby duchowni oraz członkowie instytutów zakonnych mogli brać udział w programach radiowych lub telewizyjnych dotyczących nauki katolickiej lub obyczajów.

Kan. 832 - Członkowie instytutów zakonnych, aby mogli wydawać księgi, traktujące o religii lub obyczajach, potrzebują także zezwolenia swojego wyższego przełożonego, zgodnie z konstytucjami.

Tytu³ V

WYZNANIE WIARY

Kan. 833 - Do osobistego z³ożenia wyznania wiary wed³ug formu³y zatwierdzonej przez Stolicê Apostolsk± s± zobowi±zani:

1° przed przewodnicz±cym lub jego delegatem, wszyscy uczestnicy soboru powszechnego, synodu partykularnego, synodu biskupów oraz synodu diecezjalnego, bior±cy w nich udzia³ z g³osem decyduj±cym lub doradczym; przewodnicz±cy za¶ - przed soborem lub synodem;

2° promowani do godno¶ci kardynalskiej, zgodnie z przepisami ¶wiêtego Kolegium;

3° przed delegatem Stolicy Apostolskiej, wszyscy promowani do biskupstwa, a tak¿e ci, którzy s± zrównani z biskupem diecezjalnym;

4° przed kolegium konsultorów administrator diecezji;

5° przed biskupem diecezjalnym lub jego delegatem: wikariusze generalni i wikariusze biskupi oraz wikariusze s±dowi;

6° przed ordynariuszem miejsca lub jego delegatem: proboszczowie, rektor, wyk³adowcy teologii i filozofii w seminariach - przy podejmowaniu funkcji; promowani do diakonatu;

7° przed wielkim kanclerzem, a gdy takiego nie ma, przed ordynariuszem miejsca albo ich delegatami, rektor uniwersytetu ko¶cielnego lub katolickiego - przy podejmowaniu funkcji; przed rektorem, który jest kap³anem, lub przed ordynariuszem miejsca albo przed ich delegatami - wyk³adowcy dyscyplin dotycz±cych wiary lub obyczajów, na jakichkolwiek uniwersytetach - przy podejmowaniu funkcji;

8° prze³ożeni w kleryckich instytutach zakonnych i stowarzyszeniach Ÿycia apostolskiego, zgodnie z konstytucjami.

KSIĘGA IV

UWIĘCANE ZADANIE KOŃCIE

Kan. 834 -

§ 1. Zadanie uwięcania wypełnia Końcio³ w szczególny sposób przez Ńwięte liturgię, która te¿ jest sprawowaniem kap³añskiego zadania Jezusa Chrystusa; w niej poprzez znaki widzialne ukazuje się i w sposób w³acny ka¿demu dokonuje się uwięcenie ludzi, a tak¿e przez mistyczne Cia³o Jezusa Chrystusa, to znaczy Jego G³owę i cz³onki, jest sprawowany ca³y publiczny kult Bo¿y.

§ 2. Tego rodzaju kult dokonuje się wtedy, gdy jest sprawowany w imieniu Końcio³a przez osoby prawnie do tego wyznaczone i z zastosowaniem aktów zatwierdzonych przez w³adzę koñcieln±.

Kan. 835 -

§ 1. Zadanie uwięcania wykonuj± najpierw biskupi, którzy s± arcykap³anami, g³ównymi szafarzami Bo¿ych tajemnic oraz moderatorami, promotorami i stró¿ami Ńycia liturgicznego w powierzonym sobie Koñciele.

§ 2. Wykonuj± je równie¿ prezbiterzy, którzy będc tak¿e uczestnikami kap³añstwa Chrystusowego, jako jego szafarze pod w³adz± biskupa, s± konsekrowani do sprawowania kultu Bo¿ego i uwięcania ludu.

§ 3. Diakoni maj± udzia³ w sprawowaniu kultu Bo¿ego, zgodnie z przepisami prawa.

§ 4. W zadaniu uwięcania maj± swój w³asny udzia³ równie¿ pozostali wierni, uczestnicz±c czynnie na swój sposób w nabo¿eństwach liturgicznych, zw³aszcza w Eucharystii. W szczególny sposób uczestnicz± w tej pos³udze rodzice, prowadz±c w duchu chrzeñcijañskim Ńycie ma¿iñskie i podejmuj±c chrzeñcijañskie wychowanie dzieci.

Kan. 836 - Poniewa¿ kult chrzeñcijañski, w którym realizuje się wspólne kap³añstwo, jest dzie³em, które wyp³ywa z wiary i na niej się opiera, Ńwięci szafarze maj± pilnie staraæ się j± wzbudzaæ oraz wyjañniaæ, zw³aszcza przez pos³ugę s³owa, która rodzi i karmi wiarę.

Kan. 837 -

§ 1. Czynnoñci liturgiczne nie s± czynnoñciami prywatnymi, lecz czynnoñciami samego Koñcio³a, który jest sakramentem jednoñci, mianowicie ludem Ńwiętym zebrany i zorganizowany pod przewodnictwem biskupów. Z tej racji nale¿± one do ca³ego Cia³a Koñcio³a, które te¿ ukazuj± i tworz±; poszczególnych zañ jego cz³onków w ró¿ny sposób dotycz±, zale¿nie od przyjętych Ńwięceñ, wykonywanych funkcji i aktualnego uczestnictwa.

§ 2. Czynnoñci liturgiczne, jeñli zgodnie ze swoj± natur± wymagaj± wspólnotowego sprawowania, gdzie jest to mo¿liwe, maj± byæ sprawowane z udzia³em i czynnym uczestnictwem wiernych.

Kan. 838 -

§ 1. Kierowanie Ńwięte liturgi± nale¿y w sposób wy³czny do w³adzy koñcielnej, któr± jest Stolica Apostolska oraz, zgodnie z prawem, biskup diecezjalny.

§ 2. Do Stolicy Apostolskiej nale¿y kierowanie liturgi± w ca³ym Koñciele, wydawanie księg liturgicznych i potwierdzanie ich przek³adu na języki narodowe, a tak¿e czuwanie nad tym, by zarz±dzenia liturgiczne by³y wszędzie wiernie przestrzegane.

§ 3. Do Konferencji Episkopatu nale¿y przygotowywanie t³umaczeñ księg liturgicznych na języki narodowe, po dokonaniu odpowiednich przystosowañ w granicach okreñlonych w samych księgach liturgicznych oraz ich wydawanie, po sprawdzeniu przez Stolicę Ńwięte.

§ 4. Do biskupa diecezjalnego w Kościele mu powierzonym należy, w ramach przysługującej mu kompetencji, wydawanie w sprawach liturgicznych norm, które obowiązują wszystkich.

Kan. 839 -

§ 1. Zadanie uświęcania wypełnia Kościół także przy pomocy innych środków, czy to przez modlitwy, w których prosi Boga o uświęcenie wiernych w prawdzie, czy to przez dzieła pokuty i miłosierdici, które przyczyniają się bardzo do zaszczepienia i umocnienia Królestwa Chrystusa w duszach oraz do zbawienia świata.

§ 2. Ordynariusze miejsca powinni troszczyć się, by modlitwy oraz pobożne i święte ćwiczenia ludu chrześcijańskiego w pełni odpowiadały przepisom Kościoła.

[Archidiecezja łódzka](#)

SAKRAMENTY

Kan. 840 - Sakramenty Nowego Testamentu, ustanowione przez Chrystusa i powierzone Kościołowi, jako czynności Chrystusa i Kościoła, są znakami oraz środkami, poprzez które wyraża się i wzmacnia wiara, oddawany jest Bogu kult i dokonuje się uświęcenie człowieka. Z tej to racji w najwyższym stopniu przyczyniają się do wprowadzenia, umocnienia i zmanifestowania kościelnej wspólnoty. Dlatego w ich sprawowaniu święci szafarze oraz pozostali wierni winni okazać najwyższy szacunek i należeć pilnie.

Kan. 841 - Ponieważ sakramenty są te same dla całego Kościoła i należą do depozytu wiary, tylko do najwyższej władzy kościelnej należy zatwierdzenie lub określenie tego, co jest wymagane do ich ważności. Także do tej lub innej kompetentnej władzy, zgodnie z [kan. 838, §§ 3 i 4](#), należy określenie tego, co dotyczy godziwego ich sprawowania, udzielania i przyjmowania, jak również obrzędu stosowanego przy ich sprawowaniu.

Kan. 842 -

§ 1. Nikt nie może być ważnie dopuszczony do innych sakramentów, dopóki nie przyjmie chrztu.

§ 2. Sakramenty chrztu, bierzmowania i Najświętszej Eucharystii tak są ze sobą, że są wymagane do pełnego wtajemniczenia chrześcijańskiego.

Kan. 843 -

§ 1. Święci szafarze nie mogą odmówić sakramentów tym, którzy w sposób właściwy o nie proszą, są odpowiednio przygotowani i prawo nie wzbrania im ich przyjmowania.

§ 2. Duszpasterze oraz inni wierni, w ramach własnej funkcji kościelnej, mają obowiązek troszczyć się, aby ci, którzy proszą o sakramenty, byli do ich przyjęcia przygotowani przez odpowiednią ewangelizację i katechezę, z uwzględnieniem norm wydanych przez kompetentną władzę.

Kan. 844 -

§ 1. Katolicy szafarze udzielają godziwie sakramentów tylko wiernym katolikom, którzy też godziwie przyjmują je tylko od katolickich szafarzy, z zachowaniem przepisów §§ 2, 3 i 4 niniejszego kanonu, jak również [kan. 861, § 2](#).

§ 2. Ilekroć domaga się tego konieczność lub zaleca prawdziwy pożytek duchowy i jeżeli nie zachodzi niebezpieczeństwo błądu lub indyferentyzmu, wolno wiernym, dla których fizycznie lub moralnie jest niemożliwe udanie się do szafarza katolickiego, przyjmować sakramenty pokuty, Eucharystii i namaszczenia chorych od szafarzy niekatolickich tego Kościoła, w którym są ważne wymienione sakramenty.

§ 3. Szafarze katolicy godziwie udzielają sakramentów pokuty, Eucharystii i namaszczenia chorych członkom Kościołów wschodnich nie mających pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim, gdy sami o nie proszą i są odpowiednio przygotowani. Odnosi się to także do członków innych Kościołów, które według oceny Stolicy Apostolskiej, gdy idzie o sakramenty, są w takiej samej sytuacji, a i wspomniane Kościoły wschodnie.

§ 4. Jeżeli istnieje niebezpieczeństwo śmierci albo przynagła inna powaga konieczność, uznana przez biskupa diecezjalnego lub Konferencję Episkopatu, szafarze katolicy mogą godziwie udzielać wymienionych sakramentów także pozostałym chrześcijanom, nie mającym pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim, którzy nie mogą się udać do szafarza swojej wspólnoty i sami o nie proszą, jeżeli odwołanie do tych sakramentów wyrażają wiarę katolicką i do ich przyjęcia są odpowiednio przygotowani.

§ 5. W odniesieniu do wypadków, o których w §§ 2, 3 i 4, biskup diecezjalny lub Konferencja Episkopatu nie powinni wydawać norm ogólnych, dopóki nie przeprowadzą konsultacji z kompetentną władzą, przynajmniej lokalną, zainteresowanego Kościoła lub wspólnoty niekatolickiej.

Kan. 845 -

§ 1. Nie można powtarzać sakramentów chrztu, bierzmowania i kapłaństwa, które wyciskają charakter.

§ 2. Jeżeli po przeprowadzeniu starannego dochodzenia, istnieje jeszcze roztropna wątpliwość, czy wyliczone w § 1 sakramenty zostały rzeczywiście lub ważnie udzielone, należy ich udzielać warunkowo.

Kan. 846 -

§ 1. Przy sprawowaniu sakramentów należy wiernie stosować się do ksiąg liturgicznych zatwierdzonych przez kompetentną władzę. Z tej racji nikomu nie wolno własną powagą czegokolwiek do nich dodawać, w nich pomijać lub zmieniać.

§ 2. Szafarz powinien udzielać sakramentów według własnego obrządku.

Kan. 847 -

§ 1. Przy udzielaniu sakramentów, w których należy stosować oleje święte, szafarz winien używać olejów z oliwek lub innych określonych roślin i konsekrowanych lub poświęconych przez biskupa - z zachowaniem przepisu [kan. 999, n. 2](#) - i to w ostatnim czasie; starych wolno używać tylko w wypadku konieczności.

§ 2. Proboszcz powinien brać oleje święte od własnego biskupa i w odpowiednim miejscu starannie je przechowywać.

Kan. 848 - Oprócz ofiar określonych przez kompetentną władzę kościelną, szafarz nie może domagać się niczego za udzielanie sakramentów, przy czym potrzebujący nie powinni być pozbawieni pomocy sakramentów z racji ubóstwa.

Tytuł I

CHRZEST

Kan. 849 - Chrzest, brama sakramentów, konieczny do zbawienia przez rzeczywiste lub zamierzone przyjęcie, który uwalnia ludzi od grzechów, odradza ich jako dzieci Boże i przez upodobnienie do Chrystusa niezniszczalnym charakterem włącza ich do Kościoła, jest ważnie udzielany jedynie przez obmycie w prawdziwej wodzie z zastosowaniem koniecznej formy słownej.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział I

SPRAWOWANIE CHRZTU

Kan. 850 - Chrztu udziela się z zachowaniem obrzędu przepisanego w zatwierdzonych księgach liturgicznych, poza przypadkiem nagłej konieczności, kiedy należy zastosować tylko to, co jest wymagane do ważności sakramentu.

Kan. 851 - Sprawowanie chrztu powinno być odpowiednio przygotowane, dlatego:

1° dorosły zamierzający przyjąć chrzest winien być dopuszczony do katechumenatu i wedle możliwości przez różne stopnie doprowadzony do wtajemniczenia sakramentalnego, zgodnie z obrzędem wtajemniczenia przystosowanym przez Konferencję Episkopatu oraz ze szczegółowymi przepisami przez nią wydanymi;

2° rodzice dziecka chrzczonego, jak również chrzestni, powinni być należycie pouczeni o znaczeniu tego sakramentu i o związanych z nim obowiązkach. Proboszcz winien osobiście lub przez innych zatroszczyć się, ażeby rodziców właściwie przygotować pasterskimi pouczeniami a także wspólnie modlił, zbierając razem po kilka rodzin oraz, gdy to możliwe, skądając im wizytę.

Kan. 852 -

§ 1. Przepisy zawarte w kanonach o chrzcie dorosłych stosuje się do wszystkich, którzy po wyjściu z dzieciństwa osiągnęli używanie rozumu.

§ 2. Z dzieckiem zrównany jest, gdy chodzi o chrzest, także ten, kto nie jest wiadomy swego działania.

Kan. 853 - Poza wypadkiem konieczności, woda używana przy udzielaniu chrztu powinna być poświęcona, zgodnie z przepisami ksiąg liturgicznych.

Kan. 854 - Chrztu udziela się bądź przez zanurzenie, bądź przez polanie, z zachowaniem przepisów wydanych przez Konferencję Episkopatu.

Kan. 855 - Rodzice, chrzestni i proboszcz powinni troszczyć się, by nie nadawać imienia obcego duchowi chrześcijańskiemu.

Kan. 856 - Chociaż chrzest może być udzielany w jakimkolwiek dniu, jednak zaleca się, aby z zasady był udzielany w niedzielę albo wedle możliwości w wigilię paschalną.

Kan. 857 -

§ 1. Poza wypadkiem konieczności, właściwym miejscem chrztu jest kościół lub kaplica.

§ 2. Należy uważać za regułę, że dorosły ma przyjmować chrzest we własnym kościele parafialnym, dziecko zaś w kościele parafialnym jego rodziców, chyba że co innego doradza sędziwna przyczyna.

Kan. 858 -

§ 1. Każdy kościół parafialny powinien mieć chrzcielnicę, z zachowaniem szczególnego prawa nabytego już przez inne kościoły.

§ 2. Ordynariusz miejsca, wysłuchawszy zdania proboszcza, może dla wygody wiernych zezwolić lub nakazać, ażeby chrzcielnica była także w innym kościele lub kaplicy na terenie parafii.

Kan. 859 - Jeżeli kandydat do chrztu, ze względu na odległość lub inne okoliczności, nie może bez poważnej niedogodności przybyć lub być przyniesiony do kościoła parafialnego albo innego kościoła lub kaplicy, o których w kan. 858, § 2, chrztu można i trzeba

udzielać w innym bliżej położonym kościele lub kaplicy albo nawet w innym odpowiednim miejscu.

Kan. 860 -

§ 1. Poza wypadkiem konieczności, chrztu nie należy udzielać w domach prywatnych, chyba że ordynariusz miejsca zezwoli na to dla poważnej przyczyny.

§ 2. Jeżeli biskup diecezjalny nie zarządzi inaczej, chrztu nie należy udzielać w szpitalach, chyba że zmusza do tego konieczność lub inna racja duszpasterska.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział II

SZAFARZ CHRZTU

Kan. 861 -

§ 1. Zwyczajnym szafarzem chrztu jest biskup, prezbiter i diakon, z zachowaniem przepisu [kan. 530, n. 1](#).

§ 2. Gdy szafarz zwyczajny jest nieobecny lub ma przeszkodę, chrztu godziwie udziela katecheta albo inna osoba wyznaczona do tej funkcji przez ordynariusza miejsca, a w wypadku konieczności każdy człowiek, mający właściwą intencję. Duszpasterze, zwłaszcza proboszcz, powinni zatroszczyć się o to, aby wierni zostali pouczeni o prawidłowym udzielaniu chrztu.

Kan. 862 - Poza wypadkiem konieczności, nie wolno nikomu bez odpowiedniego zezwolenia udzielać chrztu na obcym terytorium, nawet swoim podwładnym.

Kan. 863 - O chrzcie dorosłych, przynajmniej tych, którzy ukończyli czternasty rok życia, powinien być powiadomiony biskup diecezjalny, ażeby, jeżeli uzna to za wskazane, sam udzielił chrztu.

Rozdział III

PRZYJMUCY CHRZEST

Kan. 864 - Zdaniem do przyjęcia chrztu jest każdy człowiek, jeszcze nie ochrzczony.

Kan. 865 -

§ 1. Aby dorosły mógł być ochrzczony, powinien wyrazić wolę przyjęcia chrztu, być odpowiednio pouczony o prawdach wiary i obowiązkach chrześcijańskich oraz przejąć praktykę życia chrześcijańskiego w katechumenacie. Ma być również pouczony o konieczności żalu za grzechy.

§ 2. Dorosły, znajdujący się w niebezpieczeństwie śmierci, może być ochrzczony, jeżeli ma jakkolwiek znajomość głównych prawd wiary, ujawni w jakikolwiek sposób intencję przyjęcia chrztu i przyrzeknie, że będzie zachowywał nakazy chrześcijańskiej religii.

Kan. 866 - Jeżeli tylko nie stoi na przeszkodzie poważna racja, dorosły przyjmujący chrzest powinien być zaraz bierzmowany i uczestniczyć w Eucharystii, przyjmując także Komunię świętą.

Kan. 867 -

§ 1. Rodzice mają obowiązek troszczyć się, aby ich dzieci zostały ochrzczone w pierwszych tygodniach; możliwie najszybciej po urodzeniu, a nawet jeszcze przed nim powinni się udać do proboszcza, by prosić o sakrament dla dziecka i odpowiednio do niego się przygotować.

§ 2. Jeżeli dziecko znajduje się w niebezpieczeństwie śmierci, powinno być natychmiast ochrzczone.

Kan. 868 -

§ 1. Do godziwego ochrzczenia dziecka wymaga się:

1° aby zgodzili się rodzice lub przynajmniej jedno z nich, lub ci, którzy prawnie ich zastępują;

2° aby istniała uzasadniona nadzieja, że dziecko będzie wychowane po katolicku; jeżeli jej zupełnie nie ma, chrzest należy odłożyć zgodnie z postanowieniami prawa partykularnego, powiadamiając rodziców o przyczynie.

§ 2. Dziecko rodziców katolickich, a nawet i niekatolickich, znajdujące się w niebezpieczeństwie śmierci, jest godziwie ochrzczone, nawet wbrew woli rodziców.

Kan. 869 -

§ 1. W razie wątpliwości, czy ktoś został ochrzczony albo czy chrzest był ważnie udzielony, istnieje mimo przeprowadzenia rzetelnych badań w tej sprawie, chrztu należy udzielać warunkowo.

§ 2. Ochrzczeni we wspólnocie kościelnej niekatolickiej nie powinni być chrzczeni warunkowo, chyba że po zbadaniu materii i formy zastosowanych przy udzielaniu tego chrztu, jak również intencji ochrzczonego jako dorosłego, oraz szafarza chrztu, pozostaje uzasadniona wątpliwość co do ważności chrztu.

§ 3. Jeżeli w wypadkach, o których w §§ 1 i 2, pozostaje wątpliwe udzielenie lub ważność chrztu, przed jego udzieleniem dorosłemu należy wyjaśnić naukę o sakramencie chrztu oraz przedstawić mu, albo - jeżeli chodzi o dziecko - jego rodzicom powody wątpliwej ważności udzielonego chrztu.

Kan. 870 - Dziecko podzucone lub znalezione, jeżeli po dokładnym zbadaniu nie ustalono jego chrztu, należy ochrzcić.

Kan. 871 - Płoty poronione, jeżeli żyją, należy, jeżeli to możliwe, ochrzcić.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział IV

CHRZESTNI

Kan. 872 - Przyjmujący chrzest powinien mieć, jeżeli to możliwe, chrzestnego. Ma on dorosłemu towarzyszyć w chrześcijańskim wtajemniczeniu, a dziecko wraz z rodzicami przedstawiać do chrztu oraz pomagać, żeby ochrzczony prowadzi życie chrześcijańskie odpowiadające przyjętemu sakramentowi i wypełnia wiernie zobowiązania z nim obowiązkami.

Kan. 873 - Należy wybrać jednego tylko chrzestnego lub chrzestną, albo dwoje chrzestnych.

Kan. 874 -

§ 1. Do przyjęcia zadania chrzestnego może być dopuszczony ten, kto:

1° jest wyznaczony przez przyjmującego chrzest albo przez jego rodziców, albo przez tego, kto ich zastępuje, a gdy tych nie ma, przez proboszcza lub szafarza chrztu, i posiada wymagane do tego kwalifikacje oraz intencję spełnienia tego zadania;

2° ukończył szesnaste lat, chyba że biskup diecezjalny określi inny wiek albo proboszcz lub szafarz jest zdania, że słuszną przyczyną zaleca dopuszczenie wyjątku;

3° jest katolikiem, bierzmowanym i przyjął już sakrament Najświętszej Eucharystii oraz prowadzi życie zgodne z wiarą i odpowiadające funkcji, jaką ma pełnić;

4° jest wolny od jakiegokolwiek kary kanonicznej, zgodnie z prawem wymierzonej lub deklarowanej;

5° nie jest ojcem lub matką przyjmującego chrzest.

§ 2. Ochrzczony, należący do niekatolickiej wspólnoty kościelnej, może być dopuszczony tylko razem z chrzestnym katolikiem i to jedynie jako świadek chrztu.

Rozdział V

STWIERDZENIE I ZAPISANIE PRZYJĘTEGO CHRZTU

Kan. 875 - Udzielający chrztu powinien zatroszczyć się, jeżeli nie ma chrzestnego, ażeby był przynajmniej jeden świadek, który by mógł stwierdzić udzielenie chrztu.

Kan. 876 - Do udowodnienia chrztu, jeżeli to nie przynosi nikomu szkody, wystarczy oświadczenie jednego wiarygodnego świadka albo przysięga samego ochrzczonego, gdy przyjmował chrzest jako dorosły.

Kan. 877 -

§ 1. Proboszcz miejsca udzielenia chrztu powinien bezzwłocznie i dokładnie zapisać w księdze ochrzczonego nazwisko ochrzczonego, czyniąc wzmiankę o szafarzu, rodzicach, chrzestnych oraz o świadkach, jeżeli występują, jak również o miejscu i dacie udzielonego chrztu, podając również datę i miejsce urodzenia.

§ 2. Jeżeli idzie o dziecko zrodzone z matki niezamężnej, należy wpisać nazwisko matki, gdy fakt jej macierzyństwa jest publicznie stwierdzony albo ona sama z własnej woli o to prosi na piśmie lub wobec dwóch świadków. Należy wpisać także nazwisko ojca, gdy jego ojcostwo potwierdza jakiś dokument publiczny, albo oświadczenie złożone przez niego wobec proboszcza i dwóch świadków. W pozostałych wypadkach wpisuje się ochrzczonego, bez żadnej wzmianki o ojcu lub rodzicach.

§ 3. W wypadku dziecka adoptowanego należy wpisać nazwiska adoptujących oraz - przynajmniej jeżeli tak czyni się w akcie cywilnym regionu - nazwiska rodziców naturalnych, zgodnie z §§ 1 i 2, przy uwzględnieniu przepisów Konferencji Episkopatu.

Kan. 878 - Jeżeli chrzest nie był udzielony przez proboszcza ani też w jego obecności, wtedy szafarz chrztu, kimkolwiek jest, ma obowiązek powiadomić proboszcza parafii, na terenie której udzielono chrztu, aby mógł zapisać chrzest, zgodnie z kan. 877, § 1.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Tytu³ II

SAKRAMENT BIERZMOWANIA

Kan. 879 - Sakrament bierzmowania; który wyciska charakter i przez który ochrzczeni, postêpuj±c na drodze chrze¶cijañskiego wtajemniczenia, s± ubogacani darem Ducha ¶wiêtego i doskonalej ±cz± siê z Ko¶ciõem, umacnia ich i ¶ci¶lej zobowi±zuje, by s³owem i czynem byli ¶wiadkami Chrystusa oraz szerzyli wiarê i jej bronili:

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział I

SPRAWOWANIE BIERZMOWANIA

Kan. 880 -

§ 1. Sakrament bierzmowania jest udzielany przez namaszczenie krzyżem na czole, którego dokonuje się przez nałożenie ręki i wypowiedzenie słów przepisanych w zatwierdzonych księgach liturgicznych.

§ 2. Krzyżmo używane w sakramencie bierzmowania powinno być konsekrowane przez biskupa, chociażby sakramentu udzielał prezbiter.

Kan. 881 - Jest wskazane, aby sakrament bierzmowania był sprawowany w kościele i to podczas Mszy świętej. Jednakże dla słusznej i uzasadnionej przyczyny może być udzielany poza Mszą świętą i w jakimkolwiek odpowiednim miejscu.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział II

SZAFARZ BIERZMOWANIA

Kan. 882 - Zwyczajnym szafarzem sakramentu bierzmowania jest biskup. Wącznie udziela tego sakramentu również prezbiter posiadający także władzę na podstawie powszechnego prawa lub szczególnego udzielenia ze strony kompetentnej władzy.

Kan. 883 - Na mocy samego prawa władzę udzielania bierzmowania posiadają:

1° w granicach swego terytorium ci, którzy w prawie są zrównani z biskupem diecezjalnym;

2° w odniesieniu do danej osoby prezbiter, który - na mocy urzędu lub zlecenia biskupa diecezjalnego - udziela chrztu temu, kto przestał być dzieckiem albo osobę już ochrzczonego dopuszcza do pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim;

3° w odniesieniu do osób znajdujących się w niebezpieczeństwie śmierci - proboszcz, a nawet każdy prezbiter.

Kan. 884 -

§ 1. Biskup diecezjalny powinien udzielać bierzmowania osobom, które albo zatroszczyć się o to, by go udzielił inny biskup. Jeżeli tego domaga się konieczność, może jednemu lub kilku określonym prezbiterom udzielać uprawnienia do sprawowania tego sakramentu.

§ 2. Z ważnej przyczyny biskup oraz prezbiter, który na mocy prawa lub szczególnego udzielenia kompetentnej władzy otrzymał upoważnienie do bierzmowania, może w poszczególnych przypadkach dobrać sobie prezbiterów, aby razem z nim udzielali tego sakramentu.

Kan. 885 -

§ 1. Biskup diecezjalny jest obowiązany troszczyć się, aby sakrament bierzmowania był udzielony podwładnym, którzy o to proszą należycie i rozumnie.

§ 2. Prezbiter, który posiada to uprawnienie, powinien z niego korzystać w odniesieniu do tych, na korzyść których zostało mu udzielone.

Kan. 886 -

§ 1. Biskup w swojej diecezji może zgodnie z prawem udzielać sakramentu bierzmowania także obcym wiernym, chyba że sprzeciwia się temu wyraźny zakaz ich własnego ordynariusza.

§ 2. Biskup, by mógł godziwie udzielać bierzmowania w obcej diecezji, potrzebuje przynajmniej rozumnie domniemanego zezwolenia biskupa diecezjalnego, chyba że chodzi o jego podwładnych.

Kan. 887 - Prezbiter posiadający uprawnienie do bierzmowania, na wyznaczonym mu terytorium godziwie udziela tego sakramentu także obcym, chyba że stoi temu na przeszkodzie zakaz ich własnego ordynariusza. Natomiast na obcym terytorium nie może włącznie bierzmować, z zachowaniem jednak przepisu kan. 883, n. 3

Kan. 888 - Szafarze mogą udzielać bierzmowania również w miejscach wyjętych, gdy leżą na terytorium, na którym wolno im bierzmować.

Rozdział III

PRZYJMUJĄCY BIERZMOWANIE

Kan. 889 -

§ 1. Zdającym do przyjęcia bierzmowania jest każdy i tylko ten, kto został ochrzczony, a nie był jeszcze bierzmowany.

§ 2. Poza niebezpieczeństwem śmierci, mający używanie rozumu wtedy godziwie przyjmuje bierzmowanie, gdy jest odpowiednio pouczony, świadomie dysponowany i może odnowić przyrzeczenia chrzcielne.

Kan. 890 - Wierni są obowiązani przyjąć ten sakrament w odpowiednim czasie. Rodzice, duszpasterze, zwłaszcza proboszczowie mają troszczyć się, żeby wierni zostali świadomie przygotowani do jego przyjęcia i w odpowiednim czasie do niego przystąpili.

Kan. 891 - Sakrament bierzmowania wierni powinni przyjmować w pobliżu wieku rozeznania, chyba że Konferencja Episkopatu określi inny wiek, albo istnieje niebezpieczeństwo śmierci, lub zdaniem szafarza co innego doradza powołana przyczyna.

Rozdział IV

ŚWIADKOWIE

Kan. 892 - Według możliwości bierzmowanemu powinien towarzyszyć świadek, który ma troszczyć się, aby bierzmowany postępował jako prawdziwy świadek Chrystusa i wiernie wypełniał obowiązki związane z tym sakramentem.

Kan. 893 -

§ 1. Ten może spełniać zadanie świadka, kto wypełnia warunki określone w [kan. 874](#).

§ 2. Wypada, aby świadkiem był ktoś z chrześniaków bierzmowanego.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział V

STWIERDZENIE I ZAPISANIE BIERZMOWANIA

Kan. 894 - Co do udowodnienia udzielonego bierzmowania, należy zachować przepisy [kan. 876](#).

Kan. 895 - Nazwiska bierzmowanych należy zapisać w księdze bierzmowanych, przechowywanej w kurii diecezjalnej albo, gdzie tak zarządzi Konferencja Episkopatu lub biskup diecezjalny, w archiwum parafialnym, czyniąc wzmiankę o szafarzu, rodzicach i świadkach, miejscu i dacie. O udzielonym bierzmowaniu proboszcz powinien zawiadomić proboszcza miejsca chrztu, aby mógł dokonać adnotacji zgodnie z postanowieniem [kan. 535, § 2](#).

Kan. 896 - Jeżeli miejscowy proboszcz był nieobecny, szafarz ma obowiązek osobiście lub przez innego powiadomić go jak najszybciej o udzieleniu bierzmowania.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ III

NAJWIÊTSZA EUCHARYSTIA

Kan. 897 - Najbardziej czcigodnym sakramentem jest Najwiêtsza Eucharystia, w której sam Chrystus Pan jest obecny, ofiaruje siê oraz jest spozywany i dziêki której Koñci³³ ustawicznie ¿yje i wzrasta. Ofiara eucharystyczna, pami±tka ¶mierci i zmartwychwstania Pana, w której uwiecznia siê Ofiara Krzy¿a, jest szczytem i ¼ród³em ca³ego kultu oraz ¿ycia chrze¶cijañskiego; oznacza ona i sprawia jednol±æ Ludu Bo¿ego, przez ni± buduje siê Cia³o Chrystusa. Pozosta³e bowiem sakramenty i wszystkie koñcielne dzie³a aposto³atu maj± zwi±zek z Najwiêtsz± Eucharysti± i ku niej s± ukierunkowane.

Kan. 898 - Wierni powinni z najwiêszym szacunkiem odnosiæ siê do Najwiêtszej Eucharystii, bior±c czynny udzia³ w sprawowaniu najczcigodniejszej Ofiary, z najwiêsz± pobo¿no¶ci± i czêsto przyjmuj±c ten sakrament i adoruj±c Go z najwy¿sz± czci±. Duszpasterze wyja¶niaj±c naukê o tym sakramencie powinni starannie pouczaæ wiernych o tym obowi±zku.

[Archidiecezja £ódzka](#)

Rozdział I

SPRAWOWANIE EUCHARYSTII

Kan. 899 -

§ 1. Sprawowanie Eucharystii jest czynnością samego Chrystusa i Kościoła, w której Chrystus Pan, przez posągę kapłana, siebie samego, obecnego substancjalnie pod postaciami chleba i wina, składa w ofierze Bogu Ojcu, a wiernym - złączonym z Nim w Jego ofierze - daje się jako duchowy pokarm.

§ 2. W zgromadzeniu eucharystycznym Lud Boży gromadzi się w jedno, pod przewodnictwem biskupa lub pozostałego pod jego władzą prezbitera, działających w osobie Chrystusa, oraz wszyscy obecni wierni, czy to duchowni, czy świeccy łączą się w uczestnictwie, każdy we własny sposób, odpowiednio do święceń i zadań liturgicznych.

§ 3. Sprawowanie Eucharystii tak należy zorganizować, aby wszyscy uczestnicy uzyskali z niej jak największe owoce, dla osiągnięcia których Chrystus Pan ustanowił eucharystyczny Ofiarę.

Art. 1

SZAFARZ NAJŚWIĘTSZEJ EUCHARYSTII

Kan. 900 -

§ 1. Szafarzem, który może sprawować w osobie Chrystusa sakrament Eucharystii, jest tylko kapłan ważnie wyświęcony.

§ 2. Godziwie sprawuje Eucharystię kapłan, któremu prawo kanoniczne tego nie zabrania, zachowując przepisy, które następują.

Kan. 901 - Kapłan może odprawiać Mszę Świętą za kogokolwiek, zarówno za żywych, jak i za zmarłych.

Kan. 902 - Jeżeli czego innego nie domaga się lub nie zaleca pożytek wiernych, kapłani mogą koncelebrować Eucharystię, z zachowaniem jednak swobody każdego do indywidualnego sprawowania Eucharystii, ale nie w czasie, w którym w tym samym kościele lub kaplicy jest koncelebra.

Kan. 903 - Choć kapłan jest nieznanym rektorowi kościoła, powinien być dopuszczony do odprawiania, jeżeli przedstawi pismo polecające wódcy ordynariusza lub przełożonego, wystawione nie wcześniej niż przed rokiem albo można roztropnie uważać, że nie ma przeszkód do odprawiania.

Kan. 904 - Pamiętajcie o tym, że w tajemnicy Ofiary eucharystycznej dokonuje się ustawicznie dzieło zbawienia, kapłani powinni często odprawiać, a zaleca się usilnie codzienne odprawianie, które, nawet gdy nie ma wiernych, stanowi czynność Chrystusa i Kościoła, którzy sprawują kapłani wypełniając swoje główne zadanie.

Kan. 905 -

§ 1. Z wyjątkiem wypadków, w których zgodnie z prawem można kilka razy odprawiać lub koncelebrować Eucharystię w tym samym dniu, nie wolno kapłanowi więcej niż raz odprawiać w ciągu dnia.

§ 2. Gdy brakuje kapłanów, ordynariusz miejsca może zezwolić dla słusznej przyczyny na banicję, a gdy tego

domaga się koniecznie poświęcenia duszpasterska, także na trynację w niedzielę i święta nakazane.

Kan. 906 - Bez słusznej i uzasadnionej przyczyny kapłan nie powinien odprawiać Ofiary eucharystycznej bez udziału w niej choćby jednego wiernego.

Kan. 907 - W sprawowaniu Eucharystii diakonom i świeckim nie wolno wypowiadać modlitw, zwłaszcza modlitwy eucharystycznej, lub wykonywać czynności, które są właściwe kapłanowi odprawiającemu.

Kan. 908 - Katolickim kapłanom jest zabronione koncelebrowanie Eucharystii z kapłanami lub szafarzami kościołów lub wspólnot kościelnych nie mających pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim.

Kan. 909 - Kapłan nie powinien opuszczać należytego przygotowania się przez modlitwę do sprawowania Eucharystii, a po jej zakończeniu zwołania Bogu dziękczynienia.

Kan. 910 -

§ 1. Zwyczajnym szafarzem Komunii świętej jest biskup, prezbiter i diakon.

§ 2. Szafarzem nadzwyczajnym komunii świętej jest akolita oraz wierny, wyznaczony zgodnie z [kan. 230, § 3](#).

Kan. 911 -

§ 1. Obowiązek i prawo zanoszenia Najświętszej Eucharystii chorym na sposób Wiatyku mają: proboszcz i wikariusze parafialni, kapelani, jak również przełożony wspólnoty w kleryckich instytucjach zakonnych lub stowarzyszeniach życia apostołskiego w odniesieniu do wszystkich przebywających w domu.

§ 2. W razie konieczności albo za zgodą przynajmniej domownika proboszcza, kapelana lub przełożonego, których też należy potem powiadomić, powinien to uczynić każdy kapłan lub inny szafarz Komunii świętej.

Art. 2

UCZESTNICTWO W NAJŚWIĘTSZEJ EUCHARYSTII

Kan. 912 - Każdy ochrzczony, jeżeli tylko prawo tego nie zabrania, może i powinien być dopuszczony do Komunii świętej.

Kan. 913 -

§ 1. Dzieci wtedy mogą dopuścić do Komunii świętej, gdy posiadają wystarczające rozeznanie i są odpowiednio przygotowane, tak by stosownie do swojej możliwości rozumiały tajemnicę Chrystusa oraz mogły z wiarą i pobożnością przyjąć Ciało Chrystusa.

§ 2. Jednakże dzieciom znajdującym się w niebezpieczeństwie śmierci wolno udzielać Najświętszej Eucharystii, gdy potrafią odróżnić Ciało Chrystusa od zwykłego chleba i mogą z szacunkiem przyjąć Komunię świętą.

Kan. 914 - Jest przede wszystkim obowiązkiem rodziców oraz tych, którzy ich zastępują, jak również proboszcza troszczyć się, aby dzieci, po dojściu do używania rozumu, zostały odpowiednio przygotowane i jak najszybciej posiliły się tym Bożym pokarmem, po uprzedniej sakramentalnej spowiedzi. Do proboszcza należy również czuwać nad tym, by do Stołu Pańskiego nie dopuszczała dzieci, które nie osiągnęły używania rozumu albo jego zdaniem nie są wystarczająco przygotowane.

Kan. 915 - Do Komunii świętej nie należy dopuszczać ekskomunikowanych lub podlegających interdiktowi, po wymierzeniu lub deklaracji kary, jak również innych osób trwających z uporem w jawnym grzechu ciężkim.

Kan. 916 - Kto ma świadomość grzechu ciężkiego, nie powinien bez sakramentalnej spowiedzi odprawiać Mszy świętej ani przyjmować Komunii świętej, chyba że istnieje poważna racja i nie ma sposobności wyświadczenia się. W takim jednak wypadku ma pamiętać o tym, że jest obowiązany wzbudzić akt żalu doskonałego, który zawiera w sobie zamiar wyświadczenia się jak najszybciej.

Kan. 917 - Kto przyjął już Najświętszą Eucharystię, może ją ponownie tego samego dnia przyjąć jedynie podczas sprawowania Eucharystii, w której uczestniczy, z zachowaniem przepisu kan. 921, § 2.

Kan. 918 - Jak najbardziej zaleca się, aby wierni przyjmowali Komunię świętą podczas sprawowania Eucharystii. Proszącym jednak o nią dla słusznej racji poza Mszą świętą, należy udzielać, zachowując obrzędy liturgiczne.

Kan. 919 -

§ 1. Przystępujący do Najświętszej Eucharystii powinien przynajmniej na godzinę przed przyjęciem Komunii świętej powstrzymać się od jakiegokolwiek pokarmu i napoju, z wyjątkiem tylko wody i lekarstwa.

§ 2. Kapłan, który tego samego dnia sprawuje dwa lub trzy razy Najświętszą Eucharystię, może przed drugim lub trzecim sprawowaniem coś spożyć, chociażby nie zachodziła przerwa jednej godziny.

§ 3. Osoby w podeszłym wieku lub z różnymi chorobami, jak również ci, którzy się nimi opiekują, mogą przyjąć Najświętszą Eucharystię, chociażby coś spożyli w ciągu godziny poprzedzającej.

Kan. 920 -

§ 1. Każdy wierny po przyjęciu Najświętszej Eucharystii po raz pierwszy ma obowiązek przyjmować ją przynajmniej raz w roku.

§ 2. Ten nakaz powinien być wypełniony w okresie wielkanocnym, chyba że dla słusznej przyczyny wypełnia się go w innym czasie w ciągu roku.

Kan. 921 -

§ 1. Wierni znajdujący się z jakiegokolwiek przyczyny w niebezpieczeństwie śmierci, powinni być umocnieni Komunią świętą na sposób Wiatyku.

§ 2. Chociażby tego dnia przyjęli już Komunię świętą, to jednak bardzo się zaleca, aby - znalazłszy się w niebezpieczeństwie śmierci - otrzymali ponownie Komunię świętą.

§ 3. Gdy niebezpieczeństwo śmierci trwa dłużej, zaleca się, aby Komunia święta była udzielana wielokrotnie, w poszczególnych dniach.

Kan. 922 - Udzielenia Wiatyku chorym nie należy zbytnio odkładać. Duszpasterze powinni pilnie czuwać nad tym, by chorzy byli posilani wtedy, gdy są jeszcze w pełni świadomości.

Kan. 923 - Wierni mogą uczestniczyć w eucharystycznej Ofierze i przyjmować Komunię świętą w jakimkolwiek obrzędzie katolickim, z zachowaniem przepisu [kan. 844](#).

Art. 3

OBRZĘDY I CEREMONIE SPRAWOWANIA EUCHARYSTII

Kan. 924 -

§ 1. Najświętsza Ofiara eucharystyczna powinna być sprawowana z chleba i wina, do którego należy dodać trochę wody.

§ 2. Chleb winien być czysto pszenny i świeżo upieczony, aby nie było żadnego niebezpieczeństwa zepsucia.

§ 3. Wino powinno być naturalne z owocu winnego i nie zepsute.

Kan. 925 - Komunii świętej należy udzielać tylko pod postacią chleba, albo, zgodnie z przepisami liturgicznymi, pod obiema postaciami; w wypadku za konieczności, także tylko pod postacią wina.

Kan. 926 - Przy sprawowaniu Eucharystii, według starożytnej tradycji Kościoła rzymskiego, kapłan winien używać chleba prawnego, gdziekolwiek odprawia.

Kan. 927 - Nawet w ostatecznej konieczności nie godzi się dokonywać konsekracji jednej postaci bez drugiej albo obydwu postaci poza sprawowaniem Eucharystii.

Kan. 928 - Eucharystię należy sprawować w języku rzymskim lub w innym języku, byleby teksty liturgiczne zostały zgodnie z prawem zatwierdzone.

Kan. 929 - Przy sprawowaniu i udzielaniu Eucharystii, kapłani oraz diakoni powinni używać szat liturgicznych przepisanych przez rubryki.

Kan. 930 -

§ 1. Kapłan chory lub w podeszłym wieku, jeżeli nie jest w stanie stać, może sprawować Ofiarę eucharystyczną siedząc z zachowaniem jednak przepisów liturgicznych; bez udziału wszakże wiernych, chyba że za zezwoleniem ordynariusza miejsca.

§ 2. Kapłan niewidomy lub z innymi chorobami godziwie odprawia eucharystyczną Ofiarę, posługując się jakimkolwiek zatwierdzonym formularzem mszalnym; przy obecności, jeżeli zachodzi potrzeba, innego kapłana lub diakona albo nawet świeckiego odpowiednio przygotowanego, który mu pomaga.

Art. 4

CZAS I MIEJSCE SPRAWOWANIA EUCHARYSTII

Kan. 931 - Eucharystię można sprawować i jej udzielać w każdym dniu i o każdej godzinie, z wyjątkiem przypadków wykluczonych przepisami liturgicznymi.

Kan. 932 -

§ 1. Eucharystię należy sprawować w miejscu świętym, chyba że w poszczególnym wypadku czego innego domaga się konieczność; w takim wypadku Eucharystia winna być sprawowana w odpowiednim miejscu.

§ 2. Ofiarę eucharystyczną należy sprawować na ołtarzu poświęconym lub poświęconym. Poza miejscem świętym można użyć odpowiedniego stołu, zawsze jednak z obrusem i korporalem.

Kan. 933 - Dla słusznej przyczyny i za wyrażoną zgodą ordynariusza miejsca wolno kapłanowi sprawować Eucharystię w świątyni jakiegokolwiek Kościoła lub wspólnoty kościelnej nie mającej pełnej jedności z Kościołem katolickim, z wykluczeniem zgorzenia.

Rozdział II

PRZECHOWYWANIE I KULT NAJWIĘTSZEJ EUCHARYSTII

Kan. 934 -

§ 1. Najświętsza Eucharystia:

1° winna być przechowywana w kościele katedralnym lub z nim zrównanym, w każdym kościele parafialnym jak również w kościele lub kaplicy złączonej z domem instytutu zakonnego lub stowarzyszenia życia apostolskiego;

2° może być przechowywana w kaplicy biskupiej oraz, za zezwoleniem ordynariusza miejsca, w innych kościołach i kaplicach, także prywatnych.

§ 2. W miejscach świętych, gdzie jest przechowywana Najświętsza Eucharystia, musi być zawsze ktoś mający nad nią pieczę, a kapłan powinien tam odprawiać wedle możliwości Mszę świętą przynajmniej dwa razy w miesiącu.

Kan. 935 - Nikomu nie wolno przechowywać Najświętszej Eucharystii u siebie ani zabierać jej ze sobą w drogę, chyba że nagli koniecznością pasterska i z zachowaniem przepisów wydanych przez biskupa diecezjalnego.

Kan. 936 - W domu instytutu zakonnego albo w pobożnym zakładzie, Najświętsza Eucharystia należy przechowywać tylko w kościele albo w głównej kaplicy złączonej z domem. Dla słusznej przyczyny ordynariusz może zezwolić na jej przechowywanie także w innej kaplicy tegoż domu.

Kan. 937 - Jeżeli nie stoi na przeszkodzie poważna racja, kościół, w którym jest przechowywana Najświętsza Eucharystia, powinien być otwarty dla wiernych przynajmniej przez kilka godzin dziennie, aby mogli się modlić przed Najświętszym Sakramentem.

Kan. 938 -

§ 1. Najświętsza Eucharystia na stałe powinna być przechowywana tylko w jednym tabernakulum kościoła lub kaplicy.

§ 2. Tabernakulum, w którym przechowuje się Najświętsza Eucharystia, winno być umieszczone w odznaczającej się, widocznej, stosownie przyozdobionej i odpowiedniej dla modlitwy części kościoła lub kaplicy.

§ 3. Tabernakulum, w którym na stałe przechowuje się Najświętsza Eucharystia, ma być nieusuwalne, wykonane z materiału trwałego, nieprzełroczystego i tak zamknięte, aby możliwie całkowicie wykluczyć niebezpieczeństwo profanacji.

§ 4. Dla poważnej przyczyny, wolno przechowywać Najświętszą Eucharystię, zwłaszcza w porze nocnej, w innym, bezpieczniejszym i stosownym miejscu.

§ 5. Kto ma opiekę nad kościołem lub kaplicą, powinien zadbać o to, by klucz od tabernakulum, w którym przechowuje się Najświętsza Eucharystia, był najstaranniej strzeżony.

Kan. 939 - Hostie konsekrowane, w ilości odpowiedniej do potrzeb wiernych, winny być przechowywane w puszcze lub naczyniu, i często po spożyciu starych odnawiane.

Kan. 940 - Przed tabernakulum, w którym jest przechowywana Najświętsza Eucharystia, powinna stać świeca specjalna lampa, oznaczająca i wyrażająca obecność Chrystusa.

Kan. 941 -

§ 1. W kościołach lub kaplicach, które mają zezwolenie na przechowywanie Najświętszej Eucharystii, można dokonywać jej wystawienia w puszcze lub monstrancji, z zachowaniem norm przepisanych w księgach liturgicznych.

§ 2. Podczas odprawiania Mszy Świętej nie powinno być w tej samej części kościoła lub kaplicy wystawienia Najświętszego Sakramentu.

Kan. 942 - Zaleca się, ażeby w tych kościołach i kaplicach organizowano corocznie uroczyste wystawienie Najświętszego Sakramentu przez odpowiedni czas, choćby z przerwami, aby miejscowa wspólnota głębiej rozważała i adorowała tajemnicę eucharystyczną. Jednakże tego rodzaju wystawienie ma być tylko wtedy, gdy przewiduje się odpowiedni udział wiernych, i przy zachowaniu ustanowionych norm.

Kan. 943 - Szafarzem wystawienia Najświętszego Sakramentu i bógosławieństwa eucharystycznego jest kapłan lub diakon. W szczególnych okolicznościach, tylko wystawienia i schowania, jednak bez bógosławieństwa, może dokonać akolita, szafarz nadzwyczajny Komunii Świętej lub ktoś inny wyznaczony przez ordynariusza miejsca, z zachowaniem przepisów wydanych przez biskupa diecezjalnego.

Kan. 944 -

§ 1. Gdzie, zdaniem biskupa diecezjalnego, jest to możliwe, należy dla publicznego świadectwa czci wobec Najświętszej Eucharystii urządzić; zwłaszcza w uroczystością Ciała i Krwi Chrystusa, procesję prowadzoną po drogach publicznych.

§ 2. Do biskupa diecezjalnego należy wydawanie zarządzeń o procesjach, uczestnictwa w nich i ich godności.

Rozdział III

OFIARY MSZALNE

Kan. 945 -

§ 1. Zgodnie z uznanym zwyczajem Kościoła, każdy kapłan celebrujący lub koncelebrujący Mszę św. może przyjąć ofiarę z własną, aby odprawić Mszę św. w określonej intencji.

§ 2. Usilnie zaleca się kapłanom, ażeby także nie otrzymawszy ofiary odprawiali Mszę św. w intencji wiernych, zwłaszcza ubogich.

Kan. 946 - Wierni składający ofiarę, aby w ich intencji była odprawiona Msza św., przyczyniają się do dobra Kościoła oraz uczestniczą przez tę ofiarę w jego trosce o utrzymanie szafarzy i dzieł.

Kan. 947 - Od ofiar mszalnych należy bezwzględnie usuwać wszelkie pozory transakcji lub handlu.

Kan. 948 - Należy odprawiać oddzielnie Msze św. w intencji tych, za których została złożona i przyjęta ofiara, nawet niewielka.

Kan. 949 - Kto ma obowiązek odprawienia i aplikowania Mszy św. w intencji tych, którzy złożyli ofiarę, pozostaje nim związany, chociażby bez jego winy przypadły przyjęte ofiary.

Kan. 950 - Jeżeli ktoś składa pewną sumę pieniędzy na odprawienie Mszy św., nie określając ich liczby, należy je ustalić biorąc pod uwagę wielkość ofiary, ustaloną w miejscu zamieszkania ofiarodawcy, chyba że zgodnie z prawem należy domniemywać, iż inna była jego intencja.

Kan. 951 -

§ 1. Kapłan, odprawiający więcej razy w tym samym dniu, może poszczególne Msze św. aplikować w intencji, w której została złożona ofiara, przy zachowaniu jednak prawa, że oprócz dnia Bożego Narodzenia, wolno mu zatrzymać dla siebie jedną tylko ofiarę, pozostałe zaś winien przekazać na cele oznaczone przez ordynariusza, z dopuszczeniem jednak pewnego wynagrodzenia z tytułu zewnętrznego.

§ 2. Kapłan koncelebrujący w tym samym dniu drugą Mszę św., nie może z żadnego tytułu przyjąć za nią ofiary.

Kan. 952 -

§ 1. Do synodu prowincjonalnego lub do zebrania biskupów prowincji, należy określić dekretem wysokość ofiary składanej za odprawianie i ofiarowanie Mszy św., i kapłanowi nie wolno domagać się wyższej ofiary. Może jednak przyjąć dobrowolnie z własną ofiarę wyższą od określonej, jak również ofiarę niższą.

§ 2. Gdzie nie ma takiego dekretu, należy zachować zwyczaj obowiązujący w diecezji.

§ 3. Członkowie wszystkich instytutów zakonnych winni zachować dekret lub miejscowy zwyczaj, o których w §§ 1 i 2.

Kan. 953 - Nikomu nie wolno przyjąć do osobistego odprawiania tylu ofiar mszalnych, że sam nie może im zadośćuczynić w ciągu roku.

Kan. 954 - Jeżeli w niektórych kościołach lub kaplicach proszą o odprawienie tylu Mszy św., że nie można ich tam odprawiać, wolno stypendia przekazać gdzie indziej, chyba że ofiarodawcy wyraźnie okazali wolę przeciwną.

Kan. 955 -

§ 1. Kto zamierza powierzyć innym odprawienie intencji mszalnych, powinien przekazać je możliwie najszybciej wybranym przez siebie kapłanom, byleby tylko był przekonany, że są wolni od podejrzeń; powinien przekazać w całości przyjęte ofiarę, chyba że na pewno wiadomo, iż nadwyżka w stosunku do wysokości obowiązującej w diecezji, została dana ze względu na osobę. Cięży na nim również obowiązek troski o odprawienie Mszy św., dopóki nie uzyska potwierdzenia tak o przejęciu zobowiązania, jak i otrzymaniu ofiary.

§ 2. Czas, w którym należy odprawiać Msze św., liczy się od dnia przyjęcia ich przez kapłana mającego je odprawiać, chyba że stwierdza się co innego.

§ 3. Ci, którzy powierzają innym Mszę św. do odprawienia, powinni od razu zapisać w księgach zarówno Msze św. przyjęte, jak i przekazane, zaznaczając również wysokość ofiary.

§ 4. Każdy kapłan powinien dokładnie zapisywać Msze św., które przyjęł do odprawienia i które odprawił.

Kan. 956 - Wszyscy zarządcy pobożnych fundacji albo w jakikolwiek sposób zobowiązani do troski o odprawienie Mszy św., czy to duchowni czy świeccy, powinni przesłać do właściwych ordynariuszy te zobowiązania mszalne, których nie wypełniono w ciągu roku, zachowując sposób przez nich określony.

Kan. 957.- Obowiązek i prawo czuwania nad wypełnieniem zobowiązań mszalnych w kościołach kleru diecezjalnego należy do ordynariusza miejsca, w kościołach zaś instytutów zakonnych lub stowarzyszeń życia apostołskiego - do ich przełożonych.

Kan. 958 -

§ 1. Proboszcz oraz rektor kościoła lub innego pobożnego miejsca, w których zwykle się przyjmują stypendia mszalne, powinni posiadać specjalną księgę, w której dokładnie mają zapisywać liczbę Mszy św. przyjętych do odprawienia, intencje, jak również wartość ofiarę i odprawienie.

§ 2. Ordynariusz jest obowiązany każdego roku sprawdzać osobiście lub przez innych te księgi.

Tytu³ IV

SAKRAMENT POKUTY

Kan. 959 - W sakramencie pokuty, wierni wyznaj±cy uprawnionemu szafarzowi grzechy, wyrażaj±cy za nie żal i mający postanowienie poprawy, przez rozgrzeszenie udzielone przez tegoż szafarza otrzymuj± od Boga odpuszczenie grzechów po chrzcie pope³nionych i jednocze¶nie dostêpuj± pojednania z Ko¶ciõem, któremu grzesz±c zadali ranê.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział I

SPRAWOWANIE SAKRAMENTU

Kan. 960 - Indywidualna i integralna spowiedź oraz rozgrzeszenie stanowi± jedyny zwyczajny sposób, przez który wierny, świadomy grzechu ciężkiego, dostępuje pojednania z Bogiem i Kościołem. Jedynie niemożliwość fizyczna lub moralna zwalnia od takiej spowiedzi. W takim wypadku pojednanie może się dokonać również innymi sposobami.

Kan. 961 -

§ 1. Absolucja wielu równocześnie penitentów bez uprzedniej indywidualnej spowiedzi, w sposób ogólny, nie może być udzielona, chyba że:

1° zagraża niebezpieczeństwo śmierci i brak czasu na to, by kapłan lub kapłani wypowiadali poszczególnych penitentów;

2° istnieje poważna konieczność, a mianowicie kiedy z uwagi na liczbę penitentów nie ma dostatecznie dużo spowiedników do należytego wypowiadania każdego z osobna w odpowiednim czasie, na skutek czego penitenci bez własnej winy muszą pozostać przez długi czas bez śaski sakramentalnej albo Komunii świętej; nie jest uważane za dostateczną konieczność, gdy nie ma wystarczającej liczby spowiedników jedynie z powodu wielkiego napływu penitentów, jaki może się zdarzyć podczas jakiejś wielkiej uroczystości lub pielgrzymki.

§ 2. Wydawanie osądu, czy zachodzą warunki wymagane zgodnie z § 1, n. 2, należy do biskupa diecezjalnego, który wzięwszy pod uwagę kryteria uzgodnione z pozostałymi członkami Konferencji Episkopatu, może określić wypadek takiej konieczności.

Kan. 962 -

§ 1. By wierny w pełni skorzystać z sakramentalnej absolucji udzielonej wielu penitentom jednocześnie, wymaga się nie tylko odpowiedniej dyspozycji, lecz również postanowienia, że we właściwym czasie wyzna grzechy ciężkie, których teraz wyznać nie może.

§ 2. Wiernych należy wedle możliwości pouczać, także z okazji przyjmowania absolucji generalnej, o wymogach określonych w § 1. Absolucję generalną powinno poprzedzić - nawet w niebezpieczeństwie śmierci - jeżeli tylko czas na to pozwala, wezwanie do wzbudzenia przez każdego aktu żalu.

Kan. 963 - Z zachowaniem obowiązku, o którym w [kan. 989](#), ten, komu zostają odpuszczone grzechy ciężkie przez absolucję generalną, powinien jak najszybciej przy nadarzącej się okazji odbyć spowiedź indywidualną, zanim przyjmie następną absolucję generalną, chyba że istnieje śuszna przyczyna.

Kan. 964 -

§ 1. Miejscem właściwym przyjmowania spowiedzi jest kościół lub kaplica.

§ 2. Co do konfesjonaliu, powinny być ustanowione normy przez Konferencję Episkopatu, z tym wszakże zastrzeżeniem, aby zawsze były w miejscu widocznym konfesjonale wyposażone w kratę między penitentem i spowiednikiem, aby wierni mogli z nich swobodnie korzystać, gdy tego pragną.

§ 3. Spowiedzi nie należy przyjmować poza konfesjonalem, z wyjątkiem uzasadnionej przyczyny.

Rozdział II

SZAFARZ SAKRAMENTU POKUTY

Kan. 965 - Szafarzem sakramentu pokuty jest tylko kapłan.

Kan. 966 -

§ 1. Do ważnego odpuszczenia grzechów wymaga się, aby szafarz - oprócz władzy święceń - posiadał upoważnienie do jej wykonywania w odniesieniu do wiernych, którym udziela rozgrzeszenia.

§ 2. Takie upoważnienie może kapłan otrzymać albo na mocy samego prawa, albo udzielenia dokonanego przez kompetentną władzę, zgodnie z kan. 969.

Kan. 967 -

§ 1. Oprócz Biskupa Rzymskiego, upoważnienie do spowiadania wiernych na całym świecie posiadają na mocy samego prawa kardynałowie. Posiadają je również biskupi, którzy też godziwie z niego korzystają, chyba że sprzeciwiłby się temu w poszczególnym przypadku biskup diecezjalny.

§ 2. Ci, którzy posiadają habitualne upoważnienie do spowiadania, czy to na mocy urzędu, czy też udzielenia go przez ordynariusza miejsca inkardynacji albo miejsca stałego zamieszkania, z tego upoważnienia mogą wszędzie korzystać, chyba że w poszczególnym przypadku sprzeciwiłby się ordynariusz miejsca, z zachowaniem przepisów kan. 974, §§ 2 i 3.

§ 3. Z samego prawa takie upoważnienie posiadają wszędzie w odniesieniu do członków lub innych osób dniem i nocą przebywających w domu instytutu lub stowarzyszenia ci, którzy z racji urzędu albo udzielenia przez kompetentnego przełożonego zgodnie z kan. 968, § 2 i 969, § 2, otrzymali upoważnienie do spowiadania. Korzystają z niego godziwie, chyba że jakkolwiek wyłoczyłby w poszczególnym przypadku wyraziłby sprzeciw odnośnie do swoich podwładnych.

Kan. 968 -

§ 1. Na mocy urzędu, upoważnienie do spowiadania posiada ordynariusz miejsca, kanonik penitencjarz, a także proboszcz oraz inni, którzy zastępują proboszcza - każdy na swoim terytorium.

§ 2. Na mocy urzędu upoważnienie do spowiadania swoich podwładnych oraz innych osób dniem i nocą przebywających w domu mają przełożeni instytutu zakonnego lub stowarzyszenia życia apostolskiego, jeżeli są kleryckie na prawie papieskim, posiadający zgodnie z postanowieniami konstytucji wykonawczej władzy rządzącej, z zachowaniem jednak przepisu kan. 630, § 4.

Kan. 969 -

§ 1. Tylko ordynariusz miejsca jest kompetentny do udzielania upoważnienia wszystkim prezbiterom do spowiadania jakichkolwiek wiernych. Jednakże prezbiterzy, członkowie instytutów zakonnych, nie powinni korzystać z takiego upoważnienia bez zezwolenia, przynajmniej domniemanego, władzy przełożonego.

§ 2. Prze³o¿ony instytutu zakonnego lub stowarzyszenia ¿ycia aposto¿skiego, o którym w kan. 968, § 2, jest kompetentny udzielaæ wszystkim prezbiterom upowa¿nienia do spowiedania w³asnycy jego podw³adnych oraz innych dniem i noc± przebywaj±cych w domu.

Kan. 970 - Upowa¿nienia do spowiedania nale¿y udzielaæ tylko kap³anom, których odpowiednio¶æ stwierdzi siê przez egzamin lub sk±din±d o tym wiadomo.

Kan. 971 - Ordynariusz miejsca nie powinien udzielaæ habitualnego upowa¿nienia do spowiedania prezbiterowi, chocia¿by na jego terenie mia³ sta³e lub tymczasowe zamieszkanie, je¶li uprzednio nie wys³ucha, je¶li to mo¿liwe, zdania ordynariusza tego¿ prezbitera.

Kan. 972 - Upowa¿nienia do spowiedania kompetentna w³adza, o której w kan. 969, mo¿e udzielaæ na czas nieokre¶lony lub okre¶lony.

Kan. 973 - Habitualne upowa¿nienie do spowiedania powinno byæ udzielane na pi¶mie.

Kan. 974 -

§ 1 Ordynariusz miejsca oraz kompetentny prze³o¿ony nie powinien odwo³ywaæ habitualnego upowa¿nienia do spowiedania, jak tylko z powa¿nej przyczyny.

§ 2. Gdy upowa¿nienie do spowiedania odwo³uje ordynariusz miejsca, który go udzieli³, a o którym w kan. 967, § 2, prezbiter traci to upowa¿nienie wszêdzie. Gdy upowa¿nienie odwo³uje inny ordynariusz, prezbiter traci je tylko na terytorium odwo³uj±cego je.

§ 3. Ka¿dy ordynariusz miejsca, który odwo³a³ jakiemu¶ prezbiterowi upowa¿nienie do spowiedania, powinien powiadomiæ jego ordynariusza, w³asnego z racji inkardynacji, albo - gdy chodzi o cz³onka instytutu zakonnego - jego kompetentnego prze³o¿onego.

§ 4. Gdy upowa¿nienie do spowiedania odwo³uje w³asny prze³o¿ony wy¿szy, prezbiter wszêdzie traci w³adzê spowiedania cz³onków instytutu. Gdy upowa¿nienie odwo³uje inny kompetentny prze³o¿ony, prezbiter traci je tylko w odniesieniu do jego podw³adnych.

Kan. 975 - Oprócz odwo³ania, upowa¿nienie, o którym w kan. 967, § 2, ustaje przez utratê urzêdu lub przez ekskardynacjê albo przez utratê sta³ego zamieszkania.

Kan. 976 - Ka¿dy kap³an, chocia¿ nie ma upowa¿nienia do spowiedania, wa¿nie i godziwie rozgrzesza jakichkolwiek penitentów znajduj±cych siê w niebezpieczeñstwie ¶mierci z wszelkich cenzur i grzechów, nawet gdy jest obecny kap³an upowa¿niony.

Kan. 977 - Rozgrzeszenie wspólnika w grzechu przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu jest niewa¿ne, poza niebezpieczeñstwem ¶mierci.

Kan. 978 -

§ 1. Kap³an powinien pamiêtaæ, ¿e s³uchaj±c spowiedzi wystêpuje równocze¶nie w charakterze sêdziego i lekarza oraz ¿e zosta³ przez Boga ustanowiony jednocze¶nie szafarzem boskiej sprawiedliwo¶ci i mi³osierdzia, a¿eby przyczyniaæ siê do czci Bo¿ej i zbawienia dusz.

§ 2. Spowiednik jako szafarz Ko¶cio³a w sprawowaniu sakramentu pokuty winien wiernie stosowaæ siê do nauki Magisterium i norm wydanych przez kompetentn± w³adzê.

Kan. 979 - Kap³an w stawianiu pytañ powinien postêpowaæ roztropnie i dyskretnie, uwzglêdniaj±c stan i wiek penitenta oraz powstrzymywaæ siê od pytania o nazwisko wspólnika w grzechu.

Kan. 980 - Je¶li spowiednik nie ma w±tpliwo¶ci co do dyspozycji penitenta, a ten prosi o rozgrzeszenie, nie nale¿y go odmawiaæ ani odk³adaæ.

Kan. 981 - Spowiednik powinien na³o¿yæ zbawienne i odpowiednie zado¶æuczynienie, stosownie do rodzaju i liczby grzechów, z uwzglêdnieniem jednak sytuacji penitenta. Penitent jest obowi±zany osobi¶cie wype³niæ zado¶æuczynienie.

Kan. 982 - Kto wyznaje w spowiedzi, że niewinnego spowiednika fałszywie oskarżył przed władzą kościelną o przestępstwo nakłaniania do grzechu przeciw szóstemu przykazaniu, nie powinien być rozgrzeszony, dopóki formalnie nie odwoła fałszywego doniesienia i nie wyrazi gotowości naprawienia szkód, jeżeli takie wynikły.

Kan. 983 -

§ 1. Tajemnica sakramentalna jest nienaruszalna; dlatego nie wolno spowiednikowi słowami lub w jakikolwiek inny sposób i dla jakiegokolwiek przyczyny w czymkolwiek zdradzić penitenta.

§ 2. Obowiązek zachowania tajemnicy ma także tłumaczyć, jeżeli występuje, jak również wszyscy inni, którzy w jakikolwiek sposób zdobyli ze spowiedzi wiadomości o grzechach.

Kan. 984 -

§ 1. Bezwzględnie zabrania się spowiednikowi korzystania z wiadomości uzyskanych w spowiedzi, powodujących uciążliwość dla penitenta, nawet przy wykluczeniu wszelkiego niebezpieczeństwa wyjawienia.

§ 2. Kto posiada władzę, nie może w żaden sposób korzystać w zewnętrznym zarządzaniu z wiadomości, jakie uzyskał o grzechach wyznanych w jakimkolwiek czasie w spowiedzi.

Kan. 985 - Mistrz nowicjuszy i jego pomocnik, rektor seminarium lub innego zakładu wychowawczego, nie powinni przyjmować spowiedzi swoich uczniów mieszkających w tym samym domu, chyba że w poszczególnych przypadkach uczniowie dobrowolnie o to proszą.

Kan. 986 -

§ 1. Każdy, komu na mocy urzędu została zlecona troska duszpasterska, jest obowiązany dbać o to, aby wierni jemu powierzeni mogli się wyspowiadać, jeżeli w sposób uzasadniony o to proszą, a także by dać im sposobność przystępowania do indywidualnej spowiedzi, w ustalonych i dogodnych dla nich dniach i godzinach.

§ 2. W nagłej konieczności każdy spowiednik jest obowiązany spowiadać wiernych, a w niebezpieczeństwie śmierci każdy kapłan.

Rozdział III

PENITENT

Kan. 987 - Wierny, aby otrzymać zbawczy owoc sakramentu pokuty, powinien być tak usposobiony, by odrzucając grzechy, które popełnił, i mając postanowienie poprawy nawracać się do Boga.

Kan. 988 -

§ 1. Wierny jest obowiązany wyznać co do liczby i rodzaju wszelkie grzechy ciężkie popełnione po chrzcie, a jeszcze przez władzę kluczy Kościoła bezpośrednio nie odpuszczone i nie wyznane w indywidualnej spowiedzi, które sobie przypomina po dokładnym rachunku sumienia.

§ 2. Zaleca się wiernym, by wyznawali także grzechy powszednie.

Kan. 989 - Każdy wierny, po osiągnięciu wieku rozeznania, obowiązany jest przynajmniej raz w roku wyznać wiernie wszystkie swoje grzechy ciężkie.

Kan. 990 - Nikomu nie zabrania się spowiadać za pośrednictwem tłumacza, z wykluczeniem wszakże nadużyć i zgorszenia i z zachowaniem przepisu [kan. 983, § 2.](#)

Kan. 991 - Każdy wierny ma prawo wyznać swoje grzechy wybranemu przez siebie spowiednikowi, także innego obrządku, zatwierdzonemu zgodnie z prawem.

Rozdział IV

ODPUSTY

Kan. 992 - Odpust jest to darowanie wobec Boga kary doczesnej za grzechy odpuszczone już co do winy. Otrzymuje je wierny, odpowiednio przygotowany i po wypełnieniu pewnych określonych warunków, przez działanie Kościoła, który jako sługa odkupienia autorytatywnie rozporządza i dysponuje skarbem zasług Chrystusa i świętych.

Kan. 993 - Odpust jest częściowy albo zupełny, zależnie od tego, czy uwalnia od kary doczesnej należącej za grzechy w części lub całości.

Kan. 994 - Każdy wierny może zyskiwać odpusty czy to częściowe, czy zupełne albo dla siebie, albo ofiarowywać za zmarłych na sposób wstawiennictwa.

Kan. 995 -

§ 1. Oprócz najwyższej władzy kościelnej, tylko ci mogą udzielać odpustów, którym ta władza przyznaje prawo albo udziela jej Biskup Rzymski.

§ 2. Żadna władza, poza Biskupem Rzymskim, nie może przekazywać innym władzy udzielania odpustów, chyba że zostało to jej wyraźnie przyznane przez Stolicę Apostolską.

Kan. 996 -

§ 1. Tylko ten jest zdolny do uzyskania odpustu, kto został ochrzczony, nie jest ekskomunikowany i znajduje się w stanie łaski, przynajmniej pod koniec wypełniania przepisanych czynności.

§ 2. Aby za podmiot zdolny do uzyskania odpustów rzeczywiście je uzyskać, powinien mieć przynajmniej intencję zyskania odpustu oraz wypełnić w określonym czasie i we właściwy sposób nakazane czynności, zgodnie z brzmieniem udzielenia.

Kan. 997 - Co do udzielania i praktyki odpustów, należy ponadto zachować inne przepisy, zawarte w specjalnych ustawach kościelnych.

Tytu³ V

SAKRAMENT NAMASZCZENIA CHORYCH

Kan. 998 - Namaszczenia chorych, poprzez które Kościół wiernych niebezpiecznie chorych powierza Chrystusowi cierpiącemu i uwielbionemu, ażeby ich podtrzyma³ i zbawi³, udziela siê przez namaszczenie ich olejem i wypowiedzenie s³ów przepisanych w ksiêgach liturgicznych.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział I

SPRAWOWANIE SAKRAMENTU

Kan. 999 - Oprócz biskupa, olej używany w namaszczeniu chorych mogą poświęcać:

1° ci, którzy są prawnie zrównani z biskupem diecezjalnym.

2° w razie konieczności każdy prezbiter, jednak tylko w czasie sprawowania sakramentu.

Kan. 1000 -

§ 1. Namaszczenia powinny być dokładnie dokonane przy zastosowaniu słów, porządku oraz sposobu przepisanych w księgach liturgicznych. W wypadku wszakże konieczności wystarczy jedno namaszczenie na czole lub nawet na innej części ciała i wypowiedzenie całej formuły.

§ 2. Namaszczenie powinien dokonywać szafarz własną ręką, chyba że poważna racja zaleca zastosowanie narzędzia.

Kan. 1001 - Duszpasterze i bliscy chorego powinni troszczyć się, by chorzy byli umacniani tym sakramentem w odpowiednim czasie.

Kan. 1002 - Wspólne sprawowanie namaszczenia chorych, dla wielu równocześnie chorych, którzy są odpowiednio przygotowani i wewnętrznie usposobieni, może być dokonywane według przepisów biskupa diecezjalnego.

Rozdział II

SZAFARZ NAMASZCZENIA CHORYCH

Kan. 1003 -

§ 1. Namaszczenia chorych ważnie udziela każdy kapłan i tylko kapłan.

§ 2. Obowiązek i prawo udzielania namaszczenia chorych mają wszyscy kapłani, którym zlecono duszpasterstwo w stosunku do wiernych, powierzonych ich pasterskiej trosce. Z uzasadnionej przyczyny jakiegokolwiek inny kapłan może udzielać tego sakramentu za domniemaną przynajmniej zgodą kapłana, o którym wyżej.

§ 3. Każdy kapłan może nosić ze sobą olej poświęcony, aby w razie konieczności mógł udzielać sakramentu namaszczenia chorych.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział III

OSOBY, KTÓRYM NALEŻY UDZIELAĆ NAMASZCZENIA CHORYCH

Kan. 1004 -

§ 1. Namaszczenia chorych można udzielać wiernemu, który po osiągnięciu używania rozumu, znajdzie się w niebezpieczeństwie śmierci na skutek choroby lub starości.

§ 2. Sakrament ten wolno powtórzyć; jeżeli chory po wyzdrowieniu znowu ciężko zachoruje lub jeżeli w czasie trwania tej samej choroby niebezpieczeństwo stanie się poważniejsze.

Kan. 1005 - W wątpliwości, czy chory osiągnął używanie rozumu, czy poważnie choruje albo czy rzeczywiście już umarł, należy udzielać tego sakramentu.

Kan. 1006 - Sakramentu należy udzielać chorym, którzy - będąc przytomni na umyśle - przynajmniej pośrednio o niego prosili.

Kan. 1007 - Nie wolno udzielać namaszczenia chorych tym, którzy uparcie trwają w jawnym grzechu ciężkim.

Tytuł VI

ŚWIĘCENIA

Kan. 1008 - Na mocy ustanowienia Bożego, przez sakrament kapłaństwa niektórzy spośród wiernych, naznaczeni w nim niezatartym charakterem, są ustanawiani świętymi szafarzami; są oni mianowicie konsekrowani i przeznaczeni aby - każdy odpowiednio do swojego stopnia, wypełniając w osobie Chrystusa-Głowy zadania nauczania, uświęcania i kierowania - byli pasterzami Ludu Bożego.

Kan. 1009 -

§ 1. Świeczeniami są: biskupstwo, prezbiterat i diakonat.

§ 2. Są one udzielane przez nałożenie ręki i modlitwę konsekuracyjną, przepisaną dla poszczególnych stopni w księgach liturgicznych.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział I

UDZIELANIE I SZAFARZ WIECEN

Kan. 1010 - Wieceń naleŹy udzielaæ podczas Mszy Wwiêtej, w niedzielê lub Wwiêto nakazane, lecz z racji duszpasterskich moŹna ich udzielaæ takŹe w inne dni, nie wy³±czaj±c powszednich.

Kan. 1011 -

§ 1. Wieceñ naleŹy udzielaæ z regu³y w ko¶ciele katedralnym. JednakŹe z racji duszpasterskich wolno ich udzielaæ w innym ko¶ciele lub kaplicy.

§ 2. Na Wwiêcenia powinni byæ zapraszani duchowni oraz inni wierni, aŹeby jak najliczniej uczestniczyli w ich udzielaniu.

Kan. 1012 - Szafarzem Wwiêcen jest biskup konsekrowany.

Kan. 1013 - ³aden biskup nie moŹe konsekrowaa na biskupa, je¶li wpierrw nie upewni siê o papieskim zleceniu.

Kan. 1014 - Je¶li Stolica Apostolska nie udzieli³a dyspensy, biskup, g³ówny konsekратор, musi do konsekracji biskupiej dobraæ sobie przynajmniej dwóch biskupów konsekruj±cych. Jest za¶ bardzo stosowne, aŹeby razem z nimi konsekrowali elekta wszyscy obecni biskupi.

Kan. 1015 -

§ 1. KaŹdy kandydat do prezbiteratu i diakonatu powinien byæ wyWwiêcony przez w³asnego biskupa albo na podstawie dymisoriów udzielonych przez niego zgodnie z prawem.

§ 2. W³asny biskup, je¶li nie zachodzi uzasadniona przeszkoda, powinien osobi¶cie wyWwiêcaæ swoich podw³adnych. JednakŹe naleŹ±cego do obrz±dku wschodniego nie moŹe godziwie wyWwiêciaæ bez apostolskiego indultu.

§ 3. Kto moŹe wystawiaæ dymisorie do przyjêcia Wwiêcen, moŹe równieŹ sam osobi¶cie Wwiêcen udzielaæ, je¶li ma sakrê biskupi±.

Kan. 1016 - Gdy idzie o Wwiêcenia diakonatu tych, którzy pragn± byæ w³±czeni do kleru diecezjalnego, biskupem w³asnym jest biskup diecezji, w której kandydat ma sta³e zamieszkanie, albo diecezji, której postanowi³ siê poWwiêciaæ. Gdy idzie o Wwiêcenia prezbiteratu duchownych diecezjalnych, biskupem w³asnym jest biskup diecezji, do której kandydat zosta³ inkardynowany przez diakonat.

Kan. 1017 - Poza w³asnym terytorium biskup moŹe udzielaæ Wwiêcen tylko za zezwoleniem biskupa diecezjalnego

Kan. 1018 -

§ 1. Dla kandydatów do kleru diecezjalnego dymisorie moŹe wystawiaæ:

1° biskup w³asny, o którym w kan. 1016

2° administrator apostolski oraz - za zgod± kolegium konsultorów - administrator diecezji, prowikariusz i proprefekt apostolski, za zgod± rady, o której mowa w [kan. 495, § 2.](#)

§ 2. Administrator diecezji, prowikariusz i proprefekt apostolski nie powinni dawaæ dymisoriów osobom, którym odmówi³ Wwiêcen biskup diecezjalny, wikariusz lub prefekt apostolski.

Kan. 1019 -

§ 1. Wyższy przełożony kleryckiego instytutu zakonnego na prawie papieskim albo kleryckiego stowarzyszenia życia apostolskiego na prawie papieskim, ma prawo wystawiać dymisorie do diakonatu i prezbiteratu swoim podwładnym, którzy zgodnie z konstytucjami są wieczniście lub definitywnie złączeni z instytutem lub stowarzyszeniem.

§ 2. Świecenia wszystkich pozostałych alumnów jakiegokolwiek instytutu lub stowarzyszenia są regulowane prawem obowiązującym duchownych diecezjalnych. Odwołuje się jakkolwiek indult udzielony przełożonym.

Kan. 1020 - Nie należy udzielać dymisoriów, dopóki nie ma wszystkich świadectw i dokumentów, wymaganych przez prawo zgodnie z [kan. 1050 i 1051](#).

Kan. 1021 - Dymisorie można przesłać każdemu biskupowi utrzymującemu ścisłość ze Stolicą Apostolską, z wyjątkiem biskupa innego obrządku niż kandydat do święceń, jeżeli nie ma indultu apostolskiego.

Kan. 1022 - Biskup, otrzymawszy wymagane prawem dymisorie, nie powinien przystępować do święceń, dopóki się całkowicie nie upewni o ich autentyczności.

Kan. 1023 - Dymisorie mogą być przez udzielającego lub jego następcę czymś uwarunkowane lub odwołane. Raz jednak udzielone nie tracą ważności w wypadku wygaśnięcia władzy tego, kto je wystawił.

Rozdział II

KANDYDACY DO ŚWIĘCEŃ

Kan. 1024 - Świecenia ważnie przyjmuje tylko mężczyzna ochrzczony.

Kan. 1025 -

§ 1. Do godziwego udzielenia święceń prezbiteratu lub diakonatu wymaga się, aby kandydat: po odbyciu zgodnie z prawem próby, posiadał - według oceny własnego biskupa lub kompetentnego przełożonego wyższego - wymagane przymioty; nie był związany żadną nieprawidłowością lub przeszkodą, a także wypełnił wymagania kan. 1033-1039. Ponadto niezbędne są dokumenty, o których w kan. 1050, jak również powinien być przeprowadzony egzamin, o jakim w kan. 1051.

§ 2. Wymaga się ponadto, aby według oceny tego uprawnionego przełożonego, kandydat do święceń był potrzebny dla posługi Kościoła.

§ 3. Biskup udzielający święceń własnemu podwładnemu, który jest przeznaczony dla innej diecezji, musi mieć pewność, że będzie on przyjęty do tej diecezji.

Art. 1

WYMOGI STAWIANE KANDYDATOM DO ŚWIĘCEŃ

Kan. 1026 - Wyświęcić można tylko tego, kto cieszy się należytą wolnością. Nie wolno zmuszać do przyjęcia święceń w jakikolwiek sposób i dla jakiegokolwiek przyczyny, ani kanonicznie odpowiedniego odwozienia od ich przyjęcia.

Kan. 1027 - Kandydaci do diakonatu i prezbiteratu muszą być uformowani przez odpowiednie przygotowanie, zgodnie z prawem.

Kan. 1028 - Biskup diecezjalny lub kompetentny przełożony ma się troszczyć, by kandydaci, zanim zostaną dopuszczeni do określonego święcenia, zostali należycie pouczeni o samym święceniu oraz o związanych z nim obowiązkach.

Kan. 1029 - Do święceń należy dopuszczać jedynie tych, którzy - według roztropnej oceny własnego biskupa albo kompetentnego przełożonego wyższego - po rozważeniu wszystkich okoliczności, mają nieskażoną wiarę, kierują się prawidłową intencją, posiadają wymagane wiedzę, cieszą się dobrą opinią, mają nienagane obyczaje, wypróbowane cnoty, jak również inne przymioty fizyczne i psychiczne, odpowiadające przyjmowanemu święceniu.

Kan. 1030 - Jedynie na skutek kanonicznej przyczyny, chociaż tajnej, własny biskup lub kompetentny przełożony wyższy może zabronić przystąpienia do prezbiteratu własnym diakonom, przeznaczonym do kapłaństwa, z zachowaniem możliwości wniesienia rekursu, zgodnie z prawem.

Kan. 1031 -

§ 1. Prezbiteratu można udzielać tylko tym, którzy ukończyli dwudziesty piąty rok życia i posiadają wystarczającą dojrzałość, z zachowaniem ponadto sześciomiesięcznego odstępu czasu między diakonatem i prezbiteratem. Tych, którzy są przeznaczeni do prezbiteratu, można dopuścić do diakonatu dopiero po ukończeniu dwudziestego trzeciego roku życia.

§ 2. Kandydat do sta³ego diakonatu, niezónaty, mo¿e byæ dopuszczony do tych ¶wiêceñ dopiero po ukoñczeniu przynajmniej dwudziestego pi±tego roku ¿ycia; zwi±zany za¶ ma³¿eñstwem nie wcze¶niej, jak po ukoñczeniu przynajmniej trzydziestego pi±tego roku ¿ycia, i za zgod± ¿ony.

§ 3. Konferencje Episkopatu maj± prawo wydaæ zarz±dzenie, na mocy którego jest wymagany wy¿szy wiek do prezbiteratu i diakonatu sta³ego.

§ 4. Dyspensa ponad rok od wieku, wymaganego zgodnie z przepisami §§ 1 i 2, jest zarezerwowana Stolicy Apostolskiej.

Kan. 1032 -

§ 1. Kandydaci do prezbiteratu mog± byæ dopuszczeni do diakonatu dopiero po ukoñczeniu pi±tego roku studiów filozoficzno-teologicznych.

§ 2. Po zakoñczeniu okresu studiów, diakon powinien przez odpowiedni czas, okre¶lony przez biskupa lub wy¿szego prze³o¿onego, pracowaæ w duszpasterstwie, wykonuj±c ¶wiêcenie diaakoñskie, zanim zostanie dopuszczony do prezbiteratu.

§ 3. Kandydat do diakonatu sta³ego mo¿e byæ dopuszczony do tego ¶wiêcenia dopiero po zakoñczeniu okresu formacji.

Art. 2

WSTÊPNE WYMAGANIA DO ¶WIÊCEŃ

Kan. 1033 - Tylko ten jest godziwie dopuszczony do ¶wiêceñ, kto przyj±³ sakrament bierzmowania.

Kan. 1034 -

§ 1. Kandydat do diakonatu lub prezbiteratu nie powinien byæ ¶wiêcony, je¶li wcze¶niej, przez obrzêd liturgiczny dopuszczenia, nie zosta³ w³±czony do grona kandydatów przez w³adzê, o której w [kan. 1016 i 1019](#); po przed³o¿eniu wcze¶niej w³asnorêcznie napisanej i podpisanej pro¶by oraz po jej zaakceptowaniu na pi¶mie przez w³adzê.

§ 2. Do otrzymania takiego dopuszczenia nie jest obowi±zany ten, kto przez ¶lubu zosta³ w³±czony do kleryckiego instytutu.

Kan. 1035 -

§ 1. Zanim kto¶ zostanie dopuszczony do diakonatu, czy to sta³ego czy prze¶ciowego, powinien przyj±æ i przez odpowiedni czas wykonywaæ pos³ugi lektora i akolity.

§ 2. Miêdzy udzieleniem akolitu i diakonatu nale¿y zachowaæ odstêp przynajmniej sze¶ciu miesiêcy.

Kan. 1036 - Kandydat do diakonatu lub prezbiteratu powinien przed dopuszczeniem przedstawiaæ w³asnemu biskupowi albo kompetentnemu prze³o¿onemu wy¿szemu w³asnorêcznie sporz±dzone i podpisane o¶wiadczenie stwierdzaj±ce, ¿e z w³asnej woli i dobrowolnie przyjmie ¶wiêcenia oraz ¿e zawsze bêdzie wykonywa³ ko¶cieln± pos³ugê; jednocze¶nie prosz±c o dopuszczenie do ¶wiêceñ.

Kan. 1037 - Niezónaty kandydat do sta³ego diakonatu, jak równie¿ kandydaci do prezbiteratu, nie powinni byæ dopuszczeni do diakonatu, zanim w przepisany obrzêdzie nie o¶wiadcz± publicznie wobec Boga i Ko¶cio³a, ¿e podjêli obowi±zek celibatu, albo zanim

nie z³o³± ¶lubów wieczystych w instytucie zakonnym.

Kan. 1038 - Diakon, który odmawia przyjęcia prezbiteratu, nie może otrzymaæ zakazu wykonywania przyjętego ¶wiêcenia, chyba ¿e jest zwi±zany przeszkod± kanoniczn± albo - wed³ug os±du biskupa diecezjalnego lub kompetentnego prze³o¿onego wy¿szego - istnieje jaka¶ inna powa¿na przyczyna.

Kan. 1039 - Wszyscy kandydaci do jakichkolwiek ¶wiêceñ obowi±zani s± odprawiaæ przynajmniej piêciodniowe rekolekcje, w miejscu i w sposób okre¶lony przez ordynariusza. Zanim biskup przyst±pi do udzielania ¶wiêceñ, winien siê upewniaæ, ¿e kandydaci odprawili te rekolekcje.

Art. 3

NIEPRAWID³OWO¶CI ORAZ INNE PRZESZKODY

Kan. 1040 - Zabrania siê przyjęcia ¶wiêceñ tym, którzy s± zwi±zani jak±kolwiek przeszkod±, czy to sta³±, która nazywa siê nieprawid³owo¶ci±, czy te¿ zwyk³±. Mo¿na podlegaaæ jedynie tym przeszkodom, które s± wymienione w ni¿ej podanych kanonach.

Kan. 1041 - Do przyjęcia ¶wiêceñ nieprawid³owymi s±:

1° kto podlega jakiegokolwiek formie amencji lub innej chorobie psychicznej, na skutek której - po zasiêgniêciu opinii bieg³ych - jest uwa¿any za niezdolnego do w³a¶ciwego wykonywania pos³ugi;

2° kto pope³ni³ przestêpstwo apostazji, herezji lub schizmy;

3° kto usi³owa³ zawrzeaæ ma³¿eñstwo, nawet tylko cywilne, b±d¹ sam zwi±zany wêz³em ma³¿eñskim albo ¶wiêceniami lub wieczystym publicznym ¶lubem czysto¶ci, b±d¹ te¿ z kobiet± zwi±zan± wa¿nym ma³¿eñstwem lub takim samym ¶lubem;

4° kto pope³ni³ dobrowolne zabójstwo albo spowodowa³ spêdzenie p³odu, gdy skutek nast±pi³, oraz wszyscy pozytywnie wspó³dzia³aj±cy;

5° kto powa¿nie i z rozmys³em zrani³ siebie lub innego albo usi³owa³ odebraæ sobie ¿ycie;

6° kto wykona³ akt ¶wiêceñ zarezerwowany maj±cym ¶wiêcenia biskupie lub prezbiteratu, albo nie maj±c tych ¶wiêceñ, albo nie mog±c go wykonaæ na skutek zakazu wynikaj±cego z jakiej¶ kary kanonicznej deklarowanej lub wymierzonej.

Kan. 1042 - Zwyk³± przeszkod±, nie pozwalaj±c± przyj±æ ¶wiêceñ, s± zwi±zani:

1° mê¿czyzna ¿onaty, chyba ¿e jest zgodnie z prawem przeznaczony do sta³ego diakonatu;

2° kto sprawuje urz±d lub zarz±d zakazany duchownym na mocy [kan. 285 i 286](#), zwi±zany z obowi±zkiem rozliczenia siê, dopóki nie uwolni³ siê na skutek z³o¿enia urzêdu lub zarz±du i zwi±zanych z nim rozliczeñ;

3° neofita, dopóki wed³ug oceny ordynariusza nie zosta³ dostatecznie utwierdzony.

Kan. 1043 - Przed ¶wiêceniami wierni maj± obowi±zek powiadomiæ ordynariusza lub proboszcza o znanych im przeszkodach do ¶wiêceñ.

Kan. 1044 -

§ 1. Do wykonywania przyjętych świąteń s± nieprawid³owymi:

1° kto, béd±c zwi±zany nieprawid³owo¶ci± do przyjêcia świąteñ, nieprawnie przyj±³ świącenia;

2° kto dopu¶ci³ siê przestêpstwa, o którym w kan. 1041, n. 2, je¶li jest ono publiczne;

3° kto pope³ni³ jedno z przestêpstw, o jakich w kan. 1041, nn. 3, 4, 5, 6.

§ 2. Podlega przeszkodzie nie pozwalaj±cej wykonywaæ świąteñ:

1° kto, béd±c zwi±zany przeszkod± do przyjêcia świąteñ, nieprawnie przyj±³ świącenia;

2° kto popad³ w amencjê lub inn± chorobê psychiczn±, o której w kan. 1041, n. 1, dopóki ordynariusz - po zasiêgniêciu opinii bieg³ego - nie zezwoli³ na wykonywanie świącenia.

Kan. 1045 - Nieznajomo¶æ nieprawid³owo¶ci oraz przeszkod nie uwalnia od nich.

Kan. 1046 - Nieprawid³owo¶ci i przeszkody zwielokrotnia± siê z ró¼nych ich przyczyn, nie za¶ na skutek powtarzania tej samej przyczyny, chyba ¿e chodzi o nieprawid³owo¶æ pochodz±c± z dobrowolnego, zabójstwa lub skutecznego przerwania ci±¿y.

Kan. 1047 -

§ 1. Jedynie Stolica Apostolska mo¿e dyspensowaæ od wszystkich nieprawid³owo¶ci, je¶li fakt, na którym siê opieraj±, zosta³ wprowadzony na forum s±dowe.

§ 2. Jej równie¿ jest zarezerwowane dyspensowanie od nastêpuj±cych nieprawid³owo¶ci i przeszkod do przyjêcia świąteñ:

1° od nieprawid³owo¶ci, wyp³ywaj±cych z publicznych przestêpstw, o których w kan. 1041, nn. 2 i 3;

2° od nieprawid³owo¶ci z przestêpstwa, czy to publicznego, czy tajnego, o którym w kan. 1041, n. 4;

3° od przeszkody, o której w kan. 1042, n. 1.

§ 3. Stolicy Apostolskiej jest równie¿ zarezerwowane dyspensowanie od nieprawid³owo¶ci do wykonywania przyjętego świącenia, o których w kan. 1041, n. 3, tylko w wypadkach publicznych, oraz w tym¿e kanonie, n. 4, tak¿e w wypadkach tajnych.

§ 4. Od nieprawid³owo¶ci i przeszkod nie zarezerwowanych Stolicy łwiêtej mo¿e dyspensowaæ ordynariusz.

Kan. 1048 - W nagl±cych przypadkach tajnych, gdy nie mo¿na siê udaæ do ordynariusza, albo gdy chodzi o nieprawid³owo¶ci, o których w kan. 1041, nn. 3 i 4, do Penitencjarii Apostolskiej, a zagra¿a niebezpieczeñstwo powa¿nej szkody lub znies³awienia, zwi±zany nieprawid³owo¶ci± nie pozwalaj±c± wykonywaæ świąteñ, mo¿e je wykonywaæ. Pozostaje jednak obowi±zek zwrócenia siê jak najszybciej do ordynariusza lub Penitencjarii, za po¶rednictwem spowiednika, bez podawanie nazwiska.

Kan. 1049 -

§ 1. W pro¶bie o dyspensê od nieprawid³owo¶ci i przeszkod nale¿y wyszczególniaæ wszystkie nieprawid³owo¶ci i przeszkody. Jednak dyspensa ogólna jest wa¿na równie¿ w odniesieniu do pominiêtych w dobrej wierze, z wyj±tkiem nieprawid³owo¶ci, o których w kan. 1041, n. 4, oraz innych, wniesionych ju¿ na drogê s±dow±. Nie obejmuje natomiast pominiêtych w z³ej wierze.

§ 2. W wypadku nieprawid³owo¶ci z dobrowolnego zabójstwa lub przerwania ci±¿y, do wa¿no¶ci dyspensy trzeba

podaje także liczbę przestępstw.

§ 3. Dyspensa ogólna od nieprawidłowości i przeszkód, udzielona do przyjęcia ¶więceń, jest ważna w odniesieniu do wszystkich ¶więceń.

Art. 4

WYMAGANE DOKUMENTY I BADANIE

Kan. 1050 - Do dopuszczenia do ¶więceń wymagane są następujące dokumenty:

1° zaświadczenie o należycie odbytych studiach, zgodnie z kan. 1032;

2° jeżeli chodzi o przystępujących do prezbiteratu, zaświadczenie o przyjęciu diakonatu;

3° jeżeli chodzi o przystępujących do diakonatu: ¶wiadectwo chrztu i bierzmowania oraz przyjęcia posług, o których w kan. 1035; ponadto zaświadczenia o złożeniu o¶wiadczenia, o którym w kan. 1036; jeżeli przystępujący do diakonatu stałego jest żonaty, potrzebne są ¶wiadectwa ¶lubu i zgody żony.

Kan. 1051 - Gdy chodzi o zbadanie przymiotów wymaganych od kandydata do ¶więceń, należy zachować następujące przepisy:

1° konieczne jest zaświadczenie rektora seminarium lub domu formacji na temat przymiotów wymaganych do przyjęcia ¶więceń, mianowicie o nieskażonej doktrynie kandydata, autentycznej pobożności, dobrych obyczajach i zdolności do wykonywania posługi; ponadto, po przeprowadzeniu odpowiedniego badania, zaświadczenie o stanie zdrowia fizycznego i psychicznego kandydata;

2° biskup diecezjalny lub wyższy przełożony dla należytego przeprowadzenia badania mogą zastosować także inne ¶rodky, które uznają za pożyteczne, stosownie do okoliczności czasu i miejsca, jak ¶wiadectwa kwalifikacyjne, zapowiedzi lub inne informacje.

Kan. 1052 -

§ 1. Aby biskup, udzielający ¶więceń na podstawie własnego prawa, mógł do nich przystąpić, powinien najpierw upewnić się, że są dokumenty, o których w kan. 1050, oraz że w przeprowadzonym zgodnie z prawem badaniu zdolność kandydata została stwierdzona pozytywnymi argumentami.

§ 2. Aby biskup mógł przystąpić do udzielenia ¶więceń obcemu kandydatowi, wystarczy, że dymisorie informują, i że zebrano te dokumenty, przeprowadzono badanie zgodnie z przepisem prawa i ustalono zdolność kandydata. Jeżeli kandydat jest członkiem instytutu zakonnego lub stowarzyszenia życia apostołskiego, dymisorie powinny ponadto zaświadczać, że kandydat został definitywnie włączony do instytutu lub stowarzyszenia i jest podwładnym przełożonego wystawiającego dymisorie.

§ 3. Jeżeli mimo to na podstawie pewnych racji, biskup ma wątpliwość, czy kandydat jest zdolny do przyjęcia ¶więceń, nie powinien mu ich udzielać.

Rozdział III

ZAPISANIE I WIADECTWO WIECEN

Kan. 1053 -

§ 1. Po udzieleniu wieceń, należy w specjalnej księdze, przechowywanej pilnie w kurii miejsca wieceń, zapisać nazwiska poszczególnych wywieconych, nazwisko szafarza, a także miejsce i datę udzielenia wieceń. Ponadto należy starannie przechowywać wszystkie dokumenty, dotyczące poszczególnych wieceń.

§ 2. Biskup udzielający wieceń powinien każdemu wywieconemu wydać autentyczne świadectwo otrzymanych wieceń. Ci, którzy zostali wywieceni przez obcego biskupa na podstawie dymisorii, powinni wspomniane świadectwo przedstawić własnemu ordynariuszowi w celu zapisania wieceń w specjalnej księdze przechowywanej w archiwum.

Kan. 1054 - Ordynariusz miejsca, gdy idzie o duchownych diecezjalnych, albo kompetentny przełożony wyższy, gdy chodzi o jego podwładnych, powinni o każdym udzielonym wieceni powiadamiać proboszcza miejsca chrztu, który jest obowiązany dokonać adnotacji w swojej księdze ochrzczonych, zgodnie z [kan. 535, § 2.](#)

Tytuł VII

MAŁEŃSTWO

Kan. 1055 -

§ 1. Małeńskie przymierze, przez które mężczyzna i kobieta tworzą ze sobą wspólnotę całego życia, skierowaną ze swej natury do dobra małżonków oraz do zrodzenia i wychowania potomstwa, zostało między ochrzczonymi podniesione przez Chrystusa Pana do godności sakramentu.

§ 2. Z tej racji między ochrzczonymi nie może istnieć ważna umowa małżeńska, która tym samym nie byłaby sakramentem.

Kan. 1056 - Istotnymi przymiotami małżeństwa są jedność i nierozzerwalność, które w małżeństwie chrześcijańskim nabierają szczególnej mocy z racji sakramentu.

Kan. 1057 -

§ 1. Małeństwo stwarza zgodą stron między osobami prawnie do tego zdolnymi, wyrażoną zgodnie z prawem, której nie może uzupełnić żadna ludzka władza.

§ 2. Zгода małżeńska jest aktem woli, którym mężczyzna i kobieta w nieodwołalnym przymierzu wzajemnie się sobie oddają i przyjmują w celu stworzenia małżeństwa.

Kan. 1058 - Małeństwo mogą zawrzeć wszyscy, którym prawo tego nie zabrania.

Kan. 1059 - Małeństwo katolików, chociażby tylko jedna strona była katolicka, podlega nie tylko prawu Bożemu, lecz także kanonicznemu, z zachowaniem kompetencji władzy państwowej odnośnie do czysto cywilnych skutków tego małżeństwa.

Kan. 1060 - Małeństwo cieszy się przychylnością prawa, dlatego w wątpliwości należy uważać je za ważne, dopóki nie udowodni się czegoś przeciwnego.

Kan. 1061 -

§ 1. Ważne małżeństwo pomiędzy ochrzczonymi nazywa się tylko zawartym, jeżeli nie zostało dopełnione; zawartym i dopełnionym, jeżeli małżonkowie podjęli w sposób ludzki akt małżeński przez się zdolny do zrodzenia potomstwa, do którego to aktu małżeństwo jest ze swej natury ukierunkowane i przez który małżonkowie stają się jednym ciałem.

§ 2. Gdy po zawarciu małżeństwa małżonkowie wspólnie zamieszkali, domniemywa się dopełnienie, dopóki coś przeciwnego nie zostanie udowodnione.

§ 3. Nieważne małżeństwo nazywa się mniemanym, jeżeli zostało zawarte w dobrej wierze przez jedną przynajmniej ze stron, dopóki obydwie strony nie upewnią się o jego nieważności.

Kan. 1062 -

§ 1. Przyrzeczenie małżeństwa, bądź jednostronne, bądź dwustronne, nazywane zaręczynami, jest regulowane prawem partykularnym, ustanowionym przez Konferencję Episkopatu z uwzględnieniem zwyczajów oraz prawa świeckiego, gdy takie zostało wydane.

§ 2. Przyrzeczenie małżeństwa nie stanowi podstawy do wniesienia skargi, jeżeli zawarcia małżeństwa. Przysuguje jednak skarga o wynagrodzenie szkód, jeżeli takie powstają.

Rozdział I

PASTERSKA TROSKA I CZYNNOŚCI POPRZEDZAJĄCE ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA

Kan. 1063 - Duszpasterze mają obowiązek troszczyć się o to, aby w³asna wspólnota ko¶cielna ¶wiadczy³a pomoc wiernym, dzieki której stan ma³¿eŃski zachowa ducha chrze¶cijaŃskiego i b³dzie si³ doskonali³. Ta pomoc winna byæ udzielana przede wszystkim:

1° poprzez przepowiadanie, katechez³e odpowiednio przystosowan³e dla ma³oletnich, m³odzie¿y i starszych, tak¿e przy u¿yciu ¶rodków spo³ecznego przekazu, dzieki czemu wierni otrzymaj³e pouczenie o znaczeniu ma³¿eŃstwa chrze¶cijaŃskiego, jak równie¿ o obowi³zkach ma³¿onków i chrze¶cijaŃskich rodziców;

2° przez osobiste przygotowanie do zawarcia ma³¿eŃstwa, przysposabiaj³ce nupturientów do ¶wi³to¶ci ich nowego stanu i jego obowi³zków;

3° przez owocne sprawowanie liturgii ma³¿eŃstwa, która winna ukazywaæ, ¿e ma³¿onkowie s³e znakiem i zarazem uczestnicz³e w tajemnicy jedno¶ci oraz p³odnej mi³o¶ci Chrystusa i Ko¶cio³a;

4° przez ¶wiadczenie pomocy ma³¿onkom, a¿eby wiernie zachowuj³e i chroni³e przymierze ma³¿eŃskie, osi³gali w rodzinie ¿ycie coraz bardziej ¶wi³te i doskona³e.

Kan. 1064 - Jest rzec³u ordynariusza miejsca troszczyæ si³e o w³a¶ciwe organizowanie tego rodzaju pomocy, po wys³uchaniu tak¿e, gdy si³e to wyda po¿yteczne, zdania m³³czyzn i kobiet odznaczaj³cych si³e do ¶wiadczeniem i bieg³o¶ci³e.

Kan. 1065 -

¶ 1. Katolicy, którzy nie przyj³li jeszcze sakramentu bierzmowania, powinni go przyj³æ przed zawarciem ma³¿eŃstwa, gdy jest to mo¿liwe bez powa¿nej niedogodno¶ci.

¶ 2. Aby przyj³æ owocnie sakrament ma³¿eŃstwa, usilnie zaleca si³e, a¿eby nupturienti przyst³pili do sakramentu pokuty i Naj¶wi³tszej Eucharystii.

Kan. 1066 - Przed zawarciem ma³¿eŃstwa nale¿y si³e upewniaæ, ¿e nic nie stoi na przeszkodzie do jego w³aznego i godziwego zawarcia.

Kan. 1067 - Konferencja Episkopatu powinna wydaæ normy dotycz³ce egzaminu narzeczonych, zapowiedzi przedma³¿eŃskich oraz innych odpowiednich ¶rodków do przeprowadzenia badaŃ przed zawarciem ma³¿eŃstwa, aby proboszcz pilnie ich przestrzegaj³e móg³ przyst³piæ do asystowania przy ma³¿eŃstwie.

Kan. 1068 - Je¶li w niebezpieczeŃstwie ¶mierci nie mo¿na zdobyæ innych dowodów, wystarcza - je¶li nie ma przeciwnych podejrzeŃ - o ¶wiadczenie nupturientów, w razie potrzeby zaprzysię¿one, ¿e zostali ochrzczeni i nie s³e zwi³zani ¿adn³e przeszkod³e.

Kan. 1069 - Wszyscy wierni mają obowiązek znane im przeszkody ma³¿eŃskie wyjawiaæ przed zawarciem ma³¿eŃstwa proboszczowi lub ordynariuszowi miejsca.

Kan. 1070 - Je¶li egzaminu przed¶lubnego nie przeprowadzi³ proboszcz, do którego nale¿y asystowanie przy zawieraniu ma³¿eŃstwa, lecz inny, ma on obowiązek jak najszybciej powiadomiæ tego proboszcza o wyniku badaŃ autentycznym dokumentem.

Kan. 1071 -

¶ 1. Poza wypadkiem konieczno¶ci, nie mo¿na bez zezwolenia ordynariusza miejsca asystowaæ przy:

1° ma³¿eŃstwie tu³aczy

2° ma³¿eŃstwie, które nie mo¿e byæ uznane lub zawarte wed³ug prawa paŃstwowego;

3° małżeństwie osoby, której wiążące naturalne obowiązki wobec innej strony lub wobec dzieci, wynikające z poprzedniego związku;

4° małżeństwie osoby, która notorycznie porzuciła wiarę katolicką;

5° małżeństwie osoby związanej cenzurą;

6° małżeństwie małoletnich, bez wiedzy rodziców albo wobec ich uzasadnionego sprzeciwu;

7° małżeństwie zawierającym przez pełnomocnika, o czym mowa w [kan. 1105](#).

§ 2. Ordynariusz miejsca może zezwolić na asystowanie przy małżeństwie osoby, która notorycznie odstąpiła od wiary katolickiej tylko z zachowaniem norm, określonych w [kan. 1125](#), przy zastosowaniu odpowiednich modyfikacji.

Kan. 1072 - Duszpasterze powinni odwoływać się od zawierania małżeństwa małżonków przed osiągnięciem wieku, w którym zgodnie z miejscowymi zwyczajami zawiera się małżeństwo.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział II

PRZESZKODY ZRYWAJĄCE W OGÓLNOŚCI

Kan. 1073 - Przeszkoda zrywająca czyni osobę niezdolną do ważnego zawarcia małżeństwa.

Kan. 1074 - Przeszkodę uważa się za publiczną, jeżeli może być udowodniona w zakresie zewnętrznym; poza tym jest tajna.

Kan. 1075 -

§ 1. Jedynie najwyższa władza kościelna może autentycznie wyjątkowo, kiedy prawo Boże zabrania małżeństwa lub jej unieważnienia.

§ 2. Również tylko najwyższa władza kościelna ma prawo ustanawiać inne przeszkody dla ochrzczonych.

Kan. 1076 - Odrzuca się zwyczaj wprowadzający nowe przeszkody albo przeciwny obowiązującym przeszkodom.

Kan. 1077 -

§ 1. Ordynariusz miejsca może w szczególnym wypadku zabronić zawierania małżeństwa swoim podwładnym gdziekolwiek przebywającym, oraz wszystkim aktualnie przebywającym na własnym jego terytorium, lecz tylko czasowo, na skutek poważnej przyczyny i dopóki ona trwa.

§ 2. Tylko najwyższa władza kościelna może dodać klauzulę unieważniającej małżeństwo.

Kan. 1078 -

§ 1. Ordynariusz miejsca może swoich podwładnych gdziekolwiek przebywających oraz wszystkich aktualnie przebywających na własnym jego terytorium, dyspensować od wszystkich przeszkód z prawa kościelnego, z wyjątkiem tych, od których dyspensa jest zarezerwowana Stolicy Apostolskiej.

§ 2. Stolicy Apostolskiej jest zarezerwowana dyspensa:

1° od przeszkody wynikającej ze świąteń lub z wieczystego ślubu publicznego czystości, z którego w instytucie zakonnym na prawie papieskim;

2° od przeszkody występku, o której w [kan. 1090](#).

§ 3. Nie udziela się nigdy dyspensy od przeszkody pokrewieństwa w linii prostej oraz w drugim stopniu linii bocznej.

Kan. 1079 -

§ 1. W groźnym niebezpieczeństwie śmierci, ordynariusz miejsca może swoich podwładnych, gdziekolwiek przebywających, oraz wszystkich pozostających na własnym jego terytorium, dyspensować zarówno od formy obowiązującej przy zawarciu małżeństwa, jak od wszystkich i poszczególnych przeszkód z prawa kościelnego, czy to publicznych czy tajnych, z wyjątkiem przeszkody wypływającej ze świąteń prezbiteratu.

§ 2. W tych samych okolicznościach, o jakich w § 1, ale tylko w wypadkach, w których nie można się odnieść nawet do miejscowego ordynariusza, także sam władzę dyspensowania posiada proboszcz, szafarz odpowiednio

delegowany, a także kapłan lub diakon, asystujący przy zawieraniu małżeństwa zgodnie z [kan. 1116, § 2](#).

§ 3. W niebezpieczeństwie śmierci spowiednik może dyspensować od przeszkód tajnych w zakresie wewnętrznym czy to podczas spowiedzi, czy poza nią.

§ 4. Przez niemożliwe odniesienia się do miejscowego ordynariusza, w wypadku, o którym w § 2, rozumie się sytuację, gdy można to uczynić tylko przy pomocy telegrafu lub telefonu.

Kan. 1080 -

§ 1. Ilekroć przeszkoda zostaje wykryta, gdy wszystko jest już gotowe do ślubu i małżeństwa nie da się odwołać bez prawdopodobnego niebezpieczeństwa wielkiego zła, do czasu uzyskania dyspensy od kompetentnego przełożonego, władzę dyspensowania od wszystkich przeszkód, z wyłączeniem tych, o których w kan 1078, § 2, n. 1, mają: ordynariusz miejsca oraz, jeżeli wypadek jest tajny, wszyscy, o których w kan. 1079, §§ 2-3, z zachowaniem przepisanych tam warunków.

§ 2. Ta władza rozciąga się także na uwzględnienie małżeństwa, jeżeli zagraża takie samo niebezpieczeństwo i nie ma czasu na odniesienie się do Stolicy Apostolskiej, ewentualnie do ordynariusza miejsca, gdy chodzi o przeszkody, od których może dyspensować.

Kan. 1081 - Proboszcz albo kapłan lub diakon, o którym w kan. 1079, § 2, powinien o udzieleniu dyspensy w zakresie zewnętrznym natychmiast powiadomić ordynariusza miejsca. Winna być ona również odnotowana w księdze małżeństw.

Kan. 1082 - Jeżeli czego innego nie postanawia reskrypt Penitencjarii, dyspensą udzieloną w zakresie wewnętrznym niesakramentalnym od przeszkody tajnej, powinna być wpisana do księgi przechowywanej w tajnym archiwum kurii i nie jest potrzebna inna dyspensy w zakresie zewnętrznym, gdy przeszkoda tajna stanie się północniej publiczną.

Rozdział III

POSZCZEGÓLNE PRZESZKODY ZRYWAJĄCE

Kan. 1083 -

§ 1. Nie może zawrzeć ważnego małżeństwa mężczyzna przed ukończeniem szesnastego roku życia i kobieta przed ukończeniem czternastego roku.

§ 2. Konferencja Episkopatu ma prawo ustalić wyższy wiek do godziwego zawarcia małżeństwa.

Kan. 1084 -

§ 1. Niezdolność dokonania stosunku małżeńskiego uprzednia i trwała, czy to ze strony mężczyzny czy kobiety, czy to absolutna czy względna, czyni małżeństwo nieważnym z samej jego natury.

§ 2. Jeżeli przeszkoda niezdolności jest wstpliwą, czy wstpliwą ta jest prawna czy faktyczna, nie należy zabraniać zawarcia małżeństwa ani też, dopóki trwa wstpliwą, orzekać jego nieważności.

§ 3. Niepłodność ani nie wzbrania zawarcia małżeństwa, ani nie powoduje jego nieważności, z zachowaniem przepisu [kan. 1098.](#)

-

Kan. 1085 -

§ 1. Nieważnie usiuguje zawrzeć małżeństwo, kto jest związany wêzsem poprzedniego małżeństwa, nawet niedopeñnionego.

§ 2. Chociaż pierwsze małżeństwo było nieważnie zawarte lub zostało rozwiązane z jakiegokolwiek przyczyny, nie wolno dlatego zawrzeć ponownego małżeństwa, dopóki nie stwierdzi się, zgodnie z prawem i w sposób pewny, nieważności lub rozwiązania pierwszego.

Kan. 1086 -

§ 1. Nieważne jest małżeństwo między dwiema osobami, z których jedna została ochrzczona w Kościele katolickim lub była do niego przyjęta i nie odłączyła się od niego formalnym aktem, a druga jest nieochrzczona.

§ 2. Od tej przeszkody można dyspensować tylko po wypełnieniu warunków, o których w [kan. 1125 i 1126.](#)

-

§ 3. Jeżeli podczas zawierania małżeństwa strona była powszechnie uważana za ochrzczoną albo jej chrzest był wstpliwym, należy domniemywać, zgodnie z [kan. 1060](#), ważność małżeństwa, dopóki w sposób pewny nie udowodni się, że jedna strona była ochrzczona, druga zaś nieochrzczona.

Kan. 1087 - Nieważnie usiuguje zawrzeć małżeństwo ci, którzy otrzymali święcenia.

Kan. 1088 - Nieważnie usiuguje zawrzeć małżeństwo ci, którzy są związani wiecznym ślubem publicznym czystości w instytucie zakonnym.

Kan. 1089 - Nie może być ważne zawarte małżeństwo pomiędzy mężczyzną i kobietą uprowadzoną lub choćby przetrzymywaną z zamiarem zawarcia z nią małżeństwa, chyba że później kobieta uwolniona od porywacza oraz znajdując się w miejscu bezpiecznym i wolnym, sama swobodnie wybierze to małżeństwo.

Kan. 1090 -

§ 1. Kto ze względu na zawarcie małżeństwa z określonym osobą, zadaje śmierć jej współmałżonkowi lub własnemu, nieważnie usuwa zawrzenie to małżeństwo.

§ 2. Nieważnie również usuwa zawrzenie małżeństwo ci, którzy poprzez fizyczny lub moralny współudział spowodowali śmierć współmałżonka.

Kan. 1091 -

§ 1. W linii prostej pokrewieństwa nieważne jest małżeństwo między wszystkimi wstępnymi i zstępными, zarówno prawnego pochodzenia, jak i naturalnymi.

§ 2. W linii bocznej nieważne jest aż do czwartego stopnia włącznie.

§ 3. Przeszkoda pokrewieństwa nie wielokrotnie się.

§ 4. Nigdy nie zezwala się na małżeństwo, jeżeli istnieje włącznie, czy strony są spokrewnione w jakimś stopniu linii prostej lub w drugim stopniu linii bocznej.

Kan. 1092 - Powinowactwo w linii prostej powoduje nieważność małżeństwa we wszystkich stopniach.

Kan. 1093 - Przeszkoda przyzwyczajonej publicznej powstaje z nieważnego małżeństwa po rozpoczęciu życia wspólnego albo z notorycznego lub publicznego konkubinatu. Powoduje zaś nieważność małżeństwa w pierwszym stopniu linii prostej między mężczyzną i krewnymi kobiety i odwrotnie.

Kan. 1094 - Nie mogą być ważne zawrzenie małżeństwa ze sobą ci, którzy są związani pokrewieństwem prawnym powstałym z adopcji, w linii prostej lub w drugim stopniu linii bocznej.

Rozdział IV

ZGODA MAŁŻEŃSKA

Kan. 1095 - Niezdolni do zawarcia małżeństwa są ci, którzy:

1° są pozbawieni wystarczającego używania rozumu;

2° mają poważny brak rozeznania oceniającego co do istotnych praw i obowiązków małżeńskich wzajemnie przekazywanych i przyjmowanych;

3° z przyczyn natury psychicznej nie są zdolni podjąć istotnych obowiązków małżeńskich.

Kan. 1096 -

§ 1. Do zaistnienia zgody małżeńskiej konieczne jest, aby strony wiedziały przynajmniej, że małżeństwo jest trwałym związkiem między mężczyzną i kobietą, skierowanym do zrodzenia potomstwa przez jakieś seksualne współdziałanie.

§ 2. Po osiągnięciu dojrzałości nie domniemywa się takiej ignorancji.

Kan. 1097 -

§ 1. Błąd co do osoby powoduje nieważność małżeństwa.

§ 2. Błąd co do przymiotu osoby, chociażby był przyczyną zawarcia małżeństwa, nie powoduje nieważności małżeństwa, chyba że przymiot ten był bezpośrednio i zasadniczo zamierzony.

Kan. 1098 - Kto zawiera małżeństwo, zwiędziony podstępem, dokonany dla uzyskania zgody małżeńskiej, a dotyczącym jakiegoś przymiotu drugiej strony, który ze swej natury może poważnie zakłócić wspólnotę życia małżeńskiego, zawiera je nieważnie.

Kan. 1099 - Błąd co do jednostronności lub nierozdzielności albo sakramentalnej godności małżeństwa nie narusza zgody małżeńskiej, chyba że determinuje wolę.

Kan. 1100 - Znajomość lub opinia o nieważności małżeństwa niekoniecznie wyklucza zgodę małżeńską.

Kan. 1101 -

§ 1. Domniemywa się, że wewnętrzna zgoda odpowiada słowom lub znakom użytym przy zawieraniu małżeństwa.

§ 2. Jeżeli jednak jedna ze stron albo obydwie pozytywnym aktem woli wykluczyłyby samo małżeństwo lub jakiś istotny element małżeństwa, albo jakiś istotny przymiot, zawierają je nieważnie.

Kan. 1102 -

§ 1. Nie można ważnie zawrzeć małżeństwa pod warunkiem dotyczącym przyszości.

§ 2. Małżeństwo zawarte pod warunkiem dotyczącym przeszłości lub teraźniejszości jest ważne lub nie, zależnie od istnienia lub nieistnienia przedmiotu warunku.

§ 3. Warunek za który, o którym w § 2, nie może być godziwie dołożony, chyba że za pisemną zgodą ordynariusza

miejsca.

Kan. 1103 - Nieważne jest małżeństwo zawarte pod przymusem lub pod wpływem ciężkiej bojaźni z zewnątrz, choćby nieumyślnie wywołanej, od której, aby się uwolnić, zmuszony jest ktoś wybrać małżeństwo.

Kan. 1104 -

§ 1. Do ważnego zawarcia małżeństwa konieczne jest, by nupturienti byli równocześnie obecni, bądź 1/4 osobiście, bądź 1/4 też przez pełnomocnika.

§ 2. Zgodę małżeńską nupturienti powinni wyrazić słowami, a gdy nie mogą mówić, równoznacznymi znakami.

Kan. 1105 -

§ 1. Do ważnego zawarcia małżeństwa przez pełnomocnika wymaga się:

1° aby było specjalne upoważnienie zawarcia go z określonych osób;

2° aby pełnomocnik był wyznaczony przez samego zleceniodawcę i osobiście wypełniał swoje zadanie.

§ 2. Pełnomocnictwo, by było ważne, powinno być podpisane przez osobę zlecającą i ponadto przez proboszcza lub ordynariusza miejsca, w którym wystawia się pełnomocnictwo, albo przez kapłana delegowanego przez jednego z nich, albo przynajmniej przez dwóch świadków, lub też winno być sporządzone w formie autentycznego dokumentu, zgodnie z wymogami prawa państwowego.

§ 3. Jeżeli zleceniodawca nie może pisać, należy to zaznaczyć w samym pełnomocnictwie i dodać jeszcze jednego świadka, który również podpisuje. W przeciwnym razie pełnomocnictwo jest nieważne.

§ 4. Jeżeli zleceniodawca, przed zawarciem w jego imieniu małżeństwa, odwoła upoważnienie lub popadł w chorobę umysłową, małżeństwo jest nieważne, chociaż pełnomocnik lub druga strona o tym nie wiedzieli.

Kan. 1106 - Małżeństwo można zawrzeć przez tłumacza. Proboszcz jednak nie powinien przy nim asystować, jeżeli nie upewni się o wiarygodności tłumacza.

Kan. 1107 - Choćby małżeństwo zostało zawarte nieważnie z racji przeszkody lub braku formy, to jednak domniemywa się, że wyrażona zgoda trwa, dopóki nie uzyska się pewności jej odwołania.

Rozdział V

FORMA ZAWARCIA MAŁŻEŃSTWA

Kan. 1108 -

§ 1. Tylko te małżeństwa są ważne, które zostają zawarte wobec asystującego miejscowego ordynariusza albo proboszcza, albo wobec kapłana lub diakona delegowanego przez jednego z nich; a także wobec dwóch świadków, według zasad wyrażonych w następnych kanonach i z uwzględnieniem wyjątków, o których w kan. [144](#), [1112](#), § 1, [1116](#) i [1127](#), §§ 2-3.

§ 2. Za asystującego przy zawieraniu małżeństwa uważa się tylko tego, kto jest obecny i pyta nowożeńców, czy wyrażają zgodę i przyjmuje je w imieniu Kościoła.

Kan. 1109 - Ordynariusz miejsca i proboszcz na mocy swego urzędu, w granicach własnego terytorium ważnie asystują przy małżeństwach nie tylko swoich podwładnych, lecz także obcych, jeżeli jedno z nich należy do obrządku rzymskiego; chyba że wyrokiem lub dekretem zostali ekskomunikowani, ukarani interdyktem lub suspendowani od urzędu, albo takimi deklarowani.

Kan. 1110 - Ordynariusz miejsca i proboszcz personalny, na mocy urzędu ważnie asystują przy zawieraniu małżeństwa jedynie tych, z których przynajmniej jedno podlega im w granicach ich okręgu.

Kan. 1111 -

§ 1. Ordynariusz i proboszcz, dopóki ważnie sprawują swój urząd, mogą delegować kapłanom i diakonom również ogólne upoważnienie do asystowania przy zawieraniu małżeństw w granicach swego terytorium.

§ 2. Aby delegacja upoważnienia do asystowania przy małżeństwach była ważna, wymaga się, by została przekazana określonym osobom w sposób wyraźny. Delegacja specjalna winna być dana do określonego małżeństwa, natomiast delegacja ogólna powinna być udzielona na piśmie.

Kan. 1112 -

§ 1. Gdzie nie ma kapłanów i diakonów, biskup diecezjalny, uzyskawszy - po wcześniejszej pozytywnej opinii Konferencji Episkopatu - zezwolenie Stolicy Apostolskiej, może delegować świeckich do asystowania przy zawieraniu małżeństw.

§ 2. Należy wybrać odpowiedniego świeckiego, który potrafi przygotować nupturientów i w świątynie odprawić liturgię zawierania małżeństwa.

Kan. 1113 - Przed udzieleniem delegacji specjalnej, należy zatroszczyć się o wszystko, co prawo przepisuje do stwierdzenia stanu wolnego.

Kan. 1114 - Asystujący przy zawieraniu małżeństwa działa niegodziwie, jeżeli nie stwierdził stanu wolnego nupturientów zgodnie z przepisami prawa, a także nie upewnił się, jeżeli to możliwe, o zezwoleniu proboszcza, ilekroć asystuje na podstawie ogólnej delegacji.

Kan. 1115 - Małżeństwa winny być zawierane w parafii, gdzie przynajmniej jedno z nupturientów posiada stałe albo tymczasowe zamieszkanie lub miesięczny pobyt; gdy zaś chodzi o tułaczy, w parafii, gdzie aktualnie przebywają. Za zezwoleniem własnego ordynariusza albo własnego proboszcza, wolno małżeństwo zawrzeć gdzie indziej.

Kan. 1116 -

§ 1. Jeżeli osoba, zgodnie z przepisem prawa, kompetentna do asystowania jest nieosiągalna lub nie może do niej się udać bez poważnej niedogodności, kto chce zawrzeć prawdziwe małżeństwo, może je ważnie i godziwie zawrzeć wobec samych świadków:

1° w niebezpieczeństwie śmierci;

2° poza niebezpieczeństwem śmierci jedynie wtedy, jeżeli roztropnie się przewiduje, że te okoliczności będą trwały przez miesiąc czasu.

§ 2. W obydwu wypadkach, gdyby był obywatel inny kapłan lub diakon, który mógłby być obecny, powinien być poproszony i razem ze świadkami być przy zawieraniu małżeństwa, z zachowaniem zasady ważności małżeństwa wobec samych świadków.

Kan. 1117 - Określona wyżej forma powinna być zachowana, jeżeli przynajmniej jedna ze stron zawierających małżeństwo została ochrzczona w Kościele katolickim lub została do niego przyjęta i nie odstąpiła od niego formalnym aktem, z zachowaniem przepisów [kan. 1127, § 2.](#)

Kan. 1118 -

§ 1. Małżeństwo pomiędzy katolikami lub między stronami katolickimi i niekatolickimi ochrzczonymi, winno być zawierane w kościele parafialnym; w innym kościele lub kaplicy może być zawierane za zezwoleniem ordynariusza miejsca lub proboszcza.

§ 2. Miejscowy ordynariusz może zezwolić na zawarcie małżeństwa w innym odpowiednim miejscu.

§ 3. Małżeństwo pomiędzy stronami katolickimi i stronami nieochrzczonymi może być zawarte w kościele lub innym odpowiednim miejscu.

Kan. 1119 - Poza wypadkiem konieczności, przy zawieraniu małżeństwa należy zachować obrzędy przepisane w księgach liturgicznych zatwierdzonych przez Kościół albo przyjęte prawnymi zwyczajami.

Kan. 1120 - Konferencja Episkopatu może opracować własny obrzęd zawierania małżeństwa, wymagający zatwierdzenia przez Stolicę Apostolską, odpowiadający miejscowym i ludowym zwyczajom, przystosowanym do ducha chrześcijańskiego, z zachowaniem jednak prawa, by asystujący, obecny przy zawieraniu małżeństwa, zapytał nupturientów, czy wyrażają zgodę i tę zgodę przyjmą.

Kan. 1121 -

§ 1. Po zawarciu małżeństwa, proboszcz miejsca zawarcia lub jego zastępca, chociażby żaden z nich przy nim nie asystował, powinien jak najszybciej zapisać w księdze zaślubionych nazwiska małżonków, osoby asystujących i świadków, a także miejsce i datę zawarcia małżeństwa, w sposób określony przez Konferencję Episkopatu lub przez biskupa diecezjalnego.

§ 2. Ilekroć małżeństwo jest zawierane zgodnie z przepisem kan. 1116, kapłan lub diakon, jeżeli był obecny, w przeciwnym razie świadkowie są obowiązani jak najszybciej powiadomić proboszcza lub ordynariusza miejsca o zawartym małżeństwie.

§ 3. Co do małżeństwa zawieranego za dyspensą od formy kanonicznej, ordynariusz miejsca, który udzielił dyspensy, powinien zatroszczyć się o to, aby dyspensy i zawarcie małżeństwa zostało zapisane w księdze zaślubionych, zarówno w kurii, jak i w parafii własnej strony katolickiej, której proboszcz przeprowadzi badanie stanu wolnego. O zawarciu małżeństwa ma powiadomić ordynariusza i proboszcza jak najszybciej małżonek katolicki, zaznaczając miejsce zawarcia oraz zastosowane formy publiczne.

Kan. 1122 -

§ 1. Zawarte małżeństwo winno być odnotowane także w księgach ochrzczonych, w których zapisany jest chrzest małżonków.

§ 2. Jeżeli ktoś zawarł małżeństwo poza parafią swojego chrztu, proboszcz miejsca zawarcia małżeństwa ma obowiązek

±zek przes³aæ jak najszybciej do proboszcza miejsca chrztu zawiadomienie o zawarciu ma³¿eñstwa.

Kan. 1123 - Ile kroæ ma³¿eñstwo zostaje uwzglnione w zakresie zewntrznym albo orzeczona jego niewa¼no¶æ, albo zgodnie z prawem zosta³o rozwi±zane, poza przypadkiem ¶mierci, nale¿y powiadomiæ proboszcza miejsca zawarcia ma³¿eñstwa, aby dokona³ odpowiedniej adnotacji w księdze za¶lubionych i ochrzczonych.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział VI

MAŁŻEŃSTWA MIESZANE

Kan. 1124 - Małżeństwo między dwiema osobami ochrzczonymi, z których jedna została ochrzczona w Kościele katolickim lub po chrzcie została do niego przyjęta i formalnym aktem od niego się nie odłączyła, druga zaś należy do Kościoła lub wspólnoty kościelnej nie mającej pełnej łączności z Kościołem katolickim, jest zabronione bez wyraźnego zezwolenia kompetentnej władzy.

Kan. 1125 - Tego rodzaju zezwolenia może udzielić ordynariusz miejsca, jeżeli istnieje słuszna i rozumna przyczyna, nie może go jednak udzielić bez spełnienia następujących warunków:

1° strona katolicka winna oświadczyć, że jest gotowa odsunąć od siebie niebezpieczeństwo utraty wiary, jak również złożyć szczere przyrzeczenie, że uczyni wszystko, co w jej mocy, aby wszystkie dzieci zostały ochrzczone i wychowane w Kościele katolickim;

2° druga strona winna być powiadomiona w odpowiednim czasie o składanych przyrzeczeniach strony katolickiej, tak aby rzeczywicie była świadoma treści przyrzeczenia i obowiązku strony katolickiej;

3° obydwie strony powinny być pouczone o celach oraz istotnych przymiotach małżeństwa, których nie może wykluczać żadna ze stron.

Kan. 1126 - Konferencja Episkopatu powinna zarówno określić sposób składania tych oświadczeń i przyrzeczeń, które są zawsze wymagane, jak i ustalić, w jaki sposób ma to być stwierdzone w zakresie zewnętrznym oraz jak ma być o tym powiadomiona strona niekatolicka.

Kan. 1127 -

§ 1. Co do formy małżeństwa mieszane należy zachować przepisy [kan. 1108](#). Jeżeli jednak małżeństwo zawiera strona katolicka ze stroną niekatolicką obrządku wschodniego, kanoniczna forma zawarcia wymagana jest tylko do godziwości; do ważności zaś konieczny jest udział świętego szafarza, z zachowaniem innych wymogów prawa.

§ 2. Jeżeli poważne trudności nie pozwalają zachować formy kanonicznej, ordynariusz miejsca strony katolickiej ma prawo dyspensować od niej w poszczególnych przypadkach, po poradzeniu się jednak ordynariusza miejsca zawarcia małżeństwa, z zachowaniem - i to do ważności - jakiejś publicznej formy zawarcia. Do Konferencji Episkopatu należy określić normy, według których byłaby udzielana dyspensa w jednolity sposób.

§ 3. Zabrania się, przed lub po kanonicznym zawarciu małżeństwa zgodnie z przepisem § 1, stosować inne religijne zawarcie tego małżeństwa w celu wyrażenia lub odnowienia zgody małżeńskiej. Zabroniony jest również taki obrzęd religijny zawarcia małżeństwa, w którym asystujący katolicki i szafarz niekatolicki, stosując równocześnie własny obrzęd, pytają o wyrażenie zgody stron.

Kan. 1128 - Ordynariusz miejsca oraz inni duszpasterze winni troszczyć się o to, ażeby katolickiemu małżonkowi i dzieciom zrodzonym z małżeństwa mieszane nie zabrakło pomocy duchowej do wypełnienia ich obowiązków. Mają też wspierać małżonków w utrwalaniu jedności życia małżeńskiego i rodzinnego.

Kan. 1129 - Przepisy kanonów 1127 i 1128 winny być stosowane także przy zawieraniu małżeństw, gdy zachodzi przeszkoda różnic religii, o której mowa w [kan. 1086, § 1](#).

-

Rozdział VII

MAŁEŃSTWO ZAWIERANE TAJNIE

Kan. 1130 - Na skutek poważnej i nagłej przyczyny ordynariusz miejsca może zezwolić na tajne zawarcie małżeństwa.

Kan. 1131 - Zezwolenie na tajne zawarcie małżeństwa zawiera w sobie :

1° konieczność tajnego przeprowadzenia obowiązkowych badań przedmażeńskich;

2° obowiązek zachowania tajemnicy o zawarciu małżeństwa przez ordynariusza miejsca, asystującego, świadków i małżonków.

Kan. 1132 - Obowiązek zachowania tajemnicy, o której w kan. 1131, n. 2, ze strony ordynariusza miejsca ustaje, jeżeli z powodu jej zachowania zagraża poważne zgorzenie lub wielka szkoda dla świętości małżeństwa. O tym należy powiadomić strony przed zawarciem małżeństwa.

Kan. 1133 - Małżeństwo tajnie zawarte winno być zapisane jedynie w specjalnej księdze, przechowywanej w tajnym archiwum kurii.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział VIII

SKUTKI MAŁEŃSTWA

Kan. 1134 - Z ważnego małżeństwa powstaje między małżonkami więź, z natury swej wieczysta i wyjątkowa. W małżeństwie chrześcijańskim małżonkowie zostają ponadto przez specjalny sakrament wzmocnieni i jakby konsekrowani do obowiązków swego stanu i godności.

Kan. 1135 - Kądemu z małżonków przysługują jednakowe obowiązki i prawa w tym, co dotyczy wspólnoty życia małżeńskiego.

Kan. 1136 - Rodzice mają najcięższy obowiązek i najpierwsze prawo troszczenia się zgodnie, według swoich możliwości, o wychowanie potomstwa zarówno fizyczne, społeczne i kulturalne, jak i moralne oraz religijne.

Kan. 1137 - Za dzieci prawego pochodzenia uważa się poczęte lub urodzone z małżeństwa ważnego lub mniemanego.

Kan. 1138 -

§ 1. Ojcem jest ten, na którego wskazuje prawny związek małżeński, chyba że przy pomocy niezbitych argumentów udowodni się co innego.

§ 2. Za dzieci prawego pochodzenia uważa się te, które się urodziły przynajmniej po 180 dniach od zawarcia małżeństwa albo w ciągu 300 dni od dnia rozwiązania życia małżeńskiego.

Kan. 1139 - Dzieci nieprawego pochodzenia uzyskują prawo pochodzenia przez półniejszego małżeństwo rodziców ważne lub mniemane, albo przez reskrypt Stolicy Świętej.

Kan. 1140 - Co do skutków kanonicznych, dzieci, które uzyskały prawo pochodzenia, są zrównane we wszystkim z dziećmi prawego pochodzenia, chyba że prawo wyraźnie co innego zastrzega.

Rozdział IX

ROZWIĄZANIE MAŁŻONKÓW

Art. 1

ROZWIĄZANIE WĘZŁA

Kan. 1141 - Małżeństwo zawarte i dopełnione nie może być rozwiązane żadną ludzką władzą i z żadnej przyczyny, oprócz śmierci.

Kan. 1142 - Małżeństwo niedopełnione, zawarte przez ochrzczonych lub między stroną ochrzczoną i stroną nieochrzczoną, może być ze słusznej przyczyny rozwiązane przez Biskupa Rzymskiego, na prośbę obydwu stron lub tylko jednej, choćby druga się nie zgadzała.

Kan. 1143 -

§ 1. Małżeństwo zawarte przez dwie osoby nie ochrzczone zostaje rozwiązane na mocy przywileju papieżowego dla dobra wiary strony, która przyjęła chrzest, przez sam fakt zawarcia nowego małżeństwa przez stronę ochrzczoną, jeżeli strona nieochrzczona odeszła.

§ 2. Uważa się, że strona nieochrzczona odchodzi, jeżeli nie chce mieszkać ze stroną ochrzczoną lub mieszkać z nią w zgodzie bez obrazy Stwórcy, chyba że strona ochrzczona po przyjęciu chrztu dała słuszny powód odejścia.

Kan. 1144 -

§ 1. Aby strona ochrzczona wcale zawarła nowe małżeństwo, należy zawsze zapytać stronę nieochrzczoną:

1° czy i ona chciaaby przyjąć chrzest;

2° czy przynajmniej chciaaby zgodnie mieszkać ze stroną ochrzczoną, bez obrazy Stwórcy.

§ 2. Ta interpelacja powinna nastąpić po chrzcie. Jednakże ordynariusz miejsca może na skutek poważnej przyczyny zezwolić na zastosowanie interpelacji przed chrztem, a nawet od niej dyspensować, zarówno przed chrztem, jak i po chrzcie, jeżeli z dochodzenia przynajmniej sumarycznego i pozasądowego stwierdzi się, że nie można jej dokonać lub będzie bezowocna.

Kan. 1145 -

§ 1. Interpelacja winna być dokonywana z reguły powagą ordynariusza miejsca strony nawróconej, który to ordynariusz obowiązany jest zostawić drugiej stronie, jeżeli o to prosi, czas na odpowiedź, zaznaczając jednak, że gdy czas ten bezytecznie upłynie, milczenie zostanie uznane za odpowiedź negatywną.

§ 2. Interpelacja dokonana nawet prywatnie przez stronę nawróconą jest ważna; owszem jest godziwa, gdy nie da się zachować przepisanej wyżej formy.

§ 3. W obydwu przypadkach dokonanie interpelacji oraz jej wynik powinny być stwierdzone zgodnie z prawem w zakresie zewnętrznym.

Kan. 1146 - Strona ochrzczona ma prawo zawrzeć nowe małżeństwo ze stroną katolicką:

1° jeżeli druga strona odpowiedziała negatywnie na interpelację lub gdy interpelacja została zgodnie z prawem

pominięta;

2° jeżeli strona nieochrzczona - czy to już interpelowana, czy też nie - zamieszkuje najpierw w zgodzie bez obraży Stwórcy, następnie odeszła bez uzasadnionej przyczyny; z zachowaniem przepisów kan. 1144 i 1145.

Kan. 1147 - Ordynariusz miejsca może jednak na skutek poważnej przyczyny zezwolić, aby strona ochrzczona, korzystając z przywileju pawłowego, zawarła małżeństwo ze stroną niekatolicką, ochrzczoną lub nieochrzczoną, z zachowaniem jednak przepisów kanonicznych o małżeństwach mieszanych.

Kan. 1148 -

§ 1. Nieochrzczony, który miał równocześnie przed chrztem kilka żon nieochrzczonych, po przyjęciu chrztu w Kościele katolickim, jeżeli mu trudno pozostać z pierwszą żoną, może zatrzymać jedną z nich, oddalając pozostałe. To samo odnosi się do kobiety nieochrzczonej, która miała równocześnie kilku mężów nieochrzczonych.

§ 2. W wypadkach, o których w § 1, po przyjęciu chrztu małżeństwo winno być zawarte z zachowaniem prawnej formy, z uwzględnieniem w razie potrzeby także przepisów o małżeństwach mieszanych oraz innych wymogów prawnych.

§ 3. Ordynariusz miejsca ma na uwadze warunki moralne, społeczne i ekonomiczne miejsc i osób, powinien zatroszczyć się o wystarczające zabezpieczenie potrzeb pierwszej żony oraz innych oddalonych, zgodnie z wymaganiami sprawiedliwości, chrześcijańskiej miłości i naturalnej sżuszości.

Kan. 1149 - Jeżeli nieochrzczony, po przyjęciu chrztu w Kościele katolickim, nie może ze współmałżonkiem nieochrzczonym nawiązać współzamieszkania z racji uwięzienia lub prześladowania, wolno mu zawrzeć nowe małżeństwo, chociażby tymczasem druga strona przyjęła chrzest, z zachowaniem przepisu kan. 1141.

Kan. 1150 - W razie wątpliwości przywilej wiary cieszy się przychylnością prawa.

Art. 2

SEPARACJA PODCZAS TRWANIA WŁĘA

Kan. 1151 - Małżonkowie mają obowiązek i prawo zachowania współżycia małżeńskiego, chyba że usprawiedliwia ich zgodna z prawem przyczyna.

Kan. 1152 -

§ 1. Chociaż bardzo zaleca się, aby współmałżonek pobudzony chrześcijańską miłością i zatroskany o dobro rodziny, nie odmawia stronie cudzołnej przebaczenia oraz nie zrywa z nią życia małżeńskiego, to jednak, gdy wyraźnie lub milcząco nie darował winy, ma prawo przerwać pożycie małżeńskie, chyba że zgodzi się na cudzośćstwo, albo sta się jego przyczyną lub sam także popełni cudzośćstwo.

§ 2. Zachodzi milcząca darowanie, gdy strona niewinna upewniona już o zdradzie małżeńskiej, dobrowolnie z miłością małżeńską współżycie z nią, która zawinięła. Domniemywa się za to, jeżeli przez okres sześciu miesięcy zachowała współżycie małżeńskie i nie odniosła się do władzy kościelnej lub państwowej.

§ 3. Jeżeli współmałżonek niewinny sam zerwał dobrowolnie współżycie małżeńskie, powinien w ciągu sześciu miesięcy wnieść sprawę o separację do kompetentnej władzy kościelnej, która, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności, rozważy, czy niewinny współmałżonek mógłby być skłoniony do darowania winy i nie przedsięwzięcia separacji na stałe.

Kan. 1153 -

§ 1. Jeżeli jedno z małżonków stanowi źródło poważnego niebezpieczeństwa dla duszy lub ciała drugiej strony albo dla potomstwa, lub w inny sposób czyni zbyt trudnym życie wspólne, tym samym daje drugiej stronie zgodnie z prawem przyczynę odejścia, bądź na mocy dekretu ordynariusza miejsca, bądź też gdy niebezpieczeństwo jest bezpośrednio, również w sposób powagi.

§ 2. Po ustaniu przyczyny separacji, we wszystkich wypadkach należy wznowić wspólne życie małżeńskie, chyba że władza kościelna co innego postanowi.

Kan. 1154 - Z chwilą zdecydowania o separacji małżonków, należy się zatroszczyć o odpowiednie utrzymanie i wychowanie dzieci.

Kan. 1155 - Współmałżonek niewinny może, w sposób godny pochwały, dopuścić z powrotem drugą stronę do życia małżeńskiego. W takim wypadku zrzeka się prawa do separacji.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział X

UWAŻNIENIE MAŁEŃSTWA

Art. 1

UWAŻNIENIE ZWYKŁE

Kan. 1156 -

§ 1. Do uważnienia małecństwa nieważnego z racji przeszkody zrywającej, wymaga się ustania przeszkody lub dyspensy od niej oraz ponowienia zgody przynajmniej przez stronę powiadomzonej przeszkody.

§ 2. To ponowienie jest wymagane przez prawo kościelne do ważności uważnienia, chociażby na początku obydwie strony wyraziły zgodę i potem jej nie odwołały.

Kan. 1157 - Ponowienie zgody winno być nowym aktem woli na małecstwo, o którym strona ponawiająca wie lub przypuszcza, że było od początku nieważne.

Kan. 1158 -

§ 1. Gdy przeszkoda jest publiczna, obydwie strony powinny powtórzyć zgodę małeczką w formie kanonicznej, z zachowaniem przepisu [kan. 1127, § 2](#).

§ 2. Jeżeli przeszkody nie można udowodnić, wystarcza ponowienie zgody prywatne i tajne, i to przez stronę powiadomzonej przeszkody, jeżeli trwa zgoda wyrażona przez drugą stronę; albo przez obydwie, gdy obydwie strony wiedziały o przeszkodzie.

Kan. 1159 -

§ 1. Małecstwo nieważne z powodu braku zgody zostaje uważnione z chwilą wyrażenia zgody przez stronę, która jej nie wyraziła, jeżeli trwa zgoda wyrażona przez drugą stronę.

§ 2. Jeżeli braku zgody nie można udowodnić, wystarczy prywatne i tajne ponowienie zgody przez stronę, która jej nie wyraziła.

§ 3. Jeżeli można udowodnić brak zgody, konieczne jest ponowienie jej z zachowaniem kanonicznej formy.

Kan. 1160 - Uważnienie małecstwa nieważnego na skutek braku formy musi zostać dokonane przez ponowne zawarcie według formy kanonicznej, z zachowaniem przepisu [kan. 1127, § 2](#).

-

Art. 2

UWAŻNIENIE W ZAWIĄZKU

Kan. 1161 -

§ 1. Uważnienie w związku małżeństwa nieważnego jest uważaniem go bez ponawiania zgody, dokonane przez kompetentną władzę. Zawiera ono w sobie dyspensę od przeszkody, gdyby istniała, oraz od formy kanonicznej, gdy nie została zachowana, jak również cofnięcie wstecz skutków kanonicznych.

§ 2. Uważnienie następuje od chwili udzielenia śluby; natomiast cofnięcie skutków odnosi się do momentu zawarcia małżeństwa, chyba że co innego wyraźnie zastrzeżono.

§ 3. Uważnienia w związku można dokonać tylko wtedy, jeżeli jest prawdopodobne, że strony chcą utrzymać życie małżeńskie.

Kan. 1162 -

§ 1. Jeżeli u obydwu stron albo u jednej z nich brakuje zgody małżeńskiej, małżeństwo nie może być uważnione w związku, bez względu na to, czy zgody nie było od początku, czy też była początkowo wyrażona, a potem została odwołana.

§ 2. Jeżeli na początku nie było wprawdzie zgody, ale później została wyrażona, wolno dokonać uważnienia od momentu wyrażenia zgody.

Kan. 1163 -

§ 1. Można dokonać uważnienia małżeństwa nieważnie zawartego na skutek przeszkody albo braku formy prawnej, jeżeliby trwała zgoda małżeńska u obydwu stron.

§ 2. Małżeństwo nieważnie zawarte z powodu przeszkody z prawa naturalnego lub Bożego pozytywnego, może być uważnione dopiero z chwilą ustania przeszkody.

Kan. 1164 - Można także dokonać uważnienia również bez wiedzy jednej lub obydwu stron, ale dokonuje się go tylko z poważnej przyczyny.

Kan. 1165 -

§ 1. Uważnienia w związku może dokonać Stolica Apostolska.

§ 2. Może go dokonać biskup diecezjalny w pojedynczych przypadkach, nawet wtedy, gdy w tym samym małżeństwie zbiega się kilka powodów nieważności; po spełnieniu warunków, o których w [kan. 1125](#), co do uważnienia małżeństwa mieszanego. Natomiast nie może tego dokonać w wypadku istnienia przeszkody, od której dyspensacja jest zarezerwowana Stolicy Apostolskiej zgodnie z przepisem [kan. 1078, § 2](#), albo chodzi o przeszkodę z prawa naturalnego lub Bożego pozytywnego, która już wygasła.

Cz e II

POZOSTAŁE AKTY KULTU BOŻEGO

Tytuł I

SAKRAMENTALIA

Kan. 1166 - Sakramentalia są wi tymi znakami, przez które na podobieństwo sakramentów, są oznaczone i otrzymywane ze wstawieństwa Kościoła skutki, zw szcza duchowe.

Kan. 1167 -

  1. Tylko Stolica Apostolska może ustanawia  nowe sakramentalia, autentycznie t umaczy  już istniejące, znosi  niektóre z nich albo zmienia .

  2. Przy sprawowaniu czyli udzielaniu sakramentaliów należy zachowa  obrzędy i formy zatwierdzone przez w adz  kościelną.

Kan. 1168 - Szafarzem sakramentaliów jest duchowny wyposażony w odpowiednią w adz . Zgodnie z ksi gami liturgicznymi, niektórych sakramentaliów mogą, według zdania ordynariusza miejsca, udziela  także ¶wieccy, posiadający odpowiednie przymioty.

Kan. 1169 -

  1. Konsekracji i po¶wi ce  mogą dokonywa  wa nie tylko ci, którzy mają sakr  biskupią, oraz prezbiterzy, którym zezwala na to prawo lub zostało im to udzielone zgodnie z prawem.

  2. Błogosławieństw, z wyjątkiem tych, które są zastr cone Papieżowi lub biskupom, może dokonywa  każdy prezbiter.

  3. Diakon może dokonywa  tylko tych błogosławieństw, na które mu prawo wyraźnie zezwala.

Kan. 1170 - Błogosławieństw, które powinny być udzielane przede wszystkim katolikom, można udziela  także katechumenom, a nawet, jeśli nie ma zakazu Kościoła, również niekatolikom.

Kan. 1171 - Rzeczy ¶wi te przeznaczone aktem po¶wi cenia lub błogosławieństwa do kultu Bożego, należy otacza  czci  i nie wolno nimi pos ugiwa  się do użytku ¶wieckiego lub niew a¶ciwego, chociaż są własnością osób ¶wieckich.

Kan. 1172 -

  1. Nikt nie może dokonywa  zgodnie z prawem egzorcyzmów nad opętanymi, jeśli nie otrzyma  od ordynariusza miejsca specjalnego i wyraźnego zezwolenia.

  2. Takiego zezwolenia ordynariusz miejsca może udziela  tylko prezbiterowi odznaczaj cemu si  pobożnością, wiedzy, roztropności i nieskazitelności życia.

Tytuł II

LITURGIA GODZIN

Kan. 1173 - Kościół, wypełniając kapłańskie zadanie Chrystusa, sprawuje liturgie godzin, w której słuchając Boga przemawiającego do swego ludu i wspominając tajemnicę zbawienia, wysławia bez przerwy Boga śpiewem i modlitwą oraz prosi o zbawienie całego świata.

Kan. 1174 -

§ 1. Obowiązkiem sprawowania liturgii godzin są związani duchowni, zgodnie z przepisem [kan. 276, § 2, n. 3](#); członkowie zał instytucji życia konsekrowanego oraz stowarzyszeń życia apostołskiego, zgodnie ze swoimi konstytucjami.

§ 2. Do uczestnictwa w liturgii godzin, jako czynności Kościoła, usilnie zachęca się - stosownie do okoliczności - także pozostałych wiernych.

Kan. 1175 - Przy sprawowaniu liturgii godzin należy wedle możliwości przestrzegać właściwego czasu każdej godziny.

Tytu³ III

POGRZEB KOŒCIELNY

Kan. 1176 -

§ 1. Wierni zmarli powinni otrzymaæ pogrzeb koŒcielny, zgodnie z przepisem prawa.

§ 2. Pogrzeb koŒcielny, w którym KoŒció³ wyprasza duchow± pomoc zmar³ym, okazuje szacunek ich cia³u i równoczeŒnie Œywym niesie pociechê nadziei, nale¿y odprawiaæ z zachowaniem przepisów liturgicznych.

§ 3. KoŒció³ usilnie zaleca zachowanie pobo¿nego zwyczajuj grzebania cia³ zmar³ych. Nie zabrania jednak kremacji, jeŒli nie zosta³a wybrana z pobudek przeciwnych nauce chrzeŒcijañskiej.

Rozdział I

ODPRAWIANIE POGRZEBU

Kan. 1177 -

§ 1. Nabożeństwo pogrzebowe za każdego wiernego winno być z reguły odprawione w jego własnym kościele parafialnym,

§ 2. Każdy jednak wierny albo ci, do których należy troska o pogrzeb zmarłego, mogą wybrać inny kościół na pogrzeb, za zgodą tego, kto nim zarządza, i po zawiadomieniu własnego proboszcza.

§ 3. Jeżeli śmierć nastąpiła poza własną parafią i nie przeniesiono do niej zwłok ani nie zostało zgodnie z prawem wybrany inny kościół pogrzebu, nabożeństwo należy odprawić w kościele parafii, gdzie śmierć nastąpiła, chyba że prawo partykularne wyznacza inny kościół.

Kan. 1178 - Nabożeństwo pogrzebowe za biskupa diecezjalnego winno być odprawione w jego własnym kościele katedralnym, chyba że wybrał on inny kościół.

Kan. 1179 - Nabożeństwo pogrzebowe za zakonników lub członków stowarzyszenia życia apostolskiego ma być z reguły odprawione we własnym kościele lub kaplicy. Jeżeli instytut lub stowarzyszenie są kleryckie, odprawia je przełożony, w pozostałych wypadkach kapelan.

Kan. 1180 -

§ 1. Jeżeli parafia posiada własny cmentarz, na nim powinni być grzebani wierni zmarli, chyba że inny cmentarz zostało zgodnie z prawem wybrany przez samego zmarłego albo przez tych, do których należy zajęcie się pogrzebem zmarłego.

§ 2. Jeżeli tylko prawo tego nie zabrania, każdemu wolno wybrać cmentarz pogrzebania.

Kan. 1181 - Co do ofiar skądanych z okazji pogrzebu, należy zachować przepisy [kan. 1264](#), z zastrzeżeniem jednak, aby w nabożeństwie pogrzebowym nie było żadnego wyróżniania osób oraz by biedni nie byli pozbawieni należnego pogrzebu.

Kan. 1182 - Po pogrzebie należy sporządzić akt w księdze zmarłych, zgodnie z postanowieniami prawa partykularnego.

Rozdział II

OSOBY, KTÓRYM NALEŻY UDZIELIĆ LUB ODMÓWIĆ POGRZEBU KOŃCIELNEGO

Kan. 1183 -

§ 1. Co do pogrzebu, katechumeni są zrównani z wiernymi.

§ 2. Ordynariusz miejsca może zezwolić na pogrzeb kościelny dzieci, których rodzice mieli zamiar je ochrzcić, a jednak zmarzy przed chrztem.

§ 3. Ochrzczonym przynależnym do jakiegoś Kościoła lub wspólnoty kościelnej niekatolickiej, można pozwolić na pogrzeb kościelny według roztropnego uznania ordynariusza miejsca, jeżeli nie ma ich własnego szafarza; chyba że się ustali, iż mieli przeciwną wolę.

Kan. 1184 -

§ 1. Jeżeli przed śmiercią nie dali żadnych oznak pokuty, pogrzebu kościelnego powinni być pozbawieni:

1° notoryczni apostaci, heretycy i schizmatycy;

2° osoby, które wybrały spalenie swojego ciała z motywów przeciwnych wierze chrześcijańskiej;

3° inni jawni grzesznicy, którym nie można przyznać pogrzebu bez publicznego zgorszenia wiernych.

§ 2. Gdy powstaje jakaś wątpliwość, należy się zwrócić do miejscowego ordynariusza, do którego decyzji należy się dostosować.

Kan. 1185 - Pozbawienie pogrzebu zawiera w sobie także odmowę odprawienia jakiegokolwiek Mszy świętej pogrzebowej.

Tytu³ IV

KULT ŹWIĘTYCH, OBRAZÓW I RELIKWII

Kan. 1186 - Dla umocnienia ŹwiętoŹci Ludu Bożego, KoŹcio³ poleca szczególnej i synowskiej czci wiernych NajŹwiętsz± Maryjê, zawsze Dziewicê, Matkê Boż±, któr± Chrystus ustanowi³ Matk± wszystkich ludzi oraz popiera prawdziwy i autentyczny kult innych Źwiętych, których przyk³adem wierni buduj± siê i wstawiennictwem s± wspomagani.

Kan. 1187 - Kult publiczny mo¿na oddawaæ tylko tym s³ugom Bożym, którzy autorytetem KoŹcio³a zostali zaliczeni w poczet Źwiętych lub B³ogos³awionych.

Kan. 1188 - Nale¿y zachowaæ praktykê umieszczania w koŹcio³ach Źwiętych obrazów, by doznawa³y czci ze strony wiernych; jednak¿e maj± byæ umieszczane w umiarkowanej liczbie i z zachowaniem w³aŹciwego porz±dku, aby nie wywo³ywa³y zdziwienia u wiernych i nie dawa³y okazji do niew³aŹciwej pobo¿noŹci.

Kan. 1189 - Obrazy drogocenne, a wiêc wyróŹniaj±ce siê staro¿ytnoŹci±, artyzmem czy doznawanym kultem, umieszczone w koŹcio³ach lub kaplicach dla odbierania czci ze strony wiernych, jeŹli wymagaj± naprawy, nie mog± byæ nigdy odnawiane bez pisemnego zezwolenia ordynariusza, który przed jego udzieleniem winien zasiêgn±æ zdania bieg³ych.

Kan. 1190 -

§ 1. Nie godzi siê sprzedawaæ relikwii.

§ 2. Relikwie znaczne i inne doznaj±ce wielkiej czci ze strony wiernych, nie mog± byæ w jakikolwiek sposób wa¿nie alienowane ani te¿ na sta³e przenoszone bez zezwolenia Stolicy Apostolskiej.

§ 3. Przepis § 2 obowi±zuje tak¿e w odniesieniu do obrazów, które w jakimŹ koŹciele doznaj± wielkiej czci wiernych.

Rozdział I

§ LUB

Kan. 1191 -

§ 1. § lub, to jest § wiadom± i dobrowoln± obietnicê uczynion± Bogu, maj±c± za przedmiot dobro możliwe i lepsze, nale¿y wype³niaæ z cnoty religijno¶ci.

§ 2. Je¶li prawo tego nie zabrania, wszyscy posiadaj±cy odpowiednie u¿ywanie rozumu s± zdolni do sk³adania § lubu.

§ 3. § lub z³o¿ony pod wp³ywem ciê¿kiej i niesprawiedliwej boja¿ni albo podstêpu jest niewa¿ny z samego prawa.

Kan. 1192 -

§ 1. § lub jest publiczny, gdy go przyjmuje w imieniu Ko¶ciœ³a uprawniony do tego prze³o¿ony; w innych wypadkach jest prywatny.

§ 2. Jest uroczysty, gdy za taki zosta³ uznany przez Ko¶ciœ³, w przeciwnym razie jest zwyk³y.

§ 3. Jest osobowy, gdy jest przyrzeczona czynno¶æ § lubuj±cego; rzeczowy, gdy przyrzeka siê jak±¶ rzecz; mieszany, gdy ma naturê osobowego i rzeczowego.

Kan. 1193 - Z natury swojej § lub wi±¿e tylko § lubuj±cego.

Kan. 1194 - § lub wygasa z up³ywem czasu oznaczonego dla wype³nienia obowi±zku, wskutek istotnej zmiany przyrzczonego przedmiotu, w razie niespe³nienia siê warunku, od którego § lub jest uzale¿niony, albo ustania przyczyny celowej § lubu, jak równie¿ przez dispensê lub zamianê.

Kan. 1195 - Kto posiada w³adzê w odniesieniu do przedmiotu § lubu, mo¿e obowi±zek wynikaj±cy z niego zawiesiaæ tak d³ugo, dopóki spe³nienie § lubu przynosi mu szkodê.

Kan. 1196 - Oprócz Biskupa Rzymskiego, od § lubów prywatnych mog± dispensowaæ dla s³usznej przyczyny, je¶li dispensa nie narusza praw przez innych nabytych:

1° miejscowy ordynariusz i proboszcz, gdy chodzi o ich podw³adnych oraz podró¿nych.

2° prze³o¿ony kleryckiego instytutu zakonnego lub stowarzyszenia ¿ycia apostolskiego na prawie papieskim, gdy idzie o ich cz³onków, nowicjuszy oraz osoby dniem i noc± przebywaj±ce w domu instytutu lub stowarzyszenia;

3° ci wszyscy, którym w³adza dyspensowania zosta³a delegowana przez Stolicê Apostolsk± lub ordynariusza miejsca.

Kan. 1197 - Sam § lubuj±cy mo¿e zmieniaæ przedmiot § lubu prywatnego na wiêksze lub równe dobro; zamiany na mniejsze dobro mo¿e dokonaæ ten, komu przys³uguje w³adza dyspensowania zgodnie z postanowieniem kan. 1196.

Kan. 1198 - § luby, z³o¿one przed profesj± zakonn±, ulegaj± zawieszeniu, dopóki § lubuj±cy pozostaje w instytucie zakonnym.

Rozdział II

PRZYSIĘGA

Kan. 1199 -

§ 1. Przysięga, to jest wezwanie imienia Bożego na świadka prawdy, może być składana tylko zgodnie z prawdą, rozważa i sprawiedliwie.

§ 2. Przysięga, której wymagają lub dopuszczają przepisy kanonów, nie może być ważna przez pełnomocnika.

Kan. 1200 -

§ 1. Kto dobrowolnie przysięga, i co wykona, związany jest szczególnym obowiązkiem religijnym wypełnia to, co potwierdzi przysięga.

§ 2. Przysięga wyłudzona podstępem, wymuszona przemocą lub cięskami, jest nieważna z samego prawa.

Kan. 1201 -

§ 1. Przysięga przyrzekająca zależy od istoty i warunków aktu, do którego jest dołączona.

§ 2. Jeżeli przysięga jest dołączona do aktu, który wychodzi wprost na szkodę innym albo zagraża dobru publicznemu bądź wiecznemu zbawieniu, akt nie ma przez przysięgę żadnego wzmocnienia.

Kan. 1202 - Obowiązek wypływający ze złożenia przysięgi przyrzekającej ustaje:

1° jeżeli zwolni od niego ten, na korzyść którego złożono przysięgę;

2° jeżeli istotnej zmianie ulegnie przedmiot przysięgi albo wskutek zmiany okoliczności stanie się on bądź zły, bądź zupełnie obojętny, albo stworzy przeszkodę dla osiągnięcia większego dobra;

3° z ustaniem przyczyny celowej albo z niespełnieniem się warunku, od którego uzależniono złożoną przysięgę;

4° przez dyspensę lub zamianę, zgodnie z przepisem kan. 1203.

Kan. 1203 - Ci, którzy mogą zawieszać, dyspensować i zamieniać lub posiadają taką samą władzę i z tej samej racji w odniesieniu do przysięgi przyrzekającej. Gdyby jednak dyspensacja od przysięgi wychodziła na szkodę innym, którzy odmawiają zwolnienia z obowiązku, dyspensacja może udzielać jedynie Stolica Apostolska.

Kan. 1204 - Przysięgę należy tłumaczyć ściśle, według prawa oraz intencji przysięgającego; albo gdyby składający przysięgę działał podstępnie, według intencji tego, komu przysięga jest złożona.

Tytu³ I

MIEJSCA ŹWIÊTE

Kan. 1205 - Miejscami Źwiêtymi s± te, które przez poświęcenie lub b³ogos³awieñstwo, dokonane wed³ug przepisów ksi±g liturgicznych, przeznacz± siê do kultu Bo¿ego lub na grzebanie wiernych.

Kan. 1206 - Po poświęcenie jakiegoŹ miejsca nale¿y do biskupa diecezjalnego oraz tych, którzy s± z nim przez prawo zrównani. Mog± oni ka¿demu biskupowi, a w wyjątkowych przypadkach przebiterowi, zleci± dokonanie poświęcenia na swoim terytorium.

Kan. 1207 - Miejsca Źwiête s± b³ogos³awione przez ordynariusza; jednak¿e b³ogos³awieñstwo koŹcio³ów jest zarezerwowane biskupowi diecezjalnemu. Ka¿dy zaŹ z nich mo¿e do wykonania tej czynnoŹci delegowa± innego kap³ana.

Kan. 1208 - Nale¿y sporz±dzi± dokument stwierdz±cy dokonanie poświęcenia lub b³ogos³awieñstwa koŹcio³a, jak równie¿ b³ogos³awieñstwa cmentarza. Jeden egzemplarz ma by± przechowywany w kurii diecezjalnej, drugi zaŹ w archiwum koŹcio³a.

Kan. 1209 - JeŹli tylko nie powoduje to czyjejŹ szkody, wystarcz±cym dowodem stwierdz±cym poświęcenie lub b³ogos³awieñstwo jakiegoŹ miejsca, jest zeznanie jednego wiarygodnego Źwiadka.

Kan. 1210 - W miejscu Źwiêtym dopuszcza siê tylko to, co s³u¿y sprawowaniu i szerzeniu kultu, pobo¿noŹci i religii, a zabrania siê tego, co jest obce ŹwiêtoŹci miejsca. Ordynariusz miejscowy mo¿e przejŹciowo zezwoli± na u¿ycie go do innych celów, jednak¿e nie przeciwnych ŹwiêtoŹci miejsca.

Kan. 1211 - Miejsca Źwiête zostaj± zbezczeszczone przez dokonanie w nich czynnoŹci ciê¿ko niesprawiedliwych, po³±czonych ze zgorszeniem wiernych, co - zdaniem ordynariusza miejsca - jest tak powa¿ne i przeciwne ŹwiêtoŹci miejsca, i¿ nie godzi siê w nich sprawowa± kultu, dopóki zniewaga nie zostanie naprawiona przez obrêd pokutny, zgodnie z przepisami ksi±g liturgicznych.

Kan. 1212 - Miejsca Źwiête trac± poświęcenie lub b³ogos³awieñstwo, gdy zostan± w znacznej czêŹci zniszczone lub przeznaczone na sta³e do u¿ytku Źwieckiego; dekretem kompetentnego ordynariusza b±d¼ te¿ faktycznie.

Kan. 1213 - W³adz± koŹcielna wykonuje swobodnie w miejscach Źwiêtych swoje uprawnienia i zadania.

Rozdział I

KOŚCIOŁY

Kan. 1214 - Kościół oznacza budowle święte przeznaczone dla kultu Bożego, do której wierni mają prawo wstępu w celu wykonywania w niej kultu, zwłaszcza publicznego.

Kan. 1215 -

§ 1. Na budowę kościoła konieczne jest wyraźne zezwolenie biskupa diecezjalnego wydane na piśmie.

§ 2. Biskup diecezjalny nie powinien udzielać zezwolenia, jeżeli, po wysłuchaniu zdania Rady kapłańskiej i rektorów sąsiednich kościołów, nie uzna, że nowy kościół może służyć dobru wiernych i że nie zabraknie środków koniecznych na wybudowanie kościoła i sprawowanie kultu Bożego.

§ 3. Również instytuty zakonne, chociażby otrzymały od biskupa diecezjalnego zezwolenie na założenie nowego domu w diecezji lub w mieście, to jednak przed rozpoczęciem budowy kościoła w ściśle określonym miejscu, muszą otrzymać od niego zezwolenie.

Kan. 1216 - Po zasięgnięciu opinii biegłych w budowie i restauracji kościołów, należy zachować zasady i normy liturgiczne oraz sztuki sakralnej.

Kan. 1217 -

§ 1. Po należytym zakończeniu budowy, należy nowy kościół możliwie najszybciej poświęcić lub poświęcić i pobłogosławić, z zachowaniem przepisów świętej liturgii.

§ 2. Kościoły, zwłaszcza katedralne i parafialne, należy poświęcić uroczystym obrzędem.

Kan. 1218 - Każdy kościół powinien mieć swój tytuł, który nie może być zmieniony po poświęceniu kościoła.

Kan. 1219 - W kościele, zgodnie z prawem poświęconym lub pobłogosławionym, mogą być sprawowane wszystkie czynności kultu Bożego, z zachowaniem uprawnień parafialnych.

Kan. 1220 -

§ 1. Wszyscy, do których to należy, mają troszczyć się o utrzymanie w kościołach takiej czystości i piękna, jakie przystoją domowi Bożemu, i nie dopuszczają do tego, by działo się w nim coś obcego świętości miejsca.

§ 2. Dla ochrony dóbr sakralnych oraz kosztowności należy okazywać w szczególności troskę o konserwację i zastosować odpowiednie środki bezpieczeństwa.

Kan. 1221 - Wstęp do kościoła podczas sprawowania świętych czynności musi być wolny i bezpieczny.

Kan. 1222 -

§ 1. Jeżeli jakiś kościół nie nadaje się już w żaden sposób do sprawowania w nim kultu Bożego i nie ma możliwości odrestaurowania go, może być przeznaczony przez biskupa diecezjalnego do użytku świeckiego, ale nie niewąłciwego.

§ 2. Gdy inne poważne racje doradzają wyłączenie jakiegoś kościoła ze sprawowania w nim kultu Bożego, biskup diecezjalny, wysłuchawszy zdania Rady kapłańskiej, może go przeznaczyć na cele świeckie, ale nie niewąłciwe, za zgodą tych, którzy w stosunku do tego kościoła nabyli służne uprawnienia, jeżeli dobro dusz nie doznaje z tego

żadnej szkody.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział II

KAPLICE

Kan. 1223 - Przez kaplicę rozumie się miejsce przeznaczone, za zezwoleniem ordynariusza, do sprawowania kultu Bożego, dla pożytku jakiejś wspólnoty lub grupy wiernych, którzy się w nim zbiegają, do którego za zgodą kompetentnego przełożonego mogą przychodzić także inni wierni.

Kan. 1224 -

§ 1. Ordynariusz nie powinien udzielać zezwolenia wymaganego do ustanowienia kaplicy, dopóki sam lub przez kogoś innego nie obejrzy miejsca przeznaczonego na nią i nie stwierdzi, że jest odpowiednio urządzone.

§ 2. Po udzieleniu zezwolenia, kaplica nie może być bez zgody tegoż ordynariusza przeznaczona na cele świeckie.

Kan. 1225 - W kaplicach ustanowionych zgodnie z prawem wolno sprawować wszystkie czynności święte, z wyjątkiem tych, które wyjątkowo lub przepis ordynariusza miejsca albo na które nie zezwalają przepisy liturgiczne.

Kan. 1226 - Przez kaplicę prywatną rozumie się miejsce przeznaczone za zezwoleniem miejscowego ordynariusza do kultu Bożego, dla pożytku jednej lub kilku osób fizycznych.

Kan. 1227 - Biskupi mogą posiadać kaplicę prywatną, która cieszy się tymi samymi prawami co inne kaplice.

Kan. 1228 - Przy zachowaniu przepisu kan. 1227, na odprawianie Mszy świętej lub sprawowanie innych czynności świętych w kaplicy prywatnej konieczne jest zezwolenie miejscowego ordynariusza.

Kan. 1229 - Kaplice i kaplice prywatne wypadają podlegać obrzędowi przepisanej w księgach liturgicznych. Powinny być one zarezerwowane tylko dla kultu Bożego i wyłączone z wszelkiego użytku domowego.

Rozdział III

SANKTUARIA

Kan. 1230 - Przez sanktuarium rozumie się kościół lub inne miejsce święte, do którego - za aprobatą ordynariusza miejscowego - pielgrzymują liczni wierni, z powodu szczególnej pobożności.

Kan. 1231 - Aby sanktuarium mogło nazywać się narodowym, musi otrzymać aprobatę Konferencji Episkopatu; aby mogło nazywać się międzynarodowym, wymagana jest aprobatą Stolicy Świętej.

Kan. 1232 -

§ 1. Do zatwierdzenia statutów sanktuarium diecezjalnego kompetentny jest miejscowy ordynariusz; statutów sanktuarium narodowego - Konferencja Episkopatu; statutów sanktuarium międzynarodowego - tylko Stolica Święta.

§ 2. W statutach należy określić zwłaszcza cel i władzę rektora, prawo własności i zarząd majątkiem.

Kan. 1233 - Sanktuariom mogą być przyznane pewne przywileje, ilekroć to zdają się zalecać okoliczności miejsca, napływ pielgrzymów a zwłaszcza dobro wiernych.

Kan. 1234 -

§ 1. W sanktuariach należy zapewnić wiernym obfite środki zbawienia przez gorliwe głoszenie słowa Bożego, przez odpowiednie życie liturgiczne, zwłaszcza przez sprawowanie Eucharystii i pokuty oraz przez kultywowanie zatwierdzonych form pobożności ludowej.

§ 2. Wota sztuki ludowej i dokumenty pobożności winny być przechowywane w sanktuariach lub w miejscach przyległych, i bezpiecznie strzeżone.

Rozdział IV

OŁTARZE

Kan. 1235 -

§ 1. Ołtarz, czyli stół, na którym sprawuje się Ofiarę eucharystyczną, nazywa się stały, jeżeli jest zbudowany w ten sposób, że zostaje złączony z posadzką i dlatego nie może być usunięty; przenośny zaś nazywa się wtedy, gdy może być przenoszony.

§ 2. Wypada, by w każdym kościele był ołtarz stały; w pozostałych zaś miejscach, przeznaczonych na sprawowanie świętych obrzędów, ołtarz stały lub przenośny.

Kan. 1236 -

§ 1. Zgodnie z ustalonym zwyczajem Kościoła, mensa ołtarza stałego winna być kamienna i to wykonana z jednego kamienia naturalnego. Za zezwoleniem jednak Konferencji Episkopatu może być użyty także inny materiał, odpowiedni i trwały. Kolumny zaś, czyli podstawy, można wykonać z jakiegokolwiek materiału.

§ 2. Ołtarz przenośny wolno wykonać z każdego materiału trwałego i odpowiedniego do użytku liturgicznego.

Kan. 1237 -

§ 1. Ołtarze stałe winny być poświęcone, przenośne zaś poświęcone lub poświęcone lub poświęcone, według obrzędów przepisanych w księgach liturgicznych.

§ 2. Starożytna tradycja umieszczania relikwii Męczenników lub innych świętych pod ołtarzem stałym winna być zachowana, zgodnie z normami podanymi w księgach liturgicznych.

Kan. 1238 -

§ 1. Ołtarz traci poświęcenie lub poświęcenie zgodnie z postanowieniem [kan. 1212](#).

-

§ 2. Przez przeznaczenie kościoła lub innego miejsca świętego do celów świeckich, ołtarze tak stałe, jak i przenośne nie tracą poświęcenia lub poświęcenia.

Kan. 1239 -

§ 1. Ołtarz, zarówno stały, jak i przenośny, winien być zarezerwowany tylko do kultu Bożego, z całkowitym wyłączeniem użytku świeckiego.

§ 2. Pod ołtarzem nie wolno umieszczać zwłok; w przeciwnym razie nie można na nim odprawiać Mszy świętej.

Rozdział V

CMENTARZE

Kan. 1240 -

§ 1. Tam, gdzie to możliwe, Kościół powinien mieć własne cmentarze albo przynajmniej kwatery na cmentarzach parafialnych, przeznaczone na grzebanie wiernych zmarłych, należycie poświęcone.

§ 2. Jeśli to jest niemożliwe, należy każdorazowo poświęcić poszczególne groby.

Kan. 1241 -

§ 1. Parafie oraz instytuty zakonne mogą mieć własny cmentarz.

§ 2. Również inne osoby prawne albo rodziny mogą posiadać szczególny cmentarz lub grobowiec, który według uznania miejscowego ordynariusza należy poświęcić.

Kan. 1242 - W kościołach nie należy grzebać zmarłych, chyba że chodzi o Biskupa Rzymskiego, kardynałów lub biskupów diecezjalnych, również emerytowanych, którzy powinni być chowani we własnym kościele.

Kan. 1243 - Stosowne przepisy, dotyczące porządku na cmentarzach, zwłaszcza utrzymania i ochrony ich sakralnego charakteru, powinny być ustanowione przez prawo partykularne.

Tytu³ II

CZASY ŹWIÊTE

Kan. 1244 -

§ 1. Ustanawianie dni Źwi±tecznych oraz dni pokuty, wspólnych w ca³ym KoŹciocie, ich przenoszenie i znoszenie, nale¿y do wy³±cznej kompetencji najwy¿szej w³adzy koŹcielnej, z zachowaniem przepisu [kan. 1246, § 2.](#)

§ 2. Biskupi diecezjalni mog± wyznaczaæ szczególne dni Źwi±teczne lub pokutne dla swoich diecezji albo miejsc tylko w pojedynczych wypadkach.

Kan. 1245 - Przy zachowaniu prawa biskupów diecezjalnych, o których w [kan. 87](#), proboszcz mo¿e, dla s³usznej przyczyny i wed³ug przepisów biskupa diecezjalnego, udzielaæ w poszczególnych wypadkach dyspensy od obowi±zku zachowania dnia Źwi±tecznego lub dnia pokuty, albo dokonaæ zamiany tego obowi±zku na inne uczynki pobo¿ne; to samo mo¿e uczyniaæ równie¿ prze³o¿ony kleryckiego instytutu zakonnego lub stowarzyszenia ¿ycia aposto³skiego na prawie papieskim, w odniesieniu do swoich podw³adnych oraz innych osób przebywaj±cych na sta³e w domu.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział I

DNI ŚWIĘTECZNE

Kan. 1246 -

§ 1. Niedziela, w czasie której jest czczona tajemnica paschalna, na podstawie tradycji apostołskiej winna być obchodzona w całym Kościele jako najdawniejszy dzień świąteczny nakazany. Ponadto należy obchodzić dni Narodzenia Pana naszego Jezusa Chrystusa, Objawienia Pańskiego, Wniebowstąpienia oraz Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, świętej Bożej Rodzicielki Maryi, Jej Niepokalanego Poczęcia i Wniebowzięcia, świętego Józefa, świętych Apostołów Piotra i Pawła, wreszcie Wszystkich świętych.

§ 2. Konferencja Episkopatu może jednak, za uprzednią aprobatą Stolicy Apostolskiej, niektóre z dni świątecznych nakazanych zmniejszyć lub przenieść na niedzielę.

Kan. 1247 - W niedzielę oraz w inne dni świąteczne nakazane, wierni są zobowiązani uczestniczyć we Mszy świętej oraz powstrzymać się od wykonywania tych prac i zajęć, które utrudniają oddawanie Bogu czci, przeżywanie radości w sakramentalnej komunii Pańskiemu oraz korzystanie z należytego odpoczynku duchowego i fizycznego.

Kan. 1248 -

§ 1. Nakazowi uczestniczenia we Mszy świętej czyni zadość ten, kto bierze w niej udział, gdziekolwiek jest odprawiana w obrządku katolickim, bądź w sam dzień świąteczny, bądź też wieczorem dnia poprzedzającego.

§ 2. Jeżeli z braku świętego szafarza albo z innej poważnej przyczyny nie można uczestniczyć w Eucharystii, bardzo zaleca się, aby wierni brali udział w liturgii słowa, gdy jest ona odprawiana w kościele parafialnym lub innym świętym miejscu, według przepisów wydanych przez biskupa diecezjalnego, albo poświęć odpowiedni czas na modlitwę indywidualną w rodzinie lub w grupach rodzin.

Rozdział II

DNI POKUTY

Kan. 1249 - Wszyscy wierni, każdy na swój sposób, obowiązani są na podstawie prawa Bożego czynić pokutę. Aby jednak wszyscy przez jakieś wspólne zachowanie pokuty złączyli się między sobą, zostają nakazane dni pokuty, w które wierni powinni modlić się w sposób szczególny, wykonywać uczynki pobożności i miłości, podejmować akty umartwienia siebie przez wierniejsze wypełnianie własnych obowiązków, zwłaszcza za zachowywać post i wstrzemięliwość, zgodnie z postanowieniami zamieszczonych poniżej kanonów.

Kan. 1250 - W Kościele powszechnym dniami i okresami pokutnymi są poszczególne piątki całego roku i czas wielkiego postu.

Kan. 1251 - Wstrzemięliwość od spożywania mięsa lub innych pokarmów, zgodnie z zarządzeniem Konferencji Episkopatu, należy zachowywać we wszystkie piątki całego roku, chyba że w danym dniu przypada jakaś uroczystość. Natomiast wstrzemięliwość i post obowiązują w okresie popielcowym oraz w piątek Męki i śmierci Pana naszego Jezusa Chrystusa.

Kan. 1252 - Prawem o wstrzemięliwości są związane osoby, które ukończyły czternasty rok życia, prawem zaś o postcie są związane wszystkie osoby pełnoletnie, aż do rozpoczęcia sześćdziesiątego roku życia. Duszpasterze oraz rodzice winni zatroszczyć się o to, aby również ci, którzy z racji młodsze wieku nie związani jeszcze prawem postu i wstrzemięliwości, byli wprowadzeni w autentyczny duch pokuty.

Kan. 1253 - Konferencja Episkopatu może dokładniej określić sposób zachowania postu i wstrzemięliwości, jak również w całości lub części zastąpić post i wstrzemięliwość innymi formami pokuty, zwłaszcza uczynkami miłości i pobożności.

KSIĘGA V

DOBRA DOCZESNE KOŃCIOŁA

Kan. 1254 -

§ 1. KoŃció³ katolicki na podstawie prawa wrodzonego, niezale¿nie od w³adzy ¶wieckiej, mo¿e dobra doczesne nabywaæ, posiadaæ, zarz±dzaæ i alienowaæ, dla osi±gniêcia w³a¶ciwych sobie celów.

§ 2. Celami za¶ w³asnymi s± g³ównie: organizowanie kultu Bo¿ego, zapewnienie godziwego utrzymania duchowieŃstwa oraz innych pracowników koŃcielnych, prowadzenie dzie³ aposto³atu i mi³o¶ci, zw³aszcza wobec biednych.

Kan. 1255 - KoŃció³ powszechny oraz Stolica Apostolska, KoŃcio³y partykularne oraz jakakolwiek inna osoba prawna, publiczna lub prywatna, s± podmiotami zdolnymi do nabywania, posiadania, zarz±dzania oraz alienowania dóbr doczesnych, zgodnie z prawem.

Kan. 1256 - Prawo w³asno¶ci dóbr, pod najwy¿sz± w³adz± Biskupa Rzymskiego, nale¿y do tej osoby prawnej, która naby³a je zgodnie z prawem.

Kan. 1257 -

§ 1. Wszystkie dobra doczesne, nale¿±ce do KoŃcio³a powszechnego, do Stolicy Apostolskiej lub do innych publicznych osób prawnych w KoŃciele, s± dobrami koŃcielnymi i rz±dz± siê kanonami, które nastêpuj±, oraz w³asnymi statutami.

§ 2. Dobra doczesne prywatnej osoby prawnej rz±dz± siê w³asnymi statutami a nie tymi kanonami, chyba ¿e wyra¼nie jest inaczej zastrze¿one.

Kan. 1258 - W kanonach, które nastêpuj±, pod nazw± KoŃció³ oznacza siê nie tylko KoŃció³ powszechny lub Stolicê Apostolsk±, lecz tak¿e jak±kolwiek publicznych osobê prawnych w KoŃciele, chyba ¿e co innego wynika z kontekstu lub natury rzeczy.

Tytu³ I

NABYWANIE DÓBR

Kan. 1259 - Ko¶ci³ mo¿e nabywaæ dobra doczesne wszystkimi sprawiedliwymi sposobami prawa czy to naturalnego, czy pozytywnego, którymi wolno innym nabywaæ.

Kan. 1260 - Ko¶ci³ posiada wrodzone prawo domagania siê od wiernych dostarczenia tego, co jest konieczne do osi±gniêcia w³a¶ciwych mu celów.

Kan. 1261 -

§ 1. Wierni maj± prawo przekazywaæ dobra doczesne na korzy¶æ Ko¶cio³a.

§ 2. Biskup diecezjalny powinien przypominaæ wiernym obowi±zek, o którym w [kan. 222, § 1](#), i w odpowiedni sposób domagaæ siê jego wykonania.

Kan. 1262 - Wierni powinni udzielaæ Ko¶cio³owi pomocy przez subwencje stanowi±ce odpowied¼ na kierowane do nich pro¶by, zgodnie z normami wydanymi przez Konferencje Episkopatu.

Kan. 1263 - Biskup diecezjalny po wys³uchaniu zdania Rady do spraw ekonomicznych oraz Rady kap³añskiej, ma prawo dla pokrycia potrzeb diecezjalnych na³o¿yæ na publiczne osoby prawne podleg³e jego w³adzy umiarkowany podatek, proporcjonalny do ich dochodów. Na pozosta³e osoby fizyczne i prawne wolno mu tylko w wypadku powa¿nej konieczno¶ci i przy zachowaniu tych samych warunków, na³o¿yæ nadzwyczajny i umiarkowany podatek, z zachowaniem ustaw i zwyczajów partykularnych, które przyznaj± mu wiêksze uprawnienia.

Kan. 1264 - Je¶li prawo czego innego nie zastrzega, do zebrania biskupów prowincji nale¿y:

1° okre¶liæ op³aty za ró¿ne akty wykonawczej w³adzy dobrowolnej lub za wykonanie reskryptów Stolicy Apostolskiej; wymagaj± one potwierdzenia Stolicy Apostolskiej;

2° okre¶liæ ofiary sk³adane z okazji udzielania sakramentów i sakramentaliów.

Kan. 1265 -

§ 1. Przy zachowaniu prawa zakonników ¿ebrz±cych, zabrania siê jakiegokolwiek osobie prywatnej, czy to fizycznej czy prawnej, bez pisemnego zezwolenia w³asnego ordynariusza oraz ordynariusza miejsca, zbieraæ ofiary na jakikolwiek pobo¿ny lub ko¶cielny instytut lub cel.

§ 2. Konferencja Episkopatu mo¿e wydaæ normy dotycz±ce zbierania ofiar. Musz± byæ one przestrzegane przez wszystkich, tak¿e tych, którzy ze swego za³o¿enia nazywaj± siê ¿ebrz±cymi.

Kan. 1266 - Ordynariusz miejsca mo¿e nakazaæ we wszystkich ko¶cio³ach i kaplicach, nawet nale¿±cych do zakonnych instytutów, które faktycznie na sposób sta³y s± dostêpne dla wiernych, przeprowadzenie specjalnej zbiórki na okre¶lone cele parafialne, diecezjalne, krajowe lub powszechne, któr± nastêpnie nale¿y starannie przes³aaæ do kurii diecezjalnej.

Kan. 1267 -

§ 1. Je¶li nie stwierdzi siê czego¶ przeciwnego, ofiary sk³adane na rêce prze³o¿onych lub zarz±dców jakiegokolwiek ko¶cielnej osoby prawnej, nawet prywatnej, domniemywa siê, ¿e zosta³y z³o¿one na rzecz tej osoby prawnej.

§ 2. Przyjêcia ofiar, o których w § 1, nie mo¿na odmówiaæ, chyba ¿e ze s³usznej przyczyny i w sprawach wiêkszej wagi za zezwoleniem ordynariusza, gdy chodzi o publicznych osobê prawnych. Zezwolenie ordynariusza jest

wymagane na przyjęcie ofiar z obciążeniem określającym sposób korzystania lub stawiającym warunek, z zachowaniem przepisu [kan. 1295](#).

§ 3. Ofiary złożone przez wiernych na określony cel mogą być przeznaczone jedynie na ten cel.

Kan. 1268 - Przedawnienie jako sposób nabycia lub uwolnienia się od czegoś w zakresie dóbr doczesnych przyjmuje Kościół zgodnie z [kan. 197-199](#).

Kan. 1269 - Rzeczy święte, będące własnością osób prywatnych, mogą być nabyte przez osoby prywatne na mocy przedawnienia, lecz nie wolno ich używać do celów świeckich, chyba że straciły poświęcenie lub bógosławieństwo. Jeżeli zaś należą do kościelnej osoby prawnej publicznej, mogą być nabyte tylko przez inną kościelną osobę prawną publiczną.

Kan. 1270 - Rzeczy nieruchome, ruchome kosztowne, prawa i skargi, tak osobowe, jak rzeczowe, należą do Stolicy Apostolskiej, ulegają przedawnieniu po upływie stu lat; należą do innej kościelnej osoby prawnej publicznej, po upływie trzydziestu lat.

Kan. 1271 - Biskupi, z racji wiary jedności i miłości, według możliwości własnej diecezji, powinni dostarczać środków, których Stolica Apostolska odpowiednio do aktualnych warunków potrzebuje, aby mogła należycie spełnić swój obowiązek wobec całego Kościoła.

Kan. 1272 - W krajach, gdzie istnieje jeszcze beneficja w ścisłym znaczeniu, do Konferencji Episkopatu należy odpowiednimi normami, uzgodnionymi ze Stolicą Apostolską i przez nią zatwierdzonymi, tak określić sposób zarządzania tymi beneficjami, żeby dochody, a nawet, jeżeli to możliwe, samo uposażenie beneficjów powoli były przenoszone na instytucję, o której w [kan. 1274, § 1](#).

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ II

ZARZÄD DÓBR

Kan. 1273 - Biskup Rzymski, na mocy prymatu rzÄdzenia, jest najwy¿szym zarzÄdcÄ i szafarzem wszystkich dóbr ko¶cielnych.

Kan. 1274 -

§ 1. W poszczególnych diecezjach powinna istnieæ specjalna instytucja, gromadzÄca dobra i ofiary przeznaczone na utrzymanie duchownych, którzy pe³niÄ s³u¿bÄ dla dobra diecezji, zgodnie z postanowieniem [kan. 281](#), chyba ¿e inaczej temu zaradzono.

§ 2. Tam, gdzie jeszcze nie zorganizowano w³a¶ciwego zabezpieczenia spo³ecznego dla duchowieñstwa, Konferencja Episkopatu powinna troszczyæ siÄ o powo³anie instytucji, która by w sposób wystarczajÄcy zapewni³a ubezpieczenie spo³eczne duchownych.

§ 3. Gdy zachodzi potrzeba, w poszczególnych diecezjach nale¿y utworzyæ wspólny fundusz, z którego biskupi mogliby wynagradzaæ inne osoby s³u¿Äce Ko¶ciowi, zaradzaæ ró¿nym potrzebom diecezji i z którego tak¿e diecezje bogatsze mog³yby pomagaæ biedniejszym.

§ 4. Zale¿nie od ró¿nych warunków miejscowych cele, o których w §§ 2 i 3, Äatwiej mog± byÄ osiÄgniÄte przez instytucje diecezjalne po³Äczone miÄdzy sobÄ, lub przez wspó³pracÄ albo nawet przez odpowiednie stowarzyszenie, ustanowione dla ró¿nych diecezji, a nawet dla ca³ego terytorium podleg³ego Konferencji Episkopatu.

§ 5. Tego rodzaju instytucje, je¶li to mo¿liwe, winny byÄ tak utworzone, aby uzyska³y skuteczno¶Ä dzia³ania równie¿ w zakresie prawa cywilnego.

Kan. 1275 - Masa dóbr pochodzÄcych z ró¿nych diecezji jest zarzÄdzanÄ wed³ug norm odpowiednio uzgodnionych przez zainteresowanych biskupów.

Kan. 1276 -

§ 1. Do ordynariusza nale¿y pilnie nadzorowaæ zarzÄd wszystkich dóbr, nale¿Äcych do podleg³ych mu publicznych osób prawnych, z zachowaniem prawnych tytu³ów przyznajÄcych mu wiÄksze uprawnienia.

§ 2. UwzglÄdniajÄc prawa, prawne zwyczajÄ oraz okoliczno¶ci, ordynariusze powinni przez wydanie szczegó³owych instrukcji, w granicach prawa powszechnego i partykularnego, staraæ siÄ o uregulowanie zarzÄdu dóbr ko¶cielnych.

Kan. 1277 - Biskup diecezjalny przed podjÄciem aktów dotyczÄcych zarzÄdu o wiÄkszym znaczeniu ze wzglÄdu na materialny stan diecezji, powinien wys³uchaæ zdania Rady do spraw ekonomicznych i kolegium konsultorów. Winien za¶ uzyskaæ zgodÄ tej Rady oraz kolegium konsultorów, oprócz wypadków szczegó³owo wyliczonych w prawie powszechnym oraz w prawie fundacyjnym, równie¿ dla podjÄcia aktów nadzwyczajnego zarzÄdzania. Konferencja Episkopatu za¶ powinna okre¶liÄ, które akty nale¿y zaliczyÄ do nadzwyczajnego zarzÄdzania.

Kan. 1278 - Oprócz zadañ, o których w kan. 494, §§ 3 i 4, biskup diecezjalny mo¿e powierzyÄ ekonomowi zadania wymienione w kan. 1276, § 1, i w kan. 1279, § 2.

Kan. 1279 -

§ 1. ZarzÄd dóbr ko¶cielnych nale¿y do tego, kto bezpo¶rednio kieruje osobÄ, do której dobra nale¿Ä, chyba ¿e co innego postanawiajÄc prawo partykularne, statuty lub prawny zwyczaj, przy zachowaniu prawa ordynariusza do interweniowania w wypadku zaniedbañ zarzÄdcy.

§ 2. Do zarządzania dobrami publicznej osoby prawnej, która z prawa, przepisów fundacyjnych lub własnych statutów, nie posiada własnych zarządców, ordynariusz, któremu dana osoba podlega, powinien wybrać odpowiednie osoby na okres trzech lat; mogą one być ponownie mianowane przez ordynariusza.

Kan. 1280 - Każda osoba prawna powinna mieć własną radę do spraw ekonomicznych lub przynajmniej dwóch doradców, którzy mają wspierać zarządcę w wypełnianiu jego zadań, zgodnie ze statutami.

Kan. 1281 -

§ 1. Przy zachowaniu przepisów statutów, zarządcy nieważnie wykonują czynności, które przekraczają granice i sposób zwyczajnego zarządzania, jeżeli nie uzyskali wcześniej pisemnego upoważnienia od ordynariusza.

§ 2. W statutach winny być określone czynności przekraczające granice i sposób zwyczajnego zarządzania. Jeżeli za statuty milczą w tej sprawie, biskup diecezjalny, wysłuchawszy zdania Rady do spraw ekonomicznych, powinien określić tego rodzaju czynności w odniesieniu do podległych mu osób.

§ 3. Osoba prawna nie jest zobowiązana odpowiadać za czynności nieważnie podjęte przez zarządców, chyba tylko wtedy i o tyle, o ile odniosła z nich korzyść. Będzie za odpowiadała osoba prawna za czynności, niezgodnie z prawem, ale ważnie przez administratorów podjęte, z zachowaniem prawa do skargi lub rekursu przeciw zarządcom, którzy wyrządzili jej szkody.

Kan. 1282 - Wszyscy, tak duchowni, jak świeccy, którzy na podstawie prawnego tytułu mają udział w zarządzaniu dobrami kościelnymi, obowiązani są wykonywać swoje funkcje w imieniu Kościoła, zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 1283 - Zanim zarządcy obejmą swoje zadanie:

1° powinni wobec ordynariusza lub jego delegata złożyć przysięgę, że będą dobrze i sumiennie zarządzać;

2° należy sporządzić dokładny i szczegółowy inwentarz, który winni oni podpisać, rzeczy nieruchomości, rzeczy ruchomych czy to kosztownych, czy należących do dóbr kultury, czy też innych, z opisem ich wartości, a sporządzony należy zweryfikować;

3° jeden egzemplarz tego inwentarza powinien być przechowywany w archiwum zarządu, drugi zaś w archiwum kurii; w obydwu egzemplarzach trzeba odnotowywać każdą zmianę, jaka zachodzi w stanie majątkowym.

Kan. 1284 -

§ 1. Wszyscy zarządcy mają wypełniać swoje zadanie ze starannością dobrego gospodarza.

§ 2. Powinni zatem:

1° czuwać, abyby powierzone ich pieczy dobra nie przepadły lub nie doznały jakiegokolwiek szkody, zawierając w tym celu w razie potrzeby odpowiednie umowy ubezpieczające;

2° troszczyć się, aby własność dóbr kościelnych była zabezpieczona środkami ważnymi według prawa państwowego;

3° przestrzegać przepisów zarówno prawa kanonicznego, jak i państwowego, albo wydanych przez fundatora, ofiarodawcę lub uprawnioną władzę, a zwłaszcza starać się, by Kościół nie poniósł szkody wskutek nie przestrzegania ustaw państwowych;

4° pobierać skrupulatnie i we właściwym czasie dochody z dóbr i należności, pobrane zaś przechowywać bezpiecznie i używać ich zgodnie z wolą fundatora albo z normami prawnymi;

5° wypłacać w ustalonych terminach procenty, należne z tytułu pożyczki lub zastawu, czuwać nad odpowiednim zwrotem głównej sumy długu;

6° pieniądze pozostałe po pokryciu wydatków, które mogły być korzystnie ulokowane, ulokować za zgodą ordynariusza na korzyść osoby prawnej;

7° mieć należyte prowadzone księgi przychodów oraz rozchodów;

8° pod koniec każdego roku sporządzić sprawozdanie z zarządu;

9° dokumenty i dowody, na których opierają się prawa Kościoła lub instytucji do majątku, należyte porządkować i przechowywać w odpowiednim archiwum oraz strzec ich; autentyczne za ich odpisy, gdy się to da łatwo uczynić, zrobić w archiwum kurii.

§ 3. Usilnie zaleca się, aby zarządcy co roku sporządzali zestawienia przewidywanych przychodów i wydatków. Natomiast prawo partykularne może je nakazać i określić dodatkowej sposobie, jak mają być sporządzane.

Kan. 1285 - Jedynie w ramach zwyczajnej administracji mogą zarządcy z dóbr ruchomych, nie należących do stałego majątku, dawać ofiary na cele pobożności lub chrześcijańskiej miłości.

Kan. 1286 - Zarządcy dóbr:

1° w umowach o pracę powinni dokładnie przestrzegać również przepisów państwowych, dotyczących pracy i życia społecznego, zgodnie z zasadami podawanymi przez Kościół;

2° tym, którzy na podstawie umowy o najem podejmują pracę, mają wypłacać sprawiedliwe i słuszne wynagrodzenie, tak aby mogli odpowiednio zaspokoić potrzeby własne i swojej rodziny.

Kan. 1287 -

§ 1. Zarządcy, tak duchowni, jak i świeccy, jakichkolwiek dóbr kościelnych, które nie zostały zgodnie z prawem wyjęte spod władzy rzędzenia biskupa diecezjalnego, obowiązani są przedkładać każdego roku sprawozdanie ordynariuszowi miejsca, który przesyła je Radzie do spraw ekonomicznych celem sprawdzenia. Zwyczaj przeciwny jest odrzucony.

§ 2. Z dóbr ofiarowanych przez wiernych na rzecz Kościoła, zarządcy powinni przedstawiać wiernym odpowiednie sprawozdania, według norm, które winno określić prawo partykularne.

Kan. 1288 - Zarządcy nie powinni w imieniu publicznej osoby prawnej ani wszczynać sprawy, ani zawiązywać sporu w sądzie państwowym, dopóki nie uzyskają pisemnego zezwolenia własnego ordynariusza.

Kan. 1289 - Choć do zarządzania nie są zobowiązani z tytułu urzędu kościelnego, zarządcy nie mogą samowolnie porzucać przyjętej funkcji. Gdyby z takiego samowolnego porzucenia wynikła szkoda dla Kościoła, obowiązani są do restytucji.

Tytu³ III

UMOWY, ZWŁASZCZA ALIENACJA

Kan. 1290 - To, co prawo pañstwowe na danym terytorium postanawia odno¶nie do umów, zarówno w ogólnoci, jak i w szczególności, oraz do zobowiązań, ma być zachowywane również moc± prawa kanonicznego w odniesieniu do rzeczy podlegających władzy rządzenia Ko¶cio³a, z tymi samymi skutkami, chyba że ± przeciwne prawu Bożemu lub co innego zastrzega prawo kanoniczne, i przy zachowaniu przepisu [kan. 1547](#).

Kan. 1291 - Dla dokonania ważnej alienacji dóbr stanowi±cych sta³y prawnie nabyty majątek publicznej osoby prawnej, których wartość przekracza określony w prawie sumê, wymagane jest zezwolenie kompetentnej władzy, zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 1292 -

§ 1. Przy zachowaniu przepisu [kan. 638, § 3](#), gdy wartość dóbr, których alienacja jest zamierzona, mie¶ci się w ramach między najniższ± i najwiêksz± sum±, określony dla własnego kraju przez Konferencję Episkopatu, kompetentn± władzê, jeżeli idzie o osoby prawne nie podlegające biskupowi diecezjalnemu, ustalaj± własne statuty. W innym razie kompetentn± władz± jest biskup diecezjalny, za zgod± Rady do spraw ekonomicznych i kolegium konsultorów, jak również zainteresowanych osób. Ich także zgodê musi uzyskæ biskup diecezjalny w wypadku alienacji dóbr diecezji.

§ 2. Jeżeli natomiast chodzi o rzeczy, których wartość przekracza najwyższ± sumê, lub chodzi o rzeczy darowane Ko¶cio³owi na podstawie ¶lubu, a także o rzeczy kosztowne z racji artystycznych lub historycznych, do ważności alienacji potrzebne jest ponadto zezwolenie Stolicy ¶wiêtej.

§ 3. Gdy rzecz alienowana jest podzielna, w pro¶bie o zezwolenie na alienację trzeba wyszczególniæ czê¶ci ju¿ wcześniej alienowane. W przeciwnym razie zezwolenie jest nieważne.

§ 4. Ci, którzy winni mieæ udział w alienowaniu dóbr przez wyrażenie zdania lub zgody, nie powinni wyrażæ zdania lub zgody, dopóki nie zapoznaj± się dok³adnie ze stanem materialnym osoby prawnej, której dobra mają być alienowane, jak również z alienacjami ju¿ dokonanymi.

Kan. 1293 -

§ 1. Dla dokonania alienacji, której wartość przekracza najniższ± określony sumê, wymaga się ponadto:

1° s³usznej przyczyny, jak nagl±c± potrzeba, wyrażona korzy¶æ pobożności, mi³o¶ci lub inna poważna racja pasterska;

2° oceny rzeczy alienowanej, dokonanej na pi¶mie przez rzeczoznawców.

§ 2. Należy ponadto zachowaæ inne ¶rodki ostrożności przepisane przez kompetentn± władzê, aby unikn±æ szkody Ko¶cio³a.

Kan. 1294 -

§ 1. Z regu³y nie powinno się alienowaæ rzeczy za ni¿sz± sumê od określonej w ocenie.

§ 2. Pieni±dze uzyskane z alienacji nale¿y bezpiecznie ulokowaæ na korzy¶æ Ko¶cio³a lub roztropnie je rozchodowaæ, zgodnie z celami alienacji.

Kan. 1295 - Wymogi wed³ug kan. 1291-1294, do których te¿ winny być dostosowane statuty osób prawnych, mają być zachowane nie tylko przy alienacji, ale również przy podejmowaniu jakiegokolwiek transakcji, na skutek której majątek osoby prawnej mo¿e się znale¶æ w gorszej sytuacji.

Kan. 1296 - W razie alienacji dóbr kościelnych, dokonanej wprawdzie bez zachowania formalności przepisanych prawem kościelnym, lecz ważnej w świetle prawa państwowego, do kompetentnej władzy kościelnej należy decyzja, po dokładnym rozważeniu wszystkiego, czy i jak skargę, mianowicie osobową lub rzeczową, przez kogo i przeciw komu, należy wnieść dla odzyskania praw Kościoła.

Kan. 1297 - Do Konferencji Episkopatu należy, po uwzględnieniu miejscowych warunków, ustanowić normy dotyczące dzierżawy dóbr kościelnych, zwłaszcza zaś konieczności uzyskania zgody ze strony kompetentnej władzy kościelnej.

Kan. 1298 - Jeżeli nie chodzi o rzecz o bardzo małej wartości, nie wolno bez specjalnego pisemnego zezwolenia kompetentnej władzy sprzedawać lub wydzierżawiać dobra kościelnych ich zarządcom albo krewnym lub powinowatym zarządców, aż do czwartego stopnia.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ IV

POBO`NE ZAPISY W OGÓLNO`CI POBO`NE FUNDACJE

Kan. 1299 -

§ 1. Kto z prawa naturalnego i kanonicznego mo¿e swobodnie rozporz±dzaæ swoimi dobrami, mo¿e równie¿ przeznaczaæ swój maj±tek na cele pobo¿ne, czy to aktem miêdzy ¿yj±cymi, czy te¿ testamentem.

§ 2. W dokonywaniu zapisów na rzecz Ko¶cio³a na wypadek ¶mierci, nale¿y wedle mo¿no¶ci zachowaæ wymogi prawa pañstwowego. Gdyby je pominiêto, trzeba przypomnieæ spadkobiercom, ¿e ci±¿y na nich obowi±zek wype³nienia woli testatora.

Kan. 1300 - Rozporz±dzenia wiernych, którzy przekazuj± lub pozostawiaj± swoje dobra na cele pobo¿ne, czy to aktem miêdzy ¿yj±cymi czy testamentem, zgodnie z prawem przyjête, winny byæ jak najstaranniej wykonane, tak¿e co do sposobu zarz±dzania i u¿ytkowania dóbr, z zachowaniem przepisu kan. 1301, § 3.

Kan. 1301 -

§ 1. Ordynariusz jest wykonawc± wszystkich pobo¿nych rozporz±dzeñ, dokonanych zarówno testamentem, jak i aktem miêdzy ¿yj±cymi.

§ 2. Na mocy tego prawa ordynariusz mo¿e i powinien czuwaæ, tak¿e przez wizytacjê, a¿eby pobo¿ne zapisy zosta³y wype³nione. Inni wykonawcy obowi±zani s±, po wype³nieniu swojej funkcji, z³o¿yæ ordynariuszowi sprawozdanie.

§ 3. Klauzule przeciwne temu uprawnieniu ordynariusza, do³±czone do rozporz±dzeñ ostatniej woli, nale¿y uwa¿aæ za nie dodane.

Kan. 1302 -

§ 1. Kto przyj±³ powierniczo dobra na cele pobo¿ne, czy to aktem miêdzy ¿yj±cymi, czy te¿ testamentem, powinien o swoim powiernictwie powiadomiæ ordynariusza i daæ mu wykaz wszystkich tego rodzaju dóbr, ruchomych i nieruchomych, oraz zwi±zanych z nim zobowi±zañ. Gdyby ofiarodawca wyra¼nie i bezwzglêdnie tego zabrania³, nie powinien przyj±æ powiernictwa.

§ 2. Ordynariusz powinien siê domagaæ, a¿eby dobra przyjête powierniczo zosta³y bezpiecznie ulokowane i czuwaæ nad wykonaniem pobo¿nych zapisów, zgodnie z kan. 1301.

§ 3. Gdy dobra powiernicze zosta³y powierzone cz³onkowi instytutu zakonnego albo stowarzyszenia ¿ycia apostolskiego, a s± przeznaczone dla miejsca czyli diecezji lub ich mieszkañców, albo na wsparcie dzie³ pobo¿nych, ordynariuszem, o którym w §§ 1 i 2, jest ordynariusz miejsca. W innym razie jest nim wy¿szy prze³o¿ony instytutu kleryckiego na prawie papieskim lub kleryckiego stowarzyszenia ¿ycia apostolskiego na prawie papieskim, albo ordynariusz w³asny tego cz³onka w pozosta³ych instytutach zakonnych.

Kan. 1303 -

§ 1. Przez pobo¿ne fundacje rozumie siê w prawie:

1° pobo¿ne fundacje autonomiczne, czyli zespo³y rzeczy przeznaczone na cele, o których w [kan. 114, § 2](#), i erygowane przez kompetentn± w³adzê ko¶cieln± jako osoba prawna;

2° pobo¿ne fundacje nieautonomiczne, czyli dobra doczesne przekazane w jakikolwiek sposób jakiej¶ publicznej osobie prawnej z obowi±zkiem d³ugotrwa³ym, okre¶lonym przez

prawo partykularne, odprawiania Mszy świętych z rocznych dochodów albo sprawowania innych funkcji liturgicznych, albo osignięcia w inny jeszcze sposób celów, o których w [kan. 114, § 2](#).

§ 2. Dobra pobożnej fundacji nieautonomicznej, jeżeli zostały powierzone osobie prawnej podlegającej biskupowi diecezjalnemu, po upływie określonego czasu winny być przekazane instytucji, o której w [kan. 1274, § 1](#), chyba że wyraźnie została ujawniona inna wola fundatora. W innym razie przypadają samej osobie prawnej.

Kan. 1304 -

§ 1. Aby osoba prawna mogła w pełni przyjąć fundację, wymagane jest pisemne zezwolenie ordynariusza. Nie powinien on go dawać, dopóki zgodnie z prawem nie stwierdzi, że osoba prawna jest w stanie zarówno wypełniać podejmowane zobowiązania, jak i zadanie uczynić wcześniej już podjętym. W sposób szczególny ma czuwać, by dochody w pełni odpowiadały dołączonym zobowiązaniom, zgodnie ze zwyczajem miejsca lub regionu.

§ 2. Dalsze warunki wymagane do ustanowienia i przyjęcia fundacji powinno określić prawo partykularne.

Kan. 1305 - Pieniądze i dobra ruchome, przydzielone tytułem dotacji, należy zaraz złożyć w miejscu bezpiecznym, zatwierdzonym przez ordynariusza, a to w tym celu, aby te pieniądze lub wartość dóbr ruchomych zabezpieczyć i możliwie najszybciej ostrożnie oraz korzystnie, według roztropnego uznania tegoż ordynariusza, po wysłuchaniu przez niego także zdania zainteresowanych i własnej Rady do spraw ekonomicznych, ulokować na stałe na korzyść fundacji, z wyrażeniem i dokonaniem zmian o zobowiązaniu.

Kan. 1306 -

§ 1. Fundacje, dokonane również ustnie, winny być sporządzone na piśmie.

§ 2. Jeden egzemplarz aktu fundacyjnego ma być bezpiecznie przechowywany w archiwum kurii, drugi zaś w archiwum osoby prawnej, do której należy fundacja.

Kan. 1307 -

§ 1. Z zachowaniem przepisów kan. 1300-1302 i [1287](#), należy sporządzić wykaz zobowiązań wynikających z pobożnych fundacji, umieszczając go w miejscu widocznym, aby przewidziane do wypełnienia zobowiązania nie poszły w zapomnienie.

§ 2. Oprócz księgi, o której w [kan. 958, § 1](#), ma być prowadzona i przechowywana u proboszcza lub rektora druga księga, w której należy odnotowywać poszczególne zobowiązania oraz ich wypełnienie i ofiary.

Kan. 1308 -

§ 1. Redukcja zobowiązań dotyczących Mszy świętych, której można dokonywać tylko ze słusznej i koniecznej przyczyny, jest zarezerwowana Stolicy Apostolskiej, z zachowaniem zamieszczonych przepisów, które następują.

§ 2. Jeżeli w akcie fundacyjnym zostało to wyraźnie zastrzeżone ordynariusz może zredukować zobowiązania mszalne na skutek zmniejszenia się dochodów.

§ 3. Biskup diecezjalny posiada władzę redukcji z powodu zmniejszenia się dochodów, dopóki trwa przyczyna, Mszy świętych związanych z legatami lub w jakikolwiek sposób fundowanych, które są samoistne, do wysokości stypendium prawnie obowiązującego w diecezji, pod warunkiem jednak, że nie ma nikogo, kto jest zobowiązany i kogo można by było skutecznie nakłonić do podwyższenia dochodów.

§ 4. Przysuguje temuż władza redukcji zobowiązań lub legatów mszalnych, obciążających instytucje kościelne, jeżeli dochody stały się niewystarczające do osiągnięcia w odpowiedni sposób własnego celu tej instytucji.

§ 5. Te same władze, o których w §§ 3 i 4, przysługują również najwyższemu przełożonemu kleryckiego instytutu zakonnego na prawie papieskim.

Kan. 1309 - W³adzom, o których w kan. 1308, przys³uguje ponadto uprawnienie przenoszenia, dla stosownej przyczyny, zobowi±zañ mszalnych na dni, koñcio³y lub o³tarze, ró¿ne od tych, które zosta³y okre¶lone w akcie fundacji.

Kan. 1310 -

§ 1. Redukcja, ograniczenie, zamiana rozporz±dzeñ wiernych na cele pobo¿ne mog± byæ przez ordynariusza dokonywane tylko dla s³uszej i koniecznej przyczyny, je¶li fundator tê w³adzê mu przekaza³.

§ 2. Je¶li z racji zmniejszonych dochodów albo z innej przyczyny, ale bez ¿adnej winy zarz±dców, nie jest mo¿liwe wype³niæ na³o¿onych obowi±zków, wtedy ordynariusz, wys³uchawszy zdania osób zainteresowanych i w³asnej Rady do spraw ekonomicznych, jak równie¿ zachowuj±c w mo¿liwie najlepszy sposób wolê fundatora, mo¿e te zobowi±zania sprawiedliwie zmniejszyc, z wyj±tkiem redukcji zobowi±zañ mszalnych, która rz±dzi siê przepisami kan. 1308.

§ 3. W innych przypadkach nale¿y siê odnie¶æ do Stolicy Apostolskiej.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ I

KARANIE PRZESTÉPSTW W OGÓLNOŒCI

Kan. 1311 - KoŒció³ posiada wrodzone i w³asne prawo wymierzania sankcji karnych wiernym pope³niaj±cym przestÉpstwo.

Kan. 1312 -

§ 1. Sankcjami karnymi w KoŒciele s±:

1° kary poprawcze czyli cenzury, wyliczone w [kan. 1331-1333](#);

2° kary ekspiacyjne, o których w [kan. 1336](#).

§ 2. Ustawa mo¿e ustanowiæ inne kary ekspiacyjne, które pozbawiaj± wiernego jakiegoŒ dobra duchowego lub doczesnego i odpowiadaj± nadrzyrodzonemu celowi KoŒcio³a.

§ 3. Ponadto stosowane s± Œrodki zaradcze i pokuty, pierwsze g³ównie dla zapobieg±enia przestÉpstwom, drugie zaŒ raczej dla zast±pienia kary lub jej zwiÉkszenia.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ II

USTAWA KARNA I NAKAZ KARNY

Kan. 1313 -

§ 1. Je¶li po dokonaniu przestêpstwa zmienia siê

ustawa, nale¿y stosowaæ ustawê korzystniejsz± dla winnego.

§ 2. Je¶li ustawa pól¶niejsza znosi wcze¶niejsz± lub przynajmniej karê, kara natychmiast ustaje.

Kan. 1314 - Kara jest najczê¶ciej kar± wymierz± wyrokiem, to jest tak±, i¿ nie wi±¿e winnego, je¶li nie zostanie wymierzona; jest za¶ kar± wi±¿±c± moc± samego prawa, tak i¿ wi±¿e przez sam fakt pope³nienia przestêpstwa, je¶li to wyra¼nie postanawia ustawa lub nakaz.

Kan. 1315 -

§ 1. Kto posiada w³adzê ustawodawcz±, mo¿e równie¿ wydawaæ ustawy karne; mo¿e tak¿e swoimi ustawami zabezpieczyæ odpowiedni± kar± prawo Bo¿e lub ustawê ko¶cieln± wydan± przez wy¿sz± w³adzê, przy zachowaniu granic swojej kompetencji z racji terytorium lub osó¶.

§ 2. Ustawa mo¿e sama okre¶laæ karê lub pozostawiaæ jej okre¶lenie roztropnemu uznaniu sêdziego.

§ 3. Ustawa partykularna mo¿e tak¿e do kar ustanowionych prawem powszechnym za jakie¶ przestêpstwo do³±czyæ inne, ale nie powinna tego czyniaæ bez bardzo powa¿nej konieczno¶ci. Je¶li za¶ ustawa powszechna grozi kar± nieokre¶lon± lub fakultatywn±, ustawa partykularna mo¿e równie¿ w jej miejsce ustanowiaæ karê okre¶lon± lub obowi±zkow±.

Kan. 1316 - Biskupi diecezjalni powinni troszczyæ siê, aby - o ile to mo¿liwe - w tym samym pañstwie lub regionie by³y ustanawiane, je¶li maj± byæ, jednakowe ustawy karne.

Kan. 1317 - Kary nale¿y o tyle ustanawiaæ, o ile s± rzeczywicie konieczne do lepszego zachowania dyscypliny ko¶cielnej. Kara za¶ wydalenia ze stanu duchownego nie mo¿e byæ ustanowiona ustaw± partykularn±.

Kan. 1318 - Ustawodawca nie powinien groziæ karami wi±¿±cymi moc± samego prawa, jak tylko za jakie¶ poszczególne przestêpstwa umy¶lne, które mog± wywo³aæ powa¿niejsze zgorwienie lub nie mog± byæ skutecznie ukarane karami wymierz±nymi wyrokiem. Cenzur za¶, zw³aszcz± ekskomuniki, nie powinien ustanawiaæ, jak tylko z najwiêkszym umiarem i jedynie za ciê¿sze przestêpstwa.

Kan. 1319 -

§ 1. O ile kto¶ mo¿e moc± w³adzy rz±dzenia wydawaæ w zakresie zewnêtrznym nakazy, o tyle mo¿e równie¿ zagroziæ w nakazie okre¶lonymi karami, z wyj±tkiem ekspiacyjnych, wymierz±nych na sta³e.

§ 2. Nakaz karny nie powinien byæ wydawany, jak tylko po dojrza³ym rozwa¿eniu sprawy i z zachowaniem tego, co kan. 1317 i 1318 postanawiaj± odno¶nie do ustaw partykularnych.

Kan. 1320 - Ordynariusz miejsca mo¿e karaæ zakonników we wszystkich sprawach, w jakich mu oni podlegaj±.

Tytu³ III

PODMIOT SANKCJI KARNYCH

Kan. 1321 -

§ 1. Nie mo¿na nikogo karaæ, je¶li pope³nione przez niego zewnêtrzne naruszenie ustawy lub nakazu nie jest ciê¿ko poczytalne na skutek winy umy¶lnej albo nieumy¶lnej.

§ 2. Kara ustanowiona ustaw± lub nakazem wi±¿e tego, kto rozmy¶lnie przekroczy³ ustawê lub nakaz; kto za¶ uczyni³ to wskutek zaniedbania nale¿ytej staranno¶ci, nie jest karany, chyba ¿e ustawa lub nakaz inaczej zastrzega.

§ 3. Gdy nast±pi³o zewnêtrzne przekroczenie, domniemywa siê

poczytalno¶æ, chyba ¿e co innego by siê okaza³o.

Kan. 1322 - Habitualnie pozbawionych u¿ywania rozumu uwa¿a siê za niezdolnych do pope³nienia przestêpstwa, chocia¿by wydawali siê zdrowi w chwili przekraczania ustawy lub nakazu.

Kan. 1323 - Nie podlega ¿adnej karze, kto w chwili przekraczania ustawy lub nakazu:

1° nie ukoñczy³ jeszcze szesnastego roku ¿ycia;

2° naruszy³ ustawê lub nakaz z ignorancji niezawinionej; na równi za¶ z ignorancj± stoi nieuwaga i b³±d;

3° dzia³a³ pod wp³ywem przymusu fizycznego lub na skutek przypadku, którego nie mó¿ przewidyæ lub przewidzianemu zapobiec;

4° dzia³a³ pod wp³ywem chocia¿by wzglêdnie tylko ciê¿kiej boja¿ni albo z konieczno¶ci lub wskutek wielkiej niedogodno¶ci, je¶li czynno¶æ nie jest wewnêtrznie z³a ani nie powoduje szkody dusz;

5° dzia³a³ w zgodnej z prawem obronie w³asnej lub kogo¶ innego przeciwko niesprawiedliwemu napastnikowi, zachowuj±c nale¿ny umiar;

6° nie posiada³ u¿ywania rozumu, z zachowaniem przepisów kan. 1324, § 1, n. 2 i 1325;

7° s±dzi³ bez winy, ¿e zachodzi jedna z okoliczno¶ci, o jakich w n.4 lub 5.

Kan. 1324 -

§ 1. Sprawca przekroczenia nie jest wolny od kary, lecz kara przewidziana ustaw± lub nakazem powinna byæ z³agodzona lub zast±piona pokut±, je¶li przestêpstwo zosta³o pope³nione:

1° przez tego, kto posiada³ tylko niezupe³ne u¿ywanie rozumu;

2° przez tego, kto nie posiada³ u¿ywania rozumu wskutek zawinionego nadu¿ycia alkoholu lub podobnego zaburzenia umys³owego;

3° na skutek powa¿nego wzburzenia uczuciowego, które jednak nie wyprzedzi³o i nie

przekreśliło całkowicie wiadomości i zgody woli, jeżeli samo wzburzenie nie zostało dobrowolnie wywołane lub nie było podtrzymywane;

4° przez małoletniego, który ukończył szesnasty rok życia;

5° przez tego, kto działa przymuszony ciężką bojaźnią, chociażby tylko względnie, albo z konieczności lub wielkiej niedogodności, jeżeli przestępstwo jest wewnętrznie złe lub powoduje szkodę dusz;

6° przez tego, kto działa w zgodnej z prawem obronie własnej lub kogoś innego przeciwko niesprawiedliwemu napastnikowi, ale nie zachowa koniecznego umiaru;

7° przeciwko poważeniu i niesłusznie prowokującemu;

8° przez tego, kto z własnej winy był błędnie przekonany, że zachodzi jedna z okoliczności, o których w kan. 1323, n. 4 lub 5;

9° przez tego, kto bez winy nie wiedział, że do ustawy lub nakazu została dołączona kara;

10° przez tego, kto działa bez pełnej poczytalności, o ile ta pozostała wielka.

§ 2. To samo może uczynić sędzia, gdy istnieje inna okoliczność pomniejszająca ciężkość przestępstwa.

§ 3. W okolicznościach, o których mowa w § 1, przestępca nie jest związany karą wiążącą mocą samego prawa.

Kan. 1325 - Ignorancja ciężko zawiniona, czyli przewrotna lub umyślna, nigdy nie może być brana pod uwagę w stosowaniu przepisów kan. 1323 i 1324; również nietrzeźwość lub inne zaburzenia umysłowe, jeżeli były celowo spowodowane dla popełnienia przestępstwa albo wytłumaczenia się od winy oraz wzburzenie uczuciowe umyślnie wzbudzone lub podtrzymywane.

Kan. 1326 -

§ 1. Sędzia może ukarać surowiej niż przewiduje to ustawa lub nakaz:

1° tego, kto po skazaniu lub deklaracji kary dopuszcza się przestępstwa, tak iż na podstawie towarzyszących okoliczności może na roztropnie wnioskować o uporę w złej woli;

2° tego, kto posiada jakąś godność albo nadużywa władzy lub urzędu dla popełnienia przestępstwa;

3° przestępcę, który w wypadku kary ustanowionej za przestępstwo zawinione nieumyślnie, przewidział skutek, a jednak nie podjął takich środków ostrożności dla jego uniknięcia, które by podjął każdy sumienny człowiek.

§ 2. Jeżeli w wypadkach, o których w § 1, przewidziana jest kara wiążąca mocą samego prawa, można do niej dołączyć inną karę lub pokutę.

Kan. 1327 - Prawo partykularne może, oprócz wyliczonych w kan. 1323-1326, określić także inne okoliczności wyjątkowe, zgodzące lub obciążające, czy to norm ogólnych, czy też w odniesieniu do poszczególnych przestępstw. Również w nakazie mogą być ustalone okoliczności, które wyjątkowo od ustanowionej w nim kary albo ją zmniejszają lub zwiększają.

Kan. 1328 -

§ 1. Kto uczyni coś dla dokonania przestępstwa albo czegoś zaniechał, jednak bez własnej woli nie zdoła go dokonać, nie podlega karze ustanowionej za popełnione przestępstwo, chyba że ustawa lub nakaz inaczej zastrzegą.

§ 2. Jeżeli czynności lub zaniechania z natury swojej prowadzą do dokonania przestępstwa, sprawcy można

wyznaczyć pokutę lub środek karny, chyba że dobrowolnie odstąpił od zapoczątkowanego wykonywania przestępstwa. Jeżeli za wynik zło zgrzeszenie albo powaźna szkoda lub niebezpieczeństwo, sprawca, chociaż samorzutnie zaprzestania, może być ukarany jak sprawca, mniej jednak od przewidzianej za przestępstwo dokonane.

Kan. 1329 -

§ 1. Jeżeli na głównego sprawcę są ustanowione kary wymierzone wyrokiem, ci, którzy po wspólnym powzięciu przestępczego zamiaru współdziałają w przestępstwie, a nie są w ustawie lub nakazie wyraźnie wymienieni, podlegają tym samym karom albo innym takiej samej lub mniejszej ciężkości.

§ 2. Karze wiążącej mocy samego prawa do przestępstwa podlegają współnicy nie wymienieni w ustawie lub nakazie, jeżeli bez ich udziału przestępstwo nie byłoby dokonane, a kara jest tej natury, że może ich dotyczyć; w przeciwnym razie mogą podlegać karze wymierzonej wyrokiem.

Kan. 1330 - Przestępstwo, które polega na oświadczeniu albo na innym ujawnieniu woli, doktryny lub wiedzy, należy uważać za niedokonane, jeżeli nikt nie spostrzegł tego oświadczenia lub ujawnienia.

Rozdział I

CENZURY

Kan. 1331 -

§ 1. Ekskomunikowanemu zabrania się:

1° jakiegokolwiek udziału posługiwania w sprawowaniu Ofiary eucharystycznej lub w jakichkolwiek innych obrzędach kultu;

2° sprawować sakramenty i sakramentalia oraz przyjmować sakramenty;

3° sprawować kościelne urzędy lub posługi albo jakiekolwiek inne zadania, bądź wykonywać akty rządzenia.

§ 2. Jeżeli ekskomunika została wymierzona lub deklarowana, przestępca:

1° gdyby chciał działać wbrew postanowieniu § 1, n. 1, powinien być usunięty albo czynność liturgiczna powinna być przerwana, chyba że przeszkadza temu poważna przyczyna;

2° nieważnie podejmuje akty rządzenia, które według § 1, n. 3, są niegodziwe;

3° nie może korzystać z przywilejów wcześniej mu udzielonych;

4° nie może ważyć otrzymać w Kościele godności, urzędu lub innego zadania;

5° dochody z tytułu godności, urzędu, jakiegokolwiek zadania i posiadanej ewentualnie w Kościele pensji nie stanowią jego własności.

Kan. 1332 - Ukarany interdyktem jest związany zakazami, o których w kan. 1331, § 1, n. 1 i 2; jeżeli zaś interdykt został wymierzony lub deklarowany, należy zachować przepis kan. 1331, § 2, n. 1.

Kan. 1333 -

§ 1. Suspensa, która może być stosowana jedynie do duchownych, zabrania:

1° wszystkich lub tylko niektórych aktów władzy wiążącej;

2° wszystkich lub tylko niektórych aktów władzy rządzenia;

3° wykonywania wszystkich lub niektórych uprawnień lub zadań związanych z urzędem.

§ 2. Ustawa lub nakaz mogą postanawiać, że po wyroku skazującym lub deklarującym suspendowany nie może w żadnym razie wykonywać aktów rządzenia.

§ 3. Zakaz nigdy nie dotyczy:

1° urzędów lub władzy rządzenia, które nie podlegają władzy przełożonego ustanawiającego karę;

2° prawa do mieszkania, jeżeli przestępca posiada je z racji urzędu;

3° prawa do zarządzania dobrami, które ewentualnie należą do urzędu zajmowanego przez suspendowanego, jeżeli kara wiąże moc samego prawa.

§ 4. Suspensa zabrania pobierania dochodów, stypendium, pensji czy innych podobnych, zawiera w sobie obowiązek zwrotu wszystkiego, co zostało bezprawnie przyjęte, nawet w dobrej wierze.

Kan. 1334 -

§ 1. Zakres suspensy w granicach ustalonych poprzednim kanonem określa sama ustawa lub nakaz albo wyrok lub dekret wymierzający karę.

§ 2. Ustawa, nie zaś nakaz, może ustanowić suspensę wiążącą moc samego prawa bez żadnego określenia lub ograniczenia; tego rodzaju kara spowoduje wszystkie skutki, wymienione w kan. 1333, § 1.

Kan. 1335 - Jeżeli cenzura zabrania sprawowania sakramentów lub sakramentaliów albo podejmowania aktów rządzenia, zakaz zostaje zawieszony, ilekroć jest to konieczne do udzielenia posługi wiernym znajdującym się w niebezpieczeństwie śmierci; jeżeli cenzura wiąże moc samego prawa nie została deklарowana, zakaz ulega ponadto zawieszeniu, ilekroć wierny prosi o sakrament lub sakramentalia bądź o akt rządzenia; wolno zaś o to prosić z jakiegokolwiek słusznej przyczyny.

Rozdział II

KARY EKSPIACYJNE

Kan. 1336 -

§ 1. Kary ekspiacyjne, które mogą obowiązywać przestępcę albo na stałe, albo na czas określony lub nieokreślony, oprócz innych, ustanowionych ewentualnie ustaw, są następujące:

1° zakaz lub nakaz przebywania na określonym miejscu lub terytorium;

2° pozbawienie władzy, urzędu, zadania, prawa, przywileju, uprawnienia, aski, tytułu, odznaczenia, nawet czysto honorowego;

3° zakaz korzystania z tego, co wyliczono w n. 2, lub zakaz korzystania z tego w określonym miejscu lub poza określonym miejscem; tego rodzaju zakazy nigdy nie powodują nieważności;

4° karne przeniesienie na inny urząd;

5° wydalenie ze stanu duchownego.

§ 2. Karami wiążącymi moc samego prawa mogą być tylko te kary ekspiacyjne, które wyliczono w § 1, n. 3.

Kan. 1337 -

§ 1. Zakaz przebywania na określonym miejscu lub terytorium może dotyczyć zarówno duchownych, jak i zakonników; natomiast nakaz przebywania - duchownych diecezjalnych oraz zakonników w ramach ich konstytucji.

§ 2. Do wydania nakazu przebywania na określonym miejscu lub terytorium, wymagana jest zgoda ordynariusza tego miejsca, chyba że chodzi o dom przeznaczony również dla duchownych spoza diecezji, odbywających pokutę lub podejmujących poprawę.

Kan. 1338 -

§ 1. Pozbawienia i zakazy, wyliczone w kan. 1336, § 1, n. 2 i 3, nigdy nie obejmują władzy, urzędów, zadań, praw, przywilejów, uprawnień, ask, tytułów, odznaczeń, które nie podlegają władzy przełożonego ustanawiającego karę.

§ 2. Nie można pozbawiać władzy świeccy, lecz jedynie zakazać jej wykonywania lub niektórych jej aktów; również nie można pozbawiać kogoś stopni akademickich.

§ 3. Odnoszenie do zakazów wyliczonych w kan. 1336, 1, n. 3 należy zachować normę odnosząc się do cenzur, podanych w kan. 1335.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział III

ŚRODKI KARNE I POKUTY

Kan. 1339 -

§ 1. Tego, kto znajduje się w bardzo bliskiej okazji popełnienia przestępstwa lub na kogo w wyniku przeprowadzonego dochodzenia pada poważne podejrzenie popełnienia przestępstwa, ordynariusz może osobiście lub przez innego upomnieć.

§ 2. Temu, którego postępowanie powoduje zgorszenie lub poważne naruszenie porządku publicznego, może także udzielić nagany, w sposób dostosowany do szczególnych warunków osoby i faktu.

§ 3. Upomnienie lub nagana powinny być zawsze możliwe do stwierdzenia przynajmniej na podstawie jakiegoś dokumentu przechowywanego w tajnym archiwum kurii.

Kan. 1340 -

§ 1. Pokuta, która może być nałożona w zakresie zewnętrznym, jest obowiązkiem wykonania jakiegoś aktu religijnego, pobożnego lub miłosierdnego.

§ 2. Za tajne przekroczenie nie należy nigdy nakładać pokuty publicznej.

§ 3. Pokuty może ordynariusz według własnego roztropnego uznania dobrać do karnego środka upomnienia lub nagany.

Tytu³ V

WYMIERZANIE KAR

Kan. 1341 - Ordynariusz dopiero wtedy powinien wszcz±æ postêpowanie s±dowe lub administracyjne celem wymierzenia lub deklaracji kary, gdy uzna³, ÷e ani braterskim upomnieniem, ani nagan±, ani te¿ innymi ¶rodkami pasterskiej troski nie mo¿na w sposób wystarczaj±cy naprawi± zgorzenia, wyrówna± naruszonej sprawiedliwo¶ci i doprowadzi± do poprawy winnego.

Kan. 1342 -

§ 1. Ilekro±e uzasadnione przyczyny przeszkadzaj± w przeprowadzeniu procesu s±dowego, karê mo¿na wymierzy± lub deklarowa± dekretem pozas±dowym. Natomiast ¶rodkami karne i pokuty mog± by± w ka¿dym wypadku nak±adane dekretem.

§ 2. Dekretem nie mo¿na wymierza± lub deklarowa± kar wi±z±cych na sta³e, jak równie¿ tych kar, których zabrania wymierza± dekretem ustanawiaj±ca je ustawa lub nakaz.

§ 3. Co ustawa lub nakaz mówi± odno¶nie do sêdziego, gdy chodzi o wymierzanie lub deklarowanie kar w s±dzie, nale¿y stosowa± tak¿e do prze³o¿onego, który dekretem pozas±dowym wymierza lub deklaruje karê, je¶li nie wiadomo czego innego i nie chodzi o przepisy dotycz±ce jedynie procedury.

Kan. 1343 - Je¶li ustawa lub nakaz daje sêdziemu w³adzê wymierzenia lub niewymierzenia kary, sêdzia mo¿e tak¿e zgodnie ze swoim sumieniem i roztropno¶ci± z³agodzi± karê lub zamiast niej na³o¿y± pokutê.

Kan. 1344 - Chocia¿ ustawa u¿ywa s³ów nakazuj±cych, sêdzia zgodnie z w³asnym sumieniem i roztropno¶ci± mo¿e:

1° od³o¿y± wymierzenie kary na czas bardziej odpowiedni, je¶li przewiduje siê, ÷e z po¶piesznego ukarania winnego wyp³ynie wiêksze z³o;

2° powstrzyma± siê od wymierzenia kary lub wymierzy± karê mniejsz± albo zastosowa± pokutê, je¶li winny siê poprawi³ i naprawi³ zgorzenie albo je¶li zosta³ ju¿ przez w³adzê ¶wieck± wystarczaj±co ukarany lub przewiduje siê, ÷e bêdzie ukarany;

3° je¶li winny dopu¶ci³ siê przestêpstwa po raz pierwszy po latach nienagannie prze¿ytych, a nie zachodzi konieczno¶ci± naprawienia zgorzenia, zawiesi± obowi±zek przestrzegania kary ekspiacyjnej, tak jednak, ÷e gdyby winny w okresie oznaczonym przez sêdziego ponownie dopu¶ci³ siê przestêpstwa, poniesie karê za obydwie przestêpstwa, chyba ÷e ju¿ up³yn±³ czas przedawnienia skargi karnej z racji pierwszego przestêpstwa.

Kan. 1345 - Ilekro±e przestêpca mia³ jedynie niepe³ne u¿ywanie rozumu albo dopu¶ci³ siê przestêpstwa pod wp³ywem boja³ni, konieczno¶ci±, wzburzenia uczuciowego lub w stanie nietrze¼wym b±d¼ w innym podobnym wzburzeniu umys³u, sêdzia mo¿e siê tak¿e powstrzyma± od wymierzenia jakiegokolwiek kary, je¶li uwa¿a, ÷e w inny sposób mo¿na lepiej osi±gn±æ jego poprawê.

Kan. 1346 - Ilekroć winny popełnił wiele przestępstw i zbyt wielka byłaby suma kar, które należałoby mu wymierzyć, pozostawia się roztropnemu uznaniu sędziego zgodzenie kar w słusznych granicach.

Kan. 1347 -

§ 1. Cenzury nie można wcale wymierzać bez wcześniejszego jednego przynajmniej upomnienia, by winny zaniechał uporu i bez dania mu odpowiedniego czasu na poprawę.

§ 2. Należy uważać, że od uporu odstąpił winny, który rzeczywiście okazał popełnienia przestępstwa, a ponadto odpowiednio naprawił szkody i zgorzenie lub przynajmniej powściągnął to przyrzekł.

Kan. 1348 - Gdy winny zostaje uwolniony od oskarżenia albo nie wymierza mu się żadnej kary, ordynariusz może odpowiednimi upomnieniami lub innymi środkami pasterskiej troski, albo nawet - gdy to jest wskazane - środkami karnymi zarządzać jego pożytkowi oraz dobru publicznemu.

Kan. 1349 - Jeżeli kara jest nie określona, a ustawa czego innego nie zastrzega, sędzia nie powinien wymierzać cięższych kar, zwłaszcza cenzur, chyba że domaga się tego bezwzględnie ciężkości przypadku; kar za wiążących na stałe nie może wymierzać.

Kan. 1350 -

§ 1. Przy wymierzaniu kar duchownym zawsze trzeba uważać, żeby nie pozbawiać ich tego, co jest konieczne do godziwego utrzymania, chyba że chodzi o wydalenie ze stanu duchownego.

§ 2. Wydalonemu za wydalenie ze stanu duchownego, który z powodu kary znalazł się rzeczywiście w niedostatku, ordynariusz powinien przyjąć z pomocą w możliwie najlepszy sposób.

Kan. 1351 - Kara wiążąca winnego wszędzie, także po ustaniu władzy tego, kto karę ustanowił lub wymierzył, chyba że co innego wyraźnie zastrzeżono.

Kan. 1352 -

§ 1. Jeżeli kara zabrania przyjmowania sakramentów lub sakramentaliów, zakaz ulega zawieszeniu, jak długo winny znajduje się w niebezpieczeństwie śmierci.

§ 2. Obowiązek zachowywania kary wiążącej mocą samego prawa, która ani nie została deklarowana, ani też nie jest notoryczna w miejscu przebywania przestępcy, o tyle zostaje zawieszony w całości lub w części, o ile winny nie może jej zachować bez niebezpieczeństwa poważnego zgorznięcia lub zniesławienia.

Kan. 1353 - Apelacja lub rekurs od wyroków sądowych lub dekretów wymierzających lub deklarujących jakkolwiek karę mają skutek zawieszający.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Tytuł VI

USTANIE KAR

Kan. 1354 -

§ 1. Oprócz wymienionych w kan. 1355-1356, mogą także zwalniać z kary wszyscy posiadający władzę dyspensowania od ustawy obwarowanej karą lub od nakazu groźnego karą.

§ 2. Ponadto ustawa lub nakaz ustanawiające karę mogą również innym udzielać władzy zwalniania.

§ 3. Jeżeli Stolica Apostolska zarezerwowała sobie lub innym zwolnienie z kary, zarezerwowanie podlega ścisłej interpretacji.

Kan. 1355 -

§ 1. Z kary ustanowionej ustawą, jeżeli jest wymierzona lub deklarowana, o ile nie jest zarezerwowana Stolicy Apostolskiej, mogą zwolniać:

1° ordynariusz, który upoważni trybuna do wymierzenia lub deklarowania kary, bądź ¼ ję dekretem osobiście lub przez innego wymierzy lub deklarowa;

2° ordynariusz miejsca, na którym przebywa przestępca, w porozumieniu jednak - chyba że byliby to niemożliwe z racji nadzwyczajnych okoliczności - z ordynariuszem, o którym w n. 1.

§ 2. Z kary wiążącej mocą samego prawa, jeszcze nie deklarowanej, ustanowionej ustawą, jeżeli nie jest zarezerwowana Stolicy Apostolskiej, może zwolniać ordynariusz własnych podwładnych oraz tych, którzy przebywają na jego terytorium lub na nim dopuścili się przestępstwa, a także każdy biskup w akcie sakramentalnej spowiedzi.

Kan. 1356 -

§ 1. Z kary wymierzanej lub wiążącej mocą samego prawa, ustanowionej nakazem, który nie został wydany przez Stolicę Apostolską, może zwolniać:

1° ordynariusz miejsca, na którym przebywa przestępca;

2° jeżeli kara jest wymierzona lub deklarowana, również ordynariusz, który upoważni trybuna do wymierzenia lub deklarowania kary, bądź ¼ ję dekretem osobiście lub przez innego wymierzy lub deklarowa.

§ 2. Przed zwolnieniem z kary należy się porozumieć z tym, kto wydał nakaz, chyba że to jest niemożliwe z racji nadzwyczajnych okoliczności.

Kan. 1357 -

§ 1. Z zachowaniem przepisów kan. [508](#) i [976](#) z cenzury ekskomuniki lub interdyktu, wiążącej mocą samego prawa, jeszcze niedeklarowanej, może w zakresie wewnętrznym sakramentalnym zwolnić spowiednik, jeżeli penitentowi jest trudno pozostawać w grzechu ciężkim przez czas konieczny do tego, aby zarządził kompetentny przełożony.

§ 2. Udzielając zwolnienia spowiednik powinien nałożyć na penitenta obowiązek odniesienia się w ciągu miesiąca, pod groźbą ponownego popadnięcia w karę, do kompetentnego przełożonego, bądź do kapłana posiadającego odpowiednie uprawnienia oraz zastosowania się do otrzymanych poleceń. Tymczasem spowiednik powinien nałożyć odpowiednie pokutę i w razie potrzeby nakazać naprawienie zgrzeszenia i wyrównanie wyrządzonej szkody. Odniesienia może dokonać także spowiednik bez podania nazwiska.

§ 3. Taki sam obowiązek odniesienia się z chwilą wyzdrowienia mają ci, którzy zgodnie z [kan. 976](#) zostali zwolnieni z cenzury wymierzonej lub deklarowanej albo zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej.

Kan. 1358 -

§ 1. Zwolnienia z cenzury nie można udzielać, jeżeli przestępca nie odstąpił od uporu, zgodnie z [kan. 1347, § 2](#); odstąpięciu za od uporu nie można odmówić zwolnienia.

§ 2. Kto zwalnia z cenzury, może postąpić zgodnie z [kan. 1348](#) lub także nałożyć pokutę.

Kan. 1359 - Jeżeli ktoś jest związany wieloma karami, zwolnienie obejmuje tylko te, które są w nim wymienione; natomiast zwolnienie ogólne obejmuje wszystkie kary, z wyjątkiem pominiętych w prośbie przez winnego w 3^{ej} wierze.

Kan. 1360 - Zwolnienie z kary wymuszone ciężką bojaźnią jest nieważne.

Kan. 1361 -

§ 1. Zwolnienia z kary można udzielać również nieobecnemu lub pod warunkiem.

§ 2. Zwolnienie w zakresie zewnętrznym winno być udzielone na piśmie, chyba że co innego zaleca powołana przyczyna.

§ 3. Należy się wystrzegać, by prośba o zwolnienie lub samo zwolnienie nie były rozgłaszane, chyba że i o ile jest to potrzebne dla ochrony dobrego imienia winnego lub konieczne do naprawienia zgorzenia.

Kan. 1362 -

§ 1. Skarga karna wygasa na skutek przedawnienia po upływie trzech lat, chyba że chodzi:

1° o przestępstwa zarezerwowane Kongregacji Nauki Wiary;

2° o skargę z tytułu przestępstw, o których w kan. [1394](#), [1395](#), [1397](#), [1398](#), która przedawnia się po upływie pięciolecia;

3° o przestępstwa, które nie są karane prawem powszechnym, jeżeli prawo partykularne ustanowiło inny termin przedawnienia.

§ 2. Przedawnienie liczy się od dnia popełnienia przestępstwa, lub, jeżeli przestępstwo jest permanentne bądź habitualne, od dnia jego ustania.

Kan. 1363 -

§ 1. Jeżeli w terminach podanych w kan. 1362, od dnia, w którym wyrok skazujący przeszedł w stan rzeczy osądzonej, oskarżony nie został powiadomiony o dekreście wykonawczym sędziego, o czym w [kan. 1651](#), przedawnieniu ulega skarga o wykonanie kary.

§ 2. To samo obowiązuje odpowiednio, jeżeli kara została wymierzona przez dekret pozasądowy.

Tytu³ I

PRZESTÊPSTWA PRZECIWKO RELIGII I JEDNOŒCI KOŒCIOŒA

Kan. 1364 -

§ 1. Odstêpca od wiary, heretyk lub schizmatyk podlega ekskomunice wi±¿±cej moc± samego prawa, przy zachowaniu przepisu [kan. 194, § 1, n. 2](#); duchowny mo¿e by± ponadto ukarany karami, o których w [kan. 1336, § 1, n. 1, 2 i 3](#).

§ 2. Je¶li tego domaga siê d³ugotrwa³y upór lub wielko¶± zgorzenia, mo¿na do³±czy± tak¿e inne kary, nie wy³±czaj±c wydalenia ze stanu duchownego.

Kan. 1365 - Winny zakazanego uczestnictwa w rzeczach ¶wiêtych ma by± ukarany sprawiedli± kar±.

Kan. 1366 - Rodzice lub ich zastêpuj±cy, którzy oddaj± dzieci do chrztu lub na wychowanie w religii niekatolickiej, powinni by± ukarani cenzur± lub inn± sprawiedli± kar±.

Kan. 1367 - Kto postacie konsekrowane porzuca albo w celu ¶wiêtokradczym zabiera lub przechowuje, podlega ekskomunice wi±¿±cej moc± samego prawa, zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej; duchowny mo¿e by± ponadto ukarany inn± kar±, nie wy³±czaj±c wydalenia ze stanu duchownego.

Kan. 1368 - Kto stwierdzaj±c lub przyrzekaj±c co¶ wobec w³adzy ko¶cielnej dopuszcza siê krzywoprzysie±stwa, powinien by± ukarany sprawiedli± kar±.

Kan. 1369 - Kto w publicznym widowisku, w kazaniu, w rozpowszechnionym pi¶mie albo w inny sposób przy pomocy ¶rodków spo³ecznego przekazu, wypowiada blu¶nierstwo, powa¿nie narusza dobre obyczaje albo zniewa¿a religiê lub Ko¶ció³ b±d¼ wywo³uje nienawi¶± lub pogardê, powinien by± ukarany sprawiedli± kar±.

Tytu³ II

PRZESTÊPSTWA PRZECIWKO WŁADZY KOŒCIELNEJ I WOLNOŒCI KOŒCIOŒA

Kan. 1370 -

§ 1. Kto stosuje przymus fizyczny wobec Biskupa Rzymskiego, podlega ekskomunice, wi±¿±cej moc± samego prawa, zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej; je¶li jest duchownym, mo¿na dodaæ stosownie do ciê¿ko¶ci przestêpstwa tak¿e inn± karê, nie wy³±czaj±c wydalenia ze stanu duchownego.

§ 2. Kto czyni to wzglêdem posiadaj±cego sakrê biskupi±, podlega interdyktowi wi±¿±cemu moc± samego prawa, a je¶li jest duchownym, równie¿ suspensie wi±¿±cej moc± samego prawa.

§ 3. Kto stosuje przymus fizyczny wobec duchownego lub zakonnika, z pogardy dla wiary, Ko¶cio³a, w³adzy lub pos³ugi ko¶cielnej, powinien byæ ukarany sprawiedliw± kar±.

Kan. 1371 - Powinien byæ sprawiedliwie ukarany:

1° kto poza wypadkiem, o którym w [kan. 1364, § 1](#), g³osi naukê potêpion± przez Biskupa Rzymskiego lub przez sobór powszechny, b±d¼ z uporem odrzuca naukê, o której w [kan. 752](#), i nie odwo³uje tego mimo upomnienia ze strony Stolicy Apostolskiej lub ordynariusza;

2° kto w inny sposób okazuje niepos³uszeñstwo Stolicy Apostolskiej, ordynariuszowi lub prze³o¿onemu, którzy zgodnie z prawem co¶ nakazuj± lub czego¶ zakazuj±, i po upomnieniu trwa w niepos³uszeñstwie.

Kan. 1372 - Kto od aktu Biskupa Rzymskiego odwo³uje siê do soboru powszechnego lub do Kolegium Biskupów, winien byæ ukarany cenzur±.

Kan. 1373 - Kto publicznie wzbudza niechêæ lub nienawi¶æ podw³adnych wzglêdem Stolicy Apostolskiej lub ordynariusza z powodu jakiego¶ aktu w³adzy lub pos³ugi ko¶cielnej albo prowokuje podw³adnych do niepos³uszeñstwa wobec nich, winien byæ ukarany interdyktem lub innymi sprawiedliwymi karami.

Kan. 1374 - Kto zapisuje siê do stowarzyszenia dzia³aj±cego w jakikolwiek sposób przeciw Ko¶cio³owi, powinien byæ ukarany sprawiedliw± kar±; kto za¶ popiera tego rodzaju stowarzyszenie lub nim kieruje, powinien byæ ukarany interdyktem.

Kan. 1375 - Ci, którzy przeszkadzaj± w swobodnym wype³nieniu pos³ugi, wyboru lub w³adzy ko¶cielnej albo w zgodnym z prawem korzystaniu z dóbr sakralnych lub innych dóbr ko¶cielnych, albo wywieraj± nacisk na wyborcê lub wybranego b±d¼ tego, kto wykona³ akt w³adzy lub pos³ugê ko¶cieln±, mo¿e byæ ukarany sprawiedliw± kar±.

Kan. 1376 - Kto profanuje rzecz ¶wiêt±, ruchom± czy nieruchom±, powinien byæ ukarany sprawiedliw± kar±.

Kan. 1377 - Kto alienuje dobra ko¶cielne bez przepisanej prawem zezwolenia, powinien byæ ukarany sprawiedliw± kar±.

Tytu³ III

UZURPACJA KOŒCIELNYCH ZADAŃ ORAZ PRZESTĘPSTWA W ICH WYKONYWANIU

Kan. 1378 -

§ 1. Kap³an, który dzia³a wbrew przepisowi [kan. 977](#), podlega ekskomunice wi±¿±cej moc± samego prawa, zarezerwowanej Stolicy Apostolskiej.

§ 2. Podlega wi±¿±cej moc± samego prawa karze interdyktu lub, je¶li jest duchownym, suspensy:

1° kto nie maj±c ¶wiêceŃ kap³aŃskich u³ywa sprawowaæ liturgiczn± czynno¶æ Ofiary eucharystycznej;

2° kto oprócz wypadku, o jakim w § 1, nie mog±c daæ wa¿nie absolucji sakramentalnej, u³ywa jej udzielaæ albo s³ucha sakramentalnej spowiedzi.

§ 3. W wypadkach, o których w § 2, mo¿na odpowiednio do ciê¿ko¶ci przestępstwa do³±czyæ inne kary, nie wy³±czaj±c ekskomuniki.

Kan. 1379 - Kto oprócz wypadków, o których w kan. 1378, symuluje udzielanie sakramentu, powinien byæ ukarany sprawiedliw± kar±.

Kan. 1380 - Kto stosuj±c symoniê sprawuje lub przyjmuje sakrament, powinien byæ ukarany interdyktem lub suspens±.

Kan. 1381 -

§ 1. Ktokolwiek uzurpuje sobie urz±d ko¶cielny, powinien byæ ukarany sprawiedliw± kar±.

§ 2. Uzurpacji równa siê niezgodne z prawem zatrzymanie urzêdu po jego pozbawieniu lub ustaniu.

Kan. 1382 - Biskup, który bez papieskiego mandatu konsekruje kogo¶ na biskupa, a tak¿e ten, kto od niego konsekracjê przyjmuje, podlegaj± ekskomunice wi±¿±cej moc± samego prawa, zastrze¿onej Stolicy Apostolskiej.

Kan. 1383 - Biskup, który wbrew przepisowi [kan. 1015](#) wy¶wiêci³ obcego podw³adnego bez zgodnych z prawem dymisoriów, podlega przez rok zakazowi udzielania ¶wiêceŃ. Kto za¶ przyj±³ ¶wiêcenia, jest moc± samego faktu suspendowany od przyjêtego ¶wiêcenia.

Kan. 1384 - Kto oprócz wypadków, o których w kan. 1378-1389, niezgodnie z prawem sprawuje zadanie kap³aŃskie lub inn± ¶wiêt± pos³ugê, mo¿e byæ ukarany sprawiedliw± kar±.

Kan. 1385 - Kto niezgodnie z prawem czerpie zysk z ofiar mszalnych, powinien byæ ukarany cenzur± lub inn± sprawiedliw± kar±.

Kan. 1386 - Kto cokolwiek daruje lub przyrzeka, aby kto¶ wype³niaj±c zadanie w Ko¶ciele co¶ niezgodnie z prawem uczyni³ lub opu¶ci³, ma byæ ukarany sprawiedliw± kar±; równie¿ ten, kto te dary lub przyrzeczenia przyjmuje.

Kan. 1387 - Kap³an, który w akcie spowiedzi albo z okazji lub pod jej pretekstem nak³ania penitenta do grzechu przeciw szóstemu przykazaniu Dekalogu, powinien byæ stosownie do ciê¿ko¶ci przestępstwa ukarany suspens±, zakazami lub pozbawieniami, a w przypadkach powa¿niejszych wydalony ze stanu duchownego.

Kan. 1388 -

§ 1. Spowiednik, który narusza bezpo¶rednio tajemnicê sakramentaln±, podlega ekskomunice wi±¿±cej moc±

samego prawa, zastrzeżonej Stolicy Apostolskiej. Gdy zaś narusza je tylko pośrednio, powinien być ukarany stosownie do ciężkości przestępstwa.

§ 2. Tłumacz i inni, o których w [kan. 983, § 2](#), którzy naruszają tajemnicę, powinni być ukarani sprawiedliwie karą, nie wyznaczając ekskomuniki.

Kan. 1389 -

§ 1. Kto nadużywa władzy lub zadania, powinien być ukarany stosownie do wielkości czynu lub zaniedbania, nie wyznaczając pozbawienia urzędu, chyba że za to nadużycie jest już ustanowiona kara ustawą lub nakazem.

§ 2. Kto zaś wskutek zawinionego zaniedbania podejmuje lub pomija bezprawnie z czyjąś szkodą akt władzy kościelnej, posługi albo zadania, powinien być sprawiedliwie ukarany.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Tytu³ IV

PRZESTÊPSTWO FAÆSZU

Kan. 1390 -

§ 1. Kto fa³szywie donosi prze³o¿onemu ko¶cielnemu na spowiednika o przestêpstwie, o którym w [kan. 1387](#), podlega interdzyktowi wi±¿±cemu moc± samego prawa, a je¶li jest duchownym, tak¿e suspensie.

§ 2. Kto sk³ada prze³o¿onemu ko¶cielnemu inne oszczercze doniesienie o przestêpstwie lub w inny sposób narusza czyje¶ dobre imiê, mo¿e byæ ukarany sprawiedliw± kar±, nie wy³±czaj±c cenzury.

§ 3. Oszczerca mo¿e byæ tak¿e zmuszony do dokonania odpowiedniego zado¶æuczynienia.

Kan. 1391 - Stosownie do ciê¿ko¶ci przestêpstwa, mo¿e byæ ukarany sprawiedliw± kar±:

1° kto sporz±dza fa³szywy dokument ko¶cielny lub prawdziwy zmienia, niszczy, ukrywa, albo pos³uguje siê fa³szywym lub zmienionym;

2° kto w sprawie ko¶cielnej pos³uguje siê innym fa³szywym lub zmienionym dokumentem;

3° kto w publicznym dokumencie ko¶cielnym potwierdza fa³sz.

Tytu³ V

PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO SPECJALNYM OBOWIĄZKOM

Kan. 1392 - Duchowni lub zakonnicy uprawiający handel lub transakcje wbrew przepisom kanonów, powinni być ukarani stosownie do ciężkości przestępstwa.

Kan. 1393 - Kto narusza obowiązki nałożone mu karą, może być ukarany sprawiedliwą karą.

Kan. 1394 -

§ 1. Przy zachowaniu przepisu [kan. 194, § 1, n. 3](#), duchowny usiłujący zawrzeć małżeństwo, choćby tylko cywilne, podlega suspensie wiążącej mocą samego prawa. Gdy po upomnieniu nie poprawia się i nadal daje zgorzienie, może być karany stopniowo pozbawieniami lub także wydaleniem ze stanu duchownego.

§ 2. Zakonnik (lubów wieczystych, który nie jest duchownym, usiłując zawrzeć małżeństwo choćby tylko cywilne, podlega interdiktowi wiążącemu mocą samego prawa, z zachowaniem przepisu [kan. 694](#).

-

Kan. 1395 -

§ 1. Duchowny konkubinariusz poza wypadkiem, o którym w kan. 1394, oraz duchowny trwający w innym grzechu zewnętrznym przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, wywołującym zgorzienie, winien być ukarany suspensą, do której, gdy mimo upomnienia trwa w przestępstwie, można stopniowo dodawać inne kary, aż do wydalenia ze stanu duchownego.

§ 2. Duchowny, który w inny sposób wykroczy przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, jeżeli jest to połączone z użyciem przymusu lub groźb, albo publicznie lub z osobą małoletnią poniżej lat szesnastu, powinien być ukarany sprawiedliwymi karami, nie wyznaczając w razie potrzeby wydalenia ze stanu duchownego.

Kan. 1396 - Kto poważnie narusza obowiązek rezydencji, do której jest obowiązany z racji urzędu kościelnego, winien być ukarany sprawiedliwą karą, nie wyznaczając, po upomnieniu, pozbawienia urzędu.

Tytu³ VI

PRZESTÊPSTWA PRZECIWKO ŹYCIU I WOLNOŒCI CZŁOWIEKA

Kan. 1397 - Kto pope³nia zabójstwo albo si³± lub podstêpem porywa lub zatrzymuje cz³owieka, b±d¼ go okalecza czy powa¿nie rani, powinien byæ ukarany stosownie do ciê¿koŒci przestêpstwa pozbawieniami i zakazami, o których w [kan. 1336](#). Zabójstwo za¶ osób, o których w [kan. 1370](#), jest karane tam ustanowionymi karami.

Kan. 1398 - Kto powoduje przerwanie ci±¿y, po zaistnieniu skutku, podlega ekskomunice wi±cej moc± samego prawa.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ VII

ZASADA OGÓLNA

Kan. 1399 - Poza wypadkami przewidzianymi w tej lub w innych ustawach, zewnętrzne naruszenie prawa Bożego lub kanonicznego, tylko wtedy może być ukarane sprawiedliwa karą, gdy domaga się tego szczególna ciężkość przekroczenia i przynagła konieczność zapobieżenia zgorzleniom lub ich naprawienia.

[Archidiecezja łódzka](#)

Czê¶æ I

POSTÊPOWANIE S;DOWE W OGÓLNO:CI

Kan. 1400 -

§ 1. Przedmiotem postêpowania s±dowego s±:

1° dochodzenie lub obrona uprawnieñ osób fizycznych lub prawnych albo stwierdzenie faktów prawnych;

2° przestêpstwa w tym, co dotyczy wymierzenia lub deklaracji kary.

§ 2. Natomiast spory powsta³e na skutek wydania aktu w³adzy administracyjnej mog± byæ wniesione tylko do prze³o¿onego albo do trybuna³u administracyjnego.

Kan. 1401 - Moc± w³asnego i wy³±cznego prawa, Ko¶ció³ rozpoznaje:

1° sprawy dotycz±ce rzeczy duchowych i zwi±zanych z duchowymi;

2° przekroczenie ustaw ko¶cielnych oraz wszystkie inne, w których wchodzi w grê grzech, w tym, co dotyczy ustalenia winy i wymierzenia kar ko¶cielnych.

Kan. 1402 - Wszystkie trybuna³y ko¶cielne rz±dz± siê kanonami, które nastêpuj±, z zachowaniem norm trybuna³ów Stolicy Apostolskiej.

Kan. 1403 -

§ 1. Sprawy kanonizacji S³ug Bo¿ych rz±dz± siê szczególne± ustaw± papiesk±.

§ 2. W sprawach tych maj± ponadto zastosowanie przepisy tego Kodeksu, ilekroæ w tej±e ustawie odsy³a siê do prawa powszechnego albo chodzi o normy, które z samej natury rzeczy dotycz± tak¿e tych spraw.

Tytu³ I

WŁAŒCIWOŒĆ SĄDU

Kan. 1404 - Stolica Piotrowa nie mo¿e byæ s±dzona przez nikogo.

Kan. 1405 -

§ 1. Sam tylko Biskup Rzymski ma prawo s±dziaæ sprawy, o których w [kan. 1401](#):

1° tych, którzy sprawuj± najwy¿sz± w³adzê pañstwow±;

2° kardyna³ów;

3° legatów Stolicy Apostolskiej, a w sprawach karnych - biskupów;

4° inne sprawy, które sam wezwa³ przed swój s±d.

§ 2. S±dzia nie mo¿e rozpatrywaæ sprawy dotycz±cej aktu lub dokumentu potwierdzonego w specjalny sposób przez Biskupa Rzymskiego, chyba ¿e otrzyma³ od niego uprzednie polecenie.

§ 3. Rocie Rzymskiej rezerwuje siê s±dzenie:

1° biskupów w sprawach spornych, z zachowaniem przepisu [kan. 1419, § 2](#);

2° opata prymasa lub opata prze³o¿onego kongregacji monastycznej i najwy¿szego prze³o¿onego instytutów zakonnych na prawie papieskim;

3° diecezji czy innych ko¶cielnych osób, fizycznych lub prawnych, które nie maj± ni¿szego prze³o¿onego od Biskupa Rzymskiego.

Kan. 1406 -

§ 1. Po naruszeniu przepisu kan. 1404, akta i decyzje uwa¿a siê za nieby³e.

§ 2. W sprawach, o których w kan. 1405, niew³a¶ciwo¶æ innych s±dziów jest bezwzglêdna.

Kan. 1407 -

§ 1. W pierwszej instancji nie wolno pozwaæ nikogo, chyba ¿e wobec s±dziego ko¶cielnego, który jest w³a¶ciwy na podstawie jednego z tytu³ów okre¶lonych w kan. 1408-1414.

§ 2. Niew³a¶ciwo¶æ s±dziego, któremu nie przys³uguje ¿aden z tych tytu³ów, nazywa siê wzglêdna.

§ 3. Powód ma korzystaæ z trybuna³u strony pozwanej; je¿eli za¶ strona pozwana mia³aby ró¿ne trybuna³y w³a¶ciwe, wybór przys³uguje powodowi.

Kan. 1408 - Każdy może być pozwany przed trybuna³ sta³ego lub tymczasowego miejsca zamieszkania.

Kan. 1409 -

§ 1. Tu³acz posiada trybuna³ w miejscu, w którym aktualnie przebywa.

§ 2. Ten, którego miejsce sta³ego lub tymczasowego zamieszkania czy pobytu jest nieznane, może być pozwany przed trybuna³ powoda, jeżeli nie przys³uguje mu inny trybuna³, zgodny z przepisami prawa.

Kan. 1410 - Z racji po³ożenia rzeczy, stronê można pozwać przed trybuna³ miejsca, w którym znajduje się rzecz sporna, ilekroć sprawa dotyczy tej rzeczy albo chodzi o bezprawne pozbawienie.

Kan. 1411 -

§ 1. Z tytu³u umowy, wolno stronê pozwać przed trybuna³ miejsca, w którym umowa zosta³a zawarta lub powinna być wype³niona, chyba że strony zgodnie wybra³y inny trybuna³.

§ 2. Jeżeli sprawa dotyczy zobowi³zań wyp³ywaj³cych z innego tytu³u, strona może być pozwana przed trybuna³ miejsca, na którym zobowi³zanie powsta³o lub ma być wype³nione.

Kan. 1412 - W sprawach karnych, oskarżony, choćby nieobecny, może być pozwany przed trybuna³ miejsca, w którym dokonano przestępstwa.

Kan. 1413 - Strona może być pozwana:

1° w sprawach dotyczących zarz³du, przed trybuna³ miejsca, w którym by³ on wykonywany;

2° w sprawach dotyczących dziedziczenia lub pobożnych legatów, przed trybuna³ ostatniego sta³ego lub tymczasowego miejsca zamieszkania lub pobytu, według przepisu kan. 1408-1409, tego, którego dotyczy spadek lub pobożny legat, chyba że chodzi o zwykłe wykonanie legatu, które należy rozpatrywać według zwyczajnych norm w³a³ciwo³ci.

Kan. 1414 - Z racji ³czno³ci, przez jeden i ten sam trybuna³ i w tym samym procesie należy rozpatrywać sprawy ze sobą związane, chyba że sprzeciwia się temu przepis ustawy.

Kan. 1415 - Z racji wyprzedzenia, jeżeli dwa lub więcej trybuna³ów jest równie w³a³ciwych, ten ma prawo rozpatrzenia sprawy, który pierwszy wezwa³ stronê pozwan³, zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 1416 - Konflikty w³a³ciwo³ci, między trybuna³ami podlegającymi temu samemu trybuna³owi apelacyjnemu, mają być przez niego rozstrzygane; jeżeli nie podlegają temu samemu trybuna³owi apelacyjnemu, przez Sygnaturê Apostolską.

Tytu³ II

RÓŻNE STOPNIE I RODZAJE TRYBUNAŁÓW

Kan. 1417 -

§ 1. Z racji prymatu Biskupa Rzymskiego wolno ka¿demu wiernemu swojej sprawie, czy to sporne, czy karne, z trybuna³u ka¿dego stopnia i w ka¿dym stadium sporu, przenie¶ do rozpatrzenia Stolicy ¿wiêtej lub do niej jawnie¶.

§ 2. Odwo³anie siê jednak do Stolicy Apostolskiej nie zawiesza, oprócz przypadku apelacji, wykonywania jurysdykcji przez sêdziego, który zacz± ju¿ rozpatrywaê sprawê; mo¿e on zatem kontynuowaê proces a¿ do ostatecznego wyroku, chyba ¿e Stolica Apostolska powiadomi³a sêdziego o przejêciu przez siebie sprawy.

Kan. 1418 - Ka¿dy trybuna³ ma prawo prosiê o pomoc inny trybuna³ celem instrukcji sprawy lub celem zawiadomienia o aktach.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział I

TRYBUNAŁ PIERWSZEJ INSTANCJI

Art. 1

SĘDZIA

Kan. 1419 -

§ 1. W każdej diecezji i dla wszystkich spraw, wprost przez prawo nie wyjętych, sędzią pierwszej instancji jest biskup diecezjalny, który może wykonywać władzę sędziowską osobiście lub przez innych, według kanonów, które następują.

§ 2. Jeżeli chodzi o prawa lub dobra doczesne osoby prawnej, reprezentowanej przez biskupa, w pierwszym stopniu sędzią spraw trybunału apelacyjny.

Kan. 1420 -

§ 1. Każdy biskup diecezjalny jest obowiązany ustanowić wikariusza sędziowskiego, czyli oficjara, ze zwyczajną władzą sędziowską, odrębną od wikariusza generalnego, chyba że niewielki obszar diecezji lub mała liczba spraw zalecają inaczej.

§ 2. Wikariusz sędziowski stanowi jeden trybunał z biskupem, ale nie może sędzią spraw, które biskup sobie zarezerwował.

§ 3. Wikariuszowi sędziowskiemu można dać pomocników, których nazywa się pomocniczymi wikariuszami sędziowskimi, czyli wiceoficjarami.

§ 4. Zarówno wikariusz sędziowski, jak i pomocniczy wikariusz sędziowski winni być kapłanami nienaruszonej sławy, doktorami lub przynajmniej licencjatami prawa kanonicznego, mającymi nie mniej niż trzydzieści lat.

§ 5. Nie tracą oni swego urzędu podczas wakansu stolicy biskupiej i nie mogą być usunięci przez administratora diecezjalnego; po przyjęciu nowego biskupa, wymagają zatwierdzenia.

Kan. 1421 -

§ 1. W diecezji biskup powinien ustanowić sędziów diecezjalnych, którymi powinni być duchowni.

§ 2. Konferencja Episkopatu może zezwolić, by sędziami mogli być ustanowieni także ¶wieccy, spośród których w razie konieczności jeden mógłby być powołany celem stworzenia kolegium.

§ 3. Sędziowie winni być nienaruszonej sławy i doktorami lub przynajmniej licencjatami prawa kanonicznego.

Kan. 1422 - Wikariusz sądowny, pomocniczy wikariusz sądowny i pozostali sędziowie są mianowani na określony czas, z zachowaniem przepisu kan. 1420, § 5; nie mogą być usunięci, chyba z powodu prawnie uznanej i poważnej przyczyny.

Kan. 1423 -

§ 1. Kilku biskupów diecezjalnych za aprobatą Stolicy Apostolskiej może zgodnie, w miejsce trybunałów diecezjalnych, o których w kan. 1419-1421, ustanowić dla swoich diecezji jeden trybunał pierwszej instancji; w takim przypadku temu samemu zespołowi biskupów lub biskupowi przez nich wyznaczonemu przysługują wszystkie uprawnienia, jakie posiada biskup diecezjalny w stosunku do swojego trybunału.

§ 2. Trybunały, o których w § 1, mogą być ustanowione albo dla wszystkich spraw, albo tylko dla niektórych rodzajów spraw.

Kan. 1424 - Sędzia jednoosobowy, w każdej sprawie może sobie dobrać dwóch asesorów, duchownych lub ¶wieckich o sprawdzonym życiu, by mu pomagali.

Kan. 1425 -

§ 1. Odrzucając przeciwny zwyczaj, trybunałowi kolegialnemu trzech sędziów są zarezerwowane:

1° sprawy sporne: a) węża ¶wieceni; b) węża małżeńskiego, z zachowaniem przepisów [kan. 1686 i 1688](#);

2° sprawy karne: a) o przestępstwa, które mogą pociągnąć za sobą karę wydalenia ze stanu duchownego; b) o wymierzenie lub deklarację ekskomuniki.

§ 2. Biskup może zlecić trybunałowi zwołanemu z trzech lub pięciu sędziów sprawy trudniejsze lub większej wagi.

§ 3. Dla rozpatrywania poszczególnych spraw, wikariusz sądowny powołuje sędziów turnusami, według ustalonego porządku, chyba że w poszczególnych wypadkach biskup inaczej postanowi.

§ 4. Jeżeli w trybunale pierwszego stopnia nie da się ustanowić kolegium, Konferencja Episkopatu może zezwolić, jak długo trwa taka niemożliwość, by biskup zlecił sprawę sędziemu jednoosobowemu, który gdzie to jest możliwe, winien sobie dobrać asesora i audytora.

§ 5. Wikariusz sądowny nie powinien zmieniać raz wyznaczonych sędziów, chyba że z bardzo ważnej przyczyny, którą należy wskazać w dekreście.

Kan. 1426 -

§ 1. Trybunał kolegiálny powinien działać kolegiálny i wydawać wyroki większością głosów.

§ 2. Winien mu przewodniczyć, jeżeli to możliwe, wikariusz sądowny lub pomocniczy wikariusz sądowny.

Kan. 1427 -

§ 1. Jeżeli istnieje spór między zakonnikami lub domami tego samego klerycznego instytutu zakonnego na prawie papieskim, sędzią pierwszej instancji, chyba że konstytucje zastrzegają inaczej, jest przełożony prowincjalny, a w klasztorze niezależnym - opat miejscowy.

§ 2. Zachowując odmienne postanowienia konstytucji, jeżeli spór toczy się między dwiema prowincjami, w pierwszej instancji sprawę będzie sędził osoba lub przez delegata najwyższy przełożony; jeżeli między dwoma klasztorami - opat, przełożony kongregacji monastycznej.

§ 3. Jeżeli wreszcie powstaje spór między zakonnikami osobami fizycznymi lub prawnymi różnych instytutów zakonnych albo nawet tego samego instytutu klerycznego na prawie diecezjalnym lub laickiego, albo między osobami zakonnymi i duchownym diecezjalnym lub świeckim, albo osobami prawnymi niezakonnymi, w pierwszej instancji sędzią trybunał diecezjalny.

Art. 2

AUDYTORZY I RELATORZY

Kan. 1428 -

§ 1. Sędzia lub przewodniczący trybunału kolegiálnego może dla przeprowadzenia instrukcji sprawy wyznaczyć audytora, dobierając go spośród sędziów trybunału, albo z osób zatwierdzonych przez biskupa do tej funkcji.

§ 2. Do sprawowania funkcji audytora biskup może zatwierdzić duchownych lub świeckich, odznaczających się dobrymi obyczajami, roztropnością i wiedzą.

§ 3. Do audytora należy, zgodnie z poleceniem sędziego; tylko zebranie dowodów i przekazanie zebranych sędziemu; może zaś w międzyczasie zdecydować, jeżeli nie zabrania tego zlecenie sędziego, które dowody i w jaki sposób powinny być zebrane, gdy co do tej sprawy wyźoni się kwestia podczas wykonywanego przezeń zadania.

Kan. 1429 - Przewodniczący trybunału kolegijskiego powinien wyznaczyć ponensa, czyli relatora, spośród sędziów wchodzących w skład kolegium, który na zebraniu sędziów referowaćby sprawę i redagować wyrok na piśmie; dla szuszej przyczyny tenże przewodniczący może wyznaczyć innego na jego miejsce.

Art. 3

RZECZNIK SPRAWIEDLIWOŚCI, OBROŃCA WĘŻA I NOTARIUSZ

Kan. 1430 - Dla spraw spornych, w których może być zagrożone dobro publiczne, i dla spraw karnych, należy ustanowić w diecezji rzecznika sprawiedliwości, którego obowiązkiem jest zabezpieczenie dobra publicznego.

Kan. 1431 -

§ 1. W sprawach spornych biskup diecezjalny osądza, czy dobro publiczne może być zagrożone czy nie, chyba że ustawa nakazuje udział rzecznika sprawiedliwości, albo jest on oczywiście konieczny z natury rzeczy.

§ 2. Jeżeli w poprzedniej instancji bra udział rzecznik sprawiedliwości, to w następnej domniemywa się jego udział za konieczny.

Kan. 1432 - Dla spraw, w których chodzi o nieważność więceń albo o nieważność lub rozwiązanie małżeństwa, należy ustanowić w diecezji obrońcę węża, którego obowiązkiem jest proponować i przedstawiać wszystko, co w sposób rozumny może być przytoczone przeciw nieważności lub rozwiązaniu.

Kan. 1433 - W sprawach, w których wymagany jest udział rzecznika sprawiedliwości lub obrońcy węża, pominięcie ich wezwania powoduje nieważność akt, chyba że sami, chociaż nie wezwani, faktycznie byli obecni, albo przynajmniej przed wyrokiem, przejrzawszy akta, mieli możliwość wypełnić swoje zadanie.

Kan. 1434 - Jeżeli prawo wyraźnie nie zastrzega inaczej:

1° ilekroć ustawa nakazuje, aby sędzia wysłuchał stron albo jednej z nich, należy również wysłuchać rzecznika sprawiedliwości i obrońcy węża, jeżeli występują w procesie;

2° ilekroć wymagany jest udział strony, aby sędzia mógł coś zdecydować, udział rzecznika sprawiedliwości lub obrońcy węża, którzy występują w sprawie, ma tę samą siłę.

Kan. 1435 - Nominacja rzecznika sprawiedliwości i obrońcy wêz³a nale¿y do biskupa. Maj± to byæ duchowni lub ¶wieccy dobrego imienia, doktorzy lub licencjaci prawa kanonicznego, wypróbowani w roztropno¶ci i gorliwo¶ci o sprawiedliwo¶æ.

Kan. 1436 -

§ 1. Ta sama osoba, ale nie w tej samej sprawie, mo¿e wype³niaæ urz±d rzecznika sprawiedliwo¶ci i obroñcy wêz³a.

§ 2. Rzecznik i obroñca wêz³a mog± byæ mianowani tak do wszystkich spraw, jak tylko do poszczególnych, za¶ ze s³usznej przyczyny mog± byæ przez biskupa usuniêci.

Kan. 1437 -

§ 1. W ka¿dym procesie powinien braæ udzia³ notariusz, tak ¿e akta nale¿y uznaæ za niewa¿ne, je¿eli nie zosta³y przez niego podpisane.

§ 2. Akta sporz±dzone przez notariuszy s± publicznie wiarygodne.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział II

TRYBUNAŁ DRUGIEJ INSTANCJI

Kan. 1438 - Nie zmieniając przepisu kan. [1444, § 1, n. 1](#):

1° od trybunału biskupa sufragana apeluje się do trybunału metropolity, z zachowaniem postanowienia kan. 1439;

2° w sprawach rozpatrzonych w pierwszej instancji wobec metropolity, apeluje się do trybunału, który on sam na stałe wyznaczył, za zgodą Stolicy Apostolskiej;

3° dla spraw rozpatrzonych wobec przełożonego prowincjalnego, trybunał drugiej instancji jest u najwyższego przełożonego; dla rozpatrzonych wobec miejscowego opata - u opata, przełożonego kongregacji monastycznej.

Kan. 1439 -

§ 1. Jeżeli dla kilku diecezji ustanowiony został jeden trybunał pierwszej instancji, zgodnie z przepisem kan. 1423, Konferencja Episkopatu za zgodą Stolicy Apostolskiej powinna ustanowić trybunał drugiej instancji, chyba że wszystkie diecezje są sufragalnymi tej samej archidiecezji.

§ 2. Konferencja Episkopatu może za zgodą Stolicy Apostolskiej ustanowić jeden lub kilka trybunałów drugiej instancji, także poza wypadkami, o których w § 1.

§ 3. Gdy chodzi o trybunały drugiej instancji, o których w §§ 1-2, Konferencja Episkopatu lub wyznaczony przez nią biskup ma wszystkie władze, jakie przysługują biskupowi diecezjalnemu w odniesieniu do jego trybunału.

Kan. 1440 - Jeżeli nie zostanie zachowana właściwość z racji stopnia, według przepisu kan. 1438 i 1439 niewłaściwie sędziego jest bezwzględna.

Kan. 1441 - Trybunał drugiej instancji winien być ustanowiony w taki sam sposób jak trybunał pierwszej instancji. Jeżeli jednak w pierwszym stopniu procesu, według [kan. 1425, § 4](#), wyrok został wydany przez sędziego jednoosobowego, trybunał drugiej instancji powinien działać kolegialnie.

Rozdział III

TRYBUNAŁY STOLICY APOSTOLSKIEJ

Kan. 1442 - Biskup Rzymski jest najwyższym sędzią dla całego Kościoła katolickiego i sędzią albo osobistym, albo poprzez zwyczajne trybunały Stolicy Apostolskiej, albo przez sędziów przez siebie delegowanych.

Kan. 1443 - Rota Rzymska jest zwyczajnym trybunałem ustanowionym przez Biskupa Rzymskiego dla przyjmowania apelacji.

Kan. 1444 -

§ 1. Rota Rzymska sędzi:

1° w drugiej instancji, sprawy, które w pierwszej instancji zostały osądzone przez zwyczajne trybunały i zgodnie z przepisami prawa zostały przez apelację wniesione do Stolicy Apostolskiej;

2° w trzeciej lub dalszej instancji, sprawy rozpoznane już przez samą Rotę Rzymską i przez jakiegokolwiek inne trybunały, chyba że sprawa przeszła w stan rzeczy osądzonej.

§ 2. Trybunał ten sędzi również w pierwszej instancji sprawy, o których w [kan. 1405, § 3](#) oraz inne, które Biskup Rzymski czy to z własnej inicjatywy, czy też na prośbę stron, przywoła przed swój trybunał i zleci Rocie Rzymskiej; sprawy te, jeżeli inaczej nie zastrzeżono w reskrypcie zlecającym zadanie, rozstrzyga sama Rota, także w drugiej i dalszej instancji.

Kan. 1445 -

§ 1. Najwyższy Trybunał Sygnatury Apostolskiej rozpatruje:

1° sprawy o nieważności, prośby o przywrócenie do stanu poprzedniego i inne rekursy przeciwko wyrokom rotalnym;

2° rekursy dotyczące stanu osób w sprawach, których dopuszczenia do ponownego zbadania odmówiła Rota Rzymska;

3° zarzuty stronniczości oraz inne sprawy przeciwko audytorom Roty Rzymskiej, z powodu aktów dokonanych przy wykonywaniu ich funkcji;

4° konflikty w sądownictwie, o których w [kan. 1416](#).

§ 2. Tenże trybunał rozpatruje spory powstałe na skutek działania kościelnej władzy administracyjnej, przekazane do niej zgodnie z przepisami prawa i inne spory administracyjne, przekazane mu przez Biskupa Rzymskiego lub dykasterie Kurii Rzymskiej i konflikty w sądownictwie między tymi dykasteriami.

§ 3. Do tego najwyższego trybunału należą ponadto:

1° czuwać nad prawidłowym wymiarem sprawiedliwości i w razie potrzeby upominać adwokatów lub pełnomocników;

2° przedkładać w sprawie trybunałów;

3° popierać i zatwierdzać erekcję trybunałów, o których w [kan. 1423 i 1439](#).

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział I

OBOWIĄZKI SĘDZIÓW I PRACOWNIKÓW TRYBUNAŁU

Kan. 1446 -

§ 1. Wszyscy wierni, przede wszystkim zaś biskupi, winni pilnie pracować, by zachowywać sprawiedliwość, na ile to możliwe, wykluczyć spory w Ludzie Bożym i jak najszybciej pokojowo je rozwiązywać.

§ 2. Sędzia, na początku sprawy, a także w każdym innym czasie, dostrzegając jakkolwiek nadzieję dobrego wyniku, powinien zachęcać strony i dopomóc im, by szukały szlachetnego rozwiązania sporu przez wspólne porozumienie, i wskazywać odpowiednie do tego drogi, korzystając także z pośrednictwa powołanych osób.

§ 3. Jeżeli spór dotyczy prywatnego dobra stron, sędzia powinien się zorientować, czy nie byłoby pożyteczne zastosować ugodę lub sąd polubowny, zgodnie z przepisami [kan. 1713-1716](#).

Kan. 1447 - Kto występuje w sprawie jako sędzia, rzecznik sprawiedliwości, obrońca wędzła, pełnomocnik, adwokat, świadek lub biegły, nie może później w tej samej sprawie w innej instancji jako sędzia wyrokować lub wypełniać w niej zadań asesora.

Kan. 1448 -

§ 1. Sędzia nie powinien przyjmować sprawy, w której w jakiś sposób jest zainteresowany z racji pokrewieństwa lub powinowactwa, w jakimkolwiek stopniu linii prostej i aż do czwartego stopnia linii bocznej, albo z racji sprawowania opieki i kurateli, wielkiej zażyłości czy niechęci, spodziewanej korzyści lub uniknięcia szkody.

§ 2. W tych samych okolicznościach winni się powstrzymać od urzędu rzecznik sprawiedliwości, obrońca wędzła, asesor i audytor.

Kan. 1449 -

§ 1. W wypadkach, o których w kan. 1448, jeżeli sam sędzia się nie wycofa, strona może go wycończyć.

§ 2. Wycończenie rozpatruje wikariusz sądowy, a jeżeli jego wykluczają, rozpatruje biskup, który stoi na czele trybunału.

§ 3. Jeżeli biskup jest sędzią i przeciw niemu zgłoszono wycończenie, powinien się powstrzymać od sądu.

§ 4. Jeżeli wycończenie jest skierowane przeciwko rzecznikowi sprawiedliwości, obrońcy wędzła lub innym urzędnikom trybunału, zarzut ten rozpatruje przewodniczący trybunału kolegiального lub sam sędzia, jeżeli jest jednoosobowy.

Kan. 1450 - Po dopuszczeniu wy³±czenia, nale¿y zmieniaæ osoby, nie za¶ stopieñ trybuna³u.

Kan. 1451 -

§ 1. Sprawê wy³±czenia nale¿y rozstrzygn±æ jak najszybciej, po wys³uchaniu stron, rzecznika sprawiedliwo¶ci lub obroñcy wêz³a, je¿eli s± obecni i sami nie s± objêci wy³±czeniem.

§ 2. Czynno¶ci dokonane przez sêdziego przed zg³oszeniem wy³±czenia, s± wa¿ne; wykonane natomiast po zg³oszeniu wy³±czenia nale¿y uniewa¿niaæ, je¶li strona poprosi o to w ci±gu dziesiêciu dni od dopuszczenia wy³±czenia.

Kan. 1452 -

§ 1. W sprawie dotycz±cej tylko dobra prywatnego, sêdzia mo¿e postêpowaæ jedynie na pro¶bê strony. Jednak po wprowadzeniu sprawy zgodnie z przepisami prawa, sêdzia mo¿e i powinien postêpowaæ tak¿e z urzêdu w sprawach karnych i innych, które dotycz± dobra publicznego Ko¶cio³a lub zbawienia dusz.

§ 2. Ponadto sêdzia mo¿e uzupe³niaæ zaniechanie stron w przytaczaniu dowodów lub zg³aszaniu zarzutów, ilekroæ uzna to za konieczne dla unikniêcia bardzo niesprawiedliwego wyroku, z zachowaniem przepisów [kan. 1600](#).

Kan. 1453 - Sêdziowie i trybuna³y winni siê troszczyæ, by jak najszybciej, z zachowaniem sprawiedliwo¶ci, zakoñczyæ wszystkie sprawy tak, by w trybunale pierwszej instancji nie przeci±ga³y siê powy¿ej roku, za¶ w trybunale drugiej instancji powy¿ej sze¶ciu miesiêcy.

Kan. 1454 - Wszyscy, którzy tworzą trybuna³ albo ¶wiadczy mu pomoc, powinni z³o¿yæ przysiêgê, ¿e nale¿y i wiernie wype³ni± swoje zadanie.

Kan. 1455 -

§ 1. W procesie karnym zawsze, w spornym za¶, je¿eli z wyjawienia jakiego¶ aktu procesowego mo¿e wynikn±æ szkoda dla stron, sêdziowie i pomocnicy trybuna³u obowi±zani s± do zachowania urzêdowej tajemnicy.

§ 2. Obowi±zani s± równie¿ zawsze do zachowania tajemnicy co do dyskusji, która ma miejsce w¶ród sêdziów w trybunale kolejalnym przed wydaniem wyroku, a tak¿e co do ró¿nicy i wypowiedzanych tam opinii, z zachowaniem przepisu [kan. 1609, § 4](#).

§ 3. Co wiêcej, ilekroæ charakter sprawy lub dowodów jest taki ¿e z rozpowszechnienia akt lub dowodów zagro¿ona by³aby s³awa innych lub mog³aby powstaæ przyczyna nieporozumieñ lub zgorzenie, wzglêdnie inna tego rodzaju niedogodno¶æ, sêdzia mo¿e zobowi±zaæ przysiêg± ¶wiadczków, bieg³ych, strony, ich adwokatów lub pe³nomocników, do zachowania tajemnicy.

Kan. 1456 - Sędziemu i wszystkim pracownikom trybunału zabrania się przyjmować jakichkolwiek podarunków z okazji prowadzenia sprawy.

Kan. 1457 -

§ 1. Sędziowie, którzy na pewno i ewidentnie są wadliwi, odmawiają sędzenia lub nie mają oparcia w żadnym przepisie prawnym, uznają swoje wadliwość oraz rozpoznają sprawy i rozstrzygają, albo naruszają ustawę o tajemnicy, albo na skutek podstępny czy powaźnego zaniedbania wyrządzają procesującym się innym szkodę, mogą być ukarani przez kompetentną władzę należnymi karami, nie wykluczając pozbawienia urzędu.

§ 2. Takim samym sankcjom podlegają urzędnicy i pomocnicy trybunału, jeżeli nie dopełnili, jak wyżej, swojego urzędu i wszyscy oni mogą być także ukarani przez sędziego.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział II

KOLEJNOŚĆ ROZPOZNAWANIA SPRAW

Kan. 1458 - Sprawy należy rozpatrywać w tej kolejności, w jakiej zostały wniesione i wpisane do rejestru, chyba że jakaś z nich wymaga przed innymi szybszego załatwienia, co jednak należy ustalić specjalnym dekretem, zawierającym uzasadnienie.

Kan. 1459 -

§ 1. Wady, które mogą spowodować nieważność wyroku, wolno zgłaszać w każdym stadium i na każdym stopniu procesu, mogą również być deklarowane przez sędziego z urzędu.

§ 2. Poza wypadkami, o których w § 1, zarzuty zawieszające, zwłaszcza te, które dotyczą osób i sposobu postępowania, powinny być zgłaszane przed zawiązaniem sporu, chyba że zostały ujawnione już po zawiązaniu sporu i winny być jak najszybciej rozstrzygnięte.

Kan. 1460 -

§ 1. Jeżeli zgłaszany jest zarzut przeciwko ważności sędziego, sprawę tego winien rozpatrywać sam sędzia.

§ 2. W wypadku zarzutu o względnym braku ważności, jeżeli sędzia uzna się za ważnego, jego decyzja nie dopuszcza apelacji, ale nie jest zabroniona skarga o nieważność i przywrócenie do stanu poprzedniego.

§ 3. Jeżeli sędzia stwierdza, że jest nieważny, strona uważająca się za poszkodowaną może w ciągu piętnastu użytecznych dni odwozać się do trybunału apelacyjnego.

Kan. 1461 - Sędzia poznając w jakimkolwiek stadium sprawy swoją bezwzględnie nieważność, musi stwierdzić swój brak ważności.

Kan. 1462 -

§ 1. Zarzuty rzeczy osądzonej, ugody i inne niweczące, zwane kończącymi spór, należy zgłaszać i rozpoznawać przed nawiązaniem sporu: kto je zgłosi później, nie może zostać odrzucony, ale należy go skazać na zapłacenie kosztów, chyba że udowodni, iż zgłoszenia nie odłożyły złościwie.

§ 2. Inne zarzuty należy zgłaszać przy zawiązaniu sporu i rozpatrywać w swoim czasie, zgodnie z zasadami dotyczącymi spraw wypadkowych.

Kan. 1463 -

§ 1. Skarg wzajemnych nie można ważyć zgłaszać, chyba że w ciągu trzydziestu dni od zawiązania sporu.

§ 2. Mające być rozpatrywane razem ze skargą główną, a więc na równym z nią stopniu, chyba że konieczne jest oddzielne ich rozpatrzenie lub sędzia uznałby to za bardziej wskazane.

Kan. 1464 - Sprawy o zabezpieczenie pokrycia kosztów sądowych lub o przyznanie bezpłatnej pomocy prawnej, które zostały wniesione zaraz na początku, i inne tego rodzaju, winny być rozpatrywane z regułą przed zawieszeniem sporu.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział III

TERMINY I ODROCZENIA SĄDOWE

Kan. 1465 -

§ 1. Tak zwane terminy zawite, to jest terminy wyznaczone ustawą na wygaśnięcie uprawnień, nie mogą być odroczone ani też, w żadnym razie, skrócone, chyba że strony o to proszą.

§ 2. Natomiast terminy sądowe i umowne, przed ich upływem, mogą być przez sędziego, gdy zachodzi słuszna przyczyna, po wysłuchaniu lub na prośbę stron, odroczone, nigdy zaś, chyba że za zgodą stron, w żadnym razie skrócone.

§ 3. Sędzia jednak powinien czuwać, by spór nie trwał zbyt długo z powodu odroczenia.

Kan. 1466 - Kiedy ustawa nie ustala terminów dla dokonania aktów procesowych, sędzia powinien je określić, biorąc pod uwagę naturę każdego aktu.

Kan. 1467 - Jeżeli w dniu wyznaczonym dla aktu procesowego trybunał nie urzęduje, termin należy uznać za odroczonego do pierwszego kolejnego dnia roboczego.

Rozdział IV

MIEJSCE SĄDU

Kan. 1468 - Każdy trybunał, jeżeli to możliwe, winien mieć stałą siedzibę i być dostępny w ustalonych godzinach.

Kan. 1469 -

§ 1. Sędzia usunięty siłą ze swego terytorium lub mający przeszkodę w wykonywaniu tam jurysdykcji, może poza terytorium wykonywać swoją jurysdykcję i wydawać wyrok, po zawiadomieniu jednak o tym biskupa diecezjalnego.

§ 2. Oprócz wypadku, o którym w § 1, sędzia, celem zebrania dowodów, może udać się nawet poza własne terytorium z powodu słusznej przyczyny i po wysłuchaniu stron, jednak za zgodą biskupa diecezjalnego miejsca, do którego się udaje i do siedziby przez niego wyznaczonej.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział V

OSOBY, KTÓRE DOPUSZCZA SIĘ DO AULI, ORAZ SPOSÓB SPORZĄDZANIA I PRZECHOWYWANIA AKT

Kan. 1470 -

§ 1. Jeżeli ustawa partykularna inaczej nie zastrzega, podczas sprawy toczącej się wobec trybunału, w auli mogą znajdować się tylko ci, których ustawa lub sędzia uznaje za koniecznych do prowadzenia procesu.

§ 2. Sędzia może przywołać do porządku odpowiednimi karami każdego obecnego na rozprawie, kto poważnie uchybi szacunkowi i posuszeństwu, które się należy trybunałowi; adwokatów zaś i pełnomocników może nawet zawiesić w wykonywaniu urzędu w trybunałach kolecyjnych.

Kan. 1471 - Jeżeli osoba, której należy przesłuchać, używa języka nieznanego sędziemu lub stronom, trzeba się posłużyć zaprzysiężonym tłumaczem, wyznaczonym przez sędziego. Zeznania jednak mają być spisane w języku oryginalnym, z dołączeniem tłumaczenia. Tłumaczem należy się także posłużyć, jeżeli ma być przesłuchany głuchy lub niemy, chyba że sędzia woli, by na pytania przez niego dane, odpowiedziano na piśmie.

Kan. 1472 -

§ 1. Akta sądowe, zarówno dotyczące meritum kwestii, czyli akta sprawy, jak i dotyczące procedury, czyli akta procesu, mają być sporządzone na piśmie.

§ 2. Poszczególne karty akt należy numerować i uwierzytelniać.

Kan. 1473 - Ilekroć w aktach sądowych wymagany jest podpis stron lub świadków, jeżeli strona lub świadek nie może lub nie chce podpisać, należy to odnotować w samych aktach, a jednocześnie sędzia i notariusz powinni poświadcząć, że akt ten został stronie lub świadkowi co do słowa odczytany, a strona lub świadek albo nie mogli, albo nie chcieli podpisać.

Kan. 1474 -

§ 1. W wypadku apelacji, egzemplarz akt, których autentyczność poświadczył notariusz, należy przesłać do wyższego trybunału.

§ 2. Jeżeli akta zostały sporządzone w języku nieznanym wyższemu trybunałowi, należy je przetłumaczyć na inny, znany temu trybunałowi, zabezpieczając się, by istniała pewność co do wierności przekładu.

Kan. 1475 -

§ 1. Po zakończeniu procesu należy zwrócić dokumenty stanowiące własność prywatną, z zachowaniem jednak

ich odpisów.

§ 2. Nie wolno notariuszom i kanclerzowi wydawać odpisów akt sądowych i dokumentów, zgromadzonych podczas procesu, bez zezwolenia sędziego.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział I

POWÓD I STRONA POZWANA

Kan. 1476 - Każdy, zarówno ochrzczony, jak i nieochrzczony, może występować przed sądem; strona zaś pozwana zgodnie z przepisami prawa, ma obowiązek odpowiadać.

Kan. 1477 - Choćby powód lub strona pozwana ustanowił pełnomocnika lub adwokata, obowiązana jest jednak zawsze stawiać się w sądzie osobiście, z nakazu prawa lub sędziego.

Kan. 1478 -

§ 1. Młodzieńcy i ci, którzy pozbawieni są użytkowania rozumu, mogą występować w sądzie tylko przez swoich rodziców, opiekunów lub kuratorów, z zachowaniem przepisu § 3.

§ 2. Jeżeli sędzia uzna, że prawa młodzieńców pozostają w konflikcie z prawami rodziców, opiekunów lub kuratorów, albo że nie mogą oni wystarcząco bronić ich praw, wtedy powinni występować w sądzie przez opiekuna lub kuratora wyznaczonego przez sędziego.

§ 3. W sprawach duchowych jednak lub związanych z duchowymi, młodzieńcy, jeżeli osiągnęli użytkowanie rozumu, mogą występować i odpowiadać bez zezwolenia rodziców lub opiekuna i to osobiście, jeżeli ukończyli czterdziesty rok życia; w przeciwnym razie przez kuratora wyznaczonego przez sędziego.

§ 4. Pozbawieni zarządu majątkiem i ci, którzy nie używają w pełni rozumu, mogą osobiście występować w sądzie, tylko by odpowiadać za własne przestępstwa lub z nakazu sędziego; w pozostałych sprawach muszą występować i odpowiadać przez swoich kuratorów.

Kan. 1479 - Ilekroć istnieje opiekun lub kurator ustanowiony przez władzę świecką, sędzia kościelny może go dopuścić, po wysłuchaniu, jeżeli to możliwe, biskupa diecezjalnego tego, komu został dany; gdy zaś go brak lub wydaje się, że nie powinien być dopuszczony, sam sędzia wyznaczy do tej sprawy opiekuna lub kuratora.

Kan. 1480 -

§ 1. Osoby prawne występują w sądzie przez swoich ustawowo uznanych przedstawicieli.

§ 2. W przypadku braku lub niedbalstwa przedstawiciela, w imieniu osób prawnych, które pozostają pod jego władzą, może w sądzie występować sam ordynariusz osobiście lub przez kogoś innego.

Rozdział II

PEŁNOMOCNICZY PROCESOWI I ADWOKACI

Kan. 1481 -

§ 1. Strona może swobodnie ustanowić sobie adwokata i pełnomocnika; lecz, poza wypadkami określonymi w §§ 2 i 3, może także występować i odpowiadać osobiście, chyba że sędzia uzna posługę pełnomocnika lub adwokata za konieczną.

§ 2. W sprawie karnej oskarżony musi mieć zawsze adwokata albo ustanowionego przez siebie, albo danego przez sędziego.

§ 3. W sprawie spornej, jeżeli chodzi o małoletnich albo o proces dotyczący dobra publicznego, z wyjątkiem spraw małżeńskich, stronie, która nie posiada obrońcy, sędzia ma go mianować z urzędu.

Kan. 1482 -

§ 1. Każdy może sobie ustanowić tylko jednego pełnomocnika, który nie może się zastąpić innym, chyba że otrzyma na to wyraźne zezwolenie.

§ 2. Gdyby jednak dla słusznej przyczyny ktoś ustanowił kilku, powinni oni być tak wyznaczeni, by między nimi miało miejsce przewencja.

§ 3. Można natomiast ustanowić równocześnie kilku adwokatów.

Kan. 1483 - Pełnomocnik i adwokat winni być pełnoletni i nienaruszonej sławy. Adwokat ma być ponadto katolikiem, chyba że biskup diecezjalny zezwoli inaczej, doktorem prawa kanonicznego lub skądinąd prawdziwie biegłym i zatwierdzonym przez tego biskupa.

Kan. 1484 -

§ 1. Pełnomocnik i adwokat przed podjęciem zadania muszą złożyć w trybunale autentyczne zlecenie.

§ 2. By jednak zapobiec wygaśnięciu uprawnienia, sędzia może dopuścić pełnomocnika nawet bez okazania zlecenia, po złożeniu, w razie potrzeby, odpowiedniej gwarancji; akt jednak będzie pozbawiony wszelkiej mocy, jeżeli w terminie zawitym, wyznaczonym przez sędziego, pełnomocnik nie przedstawi należyte zlecenia.

Kan. 1485 - Bez specjalnego zlecenia pełnomocnik nie może się ważyć zrzec skargi, instancji albo aktów sądowych ani też zawierać ugody, umowy, uciec się do sądu polubownego i w ogóle podejmować działań, dla których prawo domaga się specjalnego zlecenia.

Kan. 1486 -

§ 1. Usunięcie pe³nomocnika lub adwokata, by osi±gnê³o skutek, musi im byæ podane do wiadomo¶ci, a je¶li nast±pi³o ju¿ zawi±zanie sporu, nale¿y o usuniêciu zawiadomiæ sêdziego i stronê przeciwn±.

§ 2. Po wydaniu ostatecznego wyroku, prawo i obowi±zek apelacji, je¶li zlecniodawca siê nie sprzeciwia, nale¿y do pe³nomocnika.

Kan. 1487 - Zarówno pe³nomocnik, jak i adwokat mog± zostaæ usuniêci przez sêdziego dekretem wydanym z urzêdu lub na ¿±danie strony, ale na skutek powa¿nej przyczyny.

Kan. 1488 -

§ 1. Zabrania siê obydwom wykupywaæ spór albo uk³adaæ siê o wygórowane wynagrodzenie lub o przyznanie czê¶ci rzeczy spornej. Je¿eliby czego¶ takiego dokonali, uk³ad jest niewa¿ny i mog± byæ ukarani przez sêdziego grzywn± pieniê¿n±. Adwokat mo¿e zostaæ ponadto zarówno zawieszony w pe³nieniu urzêdu, jak nawet, gdyby by³ recydywist±, skre¶lony z listy adwokatów przez biskupa, który stoi na czele trybuna³u.

§ 2. W ten sam sposób mog± zostaæ ukarani adwokaci i pe³nomocnicy, którzy omijaj±c ustawê, wydobywaj± sprawy z w³a¶ciwych trybuna³ów, by korzystniej rozstrzygn±æ je przed innymi.

Kan. 1489 - Adwokaci i pe³nomocnicy, którzy z powodu podarunków lub obietnic albo z jakiegokolwiek innego motywu sprzeniewierzyli siê swojemu urzêdowi, powinni zostaæ zawieszeni od wykonywania obrony, a tak¿e ukarani grzywn± lub innymi stosownymi karami.

Kan. 1490 - W ka¿dym trybunale - je¶li to mo¿liwe - nale¿y ustanowiæ sta³ych obroñców, otrzymuj±cych wynagrodzenie od samego trybuna³u, którzy pe³niliby zadania adwokata lub pe³nomocnika, przede wszystkim w sprawach ma³¿eñskich, dla stron, które chcia³yby ich wybraæ.

Rozdział I

SKARGI I ZARZUTY W OGÓLNOŚCI

Kan. 1491 - Każde prawo jest chronione nie tylko skargą, ale także zarzutem, chyba że wyraźnie zastrzeżono inaczej.

Kan. 1492 -

§ 1. Każda skarga wygasa przez przedawnienie zgodnie z przepisem prawa, albo w inny przewidziany prawem sposób, z wyjątkiem skarg dotyczących stanu osób, które nigdy nie wygasają.

§ 2. Zarzut, z zachowaniem przepisu [kan. 1462](#), przysuguje zawsze i z natury swej jest wieczysty.

Kan. 1493 - Powód może kogoś pozwać równocześnie kilkoma skargami, które jednak nie są sobie przeciwne, w tej samej lub różnych sprawach, jeżeli nie przekraczają właściwości trybunału, do którego się zwróci.

Kan. 1494 -

§ 1. Strona pozwana może żądać przeciw powodowi, wobec tego samego sędziego i w tym samym trybunale, skargę wzajemną albo z racji łączności sprawy ze skargą główną, albo celem oddalenia lub zmniejszenia roszczenia powoda.

§ 2. Nie dopuszcza się skargi wzajemnej przeciwko skardze wzajemnej.

Kan. 1495 - Skargę wzajemną należy przedstawić sędziemu, wobec którego wniesiono pierwszą skargę, chociażby był delegowany tylko do jednej sprawy albo z innego tytułu był względnie niewłaściwy.

Rozdział II

POSZCZEGÓLNE SKARGI I ZARZUTY

Kan. 1496 -

§ 1. Kto wykazuje, przynajmniej prawdopodobnymi argumentami, że posiada prawo w stosunku do rzeczy przetrzymywanej przez kogoś innego i że zagraża mu szkoda, jeżeli sama rzecz nie zostanie przekazana na przechowanie, ma prawo uzyskania od sędziego sekwestru tej rzeczy.

§ 2. W podobnych okolicznościach może uzyskać, by komuś zakazano wykonywania uprawnień.

Kan. 1497 -

§ 1. Dopuszcza się także sekwestr rzeczy dla zabezpieczenia pożyczki, byleby uprawnienie wierzyciela było wystarczająco pewne.

§ 2. Sekwestr może na roszczenia także na rzeczy dłużnika znajdujące się z jakiegokolwiek tytułu u innych osób i na pożyczki dłużnika.

Kan. 1498 - Nie wolno w żadnym wypadku zarządzać sekwestru lub zakazu wykonywania uprawnień, jeżeli zagraża szkoda, która może być inaczej naprawiona i proponuje się odpowiednią kaucję zabezpieczającą.

Kan. 1499 - Sędzia może temu, komu przyznał sekwestr rzeczy lub zakaz wykonywania uprawnień, nałożyć uprzednią kaucję na pokrycie szkód, gdyby nie udowodnił swojego uprawnienia.

Kan. 1500 - W tym, co dotyczy natury i mocy skargi posesoryjnej, należy zachować przepisy prawa rzymskiego, miejsca, gdzie położona jest rzecz, o której posiadanie chodzi.

Rozdział I

SKARGA POWODOWA

Kan. 1501 - Sędzia nie może rozpoznawać żadnej sprawy, jeżeli ten, kto jest zainteresowany, albo rzecznik sprawiedliwości nie przedstawi prośby zgodnie z przepisami kanonów.

Kan. 1502 - Kto chce kogoś pozwać, musi przedłożyć w³aciwemu sędziemu skargę powodow±, w której przedstawi przedmiot sporu i wyrazi prośbê o pos³ugê sêdziego.

Kan. 1503 -

§ 1. Sędzia może przyjąć ustn± prośbê, jeżeli powód albo ma przeszkodê w przedstawieniu skargi powodowej, albo sprawa jest ³atwa w dochodzeniu i mniejszej wagi.

§ 2. W obydwu jednak wypadkach sędzia powinien nakazać notariuszowi, by zredagowa³ akt na pi³mie; ma on być odczytany powodowi i przez niego potwierdzony; zastêpuje on, co do wszystkich skutków prawnych, skargê pisan± przez powoda.

Kan. 1504 - Skarga, przez któr± zaczyna się spór, winna:

1° wyrażać wobec jakiego sêdziego sprawa jest wnoszona, czego się ³ąda i od kogo;

2° wskazywać, na jakim uprawnieniu opiera się powód i przynajmniej ogólnie fakty i dowody na poparcie roszczeń;

3° być podpisana przez powoda lub jego pe³nomocnika, ze wskazaniem dnia, miesi±ca i roku jak równie¿ miejsca zamieszkania powoda lub jego pe³nomocnika albo miejsca pobytu oznaczonego przez nich dla odbierania akt;

4° wskazywać sta³e lub tymczasowe zamieszkanie strony pozwanej.

Kan. 1505 -

§ 1. Sędzia jednoosobowy lub przewodniczący trybuna³u kolejalnego - po ustaleniu, że zarówno sprawa nale¿y do jego w³aciwoci, jak i tego, że powód nie jest pozbawiony zdolnooci wystêpowania w s±dzie - powinien swoim dekretem jak najszybciej skargê albo przyjąć, albo odrzucić.

§ 2. Skargê powodow± można odrzucić wy³ecznie:

1° jeżeli sędzia lub trybuna³ s± niew³aciw;

2° jeżeli na pewno wiadomo, że powód nie ma zdolnooci wystêpowania w s±dzie;

3° jeżeli nie zachowano przepisów kan. 1504, nn. 1-3;

4° jeżeli z samej skargi powodowej jasno wynika, że roszczenie jest pozbawione jakiegokolwiek podstawy i nie może się zdarzyć, by w trakcie procesu jakaś podstawa się ujawniła.

§ 3. Jeżeli skarga powodowa została odrzucona z powodu wad, które mogą być poprawione, powód może przedstawić ponownie temu samemu sędziemu prawidłowo sporządzoną skargę.

§ 4. Przeciwno odrzuceniu skargi powodowej strona ma zawsze prawo wnieść w ciągu dziesięciu użytecznych dni uzasadniony rekurs albo do trybunału apelacyjnego, albo do kolegium, jeżeli skarga została odrzucona przez przewodniczącego; sprawa zaś odrzucona powinna być rozstrzygnięta jak najszybciej.

Kan. 1506 - Jeżeli w ciągu miesiąca od złożenia skargi powodowej sędzia nie wyda dekretu, moc którego dopuszcza lub odrzuca skargę, według przepisu kan. 1505, strona zainteresowana może domagać się, by sędzia wypełnił swoje zadanie; jeżeli mimo to sędzia milczy, to po upływie bezużytecznie dziesięciu dni od złożenia prośby, uważa się skargę za przyjętą.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział II

WEZWANIE SĄDOWE I ZAWIADOMIENIE O AKTACH SĄDOWYCH

Kan. 1507 -

§ 1. W dekrecie przyjmującym skargę powodów, sędzia lub przewodniczący powinien wezwać, czyli pozwać przed sąd pozostałe strony dla zawiązania sporu, ustalając, czy mają one odpowiedzieć na piśmie, czy stawiać się wobec niego celem uzgodnienia wstępniwości. Jeżeli z pisemnych odpowiedzi wynika konieczność wezwania stron, może to zarządzić nowym dekretem.

§ 2. Jeżeli skargę powodów uważa się za przyjętą według przepisu kan. 1506, dekret pozwania przed sąd winien być wydany w ciągu dwudziestu dni od złożenia prośby, o której mowa w tym kanonie.

§ 3. Jeżeli strony procesowe faktycznie same stawiają się wobec sędziego dla prowadzenia sprawy, nie potrzeba ich wzywać, lecz notariusz niech zaznaczy w aktach, że strony były w sądzie.

Kan. 1508 -

§ 1. Dekret wezwania przed sąd powinien być zaraz podany do wiadomości stronie pozwanej i wszystkim pozostałym, którzy powinni się stawić.

§ 2. Do pozwu należy dołączyć skargę powodów, chyba że sędzia na skutek poważnych racji dojdzie do wniosku, iż stronie nie należy przekazywać skargi, dopóki nie złożą ona zeznań w sądzie.

§ 3. Jeżeli spór toczy się przeciwko temu, kto nie może swobodnie wykonywać swoich uprawnień, albo swobodnie administrować rzeczami, o które toczy się spór, pozew należy skierować, zależnie od okoliczności, do opiekuna, kuratora, specjalnego pełnomocnika, czyli do tego, kto powinien podjąć jego sprawę, według przepisu prawa.

Kan. 1509 -

§ 1. Zawiadomienie o pozwie, dekretach, wyrokach i innych aktach sądowych powinno być dokonane przez pocztę lub w inny sposób, który jest najpewniejszy, z zachowaniem przepisów ustanowionych prawem partykularnym.

§ 2. Fakt zawiadomienia i jego sposób należy odnotować w aktach.

Kan. 1510 - Pozwany, który odmawia przyjęcia pozwu albo przeszkadza w dotarciu do niego wezwania, uznany jest za wezwanego, zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 1511 - Jeżeli pozwu nie przekazano zgodnie z przepisami prawa, akta procesu są nieważne, z zachowaniem przepisu kan. 1507, § 3.

Kan. 1512 - po zawiadomieniu o pozwie zgodnie z przepisami prawa, albo gdy strony stawiły się przed sędzią w celu prowadzenia sprawy;

1° rzecz przestaje być bezsporna;

2° sprawa zaczyna należeć do tego sędziego lub trybunału, skądinąd właściwego, wobec którego skarga została złożona;

3° jurysdykcja sędziego delegowanego umacnia się tak, że nie wygasa z utratą władzy delegującego;

4° przedawnienie ulega przerwaniu chyba że co innego zostało zastrzeżone;

5° spór zaczyna się toczyć i dlatego natychmiast zaczyna obowiązywać zasada: podczas sporu nie należy dokonywać żadnych zmian.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Tytu³ II

ZAWIĄZANIE SPORU

Kan. 1513 -

§ 1. Zawiazanie sporu ma miejsce wtedy, gdy dekretem sêdziego, w oparciu o żądania i odpowiedzi stron, zostaje określony zakres sporu.

§ 2. Żądania oraz odpowiedzi stron mogą być wyrażone nie tylko w skardze powodowej wprowadzającej spór, lecz także albo w odpowiedzi na pozew, albo w ustnych oświadczeniach złożonych wobec sêdziego; w sprawach zaś trudniejszych sêdzia powinien wezwać strony w celu uzgodnienia jednej lub kilku wątpliwości, na które wyrok ma dać odpowiedź.

§ 3. Dekret sêdziego powinien być podany do wiadomości stron, które, jeżeli nie wyraziły wcześniej zgody, mogą w ciągu dziesięciu dni odwozać się do samego sêdziego, by dekret został zmieniony. Sprawa zaś powinna być rozstrzygnięta dekretem tegoż sêdziego jak najszybciej.

Kan. 1514 - Raz ustalony zakres sporu nie może być ważnie zmieniony, chyba że nowym dekretem, z ważnej przyczyny na żądanie strony, i po wysłuchaniu pozostałych stron, po rozważeniu ich racji.

Kan. 1515 - Po zawiązaniu sporu, posiadacz cudzej rzeczy przestaje być w dobrej wierze; dlatego też, jeżeli zostanie skazany, by rzecz zwrócić, musi oddać również jej owoce od dnia zawiązania sporu, oraz wynagrodzić szkody.

Kan. 1516 - Po zawiązaniu sporu, sêdzia powinien wyznaczyć stronom odpowiedni termin do przedłożenia i przeprowadzenia dowodów.

Tytu³ III

INSTANCJA SPORU

Kan. 1517 - Instancja rozpoczyna siê pozwem, koñczy za¶ nie tylko og³oszeniem ostatecznego wyroku, lecz tak¿e innymi sposobami okre¶lonymi w prawie.

Kan. 1518 - Je¶li strona procesuj±ca siê umiera albo zmienia stan, albo traci urz±d, z racji którego dzia³a³a, to:

1° przed zamkniêciem postêpowania dowodowego instancja ulega zawieszeniu, dopóki spadkobierca zmar³ego, nastêpca albo ten, kto jest zainteresowany, nie podejmie sporu;

2° po zamkniêciu postêpowania dowodowego, sêdzia powinien prowadziæ sprawê do koñca, pozywaj±c pe³nomocnika, je¶li jest, a je¶li nie, to spadkobiercê zmar³ego lub nastêpcê.

Kan. 1519 -

¶ 1. Je¶li przestaje pe³niaæ zadania opiekun lub kurator albo pe³nomocnik, który jest konieczny zgodnie z przepisem kan. [1481, §§ 1 i 3](#), nastêpuje tymczasowe zawieszenie instancji.

¶ 2. Sêdzia powinien za¶ jak najszybciej ustanowiæ innego opiekuna lub kuratora; natomiast pe³nomocnika procesowego mo¿e ustanowiæ, je¶li zaniedba³a tego strona, w krótkim czasie ustalonym przez tego¿ sêdziego.

Kan. 1520 - Je¶li strony, nie maj±c ¿adnej przeszkody, nie podejm± w ci±gu sze¶ciu miesiêcy ¿adnego aktu procesowego, nastêpuje umorzenie instancji. Ustawa partykularna mo¿e ustaliæ inne terminy umarzaj±ce.

Kan. 1521 - Umorzenie nastêpuje z mocy samego prawa i przeciwko wszystkim, nawet ma³oletnim oraz tym, którzy s± z ma³oletnimi zrównani, a tak¿e winno byæ og³oszone z urzêdu, z zachowaniem uprawnienia do ¿±dania odszkodowania od opiekunów, kuratorów, zarz±dców, pe³nomocników, je¶li nie udowodni±, ¿e byli bez winy.

Kan. 1522 - Umorzenie powoduje wyga¶niêcie akt procesu, lecz nie akt sprawy; co wiêcej, mog± one mieæ moc tak¿e w innej instancji, byleby sprawa toczy³a siê miêdzy tymi samymi osobami i co do tej samej rzeczy; co za¶ dotyczy obcych, to maj± one tylko si³ê dokumentów.

Kan. 1523 - Wydatki umorzonego procesu, które ka¿dy z procesuj±cych siê poczyni³, sam ponosi.

Kan. 1524 -

¶ 1. W ka¿dym stadium i na ka¿dym stopniu s±du powód mo¿e siê zrzec instancji; podobnie tak powód, jak i strona pozwana mog± siê zrzec czy to wszystkich, czy niektórych tylko aktów procesowych.

§ 2. Opiekunowie i zarządcy osób prawnych, by mogli się zrzec instancji, potrzebują albo rady, albo zgody tych, których udział jest wymagany do dokonania aktów przekraczających granice zwyczajnego zarządu.

§ 3. Zrzeczenie się, by było ważne, musi być dokonane na piśmie i powinno być podpisane przez stronę lub przez jej pełnomocnika, posiadającego jednak specjalne zlecenie, zakomunikowane drugiej stronie i przez nią zaakceptowane lub przynajmniej nie zwalczane i przyjęte przez sędziego.

Kan. 1525 - Zrzeczenie przyjęte przez sędziego, w odniesieniu do aktów, których się zrzeczono, rodzi te same skutki, co umorzenie instancji, a także zobowiązuje zrzekającego się do poniesienia wydatków za akty, których się zrzek³.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ IV

DOWODY

Kan. 1526 -

§ 1. Obowi±zek dowodzenia spoczywa na tym, który co¶ twierdzi.

§ 2. Nie wymagaj± dowodu:

1° te sprawy, które domniemywa sama ustawa

2° fakty stwierdzone przez jednego z procesuj±cych siê i przyjête przez drugiego, chyba ¿e mimo to dowód jest wymagany przez prawo lub sêdziego.

Kan. 1527 -

§ 1. Mog± byæ przytoczone dowody jakiegokolwiek rodzaju, które wydaj± siê po¿yteczne do poznania sprawy i s± godziwe.

§ 2. Je¿eli strona nalega, by dopu¶ciæ dowód odrzucony przez sêdziego, sam sêdzia powinien sprawê jak najszybciej rozstrzygn±æ.

Kan. 1528 - Je¶li strona lub ¶wiadek odmawiaj± stawienia siê przed sêdzi±, by z³o¿yæ zeznania, mo¿na ich przes³uchaæ przez ¶wieckiego, którego wyznaczy sêdzia, albo ¿±daæ ich o¶wiadczenia wobec notariusza publicznego, albo w jakikolwiek inny sposób zgodny z przepisami prawa.

Kan. 1529 - Sêdzia nie powinien przystêpowaæ do zbierania dowodów przed zawi±zaniem sporu, chyba ¿e z wa¿nej przyczyny.

Rozdział I

OŚWIADCZENIA STRON

Kan. 1530 - Sędzia, dla lepszego wydobycia prawdy, zawsze może przesłuchać strony; co więcej, powinien przesłuchać na żądanie strony lub dla udowodnienia faktu, który ze względu na interes publiczny wymaga usunięcia wątpliwości.

Kan. 1531 -

§ 1. Strona, pytana zgodnie z przepisami prawa, powinna odpowiadać i ujawniać w całości prawdę.

§ 2. Gdyby nie chciała odpowiadać, do sędziego należy ocena, jaki z tego można wyciągnąć wniosek, jeżeli chodzi o udowodnienie faktów.

Kan. 1532 - W wypadkach, w których sprawa dotyczy dobra publicznego, sędzia powinien nakazać stronom złożyć przysięgę, że będą mówić prawdę, chyba że poważna przyczyna sugeruje coś innego; w innych wypadkach może postąpić według swojej roztropności.

Kan. 1533 - Strony, rzecznik sprawiedliwości i obrońca wżądają mogą przedstawić sędziemu zagadnienia, co do których strona ma być przesłuchana.

Kan. 1534 - Co do przesłuchania stron, należy z proporcją zachować to, co postanawia się o oświadczeniach w [kan. 1548, § 2, n. 1, 1552 i 1558-1565](#).

Kan. 1535 - Stwierdzenie jakiegoś faktu, na piśmie lub ustnie, dokonane przeciwko sobie przez którąś ze stron wobec wżąciwego sędziego, co do samego przedmiotu sprawy, bądź spontanicznie, bądź na pytanie sędziego, stanowi przyznanie się sędzemu.

Kan. 1536 -

§ 1. Przyznanie się sędzemu jednej strony, jeżeli chodzi o jakąś sprawę prywatną i nie dotyczy ona dobra publicznego, zwalnia pozostałe strony od obowiązku dowodzenia.

§ 2. W sprawach związanych z dobrem publicznym, przyznanie się sędzemu i oświadczenia stron które nie stanowią przyznania się, mogą mieć moc dowodową, którą winien oceniać sędzia, uwzględniając pozostałe okoliczności sprawy, ale nie może im przyznać mocy pełnego dowodu, chyba że dochodzą inne elementy, które je ostatecznie wzmacniają.

Kan. 1537 - Co do pozasędzowego przyznania się, przytoczonego w sądzie, do sędziego należy ocena, po rozważeniu wszystkich okoliczności, jakie jest jego znaczenie.

Kan. 1538 - Przyznanie się lub jakiegokolwiek inne oświadczenie strony nie posiada żadnej mocy, gdy się ustali, że zostało złożone na skutek faktycznego błędu lub wymuszone siłą, lub ciętą bojaźnią.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział II

DOWÓD Z DOKUMENTÓW

Kan. 1539 - W każdego rodzaju procesie dopuszcza się dowód z dokumentów, zarówno publicznych, jak i prywatnych.

Art. 1

NATURA I MOC DOWODOWA DOKUMENTÓW

Kan. 1540 -

§ 1. Publicznymi dokumentami koŃcijnymi s± te, które sporz±dzi± osoba publiczna wykonuj±c w KoŃciele swoje zadania, z zachowaniem formalnoŃci przepisanych prawem.

§ 2. Publicznymi dokumentami Ńwieckimi s± te, które wed³ug ustaw każdego z osobna miejsca, jako takie s± uznawane przez prawo.

§ 3. Pozosta³e dokumenty s± prywatne.

Kan. 1541 - JeŃli nie wyka¼e się czegoŃ innego przeciwnymi i oczywistymi argumentami, publiczne dokumenty maj± moc dowodow± we wszystkim, co się w nich stwierdza wprost i zasadniczo.

Kan. 1542 - Dokument prywatny, czy to uznany przez stronê, czy dopuszczony przez sêdziego, ma tak± moc dowodow± przeciwko autorowi lub temu, kto go podpisa³, i posiadaj±cym od nich sprawê, jak przyznanie pozas±dowe; przeciwko obcym ma tak± moc, jak oŃwiadczenia stron, nie bêd±ce przyznaniem się, wed³ug przepisu [kan. 1536, § 2.](#)

-

Kan. 1543 - Je¼eli dokumenty oka¼± się wytarte, poprawione, zawieraj±ce dopiski lub dotkniête inn± wad±, do sêdziego nale¼y ocena, czy i jakie znaczenie maj± te dokumenty.

Art. 2

PRZEDKŁADANIE DOKUMENTÓW

Kan. 1544 - Dokumenty nie posiadaj± w s±dzie mocy dowodowej, jeœli nie s± oryginalne lub przed³oœone w uwierzytelnionym odpisie i z³oœone w kancelarii trybuna³u, by mog³y byæ zbadane przez sêdziego i stronê przeciwn±.

Kan. 1545 - Sêdzia moœe nakazaæ, by w procesie przed³oœyæ dokument wspólny obydwu stronom.

Kan. 1546 -

§ 1. Nikt nie ma obowi±zku przedk³adaæ dokumentów, nawet wspólnych, które nie mog± byæ ujawnione bez niebezpieczeñstwa szkody wed³ug przepisu kan. [1548, § 2, n. 2](#), albo bez niebezpieczeñstwa naruszenia tajemnicy, jak± nale¿y zachowaæ.

§ 2. Jeœli jednak moœliwe jest przepisanie przynajmniej niewielkiej czêœci dokumentu i przedstawienie go w odpisie, bez wspomnianych niedogodnoœci, sêdzia moœe nakazaæ, aby zosta³ przed³oœony.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział III

ŚWIADKOWIE I ZEZNANIA

Kan. 1547 - Dowód ze świadków dopuszcza się we wszystkich sprawach, pod kierownictwem sędziego.

Kan. 1548 -

§ 1. Świadkowie, pytani przez sędziego zgodnie z przepisami prawa, obowiązani są wyjawiać prawdę.

§ 2. Zachowują przepis kan. 1550 § 2, n. 2, od obowiązku udzielania odpowiedzi są wyjąci:

1° duchowni, w odniesieniu do tego, co im przekazano z racji sprawowania świętej posługi; urzędnicy państwowi, lekarze, policjanci, adwokaci, notariusze i inni zobowiązani do zachowania tajemnicy urzędowej także z racji udzielania porady, w zakresie spraw objętych tajemnicą;

2° ci, którzy ze swojego zeznania obawiają się dla siebie lub współmałżonka albo dla bliskich krewnych lub powinowatych zniesławienia, niebezpiecznych przykrości lub innego poważnego zła.

Art. 1

KTO MOŻE BYĆ ŚWIADKIEM

Kan. 1549 - Wszyscy mogą być świadkami, chyba że prawo wyraźnie ich wyklucza, bądź zupełnie, bądź częściowo.

Kan. 1550 -

§ 1. Nie należy dopuszczać do składania zeznań małoletnich poniżej czternastego roku życia i upośledzonych umysłowo; mogą być jednak przesłuchani na mocy dekretu sędziego, w którym uzasadni się taką potrzebę.

§ 2. Za niezdolnych należy uznać:

1° tych, którzy są stronami w sprawie albo występują w sądzie w imieniu stron, sędziego i jego asystentów, adwokata oraz innych, którzy pomagają lub pomagali stronom w tej sprawie;

2° kapłanów w odniesieniu do wszystkiego, co poznali z sakramentalnej spowiedzi, chociażby penitent prosił o ujawnienie tego; co więcej, tego, co przez kogokolwiek i w jakikolwiek sposób zostało usłyszone z okazji spowiedzi, nie można w sądzie przyjąć nawet jako faktu prawdy.

Art. 2

POWOŁYWANIE I WYKLUCZANIE ŚWIADKÓW

Kan. 1551 - Strona, która powołała świadka, może się zrzec jego przesłuchania; lecz strona przeciwna może się domagać, aby mimo to świadek został przesłuchany.

Kan. 1552 -

§ 1. Gdy ktoś domaga się dowodu ze świadków, winien podać trybunałowi ich nazwiska i stałe zamieszkanie.

§ 2. W terminie wyznaczonym przez sędziego należy przedstawić punkty zagadnień, co do których chce się przesłuchania świadków; inaczej uważa się, że próba została porzucona.

Kan. 1553 - Sędzia ma prawo ograniczyć zbyt wielką liczbę świadków.

Kan. 1554 - Zanim nastąpi przesłuchanie świadków, ich nazwiska należy podać do wiadomości stron; a jeżeli, według roztropnego uznania sędziego, nie da się tego zrobić bez poważnej trudności, trzeba to uczynić przynajmniej przed publikacją zeznań.

Kan. 1555 - Zachowując przepis kan. 1550, strona może prosić by świadek został wykluczony, jeżeli słuszna przyczyna wykluczenia została wykazana przed jego przesłuchaniem.

Kan. 1556 - Wezwanie świadka dokonuje się dekretem sędziego, podanym do wiadomości świadka zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 1557 - Świadek prawidłowo wezwany powinien się stawiać albo zawiadomić sędziego o przyczynie swojej nieobecności.

Art. 3

PRZESŁUCHANIE ŚWIADKÓW

Kan. 1558 -

§ 1. Świadków należy przesłuchiwać w samej siedzibie trybunału, chyba że sędzia uzna inaczej.

§ 2. Kardynałowie, patriarchowie, biskupi i ci, którzy na podstawie prawa własnego kraju cieszą się podobnym ułaskawieniem, są przesłuchiwani w miejscu przez nich wybranym.

§ 3. Sędzia zarządza, gdzie mają być przesłuchani ci, dla których z powodu odległości, choroby czy innej przeszkody jest niemożliwe lub trudne przybycie do siedziby trybunału z zachowaniem przepisów [kan. 1418 i 1469, § 2.](#)

-

Kan. 1559 - Strony nie mogą być obecne przy zeznaniach świadków, chyba że sędzia, zwłaszcza gdy sprawa dotyczy dobra prywatnego, uzna że trzeba je dopuścić. Mogą natomiast być obecni ich adwokaci lub pełnomocnicy, chyba że sędzia, z powodu okoliczności rzeczy i osób uzna, że należy postępować z zachowaniem tajemnicy.

Kan. 1560 -

§ 1. Świadkowie powinni być przesłuchiwani osobno i pojedynczo.

§ 2. Jeżeli świadkowie nie zgadzają się, między sobą lub ze stroną, w rzeczy powołanej, sędzia może zgromadzić i skonfrontować różniących się między sobą, tak by uniknąć, o ile to możliwe, kłótni i zgorszenia.

Kan. 1561 - Przesłuchanie świadka dokonywane jest przez sędziego, jego delegata lub audytora; winien im towarzyszyć notariusz. Dlatego też strony lub rzecznik „sprawiedliwości” albo obrońca węższa lub adwokaci, którzy są obecni podczas przesłuchania, jeżeli mają inne pytania do zadania świadkowi, powinni je przedstawić nie świadkowi, lecz sędziemu lub jego zastępcy, aby sam je postawił, chyba że prawo partykularne zastrzega inaczej.

Kan. 1562 -

§ 1. Sędzia powinien przypomnieć świadkowi, że ma powołany obowiązek mówić całą i samą prawdę.

§ 2. Sędzia ma nakazać świadkowi złożenie przysięgi według [kan. 1532](#); jeżeli świadek odmówi jej złożenia, ma być przesłuchany niezaprzyśięziony.

Kan. 1563 - Sędzia winien najpierw stwierdzić tożsamość świadka; spytać, jaki jest jego stosunek do stron, i gdy stawia pytania dotyczące sprawy, ma się dowiedzieć także o źródła jego wiadomości i w jakim czasie dokładnie dowiedział się o tym, co zeznaje.

Kan. 1564 - Pytania mają być krótkie, przystosowane do inteligencji odpowiadającego, nie obejmujące jednocześnie kilku spraw; nie podchwytliwe, nie podstawne, nie sugerujące odpowiedzi, dalekie od jakiegokolwiek obrazy i należące do sprawy, o której chodzi.

Kan. 1565 -

§ 1. Pytań nie wolno podawać wcześniej świadkom do wiadomości.

§ 2. Jeżeli jednak to, co ma stanowić przedmiot zeznań tak poszło w zapomnienie, i nie może być w sposób pewny przedstawione bez wcześniejszego przypomnienia, sędziemu wolno przypomnieć coś świadkowi, jeżeli jest przekonany, że jest to możliwe bez niebezpieczeństwa.

Kan. 1566 - świadkowie powinni zeznawać ustnie i bez czytania, chyba że chodzi o rachunki i sprawozdania; w takim bowiem wypadku mogą się posługiwać zapiskami, które ze sobą przyniosli.

Kan. 1567 -

§ 1. Odpowiedź winna być zaraz spisana przez notariusza i powinna zawierać dosłowne zeznania, przynajmniej w odniesieniu do tego, co bezpośrednio dotyczy przedmiotu sprawy.

§ 2. Dopuszczalne jest posłużenie się magnetofonem, jeżeli tylko półniej odpowiedzi zostaną spisane i podpisane, o ile to możliwe, przez zeznających.

Kan. 1568 - Notariusz powinien odnotować w aktach o zwołaniu, pominięciu lub odmowie przysięgi, o obecności stron i innych, o pytaniach dodanych z urzędu i w ogóle o wszystkim, co godne pamięci lub wydarzyło się przypadkowo, gdy świadkowie byli przesłuchiwani.

Kan. 1569 -

§ 1. Na końcu przesłuchania należy świadkowi odczytać to, co notariusz o jego zeznaniu na piśmie sporządził, albo dać mu wysłuchać, co przy pomocy magnetofonu z jego zeznania zostało nagrane, dając temu świadkowi możliwość uzupełnienia, skreślenia, poprawienia, zmiany.

§ 2. Akt powinni w końcu podpisać: świadek, sędzia i notariusz.

Kan. 1570 - świadkowie, chociaż już przesłuchani, mogą być bądź to na życzenie strony, bądź też z urzędu, ponownie wezwani na przesłuchanie, przed publikacją akt czyli zeznań, jeżeli sędzia uzna to za konieczne lub pożyteczne, o ile nie ma żadnego niebezpieczeństwa zmowy lub przekupstwa.

Kan. 1571 - świadkom, według surowszej miary wyznaczonej przez sędziego, należy zwrócić zarówno wydatki, jakie poczynili, jak i stratę zysku, spowodowaną skądaniem zeznań.

MOC DOWODOWA ZEZNAŃ

Kan. 1572 - Przy ocenie zeznań, sędzia, jeżeli w razie potrzeby świadectw kwalifikacyjnych, winien wziąć pod uwagę:

1° jaki jest stan osoby i jaka jej uczciwość;

2° czy zeznanie jest na podstawie własnej wiedzy zwłaszcza z osobistego widzenia i słyszenia, czy jest opinią świadka, opiera się na pogłoskach lub na zasłyszaniu od innych;

3° czy świadek jest stały i trwale ze sobą zgodny, czy też zmienny, niepewny lub chwiejny;

4° czy ma współświadków zeznania i czy jest potwierdzony lub nie przez inne elementy dowodowe.

Kan. 1573 - Zeznanie jednego świadka nie może być pe3nym dowodem, chyba że chodzi o świadka kwalifikowanego, który zeznaje o sprawach dokonanych z urzędu, albo okoliczności rzeczy lub osób sugerują inaczej.

Rozdział IV

BIEGLI

Kan. 1574 - Z pomocy biegłych należy skorzystać, ilekroć na podstawie nakazu prawa lub sędziego jest konieczne ich przesłuchanie i opinia, oparte na doświadczeniu lub wiedzy, dla potwierdzenia jakiegoś faktu lub poznania prawdziwej natury jakiejś rzeczy.

Kan. 1575 - Do sędziego należy nominacja biegłych, po wysłuchaniu lub na wniosek stron, albo, jeżeli się zdarzy, dopuszczenie relacji zrobionych już przez innych biegłych.

Kan. 1576 - Biegłych można również wykluczyć lub się ich zrzec z tych samych powodów, co świadka.

Kan. 1577 -

§ 1. Sędzia uwzględniając propozycje wskazane ewentualnie przez strony, winien określić swoim dekretem poszczególne punkty, których ma dotyczyć opinia biegłego.

§ 2. Biegłemu należy przesłać akta sprawy i inne dokumenty i pomoce, których może potrzebować do właściwego i wiernego wypełnienia zadania.

§ 3. Sędzia, po wysłuchaniu zdania samego biegłego, winien wyznaczyć czas, w którym należy dokonać przesłuchania i przedstawić opinię.

Kan. 1578 -

§ 1. Każdy z biegłych sporządza własną relację, niezależną od innych, chyba że sędzia poleci sporządzić jedną relację, podpisaną przez wszystkich; jeżeli to dojdzie do skutku, różnice zdań, jakie zachodzą, należy starannie odnotować.

§ 2. Biegli powinni jasno wskazać, na podstawie jakich dokumentów lub innych odpowiednich sposobów upewnili się o tożsamości osób, rzeczy lub miejsc, jakimi metodami i w jaki sposób postępowali w wykonywaniu zleconego im zadania i na jakich argumentach opierają przede wszystkim swoje wnioski.

§ 3. Biegły może zostać wezwany przez sędziego, by udzielił dalszych wyjaśnień, które wydają się konieczne.

Kan. 1579 -

§ 1. Sędzia powinien uważnie rozważać nie tylko wnioski biegłych, chociażby zgodne, lecz także pozostałe okoliczności sprawy.

§ 2. Kiedy podaje uzasadnienie decyzji, powinien zaznaczać, jakie argumenty skłoniły go do przyjęcia lub odrzucenia wniosków biegłych.

Kan. 1580 - Biegłym należy zapłacić wydatki i honoraria, które winny być określone przez sędziego, według dobra i słuszności, z zachowaniem prawa partykularnego.

Kan. 1581 -

§ 1. Strony mogą wyznaczać prywatnych biegłych, którzy muszą być zatwierdzeni przez sędziego.

§ 2. Mogą oni, jeżeli sędzia zezwoli, przejrzeć akta sprawy w razie potrzeby, być obecni przy wykonywaniu ekspertyzy; zawsze zaś mogą przedstawiać własną relację.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział V

WIZJA LOKALNA I OGLĘDZINY SĄDOWE

Kan. 1582 - Jeżeli sędzia uzna, że dla wyjaśnienia sprawy jest pożyteczne udać się do jakiegoś miejsca lub obejrzeć jaką rzecz, ustala to dekretem, w którym, po wysłuchaniu stron, ogólnie opisuje to, co ma mu być dane do dyspozycji w czasie wizji.

Kan. 1583 - Należy sporządzić dokument dokonanych oględzin.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział VI

DOMNIEMANIA

Kan. 1584 - Domniemanie jest to prawdopodobne przypuszczenie o rzeczy niepewnej; jedno jest prawne, gdy ustanowione zostało ustawem, drugie sędziowskie, gdy je wysuwa sędzia.

Kan. 1585 - Kto ma za sobą domniemanie prawne, jest zwolniony z obowiązku dowodzenia, który przechodzi na stronę przeciwną.

Kan. 1586 - Domniemań, które nie są ustanowione prawem, sędzia nie powinien wysuwać, chyba że na podstawie faktu pewnego i określonego, pozostającego w bezpośrednim związku z tym, o co toczy się spór.

Tytu³ V

SPRAWY WPADKOWE

Kan. 1587 - Sprawa wpadkowa ma miejsce, ilekroæ po rozpoczêciu procesu przez wezwanie, zostaje przedstawiona kwestia, która chocia¿ nie jest wyra¼nie zawarta w skardze powodowej wprowadzaj±cej spór, niemniej tak nale¿y do sprawy, ¿e najczê¶ciej musi byæ rozstrzygniêta przed spraw± g³ówn±.

Kan. 1588 - Sprawê wpadkow± przedstawia siê wobec sêdziego w³a¶ciwego do rozstrzygniêcia sprawy g³ównej, na pi¶mie lub ustnie, ze wskazaniem zwi±zku, jaki zachodzi miêdzy ni± a spraw± g³ówn±.

Kan. 1589 -

§ 1. Sêdzia, po przyjêciu pro¶by i po wys³uchaniu stron, powinien jak najszybciej rozstrzygn±æ, czy przedstawiona sprawa wpadkowa wydaje siê mieæ podstawê i zwi±zek ze spraw± g³ówn±, czy te¿ powinna byæ na wstêpie odrzucona; a je¶li j± dopuszcza, czy jest tak wa¿na, ¿e powinna byæ rozstrzygniêta wyrokiem przedstanowczym czy dekretem.

§ 2. Je¶li uzna, ¿e sprawa wpadkowa nie musi byæ rozstrzygniêta przed wyrokiem ostatecznym, winien zdecydowaæ, czy nale¿y j± uwzglêdniaæ, gdy bêdzie rozstrzygana sprawa g³ówna.

Kan. 1590 -

§ 1. Je¶li sprawa wpadkowa winna byæ rozstrzygniêta wyrokiem, nale¿y zachowaæ przepisy ustnego procesu spornego, chyba ¿e sêdzia, bior±c pod wagê wa¿no¶æ sprawy, s±dzi inaczej.

§ 2. Je¿eli natomiast powinna byæ rozstrzygniêta dekretem, trybuna³ mo¿e sprawê zleciæ audytorowi lub przewodnicz±cemu.

Kan. 1591 - Zanim zostanie zakoñczona sprawa g³ówna, sêdzia lub trybuna³ mo¿e uchyliæ albo poprawiaæ dekret lub wyrok przedstanowczy, dla s³usznej przyczyny, czy to na pro¶bê strony czy z urzêdu, po wys³uchaniu stron.

Rozdział I

NIESTAWIENICTWO STRON

Kan. 1592 -

§ 1. Jeżeli strona pozwana nie stawi się na wezwanie ani nie przedstawi wystarczającego usprawiedliwienia nieobecności albo nie odpowie zgodnie z przepisem [kan. 1507, § 1](#), sędzia winien orzec jej nieobecność w sądzie oraz zarządzić, by sprawa, przy zachowaniu tego, co należy zachować, była prowadzona aż do wydania ostatecznego wyroku i do jego wykonania.

§ 2. Zanim zostanie wydany dekret, o którym w § 1, należy stwierdzić, w razie potrzeby nawet przez nowe jeżeli to konieczne, że wezwanie dokonane zgodnie z przepisami prawa, dotarło w użytecznym czasie do strony pozwanej.

Kan. 1593 -

§ 1. Jeżeli strona pozwana stawi się później w sądzie albo nadeśle odpowiedź przed rozstrzygnięciem sprawy, może przedstawić wnioski i dowody, z zachowaniem przepisu [kan. 1600](#); sędzia powinien się strzec, by to celowo nie przecięgło sprawy w dłużej i niekonieczną zwłokę.

§ 2. Jeżeli nawet nie stawiła się albo nie dała odpowiedzi przed rozstrzygnięciem sprawy, może korzystać z środków prawnych przeciw wyrokowi; jeżeli udowodni, że zatrzymała ją zgodna z prawem przeszkoda, której bez własnej winy nie mogła przedtem wykazać, może wnieść skargę o nieważność wyroku.

Kan. 1594 - Jeżeli powód, w dniu i godzinie wyznaczonych na zawiązanie sporu, ani się nie stawi, ani nie przedstawi właściwego usprawiedliwienia:

1° sędzia powinien go ponownie wezwać;

2° jeżeli powód nie stawi się na nowe wezwanie, domniemywa się, że zrzekł się instancji według przepisów [kan. 1524-1525](#);

3° jeżeli potem chciał wziąć udział w procesie, należy zachować [kan. 1593](#).

Kan. 1595 -

§ 1. Strona nieobecna w sądzie, czy to powód, czy strona pozwana, która nie udowodniła szkodliwej przeszkody, obowiązana jest pokryć zarówno wydatki sądowe, dokonane z powodu jej nieobecności, jak i w razie potrzeby, wypłacić odszkodowanie drugiej stronie.

§ 2. Jeżeli tak powód, jak strona pozwana były nieobecne w sądzie, obowiązane są solidarnie do zapłacenia kosztów procesu.

Rozdział II

UDZIAŁ TRZECIEJ OSOBY W SPRAWIE

Kan. 1596 -

§ 1. Ten, kto jest zainteresowany, może być dopuszczony do udziału w sprawie, w każdej instancji sporu, czy to jako strona, która broni własnego prawa, czy też dodatkowo, aby wspomagać kogoś z procesujących się.

§ 2. By jednak mógł być dopuszczony, powinien przed zamknięciem postępowania dowodowego przedłożyć sędziemu skargę powodów, w której krótko uzasadnia swoje prawo do interwencji.

§ 3. Kto interweniuje w sporze, winien być dopuszczony do udziału w tym stadium sprawy, w jakim się ona znajduje, z wyznaczonym krótkim terminem zawitym dla przedłożenia swoich dowodów, jeżeli sprawa doszła do stadium dowodowego.

Kan. 1597 - Sędzia, po wysłuchaniu stron, winien wezwać przed sobą osobę trzecią, której interwencja wydaje się konieczna.

Tytu³ VI

OGŁOSZENIE AKT, ZAMKNIÊCIE POSTÊPOWANIA DOWODOWEGO, DYSKUSJA SPRAWY

Kan. 1598 -

§ 1. Po zebraniu dowodów, sêdzia, pod sankcj± niewa¿no¶ci, musi dekretem zezwoliæ stronom i ich adwokatom, aby w kancelarii trybuna³u przejrze³i akta, które nie s± im jeszcze znane; co wiêcej, równie¿ adwokatom, którzy o to prosz±, mo¿na daæ odpis akt; w sprawach jednak dotycz±cych dobra publicznego, sêdzia, dla unikniêcia bardzo powa¿nych niebezpieczeñstw mo¿e zadecydowaæ, ¿e jakiego¶ aktu nie nale¿y nikomu ujawniaæ, z tym zastrze¿eniem, ¿e prawo obrony zostanie zawsze nienaruszone.

§ 2. Celem uzupe³nienia, strony mog± zg³osiæ sêdziemu inne dowody; po ich zebraniu, je¿eli sêdzia uzna to za konieczne, ponownie mo¿e mieæ miejsce dekret, o którym w § 1.

Kan. 1599 -

§ 1. Po wype³nieniu wszystkiego, co nale¿y do zebrania dowodów, nastêpuje zamkniêcie postêpowania dowodowego.

§ 2. To zamkniêcie nastêpuje, ilekroæ albo strony o¶wiadcz±, ¿e nie maj± nic wiêcej do zg³oszenia, albo gdy up³yn±³ czas u¿yteczny, wyznaczony przez sêdziego dla przed³o¿enia dowodów, albo je¶li sêdzia orzeknie, ¿e uwa¿a sprawê za wystarczaj±co wyja¶nion±.

§ 3. O zamkniêciu postêpowania dowodowego w sprawie, jakimkolwiek sposobem ono nast±pi³o, sêdzia wydaje dekret.

Kan. 1600 -

§ 1. Po zamkniêciu postêpowania dowodowego, sêdzia mo¿e jeszcze raz wezwaæ tych samych lub innych ¶wiadków albo dopu¶ciæ inne dowody, o które przedtem nie proszono, tylko:

1° w sprawach, w których chodzi tylko o prywatne dobro stron, je¿eli wszystkie strony wyrazi± zgodê;

2° w pozosta³ych sprawach, po wys³uchaniu stron, je¿eli istnieje powa¿na przyczyna, a wszelkie niebezpieczeñstwo podstêpu i potajemnego podjudzania zostanie usuniête;

3° we wszystkich sprawach, ilekroæ jest prawdopodobne, ¿e bez dopuszczenia nowego dowodu zostanie wydany niesprawiedliwy wyrok, z powodu racji, o których w [kan. 1645, § 2, nn. 1-3](#).

§ 2. Może natomiast sędzia nakazać lub dopuścić przedstawienie dokumentu, który ewentualnie przedtem bez winy osoby zainteresowanej nie mógł być przedstawiony.

§ 3. Nowe dowody należy opublikować, z zachowaniem kan. 1598, § 1.

Kan. 1601 - Po zamknięciu postępowania dowodowego sędzia powinien wyznaczyć odpowiedni okres czasu na przedstawienie obron lub uwag.

Kan. 1602 -

§ 1. Obrony i uwagi winny być na piśmie, chyba że sędzia, za zgodą stron, uzna za wystarczającą ustną dyskusję wobec zasiadającego trybunału.

§ 2. Jeżeli obrony wraz z ważniejszymi dokumentami mają być wydane drukiem, wymagana jest uprzednia zgoda sędziego, z zachowaniem obowiązku tajemnicy, jeżeli jakaś istnieje.

§ 3. Co do obszerności pism obrończych, liczby egzemplarzy, i tym podobnych szczegółów, należy zachować zarządzenie trybunału.

Kan. 1603 -

§ 1. Po wzajemnym przekazaniu sobie pism obrończych i uwag, każdej ze stron wolno przedłożyć odpowiedź, w ciągu krótkiego czasu wyznaczonego przez sędziego.

§ 2. Prawo to przysługuje stronom tylko jeden raz, chyba że sędzia, z poważnej przyczyny, uzna, iż należy je przyznać ponownie; wtedy zaś zezwolenie udzielone jednej stronie, należy uznać za dane i drugiej.

§ 3. Rzecznik sprawiedliwości i obrońca wêz³a mają prawo ponownej repliki na odpowiedzi stron.

Kan. 1604 -

§ 1. Całkowicie zabrania się stronom, adwokatom lub także innym, przekazywać sędziemu informacje, które pozostają poza aktami sprawy.

§ 2. Jeżeli dyskusja sprawy została dokonana na piśmie, sędzia może zarządzić, by odbyła się umiarkowana dyskusja ustna wobec zasiadającego trybunału, dla wyjaśnienia niektórych kwestii.

Kan. 1605 - Przy ustnej dyskusji, o której w kan. 1602, § 1 i 1604, § 2, powinien być obecny notariusz, by, jeżeli sędzia nakaże lub strona zażąda a sędzia się zgodzi, mógł spisać od razu to, o czym dyskutowano, i wnioski.

Kan. 1606 - Jeżeli strony zaniedbały przygotowanie obrony w wyznaczonym użytecznym czasie albo zdają się na wiedzę i sumienie sędziego, sędziego, jeżeli z akt i dowodów uzna sprawę za całkowicie wyjaśnioną, może natychmiast ogłosić wyrok, po załączeniu jednak uwag rzecznika sprawiedliwości i obrońcy w sprawie.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Tytu³ VII

ORZECZENIA SÊDZIEGO

Kan. 1607 - Sprawa rozpatrzona na drodze s±dowej, je¼eli jest spraw± g³ówn±, rozstrzygana jest przez sêdziego wyrokiem ostatecznym, je¼eli jest wypadkow±, wyrokiem przedstanowczym, z zachowaniem przepisu [kan. 1589, § 1](#).

Kan. 1608 -

§ 1. Do wydania jakiegokolwiek wyroku wymaga siê u sêdziego wewnêtrznej moralnej pewno¶ci co do sprawy, która ma byæ rozstrzygniêta wyrokiem.

§ 2. Tê pewno¶æ sêdzia winien czerpaæ z faktów i dowodów.

§ 3. Dowody za¶ sêdzia powinien oceniaæ w swoim sumieniu, z zachowaniem przepisów ustawy o skuteczno¶ci niektórych dowodów.

§ 4. Sêdzia, który nie mo¼e osi±gn±æ takiej pewno¶ci, powinien orzec, ¿e nie udowodniono uprawnienia powoda, a pozwanego uwolnionego odes³aæ, chyba ¿e chodzi o sprawê cieszc± siê przywilejem prawa, w którym to wypadku nale¿y wydaæ wyrok na jej korzy¶æ.

Kan. 1609 -

§ 1. W trybunale kolegialnym, przewodnicz±cy kolegium okre¶la dzieñ i godzinê, w których sêdziowie maj± siê zebraæ na naradê, i je¶li jaka¶ szczególna racja nie doradza inaczej, zebranie powinno siê odbyæ w samej siedzibie trybuna³u.

§ 2. W wyznaczonym na zebraniu dniu, poszczególni sêdziowie przynosz± swoje pisemne wnioski co do meritum sprawy i uzasadnienia zarówno prawne, jak i faktyczne, na podstawie których doszli do swoich wniosków; wnioski te do³±cza siê do akt sprawy, zachowuj±c je w tajemnicy.

§ 3. Po wezwaniu Imienia Bo¼ego, przedstawieniu w kolejno¶ci wniosków ka¼dego wed³ug pierwszeñstwa, tak jednak by zaczyna³ ponens sprawy, czyli relator, ma miejsce dyskusja pod kierunkiem przewodnicz±cego trybuna³u, przede wszystkim po to, by ustaliæ, co nale¿y postanowiæ w rozstrzygaj±cej czê¶ci wyroku.

§ 4. W dyskusji za¶ ka¼demu sêdziemu wolno odst±piæ od swego pierwotnego wniosku. Sêdzia jednak, który nie chcia³ siê do³±czyæ do decyzji innych, mo¼e wymagaæ, by w razie apelacji jego wnioski zosta³y przes³ane do wy¿szego trybuna³u.

§ 5. Jeżeli sędziowie w pierwszej dyskusji nie chcieli lub nie mogli ustalić wyroku decyzja może być odwołana do nowego zebrania, nie dłużej jednak niż tydzień, chyba że według przepisu [kan. 1600](#) należałoby uzupełnić instrukcję sprawy.

Kan. 1610 -

§ 1. Jeżeli sędzia jest jednoosobowy, sam sporządza wyrok.

§ 2. W trybunale kolejalnym ponens, czyli relator, ma obowiązek sporządzenia wyroku, czerpiąc uzasadnienie z tego, co poszczególni sędziowie przedstawili w dyskusji, chyba że przez większość sędziów zostały wskazane uzasadnienia, którym należy dać pierwszeństwo; następnie wyrok musi być przedstawiony każdemu z sędziów do zatwierdzenia.

§ 3. Wyrok powinien być wydany nie później niż w ciągu miesiąca od dnia, gdy sprawa została rozstrzygnięta, chyba że w trybunale kolejalnym sędziowie dla ważnej przyczyny wyznaczili dłuższy okres czasu.

Kan. 1611 - Wyrok powinien:

1° rozstrzygać spór toczący się przed trybunałem, dając w sposób odpowiedni na poszczególne wątpliwości;

2° określać, jakie są obowiązki stron wynikające z procesu i w jaki sposób należy je wypełniać;

3° przedstawiać racje, czyli uzasadnienia, zarówno prawne, jak i faktyczne, na których opiera się rozstrzygająca część wyroku;

4° ustalać koszty procesu.

Kan. 1612 -

§ 1. Wyrok, po wezwaniu Imienia Bożego, musi wyszczególnić z zachowaniem porządku, jaki byłby sędzia lub trybunał; kto był powodem, stroną pozwaną, pełnomocnikiem, z poprawnym wskazaniem nazwisk i stałego zamieszkania, kto był rzecznikiem sprawiedliwości i obrońcą węższą, jeżeli występowali w sprawie.

§ 2. Następnie powinien krótko przedstawiać opis faktów z wnioskami stron i sformułowanymi wątpliwościami.

§ 3. Następuje potem rozstrzygająca część wyroku, poprzedzona motywami, na których się opiera.

§ 4. Kończy się wskazaniem dnia i miejsca, w którym został wydany wyrok, z podpisem sędziego lub, jeżeli chodzi o trybunał kolejalny, wszystkich sędziów i notariusza.

Kan. 1613 - Podane wyżej zasady, dotyczą ostatecznego wyroku, należy dostosować także do wyroku przedstanowczego.

Kan. 1614 - Wyrok powinien być jak najszybciej ogłoszony, ze wskazaniem środków, przy pomocy których można go podważyć; nie posiada on żadnej mocy prawnej przed ogłoszeniem, chociażby część sądu rozstrzygająca została, za zezwoleniem sędziego, podana do wiadomości stron.

Kan. 1615 - Ogłoszenie, czyli zawiadomienie o wyroku, może być dokonane albo przez wręczenie stronom lub ich pełnomocnikom egzemplarza wyroku, albo przez przesłanie im tego egzemplarza, według przepisów [kan. 1509](#).

Kan. 1616 -

§ 1. Jeżeli w tekst wyroku albo wkład się błąd w rozliczeniach, albo popełniono błąd materialny przy przepisywaniu części rozstrzygającej, albo w przytaczaniu faktów lub zdań stron, albo pominięto to, czego wymaga kan. 1612, § 4, wyrok powinien być poprawiony lub uzupełniony przez sam trybunał, który go wydał, błąd na zdanie strony, błąd z urzędu, zawsze jednak po wysłuchaniu stron i dekretem umieszczonym na końcu wyroku.

§ 2. Jeżeli która ze stron wyraża sprzeciw, sprawa wпадkowa winna być rozstrzygnięta dekretem.

Kan. 1617 - Pozostałe orzeczenia sędziego, poza wyrokiem, to dekreta, które jeżeli nie mają charakteru zwykłego zarządzenia, nie mają mocy, jeżeli przynajmniej sumarycznie nie przytaczają motywów lub nie odsyłają do motywów podanych w innym akcie.

Kan. 1618 - Wyrok przedstanowczy lub dekret posiadają moc ostatecznego wyroku, jeżeli uniemożliwiają proces albo samemu procesowi lub jakiemu jego stopniowi kład kres, przynajmniej w stosunku do jednej ze stron w sprawie.

Rozdział I

SKARGA O NIEWAŻNOŚĆ WYROKU

Kan. 1619 - Zachowuje kan. 1622 i 1623, nieważność aktów ustanowiona prawem pozytywnym, która, chociaż była znana stronie wnoszącej skargę o nieważność wyroku, nie została zgłoszona sędziemu przed wyrokiem, jest przez sam wyrok sanowania, ilekroć chodzi o sprawę dotyczącą dobra osób prywatnych.

Kan. 1620 - Wyrok jest dotknięty wadą nieważności niusuwalnej, jeżeli:

- 1° został wydany przez sędziego bezwzględnie nieważnościowego;
- 2° został wydany przez tego, kto nie posiada władzy sędziowskiej w trybunale, w którym sprawa została rozstrzygnięta;
- 3° sędzia wydał wyrok pod wpływem przemocy lub ciężkiej bojaźni;
- 4° proces był przeprowadzony bez skargi sędziowskiej o której w [kan. 1501](#), albo nie był wszczęty przeciwko jakiejś stronie pozwanej;
- 5° był wydany dla stron, z których przynajmniej jedna nie miała prawa występowania w sądzie;
- 6° ktoś działał w imieniu drugiego, bez zlecenia zgodnego z przepisami prawa;
- 7° jednej albo drugiej stronie odmówiono prawa do obrony;
- 8° spór nawet częściowo nie został rozstrzygnięty.

Kan. 1621 - Skarga o nieważność, o której w kan. 1620, może być zgłaszana w formie zarzutu zawsze, natomiast w formie skargi - wobec sędziego, który wydał wyrok - w ciągu dziesięciu lat od dnia ogłoszenia wyroku.

Kan. 1622 - Wyrok jest dotknięty wadą nieważności usuwalnej tylko wtedy, jeżeli:

- 1° został wydany przez liczbę sędziów niezgodną z ustawą, wbrew przepisowi [kan. 1425, § 1](#);
- 2° nie zawiera motywów, czyli racji decyzji;
- 3° brak przepisanych prawem podpisów;
- 4° nie podaje wskazania roku, miesiąca, dnia i miejsca, w którym został wydany;
- 5° opiera się na nieważnym akcie sądowym, którego nieważność nie została sanowana według przepisów kan. 1619;
- 6° został wydany przeciwko stronie nieobecnej zgodnie z przepisami prawa, według [kan. 1593, § 2](#).

Kan. 1623 - Skarga o nieważności w wypadkach, o których w kan. 1622, może być przedstawiona w ciągu trzech miesięcy od wiadomości o ogłoszeniu wyroku.

Kan. 1624 - Skargę o nieważności wyroku rozpatruje ten sam sędzia, który wydał wyrok; jeżeli jednak strona obawia się, że sędzia, który wydał wyrok zaskarżony z powodu nieważności, będzie uprzedzony i dlatego uważa go za podejrzanego, może wymagać, by w jego miejsce dano innego sędziego, według przepisu kan. 1450.

Kan. 1625 - Skarga o nieważności może być wniesiona razem z apelacją, w terminie ustalonym na apelację.

Kan. 1626 -

§ 1. Skargę o nieważności mogą wnieść nie tylko strony, które się czują pokrzywdzone, lecz także rzecznik sprawiedliwości lub obrońca węższa, ilekroć mają prawo do interwencji.

§ 2. Sam sędzia może z urzędu odwołać lub poprawić wydany przez siebie wyrok w terminie ustalonym do działania w kan. 1623, chyba że w międzyczasie zgłoszono apelację razem ze skargą o nieważności albo nastąpiła sanacja nieważności przez upływ czasu, o którym w kan. 1623.

Kan. 1627 - Sprawy o nieważności mogą być załatwione według przepisów odnoszących się do ustnego procesu spornego.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział II

APELACJA

Kan. 1628 - Strona, która się czuje pokrzywdzona jakimś wyrokiem, a także rzecznik sprawiedliwości i obrońca w sprawie, w których wymagana jest ich obecność, mają prawo apelować od wyroku do wyższego sądziego, z zachowaniem przepisu kan. 1629.

Kan. 1629 - Nie ma miejsca na apelację:

1° od wyroku samego Papieża lub Sygnatury Apostolskiej;

2° od wyroku dotkniętego wadą nieważności, chyba że jest złączona ze skargą o nieważność według przepisu [kan. 1625](#);

3° od wyroku, który przeszedł w stan rzeczy osądzonej;

4° od dekretu sądziego lub wyroku przedstanowczego, które nie mają mocy ostatecznego wyroku, chyba że jest złączona z apelacją od ostatecznego wyroku;

5° od wyroku lub dekretu w sprawie, w stosunku do której prawo zastrzega, że rzecz powinna być jak najszybciej rozstrzygnięta.

Kan. 1630 -

§ 1. Apelację należy zgłosić sędziemu, który wydał wyrok, w zawitym terminie piętnastu dni użytecznych od wiadomości o ogłoszeniu wyroku.

§ 2. Jeżeli jest ustna, notariusz winien ją zredagować na piśmie wobec samego apelującego.

Kan. 1631 - Jeżeli powstaje kwestia co do prawa apelacji, winien ją rozpatrywać jak najszybciej trybunał apelacyjny, według przepisów ustnego procesu spornego.

Kan. 1632 -

§ 1. Jeżeli w apelacji nie wskazano, do jakiego trybunału została ona skierowana, domniemywa się, że dokonano jej do trybunału, o którym [w kan. 1438 i 1439](#).

§ 2. Jeżeli druga strona odwołała się do innego trybunału apelacyjnego, sprawę rozpatruje trybunał, który jest wyższego stopnia, z zachowaniem kan. 1415.

Kan. 1633 - Apelację należy poprzeć u sądziego, do którego jest kierowana, w ciągu miesiąca od jej ogłoszenia, chyba że sędzia, od którego się apeluje, udzielił stronie dłuższego terminu do jej poparcia.

Kan. 1634 -

§ 1. Do poparcia apelacji wymaga się i wystarczy, aby strona prosiła sędziego wyższego o zmianę zaskarżonego wyroku, dołączając odpis tego wyroku i podając racje apelacji.

§ 2. Jeżeli strona nie może uzyskać w czasie użytecznym zaskarżonego wyroku, od trybunału, który go wydał, nie biega w międzyczasie terminy, a strona powinna zawiadomić o przeszkodzie sędziego apelacyjnego. Zobowiązuje on nakazem sędziego, który wydał wyrok, do wypełnienia jak najszybciej swego obowiązku.

§ 3. W międzyczasie sędzia, który wydał wyrok, powinien przesłać akta, według przepisów [kan. 1474](#), do sędziego apelacyjnego.

Kan. 1635 - Po bezużytecznym upływie apelacyjnych terminów zawitych, czy wobec sędziego, który wydał wyrok, czy wobec sędziego apelacyjnego, apelację uważa się za zaniechaną.

Kan. 1636 -

§ 1. Apelujący może się zrzec apelacji wraz ze skutkami, o których w [kan. 1525](#).

§ 2. Jeżeli apelację wnosi obrońca wéższ a lub rzecznik sprawiedliwości, zrzeczenie się apelacji może nastąpić - chyba że ustawa zastrzega inaczej - ze strony obrońcy wéższ a lub rzecznika sprawiedliwości trybunału apelacyjnego.

Kan. 1637 -

§ 1. Apelacja złożona przez powoda służy również pozwanemu i na odwrót.

§ 2. Jeżeli jest kilku pozwanych lub powodów, a wyrok jest zaskarżony tylko przez jednego albo przeciw jednemu z nich, uważa się, że zaskarżenie wyroku jest dokonywane przez wszystkich i przeciw wszystkim, ilekroć rzecz, której się chodzi jest niepodzielna albo obowiązek solidarny.

§ 3. Jeżeli apelacja została wniesiona przez jedną ze stron tylko co do pewnej części wyroku, strona przeciwna nawet po upływie apelacyjnych terminów zawitych, może wpańkowo apelować w stosunku do innych, w zawitym terminie piętnastu dni od dnia, w którym została zawiadomiona o głównej apelacji.

§ 4. Jeżeli nie stwierdza się czegoś innego, należy domniemywać, że apelacja została wniesiona przeciwko wszystkim częściom wyroku.

Kan. 1638 - Apelacja zawieszona wykonanie wyroku.

Kan. 1639 -

§ 1. Zachowując przepis kan. 1683, na stopniu apelacyjnym nie można dopuścić nowego tytułu roszczenia, nawet w formie użytecznej kumulacji; dlatego też zawieszenie sporu może odnosić się tylko do tego, czy poprzedni wyrok, czy to w całości czy częściowo, zatwierdzać lub odrzucać.

§ 2. Nowe załączki dowody dopuszczalne są tylko według przepisu [kan. 1600](#).

Kan 1640 - Na stopniu apelacyjnym należy postępować w ten sam sposób jak w pierwszej instancji, zachowując odpowiednie proporcje, lecz zaraz po zawieszeniu sporu, według przepisu kan. 1513, § 1 i 1639, § 1 należy przystąpić do dyskusji sprawy i do wyroku, chyba że ewentualnie należałoby uzupełnić dowody.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział I

STAN RZECZY OSĄDZONEJ

Kan. 1641 - Zachowuje przepis kan. 1643, rzecz osądzona ma miejsce:

1° jeżeli zapadły dwa zgodne wyroki między tymi samymi stronami, co do tego samego zdarzenia i z tego samego tytułu roszczenia

2° jeżeli apelacja przeciwko wyrokowi nie została wniesiona w użytecznym czasie;

3° jeżeli na stopniu apelacyjnym nastąpiło umorzenie instancji lub zrzeczenie się;

4° jeżeli został wydany wyrok ostateczny, od którego nie przysługuje apelacja, według przepisu [kan. 1629](#).

Kan. 1642 -

§ 1. Rzecz osądzona cieszy się prawomocnością i nie może być bezpośrednio podważana, chyba że zgodnie z przepisem [kan. 1645, § 1](#).

§ 2. Tworzy ona prawo między stronami i uprawnia do skargi rzeczy osądzonej oraz do zarzutu rzeczy osądzonej, które sędzia może orzec także z urzędu, by przeszkodzić nowemu wprowadzeniu tej samej sprawy.

Kan. 1643 - Nigdy nie przechodzi w stan rzeczy osądzonej sprawy dotyczące stanu osób, nie wykluczając spraw o separację małżonków.

Kan. 1644 -

§ 1. Jeżeli w sprawie dotyczącej stanu osób zostały wydane dwa zgodne wyroki, w każdym czasie można się odwołać do trybunału apelacyjnego, przedstawiając w zawitym terminie trzydziestu dni od wniesienia zaskarżenia nowe i poważne dowody lub argumenty. Trybunał apelacyjny, w ciągu miesiąca od przedstawienia nowych dowodów i argumentów, ma ustalić dekretem, czy nowe wniesienie sprawy należy dopuścić czy nie.

§ 2. Odwołanie się do nowego trybunału, aby otrzymać nowe wniesienie sprawy, nie zawieszają wykonania wyroku, chyba że albo ustawa zastrzega inaczej, albo trybunał apelacyjny, według przepisu [kan. 1650, § 3](#), nakazuje zawieszenie.

Rozdział II

PRZYWRÓCENIE DO STANU POPRZEDNIEGO

Kan. 1645 -

§ 1. Przeciwko wyrokowi, który przeszedł w stan rzeczy osądzonej, jeżeli o jego niesprawiedliwości wyraźnie wiadomo, przysądza się prośbę o przywrócenie do stanu poprzedniego.

§ 2. Nie należy sądzić, że wiadomo o wyraźnej niesprawiedliwości wyroku, chyba że:

1° wyrok opiera się w taki sposób na dowodach, które później okazały się fałszywe, że bez tych dowodów ciężko rozstrzygnąć wyrok jest nie do utrzymania;

2° zostały później odkryte dokumenty, które stwierdzają bez wątpliwości nowe fakty, domagające się przeciwnej decyzji;

3° wyrok został wydany na skutek podstępów jednej strony, na szkodę drugiej;

4° zaniedbany został w sposób oczywisty przepis ustawy, dotyczący nie samej tylko procedury;

5° wyrok przeciwny jest poprzedniej decyzji, która przeszła w stan rzeczy osądzonej.

Kan. 1646 -

§ 1. O przywrócenie do stanu poprzedniego z powodu motywów, o których w kan. 1645, § 2, nn. 1-3, należy prosić sędziego, który wydał wyrok, w ciągu trzech miesięcy, licząc od dnia poznania tychże motywów.

§ 2. O przywrócenie do stanu poprzedniego z powodu motywów, o których w kan. 1645, § 2, nn. 4-5, należy prosić trybunał apelacyjny w ciągu trzech miesięcy od otrzymania wiadomości o ogłoszeniu wyroku; ale jeżeli w wypadku, o którym w kan. 1645, § 2, n. 5, wiadomości o poprzedniej decyzji później dotarła, czas upływa od tej wiadomości.

§ 3. Terminy, o których wyżej, nie biegną, jak długo pokrzywdzony jest małoletni.

Kan. 1647 -

§ 1. Prośba o przywrócenie do stanu poprzedniego zawieszona nie rozpoczyna jeszcze wykonania wyroku.

§ 2. Jeżeli jednak na podstawie prawdopodobnych przesłanek istnieje podejrzenie, że prośbę złożono celem spowodowania zwłoki w wykonaniu wyroku, sędzia może zarządzić, by wyrok został wykonany, po przyznaniu jednak proszącemu o przywrócenie odpowiedniej kaucji, by - jeżeli otrzyma przywrócenie do stanu poprzedniego - nie był uszkodzony.

Kan. 1648 - Po przyznaniu przywrócenia do stanu poprzedniego, sędzia powinien orzec o meritum sprawy.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ X

KOSZTA SĄDOWE I BEZPŁATNA POMOC

Kan. 1649 -

§ 1. Biskup, do którego należy prawo kierowania trybuna³em, powinien ustanowiæ przepisy dotycz±ce:

1° zas±dzenia stron na zap³acenie lub zwrot kosztów sądowych;

2° wynagrodzenia pe³nomocników, adwokatów, bieg³ych i tłumaczy, a tak¿e zawrotu kosztów ¶wiadkom;

3° przyznawania bezp³atnej pomocy lub obni¿ki kosztów;

4° odszkodowania, jakie winien wyp³aciæ ten, kto nie tylko przegra³ w s±dzie, lecz lekkomy¶lnie wszcz±³ spór;

5° depozytu pieniênego lub kaucji, któr± należy z³o¿yæ w zwi±zku z wydatkami, które trzeba bêdzie pokryæ, i szkodami do wynagrodzenia.

§ 2. Od orzeczenia w sprawie kosztów, wyp³acenia honorariów i szkód nie przys³uguje oddzielna apelacja, ale strona mo¿e siê odwo³aæ w ci±gu piêtnastu dni do tego samego sêdziego, który mo¿e zmieniaæ ustalon± kwotê.

[Archidiecezja łódzka](#)

Tytu³ XI

WYKONANIE WYROKU

Kan. 1650 -

§ 1. Wyrok, który przeszed³ w stan rzeczy os±dzonej, mo¿e byæ przekazany do wykonania, z zachowaniem przepisu [kan. 1647](#).

§ 2. Sêdzia, który wyda³ wyrok, w wypadku z³o¿enia apelacji, tak¿e sêdzia apelacyjny, mog± z urzêdu lub na pro¶bê stron, nakazaæ tymczasowe wykonanie wyroku, który jeszcze nie przeszed³ w stan rzeczy os±dzonej, po z³o¿eniu, w razie potrzeby, odpowiednich kaucji, je¿eli chodzi o wyp³aty, czyli ¶wiadczenia, przeznaczone na konieczne utrzymanie lub nagli inna s³uszn± przyczyn±.

§ 3. Je¶li jednak wyrok, o którym w § 2, jest zaskar¿ony, sêdzia, zobowi±zany do rozpoznania zaskar¿enia, widz±c, ¿e prawdopodobnie jest ono uzasadnione i ¿e z wykonania wyroku mo¿e powstaæ szkoda nie do naprawienia, mo¿e albo zawiesiæ samo wykonanie wyroku, albo zabezpieczyæ je kaucj±.

Kan. 1651 - Nie mo¿e mieæ miejsca wykonanie wyroku, zanim nie bêdzie sêdziowskiego dekretu wykonawczego, który zarz±dza, ¿e wyrok powinien byæ przekazany do wykonania; dekret ten, w zale¿no¶ci od natury spraw, albo w³±cza siê do tre¶ci samego wyroku, albo wydaje osobno.

Kan. 1652 - Je¿eli wykonanie wyroku wymaga uprzedniego rozliczenia rachunkowego, ma miejsce sprawa wpadkowa, któr± powinien rozstrzygn±æ ten sêdzia, który wyda³ wyrok maj±cy byæ przekazany do wykonania.

Kan. 1653 -

§ 1. Je¶li ustawa partykularna inaczej nie stanowi, wykonanie wyroku powinien nakazaæ osobi¶cie albo przez kogo¶ innego biskup diecezji, w której zapad³ wyrok pierwszego stopnia.

§ 2. Je¶liby on nie chcia³ lub zaniedba³, na ¿±danie zainteresowanej strony albo tak¿e z urzêdu wykonanie nale¿y do w³adzy, której zgodnie z postanowieniem [kan. 1439, § 3](#), podlega trybuna³ apelacyjny.

§ 3. Wykonanie wyroku miêdzy zakonnikami nale¿y do prze³o¿onego, który wyda³ wyrok przekazywany do wykonania lub delegowa³ sêdziego.

Kan. 1654 -

§ 1. Wykonawca, chyba ¿e w samej tre¶ci wyroku zosta³o co¶ pozostawione jego uznaniu, sam powinien wykonaæ wyrok, zgodnie z oczywistym sensem jego s³ów.

§ 2. Wolno mu rozpatrywać zarzuty dotyczące sposobu i mocy wykonania, nie zaś meritum sprawy; jeżeli jednak skądinąd miał pewność, że wyrok jest nieważny lub wyraźnie niesprawiedliwy według przepisu kanonów [1620](#), [1622](#), [1645](#), powinien wstrzymać się od wykonania i sprawę przesłać do trybunału, który wydał wyrok, powiadamiając o tym strony.

Kan. 1655 -

§ 1. Co dotyczy skarg rzeczowych, ilekroć jaka rzecz została przysędzona powodowi, zaraz gdy ma miejsce stan rzeczy osędzonej, należy ją powodowi oddać.

§ 2. W tym zaś, co dotyczy skarg osobowych, to, gdy pozwany został skazany na oddanie rzeczy ruchomej lub na zapłacenie pieniędzy, lub jeżeli coś oddać albo uczynić, sędzia w samej treści wyroku albo wykonawca według swego uznania i roztropności, powinien określić termin wykonania zobowiązania, który jednak nie powinien być skrócony poniżej piętnastu dni ani nie powinien przekraczać sześciu miesięcy.

Sekcja II

USTNY PROCES SPORNY

Kan. 1656 -

§ 1. Ustnym procesem spornym, o którym w tej sekcji, mogą być zatwierdzone wszystkie sprawy nie wykluczone przez prawo, chyba że strona prosi o zastosowanie zwyczajnego procesu spornego.

§ 2. Jeżeli proces ustny zastosowano poza wypadkami dopuszczonymi przez prawo, akta sądowe są nieważne.

Kan. 1657 - Ustny proces sporny dokonuje się na pierwszym stopniu wobec sędziego jednoosobowego, według przepisu [kan. 1424](#).

Kan. 1658 -

§ 1. Skarga powodowa, którą rozpoczyna się spór, oprócz tego, co wyliczono w [kan. 1504](#), powinna:

1° przedstawiać krótko, konkretnie i jasno fakty, na których opierają się żądania powoda;

2° tak wskazać dowody, przy pomocy których powód zamierza potwierdzić fakty, a których nie może równocześnie dostarczyć, aby zaraz mogły być zebrane przez sędziego.

§ 2. Do skargi powodowej należy dołączyć, przynajmniej w autentycznym odpisie, dokumenty, na których opiera się prośba.

Kan. 1659 -

§ 1. Jeżeli próba pogodzenia, według przepisu [kan. 1446, § 2](#), okaże się bezskuteczna, sędzia - jeżeli uważa, że skarga posiada jakiegokolwiek podstawę - powinien w ciągu trzech dni nakazać dekretem dołączonym do samej skargi powodowej, aby odpis prośby był podany do wiadomości stronie pozwanej, po daniu jej możliwości nadesłania, w ciągu piętnastu dni, pisemnej odpowiedzi do kancelarii trybunału.

§ 2. To zawiadomienie ma skutki wezwania sądowego, o którym w [kan. 1512](#).

Kan. 1660 - Jeżeli wymagają tego zarzuty strony pozwanej, sędzia powinien wyznaczyć stronie powodowej czas na odpowiedź, tak aby na podstawie przytoczonych przez obydwie strony elementów, on sam miał wyjaśniony przedmiot sporu.

Kan. 1661 -

§ 1. Po upływie terminów, o których w kanonach 1659 i 1660, sędzia, po zapoznaniu się z aktami, winien sformułować wątpliwości; następnie, jeżeli jest dla stron formułą sporu, wezwać wszystkich, którzy powinni być tym zainteresowani, na posiedzenie, które powinno się odbyć nie później niż w ciągu trzydziestu dni.

§ 2. W wezwaniu należy zawiadomić strony, że mogą przynajmniej trzy dni przed posiedzeniem przedłożyć trybunałowi jakiegokolwiek pismo, dla poparcia swoich twierdzeń.

Kan.1662 - Podczas posiedzenia rozpatruje się najpierw kwestie, o których w [kan. 1459-1464](#).

Kan. 1663 -

§ 1. Dowody zbiera się podczas posiedzenia, z zachowaniem przepisu [kan. 1418](#).

§ 2. Strona i adwokat mogą być obecni podczas przesłuchania pozostałych stron, świadków i biegłych.

Kan. 1664 - Odpowiedzi stron, świadków, biegłych, zarządzenia i zarzuty adwokatów powinny być sformułowane na piśmie przez notariusza, lecz sumarycznie i w tym tylko, co należy do istoty sprawy spornej oraz podpisane przez składających je.

Kan. 1665 - Dowody, których nie zgłoszono lub o które nie proszono, w prośbie lub w odpowiedzi, sędzia może dopuścić tylko zgodnie z przepisem [kan. 1452](#); po przesłuchaniu jednak chociażby jednego świadka sędzia może zdecydować o nowych dowodach tylko według przepisu [kan. 1600](#).

Kan. 1666 - Jeżeli podczas posiedzenia nie można było zebrać wszystkich dowodów, należy wyznaczyć następne posiedzenie.

Kan. 1667 - Po zebraniu dowodów, na tym samym posiedzeniu odbywa się ustna dyskusja.

Kan. 1668 -

§ 1. Jeżeli w dyskusji nie wywniesiono potrzeby uzupełnienia czegoś w instrukcji sprawy lub istnieje coś innego, co przeszkadza wydać wyrok w sposób właściwy, sędzia zaraz po zakończeniu posiedzenia rozstrzyga na osobności sprawę; rozstrzygająca część wyroku powinna być zaraz odczytana w obecności stron.

§ 2. Trybunał natomiast może - z powodu trudności sprawy lub innej słusznej przyczyny - odłożyć wydanie decyzji aż do pięciu użytecznych dni.

§ 3. Pełny tekst wyroku, zawierający uzasadnienie, powinien być jak najszybciej podany stronom do wiadomości, zazwyczaj nie później niż w ciągu piętnastu dni.

Kan. 1669 - Jeżeli trybunał apelacyjny zorientuje się, że na niższym stopniu sądu został zastosowany ustny proces sporny w wypadkach wykluczonych przez prawo, winien orzec nieważność wyroku i odesłać sprawę trybunałowi, który wydał wyrok.

Kan. 1670 - W pozostałych sprawach, które dotyczą sposobu postępowania, należy zachować przepisy kanonów o zwyczajnym procesie spornym. Trybunał jednak może swoim wyrokiem zawierającym uzasadnienie uchylać przepisy procesowe, które nie są ustanowione do ważności, po to, by - z zachowaniem sprawiedliwości - pomóc w przyspieszeniu procesu.

Rozdział I

SPRAWY O ORZECZENIE NIEWAŻNOŚCI MAŁEŃSTWA

Art. 1

WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU

Kan. 1671 - Sprawy małżeńskie ochrzczonych, na podstawie prawa własnego, należą do sądziego kościelnego.

Kan. 1672 - Sprawy dotyczące czysto cywilnych skutków małżeństwa należą do sądu świeckiej, chyba że prawo partykularne stanowi, że jeżeli te sprawy są traktowane wypadkowo i dodatkowo, mogą być rozpatrywane i rozstrzygane przez sądziego kościelnego.

Kan. 1673 - W sprawach o nieważność małżeństwa, które nie są zarezerwowane Stolicy Apostolskiej, właściwe są:

1° trybunał miejsca, w którym małżeństwo zostało zawarte;

2° trybunał miejsca, w którym strona pozwana ma stałe lub tymczasowe zamieszkanie;

3° trybunał miejsca, w którym strona powodowa ma stałe zamieszkanie, jeżeli obydwie strony przebywają na terytorium tej samej Konferencji Episkopatu, i wikariusz sądowy stałego zamieszkania strony pozwanej, po jej wysłuchaniu, wyraża na to zgodę;

4° trybunał miejsca, na którym faktycznie trzeba będzie zbierać większość dowodów, jeżeli wyrazi na to zgodę wikariusz sądowy stałego zamieszkania strony pozwanej, który wcześniej powinien ją zapytać, czy nie zgłasza czegoś, co należałoby wyśledzić.

Art. 2

PRAWO ZASKARŻANIA MAŁEŃSTWA

Kan. 1674 - Do zaskarżenia małżeństwa są zdolni:

1° małżonkowie;

2° rzecznik sprawiedliwości, kiedy nieważność małżeństwa została już ogłoszona, jeżeli małżeństwo nie może być uwzględnione lub nie jest to pożyteczne.

Kan. 1675 -

§ 1. Małżeństwo, które za życia obydwu małżonków nie zostało zaskarżone, po śmierci jednego lub obojga małżonków nie może być zaskarżone, chyba że kwestia dotycząca ważności ma charakter przedprocesowy dla rozwiązania innego sporu, bądź ¼ na forum kanonicznym, bądź ¼ na forum świeckim.

§ 2. Jeżeli za wspólnym życiem umiera podczas trwania sprawy, należy zachować [kan. 1518](#).

Art. 3

URZĘD SĘDZIÓW

Kan. 1676 - Sędzia, zanim przyjmie sprawę i ilekroć dostrzeże nadzieję dobrego wyniku, powinien zastosować środki pastoralne, by małżonkowie, jeżeli to możliwe, zostali doprowadzeni do uwzględnienia małżeństwa i do wznowienia wspólnego życia małżeńskiego.

Kan. 1677 -

§ 1. Po przyjęciu skargi powodowej, przewodniczący lub ponens winien przystąpić do zawiadomienia o dekreście zawierającym wezwanie, według przepisu [kan. 1508](#).

§ 2. Po upływie terminu piętnastu dni od zawiadomienia, przewodniczący lub ponens, chyba że któraś ze stron prosi o sesję celem zawiazania sporu, powinien w ciągu dziesięciu dni swoim dekretem z urzędu sformułować w sposób jednoznaczny lub dwuznaczny i zawiadomić o tym strony.

§ 3. Forma jednoznaczności nie może tylko pytać, czy w danym wypadku stwierdzono nieważność małżeństwa, lecz musi także określić, z jakiego tytułu lub z jakich tytułów zaskarża się ważność małżeństwa.

§ 4. Po dziesięciu dniach od zawiadomienia o dekreście, jeżeli strony nie mają żadnych zastrzeżeń, przewodniczący lub ponens nowym dekretem zarządza instrukcję sprawy.

Art. 4

DOWODY

Kan. 1678 -

§ 1. obrońca, obrońcy stron, a także rzecznik sprawiedliwości, jeżeli występuje w procesie, mają prawo:

1° być obecni podczas przesłuchania stron, świadków i biegłych, z zachowaniem przepisu [kan. 1559](#);

2° przejrzeć akta sądowe, chociażby jeszcze nie były ogłoszone, i zapoznać się z dowodami przedłożonymi przez strony.

§ 2. Strony nie mogą być obecne podczas przesłuchania, o którym w § 1, n. 1.

Kan. 1679 - Jeżeli nie ma skądinąd pewnych dowodów, sędzia, dla oceny zeznań stron według przepisu kan. 1536, powinien się

pos³u¿yæ, je¿eli to mo¿liwe, ¶wiadkami co do prawdomówno¶ci samych stron, oprócz innych poszlak i wskazówek.

Kan. 1680 - W sprawach dotycz±cych impotencji lub braku zgody spowodowanej chorob± umys³ow±, sêdzia powinien skorzystaæ z pomocy jednego lub kilku bieg³ych, chyba ¿e z okoliczno¶ci wyra¿nie wynika, ¿e jest to bezu¿yteczne; w pozosta³ych sprawach nale¿y zachowaæ przepis [kan. 1574](#).

Art. 5

WYROK I APELACJA

Kan. 1681 - Ilekroæ podczas instrukcji sprawy wy³oni siê bardzo prawdopodobna w±tpliwo¶æ, dotycz±ca niedope³nienia ma³¿eñstwa, trybuna³ mo¿e, zawieszaj±c za zgod± stron sprawê niewa¿no¶ci, uzupe³niaæ instrukcjê do dyspensy super rato, a nastêpnie przes³aaæ akta do Stolicy Apostolskiej, wraz z pro¶b± o dispensê od jednego lub obydwu ma³¿onków i z wnioskiem trybuna³u oraz biskupa.

Kan. 1682 -

§ 1. Wyrok orzekaj±cy za pierwszym razem niewa¿no¶æ ma³¿eñstwa, wraz z apelacjami, je¶li takie s±, i pozosta³ymi aktami s±dowymi, nale¿y przes³aaæ z urzêdu do trybuna³u apelacyjnego, w ci±gu dwudziestu dni od ogłoszenia wyroku.

§ 2. Je¿eli wyrok za niewa¿no¶ci± ma³¿eñstwa zosta³ wydany na pierwszym stopniu s±du, trybuna³ apelacyjny, po zapoznaniu siê z uwagami obroñcy wêz³a i, je¿eli takie s±, tak¿e stron, swoim dekretem albo bez zw³oki potwierdza, albo dopuszcza sprawê do zwyczajnego rozpatrzenia na nowym stopniu.

Kan. 1683 - Je¿eli na stopniu apelacyjnym zg³oszono nowy tytu³ niewa¿no¶ci ma³¿eñstwa, trybuna³ mo¿e go dopu¶ciaæ i rozstrzygn±æ jako pierwsza instancja.

Kan. 1684 -

§ 1. Po tym, gdy wyrok stwierdzaj±cy za pierwszym razem niewa¿no¶æ ma³¿eñstwa zostanie potwierdzony w trybunale apelacyjnym czy to dekretem, czy drugim wyrokiem, ci, których ma³¿eñstwo zosta³o orzeczone za niewa¿ne, mog± zawrzeæ nowe ma³¿eñstwo zaraz, gdy dekret lub drugi wyrok zostanie im podany do wiadomo¶ci, chyba ¿e zosta³o to zabronione zakazem zamieszczonym w wyroku lub dekreecie albo przez ordynariusza miejsca.

§ 2. Przepisy [kan. 1644](#) nale¿y zachowaæ równie¿, je¿eli wyrok, który orzek³ niewa¿no¶æ ma³¿eñstwa, zosta³ potwierdzony nie drugim wyrokiem, lecz dekretem.

Kan. 1685 - Zaraz gdy wyrok sta³ siê wykonalny, wikariusz s±dowy winien zawiadomiæ o nim ordynariusza miejsca, w którym ma³¿eñstwo zosta³o zawarte. On za¶ ma siê zatroszczyæ, by w ksiêgach ma³¿eñstw i ochrzczonych jak najszybciej dokonano adnotacji o orzeczonej niewa¿no¶ci ma³¿eñstwa i o ustalonych ewentualnie zakazach.

Art. 6

PROCES OPARTY NA DOKUMENTACH

Kan. 1686 - Po przyjęciu skargi przedstawionej zgodnie z przepisem kan. 1677, wikariusz sądowy lub sędzia przez niego wyznaczony, pomijając formalności zwyczajnego procesu, ale wzywając strony z udziałem obrońcy wêz³a, mo¿e orzec nieważno¶æ ma³¿eñstwa, je¶li z dokumentu, który nie podlega ¿adnemu sprzeciwowi lub zarzutowi, wynika w sposób pewny istnienie przeszkody zrywaj±cej lub brak formy prawnej, je¿eli z tak± sam± pewno¶ci± wiadomo, ¿e dyspensa nie zosta³a udzielona albo ¿e pe³nomocnik nie posiada³ wa¿nego zlecenia.

Kan. 1687 -

§ 1. Przeciwno takiemu orzeczeniu obroñca wêz³a, je¿eli roztropnie uwa¿a, ¿e albo wadliwo¶ci, o których w kan. 1686, albo brak dyspensy nie s± pewne, musi apelowaæ do sêdziego drugiej instancji, do którego nale¿y przes³aæ akta i zaznaczyæ na pi¶mie, ¿e chodzi o proces oparty na dokumentach.

§ 2. Nienaruszone pozostaje prawo do apelacji strony, która czuje siê pokrzywdzona.

Kan. 1688 - Sêdzia drugiej instancji, z udziałem obroñcy wêz³a i po wys³uchaniu stron, winien rozstrzygn±æ tym samym sposobem, o którym w kan. 1686, czy nale¿y zatwierdziæ wyrok, czy raczej za³atwi± sprawê wed³ug zwyk³ych przepisów prawa; w którym to wypadku odsy³a j± do trybuna³u pierwszej instancji.

Art. 7

NORMY OGÓLNE

Kan. 1689 - W wyroku nale¿y upomnieæ strony o zobowi±zaniach moralnych lub tak¿e cywilnych, którymi ewentualnie bêd± zwi±zane jedna strona wzglêdem drugiej i wobec dzieci, co do zapewnienia utrzymania i wychowania.

Kan. 1690 - Ustnym procesem spornym nie mog± byæ rozpatrywane sprawy dotycz±ce orzeczenia nieważno¶ci ma³¿eñstwa.

Kan. 1691 - W pozosta³ych kwestiach dotycz±cych sposobu postêpowania, nale¿y stosowaæ, je¶li nie sprzeciwia siê temu natura rzeczy, kanony o procesie w ogólno¶ci i o zwyczajnym procesie spornym, z zachowaniem norm specjalnych co do spraw o stanie osób i spraw odnosz±cych siê do dobra publicznego.

Rozdział II

SPRAWY O SEPARACJI MAŁONKÓW

Kan. 1692 -

§ 1. Separacja osobowa małonków ochrzczonych, jeżeli zgodnie z przepisami prawa nie zarządzono inaczej w odniesieniu do szczególnych miejsc, może być zarządzona dekretem biskupa diecezjalnego lub wyrokiem sędziego, według przepisów kanonów, które następują:

§ 2. Tam, gdzie decyzja kościelna nie powoduje skutków cywilnych albo jeżeli przewiduje się, że wyrok cywilny nie będzie przeciwny prawu Bożemu, biskup diecezjalny pobytu małonków, po rozważeniu szczególnych okoliczności, może udzielić zezwolenia na zwrócenie się do sądu świeckiego.

§ 3. Jeżeli sprawa dotyczy także czysto cywilnych skutków małżeństwa, niech sędzia stara się, by zachowywał przepis § 2, sprawa już od początku została wniesiona do sądu świeckiego.

Kan. 1693 -

§ 1. Jeżeli któraś ze stron lub rzecznik sprawiedliwości nie poproszą o zwyczajny proces sporny, należy zastosować ustny proces sporny.

§ 2. Jeżeli zastosowano zwyczajny proces sporny i zgłoszono apelację, trybunał drugiego stopnia winien postępować zgodnie z postanowieniem [kan. 1682, § 2](#), z zachowaniem przepisów, które należy zachować.

Kan. 1694 - W tym, co dotyczy właściwości trybunału, należy zachować przepisy [kan. 1673](#).

Kan. 1695 - Sędzia, zanim przyjmie sprawę i ilekroć dostrzeże nadzieję dobrego wyniku, powinien zastosować środki pastoralne, by małonkowie pogodzili się i zostali skłonieni do wznowienia małżeńskiego życia wspólnego.

Kan. 1696 - Sprawy o separację małonków dotyczą także dobra publicznego; dlatego też zawsze powinien brać w nich udział rzecznik sprawiedliwości, według przepisu [kan. 1433](#).

Rozdział III

PROCES DO DYSPENSY OD MAŁEŃSTWA ZAWARTEGO A NIEDOPEŁNIONEGO

Kan. 1697 - Tylko małżonkowie albo jeden z nich, chociażby wbrew woli drugiego, mają prawo prosić o żądanie dyspensy od małżeństwa zawartego a niedopełnionego.

Kan. 1698 -

§ 1. Tylko Stolica Apostolska rozpoznaje fakt niedopełnienia małżeństwa i istnienie słusznej przyczyny do udzielenia dyspensy.

§ 2. Dyspensa natomiast udzielana jest przez samego Biskupa Rzymskiego.

Kan. 1699 -

§ 1. Właściwym do przyjęcia pisma, w którym prosi się o udzielenie dyspensy, jest biskup diecezjalny stałego lub tymczasowego zamieszkania petenta, który, jeżeli stwierdzi, że prośba jest uzasadniona, winien zarządzić instrukcję procesu.

§ 2. Jeżeli jednak przedstawiony wypadek zawierałby szczególne trudności natury prawnej lub moralnej, biskup diecezjalny powinien zasięgnąć rady Stolicy Apostolskiej.

§ 3. Przeciwno dekretowi, którym biskup odrzuca pismo, przysługuje rekurs do Stolicy Apostolskiej.

Kan. 1700 -

§ 1. Zachowując przepis [kan. 1681](#), instrukcję tych procesów powinien biskup zlecić, na stałe lub w poszczególnych wypadkach, trybunałowi swojej lub obcej diecezji albo odpowiedniemu kapłanowi.

§ 2. Jeżeli została wniesiona prośba sądowa celem orzeczenia nieważności tego małżeństwa, instrukcję należy zlecić temu trybunałowi.

Kan. 1701 -

§ 1. W procesach tych zawsze musi brać udział obrońca węższy.

§ 2. Adwokat nie jest dopuszczony, ale z powodu trudności przypadku biskup może zezwolić, aby petent lub strona pozwana otrzymała pomoc biegłego w prawie.

Kan. 1702 - Podczas instrukcji należy przesłuchać obydwu małżonków i zachować, jeżeli to jest możliwe, kanony o gromadzeniu dowodów w zwyczajnym procesie spornym i w sprawach o nieważność małżeństwa, jeżeli tylko dadzą się pogodzić z charakterem tych procesów.

Kan. 1703 -

§ 1. Nie ma ogłoszenia akt; sędzia jednak, jeżeli dostrzeże, że z racji przytoczonych dowodów, prośbie strony prościej albo zarzutem strony pozwanej grozi poważna przeszkoda, powinien o tym roztropnie zawiadomić stronę zainteresowaną.

§ 2. Na życzenie strony sędzia może okazać dostarczony dokument lub złożyć zeznanie i wyznaczyć czas na przedstawienie wyjaśnień.

Kan. 1704 -

§ 1. Instruktor po dokonaniu instrukcji, powinien wszystkie akta z odpowiednimi relacjami przekazać biskupowi, który daje swój wniosek, zgodny z prawdą, zarówno co do faktu niedopełnienia, jak i słusznej przyczyny dyspensy oraz stosowności ślaski.

§ 2. Jeżeli instrukcja procesu została zlecona innemu trybunali, według przepisu kan. 1700, uwagi broniące węższą winny być sporządzone w tym samym trybunale, ale wniosek, o którym w § 1, należy do zlecającego biskupa, któremu instruktor przekazuje wraz z aktami odpowiednimi relacjami.

Kan. 1705 -

§ 1. Wszystkie akta, wraz ze swoim wnioskiem i uwagami obrońcy węższą, biskup ma przesłać do Stolicy Apostolskiej.

§ 2. Jeżeli według oceny Stolicy Apostolskiej wymagane jest uzupełnienie instrukcji, daje się o tym znać biskupowi wskazując elementy, co do których instrukcję należy uzupełnić.

§ 3. Jeżeli Stolica Apostolska odpiszą, że z przytoczonych argumentów nie stwierdzono niedopełnienia, wówczas bieżą w prawo, o którym w kan. 1701, § 2, może w siedzibie trybunału przejrzeć akta procesu, jednak bez wniosku biskupa, by zastanowić się, czy nie można przytoczyć czegoś poważnego za ponownym wniesieniem prośby.

Kan. 1706 - Reskrypt dyspensy przesyła Stolica Apostolska do biskupa; on zaś zawiadomi o reskrypcie strony, a ponadto jak najszybciej poleci proboszczowi zarówno miejsca zawarcia małżeństwa, jak i przyjęcia chrztu, aby została dokonana adnotacja o udzielonej dyspensie w księdze małżeństw i ochrzczonych.

Rozdział IV

PROCES DOTYCZĄCY DOMNIEMANEJ NIEMIERNOCI WSPÓŁMAŁŻONKA

Kan. 1707 -

§ 1. Jeżeli niemierność współmałżonka nie może być potwierdzona autentycznym dokumentem kościelnym lub świeckim, drugi małżonek nie jest wolny od więzów małżeńskiego, chyba że biskup diecezjalny wydał deklarację o domniemanej niemierności.

§ 2. Biskup diecezjalny może wydać deklarację, o której w § 1, tylko wtedy, jeżeli po przeprowadzeniu odpowiednich dochodzeń, z zeznań świadków, z rozgłosu albo z poszlak osiągnie moralnie pewność o niemierności współmałżonka. Sama nieobecność współmałżonka, nawet długotrwała, nie wystarcza.

§ 3. W wypadkach niepewnych i skomplikowanych, biskup winien zasięgnąć rady Stolicy Apostolskiej.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Tytu³ II

SPRAWY O ORZECZENIE NIEWAŒNOŒCI WIECEN

Kan. 1708 - Prawo zaskar¿ania wa¿noŒci ¶wieceni posiada albo sam duchowny, albo ordynariusz, któremu duchowny podlega, albo w którego diecezji otrzyma³ ¶wiecenia.

Kan. 1709 -

§ 1. Skarga powodowa winna byæ przes³ana do w³aŒciwej Kongregacji, która decyduje, czy sprawa ma byæ prowadzona przez sam± Kongregacjê Kurii Rzymskiej, czy te¿ przez wyznaczony przez ni± trybuna³.

§ 2. Po przes³aniu skargi powodowej zabrania siê duchownemu wykonywania ¶wieceni, na mocy samego prawa.

Kan. 1710 - Je¿eli Kongregacja przekaza³a sprawê trybuna³owi, nale¿y zachowaæ kanony o procesach w ogólnoŒci oraz o zwyczajnym procesie spornym, z zachowaniem przepisów niniejszego tytu³u, chyba ¿e sprzeciwia siê temu natura rzeczy.

Kan. 1711 - W tych sprawach obroñca wêz³a cieszy siê takimi samymi uprawnieniami i ma takie same obowi±zki, jak obroñca wêz³a ma³eñskiego.

Kan. 1712 - Po drugim wyroku, który potwierdzi³ niewa¿noŒæ ¶wieceni, duchowny traci wszystkie uprawnienia w³aŒciwe stanowi duchownemu i zostaje zwolniony z wszystkich obowi±zków.

Tytu³ III

SPOSOBY Unikniêcia Procesów

Kan. 1713 - Celem unikniêcia sporów s±dowych mo¿na z po¿ytkiem zastosowaæ transakcjê czyli ugodê, albo spór mo¿na powierzyæ jednemu lub kilku sêdziom polubownym.

Kan. 1714 - W stosunku do ugody, kompromisu oraz s±du polubownego, nale¿y zachowaæ przepisy wybrane przez strony lub je¿eli strony nie wybior± ¿adnych, ustawê wydan± przez Konferencjê Episkopatu, je¿eli taka jest, albo prawo ¶wieckie stosowane w miejscu, w którym dokonuje siê ugoda.

Kan. 1715 -

§ 1. Nie mo¿na wa¿nie stosowaæ ugody lub kompromisu w tym, co nale¿y do dobra publicznego i w innych sprawach, którymi strony nie mog± swobodnie dysponowaæ.

§ 2. Je¿eli chodzi o doczesne dobra ko¶cielne, ilekroæ wymaga tego przedmiot sprawy, nale¿y zachowaæ formalno¶ci przepisane prawem dla alienacji rzeczy ko¶cielnych.

Kan. 1716 -

§ 1. Je¶li ustawa ¶wiecka nie uznaje mocy polubownego wyroku, chyba ¿e zostaje on potwierdzony przez sêdziego, wyrok polubowny w sporze ko¶cielnym, by mó¿³ nabraæ mocy na forum kanonicznym, wymaga potwierdzenia przez ko¶cielnego sêdziego miejsca, w którym zosta³ wydany.

§ 2. Je¿eli za¶ ustawa ¶wiecka dopuszcza zaskar¿enie wyroku polubownego wobec sêdziego ¶wieckiego, na forum kanonicznym takie samo zaskar¿enie mo¿na wnie¶æ wobec sêdziego ko¶cielnego, który jest w³a¶ciwy do rozstrzygniêcia sporu na pierwszym stopniu.

Rozdział I

Wstępne DOCHODZENIE

Kan. 1717 -

§ 1. Ilekroć ordynariusz otrzyma przynajmniej prawdopodobną wiadomość o przestępstwie, powinien sam lub przez inną odpowiednią osobę ostrożnie zbadać fakty i okoliczności oraz poczytalność, chyba że takie dochodzenie wydaje się zupełnie zbędne.

§ 2. Należy się strzec, by wskutek takiego dochodzenia nie ucierpiałoby czyjeś dobre imię.

§ 3. Kto prowadzi dochodzenie, ma takie same uprawnienia i obowiązki jak audytor w procesie; nie może on, jeżeli potem zostaje wszczęty proces sądowy, być w nim sędzią.

Kan. 1718 -

§ 1. Kiedy elementy wydają się wystarczająco zebrane, ordynariusz winien zdecydować:

1° czy może być wszczęty proces w celu wymierzenia albo deklarowania kary;

2° czy to, biorąc pod uwagę [kan. 1341](#), jest wskazane;

3° czy należy zastosować proces sądowy, czy - jeżeli ustawa nie zabrania - należy się posłużyć dekretem pozasądowym.

§ 2. Ordynariusz winien odwołać lub zmienić dekret, o którym w § 1, ilekroć na podstawie nowych elementów uzna, że należy postanowić inaczej.

§ 3. Przy wydaniu dekretów, o których w §§ 1 i 2, ordynariusz, jeżeli to roztropnie uzna, powinien wysłuchać dwóch sędziów lub innych biegłych w prawie.

§ 4. Zanim ordynariusz zdecyduje według przepisu § 1, powinien rozważyć, czy - celem uniknięcia niepotrzebnych procesów - nie byłoby wskazane, by za zgodą stron, albo sam, albo prowadzący dochodzenie rozstrzygnął kwestię o odszkodowanie, według zasad dobra i słuszności.

Kan. 1719 - Akta dochodzenia i dekrety ordynariusza, którymi rozpoczyna się lub zamyka dochodzenie i to wszystko, co poprzedza dochodzenie, jeżeli nie jest konieczne do procesu karnego, należy przechowywać w tajnym archiwum kurii.

Rozdział II

PRZEBIEG PROCESU

Kan. 1720 - Jeżeli ordynariusz uzna, że należy postępować na drodze dekretu pozasądowego:

1° powinien oskarżonemu przedstawić oskarżenie i dowody, dając mu możliwość, by się bronił, chyba że oskarżony, w sądzie wezwany, zaniedbał stawienia się;

2° powinien dokładnie rozważać, z dwoma asesarami, wszystkie dowody i argumenty;

3° jeżeli przestępstwo z pewnością stwierdzono, a skarga karna nie wygasła, powinien wydać dekret, według przepisu kanonów [1342-1350](#), podając przynajmniej krótko uzasadnienie prawne i faktyczne.

Kan. 1721 -

§ 1. Jeżeli ordynariusz zdecydował, że należy wszcząć proces karny, przekazuje akta dochodzenia rzecznikowi sprawiedliwemu, który powinien przedstawić sędziemu oskarżenie, według przepisu [kan. 1502 i 1504](#).

§ 2. Przed wyższym trybunałem, rolę powoda pełni rzecznik sprawiedliwemu, ustanowiony przy tym trybunale:

Kan. 1722 - Celem uniknięcia zgorzelenia, ochrony wolności świadków i gwarancji wymiaru sprawiedliwemu, ordynariusz, po wysłuchaniu rzecznika sprawiedliwego i wezwawszy samego oskarżonego, może, w jakimkolwiek stadium procesu, oddalić oskarżonego od świadczenia posługi lub jakiegoś urzędu i zadania kościelnego, oraz nakazać lub zakazać pobytu w jakimś miejscu lub terytorium, a nawet zabronić publicznego uczestnictwa w Najświętszej Eucharystii; wszystko to, po ustaniu przyczyny, należy odwołać, ma to być swój kres, na mocy samego prawa, z ustaniem procesu karnego.

Kan. 1723 -

§ 1. Sędzia, wzywając oskarżonego, powinien go zachęcać, by zgodnie z przepisem [kan. 1481, § 1](#), ustanowił sobie adwokata, w terminie wyznaczonym przez samego sędziego.

§ 2. Skoro jednak oskarżony nie zatroszczy się o to, sam sędzia, przed zawiązaniem sporu, powinien mianować adwokata, który tak długo będzie wykonywał swoje zadanie, jak długo oskarżony nie ustanowi sobie adwokata.

Kan. 1724 -

§ 1. Na każdym stopniu sądu rzecznik sprawiedliwemu może zrzec się instancji, z polecenia lub za zgodą ordynariusza, z którego polecenia został wszczęty proces.

§ 2. Zrzeczenie, aby było ważne, musi być przyjęte przez oskarżonego, chyba że on sam został ogłoszony jako nieobecny w sądzie.

Kan. 1725 - Podczas dyskusji sprawy, czy dokonuje się ona na piśmie, czy ustnie, oskarżony ma zawsze prawo, by sam albo jego adwokat, albo pełnomocnik jako ostatni pisał lub mówił.

Kan. 1726 - Na każdym stopniu i etapie procesu karnego, jeżeli w sposób ewidentny stwierdzono, że oskarżony nie popełnił przestępstwa, sędzia powinien orzec to wyrokiem i uwolnić oskarżonego, chociażby jednocześnie stwierdzono, że wygasła skarga kryminalna.

Kan. 1727 -

§ 1. Oskarżony może także zgłosić apelację, jeżeli wyrok tylko dlatego go uwolnił, że kara była fakultatywna, albo ponieważ sędzia posłużył się wadzącą, o której w [kan. 1344 i 1345](#).

§ 2. Rzecznik sprawiedliwości może apelować, ilekroć sądzi, że nie naprawiono zgorzenia lub nie przywrócono wystarczająco sprawiedliwości.

Kan. 1728 -

§ 1. Zachowując przepisy kanonów tego tytułu, w procesie karnym należy stosować - chyba że sprzeciwia się temu natura rzeczy - kanony o procesie w ogólności i o zwyczajnym procesie spornym, z zastosowaniem specjalnych przepisów o sprawach, które dotyczą dobra publicznego.

§ 2. Oskarżony nie ma obowiązku przyznać się do przestępstwa, nie można też odstąpić od niego przysięgi.

[Archidiecezja Łódzka](#)

Rozdział III

SKARGA O NAPRAWIENIE SZKÓD

Kan. 1729 -

§ 1. Strona poszkodowana w samym procesie karnym może wnieść, według przepisu [kan. 1596](#), skargę sporną o naprawienie szkód, które poniosła z przestępstwa.

§ 2. Interwencji strony poszkodowanej, o której w § 1, nie dopuszcza się później, jeżeli nie została dokonana na pierwszym stopniu procesu karnego.

§ 3. Apelacja w sprawie odszkodowania dokonuje się według kanonów [1628-1640](#), nawet jeżeliby apelacja w procesie karnym była niemożliwa; jeżeli zostały zgłoszone obydwie apelacje, mimo że przez różne strony, należy przeprowadzić jeden proces apelacyjny, z zachowaniem przepisu kan. 1730.

Kan. 1730 -

§ 1. Dla uniknięcia zbytej zwłoki procesu karnego, sędzia może odłożyć proces o odszkodowanie aż do czasu, gdy wyda ostateczny wyrok w procesie karnym.

§ 2. Sędzia, który tak postąpił, powinien przystąpić po wydaniu wyroku w procesie karnym, do rozpatrzenia odszkodowania, chociażby proces karny z powodu zgłoszonego zaskarżenia był jeszcze w toku, albo oskarżony został uwolniony wskutek przyczyny, która nie znosi obowiązku wyrównania szkód.

Kan. 1731 - Wyrok wydany w procesie karnym, chociażby przeszedł w stan rzeczy osędzonej, w żaden sposób nie stwarza prawa dla strony poszkodowanej, chyba że interweniowała ona zgodnie z kan. 1729.

Sekcja 1

REKURS PRZECIW DEKRETOM ADMINISTRACYJNYM

Kan. 1732 - To, co w kanonach tej sekcji jest ustalone o dekretach, winno być stosowane także do wszystkich poszczególnych aktów administracyjnych, wydanych w zakresie zewnętrznym pozasądowym, z wyjątkiem tych, które są wydane przez samego Biskupa Rzymskiego lub przez sam sobór powszechny.

Kan. 1733 -

§ 1. Należy sobie bardzo życzyć, by - ilekroć czuje się ktoś pokrzywdzony dekretem - unikać sporu między nim a autorem dekretu i wspólnym wysiłkiem szukać sżusznego miêdzy nimi rozwi±zania, pos³uguj±c siê w razie potrzeby powa¿nymi osobami dla podjêcia mediacji i rozwa¿ania sprawy, tak by na odpowiedniej drodze unikn±æ sporu lub go rozwi±zaæ.

§ 2. Konferencja Episkopatu mo¿e postanowiæ, by w ka¿dej diecezji zosta³ ustanowiony jaki¶ sta³y urz±d lub rada, których zadaniem by³oby, wed³ug przepisów do okre¶lenia przez sam± Konferencjê, poszukiwanie i sugerowanie s³uszných rozwi±zañ; je¶liby Konferencja tego nie zarz±dzi³a, biskup mo¿e ustanowiæ tego rodzaju radê lub urz±d.

§ 3. Urz±d lub rada, o których w § 2, zw³aszcza wówczas powinny dzia³aæ, gdy ktoś prosi o odwo³anie dekretu wed³ug przepisu kan. 1734 i nie up³ynê³y jeszcze terminy wyznaczone na wniesienie rekursu; je¿eli przeciwko dekretowi jest wniesiony rekurs, sam prze³o¿ony, który ma rozpatrzyæ rekurs, powinien - ilekroæ dostrzega nadziejê na dobry wynik - zachêciæ wnosz±cego rekurs i autora dekretu, do szukania tego rodzaju rozwi±zania.

Kan. 1734 -

§ 1. Zanim ktoś wniesie rekurs, powinien na pi¶mie prosiæ autora o odwo³anie lub poprawienie dekretu; rozumie siê, ¿e wniesienie takiej pro¶by jest przez to samo tak¿e pro¶b± o zawieszenie dekretu.

§ 2. Pro¶bê nale¿y z³o¿yæ w terminie zawitym dziesiêciu u¿ytecznych dni od zawiadomienia o dekreecie, zgodnie z przepisami prawa.

§ 3. Przepisy §§ 1 i 2 nie maj± mocy:

1° w stosunku do rekursu wniesionego do biskupa przeciwko dekretom wydanym przez w³adze, które mu podlegaj±;

2° w stosunku do rekursu wniesionego przeciwko dekretowi, który decyduje o rekursie hierarchicznym, chyba ¿e decyzja zosta³a wydana przez biskupa;

3° w stosunku do rekursów wnoszonych wed³ug przepisów [kan. 57](#) i 1735.

Kan. 1735 - Je¿eli w ci±gu trzydziestu dni, od kiedy dosz³a do autora dekretu pro¶ba, o której w kan. 1734, nie zawiadomi on o nowym dekreecie, w którym albo poprawia pierwszy, albo decyduje, ¿e nale¿y odrzuciæ pro¶bê, terminy do wniesienia rekursu biegn± od zawiadomienia o nowym dekreecie; je¶li za¶ w ci±gu trzydziestu dni nie podj±³ ¿adnej decyzji, terminy biegn± od trzydziestego dnia.

Kan. 1736 -

§ 1. W sprawach, w których rekurs hierarchiczny zawiesza wykonanie dekretu, ten sam skutek ma tak¿e pro¶ba, o której w kan. 1734.

§ 2. W pozosta³ych wypadkach, je¿eli w ci±gu dziesiêciu dni od nade¶cia pro¶by, o której w kan. 1734, do samego autora dekretu, nie zarz±dzi on, ¿e nale¿y zawiesiæ wykonanie, mo¿na w miêdzy czasie prosiæ o zawieszenie u jego prze³o¿onego hierarchicznego, który mo¿e je zarz±dziæ tylko na skutek powa¿nych przyczyn i

zawsze, uważając, by nie ucierpiało na tym zbawienie dusz.

§ 3. Po zawieszeniu wykonania dekretu według przepisu § 2, jeżeli potem zgłasza się rekurs, ten, kto ma rozpatrywać rekurs według przepisu kan. 1737, § 3, winien rozstrzygnąć, czy zawieszenie należy potwierdzić, czy odwołać.

§ 4. Jeżeli w ciągu ustalonego terminu nie został wniesiony żaden rekurs przeciwko dekretowi, tym samym ustaje zawieszenie wykonania, wprowadzone tymczasowo, zgodnie z przepisem § 1 lub § 2.

Kan. 1737 -

§ 1. Kto twierdzi, że jest pokrzywdzony dekretem, może wnieść rekurs do hierarchicznego przełożonego tego, kto dekret wydał, z jakiegokolwiek słusznej przyczyny; rekurs można wnieść do samego autora dekretu, który musi go zaraz przesłać do właściwego przełożonego hierarchicznego.

§ 2. Rekurs należy wnieść w zawitym terminie piętnastu użytecznych dni, które w wypadkach, o których w kan. 1734, § 3, biegnie od dnia zawiadomienia o dekreście, w pozostałych zaś wypadkach, biegnie według przepisu kan. 1735.

§ 3. Także w wypadkach, w których rekurs nie zawiesza mocy samego prawa wykonania dekretu ani zawieszenie nie zostało zarządzone według przepisu kan. 1736, § 2, przełożony dla ważnej przyczyny może nakazać zawieszenie wykonania, uważając jednak, by nie ucierpiało na tym zbawienie dusz.

Kan. 1738 - Wnoszący rekurs ma zawsze prawo posłużyć się adwokatem lub pełnomocnikiem, unikając bezużytecznej zwłoki; co więcej, obrońca winien być ustanowiony z urzędu, jeżeli wnoszący rekurs nie ma obrońcy, a przełożony uzna to za konieczne; przełożony jednak zawsze może nakazać, by wnoszący rekurs sam się stawił, by został przesłuchany.

Kan. 1739 - Przełożony, który rozpatruje rekurs, może, w zależności od wypadku, nie tylko dekret potwierdzić albo uznać za nieważny, lecz także unieważniać, odwołać, albo - jeżeli przełożonemu wyda się to bardziej wskazane - poprawiać, zastąpić innym lub częściowo go uchylać.

Rozdział I

SPOSÓB POSTĘPOWANIA PRZY USUWANIU PROBOSZCZÓW

Kan. 1740 - Gdy posługiwanie jakiegoś proboszcza, na skutek jakiejś przyczyny, nawet bez jego poważnej winy, staje się szkodliwe lub przynajmniej nieskuteczne, może on zostać usunięty z parafii przez biskupa diecezjalnego.

Kan. 1741 - Przyczyny, dla których proboszcz może być usunięty z parafii zgodnie z przepisami prawa, są zwłaszcza następujące:

1° sposób postępowania, który przynosi kościelnej wspólnocie poważną szkodę lub zamieszanie;

2° nieudolność albo trwała choroba umysłowa lub fizyczna, która czyni proboszcza nieużytecznym w wypełnianiu jego zadań;

3° utrata dobrego imienia u uczciwych i poważnych parafian lub niechęć w stosunku do proboszcza, które według przewidywania szybko nie ustanie;

4° poważne zaniedbanie lub naruszanie obowiązków parafialnych, które trwa mimo upomnienia;

5° częste zarządanie dobrami doczesnymi, z wielką szkodą kościoła, ilekroć na zarządzenie z braku innego środka.

Kan. 1742 -

§ 1. Jeżeli na podstawie przeprowadzonego badania ustalono, że istnieje przyczyna, o której w kan. 1740, biskup omawia sprawę z dwoma proboszczami, wybranymi z zespołu ustanowionego na stałe w tym celu przez Radę kapłańską na propozycję biskupa; jeżeli biskup dojdzie później do wniosku, że należy przystąpić do usunięcia, podaje - do wiadomości - przyczynę i argumenty, radzi proboszczowi po ojcowsku, by zrezygnował w ciągu piętnastu dni.

§ 2. W stosunku do proboszczów, którzy są członkami instytutu zakonnego lub stowarzyszenia życia apostołskiego, należy zachować przepis kan. 682, § 2.

Kan. 1743 - Rezygnacja proboszcza może się dokonać nie tylko po prostu i zwyczajnie, lecz także pod warunkiem, byleby to było do przyjęcia przez biskupa i rzeczywiście zostało przyjęte, zgodnie z przepisami prawa.

Kan. 1744 -

§ 1. Jeżeli proboszcz w wyznaczonych dniach nie odpowie, biskup ponawia wezwanie, przedłużając czas użyteczny na odpowiedź.

§ 2. Jeżeli biskup ustali, że proboszcz otrzymał drugie wezwanie i nie odpowiedział, chociaż nie miał żadnej przeszkody, albo jeżeli proboszcz nie chce zrezygnować nie przytoczając żadnych motywów, biskup winien wydać dekret usunięcia.

Kan. 1745 - Jeżeli za proboszczem podważa podaną przyczynę i jej podstawy, przytoczając motywy, które wydają się biskupowi niewystarczające, ten, aby mógł wagi nie dawać:

1° powinien go wezwać, by przejrawszy akta, zebrał w pisemnej relacji swoje argumenty, a nawet przedstawił przeciwne dowody, jeżeli takie posiada;

2° następnie, po uzupełnieniu instrukcji, winien sprawę rozważyć, wraz z tymi proboszczami, o których w kan.

1742, § 1, chyba że trzeba wyznaczyć innych, ponieważ ci nie mogą tego wykonać;

3° wreszcie ma zdecydować, czy proboszcza należy usunąć czy też nie, i zaraz powinien wydać w tej sprawie dekret.

Kan. 1746 - Biskup powinien zadbać, by usuniętemu proboszczowi przydzielić inny urząd, jeżeli jest do tego zdolny, czy też wyznaczyć pensję, w zależności od tego, czy przypadek i okoliczności na to pozwalają.

Kan. 1747 -

§ 1. Usunięty proboszcz powinien się powstrzymać od wykonywania zadań proboszcza, jak najszybciej pozostawić wolny dom parafialny i wszystko, co należy do parafii, przekazać temu, komu biskup parafię powierzy³.

§ 2. Jeżeli za chodzi o chorego, który nie może być bez trudności przeniesiony z domu parafialnego na inne miejsce, biskup powinien mu pozostawić jego używanie, nawet wyjątkowe, na czas trwania tej konieczności.

§ 3. Podczas rekursu przeciw dekretowi usunięcia, biskup nie może mianować nowego proboszcza, ale na ten czas powinien zarządzić, ustanawiając administratora parafialnego.

[Archidiecezja łódzka](#)

Rozdział II

SPOSÓB POSTĘPOWANIA PRZY PRZENOSZENIU PROBOSZCZÓW

Kan. 1748 - Jeżeli wymaga tego dobro dusz albo potrzeba lub pożytek Kościoła, by proboszcz ze swojej parafii, którą owocknie kierowa³, zosta³ przeniesiony do innej parafii albo na inny urzãd, biskup powinien mu na pi³mie zaproponowaæ przeniesienie i zachêciaæ, aby siê na nie zgodzi³, ze wzglêdu na mi³oœæ Boga i dusz.

Kan. 1749 - Jeœli proboszcz nie zamierza przyjãæ rady i namowy biskupa, powinien przedstawiaæ na pi³mie swoje racje.

Kan. 1750 - Biskup, jeœli mimo przytoczonych racji uwaæa, æe nie powinien odstêpowaaæ od swojego zamierzenia, musi z dwoma proboszczami, dobranymi wed³ug przepisu [kan. 1742, § 1](#), rozwaæyæ racje, które sã za lub przeciw przeniesieniu; jeœli nadal uwaæa, æe naleæy dokonaæ przeniesienia, winien ponowiã wobec proboszcza ojcowskie wezwanie.

Kan. 1751 -

§ 1. Po dokonaniu tego, jeœli i proboszcz w dalszym ciãgu siê wymawia i biskup uwaæa, æe trzeba dokonaæ przeniesienia, wydaje dekret przenoszãcy proboszcza, postanawiajãc, æe parafia po up³ywie wyznaczonego terminu bêdzie wakowaæ.

§ 2. Po uæytecznym up³ywie tego okresu, winien og³osiaæ, æe parafia wakuje.

Kan. 1752 - W sprawach przeniesienia naleæy stosowaæ przepisy [kan. 1747](#), z zachowaniem kanonicznej s³usznosci i majãc przed oczyma zbawienie dusz, które zawsze winno byæ w Koœciele najwyæszym prawem.

Aktualizacje w serwisie
Nasze zasoby
lub dodatkowe szukanie
Newsletter
podaj swój e-mail, jeśli chcesz otrzymywać informacje z życia kościoła
Strona główna
☒ Napisz do nas
Biskupi Łódzcy
Abp Władysław Ziśka Bp Adam Lepa Bp Ireneusz Pękalski
Życie Archidiecezji
Historia archidiecezji Program duszpasterski Kalendarz duszpasterski na 2006 rok Media katolickie
Urzędy i instytucje
Kuria Trybunał Metropolitalny Archiwum Ośrodki duszpasterskie Caritas Ruchy i Stowarzyszenia Cmentarze Uczelnie i szkoły Centrum Służby Rodzinie Dom Księża Emerytów
Dekanaty i parafie
Spis dekanatów Spis parafii
Zakony i zgromadzenia
Zakony żeńskie Zakony męskie
Msze święte w kościołach
Seminarium Duchowne
Czytelnia
Dokumenty Kościoła Dokumenty papieskie III Synod AŚ Dokumenty i listy pasterskie
Spis autorów Spis artykułów
Rozważania pasyjne 2003 Medytacje biblijne
Adresy poczty e-mail

**NAJNOWSZE
WIADOMOŚCI**

**OGŁOSZENIA
KURII**

**ZAPowiedzi
Wydarzeń**

WIADOMOŚCI z ŻYCIA KOŚCIOŁA

przygotowuje Radio Vox Łódź 100,4 FM

Zmarł ks. Jan Witczak

2006-10-23, godz:23:34

W 72 roku życia i 47 roku kapłaństwa zmarł wieloletni proboszcz parafii Miłosierdzia Bożego w Pabianicach ks. kanonik Jan Witczak. >>

Wybierz lokalizację pomnika!

2006-10-19, godz:07:12

Władze Łodzi chcą postawić pomnik patronki miasta, św. Faustyny. Prezydent zaproponowała dwie lokalizacje: plac Niepodległości (naprzeciwko kościoła św. Faustyny) lub dawny park Wenecja (tam Faustyna miała pierwsze objawienia). Weź udział w wyborze miejsca i oddaj swój głos w naszej sondzie (w lewej kolumnie na stronie www.voxfm.org). >>

Inauguracja duszpasterstwa służby zdrowia

2006-10-18, godz:21:29

W dzień swego patrona św. Łukasza Ewangelisty Łódzkie środowisko medyczne zainaugurowało nowy rok pracy duszpasterstwa służby zdrowia. Msza święta w intencji lekarzy, pielęgniarek i pozostałych odprawiona została w kościele Zesłania Ducha Świętego na placu Wolności. >>

Łodzianie modlą się przy pomniku papieskim

2006-10-15, godz:22:15

Znicze ustawione w kształcie litery 28 zapłonęły przy pomniku Jana Pawła II przy Łódzkiej archikatedrze. Łodzianie modlili się w intencji beatyfikacji Ojca Świętego w Dniu Papieskim i w przeddzień 28 - rocznicy wyboru Karola Wojtyły na papieża. >>

Św. Faustyna w parku Wenecja lub na pl. Niepodległości

2006-10-15, godz:13:46

Prezydent Łodzi Jerzy Kropiwnicki chce wybudować w Łodzi pomnik św. Faustyny, patronki miasta. Wystąpił z takim inicjatywą 15 października, w trakcie VI Dnia Papieskiego. Miejsce wyboru Łodzianie. >>

[Więcej wiadomości...>>](#)

[na górę strony](#)

23 października 2006

Rekolekcje dla kapłanów z ćwiczeniami warsztatowymi

Ciekawe miejsca

Spis stron na serwerze

REDAKCJA:

**ks. Paweł Dziejczak
Marek Włodarski**

W dniach 13-16 listopada br. odbędzie się rekolekcje dla kapłanów "Na chorych ręce kłóć się będzie ...." (Sakramenty w posłudze uzdrowienia wewnętrznego). Miejsce spotkania: Lublin - Dębrowica "Dom Spotkania". Rekolekcje poprowadzą: J.E. bp prof. Bronisław Dembowski - senior diecezji wrocławskiej, inicjator Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej w Polsce i Jej wieloletni Krajowy Koordynator, biskup z ogromnym doświadczeniem w posłudze uzdrowienia.
Dr hab. n. med. Janusz Kocki - Akademia Medyczna w Lublinie, genetyk i pediatra. Twórca programu .Współdziałanie w rozwoju dzieci z chorobami genetycznymi. (www.wspoldzialanie.pl).
Mgr Małgorzata Hudzik - psycholog, psychoterapeuta, Lublin

Więcej informacji:

Szkola Formacji Duchowej sfd@kuria.lublin.pl,
ewentualnie listownie (Szkola Formacji Duchowej, 20-109 Lublin, ul. Królewska 10)
lub telefonicznie: 0603 172 972 (ks. Robert Muszyński); 0605 266 326 (ks. Józef Maciejg)

Ks.dr Robert Muszyński
Odpowiedzialny za Szkołę Formacji Duchowej

15 października 2006

Inauguracja roku duszpasterskiego Służby Zdrowia

Serdecznie zapraszam wszystkich pracowników lecznictwa na inaugurację nowego roku duszpasterskiego, która odbędzie się w środę 18 października br. o godz. 18.00 w kościele Zesłania Ducha Świętego w Łodzi, przy ulicy Piotrkowskiej 2. W tym dniu Służba Zdrowia czci swojego Patrona św. Łukasza Ewangelistę

Przed Eucharystią dr Kazimierz Szata z Warszawy wygłosi prelekcję na temat: "Cierpienie pacjenta w świetle nauki o Miłosierdziu Bożym".

Tego dnia, we wszystkich parafiach archidiecezji, będziemy się modlić podczas nabożeństw różańcowych w intencji pracowników Służby Zdrowia i ich rodzin.

ks. Paweł Sudowski
Przewodniczący Komisji
ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia

7 września 2006

ODEZWA ARCYBISKUPA METROPOLITY ŁÓDZKIEGO W SPRAWIE MODLITW W INTENCJI OSÓB DOTKNIĘTYCH CHOROBI PSYCHICZNI

Do najbardziej dotkliwych chorób społecznych należą schizofrenia i inne zaburzenia psychiczne. Światowa Organizacja Zdrowia podaje, że obecnie w całym świecie cierpi z powodu zaburzeń psychicznych i związanych z nimi problemów psychospołecznych ok. 450 milionów osób...

[czytaj dalej](#) | [drukuj](#)

7 września 2006

Komunikat

W piątek 15 września o godz. 10.00 w sali konferencyjnej (ul. ks. I. Skorupki 3) odbędzie się zebranie księży dziekanów i dekanalnych ojców duchownych. Ksiądz arcybiskup Władysław Ziśka, metropolita łódzki, zaprasza na to zebranie także księży wicedziekanów.

Sekretariat Kurii

7 września 2006

SŁOWO ARCYBISKUPA METROPOLITY ŁÓDZKIEGO NA NOWY ROK SZKOLNY 2006/07

Szanowni Pedagodzy, Kochani Uczniowie!
Mamy już poza sobą kolejne wakacje, a przed nami następny nowy rok szkolny. Zarówno uczniowie, jak i nauczyciele wzmocnili swoje duchowe i fizyczne siły, aby przez najbliższe dziesięć miesięcy z nową energią podejmować wspólnie pracę...

[czytaj dalej](#) | [drukuj](#)

05 września 2006

INFORMATOR DLA MINISTRANTÓW ARCHIDIECEZJI ŁÓDZKIEJ

Podobnie jak w latach ubiegłych, zapraszam wszystkie wspólnoty ministranckie do pracy formacyjnej opartej na materiałach pomocniczych (podręcznik i notatnik), które można nabyć w Wydziale Duszpasterstwa:

- Kandydat - kl. III
- Choralista - kl. IV
- Ministrant świąt - kl. V
- Ministrant księgi - kl. VI
- Ministrant ołtarza - kl. I gimnazjum
- Ceremonia posług liturgicznych (podręcznik uniwersalny) - kl. II gimnazjum

Zachęcam również do przeprowadzenia kursów przygotowujących do posługi lektora w poszczególnych dekanatach czy rejonach opartych na księżce Lektor - droga do posługi liturgicznej.

Dla dekanatów Łodzi i okolic organizowane jest Przygotowanie do posługi lektora przy parafii św. Antoniego w Łodzi w soboty października, listopada, grudnia, stycznia i lutego dla kandydatów na ministrantów Św. Bożego (Lektorów) od III klasy gimnazjum (młodzi ministranci nie będą przyjmowani!). Pierwsze spotkanie odbędzie się w sobotę 30 września 2006 r. przy ul. Antoniego 4. Spotkania odbywają się w godz. 9.30-12.00. Kandydaci przychodzą z pisemnym skierowaniem od księży opiekunów z parafii.

21 października rozpocznie się w parafii św. Antoniego w Łodzi Kurs ceremoniarzy (szczególnie dotyczy cełoszenia w osobnym piśmie).

Zapraszam na Dzień Jedności Służby Liturgicznej do bazyliki archikatedralnej w sobotę 25 listopada 2006 r. na godz. 11.45. Dzień Jedności poświęcony będzie z Dniem Powołańcym.

9 grudnia 2006 r., o godz. 10.30, odbędzie się w parafii św. Antoniego w Łodzi Adwentowe skupienie dla lektorów pod przewodnictwem biskupa IRENEUSZA PÊKALSKIEGO.

ks. Piotr May-Majewski

05 września 2006

KURS LEKTORSKI przygotowujący do posługi lektora

Kurs lektorski dla ministrantów od III klasy gimnazjum (młodzi nie będą przyjmowani) odbędzie się w parafii św. Antoniego w Łodzi ul. św. Antoniego 4 w soboty od października do lutego w godz. 9.30 - 12.00
Pierwsze spotkanie 30 września, godz. 9.30

ks. Piotr May-Majewski

na górę strony

ZAPOWIEDZI WYDARZEŃ

przygotowuje Radio Vox Łódź

Jeśli chcesz przesłać zapowiedź wydarzenia, które w najbliższym czasie będzie miało miejsce w Twojej parafii, wspólnocie czy grupie, napisz do nas: zapowiedzi@voxfm.org lub skorzystaj z naszego [formularza](#).

Data: 2006-10-30

Msza święta z charyzmatycznymi modlitwami o uzdrowienie

Msza święta z charyzmatycznymi modlitwami o uzdrowienie odprawiona zostanie w poniedziałek, 30 października w kościele oo. jezuitów w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 60. Początek nabożeństwa o godz. 19.00.

[czytaj dalej](#)

Data: 2006-10-31

Modlitwy z Taizé

Modlitwa o pokój i pojednanie ze śpiewami z Taizé odbędzie się we wtorek, 31 października w kaplicy sióstr urszulanek przy ulicy Czerwonej 6 w Łodzi.

[czytaj dalej](#)

Data: 2006-11-04

Pielgrzymka kolejarzy na Jasną Górę

23 Ogólnopolska Pielgrzymka Kolejarzy na Jasną Górę odbędzie się w sobotę i niedzielę, 4 i 5 listopada.

[czytaj dalej](#)

Data: 2006-11-06

Jesiennie sesje duszpasterskie

W dwóch terminach, w poniedziałek i wtorek, 6 i 7 listopada odbędą się jesiennie sesje duszpasterskie dla kapłanów z archidiecezji łódzkiej. Tegorocznym wykładcą będzie ks. prof. Henryk Skorowski z UKSW w Warszawie. O możliwościach duszpasterskiego wykorzystania internetu mówią ks. Józef Janiec i red. Łukasz

G³owacki. Spotkania odbywaaæ siê b^ed± w WSD w £odzi.

[czytaj dalej](#)

Data: 2006-11-13

Dialog w ruchu ekumenicznym

O miejscu dialogu w ruchu ekumenicznym m^owiãæ b^edzie w poniedzia³ek, 13 listopada na spotkaniu z nauczycielami i wychowawcami ks. Henryk Elias, wyk³adowca ekumenizmu w Wy³szym Seminarium Duchownym w £odzi.

[czytaj dalej](#)

[na g^or^e strony](#)

[do g^ory](#)

1997-2006 © Archidiecezja £odzka
odpowiedzialny za stron^e: ks. Pawe³ Dziedziczak
webmaster: Marek W³odarski

Witaj. Trafiłeś tu ze starego odnośnika. Prosimy przejść na stronę główną:

<http://archidiecezja.lodz.pl/index.php>

ŻYCIE ARCHIDIECEZJI

 [Komunikaty duszpasterskie](#)

 [Historia Archidiecezji](#)

 [Kalendarz duszpasterski na rok 2003](#)

 [Media katolickie](#)

 [OBCHODY WIELKIEGO JUBILEUSZU CHRZEŚCIJAŃSTWA
W ARCHIDIECEZJI ŁÓDZKIEJ](#)

| [Archidiecezja Łódzka](#) | [Życie Archidiecezji](#) | [Biskupi Łódzcy](#) | [Urzędy i Instytucje](#) | [Dekanaty i parafie](#) |
| [Zakony i zgromadzenia](#) | [Msze św. w Łodzi](#) | [Ruchy i stowarzyszenia](#) | [Seminarium Duchowne](#) |
| [Czytelnia internetowa](#) | [Adresy poczty elektronicznej](#) | [Ciekawe miejsca w sieci](#) | [Spis stron](#)
[www](#) | [Szukaj](#) |

Biskupi Archidiecezji Łódzkiej

**BISKUP DIECEZJALNY ŁÓDZKI
WŁADYSŁAW ZIÓŁEK**

KS. BP ADAM LEPA

KS. BP IRENEUSZ PÊKALSKI

| [Archidiecezja Łódzka](#) | [Życie Archidiecezji](#) | [Biskupi Łódzcy](#) | [Urządzy i Instytucje](#) | [Dekanaty i parafie](#) |
| [Zakony i zgromadzenia](#) | [Msze Źw. w Łodzi](#) | [Ruchy i stowarzyszenia](#) | [Seminarium Duchowne](#) |
| [Czytelnia internetowa](#) | [Adresy poczty elektronicznej](#) | [Ciekawe miejsca w sieci](#) | [Spis stron
www](#) | [Szukaj](#) |

Archidiecezja Łódzka
<http://archidiecezja.lodz.pl>

*informacje o biskupach, parafiach,
dekanatach, ruchach i stowarzyszeniach,
zakonach, urządach i instytucjach,
msze św. w kościołach Archidiecezji Łódzkiej*

Strona w trakcie aktualizacji.

[Przejdźcie na stronę główną.](#)

DEKANATY ARCHIDIECEZJI ŁÓDZKIEJ

Alfabetyczny spis parafii

Mapa Archidiecezji

I. Aleksandrowski	XVIII. Łódź - Źródle
II. Bechatowski	XIX. Łódź - Teofilów
III. Brzeziński	XX. Łódź - Widzew
IV. Dąbrowski	XXI. Łódź - Źubardów
V. Karsznicki	XXII. Ozorkowski
VI. Koluszkowski	XXIII. Pabianicki
VII. Konstanyowski	XXIV. Piotrkowski
VIII. Krzepczowski	XXV. Poddębicki
IX. Kurowicki	XXVI. Strykowski
X. Łaski	XXVII. Sulejowski
XI. Łódź - Bałuty	XXVIII. Szczercowski
XII. Łódź - Chojny	XXIX. Tomaszowski
XIII. Łódź - Dąbrowa	XXX. Tuszyński
XXXV. Łódź - Olechów	XXXI. Widawski
XIV. Łódź - Radogoszcz	XXXII. Wolborski
XV. Łódź - Retkinia	XXXIII. Żelowski
XVI. Łódź - Ruda	XXXIV. Żgierski
XVII. Łódź - Stoki	

ZAKONY I ZGROMADZENIA ZAKONNE

MĘSKIE

ŻEŃSKIE

[| Archidiecezja Łódzka](#) | [| Źycie Archidiecezji](#) | [| Biskupi Łódzcy](#) | [| Urzêdy i Instytucje](#) | [| Dekanaty i parafie](#) |
[| Zakony i zgromadzenia](#) | [| Msze Źw. w Łodzi](#) | [| Ruchy i stowarzyszenia](#) | [| Seminarium Duchowne](#) |
[| Czytelnia internetowa](#) | [| Adresy poczty elektronicznej](#) | [| Ciekawe miejsca w sieci](#) | [| Spis stron](#)
[| www](#) | [| Szukaj](#) |

DUSZPASTERSTWA, RUCHY, STOWARZYSZENIA I ORGANIZACJE KATOLICKIE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE ARCHIDIECEZJI

■ III Kongres Ruchów i Stowarzyszeń Archidiecezji Łódzkiej

■ Akcja Katolicka Archidiecezji Łódzkiej

91-473 Łódź, ul. Zgierska 121

Biuro: 90-458 Łódź, ul. ks. I. Skorupki 3, p. 6,
tel. (0-42) 637-58-44, w. 252

PREZES: mgr Teresa Zalewska

ASYSTENT KOŃCIELNY: ks. Marek Stępnik

Dyżury w biurze:

Asystent koŃcielny - piątek: godz. 9.00-12.30

Członek zespołu - wtorek: godz. 16.00-17.30

■ Caritas Archidiecezji Łódzkiej

■ Centrum Kultury Młodzieżowej KANA

■ Civitas Christiana

■ Dom Stałego pobytu w Łodzi

Fundacja im. Brata Alberta w Krakowie

Dom Stałego pobytu w Łodzi

ul. Helenówek 7, 91-366 Łódź tel/fax: (042) 658-91-70

■ Duszpasterstwo Akademickie "Piątka"

■ Duszpasterstwo Akademickie "Wêze"

■ Duszpasterstwo Energetyków, Elektryków i Elektroników

■ Duszpasterstwo guchoniemych

■ Duszpasterstwo Ministrantów

■ Duszpasterstwo Młodzieży

■ Duszpasterstwo Nauczycieli i Wychowawców

■ **Duszpasterstwo Osób Niepełnosprawnych**

■ **Duszpasterstwo Pracowników Nauki**

■ **KATOLICKI KLUB im. św. Wojciecha**

93-317 Łódź, ul. Rzgowska 242,

biuro: ul. Piotrkowska 17, pok. 234

asystent kościelny: ks. Mateusz Cieplucha

prezes: Mirosław Orzechowski

Kulb wydaje od 1996 roku katolicki miesięcznik "Aspekt Polski".

adres redakcji: Łódź, ul. Piotrkowska 17, pok. 234

■ **KATOLICKIE STOWARZYSZENIE DZIENNIKARZY ODDZIAŁ W ŁODZI**

90-009 Łódź, ul. Sienkiewicza 38

PREZES: Małgorzata Bartyzel, tel. (0-42) 643-94-83

WICEPREZES: ks. Eugeniusz Gieparda, tel. (0-44) 732-37-27

■ **KATOLICKIE STOWARZYSZENIE LEKARZY POLSKICH**

Oddział Wojewódzki

90-458 Łódź, ul. ks. I. Skorupki 3

PREZES: dr m. med. Włodzimierz Pawelski

ASYSTENT KOŚCIELNY: ks. Paweł Sudowski, tel. (0-42) 630-15-60

■ **KATOLICKIE STOWARZYSZENIE PIELĘGNIAREK I POPEŁNIANYCH**

Oddział Wojewódzki

90-458 Łódź, ul. ks. I. Skorupki 3

PREZES: mgr Barbara Broń

ASYSTENT KOŚCIELNY: ks. Paweł Sudowski, tel. (0-42) 630-15-60

■ **CENTRUM DUSZPASTERSTWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ARCHIDIECEZJI ŁÓDZKIEJ**

91-849 Łódź, ul. Kolińskiego 26

www.ksn.archidiecezja.lodz.pl

ksn@archidiecezja.lodz.pl

DUSZPASTERZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH: ks. Piotr Kosmala, tel. (0-42) 656-41-28

■ **Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Archidiecezji Łódzkiej**

93-024 Łódź, ul. Lokatorska 12, tel. (0-42) 684-07-30 (czwartki 19.00-

20.30)

ASYSTENT: ks. Andrzej Bednarek, tel. (0-42) 683-13-58

■ Klub Inteligencji Katolickiej

■ KRAJOWY SEKRETARIAT RUCHU KOMUNIA I WYZWOLENIE (CL)

90-458 Łódź, ul. ks. I. Skorupki 13
e-mail: sekretariat@cl.opoka.org.pl
ks. Andrzej Perzyński, tel. (0-42) 637-76-18

DWUMIESIĘCZNIK "ŚLADY"

Międzynarodowe pismo Ruchu Comunione e Liberazione

Redakcja: ul. ks. I. Skorupki 13 m. 10

e-mail: redakcja@slady.pl

www: www.slady.pl

■ Ognisko Międzykościelne

95-063 Rogów, Olsza 33, tel. (0-46) 874-86-05
OJCIEC OGNISKA: ks. Sławomir Sosnowski

■ ORODEK ODNOWY W DUCHU ŚWIĘTYM

90-058 Łódź, ul. Sienkiewicza 60, tel. fax (0-42) 636-46-49
e-mail: odnow@jezuici.pl

ADMINISTRATOR ORODEKA: o. Tadeusz Domeracki TJ

KOORDYNATOR ARCHIDIECEZJALNY: ks. Robert Jałpiński

■ RUCH ŚWIATŁO-ZYCIE

Centrum: Krościenko nad Dunajcem
91-362 Łódź, ul. Zgierska 230/232, tel. (0-42) 659-38-06
MODERATOR: ks. Robert Batolik
www: <http://www.swiatlo-zycie.lodz.prv.pl>

■ Spotkania Mężczyńskie

■ STOWARZYSZENIE KATOLICKIEJ MŁODZIEŻY AKADEMICKIEJ

90-458 Łódź, ul. ks. I. Skorupki 5, tel. (0-42) 636-96-89
PREZES: Michał Malinowski tel. 605 99 04 89
ASYSTENT KOORDYNIATOR: ks. Paweł Lisowski

■ Stowarzyszenie Ewangelizacyjno-Charytatywne "Mocni w Duchu"

Kiełgarnia - Salon Wydawnictw Katolickich CORDIS JESU

Swietlica Srodowiskowa
ul. Sienkiewicza 60, 90-058 Łódź
tel. 636-14-39 (ksiegarnia), 637-22-53 (swietlica)

■ **Stowarzyszenie Rodzin Katolickich**

93-162 Łódź, ul. Broniewskiego 1a, tel. (0-42) 682-20-22, w. 31

PREZES: Władysław Ciemnicki

ASYSTENT KOŃCIELNY: ks. Sławomir Szczyrba

Dyżur: wtorek 13.00-17.30

■ **Szkoła Nowej Ewangelizacji**

■ **UNIA KAPŁANÓW CHRYSTUSA SŁUGI**

ANIMATOR: ks. Józef Caruk, tel. (0-42) 652-04-30

● **Informator "Zródło"**

| [Archidiecezja Łódzka](#) | [Życie Archidiecezji](#) | [Biskupi Łódzcy](#) | [Urzędy i Instytucje](#)
| [Dekanaty i parafie](#) |
| [Zakony i zgromadzenia](#) | [Msze święte w Łodzi](#) | [Ruchy i stowarzyszenia](#) |
| [Seminarium Duchowne](#) |
| [Czytelnia internetowa](#) | [Adresy poczty elektronicznej](#) | [Ciekawe miejsca w sieci](#)
| [Spis stron www](#) | [Szukaj](#) |

Wyższe Seminarium Duchowne w Łodzi

ul. Św. Stanisława 14, 90-457 Łódź
tel. 042 664 88 88

STRONA GŁÓWNA KRONIKA TP WSD GALERIE AMAI BIBLIOTEKA KANDYDACI WAŻNE TERMINY

NEOPREZBITERZY!

Wychowawcy
Historia
Seminarium
Linki
Duszpasterstwo
TAM BYŁEM

Aktualności

Dodany: 2006-10-26 :: 11:25:04

Ostatnio wspominaliśmy wakacje. Szczególnie za miesiąc sierpień, z którym nieodśnieżona jest pielgrzymka na Jasną Górę, w której wielu z nas rokrocznie bierze udział. Marcin Gierach podzielił się z Wami chwilami swoich wspomnień na łamach naszej strony. **Dziś - Tam byłem**

W kronice za miesiąc, znajdziecie artykuł Michała Ceglarka traktujący o inauguracji roku akademickiego w

naszym Seminarium. - **TUTAJ**

Dodał: **Piotr Reczyński**

Dodany: 2006-10-16 :: 15:28:31

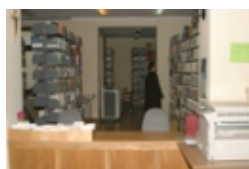

Po przejściowych trudnościach nadrabiamy zaległości. Dzisiaj prezentujemy artykuł Wojtki Mikulskiego, który 30 września b.r. (wraz z dziewięcioma klerykami z roku) przyjął szatę duchowną. Oczywiście w galerii znajdziecie zdjęcia z tej uroczystości.

więcej...

Dodał: **Piotr Reczyński**

Dodany: 2006-10-12 :: 11:08:10

Biblioteka naszego Seminarium informuje, że zmianie uległy godziny otwarcia, oraz opłata wpisowa.

Szczegóły tutaj...

Dodał: **Piotr Reczyński**

» **Wszystkie newsy: (19)**

Biblioteka WSD

Nadrabiamy zaległości - artykuł o obócznych

Wspomnienia z wakacji

DOKUMENTY KOŃCIOŁA

DOKUMENTY PAPIESKIE

III SYNOD ARCHIDIECEZJI ŁÓDZKIEJ - DOKUMENTY

DOKUMENTY, LISTY PASTERSKIE

ARCYBISKUPA ŁÓDZKIEGO

WŁADYSŁAWA ZIÓŁKA

RÓŻNE TEKSTY I ARTYKUŁY

Alfabetyczny spis autorów

Spis tekstów i artykułów

**| Archidiecezja łódzka | Życie Archidiecezji | Biskupi łódzcy | Urzędy i Instytucje | Dekanaty i parafie |
| Zakony i zgromadzenia | Msze św. w Łodzi | Ruchy i stowarzyszenia | Seminarium Duchowne |
| Czytelnia internetowa | Adresy poczty elektronicznej | Ciekawe miejsca w sieci | Spis stron www |
Szukaj |**

Ze wzglêdu na liczne przypadki wykorzystywania adresów mailowych do rozsy³ania spamu, lista adresów zosta³a usuniêta.

[| Archidiecezja łódzka](#) | [| Źycie Archidiecezji](#) | [| Biskupi łódzcy](#) | [| Urzêdy i Instytucje](#) | [| Dekanaty i parafie](#) |
[| Zakony i zgromadzenia](#) | [| Msze ¶w. w łodzi](#) | [| Ruchy i stowarzyszenia](#) | [| Seminarium Duchowne](#) |
[| Czytelnia internetowa](#) | [| Adresy poczty elektronicznej](#) | [| Ciekawe miejsca w sieci](#) | [| Spis stron](#)
[| www](#) | [| Szukaj](#) |

CIEKAWY MIJJSKA W INTERNECIE

| [Archidiecezja łódzka w Internecie](#) | [Inne diecezje](#) | [Organizacje i instytucje](#) |

| [Internetowe zasoby dotycz±ce KoŃcio³a rzymskokatolickiego](#) | [Oikoumene](#) |

Katalog zasobów serwera Archidiecezji Łódzkiej

Życie Archidiecezji

- [Aktualności](#)
- [Biskupi Łódzcy](#)
- [Historia Archidiecezji](#)
- [Kalendarz duszpasterski](#)
- [Media katolickie](#)
- [Msze św. w kościołach w Łodzi](#)
- [Piesza Pielgrzymka Łódzka na Jasną Górę](#)

Urzędy i Instytucje

- [Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie](#)
- [Archiwum Archidiecezjalne](#)
- [Centrum Komputerowe](#)
- [Centrum Służby Rodzinie](#)
- [Cmentarze](#)
- [Dom Księży Emerytów](#)
- [Kuria Archidiecezji Łódzkiej](#)
- [Muzeum Archidiecezji Łódzkiej](#)
- [Seminarium Duchowne](#)
- [Zakony i zgromadzenia zakonne](#)

Ruchy i stowarzyszenia

- [Akcja Katolicka Archidiecezji Łódzkiej](#)
- [Archidiecezjalne Duszpasterstwo Akademickie "Piątka"](#)
- [Civitas Christiana](#)
- [Centrum Kultury Młodzieżowej KANA](#)
- [Duszpasterstwo guchoniemych](#)
- [Wydział Duszpasterstwa Młodzieży](#)
- [Duszpasterstwo Ministrantów](#)
- [Duszpasterstwo Nauczycieli i Wychowawców](#)
- [Duszpasterstwo środowisk Naukowych](#)
- [Katechein - strona dla katechetów](#)
- [Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży](#)
- [Klub Inteligencji Katolickiej](#)
- [Komunia i Wyzwolenie \(CL\)](#)
- [Ognisko Miłości](#)
- [Spotkania Mażeńskie](#)

- **Stowarzyszenie Mocni w Duchu**
- **Stowarzyszenie Rodzin Katolickich**
- **Źwięto Sukkot**

Dekanaty i parafie

- **Alfabetyczny spis parafii**
- **Spis dekanatów**
- **Parafia Źw. Katarzyny w Zgierzu**
- **Parafia Źw. Maksymiliana Marii Kolbego w Łodzi**
- **Parafia Matki Boskiej Jasnogórskiej w Łodzi**
- **Parafia Źw. Michała Archanioła w Łodzi**
- **Parafia Miłosierdzia Bożego w Woli Rakowej**
- **Parafia pw. NajŹwiętszego Imienia Jezus (OO. Jezuici)**
- **Parafia NajŹwiętszej Maryi Panny Nieustającej Pomocy w Andrespolu**
- **Parafia NajŹwiętszej Maryi Panny Królowej Polski w Tomaszowie Mazowieckim**
- **Parafia Źw. Wojciecha w Nieszkowie**
- **Parafia pw. Źw. Mateusza Apostoła i Ewangelisty i Źw. Wawrzyńca Męczennika w Pabianicach**
- **Parafia Wniebowstąpienia Pańskiego**

Czytelnia internetowa

- **Alfabetyczny spis autorów**
- **Alfabetyczny spis tekstów i artykułów**
- **Dokumenty, listy pasterskie abp W. Ziśka**
- **Dokumenty Papieskie**
- **Dokumenty Soboru Watykańskiego II**
- **Evangelium Vitae**
- **Kodeks Prawa Kanonicznego**
- **Statuty III Synodu Archidiecezji Łódzkiej**
- **Ut unum sint**

Inne

- **Adresy poczty elektronicznej**
- **Postulacja Śługi Bożego Ojca Anzelma od Źw. Andrzeja Corsini OCD**
- **Ciekawe miejsca w sieci**
- **Szukaj**
- **ks. G. Leszczyński - *Nie bój się***
- **Organy z archikatedry - <http://www.katedra.art.pl>**

[parafie](#) |

| [Zakony i zgromadzenia](#) | [Msze ¶w. w łodzi](#) | [Ruchy i stowarzyszenia](#) | [Seminarium Duchowne](#) |

| [Czytelnia internetowa](#) | [Adresy poczty elektronicznej](#) | [Ciekawe miejsca w sieci](#) | [Spis stron](#)

[www](#) | [Szukaj](#) |

SZUKAJ NA NASZYCH STRONACH!

<input type="text"/>	
słowa kluczowe:	<input type="text"/>
operator logiczny:	uwzględniaj wielkość liter
<input type="text"/>	

Simple Search created by Matt Wright and can be found at [Matt's Script Archive](#).

[| Archidiecezja Łódzka](#) | [| Życie Archidiecezji](#) | [| Biskupi Łódzcy](#) | [| Urzędy i Instytucje](#) | [| Dekanaty i parafie](#) |
[| Zakony i zgromadzenia](#) | [| Msze św. w Łodzi](#) | [| Ruchy i stowarzyszenia](#) | [| Seminarium Duchowne](#) |
[| Czytelnia internetowa](#) | [| Adresy poczty elektronicznej](#) | [| Ciekawe miejsca w sieci](#) | [| Spis stron](#)
[| www](#) | [| Szukaj](#) |